

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE
BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU.

VYDÁVÁ

OPATSTVÍ EMAUZSKÉ V PRAZE.

III. ROČNÍK.

LEDEN—PROSINEC 1928.

TISKLA ČESKOSLOVANSKÁ AKC. TISKÁRNA V PRAZE II.,
SPÁLENÁ 15.

Obsah III. ročníku časopisu „PAX“.

	Strana
D. Justin Albrecht O. S. B.:	
Důgma, liturgie, život	57, 129, 176, 221, 290
Krásná smrt kněze	91
D. Sigismund Bouška O. S. B.:	
Legenda o sv. Křištofu	76, 132, 187, 239, 327
D. Method Habáň O. Pr.:	
V Ježíši Kristu	33
Kristus Veleknězem a obětí	72
Ovoce kněžství Kristova	185
Vzrůst víry, naděje a lásky	235
D. Jindřich Hänsler O. S. B.:	
Východ z Egypta	17, 81, 152, 192, 256, 301
D. Hildebrand Höpfl O. S. B.:	
Nový benediktinský kardinál	11
Z mezinárodní koleje sv. Anselma v Římě	141
Min. rada Jan Kakš:	
Hudba a náboženství	124
P. Pavel Křížkovský a Beuron	228
D. Maiolus Klanc O. S. B.:	
Vojín Kristův	285
D. Method Klement O. S. B.:	
Radost velikonoční vyjádřená liturgií Bílé soboty	96
Duchovní cvičení sv. Gertrudy Veliké	101, 162, 250, 321
Fr. Cyril Petr O. S. B.:	
Slavná profes v řeholi sv. Benedikta	166
D. Marian Schaller O. S. B.:	
Hle, nyní jest čas příhodný.	35
Gigant	173
Pod modrým nebem Itálie.	200, 236, 294
O-Antifony	318
D. Anselm Sedláček O. S. B.:	
Vývoj mešních zpěvů ve středověku	26, 145, 312
D. Justin Uttenweiler O. S. B.:	
Arciopat Placidus Wolter, spoluzakladatel Berounské kongregace	64, 160, 181
Univ. prof. dr. Josef Vajs:	
Slovanská liturgie	60
D. Bernard Velišek O. S. B.:	
K svátku Krista Krále	248
Advent	309
D. Willibrord Verkade O. S. B.:	
Vzpomínky mnicha malíře	39, 205

Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.:	
Dějiny hostie	1
Pokrývky oltářní a příslušenství kalicha	113
Na úsvitu nového církevního roku	277
Z řádu svatého Benedikta	50, 111, 215, 269
Posudky o knihách	51, 112, 218, 273
P. Desiderius Lenz O. S. B.	92
Palla	174
Oltářní pokrývky	232
Nové emauzské zvony	306
Tvář Ježíška	326

Dějiny hostie.

Hostií nazýváme chléb určený pro mši svatou. Latinské jméno *hostia* znamená tolik co *oběť*; při mši svaté označuje tedy vlastně oběť, která se zde přináší, to jest Ježíše Krista, který se obětoval na kříži a znovu se obětuje a stává se přítomným na oltáři předpodstatněním chleba a vína. V tomto pojetí, když chléb byl již proměněn, jest to pravá hostie či oběť.

Ale anticipative nazývá hostií sama liturgie i pouhý ještě nekonsekrovaný chléb, který jest však určen pro oltář. Tak zní modlitba, kterou se právě chléb obětuje: „*Suscipe, sancte Pater, omnipotens, aeternae Deus, hanc immaculatam hostiam — Přijmi, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, tuto neposkvrněnou obětinu . . .*“.

V prvních dobách křesťanských a i později, pokud se chléb obětní nelišil od chleba obyčejného, se užívalo běžně slova *panis* — chléb. Později, když se připravoval již chléb výlučně určený pro oběť a kdy toto určení pro oběť se mělo zvláště zdůrazniti, se říkalo *oblata* (v jednotném čísle ženského rodu) nebo *oblatio*, z čehož povstal náš výraz: oplatky. Nynější liturgie užívá stále slova *hostia*. Slova *oblata* v množném čísle rodu středního užívá pro dary — chléb a víno — ať jen obětované nebo již konsekrované. Ve starých sakramentariích či mešních knihách se nazývá naše nynější *Secreta* čili tichá modlitba „*Super oblata*“, t. j. modlitba nad dary knězem a věřícími obětovanými. V pozdějším středověku nalézáme pro hostii též jiná pojmenování: *Circulus* — kruh; *rotula* (*panis rotula*: Iso, mnich ze Svatého Havla) — kolečko; *corona* (*oblacionum corona*: svatý Řehoř Veliký); všechny tyto názvy jsou odvozeny od kulatého tvaru hostie, který obyčejně měla.

Jest známo, že v době apoštolské a v prvních stoletích křesťanských se používalo pro oběť mše svaté chleba, který se nelišil od obyčejného a nebyl zvláště pro oběť připravován; pouze z chlebů obyčejných, které věřící přinesli, se vybraly lepší. Později, snad od 4. století, chléb obětní byl připravován pro mši svatou zvlášť, a sice bylo místy zvykem nebo i církevním příkazem, aby si připravil každý sám svůj chléb či oblatu, kterou chtěl při mši svaté s vínem obětovati. Tak vypravuje svatý Řehoř Nazianenský, že císař Valens († 378) si připravoval sám obětní dary, které ke mši svaté přinášel. Stejně dosvědčuje Palladius kolem roku 420, že viděl na vlastní oči, jak jistá Candida, manželka vyššího důstojníka, celou noc mlela pšenici a sama dělala chléb obětní. Totéž se nám vypravuje o jedné římské matroně z doby svatého Řehoře Velikého.

Ale Církev bděla vždy nad přípravou hostií. Tak naléhá v roce 544 páta synoda v Arlesu, aby byla v tom ohledu jednotna, a stanoví: „Ut oblatae, quae in sancto offeruntur altari, a comprovincialibus episcopis non aliter nisi ad formam Arelatensis offerantur ecclesiae — Oplatky, které se na posvátném oltáři obětují, mají míti ve všech diecésích církevní provincie tvar, jakého se užívá v Arlesu“. V roce 695 nařizuje 16. synoda Toletánská, aby kněží připravovali chléb pro mši svatou (panis, oblata) zvlášť, čistý, ne příliš veliký, podle zvyku církevního. Totéž ustanovuje pro celou svou diecési Theodulf, biskup orleánský, roku 794 následovně: „Chleby (panes), které Bohu ve mši svaté obětujete, připravte čistě a zvlášť, buď sami nebo vaši služebníci“. Jindy to jsou svědomití jednotlivci nebo mniši, kteří zaručují důstojnou výrobu hostií. O svaté Radegundě († 587), královně frankské, zaznamenává její nadšený ctitel Venantius Fortunatus († asi 606), že sama mlela pšenici a z mouky připravovala hostie (oblaciones) pro vlastní a jiných potřebu a že jimi zásobovala posvátná místa. O našem svatém Václavu stačí pouhá zmínka. V zápisu ze 13. století čteme, že mniši v klášteře Fons Frigidus pekli hostie pro celou diecési Narbonskou, a že odjinud nesměli kněží hostií odebíratí než z tohoto kláštera. Zabývají-li se i za dnešních dnů řeholní sestry výrobou hostií, jest to tedy jen doporučení hodno a staletým zvykem Církve katolické schváleno. Americké Benediktinky v Clydu ve státu Missouri byly s to dodati pro eucharistický sjezd v Chicagu v krátké době přes milion hostií.

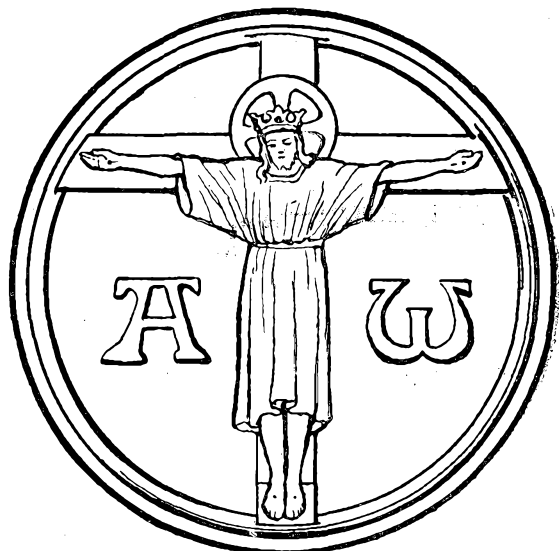
Zde se vynořuje otázka, jaký byl ten chléb, připravovaný buď věřícími nebo kněžími, byl kvašený nebo ne? Touto otázkou se první křesťanské tisíciletí nezabývalo, nebo alespoň jí nepřikládalo

zvláštního významu. Žádný koncil, žádný kontroversista, ani Photius († asi 891) ve sporu s Římem se o této věci nezmiňuje. Byl to teprve Michael Caerularius († 1059), který po rozkolu mezi Východní Církví a Římem učinil z této otázky jeden ze sporných bodů. A od té doby povstává bohatá literatura na obou stranách: pravoslavné i římsko-katolické.

Zásadně lze říci: Chléb kvašený (*panis fermentatus*) i nekvašený (*panis azymus*) se stejně platně při mši svaté proměňuje. Proto také v prvních stolecích se užívalo bez rozdílu jednoho nebo druhého, ano i obojího současně. Žádný z obou zvyků nemůže zcela jistě se dovolávat příkladu Kristova, neboť nedá se nezvratně dokázat, jakého chleba Kristus při poslední večeři užíval. Brzy, asi od 6. nebo 7. století, snad i dříve, se rozhodla Církev Východní pro chléb kvašený, Církev Západní však používala výhradně chleba nekvašeného. Obě tak činí právem, jak Církev výslovně prohlásila na sněmu Florencském (roku 1445) a jak to přítomní tam Řekové též uznali. Ostatně i ve Východní Církvi používají Arméni a Maronité chleba nekvašeného; nelze však dokázat, zda-li tak činili od začátku či zda se později přizpůsobili podle zvyku římského.

Pokud bylo ponecháno věřícím připravovati a přinášeti chléb k oběti mše svaté, nebyl také zevní tvar chlebů či hostií jednotný a přesně stanovený. Ale zdá se, že záhy se ustalovala při obětním chlebu forma okrouhlá. Celá řada starých památek, jak maleb v katakombách, tak skulptur, nám ukazuje částku chleba ve formě okrouhlé, sploštěné jako koláč. Caesarius, mladší bratr svatého Řehoře Nazianského († 373) a svatý Epiphanius († 403) nám sdělují, že chléb eucharistický za jejich doby měl tvar okrouhlý. Uvedená již synoda Toletánská se zmiňuje v roce 695, že někteří kněží z chlebů, které sami připravovali, vyřezávali ke mši svaté jen kůrku o kruhové formě — *crustulam tantum in rotunditate auferrent*. Tvar hostií jest přímo znám též z forem na pečení hostií, které se nám zachovaly. Obětní chléb ve starých dobách byl ovšem mnohem tlustší než nynější tenké hostie; vypadal asi jako naše žemle. Proto bylo též třeba hostií při sv. přijímání rozkousati — *mordet oblatam*, píše *Ordo Romanus I*, papežská obřadní kniha ze 7. nebo 8. století. Původně nebylo tedy žádného rozdílu mezi hostií pro kněze a věřící určenou, nýbrž týž chléb předpodstatně se lámal a rozdával. Teprve později, když hostie se staly menší a tenčí, byla zvláštní větší hostie určena pro kněze a hostie menší pro věřící.

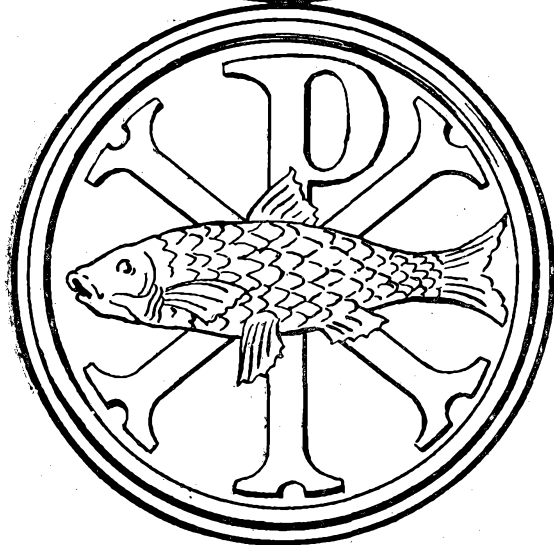
Obr. 1.

Obr. 2.

Již ve starém římském věku bylo zvykem, že pekaři opatřovali chléb svou výrobní značkou. Tak bezpochyby byly zdobeny též chleby určené pro nejdražší Oběť nějakou značkou křestanskou, na př. monogramem Kristovým, která se otiskovala na malé chlebičky.

Obr. 3.

Obr. 4.

Zprvu se dělaly a pekly obětní chleby jako obyčejný chléb. Později se zavedla na pečení hostií kamenná nebo železná forma, do které byly vryty značky a nápisy. Nejstarší taková forma, pocházející snad již ze 6. století, byla nedávno nalezena v Kartagu. Jest podoby kruhovitě. Uprostřed má monogram Kristův s písmenami α a ω .

jako nápis kolem dokola slova z 2. kap. Velepísňe: „Hic est flos campi et lilium convallium — Tentoť jest květ polní a lilie údolí“. Podobné dvě staré formy na hostie byly objeveny při vykopávkách na místě svatyně sv. Štěpána v Jerusalemě. Můžeme si dle nich učiniti dosti přesný obraz o velikosti a tloušťce hostií, které se ovšem lámaly na více částí (particulae). Jedna z těchto forem odpovídá ritu řeckému a obětní chléb jí zhotovený by měřil v průměru 14 cm, v tloušťce 4 cm. Druhá forma jest pro rit syrský, má 14 cm průměru a 2 cm tloušťky. Z pozdější doby máme takových forem více.

S tvarem hostií a jejich zhotovováním určitou formou souvisí otázka o vyobrazeních na hostiích. Na chléb ručně upravený se otiskla, na začátku snad dle profanního zvyku, jak již řečeno, nějaká značka křesťanská. Z prvních dob nemáme žádných literárních dokladů. V římských katakombách vidáme často rybičku (ichthys), která nese na zádech košíček a v něm chlebičky s nádobkou vína. Jest to symbol Krista (Ichthys značí začátečními písmeny: *I*esus *C*hristos *T*heú *H*ynos *S*oter — Ježíš Kristus Syn Boží Spasitel) a zároveň symbol eucharistie pod obojí způsobou chleba a vína. Tyto chlebičky jsou zdobeny křížkem. Na nejstarší formě na hostie s hora

uvedené, jest na hostiích monogram Kristův písmena *α* a *ω* a nápis. Ještě v 11. století vypovídá jeden latinský rukopis, pocházející z opatství corbeiského, že na hostiích jsou jedině přípustny monogram Kristův nebo slova *Deus* nebo *Dominus*, vyjádřena zkratkou *DS*, nebo také kříž s písmeny *α* a *ω*. Během časů se zdobily hostie ještě jinými symboly vztahujícími se na Krista (Kristus na kříži, u sloupu bičování, Vzkříšený Spasitel, Dobrý pastýř, Beránek) a na Eucharistii (rybička samotná, nebo, dle shora zmíněného zvyku katakomb, s košíčkem s chleby a nádobkou vína). Církev svatá zde ponechávala volnost. Ještě dne 26. dubna 1837 odpověděla Kongregace posvátných obřadů na otázku, zdali musí býti na hostiích obraz Ukřížovaného: „*Servetur consuetudo*“, to jest: Nic určitého není stanoveno, ať se zachovávají místní zvyky. To platí do dneška. Jak by se této vítané volnosti mohlo a mělo využítí, aby vyobrazení na hostiích odpovídalo svému vznešenému předmětu, povíme níže.

Dojemná jest úcta a svědomitost, s níž se připravovaly hostie ve středověku. V klášteřích se to stává takořka bohoslužebným úkonem. U mnichů cluniacenských na př. se pekly hostie dle to-

hoto pořadu: V určené dny, kdy se hostie měly péci, bylo to zvláště před hlavními svátky, byly k tomu ustanoveni tři kněži nebo jáhni. Tito se po nočních vigiliích zvláště umyli, učesali, obuli a potom recitovali sami u oltáře sv. Benedikta jitřní chvály, primu, sedm žalmů kajících a litanie. Po skončené modlitbě, oblečení amiktem a albou začali práci. Jeden z nich zadělal čistou pšeničnou mouku studenou vodou — tou prý se stávají hostie bělejší. Druzí dva kněži nebo jáhnové dělali hostie, kdežto jeden bratr-laik, maje rukavice, držel formu, v níž se peklo šest hostií najednou. Při práci zachovávali přísné mlčení, jen bratr, který držel formu, dával krátké pokyny sluhovi udržujícimu oheň. Toho dne nejedli s ostatními bratřími při hlavním stole, nýbrž až po skončené práci při stole druhém s posluhujícími u oběda a dostali jako přídavek koláč a zvláštní víno.

V ohledu výzdoby hostií má platiti zásada, že, čím věc nějaká jest světlejší, tím krásněji má býti vypravena. Proto vyobrazení na hostiích, které se mají proměnit v Tělo Páně, měla by býti nekonečně jemná a krásná. Ačkoliv my smrtelníci nikdy tohoto ideálu nedosáhneme, máme se přece seč jsou naše síly snažiti, abychom i svým vyzdobováním hostií chválili Boha. Ne všechny hostie, jichž se používá při nejsvětější Oběti, nesou na sobě známky krásy a liturgické zbožnosti.

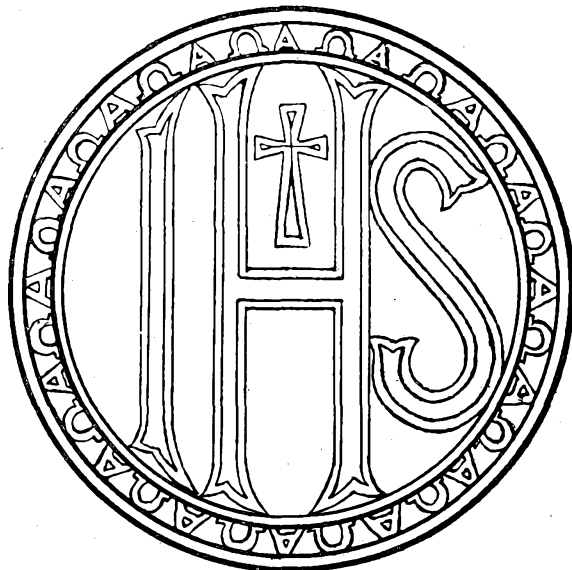
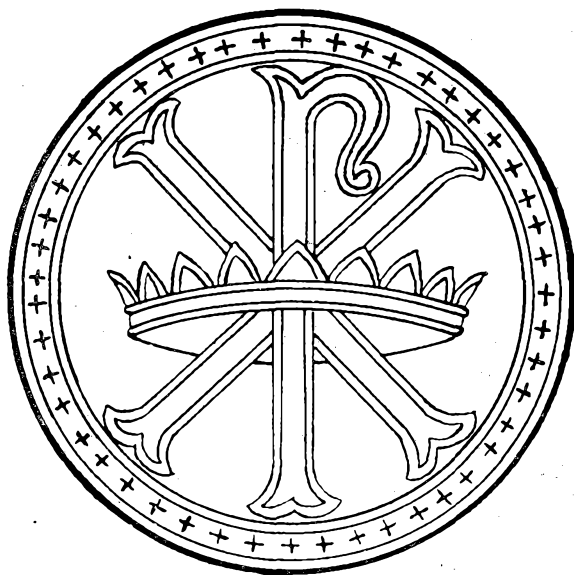
Obrázky hostií, které v dnešním čísle přinášíme, mají nám sloužiti jakožto ukázky vhodného symbolismu na hostiích.

Méně vhodné jest zobrazení na obr. 1., neboť k čemu „obraz“ Ukřižovaného, je-li On sám živý a pravý přítomen? Jeden liturg to přirovnává k osobě, která by na svých prsou nosila svůj vlastní portrét. Také dvě následující dekorativní ozdoby se nehodí: hrozen vína a pšeničný klas. Hrozen označuje spíše nejsvětější Krev a pšeničný klas jest zbytečným symbolem tam, kde jest už pšenice přítomna — hostie z pšeničné mouky. Kde jest skutečnost sama, není zapotřebí jejího obrazu.

Je-li na nějaké hostii již vyznačen kříž, symbol umučení a smrti Pána Ježíše, jsou tam zbytečnými a nevkusnými ozdobami žebřík, kopí, oštěp s houbou a hřeby.

Nejméně podařenými bývají malé hostie ku přijímání věřících, což pochází z toho, že bývají vyřezávány z velkých hostií. Tak se stává, že na některé malé hostii se nachází hlava Spasitelova, na jiné jeho noha, na třetí jeho ruka a na dalších snad části jeho

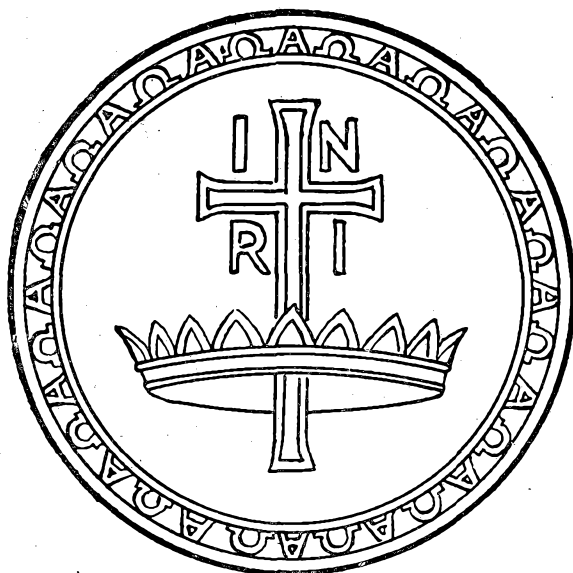
Obr. 5.

Obr. 6.

trupu. I když zde omlouvá využití všech vhodných míst na tak zv. koláči hostiovém (jest to velká oplatka, z níž se velikými a malými formami vyřezávají hostie), krásné to není.

Obr. 7.

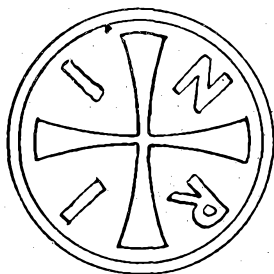

Obr. 8.

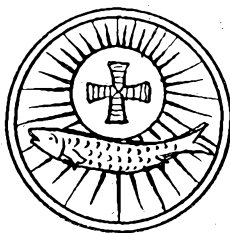
Řecká písmena „alfa“ a „omega“ (alfa jest prvním písmenem řecké abecedy, omega posledním) na obr. 1. znamenají, že Kristus jest počátkem a koncem všeho. Na obr. 2. jest monogram Krista-

Vítěze. Na obr. 3. nese symbol Kristův — beránek — vítěznou vlajku s monogramem Kristovým. Na obr. 4. jest rovněž monogram Kristův; k tomu obraz ryby (také na obr. 8. a 11.). Písmena řeckého názvu pro rybu „ichthys“ (psána na obr. 8.) dávají počáteční písmena skupiny slov: „Ježíš Kristus, Boží Syn, Vykupitel“.

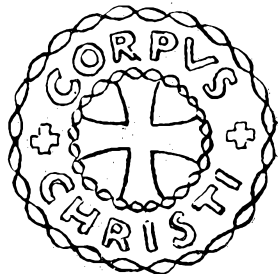
Naše vyobrazení udávají také skutečnou velikost hostií. Tyto nemají býti ani příliš veliké, ani příliš malé.

Obr. 9.

Obr. 11.

Obr. 10.

Tloušťka hostií má býti dostatečná. Nevhodné jsou hostie (zvláště malé), které jsou tenké jako papír.

Již Bernold z Konstance († 1100) si stěžuje, že hostie (oblatae panis), které dříve podle starého zvyku věřící pro stůl Páně obětovali, se zmenšily na velikost peníze a jsou tenoučké a lehoučké, že se chlebu takřka již nepodobají, nýbrž jsou spíše jen jakýmsi chleba obrazem a stínem.

Proti příliš malým a tenkým hostiím mluví i dogmatické úvahy. Pro přijetí Těla Páně jest nutno, aby se způsob chleba jako pokrm opravdu pozřela. Při příliš malých a tenkých hostiích jest však nebezpečí, že se úplně rozplynou v ústech a jako pokrm nepozřou. Za druhé jest známo učení Církve, že svátostná přítomnost Kristova trvá jen pokud trvá způsob chleba nebo vína; u příliš tenkých hostií trvá tedy asi velmi krátkou dobu.

Těchto několik historických a praktických pokynů stačí, abychom si uvědomili, že pro hostie, nad jejichž zhotovováním bděla Církev s takovou starostlivostí, není všechno vhodné a dobré a že jim máme věnovati liturgickou a estetickou péči.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Nový benediktinský kardinál.

Jiří Serédi narodil se dne 23. dubna 1884 v Deaki v komitátu Bratislavském jako jedenácté a poslední dítě rodiny chudého pokrývače. Hoch jevil čilost a bystrý rozum, a proto rozhodli rodiče, aby byl dán na studie. K vědecké výchově svěřen byl Benediktinům, u nichž se hochovi tak zalíbilo, že po absolvování gymnasiálních studií rozhodl se vstoupiti do řádu svatého Benedikta. Roku 1903 přijat byl v kláštere v Pannonhalma do noviciátu, při čemž obdržel jméno Justinian. Po skončeném noviciátě byl poslán roku 1904 do Říma do Mezinárodní koleje svatého Anselma na Aventinu, kde s výborným prospěchem absolvoval theologická studia a roku 1908 prohlášen byl doktorem bohosloví. Dne 14. července téhož roku byl vysvěcen na kněze.

V oné době pověřen byl řád svatého Benedikta sbírkou dekretů posvátné kongregace Episcoporum et Regularium, a proto vrátil se P. Justinian, který již jako bohoslovec jevil zvláštní zájem o kanonické právo, do Říma zpět, aby se účastnil této práce. Za nedlouho také povolán byl za člena komise dosazené papežem Piem Xⁱ pro kodifikaci kanonického práva. Zde našel pole působnosti odpovídající jeho schopnostem a stal se brzy „pravou rukou“ kardinála Gasparriho, pověřeného vedením prací, který jsa sám zkušeným kanonistou, vědomostí P. Justiniana dovedl oceniti. Když roku 1915 v květnu Itálie vstoupila do světové války a z toho důvodu kolej svatého Anselma byla uzavřena, přesídlil P. Justinian do Vatikánu a zůstal tam plně dva roky až do dokončení díla „Codex iuris“; věrně a neúnavně podporoval kardinála Gasparriho.

Papež Benedikt XV. záhy si oblíbil skromného, pilného řeholníka; a ještě někdo jiný v oné době jej poznal a naučil se jeho si vážiti, totiž tehdejší prefekt Vatikánské knihovny, Msgre Achille Ratti, nynější Svatý Otec Pius XI.

Po dokončení Codexu vrátil se P. Justinian zpět do Maďarska, kde byl až do skončení světové války činným jako polní kaplan. Za hrůzovlády bolševické byl jeho vlivnou neohrožeností klášter Pannonhalma zachráněn od větší pohromy. P. Justinian vyprávěl později žertovně, jak jednoho dne byl předveden k výslechu před bolševický tribunál; předseda podotkl ušlépačně: „Až dosud jste zpovídal vy, nyní budeme jednou také zpovídati my“. Na to odvětil P. Justinian klidně: „Víte, pánové, to není tak jednoduché, k tomu

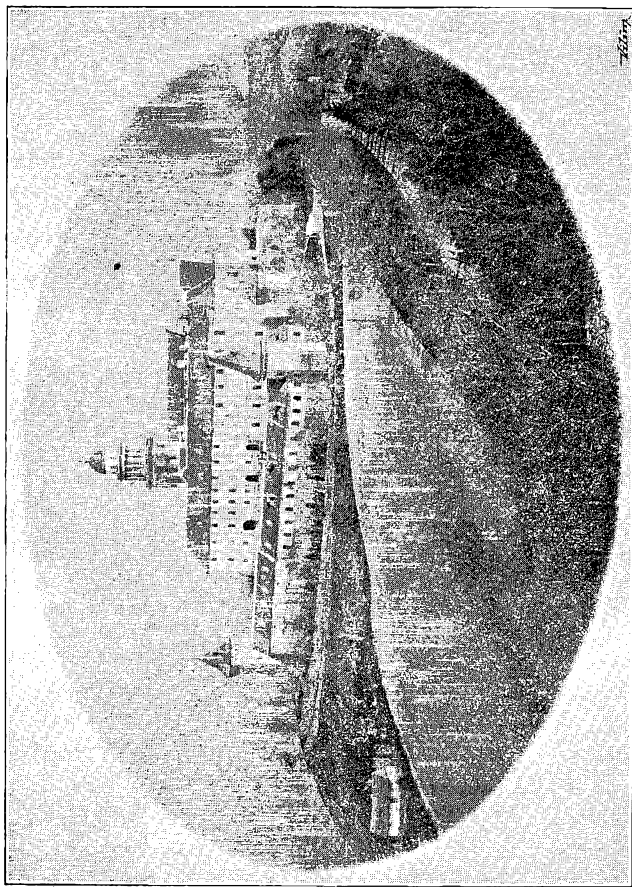
se musí nejdříve mnoho studovali“. Podobně odpovídal i na ostatní otázky, takže bolševici nemohli proti němu ničeho mít.

Kardinál Justinian Serédi O. S. B.

Na jaře roku 1920 odebral se P. Justinian do Říma ke shromáždění předsedů kongregací řádu benediktínského jako zástupce maďarské kongregace, ježto arcioopat kláštera Pannonhalma byl zemřel. Na podzim téhož roku navrátil se do znovu otevřené koleje svatého

Anselma jako profesor církevního práva; žáci jeho byli nadšeni jeho důkladnými vědomostmi a jasným výkladem. Brzy stal se Pater Justinian konsultorem komise pro interpretaci Codexu iuris a Kongregace konsistoriální; i u jiných římských Kongregací byly mu svěřeny různé práce. Jeho hlavním dílem z této doby jsou několik

Kláster Pannonhalma (Hora svatého Martina).

svazků čítající „Fontes iuris ecclesiastici“. Mimo to byl P. Justinian duchovním rádcem maďarské legace u Svaté Stolicе; jako takový působil k tomu, aby různé církevně-politické otázky Maďarska byly rozluštěny v církevním smyslu a aby zabráněno bylo konfliktům.

Není tudíž divu, že, když byl úmrtím kardinála Czernocho u-prázdněn arcibiskupský stolec ostříhomský, Svatý Otec za nástupce zemřelého knížete-primasa maďarského navrhl P. Justiniana. Po

upravení principiální otázky ohledně obsazení arcibiskupského stolce mezi Vatikánem a vládou přinesl dne 30. listopadu minulého roku „Osservatore Romano“ oficiální zprávu, že Svatý Otec jmenoval P. Justiniana Serédiho arcibiskupem Ostříhomským a primasem maďarským a že v nejbližším konsistoriu bude jmenován kardinálem. To ovšem bylo mimořádným vyznamenáním, neboť málokdy bývá někdo jmenován biskupem a kardinálem současně.

V Maďarsku bylo jmenování, s výjimkou určitých liberálních kruhů, přijato všeobecně s nadšením, jak dosvědčuje mnoho set blahopřejných telegramů a dopisů. V mnohých jest doslovně psáno: Naše modlitby jsou vyslyšeny. Z Budapešti obdržel nově zvolený primas dvě alba s více než 100.000 podpisů. Přčetné byly dopisy chudých, kteří se na arcibiskupa neobraceli se žádostí o podporu, nýbrž vyjadřovali svou radost nad tím, že pro tak vysoký úřad zvolen byl muž pocházející z chudobné rodiny.

Dne 18. prosince byl P. Justinian Serédi ještě s jinými třemi Svatým Otcem v tajné konsistoři jmenován kardinálem. Nový kardinál očekával jmenovací listinu ve velkém sále papežské „Cancellaria Apostolica“, obklopen duchovními hodnostáři, benediktinskými opaty a celou kolejí svatého Anselma. O 1/2 12. hodině vstoupil do sálu Msgre Gerrasi, Maestro di Camera kardinála-státního sekretáře, přinášeje listinu, kterou primas řádu svatého Benedikta opat Fidelis ze Stotzingen hlasitě přečetl. Dojat poděkoval nový kardinál za vysoké vyznamenání, prokázané mu Svatým Otcem. Pak počaly ihned blahopřejné návštěvy vyslanců, řádových představených, duchovních hodnostářů, přátel a známých. Kardinálové dostavili se odpoledne do koleje svatého Anselma, aby blahopřáli svému novému kolegovi.

Dne 21. prosince konán byl v trůnním sále vatikánském obřad odevzdání kardinálského klobouku. Svatý Otec seděl na trůně. Po řadě byli noví kardinálové: Lepicier z řádu Servitů, Rouleau, Dominikán, arcibiskup Quebecský, Binet, arcibiskup Besançonský, a Serédi přivedeni k trůnu, kde poklekli před Svatým Otcem, který každému předal pectorale a vsadil červený biret na hlavu. Pak přečetl kardinál Lepicier projev diků a oddanosti, na nějž odpověděl Svatý Otec hluboce procítěnou řečí, v níž krátce se zmínil o zásluhách jednotlivých nových kardinálů a zvláště o kardinálu Serédim, kterého několikrát nazval Benjaminem svatého Kollegia (vskutku jest kardinál Serédi nejmladším členem nejvyššího senátu svaté Církve). Starý kardinál Gasparri, sedící vedle kardinála Serédiho, plakal radostí.

Dne 22. prosince obdrželi čtyři noví kardinálové zároveň s kardinálem Hlondem ve veřejné konsistoři ve velké beatifikační aule nad Portikem svatého Petra kardinálský klobouk. Nejdříve složili v Sixtinské kapli do rukou kancléře svaté římské Církve, kardinála Frühwirta, přísahu věrnosti. O 10. hodině vstoupil do beatifikační auly Svatý Otec provázen svatým Kollegiem, bouřlivě pozdravován zástupy lidu, a posadil se na trůn. Každý z nových kardinálů před ním poklekl, políbil jeho nohu, a byl pak jím objat. Pak byl i přítomnými kardinály pozdraven bratrským objetím. Pak byl každý z nich přiveden ke trůnu papežovu, jenž drže nad jeho hlavou veliký kardinálský klobouk, pronesl formuli „Accipe galerum rubrum atd.“, ve které se pravi, že každý kardinál má býti hotov „usque ad effusionem sanguinis — až do prolití krve“ brániti práva svaté Církve. Pak odebral se papež s kardinály do Sixtinské kaple, kde bylo zapěno „Te Deum“, a pak do konsistorního sálu ke krátké tajné konsistoři, kde vykázal novým „Patres purpurati“ místo a propůjčil jim hlasovací právo, navlékl jim kardinálský prsten a přidělil každému titulní kostel.

Pravidelně udílí Svatý Otec osobně jednomu z kardinálů svěcení na biskupa. Tak i Pius XI. osobně svého „milého Benjamína“ vysvětil na biskupa. Obřad tento konán byl dne 8. ledna v Sixtinské kapli za přítomnosti diplomatického sboru, mnohých církevních hodnostářů, hlavně z Maďarska; mezi jinými byli přítomni i oba světící biskupové ostřihomští, z nichž jeden, Msgr. Medardus Kohl O. S. B., který svého času kardinála Serédiho světil na kněze, hned po svém návratu do Maďarska těžce onemocněl a dne 14. ledna zemřel. Řád svatého Benedikta byl zastoupen arcibiskupem Maurem Carnanou z Malty a mnohými opaty; přes to, že kaple Sixtinská není příliš prostorná, mohla se přece celá kolej svatého Anselma obřadu účastniti; mnozí přísluhovali u oltáře; pět profesorů koleje neslo při offertoriu obětní dary k oltáři. Svatému Otci asistovali jako spolusvětící biskupové podle starého obyčeje papežský almužník a sakristán. Svatý Otec byl tak pohnut, že chvílemi se nemohl ani dále modlíti. Na konci mše svaté po instalaci nového kardinála a po „Te Deum“ odevzdal mu Svatý Otec arcibiskupské paliu. Po obřadu byl kardinálovi a hodnostářům (mezi nimiž byl i opat-primas a arciopat pannohalmský) podán tak zv. Rinfresco. Svatý Otec účastnil se osobně a daroval novému kardinálovi drahocenné pectorale s ostatkem svatého Kříže. V koleji svatého Anselma byla pak hostina, ku které bylo pozváno přes 40 hostů. Ndp. opat-primas

blahopřál v hluboce procítěné řeči novému kardinálovi, na niž tento stejným způsobem odpověděl. Pak byly zapěny Laudes Hincmari.

V neděli dne 15. ledna (svátek svatého Maura) uvázal se kardinál v držení svého titulního kostela S. Gregorio ad clivum Scauri. Tam stál kdysi otcovský dům velikého papeže Řehoře I., tam založil klášter svatého Ondřeje, odtud vyslal prvé benediktinské misionáře pod vedením svatého Augustina k obrácení Anglosasů. Již odedávna jsou mniši řádu kamaldolského, rovněž synové svatého Benedikta, strážci této svatyně. Tito prosili papeže, aby kostel jejich propůjčil benediktinskému kardinálu Serédimu, a Svatý Otec prosbě jejich vyhověl. V onu neděli byl tedy u portálu kostela, naplněného do posledního místečka věřícím lidem, v němž čestné místo zaujalo asi 100 maďarských poutníků k této slavnosti zvlášť do Říma přibývších, kardinál očekávan mnichy kamaldolskými a Benediktiny koleje svatého Anselma, doprovázen k oltáři Nejsvětější Svátosti a potom k trůnu. Apoštolský protonotář přečetl bullu, kterou Svatý Otec propůjčil kardinálovi Serédimu S. Gregorio jako titulní kostel, pak měl opat kamaldolský, kdysi alumnus koleje svatého Anselma, delší promluvu. Ve své italské odpovědi projevil kardinál Serédi radost nad tím, že obdržel právě tento kostel, stojící na místě otcovského domu svatého Řehoře, který potvrdil řeholi svatého Benedikta a prvé Benediktiny-misionáře vyslal; ostatně byli Benediktini i prvými apoštoly v Maďarsku. Pak promluvil ještě maďarsky ke svým krajanům, sbor koleje svatého Anselma zapěl „Te Deum“ a po udělení požehnání kardinálem byla slavnost skončena. Již skoro za tmy opouštěl kardinál kostel, při čemž maďarští poutníci s hořícími svícemi tvořili špalír k autu a kardinála pozdravovali bouřlivým „Eljen!“ Příštího dne pak byl ve slavnostní audienci přijat nový kardinál se svými krajany Svatým Otcem. Pak rozloučil se pohnutě s kolejí svatého Anselma, kde tak dlouho věrně pro blaho církve byl činným. Ndp. opat-primas odezdal mu drahocenný prsten na znamení, že kardinál, i když dlí v dáli, navždy s kolejí jest spojen.

Jak již zvykem, stal se nový kardinál ihned členem různých kongregací římských, a sice: Congregazione Consistoriale, Kongregace studijní a Kongregace pro mimořádné záležitosti (degli Affari straordinari). Členy této poslední kongregace, ve které se projednávají ty nejdůležitější otázky církevně-politické, stávají se pravidelně bývalí nunciové, takže přidělení kardinála Serédiho této kongregaci jest důkazem, jak oblíben jest nový kardinál u Svatého Otce.

Kardinál Serédi jest v nejlepším mužném věku, zdrav — za svého pobytu v koleji svatého Anselma ani jednou nezastonal — a jest neúnavným pracovníkem. Jeho vědomosti a přísně církevní smýšlení jsou zárukou, že jest pravým mužem v tak zodpovědném úřadě. Svatý Otec velmi si ho váží, ježto ví, že lze na něho úplně spolehnouti.

Řím.

P. Hildebrand Höpfl.

Východ z Egypta.*)

(Pokračování.)

Stari spisovatelé, kteří v sousedství bydleli, nebo alespoň poloostrov tento našlívili, jako Silvanus Ammonius, Svatý Nilus, mnich Sinajský, Procopius, Antonius Mučedník a Eutychius označují jasně a určitě Džebel Musa za Sinaj a nikoliv Serbal.

Ještě méně svědčí archeologické doklady ve prospěch Serbalu. Džebel Musa a sousední vrcholky jsou již od dávnověku opatřeny silnicemi a náboženskými budovami, kdežto Serbal nevykazuje ni žádných zřícenin toho druhu, doklad to, že starověk k němu nenavazoval nižádné upomínky na východ Israelitů.

Nemáme proto žádné příčiny upouštět od tradice a považovati Serbal za horu, s níž byl Israelitům dán zákon. Jevišťem jedné z největších událostí dějin světových, jež Písmo Svaté označuje jménem „Sinaj“, místo, kde bylo založeno náboženství židovské, jest hora Musa, ona horská čtverhranná skupina, jejíž nejvyšší vrcholek dosahuje výšky 7363 stop a téměř na všech stranách spadají skalní stěny srážně dolů. Na severní straně prostírá se rovina er Rahah, jediná to rovina v celém districtu, skýtající potřebného prostoru pro tak rozlehlý tábor, jakým israelský je. Racine klade právem v prvním choru „Athalie“ následující slova Israelitům v ústa:

„Ó horo Sinaji, uchovej po všechny časy skvělou a slavnou památku na tento den, kdy ve tvém v plamenech stojícím vrcholku, dal Hospodin, jsa zahalen v hustý mrak, smrtelným zrakům zazářilí paprsek své velebnosti.“

Sinaj vskutku zachoval upomínku a zjevení nebeské a mnichové od Svaté Kateřiny jsou strážci těchto památných míst.

*) Viz II. ročník časopisu „Pax“.

Sláva, kterou chtí novější badatelé přenést na Serbal, náleží této horské skupině, v jejímž středu jest vystavěn klášter Svaté Kateřiny, a jež nese název Džebel Musa. Jeví se nám jako vysoko strmící horský uzel, jehož hřeben jest pokryt množstvím vrcholků granitových, výše až 7363 stop. Stráně jsou, vyjímaje na jihovýchodě, strmé a příkré. Sinaj je ze všech stran obklopen údolímí. Na severovýchodě jest to Wadi ed Der, též Wadi Scheich zvané, rozumí se jím Scheich Hobab, švagr Mojžíšův.

Na severozápadě rozprostírá se od Ras Suffafeh (souhrnné pojmenování severozápadních vrcholků) rovina er Rahah, tvořená Wadim téhož jména. Toto počíná 300—400 metrů od úpatí hory a spojuje se lehkým obloukem s Wadi el Ledža a Wadi ed Der, Tato údolí jsou všude pokryta zelení a se všech stran jest dobře patrna špička hory. Ze všech výšin rozsáhlého horského uzlu, přichází toliko Ras-Suffafeh v úvahu jakožto hora z níž byl udělen zákon. Před tímto vrcholkem, který vystupuje jako vysoký oltář, rozkládá se, jak již řečeno, rovina, jež vyhovuje všem požadavkům, aby se mohl na ní tak veliký zástup lidí shromáždit, jak tomu při oné velepamátné příležitosti bylo. Též zbývá ještě dosti místa, kam by se byli Israelité uchýlili, když byli strachem tísněni. Obě Wadi er Rahah a ed Der skýtaly dostatečně místa pro jejich ležení. Topografické utváření odpovídá tak věrně obrazu, jak nám jej Pismo Svaté kreslí v několika málo charakteristických rysech, že se téměř zdá, že bychom mohli prstem ukázatí a říci: „Právě zde stáli starší lidu a patřili na Božskou Velebnost, a zůstali na živu a jedli a pili!“

Robinson praví: „Když jsme šli dále, údolí se stále více rozšiřovalo a plnilo se keři a bylinami. S obou stran bylo sevřeno vysokými horami granitovými se strmými 400 stop vysokými vrcholky, zatím co před námi se zdvihal Horeb. My oba, můj společník a já, jsme maně zvolali: „Zde jest dosti místa pro veliký tábor.“ Byla to scéna slavnostní velkoleposti, jaké jsme ještě nikdy nebyli spatřili, úplně neočekávaná. A vzpomínky, jež na nás doléhaly v tomto okamžiku, nás téměř přemáhaly.“

Tento náhled sdílí též Sir Henry Yames: „Nenalezne se místa na zemi, kde by se tak podivuhodným způsobem spojovaly podmínky: vysoká hora a rovina, kde by bylo možno všude výjev v Exodu líčený od množství čítajícího více než 2,000.000 lidí viděti.“

Stanley praví: „Že vůbec podobná rovina existuje, jest tak podivuhodnou shodou s líčením Pisma Svatého, že jest dostatečně

pádným důvodem nejen toho, že se scéna ta zde udála, nýbrž že též byla očitým svědkem popsána. Dlouhá a úctu vzbuzující cesta sem musila býti nejvhodnější přípravou pro nastávající události.

Nízká řada alluviálních pahorků na úpatí hory, odpovídá přesně ohradě, jež měla zabraňovati by lid se nedotýkal hory. Útes, který jako nesmírný oltář před shromážděným lidem do výše strmi a pro svou neobyčejnou velikost od jednoho rohu roviny až ke druhému jest viditelný, jest přesně obrazem hory, s níž byl hlas Boží daleko široko slyšitelný.

Tak jako ve Wadi Feiran vrcholek Faran s větší či menší určitostí určuje polohu Raphidim, tak spadají některé jednotlivosti podivuhodným způsobem dohromady v rovině er Rahah s podobou místa kde se událo klanění se zlatému teleti, jež se patrně odehrálo tamtéž, kde byl tábor při předání zákona.

Zde volilo podání místo velmi dobře. Malé návrší u vchodu do údolí kláštera jest označeno jménem Aronofur, ježto odtud přihlížel Aron ke slavnosti, konané na širé rovině. Vzhledem k tomuto podání musilo býti tábořiště nezbytně v Er-Rahah, jak tomu též všechny okolnosti nasvědčují. Jsou zde též dva body, jež toliko zde souhlasí a nikde jinde. Dle líčení Písma Svatého, sestupuje Mojžíš s hory, aniž viděl lid. Toliko křik doléhá k uším jeho průvodce, dříve ještě než poznají jeho příčinu. Rozhled otvírá se náhle před nimi, teprve když se přiblížili k ležení. Mojžíš udeří deskami o skálu a rozbije je na úpatí hory. To mohlo se udáti ve Wadi er Rahah. Každý kdo sestupuje s uzavřené kotliny při Ras Suffafeh, strmými prohlubněmi, jež se na severní a jižní straně nalézají, slyšel by zvuky, jež by se na tiché rovině rozléhaly, avšak rovinu samotnou viděti nelze, dokud by nevyšel z Wadi ed Der nebo z Wadi Ledža, což kdyby učinil, nacházel by se bezprostředně pod strmými útesy Suffafehu. Dále čteme, že Mojžíš vhodil na prach rozmělněné kusy modly do potoka, tekoucího z hory. To se úplně shoduje ve Wadi er Rahah, kudy teče potok, přicházející z Wadi Ledža. Tento stéká sice s hory Svaté Kateřiny, avšak přes to stojí v tak blízké spojitosti s Džebel Musou, že se zdá, že výraz „jenž stéká s hory“ jest dostatečně ospravedlněn.

Cestovatel Ralmer podotýká k topografické poloze: „Divoká pouština těchto majestátních útesů, osamocených roklí a vinoucích se údolí, spojené se slavnostními a posvátnými vzpomínkami na tato místa, nemůže se minouti s účinkem naplniti diváka podivuhodnou úctou.“

Přes to však netisní pustina Horebu ducha, neboť v jasném nebi, čistém vzduchu a nerušeném tichu starých skal a labyrintových údolí jest stále ještě skryto tiché a mírné váni, jež k nám promlouvá o přítomnosti Boží. Toliko jedna věc — bouře — mohla by vznešenost podobného okamžiku zvýšiti. A co to musilo býti za bouři, když se počalo blýskati a hřímati a hustý oblak se snesl nad horu, jež celá byla zahalena v kouři, neboť Hospodin sestoupil v ohni na horu, takže kouř vystupoval jako z ohniště a celá hora se chvěla.

Kterýsi francouzský badatel, který tato místa spatřil, popsal Ras Suffafeh následujícím způsobem:

„Vrcholek Sinaje tvoří téměř jedinou plošinu, jejíž jedna strana směřuje od vrcholu až k hlubinám hory. Z této plošiny vyvíjí se panorama, nejrozlehlejší jakého jsem kdy spatřil, kolem dokola. Obě ramena Rudého moře a Arabského zálivu spojovala se téměř u konce poloostrova a oba protilehlé břehy objevovaly se jako zahalené ve stříbrné mlze, jež se směšovala s vodou. Po pravici i levici zdvihaly se spojující se vrcholky všech Sinajských horských řetězců. Hora Serbal a Džebel sv. Kateřiny zdály se, jakoby vládly nad Sinajem, ačkoliv neposkytovaly tak imponujícího pohledu, jako sv. hora. Mohutná, přirozeně utvořená plošina označuje se jako místo, kde se Bůh zjevil Mojžíšovi a kde mu byly předány kamenné desky s desaterem.“

Mohutný spád Rásu obnáší asi 2000 stop. Osoby shromážděné v hlubině stojí doslovně pod horou. Ti pak, kteří stojí na konci roviny, která jest jen mírně zvlněná, ačkoliv jsou vzdáleni, vidí dobře na celý vrchol. Těžko bylo naléztí příhodnějšího vrchu a místa pro promulgaci zákona. Vrchol Ras Suffafeh, rovina Er Rahah a řetěz granitových hor, jež jej obklopují, tvoří rozlehlé přirozené divadlo, vhodné, by pojalo veliké množství lidu, k němuž se mohlo mluvíti a aby bylo též všemu rozuměti a sotva by se nalezlo jiné místo na světě, jež by mu mohlo tuto přednost upíratí.

Smělý tvar hor, jejich nádherná perspektiva a kolosální rozměry, plošina rozprostírající se jako vějíř, čím více se blíží k hoře; hora samotná, vypínající se do výše 2000 stop, ohromné kazatelně podobná, podivuhodný klid a ticho samoty a nádherná barva krajiny, jež se každou hodinu mění, vše to slučuje se a působí dojmem, jakého v té míře nikde nepocítíme. Nalezneme tam všechno pohodlí, jehož si jen kočovný tábor může přátí.

Židé mohli se tam několik měsíců zdržeti, protože se tam vyskytuje dosti vody a pastviny postačovaly pro dobytek, jež Israelité s sebou vzali. Celé okolí Džebel Musa jest bohatší na pastvu, než kterýkoliv jiný díl poloostrova. Džebel Musa kopce a okolní údolí jsou zbrázděny prameny a stále tekoucími potoky. Jeden z těchto potoků, stékající do Wadi Šeich, může snadno býti tím, do něhož vhodil Mojžíš prach z rozmělněného zlatého telete.

Nemožno jest po více než 3000 letech určit přesně všechna místa rozličných událostí při pobytu Israelitů na Sinaji. Avšak rozličné body této krajiny hodí se tak dobře do rámce daného v knize Exodus, že je lze téměř s jistotou označiti jakožto místa, kde se přihodily události Mojžíšem líčené.

Tak skýtá na př. Džebel Meradža, nižší to vrch na pokraj Wadi ed Der, položený na východ od Džebel Musa a z celé roviny Er Rahah viditelný, tak pohodlné místo pro zbudování Svatostánku, že nelze pochybovati, že tam skutečně byl umístěn. Byl ve větší vzdálenosti od tábora, ale tak položen, že Israelité mohli od vchodů do svých stanů viděti Mojžíše, když do svatostánku vstupoval. Džebel Meradžah splňuje dokonale tyto podmínky a kromě toho skýtalo Wadi ed Der dostatečného prostoru, by se lid mohl shromáždit.

Hora, jež se dnes nazývá Džebel Musa, dříve prostě hora Sinaj zvaná, jest pravděpodobně Horeb, na němž spatřil Mojžíš hořící keř, v němž se mu Bůh zjevil, pročež se též nazýval horou Boží. A skutečně jest Horeb touže horou, s které dána byla příkázání. „Vyvedeš-li lid můj z Egypta,“ pravil Hospodin k Mojžíšovi na hoře Horeb, „budeš Bohu na této hoře obětovati.“

Oběť však byla přinesena na hoře Sinaji. Tato totožnost vyplývá též z místa v knize Exodus, kde se praví, že jméno Horeb bylo dáno hoře Sinaji a z místa ve III. knize královské, kde jest řečeno, že Eliáš přišel na Horeb, na „Horu Boží“, jeden to z názvů Horebu.

Jméno této hory se zachovalo snad též ve jménu Džebel Aribeh, hora to nedaleko kláštera Svaté Kateřiny. Aribeh jest etymologicky toléž slovo jako Horeb a značí „vyprahlá země“. V pozdější době nevyznačoval se tímto výrazem toliko jediný topografický bod, nýbrž celá krajina t. j. granitový horský řetěz vnitřního poloostrova. V tomto vypravování míněna jest však toliko jižní špička Džebel Musy.

Sledujeme-li Wadi Šeich, dostaneme se na těžce schůdnou stezku, vedoucí k západnímu srázu pohorí. Dříve se věřilo, že po této stezce vystoupil Mojžíš na Sinaj a po ní opět s něho sestoupil. Tvářnost těchto míst souhlasí s jednotlivostmi v knize Exodus (32 kap.) líčenými tak dokonale, že možno tradici jen přisvědčiti.

Mojžíš jsa doprovázen svým věrným společníkem Josuem, sestoupil po stezce se Sinaje a slyšel, dříve ještě než dostihl planiny, křik, který zdvihl lid před modlou zlatého telete shromážděný. Uprostřed této pouště, v této tiché atmosféře, jest každý šustot z hluboké rokle daleko slyšitelný. „Jest slyšeti křik jako při bitvě v poli“, pravil Josue k Mojžíši. „Nikoliv“, odpověděl tento jemu, „to není křik, kterým se povzbuzujeme k bitvě ani vyzvání k útěku, jsou to zpěvy, jež slyším“.

Teprve u východu z údolí, kde se ostře otáčí okolo Ras Sufafeh, zcela blízko roviny, mohl Mojžíš rozlišiti příčinu pokřiku lidu. Spatřil zlaté tele a kterak lid předvádí kol něho fantastické tance. Zákonodárce tušil již předem nevěrnost svého lidu, ale při rozhledu na takovéto divadlo dosáhlo jeho rozhorlení svého vrchole, a když došel k úpatí hory, rozbil desky přikázání.

Beze vši pochyby obdržel Mojžíš Boží zjevení, přikázání a ostatní rituální předpisy na osamělém vrcholku hory Džebel Musa. Jeskyně v hoře, ležící právě v místech, kde stezka odbočuje nahoru, může býti ono místo, kde Aron, Nadab a 70 starších z Israele čekali, doprovodivše Mojžíše až k tomuto místu; Mojžíš pak vystoupil dále sám až k oblakům.

Lze tedy snadno představit si na Džebel Musa a v jeho okolí hlavní scény z udělení přikázání, jak nám je Mojžíš vylíčil. Jich topografické a historické obnovení neděje se jen ze zájmů ukojení zvědavosti, nýbrž slouží též k lepšímu pochopení Sv. knihy. Ono nám dosvědčuje její pravdivost a zaručuje její pravost. Tak dokonalá shoda a až do podrobností jdoucí přesnost mezi popsanými místy a skutečností, dá se jen tím vysvětliti, uznáme-li s ústním podáním, že Il. knihu Mojžíšovu sepsal soukmenovec, který byl očitým svědkem a účastníkem události, kterou popisuje. Bylo-li zapotřebí všech vědomostí učenců XIX. stol., kteří se odebrali v ta místa, aby podali přesný jeho popis, jak by byl mohl některý Žid, jenž žil teprve několik set let po východu z Egypta, býti s to tak přesně nám vše popsatí.

Nahoře jsme již podotkli, že mnozí z novodobých učenců udávají za horu přikázání Serbal. Rozhodujícím důvodem tohoto mí-

nění bylo, že vzdálenost od Wadi Feiran, kde se udála bitva s Amalekyty až ku Džebel Musa jest vzhledem k obyčejným denním pochodům tak nápadně veliká, kdežto hora Serbal jest v bezprostřední jeho blízkosti. Obtíž tato však více méně zmizí, uvážíme-li, že vojsko Israelské již během bitvy postupovalo. Jakmile počal nepřítel kolísati, počalo se nejspíše s pronásledováním a při tomto honu mohlo se vojsko Israelské značně od tábora vzdáliti. Ostatní pak následovali pomalu za vítěznými bojovníky. Ježto Amalekytové se snažili zameziti Israelitům cestu ku pramenům, na jejichž zachování musilo lidu Božimu všechno záležeti, bylo přirozeno, že ve vlastním zájmu záleželo Israelitům na tom, aby co možná brzy obsadili území faraonů. Veškeren lid a stáda měli takřka touhou po této nádherné oase a nebylo tedy třeba dlouhého pobízení k dalšímu pochodu, když byl jednou nepřítel poražen a na útěk zahánán. Vezmeme-li tento postup během bitvy v úvahu, zkrátí se vzdálenost posledního pochodu k Sinaji tak, že odpadá zde každá pochybnost, že by tohoto cíle nedosáhli.

Cestu od zmíněné brány el Bureb až ke klášteru Svaté Kateřiny lze sotva rychleji než za $13\frac{1}{2}$ hodiny na dobrém velbloudu překonat, nedá-li se přednost kratší, ale těžce jen schůdné cestě přes Nokb el Hawa, což pro cestující větší zástup sotva dá se předpokládati.

Wadi eš Šech opisuje dlouhý oblouk, který se obrací nejprve od západu k východu a pak u el Watikasse zabočuje k jihu. Skýtá jen nepatrný půvab krajinný, jest však bohatě obrostlý travou a skýtá dobrou pastvu. U Rasse el Watije stávají se granitové hory přímo velkolepými. Dříve než se naň vystoupí, ukazují Arabové skalní balvan, jehož tvar z dálky připomíná podobu židle. Na něm prý rád Mojžíš odpočíval, když pásával stáda ovcí svého tchána Jethro. Proto nazývá se též Makad en Nebi Musa = stolice odpočinku proroka Mojžíše. Za Rassem rozšiřuje se opět značně údolí a brzy dospějeme k místu, kde se spojuje Wadi ek Kuwerije s Wadi eš Šech. Zde leží Weli Šech Kaliha, podle něhož jest toto Wadi pojmenováno. Kalih jest moslemínský světec, který jest u Kawaliha Beduinů velmi ctěn a vážen, neboť ti považují ho za svého předka. Od Weli tohoto podivuhodného světce jest Džebel Musa již viditelný. Za kupolovitou stavbou stoupá cesta a zahýbá posléze do Wadi ed Der. Za nedlouho objeví se nám na pravo pod skalní stěnou vysoké zdi kláštera.

Když Mojžíš se zdržoval na vrcholku hory, čekal lid Israelský nadarmo jeho příchodu. Den za dnem mijel, aniž se Mojžíš nebo Josue lidu ukázal. Ba ani zprávu žádnou o sobě lidu nepodal. Vše-liké obavy byly vysloveny. Pět neděl již minulo a šestá již byla na sklonku. Nadarmo očekával lid svého vůdce, který obklopen jsa mrakem a ohněm rozmlouval na hoře s Bohem. Když lid viděl, že Mojžíš otálí sestoupili s hory, přistoupil k Aronovi a pravil k němu: „Nuže, učíš nám bohy, kteří by nás předcházeli! Neboť nevíme, co se onomu muži Mojžíšovi, který nás vyvedl ze země Egyptské, přihodilo.“ Aron pak jim odpověděl: „Dobrá, přineste zlaté náušnice svých žen, synů a dcer ke mně.“ Tu vzal veškeren lid náušnice z uší žen, synů a dcer svých a přinesli je k Aronovi, který učinil z nich zlaté tele. Lid pak pravil: „To jsou bohové tvoji, lide Israelský, kteří tě vyvedli ze země Egyptské.“ Když to Aron uzřel, zbudoval před modlou oltář a dal rozhlásiti, řka: „Zítřejší svátek Páně“, a lid vstal z rána záhy a přinášel oběti zápalné a oběti díků. Pak usedl lid k jídlu a pítí a vstav dal se do hraní.

Tomuto vypravování vtisknuta jest pečť místa a doby.

Z líčení lze souditi, že 1) Israelité měli hojnost zlata, 2) drahocenný kov měl tvar náušic, z čehož plyne, že zlatnictví v zemi, z které přicházeli, bylo v rozkvětu, 3) Israelité jsou sami v zlatotepectví obeznámeni, 4) tvar modly jest neobyčejný a zasvěcení se jí slaveno jest za určitých obřadů.

Z výslovné poznámky Písma svatého, že modla byla zhotovena z přineseného materiálu, vysvítá, že se zde jedná o neobyčejně masivní práci, že zlato tedy nesloužilo zde pouze k pozlacení. Nyní však se nám vynaňuje otázka: Kde mohli jen Israelité takové množství zlata sebrati? Písmo svaté podotýká, že Egypťané dali Israelitům při jejich odchodu nádoby z drahého kovu, jen aby se nepohodlných cizinců zbavili. V Egyptě nebylo však o zlato nouze, abychom jen uvedli příklad, přijímá kterýsi úředník za vlády Thutmosea III., kteréhož považujeme za faraona v době utlačování, veliké množství elektra (Elektrum?), které vážilo, jak nápis praví, 36.392 uncí, t. j. 3311 kg 692 gramů, tedy asi 66 metrických centů.

Ježto Elektrum (ismu = ἄσσημος) sestává z dvou pětin zlata a ze tří pětín stříbra (dle Plinia 20% stříbra), mělo by nahoře uvedené množství cenu 4 milionů marek. To však jest jen jediný příklad, kde se odvádí zlato do pokladny a zaznamenává se příjem.

Dejme tomu, že ze všech Israelitů jen jeden milion se jich zúčastnil příspěvkem k vyrobení zlatého telete, a že dvě náušnice

vážily osminu jedné unce. Dostali plných tak 7812 liber zlata, množství to, z něhož by se dala beze vši pochyby vyrobiti mohutná socha. Diodor vypravuje při líčení Babylonie o pohádkovém bohatství Orientu, takže jeho údaje hraničí s neuvěřitelností, mluví-li na př. o zlatých sochách, vážících 500, 800 až 1000 babylonských talentů.

Měl-li Aron nutný materiál, nemáme důvodu, proč bychom mu upírali znalost a možnost utvořiti modlu zlatého telete. V rozličných archeologických museích nalezené předměty dosvědčují z dostatek, že zlatnictví bylo v Egyptě velmi pěstováno a záhy bylo velmi vyspělé.

Mojžíš rozbil a spálil modlu, smísil prášek jeho s vodou a dal jej píti synům Israelským. V této poznámce máme opět důkaz pro znalost Egypťanů v zlatnictví, neboť rozličné směsi drahých kovů, dovednost je spáliti a proměnil v prášek, předpokládají velikou znalost tajemství v zlatotepectví, které mohl Mojžíš toliko v Egyptě nabýti. Vykladačům Písma svatého působí tato poznámka mnohé lámání hlavy, ježto jim to připadá téměř nemožné. Zkušený chemik bude však s to udati docela jednoduchý prostředek. Místo kyseliny vinné, kterou dnes užíváme, znal Mojžíš Natrium (sodík), jehož měl v oné krajině s dostatek po ruce. Že pak dal Israelitům vypíti na prášek rozmělněné zlato, dosvědčuje, že si byl vědom účinků této operace. Věděl kterak zvětšiti trest pro jejich neposlušnost, neboť zlato připravené tímto způsobem za nápoj, má neobyčejně odporou chuť.

(Pokračování.)

P o z n á m k a :

Ohledně řeči a písma, jímž byl dekalog psán, různilo se až dosud mínění učenců. Ježto nejstarší nám dosud známé nápisy hebrejské a kana-nejské nesahají dále než do 10. století před Kristem, minilo se, že semitští obyvatelé Palestiny a okolních zemí až do této doby nebyli vůbec znalými písma, nebo že neznali žádné abecedy, která by odpovídala semitské řeči. Byla pak nasnadě domněnka, že vůdce israelský, obeznámený ve všech vědách a vědomostech Egypťanů, použil při zaznamenání nařízení Bohem mu zjevených hieroglyfů nebo hieratických znamení, a že též dekalog byl tímto písmem napsán. Od objevení Tell-el-Amarnské literatury zastával se v kruzích orientalistů názor, že zákonodárce vyvoleného národa použil assyrského písma klínového, jak též, podle svědectví těchto originálních dokladů, se ve druhé polovici druhého tisíciletí před Kristem vedly diplomatická vyjednávání mezi domem faraonovým a knížaty sousedních zemí východních v řeči a písmem assyrským. V ní byly zhotoveny úřední dopisy poddaných knížat palestinských a syrských, jakož i odpovědi na ně od domu faraonova.

Pro tuto hypotézu svědčila i okolnost, že dekalog jest napsán na deskách; Egypťané užívali jakožto písemného materiálu papyrusu, kdežto Assyřané ryli své klínové písmo rydlem do hliněných desek, které se pak v pecích pářily.

Nyní však, když se podařilo šťastné rozluštění sinajských skalních nápisů, možno míti za to, že otázka jest více méně již rozřešena. Již Mojžíš, o němž se výslovně praví v Písmu svatém, že byl psaní znalým, nalézá u Israelitů pisáře (šoterim, 2. Mojž. 5, 6), kteří zajisté nepsali svých listin písmem egyptským nebo assyrským, nýbrž značkami, které odpovídaly hebrejskému nářečí. Že v době Mojžíšově byla již semitská abeceda známa, dosvědčují nám nápisy v sinajském dolovacím revíru v Serabit el Hadem, které jsou datovány z doby panování Thutmese III. (kolem roku 1480—1447 př. Kr.) a spadají právě do doby, v níž žil Mojžíš; mimo to nacházejí se v krajině, kde mu byl dekalog svěřen.

Podobně dosvědčuje též nápis nedávno teprve objeveného sarkofagu krále Achirama z Gebaly, že v Palestině byla již ve 13. století před Kristem semitská abeceda úplně vyvinutá. I když tedy nelze dosvědčiti, že Mojžíš sám jest vynálezcem abecedy, jak stará židovská tradice praví, jest přece jen pravdě velmi podobno, že se Mojžíš při svém dlouhém pobytu na Sinaji písmu přiučil u Kenitů, rodem mu příbuzných.

Některé variace ve znaménkách souhlásek potvrzují mínění, že písemnictví bylo i u sinajských kovkopů poměrně ještě nedávného data; podkladem písma byly hieratické značky přejaté z hieroglyfů. Z neobyčejně bohaté listiny značek vyvolili Kenité asi 27 typů, které pojmenovali podle jejich původní podoby ve svém semitském nářečí. Tak značí: alef = dobytče, beth = dům, daleth = dvěře, samech = ryba, ajin = oko atd. Začáteční hláska byla pak vzata za hlásku dotyčné písmenky; tedy: b za beth, d za daleth, s za samech atd. Semitská písmena nejsou tedy pojmovými značkami, nýbrž písmeny, která vždy vyjadřují některou souhlásku. Vyvolený počet odpovídá souhrnu hlásek semitské řeči, která jest hebrejské velmi podobná a příbuzná. Leckteré z těchto písmen prozrazují ještě svůj původ z některého obrazu v charakteristických obrysech, které se v následující době stále více ztrácejí.

Nápisy psané touto původní abecedou máme jen v lapidárních památkách sinajských skalních stěn. Původně byla psána tato znaménka jak ve svislých sloupcích, tak i ve vodorovných řádcích, a to brzy z leva, brzy z prava.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Vývoj mešních zpěvů ve středověku.

Introit.

Články, které jsem v našem časopisu dosud uveřejňoval, měly seznamovati s liturgickým zpěvem v jeho nejširších obrysech, a právě touto všeobecností kladly nezřídka na trpělivost našich milých čtenářů nemalé požadavky. Byl jsem si toho plně vědom a doufám, že laskaví přátelé našeho „Paxu“ přijmou se zadostučiněním úmysl, opuslíti onu všeobecnou stránku a přejíti na vlastní liturgickou půdu, na níž dosavadní články více nebo méně připravovaly, ke středisku veliké, svaté liturgie katolické, k Nejsvětější Oběti *). Z tohoto rámce liturgicko-hudebních pojednání o mešních zpěvech jsem si vypůjčil

*) Výborně nám při tom poslouží praktický a levný misálek Schallerův, jež jako cennou pomůcku při svých pojednáních vřele doporučuji.

do posledního čísla minulého ročníku malou stat o andělském hymnu „Gloria“, poněvadž se hodila k jeho vánočnímu rázu, ač náleží vlastně již tomuto budoucímu programu, jehož prvním předmětem bude první mešní zpěv, zvaný „Introitus“. Tento „umělecký úvod hudby mešní“, tato „skvělá její iniciálka“, jak jej nazývá chorální badatel P. Wagner, zasluhuje, abychom věnovali jeho dějinnému vývoji plnou pozornost.

Mše svatá nepočínala původně zpěvem; jak v řecké, tak v latinské církvi byla podle vzoru liturgie židovské čtena nejprve vybraná místa z Písma svatého. Na Západě zachovával se tento zvyk v církvi milánské ještě kolem roku 425, tedy v době svatého Augustina, ba v Trevíru, podle svědectví Řehoře Tourského, neznali introitu ani v době biskupa Nicetia na počátku 6. století. Ostatně nám ukazuje i dnes ještě římská liturgie tuto původní stavbu, a sice na Veliký pátek, kdy začíná mše předposvěcených částek čtením bez úvodního zpěvu. První zmínku o něm nalzáme v prastaré, tak zvané „Knize papežské — Liber pontificalis“, podle níž nařídil papež Coelestin I. († 432), „aby před Nejsvětější Oběti byly zpívány vše mi žalmy Davidovy antifonním způsobem“. Vzpomeneme-li si na dřívější články *o pěni žalmů v křesťanském starověku*, bude nám jasno, že Coelestin I. měl zde na zřeteli slídivý zpěv dvou proti sobě stojících sborů, a poněvadž, jak jsem tam též uvedl, součástí tohoto antifonního zpěvu bylo od pradávna předeslání krátké hudební věty, antifony (předzpěvu), musíme mít za to, že i první forma tohoto mešního introitu se skládala z antifony, celého žalmu nebo alespoň jistého počtu žalmových veršů, které končily malou doxologií „Sláva Otci atd.“, a z opakování počátečního předzpěvu.

Uvedené místo Knihy papežské jest mi tím sympatčtější, poněvadž jasně mluví o účasti všeho lidu při introitním zpěvu starých papežských mší pontifikálních a vyvrací tím mínění středověkého liturgika Amalaria, jenž se domníval, že papež Coelestin I., omeziv hned s počátku introitní žalm na jediný verš, dal tak introitnímu zpěvu podobu nám obvyklou. Kdy se toto zkrácení stalo, nemůžeme určitě tvrdit; došlo k němu asi ponenáhlým vývojem, na nějž jistě působily důvody především praktické: přílišná délka některých žalmů a nedostatek času k jich přezpívání. Nejsnáze to nahlédneme ze zajímavého líčení staré pontifikální mše svaté podle prvního z důležitých „Romani Ordines“, které líčí liturgii z doby asi svatého Řehoře Velikého. Vyjímám z něho pouze stať o introitu a podávám ji ve volném překladu:

„Jakmile jest papež s oblékáním mešních rouch v sakristii hotov, přistoupí podjáhen (subdiaconus regionarius), nesa na levém rameni papežův šátek, ke dveřím sakristie a hlasitě zavolá: „Schola!“ (t. j. chorální sbor). Archiparafonista, jež jsme již poznali ve dřívějších člancích jako sbormistra mladých choralistů, odpoví: „Zde jsem!“ Na to podjáhen: „Kdo bude pět žalmy?“ Archiparafonista: „Ten a ten“ (na př. Bernardus a Hunericus). Podjáhen se vrátí k papeži, podá mu šátek — nynější manipul — hluboce se ukloní a řekne: „Sluhové Pána mého, Bernardus bude čísti Apoštola (apoštolské listy) a Hunericus bude zpívatí“. Po té není již dovolena změna v osobě ani předčitatele, ani zpěváka. Stalo-li by se tak, byl by Archiparafonista exkommunikován*). Po tomto ohlášení předstoupí (patrně jiný) podjáhen před papeže a čeká, až mu tento přikývne, aby zpěv počal; jakmile se tak stane, vyjde ihned ze sakristie a zvolá: „Rozsvěťte!“ Když svíce zaplanou, vloží před sakristii jiný podjáhen, zvaný subdiaconus sequens, kadidlo do zlaté kadidelnice, v níž udržoval žár, a připraví se, aby šel před papežem. Archiparafonista se odebere k precentoru chorálního sboru, pozdraví jej úklonou hlavy a pronese: „Domini, jubete! — Pánové, račte!“

Nejvyšší sbormistr s ostatními se vzchopí a celá „schola“ kráčí v řadě k oltáři, kde se postaví starší parafonisté (chorální zpěváci) na jednu a hoši na druhou stranu, a nejvyšší kantor bez meškání zanolí antifonu k introitu, v níž celý chor pokračuje. Jáhnové, kteří na toto znamení čekají, vstoupí okamžitě do sakristie k papeži, jenž podá pravici arcijáhnovi, levici jáhnovi jinému; ti mu políbí ruku a kráčejí s ním, podpírajíce ho, k oltáři. Před papežem jde podjáhen s kadidelnicí, zahalenou ve vonný dým, a sedm akolytů (kleriků s nižším svěcením), kteří nesou rozžehnuté svíce v ozdobných svícnech. V určité vzdálenosti od oltáře se průvod zastaví, jáhnové odloží mešní roucha, která přijme od nich podjáhen (regionarius) a podá dvěma akolytům. Přistoupí jiní dva akolyté, nesouce otevřené schránky s Nejsvětější Svátostí, a podjáhen (sequens), dotýkaje se rukou jejich okraje, ukáže je papeži. Ten Nejsvětější Svátost úctyplně pozdraví, prohlédne a nařídí, aby byla vložena do svého úkrytu. Nato se rozdělí akolyté se svícemi tak, že čtyři jdou na pravo, tři na levo; jich středem projde papež ke sboru choralistů, u oltáře již rozestavenému, pozdraví oltář úklonou hlavy, pronese tichou modlitbu, požehná se křížem na čele a dá políbení míru jednomu

*) Migne k tomu poznamenává, že se jednalo asi o sesazení z úřadu.

z biskupů, arcikněží a všem jáhnům. Po té se obrátí k představenému „scholy“ a kývne na něho, aby zanotil „Sláva Otci atd.“; ten se ukloní a vyhoví rozkazu. Archiparafonista přinese před oltář klekátko, na něž papež poklekne a modlí se tak dlouho, až jest antifona na konci introitu přezpívána. Jakmile po „Sláva Otci atd.“ zazní „Jakož byla na počátku atd.“, povstanou jáhnové, vždy po dvou zdraví oltář a navrátí se zase k papeži. Po antifoně se zvedne papež s klekátkem, políbí evangelijní knihu i oltář a kráčí ke svému trůnu, kde stane tváří k Východu, zatím co „schola“, ukončivši antifonu, zanotí „Kyrie eleison“.

Jak patrně, průběhem introitu při římské pontifikální mši se konalo mnoho ceremonií; když připustíme, že se děly s vážnou, pomalou obřadností, vidíme, že na přezpívání celého žalmu stačil čas jen v málo případech. Nebylo toho ostatně ani třeba, poněvadž introitní žalm neměl té liturgické samostatnosti, jako na př. žalm graduální, sloužící výhradně slavnostnějšímu rázu jiného liturgického úkonu, totiž příchodu celebrujícího biskupa nebo kněze k oltáři, od něhož (introire = vstupovati) se dostalo celému tomuto úvodnímu zpěvu jeho jména. Při tom nesmíme zapomenouti, že mše svatých biskupů a kněží nebyly tak okázalými, takže v nejčetnějších případech stačil i jediný žalмовý verš, neměla-li se bohoslužba bezdůvodně protahovati. Zkrácení žalmu bylo tedy požadavkem čistě praktickým. Památka na tento celý introitní žalm se udržela v našich mešních i chorálních knihách až doposud: před introitním veršem nestojí V (Versus = verš), jako na př. u graduálního responsoria, nýbrž Ps (Psalmus = žalm), ač již odedávna se nezpívá více veršů než jeden.

Jako žalm, tak i introitní antifona prožďelala svůj vývoj. P. Wagner se chýlí k úsudku, že i v pontifikálních mších papežských se opakovala po každém verši, že tedy nebyla zpívána pouze na začátku a na konci introitu, jak jest tomu nyní. Nasvědčoval by tomu obyčej kláštera Corbie*) (písemně zachovaný v knize opata corbieského Ratolda), podle něhož se introitní antifona střídala s žalmovými verši; mám však za to, že se zde jedná pouze o místní zvyk. Frankové v takových extravagancích vynikali**). V Clugny se tato antifona při hlavní nedělní mši svaté opakovala po verši z polovice, po „Sláva Otci“ celá; podobně bylo tomu podle svědectví Duran-

*) Corbie, benediktinský klášter v Pikardii u Amiensu, založený kolem roku 657, zničený velikou revolucí francouzskou.

**) Srvn. „Pax“, 1927, str. 95.

dova i na jiných franckých místech. Premonstráti a Karmelitáni lyonští zachovávali tento zvyk pouze o menších svátcích; o největších slavnostech opakovali ji celou nejen po „Sláva Otci“, ale i po žalmovém verši. Časem vzaly tyto místní obyčeje většinou za své.

Text těchto introitních antífon brával se téměř výhradně z Písma svatého, a to u nejstarších svátků Páně s oblibou z knih dějinných, u pozdějších ze žaltáře, jehož obsah sloužil také nejčetnějším introitům ku počtě svatých, dále v době postní vůbec a konečně o nedělích po Svatém Duchu. Při tom platí tato zásada: je-li obsahem antífony první verš nějakého žalmu, jsou brány za introitní verše ty, které nejbližší následují; je-li však jejím obsahem verš ne z počátku, nýbrž ze středu žalmu, jsou introitními verši verš první, a bylo-li třeba, ještě druhý atd.

Volba introitních textů byla většinou podřízena myšlence, kterou církev na tu neb onu neděli nebo svátek staví do popředí. S touto myšlenkou souvisí přinášení Nejsvětější Oběti pod určitým zorným úhlem, jenž jí odpovídá, a získávání určitých milostí z nekonečného pokladu mše svaté, a vyjadřuje ji právě introit, dáváje tu více tam méně srozumitelně na jevo, v jakém úmyslu církev svatá chce mítí Nejsvětější Oběť slavenou. Z toho plyne, že snaha, vniknouti v myšlenku introitu, jest velmi závažnou pro každého z nás, chceme-li Nejsvětější Oběť obětovati nebo jí býti přítomni v duchu svaté katolické církve; tím se spojujeme úžeji nejen s celebrujícím knězem a se mší svatou, nevyčerpatelným zdrojem darů a milostí, nýbrž i se samým Nejvyšším Liturgem a Veleknězem Novozákonním, Ježíšem Kristem. Mohou však nastati případy, kdy introitní myšlenka se neshoduje s myšlenkou svátku; důkazem toho jest historie introitu mše svaté ku počtě více mučedníků.

Formulář této mše svaté byl původně složen ku počtě svatých lékařů a mučedníků Kosmy a Damiána při vysvěcení jejich chrámu v Římě. Má v introitu slova „Moudrost svatých nechť vyprávějí národové a chválu jejich ať zvěstuje shromáždění. Iména pak jejich žítí budou na věky věkův“, která beze vší pochyby byla volena vzhledem k jejich učenosti. Buď z toho důvodu, že jejich úcta byla velmi rozšířena nejen v církvi západní, nýbrž — a to zejména — i v církvi východní, buď z důvodu jiného byla celá tato prastará mše přejata již velmi záhy jako společný liturgický formulář mešní ku počtě více mučedníků (*commune plurimorum martyrum*). Tím si vysvětlíme, že introit této mše svaté chválí u mučedníků moudrost, ač byla velebena původně jen u svatých lékařů Kosmy a Damiána.

Slavné služby Boží na Bílou sobotu a na Vigílii Svatodušní introitu nemají. Jeho původní liturgický úkol — doprovázení příchodu celebrantova — přejímá litanie Všech Svatých, v níž právě jako v předcházejícím člení starých proroků a ve svěcení křestní vody i myšlenka toho dne a obětní úmysl (díků za znovuzrození k životu dítek Božích v Duchu Svatém a prosba nově pokřtěných o uchování křestní milosti) se dostatečně uplatňují.

Kdo měl příležitost zabývat se jen poněkud podrobněji gregoriánským chorálem, mohl poznati, že chorální nápěvy introitů nejsou sice tak bohatými jako sólové partie graduálií nebo Alleluja, určené pro zpěv vybraných, vyškolených kantorů, ale také nikoli tak prostými jako nejstarší melodie: Kyrie, Sanctus a Agnus, které zpíval veškerý v chrámu shromážděný lid: jsou to skutečné, pravé sborové zpěvy, složené pro přednes celého cvičeného sboru. Nazývá-li je P. Wagner „skvělou iniciálkou“, míní tím nepochybně jejich melodickou svěžest a namnoze i originelní, bezprostřední ráz, libující si ve velikých, smělých intervallech, jako na př. introit „Gaudeamus“ (Radujme se) o svátku Nanebevzetí Panny Marie. Již jeho první slovo se svojí jásavou kvintou $es-f-f \overline{c} \overline{des}-c$ upoutá naši pozornost; mluví k nám svou hudební řečí o veliké, svaté radosti, a když melodie přichází ke slovům „*Mariae Virginis*“ (Marie Panny), tu v náhlém štěstí, $\overline{nez}nájíc$ více míry, po vítězné kvartě ve slově „*Mariae*“ $as-c-b \overline{es}$ zbavuje se tížících jí okovů — znaménka „*be*“, snižujícího v transpozici d v des — a zajásá v čisté, nespoutané radosti prostičkým, ale na tomto místě nesmírně působivým $c-c \overline{d} \overline{c}-c$ „*Virginis!*“ — — Jindy se setkáváme s introity, jejichž nápěvy se stupňují až k nadšeným, velikolepým projevům odvahy a síly. „Volají ke službě Boží jako hlasatelé“, praví o nich středověký chorální znalec, podle domnění opat kláštera Clugny, Oddo *). Jedním z takových mistrovských kousků chorální skladby jest introit páté neděle po Velikonocích, a já se pokusím, abych jeho zajímavou hudební výraznost milým čtenářům nasínil. Jeho text (Is. 48, 20) zní: „*Vocem jucunditatis annuntiate, et audiat, alleluja: annuntiate usque ad extremum terrae: liberavit Dominus populum suum, alleluja, alleluja*“ — v českém překladu: „Zvěst plesnou hlásejte, a necht' je slyšena, alleluja: hlásejte až do končin země: Pán vykoupil lid svůj, alleluja, alleluja“.

*) Oddo, De musica, u Gerberta, Scriptorum I., str. 276.

Nápěv počíná v nízké poloze měkkým, ladným obetkáváním základního tónu e; nesmělé, prostě důvěřivé $\widehat{e f}$ (Vo-) se smělejším, ladným $\widehat{d g e}$ (-cem) přechází ve slově „jucunditatis“ v malé, lahodné intervally e—g—a—c—h—c, jimiž se melodie vine k hlavnímu tónu, tenoru či dominantě, c, kde chvíli setrvává, aby v následujícím „annuntiate“ v těchže krůčcích c—a—g—e—f—e zase sestoupila k základnímu tónu e. Malá hudební věta, ale plná měkkého, jemného půvabu, dobře vystihující textový obsah — vlídné vybízení k milé zvěsti. V dalším „et audiatur“ vystupuje nápěv k dominantě o mnoho rázněji a ihned klesá kvartou zpět, jakoby chtěl vystihnouti varovný hlas proroka Isaiáše před zatvrzelým odmítnutím tohoto poselství spásy; „alleluja“, které bezprostředně následuje, má zase mírný, vlídný pohyb jako na počátku. Jím se končí první skupina, v níž převládá klid. Druhá skupina „nuntiate usque ad extremum terrae“ dává svým obsahem tušiti pohyb vzrušenější, a vskutku: po prvním slově „nuntiate“, oděném stejně vlídnou melodií jako počáteční „Vocem jucun(ditatis)“, vzepne se nápěv náhle mocnou kvartou až nad dominantu, klesne sice o půl tónu pod ni, ale v zápětí neobyčejně energickým až tvrdošijným pohybem (opakování $\widehat{c h}$ $\widehat{c h}$) uchvátí ve slově „extremum“ nejvyšší tón skladby, e, a pomalu, pomalu klesá v malých tercích slova „terrae“ k závěrečnému tónu tohoto pohnutého oddílu, k tónu g. Týž introitní nápěv — s jiným textem — jest užit o svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie, ale i při mistrném přizpůsobení nezapře, že původně byl komponován k jinému, k našemu textu; zde nemohlo býti nekonečné, až k nejzazším koncům světa pronikající hlásání poselství spásy věru plastičtější, při tom však s uměleckou diskretností, ani ličeno. Třetí oddíl počíná lapidárním, skoro úsečným oznámením poselství spásy „liberavit Dominus“, v němž však jasně prochvívá radostné pohnutí, jeví se ještě zřetelněji v následujícím „populum suum“ v laškovném pohrávání si s jeho počátečními slabikami: $\widehat{g h}$ a (po-), $\widehat{e f a}$ (su-) a vyznívající v konečných slovech „alleluja, alleluja“ jásavým, upřímným plesem.

Čím velkolepější a odhodlanější jest hudební ráz mešních introitů, tím mocnějším kontrastem působí jemné, prosebné „Kyrie eleison“, které po introitu bezprostředně následuje. O něm však budoucně.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

V Ježíši Kristu.

Církev obnovující památku tajemství života Kristova, narození, umučení, vzkříšení, nanebevstoupení a slávu před Otcem, žije prakticky podle podivuhodných slov, tak často užívaných svatým Pavlem: V Ježíši Kristu. Jest to následek plnosti Kristovy, Kristus dostoupiv své slávy sdílí se neustále mystickému tělu v podivuhodném životě.

Rozjímali jsme o Kristu, v němž přebývá tělesně plnost Božství, z níž plyne nevyčerpatelný pramen poznání a lásky do celého mystického těla. Kristus zůstává jeho hlavou.

Plnost slov „V Ježíši Kristu“ dovedeme obsáhnouti, uvědomíme-li si naše spojení s Kristem, naznačené vinnou révou a ratolestmi u svatého Jana, mystickým tělem a hlavou u svatého Pavla.

Jsou to dva rozkošné obrazy, znázorňující tutěž pravdu: Věřící jsou jedno, úzce spojení s Kristem.

Obveseluje se duše nad nádherným krajem, vystihnutém v těchto obrazech. Zeleň táhlého údolí a jas vysokých hor nebeské pravdy, o níž mluví slova Boží, skýtají radostný pocit a vědomí nesmírné lásky a otcovské péče Boží. Kochá se duše rozhledem po těchto horách, jako žasne poutník, stanov na vrcholu nad otevřeným obzorem, ležícím před ním.

„Já jsem vinný kmen“, řekl Kristus), „zůstávejte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže přinášeti ovoce sama ze sebe, leč je-li spojena s kmenem, rovněž vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete ničeho.“*

Rozvíjí se větev spojená s kmenem, otvírá své květy, přináší ovoce, jest užitečnou. Toť obraz věřícího, jenž svatým křtem byl zasazen do zahrady Církve Kristovy, byl vštěpován na vinný kmen, jímž jest Kristus. S Kristem zemřel svým hříchům, s Kristem povstal k novému životu, v Kristu trvá a roste až k dokonalosti muže podle míry věku Kristova, až by se totiž připodobnil, pokud jest to možným, životu Kristovu.

Plnost v Kristu stává se rosou a životní vláhou každé duše. —

*) Jan XV., 1—6.

Podivuhodná jest rovnost Krista s Církví již od prvního věku, která nezná historického vývoje. Svátý Pavel, nadšen slovy Kristovými, jimiž zaměnil sebe s Církví: „Šavle, proč mne pronásleduješ? Já jsem Ježíš, jehož ty pronásleduješ!“, hlásá po obrácení naše spojení, naši jednotu, náš život v Kristu a užívá obrazu poměru těla k hlavě. Pod obrazem skrývá se skutečnost.

Dvě věci jsou podstatnými v životním a dokonalém organismu. Různé orgány v rozličných útvarech a položení a každému z nich přináležejí vlastní činnost. Všechny orgány však musí být sjednoceny, musí tvořit jednotu v životním zdroji, takže v rozmanitosti povstává jediný princip života, jeden orgán jest odvislým od druhého, navzájem si přinášejí životní sílu. Bez těchto podmínek organismus není živým ani dokonalým. Tělo není jedním údem, kdyby byl jediný úd, kde jest tělo? Různé údy a orgány, ale též život, toť jest živé tělo (I, Kor. 12, 12).

Ve skutečnosti tvoří věřící životní tělo, mystické tělo, jehož hlavou jest Kristus. Rozmanitost údů jest jasná, každý má v Církvi svůj úkol, každý přispívá svým životem ke vzrůstu těla. Kristus jest hlavou (Efes. I., 22), z níž tělo přijímá svůj vzrůst.

Hlava je středem organického života, nemůže však sdílet svého života, nemá-li těla; rovněž Kristus, plný milosti a pravdy, jest jistým způsobem doplňován mystickým tělem, Církví svatou.

Symbol Kristův nemohl být lépe vyjádřen, než obrazem spojení hlavy s tělem.

V čem spočívá životní síla a život, který čerpá mystické těla z Krista.

Duše lidská spěje přirozeně k blaženosti, k životu šířícímu. Bůh ji určil k nesmírnému oceánu blaha, k patření na Jeho bytost, k účasti na Jeho Božském životě — jenž jest Poznání, Věčné Slovo a Láska, Duch Svátý. Účastní člověka milostí na své přirozenosti, z níž pak plynou přirozeně dva potůčky života, víry a lásky. Víra nazírá ovšem nedokonale na vnitřní život Boží, láska se s Ním hodnotí. Vzrůst mystického těla jest vzrůstem víry, vždy živější, měnící se až v nazírání v čisté duši kontemplativní, a lásky, dosahující již v tomto životě takového stupně, že duše pohrdá pozemskými

věcmi a výhradně se zasvěcuje Bohu, okoušejíc, jak sladkým jest Pán.

Z částečného dosažení nejvyššího dobra láskou již zde na zemi duše lidská kotví svůj běh v přístavu pokoje a blaha a toužebně očekává úplné vyplnění touhy po spojení s Bohem v nebesích.

V Ježíši Kristu jest naše bohatství, náš život, naše blaho.

Řím.

†P. Method M. Habáň O. P.

Hle, nyní jest čas příhodný!

Liturgické kázání na první neděli postní. Podle mše svaté toho dne.

Drazí v Kristu!

Všimli jste si již, že Vás dnes Církev nevitá zvuky varhan, které Vám tak lahodily? Popatřili jste na kněze, že dnes již čtvrtou neděli jest oblečen ve smutná fialová roucha? Proč nám vzali květiny s oltáře, na němž se denně přináší oběť mše svaté? K čemu toto divné počínání Církev svaté? Z jakého důvodu chce působiti na naše zrakové a sluchové smysly a běže jim předměty, které je potěšovaly?

Právě v poslední středu Vám to oznámila, když sypala na Vaše hlavy popel a pravila: „Pomni, člověče, že prach jsi a že v prach se obrátíš!“

I ten nejlepší z Vás potřeboval této připomínky. Z prachu jsme povstali a v prach se obrátí naše mrtvá těla. Myslili jsme na to denně? — Buďme sami k sobě upřímní a řekněme si: „Ne!“

I když jsme letmo zavadili v myšlenkách o svou nicotu, přišly tisícíceré starostí vezdejšího života a odvedly nás od tohoto vážného přemýšlení. Kolik různých a cizorodých myšlenek udupávalo svou přítomností v našich srdcích oheň lásky Boží! Postřehli jsme také, jak i na našich Boha milujících duších usadil se prach tohoto světa? Vždyť i bělostný sníh polárních krajin, které jsou přece vzdáleností chráněny od kouře městských a továrních komínů, bývá pokryt šedou až tmavou vrstvou prachu z vesmíru. Nejsme-li ustavičně a denně na stráži, bude i čistá duše za nedlouho vypadati jako ten zaprášený polární sníh.

Ale my, kteří jsme taková pošpiněná nicota, jsme přece povinni Bohu svatostí a dokonalostí! Jak ji získáme a kdy konečně se začneme o ni starati?

Církev, vychovatelka pro Krista, nám spěchá na pomoc. Běře svým dítkám zevní útěchu a nutí je pohlédnouti do vlastního nitra a postarati se o dokonalost a svatost, kterou neúprosně musí od nás žádati Ten, který nás k sobě volá. On sám jest nejvyšší svatý a dokonalý a nestrpí tedy na těch, kteří se chtějí s Ním spojit a radovati, ani prášku nedokonalosti.

K této vážné a pro každého, kdo chce býti spasen, nutné práci vede Církev v této době, kdy se připravuje na oslavení výročí našeho vykoupení smrtí a zmrtvýchvstáním Ježíšovým. Proto užívá dnes v epištole slov svatého Pavla: „Hle, nyní jest čas příhodný; hle, nyní jest den spasení!“

Neutíkejme před tímto vyzváním Církve. Snad jest to poslední výstraha Boha pro nás. Už nám nabídnul tolik milostí, a my je všechny snad nechali ležeti bez užitku. Jistě pak jsme nepřinesli toho užitku, jaký jsme přinesti mohli, a ježž Bůh od nás požadoval. Bude ještě jednou ochoten na nás čekati, zda-li se k němu obrátíme? Teď — dnes, kdy počíná doba pokání — jest čas jemu příjemný a proto pro nás příhodný, kdy můžeme všechno ještě napravit a znovu počítati. Nepřijímejme tedy milosti Boží nadarmo! (Epištola.)

Jest však tento strach před Bohem a jeho tresty nějak odůvodněn? Což pak jsme opravdu tak zlí, abychom musili mysliti na pokání? Nač ta fialová barva do těch krásných a živých barev našeho života?

Kněz často slyší ve zpovědnicích: „Nemám, co bych zpovídal. Nikoho jsem nezabil, ani neokradl!“ — Že nemáš opravdu, co bys zpovídal, když nemusíš na sebe žalovati jeden z těchto dvou jmenovaných hříchů?

Měl bys velice hrubé a otrlé svědomí, kdybys cítil jeho výčitky pouze tehdy, když bys někoho zabil nebo okradl! Nebezpečí hříchu na tebe čeká na všech stranách, a nejsi-li na ně připraven, zahyneš v něm; a ty se odvažuješ tvrditi, že jsi mu vždy odolal a nehřešil?

Kristus v dnešním Evangeliu ti odhaluje, odkud přichází ďábel a s které strany tě může uštknouti jeho lstivá zloba. Přichází zlákatí žádostivost tvého těla. Potravu i nápoje potřebuje tvoje tělo k sebezáchově, aby mohlo sloužiti tvé duši a hlavně Bohu. Ďábel tě však pokouší, abys nehledal tohoto přirozeného a Bohem daného

účele potravy a nápoje, nýbrž abys jich používal k hýčkání těla, k rozkošnictví hrdla. K tomu nám Bůh pokrmu a nápoje nedává!

Také smyslník používá pudu, jež Bůh ustanovil pro své záměry, k ukájení nečistých rozkoší. — Bůh nám dopřává i odpočinku po poctivé práci. Rovněž zábava a hra v přítomnosti Boží jest k našemu občerstvení dovolena. Člověk pachtící se po hrách a zábavách však zapomíná na jejich Bohu podrážený účel a volí je za cíl svého života.

Takovým rozmanitým způsobem v tobě probouzí ďábel žádostivost těla. Odpověděl jsi mu pokaždé s Kristem: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích!“ ? —

Všímáš si, jak ďábel chce v tobě probudití nemírnou žádost po cti, jak tě chce svést k pýše života? Máš vykonávat, máš-li k tomu síly a schopnosti, díla ke cti a slávě Boží a ku prospěchu bližních. Ďábel tě však svádí, abys vyhledával svou čest. Chlubný člověk nevidí ve svých schopnostech povinnosti činiti více než ostatní, nýbrž příležitost, při níž se může pozvedati nad ostatní. Tvrdohlavý a svěhlavý nemíní chrániti a oslaviti pravdy Boží, nýbrž dokazovati, že jeho názor je správný, a tím se chce vyzouti z povinností poslechnouli skutečnou pravdu a jí se podříditi.

Odpověděl jsi vždycky na tato pokušení s Kristem: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého!“ ? —

Pozoruješ, jak chce ďábel v tobě probudití žádostivost očí? Máš právo shromažďovati a získávati statky vezdejší, ale jen za tím účelem, abys jimi mohl působiti dobro. Lakomec však shání zlato pro zlato, ne proto, aby nakrmil hladové a ošatil nahé. Často ani sobě toho nedopřeje. Jeho jedinou touhou jest míti peníze, hodně peněz, a kdyby to bylo možno, všechno bohatství celého světa. Rozkošník touží po majetku jen proto, aby měl prostředky pro ukájení svých choutek a rozkoší. Lench touží po bohatství, aby nemusil pracovati.

Když tedy takovým způsobem tě sváděl ďábel, řekl jsi mu vždy s Kristem: „Pánu Bohu svému se budu klaněti a Jemu jedině poctu božskou vzdávati!“ ? —

Teď, když jsme třeba jen letmo pohlédli na nejdůležitější nebezpečí a svody k hříchu, můžeme býti ještě klidní ve svém svědomí, nevytýká-li nám pouze vraždy a krádeže ?

Ne! Jak často jsme se chytili v léčku ďábla!

To se však už státi nesmí, a proto budeme v tuto dobu příhodnou a Církvi ustanovenou přemýšleti o léčkách dábelkých a svých častých pádech. Nebudeme si už mysliti, že nám není zapotřebí pokání.

Klid doby svatopostní přivede nás k tomu, abychom se pohřížili do svého nitra. Jak blahodárným jest půst, jenž nás odvádí od těla a přivádí k duši! Žádosťivost těla zmlká. Jak spásonosnou jest modlitba, ke které jsme ve svatopostní době vedeni! Kdo se modlí správným způsobem, ten nemůže býti pyšným, neboť uznává nad sebou Boha. Kde tu má místo pýcha života? Církev žádá od nás v době postní, abychom rozdávali hojně almužnu. Jak účelně jest krocena naše touha po majetku, žádosťivost našich očí! Věru, doba svatopostní jest časem příhodným k očištění se od všech poskvrn! Kněz to vyjadřuje při mši svaté krásnou modlitbou: „Bože, jenž Církev svou každoročním zachováváním čtyřicetidenního postu očišťuješ, uděľ rodině své, aby, čeho od Tebe zdrželivosti dosíci se snaží, to v dobrých uplatňovala skutcích“. (Oratio.)

Za totéž očištění prosí kněz ještě jednou ve mši svaté: „Obět“ svatopostního počátku slavně přinášíme, prosíce Tebe, Pane, abychom na pokrmech ujímající si tělesných, škodlivých rovněž žádostí se zdržovali“. (Secreta.)

Na těchto modlitbách vidíme účel doby svatopostní: očištění, zdržování se zlých žádostí a vykonávání dobrých skutků. Abychom věděli, které dobré skutky máme vykonávat, vypočítává nám je dnes svatý Pavel ve své Epištole ke Korintským. (Viz Epištolu.)

Která doba jest ještě tak příhodná? Bude nám Církev ještě v některém čase tak důtklivě a starostlivě připomínati, že jsme hříšní, že se musíme očistit a posvětit a jak to máme učiniti? Hle, nyní jest čas příhodný!

Věru, teď chápeme, proč nechala Církev v tuto dobu zmlknouti varhany, proč se obléká kněz ve fialová roucha, proč odklízí všecko, co by mohlo zabaviti a potěšiti zevní naše smysly.

Teď, když jsme si uvědomili svou velikou hříšnost před Bohem, jímá nás takřka úzkost před Ním. Odpustí nám? Smiluje se nad námi? Skloní se k nám On, který jest tak svatý a neposkvrněný?

Církev jest si toho vědoma, že nás bude při přemýšlení nad sebou pojímati hrůza, a proto spěchá již v Introitu (vstupu) mše svaté nás uklidniti, dodati nám odvahy a vzbuditi v nás naději na milosrdné odpuštění u Boha. Nechá nás slyšeti dobrotivý jeho hlas:

„Vzývati mne bude a já vyslyším jej; vyprostím jej a oslavím ho. Délkou dnů života nasytím jej“.

Ještě často nám Církev při mši svaté ukazuje, jak jest dobré obrátiti se k Bohu, dokud nám Pán dopřává k tomu času, a odezdati se Jeho milosrdenství a ne Jeho soudu. O tom mluví zřetelně Stupňový zpěv, Traktus, Obětování i modlitba K přijímání. (Viz tyto modlitby.)

Teď jest dosud čas skrýti se za Krista, který svou smrtí za nás zaplatil, spojití se s Ním ve svátosti, abychom už ne my byli živi, ale On. Toto spojení s Božstvím, posvěcení se, jest cílem našeho pozemského života, a proto vroucně vyslovme poslední modlitbu, s kterou Církev dnes odchází od nejsvětější Oběti:

„Tvé Svátosti oběť svatá, Pane, nás obnov a od starého člověka očistěné k účastenství přiveď tajemství spasného“. Amen.“)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Vzpomínky mnicha-malíře. **)

(Pokračování.)

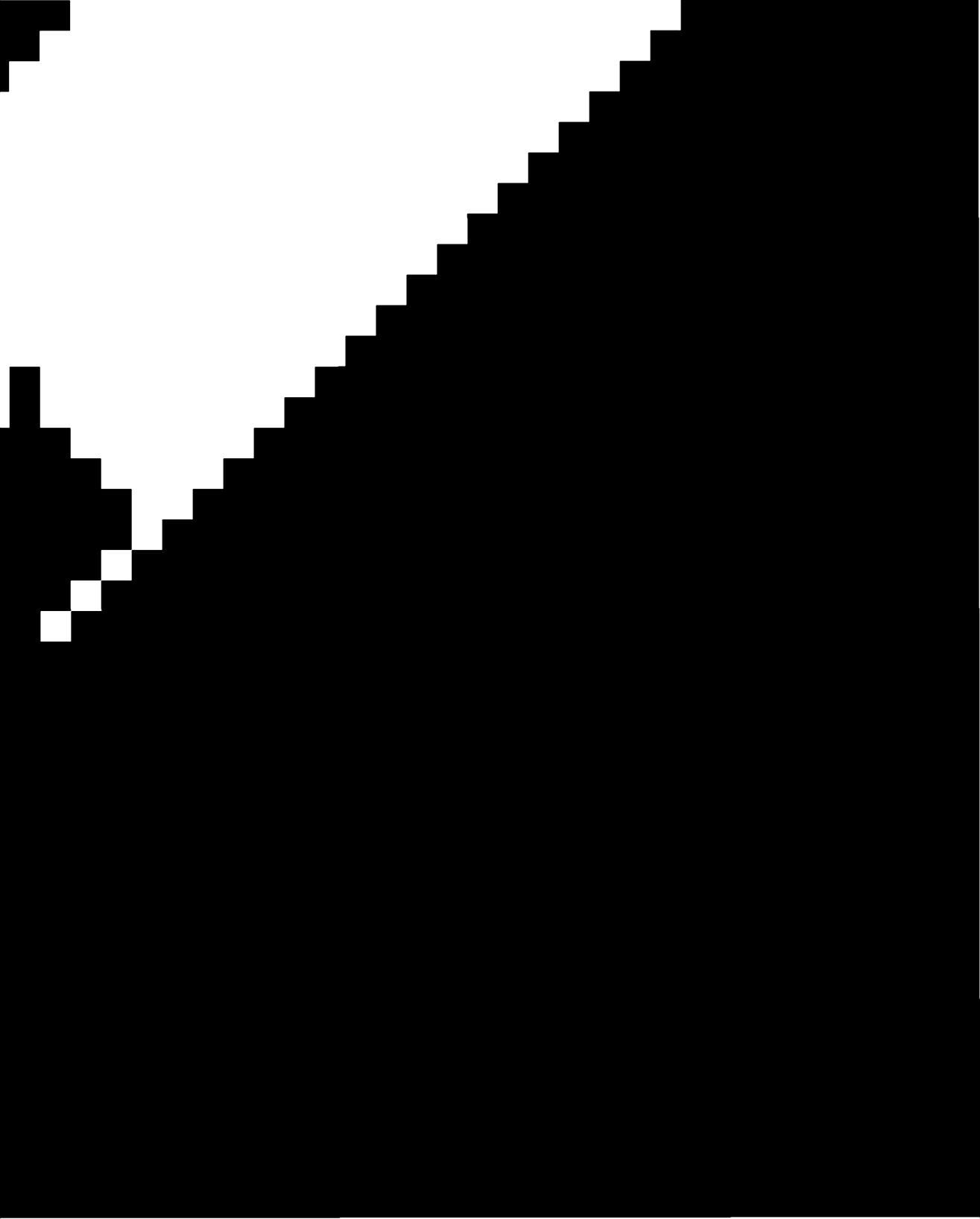
Požádal jsem P. Desideria, aby mi pověděl něco o tom, jak přišel ke svému umění a jak vznikla kaple svatého Maura. Starý mnich pohládl si svůj hustý vous a odhrnuv jej se rtů, počal vypravovati: „Přišel jsem 20. ledna roku 1868 poprvé do Beuronu, byv přilákán gregoriánským chorálem. Byl jsem tehdy 36 let star a zabýval jsem se velikými plány. Litoval jsem, že moderní umění jest vydáno na pospas naturalismu a že se stalo výhradně předmětem individuálních choutek. Po mnoho let stál jsem sám bezmocný proti stále se měnícím zjevům přírodním, až jsem konečně dospěl k náhledu, že přesné napodobení přírody nikdy nevytvoří díla rovnajícího se svou hodnotou antice. Proto snažil jsem se hlouběji proniknouti do způsobu tvorby starých mistrů. Díla starokřesťanských a byzantinských umělců jakož i díla Giottova mne sice poučila, že měřictví a dělení jest jedním z hlavních činitelů ve tvorbě umělecké, avšak pohřešoval jsem u nich rozumné užití těchto nepostradatelných

*) Vhodnou pomůckou pro liturgická kázání jest „Římský misál“, vydaný nákladem ndp. biskupa dra Antonína Podlahy. Cena 40 Kč, v kůži váz. 55 Kč. Objednávky vyřizuje redakce.

**) Viz II. ročník časopisu „Pax“.

pomůcek. U starokřesťanských a byzantinských umělců měření a dělení patrně jen ve stáří sešlé k poradě patrně asi jen svůj cit. Starořečtí umělci počínali si při měření a dělení podle určitých zákonů byly zákony? Hlubší proniknutí do tvarů a a zvláště studium starořeckých maleb na o mnohý krok ku předu. Studiem obrazů konečně k monumentálnímu spisu Lepsiovu o chrámovém. Když jsem o tomto díle s velikým zdálo se mi, jakobych již kdesi tato umělecko nalézal můj vrozený cit pro počet a poměry poprvé plného uspokojení. Tu nalézal jsem mu rozuměl: úžasné ponoření se do vlastníchností. Nad těmito díly plnými poutavé síly a se mi, jakoby u Egyptanů bylo bývalo vědou divoké a vzbuditi tajemnou hrůzu. A zdálo toho bylo použito dvou věcí: nejprve logik sahající až do hloubky k životní nutnosti, a měru a souměrnosti rozměrů. Tento pojem, uvedl mne na pole hudby. A nyní pojednou právě tak jako v hudbě spočívá harmonisace číselném, ani plastické umění nemůže postrá selného. Podivuhodná moc prostých poměrů tických (2 : 3, 3 : 4, 4 : 5 atd.) tak geometrických ($\sqrt{3} : 4$ atd.) jeví se nám při pohledu na mové a sochy. To jest tajemstvím krásy. Ny to, co jest důležité. A když jsem tehdy př mým snem a přáním pozvednouti celé mode zdokonalené poměrností, z jeho individualist je zpět ke klassické kráse. Naši moderní um se zdá, si dosud vzpomenouti na míru. M božského, a naši době schází právě ona hl tivních národů. Schází jí schopnost, otevřítí Co jest dnešní snaha umělecká, dnešní estet její světlo?“ —

Zdálo se mi, jakoby Lenz, tak se jmer přeceňoval tvůrčí sílu míry a že příliš málo tvůrčí fantasie, která používá míry, ale musí jí má-li se tato vůbec uplatniti. Neřekl jsem to v se: „A jak povstala kaple svatého Maura?“

Frater Lukáš a posléze vstoupil jsem do řádu i já, který jsem přišel první“.

Co Pater Desiderius tehdy při vypravování neřekl, bylo, že všechny návrhy k vymalování kaple svatého Maura pocházely od něho. Wüger našel ve skizzách Lenzových drahocennou průpravu a dovedl je ocenit. Ani o čárku se od nich neuchýlil, ano i lupou je pozoroval. Lenz naopak byl zase ve formálním provedení úplně odkázán na pomoc Wügerovu. Tenkrát se tito přátelé šťastně doplňovali.

Na moji otázku: „Nuže, a co se říkalo, když byla tato kaple hotova?“ odpověděl P. Desiderius: „Všichni hubovali jako diví, jen kněžna byla spokojena; ale i hubování se časem změnilo ve chválu. Než, pojďte, právě zvonilo k obědu“.

Večer po kompletáři klečel jsem vedle dvou mladých mnichů před oltářem svatého Benedikta a vzhlížel jsem nahoru k obrazu slavného zakladatele řádu. Poznal jsem, že jest to neobyčejně pěkný obraz, ale přes to díval jsem se dále naň, jako dítko, pohlízející na cizince a tážící se v duchu: „Můžeš se státi mým přítelem?“ Náhle zatanul mi v myslí můj dosadadní řeholní otec, svatý František, a obraz svatého Benedikta připadal mi jaksi ošklivějším a odpornějším. Přes to však díval jsem se naň stále a myslil si: „Můžeš se státi mým otcem? Neboť stanu-li se někdy mnichem, chtěl bych se jím státi v Beuronu“.

Jednoho dne řekl mi P. hospitalář: „Zítřa slavíme veliký svátek – svátek svatého Martina, ochránce našeho řádu a naší kongregace. Těší mne, že budete mít příležitost spatřit, jak u nás slavíme veliký svátek“.

„Svatý Martin, ‚Sintermaarten‘ mého dětství, ochránce Beuronu, toť podivuhodné“, pomyslil jsem si a hleděl něco bližšího se o tomto svědci dozvědět.

P. hospitalář mi tedy mezi jiným vypravoval: „Svatý Martin z Toursu jest prvním vyznavačem, nikoliv mučedníkem, jehož úmrtí den se v církvi svaté slaví. Jeden z jeho žáků, Sulpicius Severus, popsal jeho život. Tato legenda jest od doby svého sepsání, asi kolem roku 450, jednou z nejrozšířenějších, čímž se stalo, že úcta k svatému Martinu se všude rychle rozšířila a tisíce starých kaplí a kostelů jest mu zasvěceno“.

Řekl jsem mu, že jsme již jako děti chodili v předvečer svátku svatého Martina s vyhloubenými řípami, v nichž hořely svíčky, nebo

s barevnými lampiony ulicemi a že jsme zpívali před domy bohatých občanů písničky, a tázal jsem se, odkud asi pochází tento zvyk.

„Toho vám nemohu říci, ale tamhle stojí právě Pater Wigbert, ten to bude jistě vědět“, odpověděl P. hospitalář a vedl mne k ne-daleko stojícímu knězi.

Opakoval jsem mu svoji otázku, načež P. Wigbert počal jaksi slavnostně vyprávěti: „Tento zvyk, s nímž se setkáváme nejen na dolním Rýnu, ale i ve Skandinávii a Finsku, zdá se býti zajímavým pozůstatkem starogermánským. Tehdy dělili rok ve dvě období: léto a zimu. V den svatého Martina slavilo se rozloučení s létem a počátek zimy. Důmyslně užívalo se při tom ohně, jenž představoval lidu svítící a hřející slunce, s nímž se právě v tento den loučili. Zároveň bylo to jakousi obraznou předpovědí, že po uplynutí zimy slunce ujme se opět své vlády. Snad se chtělo též znázorniti Martinským ohněm oheň domácího krbu, jenž s počátkem zimy přicházel u nás na severu k plné platnosti. Alespoň zpěv u dveří bohatých lidí měl za účel, zaopatřiti si palivo na zimu“.

P. Wigbert byl zřejmě rád, že nám mohl toto povědět. S vítěznou tváří podíval se na nás, jakoby chtěl říci: „Nuže, co tomu říkáte?“ Pak se uklonil, řekl „Benedicite“ a nechal nás samotné. P. hospitalář se za ním díval a řekl pomalu, klada na každé slovo důraz: „Učená kůže, tenhle Pater Wigbert“.

Svátek svatého Martina byl nádherně oslaven. Téměř po celý den byla zpívána chvála Bohu v chóru mnichů. Sotva že umlkly časně z rána zpívané jilňní hodinky a chvály a byly odslouženy tiché mše svaté, stáli již opět černí mniši v chóru a modlili se „Primu“. O hodinu později sloužena byla slavná zpívaná mše svatá. Za slavnostních zvuků varhan kráčeli mniši do chóru. Když všichni zaujali svá místa, šli kolem nich v průvodu služebníci oltáře: v předu dva akolyti s hořícími svícemi, pak šest jiných bratří, ceremoniář s thuriferářem a čtyři zpěváci. Posléze šel celebrující kněz, převor kláštera. Vedle něho kráčeli, jeho roucho držíce, jáhen a podjáhen. Když se všichni u oltáře postavili, dal ceremoniář znamení, a všichni přítomní poklekli: mniši ve svých štalách, převor, jáhen, podjáhen, zpěváci a ceremoniář na stupních oltáře a ostatní na svých místech. Pokřizovavše se, setrvali všichni chvíli v tiché modlitbě. Černí mniši v temných štalách tvořili silný kontrast k bílé a zlatými rouchy oděným kněžím a levitům před bohatě ozdobeným oltářem. Varhany hrály tišeji, posvátněji, jakoby se modlily spolu.

Na znamení podpřevorovo zvedla se klášterní družina. U oltáře klečící kněží povstali, obrátili se a uklonili mnichům v chóru stojícím a šli pak na svá místa: převor se svými levity na pravo ke svým sedadlům před kredencí a čtyři zpěváci ke zpěváckému pultu na levo v chóru. Po zpívané „Terci“ začala slavnostní mše svatá. Všichni se znovu pokřížovali. Zatím co převor s jáhnem a podjáhnem se modlili stupňové modlitby, zpívali zpěváci vstupní zpěv: „Uzavřel s ním Pán smlouvu míru a knížetem jej učinil, aby mu zůstala důstojnost kněžství na věky“.

Melodie chorálu dávala těmto slovům podivuhodný důraz. Silně zasáhla prvním slovem „Statuit“ a slavnostně vypravujíc, nesla se dále až ke slovům „fecit eum“, kdež opět jakoby zaplesala slovy „sacerdotii dignitas“ a jemně vyznívala pak ve slovech „in aeternum“.

Po verši z žalmu 131.: „Pamětliv buď, Pane, Davida a všeliké jeho zbožnosti“ opakoval chór od počátku vstupní zpěv „Statuit“, a tentokrát znělo to ještě mocněji a „sacerdotii dignitas“ ještě jásavěji.

Kněz mezitím vystoupil po stupních k oltáři a vložil kadidlo do kadidelnice. Při okouřování oltáře zpíval chór: „Pane, smiluj se nad námi“. Kolébavými a zas mocnými vlnami toužebného volání stoupal tento prosebný zpěv k nebesům. Nebyl to hlasitý výkřik stísněných srdcí, nýbrž ekstatická prosba vykoupených dítek Božích, v níž zaznívala radost z jistého vyslyšení.

Když doznělo poslední „Kyrie eleison“ zapěl kněz „Gloria“. Radostný ples vystupoval z jeho hrudi: „Sláva na výsostech Bohu“. Zpěváci zachytili tento ples a pokračovali v něm dále: „A na zemi pokoj lidem dobré vůle“. Nyní se připojili i mniši a jásali: „Chválime Tě“. Ve svatém zápalu odpovídali zpěváci: „Dobrořečíme Tobě“. „Klaníme se Tobě“, překonávali je mniši. „Oslavujeme Tebe“, opět na to zpěváci a volněji pokračovali v blažené radosti: „Díky vzdáváme Tobě pro velikou slávu Tvou“. Nyní ustal posvátný zápas obou chórů a ušlechtilé nesla se melodie dále: „Pane Bože, Králi nebeský, Bože Otče všemohoucí“, pěl malý chór, „Pane, Synu jednorozený, Ježíši Kriste“, rozváděl, jakoby v ozvěnu, dále veliký chór. „Pane, Bože, Beránku Boží, Synu Otce“, odpovídali ve stoupajícím rytmu zpěváci. „Který snímáš hříchy světa...“, znělo dále střídavým zpěvem. A nyní počalo závodění ve chvále Boží znovu: „Neboť Ty jediný jsi svatý“, jásali zpěváci, „Ty jediný jsi Pán“, plesal chór mnichů. „Ty jediný jsi svrchovaný, Ježíši Kriste“, zpívali kantoři. „Se Svatým Duchem“, zněla odpověď, a s největším nadšením zapěl celý chór: „Ve slávě Boha Otce. Amen“.

Kněz, jenž si při chvalozpěvu se svými levity usedl, vystoupil nyní opět po stupních k oltáři, políbil jej a obrátiv se k lidu, zapěl: „Pán s vámi“. Chór odpověděl: „I s duchem tvým“. Kněz přešel potom k mešní knize na pravé straně a zpíval denní modlitbu: „Modleme se: Ó Bože, jenž víš, že z vlastní síly nemůžeme obstát, propůjč, prosíme, abychom na přímluvu svatého Tvého vyznavače a biskupa Martina proti všem protivenstvím ochráněni byli“.

Podjáhén předčítal pak epištolu: „Ejhle, kněz veliký, jenž Bohu ve dnech svých se líbil Nebyl nalezen podobný jemu slávou, jenž by šetřil tak zákona Nejvyššího . . .“.

Zatím co se u oltáře připravovali ku zpěvu Evangelia, zpívali zpěváci stupňový zpěv, k němuž se řadí Alleluja. „Alleluja“ zpívali zpěváci, „Alleluja“ odpovídal chór. První zpívali dále: „Blahoslavený muž, svatý Martin, biskup tourský, usnul v klidu, přijali jej andělé a archandělé s trůny, panstvy a mocnostmi. Alleluja“.

Když doznělo poslední Alleluja, zpíval jáhen Evangelium, jehož slova se tak dobře hodila na svatého Martina: „Kdo roznití světlo, neskryje ho na nepřístupném místě aniž dá je pod kbelík, nýbrž postaví je na svícen, aby svítilo všem, kdož vcházejí do domu. Světlem těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé bezelstné, bude celé tělo osvíceno . . .“.

„Credem“ končila poučná část mše svaté. Nyní počalo Obětování. Mniši opřeli se o svá sedátka a zpěváci zpívali „Offertorium“: „Věrnost má a milost s ním, a ve jménu mém zvelebí se moc jeho“.

Mezitím obětoval kněz chléb a víno, smíšené s vodou, všemohoucímu Bohu. Obětoval tyto dary, které se měly státi Tělem a Krví Kristovou, a tímto vznešeným určením jistého vysokého oslavení dosáhly, za „sebe, za všechny přítomné, jakož i za všechny věřící křesťany, živé i zesulé, aby jemu i jim prospěly k spasení pro život věčný“. Prosil, aby Bůh milostivě všem dovolil, státi se společníky toho, jenž člověčenství našeho ráčil státi se účastným, Ježíše Krista. Obětoval tyto dary v duchu pokory a se srdcem zkroušeným a s pozvednutýma rukama prosil Boha, aby tyto obětiny požehnatí ráčil.

Když zpěváci dopěli „Offertorium“, převzaly varhany úlohu udrželi mysli a srdce všech ve velebné náladě. Nebylo slyšení žádných rozptýlených ani příliš určitých melodií, nýbrž vážné plynutí zvuků. Hudba působila takový dojem, jaký asi má člověk, je-li ve vysokém lese sám v sebe pohroužen. Bylo slyšení, jakoby z dálky přicházel vítr, který vanul kolem nás a hnal se dále ve vrcholcích stromů.

Nebo, jako bychom sedíce na břehu mořském a zírající do nekonečného vesmíru, slyšeli dunění a kukot vln.

Thuriferář přistoupil s otevřenou kadidelnicí před kněze, a brzy vystupovaly vonné obláčky k nebesům. Nejprve byly okouřeny obětní dary a kříž, pak celý oltář, kolem něhož kněz s jáhnem chodil. Modlil jsem se tiše slova, která kněz při tomto symbolickém obřadu pronášel: „Modlitba má se vznes jako vůně kadidla před obličej tvůj, pozdvížení rukou mých budiž jako oběť večerní . . .“.

Kněz okouřiv oltář, předal kadidelnicí jáhnovi, který incensoval nejprve jeho, pak zpěváky a ostatní mnichy v chóru, aby se tím dalo na jevo, že všichni přítomní jsou nejen účastníky při oběti, nýbrž i spoluoběti duchovním odevzdáním se. Varhany povzbuzovaly k této oběti živými melodiemi. Zdálo se, jakoby varhaníkovi tanula na mysli slova: „Veselého dárce miluje Bůh“. Díval jsem se na oltář. Kněz umyl si ruce, setrval chvíli v modlitbě a obrátil se pak se slovy: „Modlete se, bratří, . . .“.

Jakožto obřadu znalý ministrant modlil jsem se tiše předepsanou odpověď k tomuto vyzvání: „Nechť přijme Pán tuto oběť z rukou tvých k chvále a slávě jména svého, jakož i k užitku našemu a celé svaté církve své“.

Pak jsem viděl jak jáhen kráčel zpět k oltáři a incensoval pod jáhna, načež byl též sám thuriferářem okouřován. Hned nato zpíval kněz, svolav dříve k věřícím „Sursum corda — Vzhůru srdce!“, praefaci, slavnostní to chvalozpěv, jenž jest úvodem k vlastnímu obětnímu úkonu.

„Svatý, svatý, svatý . . . Hosanna na výsostech“ zazpíval nyní i chór, a pak poklekli zpěváci i mniši na kolena a setrvali tak po nějakou chvíli. Nosiči pochodní s thuriferářem, kteří před tím opustili chór, vraceli se s hořícími pochodněmi zpět a poklekli v jedné řadě před oltářem. Poznával jsem, že miše svatá dosáhla svého vrcholu. Varhany hrály zcela tichounce a zmlkly docela, když zvonek oznamoval okamžik Proměňování. Nastalo ticho, úplné ticho v kostele. Sledoval jsem ve svém misálku úkon u oltáře. Kněz sepal, pomodliv se „Sanctus“, a pozvedl ruce k prosbě a přednášel znovu obětní dary, modlil se za celou Církev a vyprošoval ochranu Boží pro ni. Pak se modlil dále: „Kterouž oběť, prosíme, rač ty, Bože, ve všem pozeňnanou, přivlastněnou, platnou, důstojnou a příjemnou učiniti, aby se nám stala Tělem a Krví nejmilejšího Syna tvého, Pána našeho, Ježíše Krista“. Nyní se nachýlil nad obětními dary a

pronášel nad nimi slova proměňovací: „Toto jest Tělo mé. Toto jest kalich Krve mé, nové a věčné úmluvy — tajemství víry — která za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů“.

Za naprostého ticha, kdy přítomní takřka ani nedýchali, počaly varhany zcela tichounce opět hrát. Znělo to jako nebeská hudba, která k nám přichází z tajemných dálek. Kněz pozdvihoval svaté podstaty. Zvonek zazněl. Mniši v chóru hluboce se sklonili a i věřící uctivě slavili svátostné narození Bohočlověka.

Nosiči pochodní a chór opět povstal a zatím co kněz s pozdvíženými rukama se modlil dále, zpívali mniši: „Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně! Hosanna na výsostech!“ Pak se mlčky obrátili k oltáři, kde kněz, hluboce skloněn, se modlil: „Pokorně tě žádáme . . .“. Vzpomínal i na zemřelé a vyprošoval jim „místo občerstvení, světla a pokoje“, všem přítomným pak společenství svatých, načež zpíval slavnostně: „Pater noster — Otče náš“.

Jak dojemně zněla od oltáře modlitba Páně, jakoby byla jím samotným pronášena! A jak dojemně znělo též „Agnus Dei“, které brzy nato chór zapěl: „Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!“

Zatím co chór toto zpíval, obdržel jáhen od kněze polibek pokoje. Jáhen jej přinesl pak zpěvákům a ostatním mnichům. S velikou úctou objímali se mnichové a každý z nich dal políbení pokoje svému sousedovi.

Dříve ještě než se jáhen vrátil k oltáři, zazněl opět zvonek. Kněz vzal svatou Hostii do rukou a pravil: „Chléb nebeský chci přijmouti . . .“, a tříkráte hlasitě opakoval: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má“. Pak přijímal, pokřizovav se dříve svatou Hostií a kalichem, řka: „Tělo . . . Krev Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši mou k životu věčnému. Amen“.

Mše svatá byla skončena. Radostně zapěli zpěváci společně s chórem „Communio“: „Blahoslavený služebník, ježž pán, přijda, nalezne bdícího. Amen, pravím vám, nad vším statkem svým jej ustanoví“. Po modlitbě zapěl jáhen: „Ite, missa est! — Jděte, jste propuštěni!“ Kněz udělil nakonec všem ještě své požehnání, přečetl začátek Evangelia svatého Jana až ke slovům: „A Slovo Tělem učiněno jest“, a odcházel pak se svou assistencí za zvuků varhan chórem do sakristie.

Když jsem po zpívané mši svaté šel chodbou klášterní, potkal jsem P. Ambrože, prvního zpěváka a knihovníka kláštera Beuron-

ského. Díval se na mne tázavým pohledem, jakoby chtěl říci: „Nuže, jaké to bylo?“ Řekl jsem mu: „Mše svatá byla vskutku překrásná a vy jste zpíval nádherně“. P. Ambrož se radostně usmál a pravil: „Ano, tento chorál, tento překrásný gregoriánský chorál. Zpívám jej již dvacet let a vždy znovu nalézám nové krásy v jeho melodiích. Jest ovšem delší doby třeba, než je naše zhýčkané a zkažené uši z chorálu vysposlouchají. Stavba melodická jest zcela odlišná od moderní hudby. Ale v umění, tutéž melodickou myšlenku znovu a znovu měniti a přetvořiti a nové zvuky z ní vylouditi, chorál překonán nebyl. Což není takový Introitus, jako na příklad dnešní, posvátnou ouverturou, plnou barev, která svým bohatstvím a svým rozmachem zvěstuje velikost ji následujících tajemství? A takové Graduale nebo Aleluja se svým melodickým jástem. Tu se otevírá zpěvákovi srdce, vidí-li před svým zrakem skladbu s vlnivou řadou not bez textu. Pak může jásat jako ptáček!“ a P. Ambrož mlasknul jazykem a přejižděl si dlaní prsa, jakoby si na něčem výborném pochutnával. „A takové Offertorium“, pokračoval dále, „s velikými a smělými stavbami melodií . . . , tu mohou zpěváci řádně ukázati, co dovedou, neboť to jest mužská strava.“

„A ženy?“ tázal jsem se nesměle.

„Ženy ve zpěváckém sboru“, horlil dále P. Ambrož, „toť hluboce zakořeněné zlo, obzvláště zde u nás v Německu, proti všem církevním nařízením, veliký zlořád, který asi sotva se dá vymýtliti. Arci církev dává též řeholnicím při obřadu svěcení panen brevii do rukou a tím jim ukládá též povinnost prozpěvovati chválu Bohu. Slyšel jste však již někdy jeptišky zpívatí?“

„Ano, ve Francii, a bylo to překrásné“, odvětil jsem.

„Arci, arcí“, vpadl mi Pater Ambrož do řeči, „na poprvé. Ale musí-li je člověk poslouchati celý měsíc . . . , to by ,vylít' z kůže'. Taková nyvost “. P. Ambrož se náhle zarazil v řeči, pleskl se pravíci přes ústa a dodal: „Ta huba, ta huba; celý život na ní pracuji, a ona ne a ne se polepšiti . . . neřekl jsem ničeho . . . rozumíte? Ničeho jsem neřekl! Ano, může to býti pěkné, vždyť jsou také výjimky.“ A potřásaje hlavou šel svou cestou.

Po jeho odchodu přistoupil ke mně jiný, neznámý mnich, jenž zaslechl náš rozhovor, a s úsměvem mi pravil: „Nevěřte tomuto věhlasnému pěvci všeho do slova. Obzvláště v našich venkovských obcích jsou nyní ženské hlasy nepostradatelný pro chrámový sbor. Též se zpěvem řeholnic to není tak zlé“.

Během svého dalšího pobytu v klášteře ještě mnohou hodinku ztrávil jsem v cele P. Desideria. Poznenáhlu dal mi poznati tajuplnou sílu prostých čísel a geometrických poměrů při jich upotřebení v umění. Též o svém kánonu (pravidle) lidské postavy hovořil a ukázal mi mužskou i ženskou postavu největší jemnosti poměrů a úchvatné působnosti kontrastů. Mužská postava byla plna síly a důstojnosti, ženská postava plna něžnosti a líbeznosti. Obě postavy měly za základ geometrickou konstrukci, která určovala hlavní poměry. Tak tomu bylo i při nákresu hlavy Kristovy, jenž měl výraz takové oduševnělosti, že mne to uvedlo v obdiv.

„Vizte jen“, vysvětloval mi P. Desiderius, „jak celý obrys, poloha očí, uší a tak dále jsou určeny konstrukcí a ničeho není ponecháno pouhé náhodě. Celek jest dělán s pomocí kružítko a pravítka. Arci mnoho záleží na tom, jak se s těmito pomůckami zachází. Míra uctivosti, s jakou jich používáme, udává též jemnost výkresu. Poznám ihned, nakreslí-li někdo na kus papíru kružítkem kruh, má-li cit nebo ne. Uctivost rozhoduje jak v umění, tak i ve zbožnosti“.

Poučení P. Desideria o číslech a poměrech učinila na mne mohutný dojem. Viděl jsem v nich své pomocníky. Proto, že se musíme všemu učiti, jsme slabými, vzhledem k tomu však, že se můžeme mnohému naučiti, jsme silnými. Stále hledáme jakousi páku, která by naše síly dovedla zestonásobiti. Geometrické konstrukce zdály se mi býti takovou pákou . . . Což neskýtaly nový podklad k společné práci? Nový podklad k tradici v umění? Neboť to zůstalo mým snem: ne pouze své osobní slabosti býti ponechán, nýbrž státi se účastným pomoci a útěchy společného úsilí a práce. Nebylo to též snem velikého Vincenta van Gogh? Jak často o tom ve svých dopisech hovoří. Jeho hluboce náboženský cit vedl ho k myšlence společenské, která ostatně byla zamilovanou myšlenkou celého jeho století.

Tak jsem myslil tenkrát a myslím ještě podnes; nyní však vím, že tehdy měla slovo též moje pohodlnost, že jsem byl tak nadšen pro geometrické konstrukce, čísla a poměry. Každý člověk jest více nebo méně podvodníkem, který chce s malou námahou hodně dosáhnouti. Všichni bychom rádi čarovali. Míra nezdála se mi býti pouze zákonem, ale i kouzelným proutkem . . .

Přes to, že se mně theorie a skizy P. Desideria velmi líbily, nedovedl jsem se nadchnouti pro některá díla Beuronské školy, která vznikla koncem let osmdesátých. V opaku k prvním beuronským malbám nenalézal jsem zde již žádné paralely mezi těmito a díly

moderního umění. Základní prvek, míra, zdá se, že časem stále více ustupovala do pozadí a zato vzrůstal vliv Corneliusovy a Kaulbachovy školy. To bylo ale jediné, co se mi zde nelíbilo. Neboť Beuron jako celek byl neobyčejně jednotný a slohový. Již tehdy měl jakési tušení, že benediktinský řád dostává svůj ráz životem v liturgii a s liturgií. Ona šťastná směs hluboké vážnosti a čisté radosti, ona bezprostřednost spojená s přemýšlením, onen vysoký stupeň slušnosti spojený s velikou pohyblivostí, musí se stát vlastní řeholníkům, kteří denně před tváří Nejvyššího provozují obřad nejvznešenějšího rázu: liturgii, to jest obřad, při němž slaví duch, rozum a cit veliké svátky a kde umění přisluhujíc dochází svého uplatnění. (Dok.)

Beuron.

P. Willibrord Verkade.

Z řádu svatého Benedikta.

Katolická universita v Číně. Svatý Otec světil americkým Benediktinům organizaci čínské university. Ústav ten jest zřízen ve starém nádherném paláci, v němž se nalézá 350 komnat. Náležel před tím strýci posledního císaře. Universita má stolec pro teologii, filosofii, literaturu, umění a čínské studium. Většina profesorů jsou Číňané, neboť universita byla zřízena k tomu cíli, aby se stala střediskem čínské kultury.

Požár amerického kláštera. Opět přichází z Ameriky smutná zpráva o požáru benediktinského kláštera. V Novém Subiaku v Arkansasu shořelo 20. prosince 1927 opatství. Klášter byl roku 1878 založen z Einsiedeln. Až do roku 1892 bylo převorátem, pak se stalo opatstvím. Prvním opatem byl Ignác Konrad, konventuál z Einsiedeln. V roce 1887 byla řeholní rodina, která pouze živořila, posílena příchodem osmi konventuálů z Einsiedeln. Již stará klášterní budova padla roku 1901 ohni za oběť. Nová — roku 1917 dokončená — budova, které scházal ještě kostel, byla mohutná stavba, ze které teď zbylo pouze jižní křídlo. Knihovna, kuchyň a studijní sály byly včas vyklizeny. Klášter byl pojištěn pouze na 25.000 dolarů. Klášterní škola měla 170 studentů. Kněží se zaměstnávali hojně duchovní správou. V diecési Little Rock, ve které klášter leží, byla uspořádána sbírka ve prospěch našich nešťastím postižených bratří. Přejeme jim, aby brzy měli opět střechu snad hlavou a mohli se opět oddávat své požehnané činnosti.

Úmrtí P. Odilona Wolffa. V Grüssavě ve Slezsku zemřel 22. ledna t. r. P. Odilo Wolff. Narodil se dne 18. října 1849 v Kolíně nad Rýnem. Vzpomínal často na toto své rodné město, které Němci pro množství chrámů a ostatků svatých nazývají „svatým“. Před dvěma roky slavil tento úctyhodný stařec svoje zlaté kněžské jubileum. Nežli odešel do Slezska, žil v Praze koro 40 let a byl asi 17 let převorem v Emauzích. Jeho charakteristickou

širokou a stříbrovlasou hlavu znali všichni návštěvníci našeho chrámu. Zabýval se neobyčejně rád Písmem svatým a dovedl ho při každé příležitosti hojně využítí. Napsal také pěkně se čtoucí knihy ze života mnišského, jako: *Beuron, Besuche bei Unserer Lieben Frau a Mein Meister Rupertus*. Mezi jeho životní díla však náleží hlavně dva estetické spisy: *Tempelmasse a Der Tempel von Jerusalem*. Redakce našeho časopisu doufá, že bude moci podati čtenářům ještě širší pojednání o těchto dvou velikých dílech, jejichž předmět se tak krásně doplňuje s estetickými objevy P. Desideria Lenze. — Zesnulý také několik let redigoval staré „*St. Benedicts-Stimmen*“, předchůdce našeho časopisu „*Pax*“. — R. i. p.

Smrt zakladatele umělecké školy beuronské. Z Beuronu přichází náhlá a osvědčená zpráva, že zemřel 96letý P. Desiderius Lenz, jenž dal Beuronu a jeho klášterům charakteristické posvátné umění. Již před třemi roky prolétla všemi novinami celého světa zpráva, že tento umělec-mnich zemřel, zprávy ty však byly předčasnými, a P. Desiderius tenkrát s velikou radostí a zábavou četl své vlastní nekrology. Tentokrát však zprávě v patách přišlo úmrtní parte, takže není již naděje, že vysokověký stařec opět bude čísti svoje pohřební řeči. Odešli tedy skoro současně oba mniši, kteří přišli v umění ke stejným závěrům — P. Odilo Wolff a P. Desiderius Lenz. Také o něm hodlá redakce v příštím čísle „*Paxu*“ podati širší zprávu. — R. i. p.

Úmrtí. V opatství Marienberg v jižních Tyrolích (nyní Itálie) zemřeli za čtrnáct dní čtyři členové komunity: 8. ledna: P. **Virgil Kofler**, v 81. roce věku, 56. profese, 63. kněžství. — 10. ledna: P. **Karel Ehrenstrasser**, v 87. roce věku, 66. profese, 63. kněžství. — 16. ledna: Opat **Leo Maria Treuinfels**, v 80. roce věku, 62. profese, 57. kněžství, 43. hodnosti opatské. — 21. ledna: P. **Augustin Gutweniger**, v 69. roce věku, 48. profese, 45. kněžství. — Přejeme zaslužitým veteránům hojnou odměnu na věčnosti a osiřelému opatství — založeno kolem roku 1090 ve Švýcarsku a roku 1146 přeloženo do Marienbergu — brzy laskavého Otce a náhradu za náhlé ztráty.

Posudky o knihách.

The Treasury of the Faith Series (Serie „Poklad víry“). A concise statement and explanation of catholic doctrine in 36 volumes (Stručné podání a výklad katolického učení v 36 svazcích). Rediguje Rev. George (Jiří) D. Smith, Ph. D. D. D. (doktor filosofie a theologie), profesor dogmatiky v semináři pro arcidiecési westminsterskou *) (St. Edmund's College, Old Hall, Ware). Nakladatelství Burns, Oates & Washbourne, Londýn.

*) Katolické arcibiskupství v Londýně se jmenuje „westminsterské“ podle části města zvané „Westminster“. Katolická katedrála se jmenuje „Westminster Cathedral“ na rozdíl od westminsterského opatství („Westminster Abbey“), které jest nedaleko odtud a jest v rukou anglikánů.

Anglické katolické literatuře neschází ani učených ani lidových spisů. Jakmile se dostalo anglickým katolíkům více svobody (emancipačním zákonem z roku 1829), začalo se také vzmáhati katolické písemnictví.

Předními pracovníky byli kardinálové: Wiseman (čti Uaizmen) a Newman (čti Nūmen). První byl z katolické rodiny, vzdělával se v Anglii a v Římě, kdež obdržel doktorský diplom (roku 1824) a byl vysvěcen na kněze (1825). Tamtéž byl profesorem hebrejštiny a syro-chaldejštiny na universitě zvané „Sapienza“ a později se stal rektorem anglické koleje. Roku 1840 byl poslán do Anglie jako biskup-koadjutor biskupa Walshe (Uolše), apoštolského vikáře, za 9 let se stal apoštolským vikářem pro londýnský okres (London District) a již roku 1850 při znovuzřízení katolické hierarchie v Anglii byl jmenován prvním arcibiskupem Westminsterským. Téhož roku byl jmenován kardinálem. Z jeho učených spisů jsou nejznámější: „Dvanáct přednášek o vztahu vědy k zjevenému náboženství“, „Vzpomínky na čtyři poslední papeže“ (totiž Pia VII., Lva XII., Pia VIII. a Řehoře XVI.) a „Pojednání o různých themech“ (Essays on various subjects). Jeho poutavá povídka z dob pronásledování křesťanů, „Fabiola“, byla snad přeložena do všech evropských řečí. Také jeho dvouaktové drama „Skrutá perla“ (The Hidden Gem) jest všude známo. Kardinál Wiseman zemřel, bohužel, aniž se dočkal vysokého věku, roku 1865, jsa stár 62 let.

Druhý veliký pracovník z doby probuzení katolicismu v Anglii jest Newman. Pocházel z anglikánské rodiny (narodil se roku 1801, t. j. o rok dříve než Wiseman), nabyl vzdělání v Oxfordu a stal se anglikánským duchovním. Tehdy se počalajeviti nespokojenost u mnohých anglikánských duchovních s církví anglikánskou. Jeho veliký duch zatoužil po něčem lepším, než co mu mohla poskytnouti církev anglikánská, založená na chlípnoti krále Jindřicha VIII., na ukrutných popravách katolíků a na troskách zničených klášterů. Po dlouhém studiu dospěl k přesvědčení, že jsou jen dvě cesty: jedna, která vede do Říma, a druhá, která vede k atheismu, t. j. k bezbožectví*). Roku 1843 odvolal všecku svou dřívější nepříznivou kritiku katolicismu (ačkoliv se dávno již klonil ke katolicismu, přece měl v lecčems odlišné mínění) a roku 1845 byl přijat do Církve katolické. Přijav v Římě svěcení, připojil se brzy ke kněžím Oratoře svatého Filipa Nerijského a tuto kongregaci pak zavedl v Anglii. Oratoriáni podnes blahodárně působí v Londýně („Brompton Oratory“) a v Birminghamu (Edgbaston, čti: Edžbesten).

Své přestoupení do Církve katolické zdůvodnil Newman později překrásnou knihou s latinským názvem: „Apologia pro vita sua“ (Obhajoba svého života). Jest to zároveň jakási historie jeho vnitřního života. Vyšla roku 1864 a od té doby se dočkala několika vydání. Newmanovy spisy, jichž jest veliká řada, jsou rázu filosoficko-náboženského, apologetického a historického. Měl také více než prostřední básnické nadání. Ještě jako anglikán vydal knihu duchovních veršů: „Lyra Apostolica“. Zvláště krásný jest jeho hymnus z oné doby, začínající slovy: „Lead, kindly Light“ (čti:

*) Jeho vlastní slova po anglicku: „There are but two alternatives — the way to Rome and the way to atheism“.

Líd, kajndle lajt): „Veď, vlídné světlo“. Jest to jakási modlitba, aby ho světlo milosti Boží šťastně dovedlo k cíli.

Jako katolík napsal roku 1865 báseň „The Dream of Gerontius“ (čti: Ce drým ov Džeronšes): „Sev Gerontiův“. Báseň jest věnována Janu Josefu Gordonovi, knězi Oratoře svatého Filipa Nerijského, který onoho roku zemřel. Jest to poetická rozmluva umírajícího spolubratra s okolostojícími, pak duše zemřelého s andělem strážným. Vystupují také démoni, jakoby se s andělem strážným rvali o duši nebožtíkovu. Tato však s důvěrou volá: „Jak bezmocní jsou!“ Démoni musí ustoupiti a duše slyší kůry andělů, pějící chválu. Každý sbor pěje hymnus začínající slovy: „Praise to the Holiest in the height“ (čti: Prejz tu the Houliest in the hajt): „Chvála Nejsvětějšímu na výsosti“. Hymnus pátého sboru byl pojat mezi kostelní písně anglických katolíků. Anděl strážný musí předati duši nebožtíkovu andělům očistce; činí tak se slovy: „Andělé očistce, přijmětež ode mne mého svěřence, drahocennou duši, až do dne, kdy ji, osvobozenou ode všech svazků a závazků, budu opět žádati pro dvorany světla“. Pak pějí duše v očistci žalm 89.: „Pane, ty jsi nám byl útočištěm od pokolení do pokolení“. Na konec se anděl strážný něžně rozloučí s duší. Poslední sloha jeho řeči a zároveň celé básně zní: „S Bohem! avšak ne navždy, milý bratře; buď zmužilý a trpělivý na svém lůžku bolesti; rychle uteče zde tvá noc zkoušky, a já přijdu a vzbudím tě zítra“. Máme v rukou vydání z roku 1907, a tam se praví na titulním listu, že jest to nové vydání, a sice třicátý šestý otisk.

Kardinál Newman napsal také povídku z doby pronásledování křesťanů (z 3. století po Kristu) pod názvem „Callista“ (Kalista). Kdežto jevištěm Wisemanovy „Fabioly“ jest Řím, odehrává se děj „Kalisty“ v římské provincii v Africe, a sice v Karthagu a jeho sousedství.

Pozoruhodnou jest také sbírka Newmanových kázání. Z jeho doby anglikánské máme osm svazků, z doby katolické tři svazky. V poslední sbírce, ve svazku nadepsaném „Sermons on various occassions“ (Kázání příležitostná) budou míti dvě kázání pro anglické katolíky navždy historický význam, totiž kázání, které měl Newman roku 1860 v seminářském kostele v Oscottě u Birminghamu, když po obnovení anglické katolické hierarchie kázal za přítomnosti nových biskupů o „druhém jaře“ („The second Spring“) katolické Církve v Anglii, a pak kázání, známé pod názvem „Christ upon the waters“ (čti: Kraist epón the uóterz): „Kristus (kráčeje) po vodách“, které měl u příležitosti intronisace prvního katolického biskupa v Birminghamu, Benediktina Ullathorna.

„Všechna díla Newmanova se vyznamenávají překrásnou jasností, dokonalým vkusem, vzletností a imaginací“, praví o něm anglický kritik.

Pěkný životopis Newmanův v jednom svazku napsal katolický kněz William Barry roku 1904, obšírný životopis jeho, ve dvou svazcích, vydal asi roku 1913 redaktor proslulé „Dublin Review“, laik Wilfrid Ward.

(Dokončení příště.) P. Bernard Velišek.

Dr. R. W. Hynek: Stigmatovaná z Konnersreuthu. Čtvrté vydání. Nákladem L. Kuncíře v Praze. 1927. Cena 12 Kč.

Karel Weinfurter: Pravda o stigmatizované Terezii Neumannové.

Zázrak v Konnersreuthu ve světle náboženství a mystiky. Nakladatelství Kropáč a Kucharský. Praha 1927. Cena 10 Kč.

Obě knihy pojednávají o témž předmětu, který v posledních měsících tolik vzrušil věřící i nevěrce. Zaměstnávají se jím lidé proto, že nejde popřít a leží před zraky všeho lidstva. „Co tím chce Bůh způsobiti?“ ptají se věřící. „Jak lze tu věc přirozeně vysvětliti?“ ptají se nevěrci. Jediný kompetentní soudce — Církev katolická — neřekl dosud svého úsudku, a sotva jej za života Terezie plně vysloví.

Jest zajímavo pozorovati, jak přistupují k svému předmětu oba autoři.

Dr. Hynek jest lékař, katolík, který se chápe věci odborně, ale zároveň nadšeně při tom vyznává své přesvědčení katolické. On svou knížku musil napsati, neboť stala se mu příležitostí, při které mohl hlasitě vyznati, co leželo jako láva v sopce v jeho srdci — že jest katolíkem, že jest na to hrd a že i jako vědec jest v Církvi katolické uspokojen. Na některých místech skoro s něhou se obírá některými věcmi. Při tom se neodvažuje mluvit s absolutní jistotou o tom, o čem může mluvit pouze theologie. To mu však nevádí, aby jako lékař s pokorným obdivem neukazoval, jak věda v nesmírných rozpacích v tomto případě přešlapuje s nohy na nohu a neví, co by na to odpověděla, leč by vkročila v ovzduší víry a nadpřirozena.

Dr. Hynek nebyl vždy tímto přesvědčeným a nadšeným katolíkem, procestoval však ve skutečnosti v pravém slova smyslu celý svět a při tom mnohými filosofickými cestičkami a studii došel ke své nynější pokorné víře. Jest na slovo vzatým odborníkem ve věcech parapsychických, jenž už mnoho viděl a sám zažil. Jeho odbornictví se ukazuje také v citaci a hojném užití odborných děl, z nichž pro svůj předmět ledacos běře. Katolík musí ovšem věděti, že by mu nebylo radno čísti všecka uvedená díla. Upozorní zvláště na často citovaného universitního profesora dra Hoppeho, jehož spis má leckteré pravdivé postřehy, ale smíšené s mnohým bludem,

Knížka Hynkova ve vás zanechá krásný a jemný dojem, třebaš nechce před úsudkem Církve věc úplně rozřešiti. —

Weinfurter jest známý pražský okultista a zakladatel vlastní mystické školy. Případ Terezie Neumannové používá k tomu, aby ukázal, že ty věci před kterými ostatní lidé udiveně stojí, jsou jeho denním chlebem, že to již dávno ví a že nám to tedy vysvětlí. Jemu jest všecko nad slunce jasnější. Kristus a jeho učení přichází tak často v jeho větách jenom proto, aby sloužili za pozadí jeho učenosti. Uznává obě, ale klade nám je na stůl uvařené a upečené ve své vlastní kuchyni a svýma vlastnímá rukama, neboť tak, jak v sobě jsou, nejsou úplně dokonalé. Musí se to vše důkladně okouřiti indickou theosofií a falešnou mystikou — a pak teprve dosáhneme dokonalého náboženství.

I Weinfurter se staví kladně k našemu případu, ale nepříjemně a odpudlivě působí jeho postoj mistra, na jaký si zvykl před hloučkem svých žáků. Při tom tajemně naznačuje, že ví ještě mnohem a mnohem více, ale — čtenáři, nejsi hoden, dokud jsi neprošel jeho školou. Jeho učení jest eso-

terické a exoterické, jako jsou všechna falešná náboženství. Jak krásné jest oproti tomu pravé náboženství Kristovo, které patří nám celé a všem!

Rozdíl jest tedy ve knize Hynkově a Weinfurterově veliký.

Jedna věc jest mi však nepochopitelnou: jak mohla býti knížka Weinfurterova rozesílána s prospektem, v němž jsou oslovováni přímo kněží, a jak mohlo k jejímu doporučení býti použito slov P. Jana Urbana a univerzitního profesora Beneše, která v katolických listech o našem případě napsali?
P. Marian Schaller.

Dr. Josef Tongelen: Im Geiste des Evangeliums. Homilien und Predigten. Verlagsanstalt „Tyrolia“, Innsbruck. 1927.

Tři svazčky kázání! Jest jich zapotřebí? Pro některé kazatele zajisté, mnozí jiní použijí jich při nejmenším s užitkem, hlavně v době veliké nouze o kněžstvo. Kněží přetíženi prací ve školách a spolicích nenalézají často času a klidu potřebného ku přípravě dobrého kázání. Proto jest lepší, mohou-li se opřít o kázání hotová. K tomu hodí se tato kázání znamenitě, tím spíše, ježto spisovatel ke každému připojuje přesnou disposici, která sama o sobě již obratnějším řečníkům dostačuje k tomu, aby o příslušném thematicu mohli kázati. Kázání pojednávají o perikopách — odtud i název — celého církevního roku a jsou obsaženy ve třech svazcích podle tří hlavních svátků: vánočních, velikonočních a svatodušních. Provedení a sloh jest prostý a jednoduchý, takže lze jich doporučiti hlavně kazatelům mluvícím k prostému lidu, čímž ovšem není řečeno, že by se pro kázání před vzdělanějším posluchačstvem nehodila. Vždyť vzdělání ve věcech náboženských jest všeobecně velmi nedostatečné.
P. Leo Aicher.

„Das Jahr des Heiles 1928“ (Klosterneuburger Liturgie-Kalender).

6. ročník. 669 stran. Nákladem Liturgické společnosti v Klosterneuburgu.

Liturgický kalendář vydávaný v Klosterneuburgu má za účel přiblížiti veliké poklady církevního roku každému laiku i z kruhů lidových a zároveň dáti i praktické pokyny, jak tohoto bohatství duchovního využití v životě. — Ale z podávaného zde materiálu bude míti užitek i každý kněz, který nanačtených poznatků bude moci využití v kázání a v katechesi. — Kalendář obsahuje „directorium“ Církve, a to povšechné, se zvláštním zřetelem k některým diecésím, mezi jinými i k diecési olomoucké. Tím se i laiku umožňuje správné užívání Misálu a Breviře. Podle základního hesla kalendáře, které zní „Žítí denně spolu s Církví“, podává autor k liturgickým textům jednoho každého dne bohaté vysvětlivky a snaží se své čtenáře uváděti v hluboká tajemství, která se za těmito texty skrývají. (Denní odávání úryvků Písma svatého, jak se čtou v Breviři církevním, umožňuje informovaným čtením bible spolu se světovou Církví.) Najdeme zde zařazená i jiná odvětví liturgická — vedle Bible a Breviře i Martyrologium a upozorněno i na římské „stationes“. — Každý, kdo jen trochu touží, aby mohl spolužití životem Církve, aby mohl se činně účastniti svatých Mysterií, měl by si nutně tento kalendář opatřiti. Cena jest nízká, takže i nemajetnějšímu jest možno si jej opatřiti.

**Knihy vydané péčí Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie
v Přerově-Šířavě 7 na Moravě:**

Dobrota. Podle F. W. Fabra. Cena 3 Kč. — **Květy nejsvětější Svátosti.** Eucharistické povídky pro mládež. Cena 8 Kč. — **J. B. Chautard O. C. R.: Duše veškerého apoštolátu.** Cena 20 Kč. — **Duch svaté Terezie Ježíškovy.** Podle jejích spisů a podle očitých svědků jejího života.

Čilé řeholnice na Moravě vydávají knížku po knížce. Jejich čilost jest nejen obdivuhodná, ale i praktická. Knižky námi uvedené jsou krásné obsahem i výpravou. Předmětem jejich jsou řeči, které každého zbožného člověka musí zajímati. Hodí se výtečně do každé katolické knihovny a rodiny. Srovná-li se cena s výpravou, jest okamžitě znáti, že se hodným Sestrám nejedná o výtěžek, nýbrž o dobro duší. Chcete-li někomu dáti vhodný a cenný dárek, sáhněte po těchto knížkách. Těšíme se na další.

P. Marian Schaller.

Nová kniha o církevním právu řeholních osob:

Dr. Josef Pejška C. SS. R.: Jus canonicum Religiosorum. Friburgi Brisgoviae 1927. Herder & Co. 8°. XIV+366. M 8-50, vázané M 10.—.

Zatím oznamujeme. Posudek přineseme v příštím čísle.

Kalendář pro katolíky na rok 1928. Uspořádal Jan Scheinost. Upravil Břetislav Štorm. Vydal L. Kuncič, Praha-II., Voršilská ulice. — Cena 10 Kč.

Na způsob francouzských katolických almanachů vydal pan Kuncič tento kalendář pro katolíky. Bylo by krásné, kdyby se každého roku vydával tento kalendář, jenž se liší úplně od běžné, u nás známé formy kalendáře. Jsou v něm cenné články, které musí zajímati každého katolíka, ať jest to intelligent nebo prostý věřící. Kalendarium jest přesně katolické, spojené s důležitými poznámkami liturgickými a historickými. Vřele doporučujeme.

P. Marian Schaller.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Dogma, liturgie, život.

Každý, kdo s otevřenými očima se dívá na bídu naší doby, musí uznati, že náš náboženský život vykazuje těžké škody.

Žijí v naší době lidé, u kterých vůbec nelze mluvit o náboženském životě, a jejich počet není zrovna nepatrný. K nim patří z největší části naši t. zv. vzdělanci. Jsou pokřtení, chodí snad v neděli i na mši svatou, za nic na světě však na kázání, to jest proti jejich důstojnosti; jednou za rok chodí také k svatým svátostem, musí si přece křesťanský život zajistiti. Jinak jest jejich život docela sesvěštěn.

To jsou t. zv. zbožní. Ale jejich „zbožnost“ běže na sebe často způsoby, které se nám nemohou líbiti. Selrvávají na povrchnostech, jejich křesťanství není jadrné, není podstatné. Pro jedny sestává zbožnost z odříkávání určitého množství modliteb, pro jiné z příslušnosti k tomu neb onomu bratrstvu nebo k mariánské družině, jiní se modlí jen odpustkové modlitby, někteří zase lichvaří s dobrými skutky a zásluhami pro nebe, a dosti jest i těch, kteří myslí, že už jest všechno vykonáno, když častěji anebo denně chodí k svatému přijímání, jinak ale porušují základní zákony křesťanského života, lásku, pravdivost, věrnost, a tím dělají u mimo stojících křesťanství odporným.

Nejrůznější návrhy k polepšení se dávají. My jsme toho pevného přesvědčení, že ve snaze, křesťanský život našeho lidu zase jadrnějším a podstatnějším utvořiti, připadá veliký význam dogmaticky usměrněnému liturgickému hnutí. Na to bychom čtenáře našeho časopisu „Pax“ v několika článcích rádi upozornili. Především

pojďnámé o vzájemných vztazích mezi dogmatem, liturgií a životem a vysvětlíme potom, čeho jest třeba, aby náš život zase více než dosud se rozvinul na základě dogmatu a liturgie, a konečně poukážeme na veliké požehnání, které přináší dogmaticko-liturgický způsob života.

Jest samozřejmo, že, pojednáváme-li o otázce, jak náš náboženský život může býtli dogmatem a liturgií utvářen, tyto tři pojmy nejsou si postaveny na roveň, nýbrž, že uprostřed stojí pojem života. Moderního člověka zmocňuje se pravá žízeň po životě, a proto o překot povstávají „životní filosofie“ a „životní theorie“.

Podle svatého Tomáše jest život samovolným pohybem, tedy činností z vnitřku, z principu, který jest živočichu vlastní. Tento životní princip, jedná-li se o náboženský život, může býtli pouze dvojí: lidská přirozenost a milost nebo, lépe řečeno, boží milostí obdařená lidská přirozenost. Musí to tedy býtli život z Boha a pro Boha. Naproti tomu chovají se mnozí naši t. zv. „zbožní“ často tak, jakoby jejich život byl životem „Terezičky“ z Lisieux nebo stigmatizované z Konnersreuthu.

Prozatím poznamenáváme jen, že pojmem života jako pohybem sebe samého jest odsouzena i veliká nesamostatnost náboženského života tak mnohých našich katolíků, kterou často ovšem oni sami nejsou vinni. Nikdy nestanou se dospělými, samostatnými a svobodnými dítkami božími.

Liturgií rozumíme oficiální kult, kterým tvor Boha uctívá. Kult tento jest z podstaty tvora, založený na poměru mezi Stvořitelem a tvorem. Nadpřirozeností stává se tento poměr poměrem mezi otcem a dítětem. Bůh totiž vtělením svého Syna sám si připravil sebe důstojného ctitele. To jest posledním smyslem Vtělení, bohopta, ať již tvrdíme podle některých, zvláště moderních, theologů, že Syn Boží i bez pádu člověka byl by se stal člověkem, anebo se svatým Tomášem, že pád člověka byl přímým důvodem Vtělení. I při této domněnce jest posledním cílem Vtělení oslava Boží skrze Bohočlověka. Oslava Boha skrze Bohočlověka vlastním jménem a umožnění Boha důstojné úcty skrze Bohočlověka za všechny tvory.

Vrcholného bodu nabyla bohopta Bohočlověka obětí na Golgotě. Tuto oběť dává Bohočlověk své církvi ve svátostní podobě, ve mši svaté. Mše svatá jest proto oficiální bohoptou církve s Kristem a v Kristu. Jest liturgií v pravém slova smyslu. Vše ostatní jest pouze přípravou na oběť nebo výslednicí obětí. Mše svatá musí býtli střediskem úcty Boží a křesfanského života. A sice

v dvojím smyslu: za prvé tím, že přinášíme ve mši svaté Otci skrze Krista a Kristem náležitou úctu a oslavu, a za druhé, že nám poskytuje mše svatá požehnání z této pocty vyplývající. A toto požehnání spočívá konečně v tom, že spojením s Kristem stáváme se pravými ctiteli Božími. Liturgie má tedy dvojí tvářnost: spojení člověka s Bohem v Kristu a s Kristem při Proměňování ve mši svaté a spojení Boha s člověkem skrze Krista při svatém Přijímání, při oběti mše svaté. Při Proměňování mše svaté mají býti ti, kteří mši svatou obětují, — a nejen kněz samotný obětuje mši svatou, nýbrž věřící obětují ji s ním zároveň — téhož smýšlení jako Kristus přítomný na oltáři, totiž odevzdali se úplně Bohu Otci, čímž stanou se schopnými všude a ve všem vůli Boží následovati. Ve svatém Přijímání splácí Bůh naši oddanost k němu svou vlastní oddaností k nám. Spojení s Kristem ve svatém Přijímání umožňuje nám míti stejné smýšlení, jako je má Kristus, a které pozůstává v úplném podřízení se vůli Boží. Z řečeného vysvitá, že obětní hostina patří ke mši svaté, že tedy i pro laika jest tím dáno, aby také přijímal ve mši svaté, které obcuje, nebo kterou se modlí, abych mluvil stejně jako Pius X., liturg na papežském stolci. Tím teprve umožňujeme Bohu, aby se nám oddal, tím teprve i sobě umožňujeme plniti to, co při Pozdvihování slibujeme, plniti ve všem vůli Boží podle příkladu jeho Syna a v moci jeho Syna.

Na štěstí jest úplné vzdalování se obětní hostiny pro pokřtěného věci nemožnou, neboť vlastně všechny ostatní svátosti jsou rozšířenou obětní hostinou. Vždyť všichni čerpají svou sílu ze Svátosti Oltářní. Křest svatý jest anticipovaná obětní hostina. Proto může pokřtěný, jelikož křtem jest už v Krista včleněn, slaviti oběť správným způsobem i bez obětní hostiny. Avšak o sobě to zůstává nicméně něčím, co není ideálem. Neboť každé naše nové oddání se Bohu v Proměňování volá přirozeně i po novém odevzdání se Bohu nám ve svatém Přijímání. Toto odevzdání činíme Bohu takřka nemožným, jestliže se při mši svaté neúčastníme obětní hostiny. A děláme si sami nemožným, abychom při nejbližší mši svaté ještě více vyjádřili svoje odevzdání se Bohu, k čemuž by nás bývalo svaté Přijímání uschopnilo.

Pod slovem dogma rozumíme zde obsah víry, to, co jest naučné v obsahu víry, odezíraje od toho, zda-li jest něco církvi prohlášeno slavnostně za článek víry nebo není. Tak schází na př. učení o tělesném Nanebevzetí Panny Marie toto slavnostní prohlášení, a přece má toto učení nesmírný význam pro křesťanský život,

hlavně pro křesťanský život moderního člověka. To dogma jest přisvědčení tělu ve všech jeho oprávněných snahách a požadavcích. Toto dogma jest odsouzením jednostranné tělesné kultury, ale také bezměrného popírání tělesného v zájmu špatně porozuměné askese. Toto dogma jest přisvědčení celému člověku. Toto dogma jest prozářením tělesného duševním, obzvláště nadpřirozeným.

Především se nám zde jedná o veliká, základní dogmata jsoucnosti a bytosti Boží, vlastnosti Boží, nejsvětější Trojice, Vtělení, pádu člověka a vykopení, lidské přirozenosti, nesmrtnosti a duchovosti lidské duše, posledního cíle člověka. Neboť chceme život křesťana oprostiti od vedlejších a nepodstatných věcí a učiniti jej podstatnějším, jádrnějším a základnějším. To se může podle našeho nejhlubšího přesvědčení dosáhnouti návratem k velikým základním dogmatům a čerpáním živé vody z nich. Holí Mojžišovou k tomu jest liturgie, užitím této hole jest činné účastenství na liturgii.

V následujícím ukážeme vzájemný poměr dogmatu, liturgie a života.

(Pokračování.)

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Slovanská liturgie.

Přednáška z konferenčních řečí o sblížení Slovanů ve víře, konaných v Emauzích ve dnech 7., 8. a 9. března 1928.

Misie a působení svatých apoštolů slovanských Cyrila a Metoda celkem netrvaly dlouho — necelých 20 let — a smutně skončily vypuzením jejich žáků. Přes to zůstala tu památka a jméno svatých Cyrila a Metoda hlubší než by se zdálo. Žádost Vratislava za povolení slovanské liturgie a odpověď papeže Řehoře VII. z roku 1080 a snad i sama zakládací listina biskupství Pražského z roku 972 a kláštery na Sázavě a v Emauzích jsou toho dokladem. V zakládací listině (u Kozmy) píše papež Jan XIII. Boleslavovi a schvaluje zřízení biskupského stolce u svatého Víta a Václava „non secundum ritus Bulgariae gentis vel Rusiae aut Slavonicae — ne podle obřadu bulharského nebo ruského anebo jazykem slovanským“. Je-li tato listina autentická, svědčila by, že koncem X. století byla tu liturgie slovanská v živém vědomí. Nade vši pochybnost jsou jasná slova, jimiž papež Řehoř VII. odmítl žádost krále Vratislava

z roku 1080, který žádal za povolení liturgie slovanské: „Quia nobilitas tua postulavit, quo secundum Slavonicam linguam apud Vos divinum annueremus celebrari officium, scias nos huic petitioni tuae nequaquam posse favere — Ježto Vznešenost tvá žádala, abychom dovolili jazykem slovanským u Vás sloužiti služby Boží, věz, že této žádosti Tvé nijak nemůžeme vyhověti“. Tedy opět po více než stu letech památka na svatého Cyrila a Metoda a liturgii slovanskou jest tu. Vratislav žádal za rozšíření a zobecnění toho, co se konalo v klášteře Sázavském, založeném svatým Prokopem. Kronikář Sázavský mezi jiným pravi: „Tempore ducis Udalrici . . . fuit eremita Procopius natione bohemicus, de villa Chotun, Slavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis et statutis canonice admodum imbutus — Za času vévody Oldřicha . . . byl poustevník jménem Prokop, rodem Čech, ze vsi Chotouně, v slovanském písmě od svatého Cyrila, biskupa, kdysi vynalezeném a sestaveném, náležitě vyučený“.

Pokračovatel téže kroniky však stranicky a nepříznivě líčí zánik kláštera Sázavského a slovanské liturgie v něm, když pravi: „libri linguae eorum deleti omnino et disperditi, nequaquam ulterius in eodem loco recitabuntur — knihy jazyka jejich byly zničeny a rozházeny, nikdy již na tomže místě čteny nebudou“. Stará slovanská neřest, nesvornost bratří mezi sebou a vůči opatovi Božetěchovi zavinila, že je kníže Břetislav II. roku 1097 vyhnal a klášter osadil mnichy latinskými. Pokračovatel kronikář si dal smutné svědectví svého smýšlení. Dnes máme v kapitolním archivu u svatého Víta 4 listky jako drahocennou památku na Sázavský klášter, a on se tu chlubí, že „knihy roztrhali a rozházeli!“

Ale tím památky svatých Cyrila a Metoda nezničili. Karel IV., ještě jako markrabě Moravský, roku 1346 žádá znovu za povolení liturgie slovanské, a papež Kliment žádosti jeho vyhověl a dovolil, aby při farním kostele svatých Kosmy a Damiána v Podskalí, mezi Vyšehradem a Zderazem, založen byl klášter ke cti a slávě Boží, Panny Marie a svatých Jeronýma, Cyrila a Metoda, Vojtěcha a Prokopa, patronů království Českého.

Zakládací listina z roku 1347 dí dále, že duchovní věci musí býti hmotně zabezpečeny, a vypisuje, co všecko Karel, kolik grošů z kterého statku, klášteru Emauzskému věnoval. Z roku 1355 máme jinou listinu, kterou Karel zabezpečuje roční důchod 10 hřiven písaři slovanských knih a liturgických knih. Roku 1372 v pondělí velikonoční, kdy se čte evangelium o učeníích jdoucích do Emauz, přišel

Karel s veškerou slávou svého dvora, se svým synem Václavem, v průvodu arcibiskupa Mohučského, Pražského, Ostříhomského a jiných biskupů a světských knížat, a byl přítomen slavnému posvěcení Emauz.

Dnes máme z té staré slávy jen holé zdi, a chvála Pánu Bohu za to, že zůstaly aspoň ty, že v nich mohou mniši svatého Benedikta služby Boží konati, že nestihl Emauzy osud tolika jiných klášterů!

Nežli půjdeme dále, vraťme se ještě jednou k zakládací listině kláštera Emauzského. V té se výslovně připomíná, že papež Kliment ukládá arcibiskupu Arnoštovi, na prosbu a žádost Karlovu, že může v Praze zříditi klášter svatého Benedikta, v němž by opat a bratři konali služby Boží jazykem slovanským, ke cti a na památku svatých Jeronýma, Cyrila a Metoda, Vojtěcha a Prokopa, patronů království Českého. Týž smysl má i listina roku 1346 papežem arcibiskupovi poslaná. I tu podotýká zřejmě, že jej markrabě Karel snažně žádal, aby slovanským mnichům bylo dovoleno v království Českém konati služby Boží podle jejich obyčeje a obřadu. Papež žádosti vyhověl, ale dovolení omezil jen na jedno místo, na klášter Emauzský.

Loni vyšla tiskem rozprava*), v níž profesor Mita Kostić se vytasil s novou domněnkou stran kláštera Emauzského. Chce dokázat, že založení Emauz bylo činem papežské politiky, jejímž nástrojem prý byl Karel. Vrstevníkem Karlovým byl slavný car Dušan Silný. Srbsko bylo tehdy již odtrženo od jednoty církve. Téhož roku (1346), kdy papež dovolil zřízení kláštera s liturgií slovanskou v Emauzích, obrátil se k caru Dušanovi, aby jej přiměl k mírnosti vůči katolíkům, ano i k sjednocení; ovšem bez úspěchu. Tutéž politiku vůči Srbsku prováděl i nástupce Klimentův Innocenc VI, který roku 1354 poslal svého legáta, biskupa Tomáše, k caru Dušanovi s lichoživým listem. Legát Tomáš setkal se s císařem Karlem IV. v Pise, když byl na cestě ke korunovaci; výsledek jednání papežského legáta s císařem Karlem byl řečený list, v němž Karel připomíná a dotýká se společného původu a jazyka slovanského, jakož i toho, že v obou zemích, jak v Srbsku, tak v Čechách, konají se služby Boží slovanským jazykem. Profesor Kostić vidí v tom důkaz, že Emauzy byly založeny z důvodů politických, aby papež naklonil cara Dušana k sjednocení. Nebyla by to pohnutka nečestná, ale jiná věc jest: je-li pravdivá? — Vzpomenuté listiny z roku 1346 a 1347 výslovně připomínají, že papež dal svolení k založení Emauz

*) V časopise učeného družstva university ve Skoplji, 1927.

na přání a prosbu Karlovu, že jej Karel za to historika jest, chce-li, pokud možno, objektivně psát v souhlas a nečinil jim násilí.

Emauzy, klášter Emauzský s liturgií slovan- ideje Cyrilo-Methodějské, pomník té myšlenky, s a Metod k nám přišli, kterou Karel IV. ve své a vlastní jimi dokumentoval: s tou láskou a napsal životopis svatého Václava a sbíral sv i Emauzy!

Nechci, aby, co řečeno, bylo pouhým opako- dějin a nic více. *Historia magistra vitae* — D života. V prosinci roku 1925 papež Pius XI. myšlenky Cyrilo-Methodějské v allokuci ke kardiná v tajně konsistoři, a připomennl, že si přeje, a se přednášelo nejen na fakultách a seminářích ždění a schůzích lidu, aby všichni byli poučová a stanovisku, jaké svatá Stolice v této věci za různé doby, různé potřeby. Nemůžeme se diviti, odpověděl odmítavě Vratislavovi, protože tehde; pouštěla; v kleru byla rozvázanost stran celibátu, knížat vládla simonie v obsazování beneficíi. Byl ruky, aby držela jednotu církve pohromadě. Vratislavovi, zachoval se papež i vůči liturgii M siánské.

Přišly jiné doby. Kardinál Ximenes a svatý nepřestali u Stolce apoštolského tlumočiti své domácích zvyků v liturgii — a bylo jim vyhově

Také nynější papež pracoval na novém v ského s bibliotekářem Ceriánim.

Nám svatý Otec Benedikt XV., předchůdc s velkým porozuměním a ochotou, jak se vyjádř co jest věřícímu lidu našemu milé a drahé, vanským, jako v jiných chrámech, také v Emau slova papeže Benedikta XV., která napsal v t k breviáři Bražskému (Braga v Portugalsku): solum non reprobarunt unquam sacros Ritus quitatem veneratione digni essent; verum etia eosdem reverenter conservatos et fideliter in u omnibus, quae non adversantur novo ac legit mento ab eadem Ap. Cathedra forte inducto

nejen nikdy nezavrhovali posvátných obřadů, které pro svou starobylost byly úctyhodné, ano spíše vždycky si přáli, aby byly uctivě zachovávány a svědomitě prováděny ve všem tom, co se nepříčí jakémusi novému a zákonitému opatření od téže apoštolské Stolice snad učiněnému“.

My jsme žádali, aby na oněch několika posvátných místech v památné dny svatých Patronů byla sloužena mše svatá jazykem slovanským, a svatá Stolice povolila a schválila — byla by dovolila i více. Máme tedy zase i Emauzy, jak si Karel přál, Emauzy slovanské. Nechtěl bych, aby byly jen na oko, materiálně slovanské. Co by nám pomohlo, kdyby třeba denně se mniši modlili hodinky a čeli mši svatou stále slovansky, a my chodili okolo Emauz jako okolo sídla zpátečnictví, zaostalosti a překonaného stanoviska?

Doba naše není chudá na lidi, jimž vlast a církev, národnost a náboženství jest opravdu překonaným stanoviskem, nebo u nichž naše kultura začíná stoletím XV. a XVI., ne-li dokonce XIX. a XX.

Ne. — Naše historie, naše kultura začíná svatými Cyrilem a Metodem a Václavem, a Karel IV. postavil našemu národu kulturní pomník, Emauzy, a na české intelligenci jest, aby, neříkám, hrdě, ale s porozuměním nejen chodila okolo tohoto pomníku, nýbrž jej i často navštěvovala, protože Emauzy jsou obranou (apologií) idey Cyrilo-Methodějské, obranou víry Svatováclavské, obranou kultury katolické v Čechách.

Praha.

Univ. prof. dr. Josef Vajs.

Arciopat Placidus Wolter, spoluzakladatel Beuronské kongregace.

(Ke stým jeho narozeninám 24. dubna 1928.)

Právem slavilo slavnostním způsobem, byl i jen v kruhu rodinném, Arciopatství Beuronské a četné kláštery kongregace Beuronské 4. června 1925 sté narozeniny svého zakladatele dra Maura Woltera.

Tento, čo do nadání a povolání nad obyčejnou míru daleko vynikající řeholník a církevní hodnostář, působil znovuoobením starého monastického ducha neobyčejně požehnaným vlivem. Jeho obsáhlý, plodný duch vybudoval uvnitř i zevně epochálními spisy a Bohem požehnanými podniky svou vlastní kongregaci a přispěl

těž značně k novému vzpružení a vnitřní obnově celého řádu svatého Benedikta. Svou věrnou oddaností k svaté Stolicí a pilným pěstováním církevní liturgie v tradičním římsko-monastickém rámci obnovil a prohloubil duchovní život širokých kruhů ve své vlasti, ale i jinde. Jej a jím založené kláštery směle možno počítati mezi významné činitele náboženského obrození XIX. století. Bylo to jistě moudrým řízením prozřetelnosti Boží, že arcioopat Maurus Wolter našel ve svém pokrevním bratru P. Placidu Wolterovi a brzy i v P. Benediktu Sauterovi, později prvním opatu kláštera Emauzského († 7. června 1908), tak věrně oddané spolupracovníky. Ani duchem velící lidé nejsou s to své nejlepší záměry sami, bez cizí pomoci, provést, potřebují vděčné žáky, kteří by přijali jejich tvůrčí myšlenky za své vlastní, jest jim zapotřebí obětavých spolupracovníků, kteří často za mnohých oblíží se snaží uskutečnití přijaté podněty a pojatá rozhodnutí.

Oba zakladatelé a první arciopati Beuronští pocházejí z vážené a dítkami požehnané měšťanské rodiny porýnského města Bonnu. Rudolf Wolter (arcioopat Maurus) narodil se roku 1825. Arnošt Wolter (později arcioopat Placidus) spatřil světlo světa 24. dubna 1828. Kromě těchto dvou zasnětili se ještě tři bratři službě Boží v povolání kněžském. Karel Wolter později P. Hildebrand, zemřel již roku 1859 jako Benediktin v Opatství svatého Pavla v Římě. Vavřinec Wolter vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a působil v Jižní Americe, kde též v roce 1911 zemřel. Poslední, František Wolter, stal se světským knězem a působil v arcidiecési Kolínské. Několik sester sloužilo Bohu jako řeholnice, ostatní zůstaly neprovdané.

Život arciopata Maura Woltera jest snad již širším kruhům čtenářů znám*). Životní cesty jeho i jeho bratra Placida byly delší dobu stejné. Již v otcovském domě dostalo se jim pečlivé a zdravé výchovy. Otec Wolter byl vážený muž, rozumných názorů výchovných. „Všichni lidé se ohlíželi, když přicházel otec Wolter, urostlý muž statné postavy, obklopen jsa svými nadějnými syny. Při tom vyzna-
menával se vrozeným ušlechtilým chováním, které ho činilo schopným stýkati se i s nejvznešenějšími osobami“**). Na duševním vzdělání jeho synů záleželo mu neméně než na výchově jejich povah a způsobu obcování s lidmi. Dobrá matka, tichá a hluboce založená

*) Viz na př. pamětní spis: „Maurus Wolter, dem Gründer Beurons zum 100. Geburtstag. Erinnerungen und Studien“. Vydal Kunstverlag Beuron, 1925.

**) P. Sebastian von Oehr: Erzabt Placidus Wolter. Freiburg, 1909.

žena, vychovávala své dítky, ačkoliv sama byla ještě protestantkou, podle daného slibu v uvědomělé katolíky. Dobrotivý Bůh odměnil za to svou věrnou služebnici milostí poznání pravé víry. Na celý domácí život rodiny Wolterovy jest možno vztahovati krásná slova, která zmíněný již životopisec arciojata Placida v jiné souvislosti napsal: „Čisté štěstí spořádaného života rodinného s jeho prvními dojmy pro duši i srdce jest jistým základem trvalého významu pro celý směr životní. Dítka, především oba pozdější arciopatové, odnesly si požehnání svých zbožných rodičů a plod pečlivě strážného mládí s sebou do života — a zachovaly si jakožto společné věno hluboce zakotvenou zbožnost, mravní čistotu a svědomitost v plnění svých povinností“.

My lidé však nejsme pouze dítkami své rodiny, nýbrž i své vlasti se všemi jejími vlastnostmi. Slunné Porýní se svými nádhernými chrámy a romantickými rytířskými hrady, bujným révořím a mohutnými horami podél toku zelenavého Rýna, mělo rovněž beze vší pochyby mohutný vliv na mladé duše obou bratří, jakož i na vývoj jejich ducha a povahy. Tím vysvětluje se asi též jejich vždy otevřený smysl pro podivuhodné krásy přírody a že jejich srdce se tak snadno nadchlo pro vše krásné a vznešené a dále jejich živá letora, již si zvláště arciopat Placidus uchoval do vysokého věku.

Z mládí obou bratří Wolterů nutno se zmíniti o jedné události, která vyvolala mohutné hnutí sáhající daleko přes hranice katolického Porýní: Zajetí kolínského arcibiskupa Droste-Vischeringa, které dalo podnět k t. zv. bouřím kolínským. Když Josef Görres, tlumočník mnoha tisíců katolíků, zdvihl ve svém spise „Athanasius“ plamenný protest proti tomuto bezpráví, roznítil tím v Porýnsku náboženské nadšení netušeného a působivého trvání. Též v rodině Wolterově nalezlo toto hnutí živé ozvěny a naplnilo mladistvá srdce nadšenou láskou k církvi. Podotkneme-li ještě, že oba bratři odnesli si roku 1842 mohutné dojmy ze slavnosti položení základního kamene k vybudování kolínského dómu a že též v nich zanechaly stopy politické události oné bouřlivé doby, aniž však opustili konservativního a církevního směru, konečně, že i je zaměstnávaly, jako ostatní svědomité katolíky, filosoficko-dogmatické spory na universitě v Bonnu, pak uvedli jsme dosti významných vlivů, které pracovaly na vytříbení jejich smýšlení a prohloubení a upevnění jejich náboženského života. Vzrůstající katolické hnutí a s ním spojené obrození života z víry uplatnilo se též v jejich vývoji požehnaným a plodným způsobem.

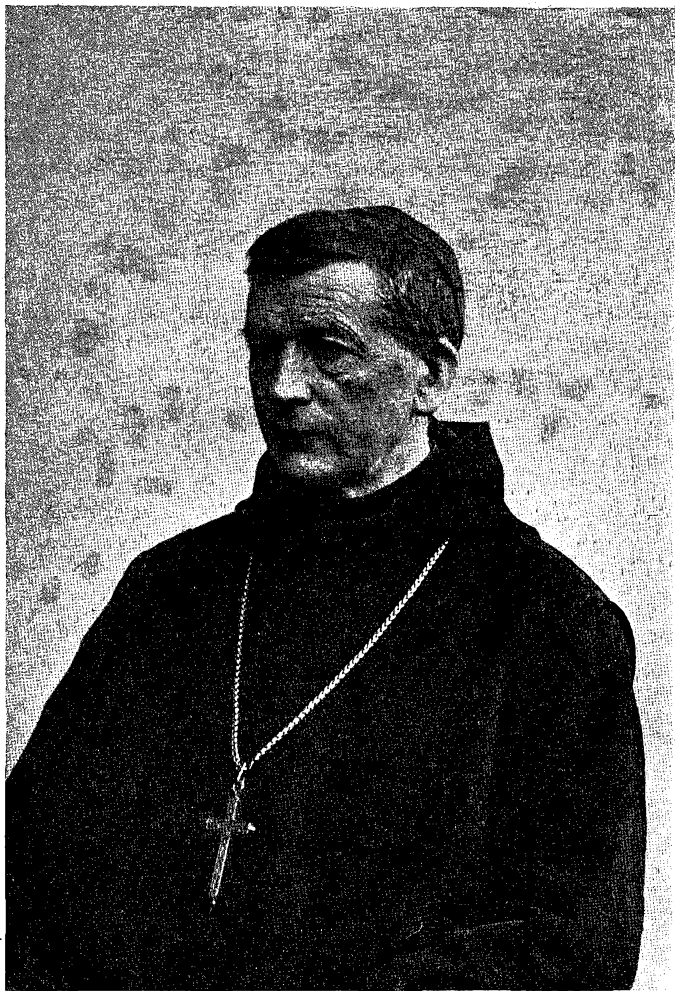
Tak bylo to skoro přirozeným důsledkem, když se tři nejstarší synové rodiny Wolterovy, kteří se později všichni stali Benediktiny, po důkladném vzdělání v humanistických studích a přes vynikající úspěchy v odvětvích profanní vědy na universitě rodného města, věnovali studiu bohosloví. Oba starší bratři byli roku 1850 vysvěceni na kněze, třetímu, pozdějšímu arciopatovi Placidovi, udělil kardinál Geissel 14. září 1851 vzkládáním rukou svých důstojnost stavu kněžského. Při jeho primiční mši svaté v chrámu Bonnském přisluhovali mu oba jeho starší bratři a obklopovali ho šťastní rodiče a ostatní členové rodiny s čelným zástupcem věřících.

O jeho činnosti jakožto rektora na městském vyšším učilišti a kaplana při farním kostele ve Viersenu, úřady to pro mladého novosvěcence značně těžké, jakož i o spolupráci jeho se svým starším bratrem Rudolfem Wolterem (pozdějším arciopatem Maurem) na katedrální škole v Cáchách postačí jen zběžná zmínka. Nutno však podotknouti, že zkušenosti a dojmy z duchovní správy, z úřadu učitelského a poznání života byly výbornou školou pro pozdějšího řeholního představeného. Tak jako jeho bratři, sklízel i on zasloužené úspěchy a všude byl velice ctěn a vážen pro své osobní vynikající vlastnosti. Jistě byla by jej čekala ve světě skvělá postavení.

Přes to byli příbuzní a přátelé rodiny Wolterovy postavení před překvapující a neobyčejnou skutečností, že v letech 1855, 1856 a 1857 opustili všichni tři bratři, jeden po druhém, svá dosavadní pole působnosti, zřekli se čestných postavení, která na ně čekala, a překročivše Alpy vyprosili sobě ve starobylém Opatství svatého Pavla před branami Říma prostičké roucho svatého Benedikta. V posvátné nedočkavosti přešel budoucí P. Placidus své oba bratry, opustiv po těžkém rozloučení svou nemocnou matku, s níž se již neměl na tomto světě shledati. Po celý život byla jeho oblíbeným příslovím slova svatého Ambrože: „Milost Ducha Svatého nezná nerozhodného meškání“. Povolání ke stavu řeholnímu se již ovšem po několik let v jeho nitru ozývalo, co však bylo hlavní příčinou tohoto rozhodného kroku, zůstalo povždy něžným tajemstvím jeho duše. Nebyla to snad u všech tří bratří dávná touha po dokonalosti a důsledek věrné spolupráce s milostí v rozhodných okamžicích vnitřního života?

Po krátkém pobytu v Římě byl P. Placidus poslán do opatství San Pietro v Perugii, aby zde v úplné osamělosti, kterou co živý Porýňan velmi těžce nesl, ztrávil svůj rok noviciátu. 16. července

1856 směl složit u hrobu apoštola národů, svatého Pavla, v Římě své sliby řeholní. Brzy následovali ho i jeho bratři a ve dvou po sobě jdoucích letech složili i oni svou profess. Jeden z nich, Pater

Arciopat Placidus Wolter.

Hildebrand, zemřel však po krátkém životě řeholním roku 1859 příkladnou smrtí. P. Maurus, nejstarší ze všech, měl se v brzku se svým bratrem P. Placidem vrátit do Německa, aby zde znovu oživil řád svatého Benedikta, který od sekularisace vymřel.

To ovšem nebylo úmyslem našich mladých kněží, když opouštěli své dřívější pole působnosti, avšak prozřetelnost Boží tak ustanovila. K uskutečnění jejich dějinně významné a veliké úlohy seznámila je se vznešenou, hluboce věřící paní, s kněžnou-vdovou Kateřinou z Hohenzollernu, z katolické jihoněmecké větve dřívějšího panujícího rodu. Po smrti svého manžela uchýlila se kněžna Kateřina do Říma a vyvolila si zde nejstaršího z našich tří německých Benediktinů, P. Maura, za svého zpovědníka. Na společné pouťi k posvátným místům v Jerusalemě, Bellemě a Nazaretu na jaře a v létě roku 1860 uzrála znenáhla v nich myšlenka založiti benediktinský klášter v Německu. O této památné pouťi arcioopat Placidus rád vyprávěl a byl neobyčejně potěšen, když se ve svém vysokém věku dožil radosti založení kláštera své kongregace na Sionu v Jerusalemě.

Jen nerad viděl opat ze Svatého Pavla loučiti se oba pátery, neboť v ně veliké naděje pro vnitřní znovuoobrození svého kláštera. Když o svátku Zjevení se svatého archanděla Michaela roku 1860 v blahosklonné audienci na rozloučenou u Svatého Otce Pia IX. obdrželi posláni do své německé vlasti, bylo pro ně velikým dobrodiním, že kromě „požehnání Svatého Otce a 500 franků“ našli ve vznešené a obětavé kněžně Kateřině svého věrného a ku pomoci vždy ochotného anděla strážce, neboť při hledání nového domova bylo jim překonávat veliké obtíže: chudobu, nouzi, uzavřené dveře a nepřívětivá srdce.

Zatím co P. Maurus zastupoval spíše myšlenku a byl rozeným vůdcem, připadl více prakticky založenému P. Placidovi nyní i později nesnadný a nepříjemný úkol získati pro chudobný začátek peněžitě prostředky, věci nutné k vnitřnímu zařízení, knihy a podobné věci. Po víceměsíčním hledání bylo se jim konečně spokojiti s opuštěným malým klášterem Materborn v dolním Porýní, kde 10. února 1861 za přítomnosti kněžny Kateřiny v tichosti počali s bohoslužbou. Brzy však byli nuceni tohoto kláštera se vzdáti a s povděkem přijmouli nabízený jim starý klášter augustiniánský, Beuron, na horním toku Dunaje.

Již asi před 1000 lety snažila se zde skrovná družina Benediktinů, aby přinesla do švábské krajiny světlo víry a křesťanské kultury. Po půldruhém století, po zpusťování kláštera hordami maďarskými, vzniklo zde — tentokrát ne již na vrchu, nýbrž v údolí Dunaje — kolem roku 1075 probošství Lateránských kanovníků podle řehole svatého Augustina, které bylo roku 1687 povýšeno na

opatství, ale roku 1802 při veliké sekularisaci v Německu přešlo v majetek katolického knížete z Hohenzollern-Sigmaringen. V 60 letech opuštěnosti zpustl velmi starý, dříve krásný, barokový chrám a z kláštera zbyla takřka pouhá rozvalina.

P. Maurus navštívil Beuron poprvé v červenci roku 1862 a opustil jej opět za zachmuřeného nebe, v jehož temnosti jen skrovně svítila naděje na znovuoživení starého poutního místa. Díky obětavé snaze kněžny Kateřiny a laskavosti arcibiskupa Frýburského však brzy bylo možno ujmouti se kláštera beronského. P. Placidus, jemuž připadla nevděčná úloha vykliditi prozatímní stánek v Materbornu, přišel 6. prosince s třemi mladými bratry-laiky do Beuronu.

Z obšírného líčení prvního svazku beuronských annálů, psaných P. Placidem, vysvítá, s jakými obtížemi a obětmi bylo spojeno znovuzřízení a obnovení kláštera a kostela. Proto právě mohl dáti P. Placidus při slavnostním započetí bohoslužeb o svátcích Svato-dušních (24. května) roku 1863 ve svém kázání na thema „Non vocaberis ultra derelicta“ průchod své radosti nad znovuzřízením starobylého místa milostí a modlitby. Následujícího dne zasvětil se prvý novic chorový, P. Benedikt Sauter, ve slavné professi Bohu a malé komunitě. Odpoledne téhož dne otevřela se při slavnostním zahájení prastarých poutí k Bolestné Matce Boží tisícům lidu švábského brána útěchy a milostí. Pravda, počátek Beuronu byl nepatrný a skromný a podle lidského úsudky málo slibný, avšak v hrudích mladých řeholníků sídlila s vítězným vědomím, že ve starých, osvědčených pravidlech monastického života jest skryta síla hořčičného seménka, plnost snaživého života. Od prvního dne byla pečlivě zachovávána řeholní kázeň, pokud možno, konána se vši pílí a věrností slavnostní bohoslužba a pěstován rodinný život.

Následovala léta tiché práce a dalšího vývoje. P. Maurus vedl vnější i vnitřní život prospívající řeholní rodiny, P. Placidus spravoval vedle jiných úřadů s velikou láskou a péčí malou farnost a P. Benedikt se stal duchovním tvůrcem beuronského chorálního zpěvu. Všichni tři načerpali mnoho poznání a bohatství podnětů u opata Prospera Guérangera v Solesmes, obnovitele benediktského života ve Francii. Jejich řeholní ideál přivábil již záhy četná povolání do tichého Beuronu, zbožná horlivost okolního obyvatelstva vzrůstala a příznivci ze stavu duchovního i světského se množili, ale v zařízení kláštera bylo ještě lecčehos zapotřebí. Proto musil P. Placidus nastoupiti delší cestu do Bádenska, Würtemberska, Porýní, Westfálska a Slezska, aby sehnal potřebné pomoci. S této

cesty, bohaté na odříkání a zklamání, vrátil se s mnohou výpomocí domů. Druhá cesta vedla ho do rakouských klášterů, třetí do Říma, aby zde vymohl potvrzení prozatímních konstitucí a povýšení Beuronu na opatství. 20. září 1868 byl P. převor Maurus Wolter v basilice svatého Pavla v Římě benedikován na opata, čímž se dostalo Beuronu, již po 5letém trvání, jistého ucelení. Kdysi bez přístřeší jsoucí poutníci měli nyní, díky Bohu, jistý, vývoje schopný domov, řeholní rodina svého otce, k němuž vzhlížela s upřímným obdivem a důvěry plnou oddaností.

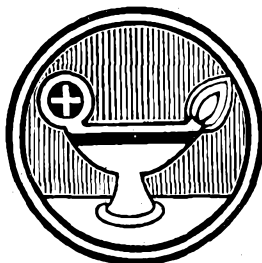
Při veškeré dosavadní činnosti zakladatelské byl opat Maurus vždy mužem myšlenky a vůdčím duchem, kdežto P. Placidus, spíše prakticky založený, pečlivý, i o nejnepatrnější se starající, byl jaksi pravou rukou svého bratra, jemuž se pln lásky a obětavé ochoty ve všem podřizoval. Oba doplňovali se takřka neobyčejným způsobem a i nadále při budování Beuronské kongregace spolupůsobil Pater Placidus vynikající měrcu, takže plným právem lze jej zváti spoluzakladatelem Beuronské kongregace.

V září roku 1869 opustila malá kolonie pod vedením P. Placida údolí podunajské, aby na důtklivé prosby limburgského biskupa Bluma založila v opuštěném praemonstrátském klášteře Arnsteinu ohnisko bohoslužby. Obnovený klášter neměl sice dlouhého trvání, ale jak neobyčejně oblíbeným se stal jeho pečlivý převor, dosvědčuje následující událost: V březnu roku 1871 usnesli se jednohlasně biskup i kapitola v Limburgu vyžádati si převora z Arnsteinu, P. Placida, za koadjutora s právem následnictví. Řím dal k tomu své svolení, ale Berlín žádost zamítl. Koncem října roku 1871 navrátil se tedy P. Placidus se svou družinou nazpět do Beuronu. Prozřetelnost Boží zachovala ho řádu. Čekaly ho veliké a důležité úlohy.

(Dokončení.)

Beuron.

P. Justin Uttenweiler.

Kristus Veleknězem a obětí.

Máme velekněze, který pronikl nebesa, Ježíše, Syna Božího, držme se té víry, kterou vyznáváme. Vždyť nemáme velekněze, jenž by nemohl mítí soucitu s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem kromě hříchu. Přistupujme tedy s důvěrou k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milosti ku pomoci příhodné (Žid. 4, 14—5).

Kristus ve své slávě před Otcem slaví věčnou liturgii. Beránek jakoby zabítý, z jehož ran prýští prameny života pro lidstvo a Otcí neustále připomínají velikou oběť na kříži. Nebeský Jerusalelem přednáší slávu a čest Otcí pro Beránka, jenž s Otcem a Duchem Svátým obveseluje svatou obec. Toť věčný svátek Nejsvětější Trojice a blažených občanů v nebeském Jerusalemě.

Prameny života prýstící z ran Beránkových stékají až na oltáře Církeve svaté, která jest mystickým tělem Kristovým a pokračuje ve spasitelném díle Krista-Velekněze. Církev svatá se svými sluhý a věřícími nečiní nic jiného, než že obnovuje památku, jak jí přikázal Velekněz-Kristus před odchodem do věčné slávy.

Oběti na oltářích, které podává Otcí mystické tělo, jsou jednou a touž obětí kříže a obětí slávy, kterou podává Kristus věčnému Otcí. Jest to jen nový způsob, který našla Boží láska k lidstvu, aby je účastnila svého svátku.

Účast naše na nevýslovných tajemstvích na oltáři jest účastí na věčné liturgii Beránka ve věčném Jerusalemě, jenž jest knězem a obětí zároveň.

Svatý apoštol Pavel udává přesně hlavní úkoly kněze a dosvědčuje, že celý život Kristův od počátku svého Vtělení byl označen znamením kněžství.

Pozoruje bídný stav lidstva po hříchu, vidí nepřekonatelnou zeď mezi Bohem a lidstvem, Bůh postavil oheň k ráji, v němž důvěrně obcval s člověkem, a proto hlavním úkolem kněze, který se nabízí Boží spravedlnosti, musí býti prostřednictví mezi Bohem a lidstvem.

Zástupcem lidstva před Bohem, podle apoštola, jest kněz, aby uvedl do pořádku rozrušené poměry spravedlnosti Boží k padlému lidstvu. K tomu však potřebuje téže přirozenosti, musí být člověkem, aby mohl zastupovati lidstvo, a to jest důvodem, proč Kristova spravedlnost mohla být přičtena lidstvu jako vlastní.

„Bylo třeba, aby se připodobnil ve všem svým bratřím“ (Žid. 2, 11), a lidstvo žasne nad činem lásky a dobroty Boží; Kristus se vtěluje, stává se člověkem, přijímá všechny podmínky zástupce, kněze, tělo s utrpením a smrtí, aby zadosť učinil spravedlnosti.

Kněz má předvésti před Boha lidstvo, aby je ospravedlnil, aby je posvětil, a proto jest další podmínkou kněze, aby byl sám svatým, neposkvrněným, Bohu příjemným, neboť potřeboval-li by, aby se nejprve obětovalo za jeho hříchy, musil by přijít jiný kněz, aby doplnil, čeho se nedostává. Proto bylo třeba, aby Velekněz-Kristus byl svatým, bezúhonným, neposkvrněným, oddělen od hříšníků a povznešen až k nebesům (Žid. 7, 26).

Bůh byl uražen hříchem lidstva, proto, chce-li lidstvo poslati svého zástupce, důstojného a Bohu příjemného, Bůh má právo, aby si volil osobu zástupce, a vidíme, že v novém řádu Bůh volí Velekněze Krista. Bez vyvolení byl by osobou, která se vtrhává, a tedy zajisté málo příjemnou.

Týž věčný Bůh, který od věčnosti plodí svého Syna a jemu praví: „Synem mým jsi ty, já jsem tě dnes zplodil“ (Žid. 3, 5; Žalm 2, 7), posvětil svého Syna na kněze, když ho poslal na svět, aby přijal lidskou přirozenost, když ho ustanovil prostředníkem mezi nebem a zemí, řka: „Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova“ (Žalm 109, 4).

Shoduje se posvěcení Krista na kněze s jeho Vtělením, neboť Kristus dobrovolně přijav rozkaz Otcův sestoupil na svět se slovy: „Obětí a zápalů jsi nechtěl, dal jsi mi však tělo; zápalů a obětí ti nebyly příjemnými, proto jsem řekl: Hle, přicházím, abych plnil Tvou vůli, Bože!“ (Žid. 10, 5—7; Žalm 40, 7—9.)

Podmínky kněze Kristus přijal a sestoupil na svět, aby vyplnil svůj úkol; jeho hlavní úlohou bylo, aby přinesl oběť za celé lidstvo Bohu příjemnou a dostatečnou, Boha hodnou.

Postavení ubohého lidstva toho vyžadovalo, aby došlo usmíření a Kristus podává nejdůstojnější oběť, sebe sama, Boha-člověka, na kříži).*

Svatý Pavel popsal posvátné drama velekněžství Kristova. Chceme-li lépe chápati hloubku myšlenek svatého Paula, načrtnutých v několika rysech, přehledněme krátce theologický výklad u svatého Tomáše (III. P., q. 22, q. 26, a. 1—2).

Kněz jest prostředníkem mezi Bohem a lidstvem. Všechny věky přirozeným rozumem cenily osobu kněze jako něco posvátného, Bohu milého, jako osobu, která přednáší Bohu potřebu lidstva.

Prostředník spojuje dvě odlišnosti, Kristus-kněz spojuje nejvyšší svatost Boha s hříšným lidstvem. Prostřednictvím působí dvojnásobně: tím, že sdílí lidstvu nesmírné dobro Boží, milost posvěcující, již se stává hříšné lidstvo opět dítkami Božími, neboť milost je účastní na Božské přirozenosti a na jeho životě. Kristus jako hlava Církve v nesmírné míře získal a udílí duším poklad milosti a života.

Dříve však, než lidstvo bylo omilostněno v Ježíši Kristu, Kristus-kněz přinesl smírnou oběť za hříchy, usmířil lidstvo s Bohem tím, že podal sebe sama v oběť, a to jest podstatný úkon jeho velekněžství, bez něhož by se nedostalo omilostnění a úsměvu Božího lidstvu.

Usmířil Boha, dostiučiniv za hříchy.

Jako hlava mystického těla všechna svá utrpení a smrt obětoval za údy svého těla, za věřící.

Stal se poslušným Beránkem, jenž z vůle Otcovy se vydal, aby byl obětován, láska jeho byla nekonečnou, a hle! zde pozorujeme vlastnosti, které ho činily Otcí nejpříjemnějším. Poslušnost a nesmírná láska, s jakou se oddává umučení a smrti kříže, podávají větší zadostučinění než všechny hříchy světa vyžadují, neboť oběť, kterou přináší lichý Beránek, jest obětí života Syna Božího, Boha-člověka. Veřejší byla láska ukřižovaného Ježíše než zlomyslnost křižujících Židů, takže více mohl Kristus získati a zadostučiniti, než Židé Boha uraziti (III. P., q. 48, a. 1, ad 2). Velikost utrpení a všemožné strasti Boha-člověka, pnutí na kříži, posmívaného od lidu,

**) Viz Praž, La Théologie de S. Paul, str. 445 násl.*

jemuž tři leta dobře činil, krvácejícího ze všech ran, trpícího žízeň, jehož hlava trním ověncená nenalézá, kam by se sklonila, a to vše trpícího z lásky, podávají důstojné a hojné zadostučinění za hříchy lidstva, Boží spravedlnost se smiřuje, brána ráje se otevírá, z otevřeného Srdce Ježíšova proudí nový pramen života a doby lásky a pokoje, smíření a míru, a to vše pro Krista Vykupitele, jenž dosáhl tímto skutkem výše svého kněžského úřadu, spojiv lidstvo s Bohem na věky.

Jeho zadostučinění bylo podáno jako oběť Nového Zákona, a tím se potvrzuje kněžský úřad Krista.

Oběť není nic jiného než důkaz tvora nejvyšší Bytosti, od níž závisí a k níž spěje jako k svému cíli, své odvislosti a své úcty k Bohu a prosba zároveň, aby všemohoucí dobrota Boží pomáhala nedostatům, které přirozeně člověk v sobě cítí na cestě ke svému blahu, ke svému cíli. To jest všeobecný pojem oběti, kterou po věky lidstvo nejvyšší Bytosti pod různými formami podávalo.

Pro svou vznešenost, pro svou lásku a poslušnost oběť Boha-člověka, již byl jeho vlastní život, byla Otci nejpříjemnější, poněvadž celý posvátný obřad kříže se udál, aby čest Otci byla navracena, aby lidstvo zase vešlo do svých mezí a svého řádu, opěvovati totiž a oslavovati Boha v jeho milosrdenství, jak bylo utvořeno na počátku s celým zemským okrskem.

Kristus shromažďuje lidstvo do jednoho chrámu, jímž jest jeho mystické tělo — Církev svatá — ustanovuje nový řád a způsob plný života a svatosti pro posvěcení věřících ve svátostech, celé lidstvo podává Otci jako vítězný věnec, aby věčně pělo chválu Otci:

„Per ipsum et cum ipso et in ipso est Tibi, Deo Patri Omnipotenti in unitate Spiritus Sancti, omnis virtus et gloria — Skrze něho, s ním a v něm jest Tobě, Bohu Otci všemohoucímu v jednotě Ducha Svatého, všecka čest a chvála“ (Misál).

Řím.

P. Method Habáň O. P.

Legenda o svatém Křištofu.*)

(Pokračování.)

(Díl druhý.)

IX.

Letí, letí poslice Boží, letí,
posvátný úkol zrychlenou cestu svěťí.
Letí, letí švitorná vlašťovice,
bleskem se míhá, černými křídly mává,
na bílé šiji znamení do krvava
zdobí ji, tílko vybíhá do vidlice.

V pralese temném umírá učedník Páně;
nebeským zrakem dívá se odhodlaně
k blankytu vzhůru. Pod střechou hnízdo vidí,
odkud vlašťovka družná po svěťci slídí.
Posílá ptáčka: „Křištofa přiveď mi rychle,
než mé rety oněmí, navždy ztichlé!“
Vlašťovka slétla. Rozumí jeho řeči,
na prsa sedla mu, bolestně zašvitoří.
Zvedla se náhle, horlivostí hoří,
letí, letí prudkosťí stále větší — —

A už Křištofa vidí. Tam u řeky klečí,
v modlitbě trvá, loučí se s chatou i řekou,
s vlnami peřejí, které dnes smutně tekou.
Loučí se Křištof, jinam ho Kristus Pán volá,
nový život počíná, neodolá.
Křištof se loučí. V modlitbách nevidí světa,
vidinou Boží duše mu rajsky zkvétá — —

Přilétla vlašťovice, na spjaté ruce se snesla.
Švitoří smutně. Vzlétla, odlétá směrem,
kde se v dáli prales modrým tmí šerem.

*) Viz II. ročník časopisu „Pax“.

Vrací se zase. Cvrlíká, na ruce klesla,
čeká — — „Nechápe?“ Křištof pružným perem
vyskočil náhle, nepokoj hrozný ho leká,
zrak jeho s ptáka směrem k pralesu těká — —
Poslice vzlétla, bolestně zasténala,
vylétla k nebi a k lesům se překotně dala.

A za ní Křištof obřími skoky pádí,
přetíná sněti, které mu v cestě vadí,
a všecko ptactvo, zpraveno vlašťovicí,
sleduje za ním tesklivě naříkající — —

Letí, letí Křištof s šílenou horlivostí,
letí, se svatou nedočkavostí.

Učitel drahý umírá, stihne ho ještě,
srdce se třese, pochyb je svírají kleště.
Letí, letí; zvěř se ho nebojí více,
zdivena hledí, kam letí vlašťovice.

Jakoby kolo obrovské valilo se,
cestou necestou nohy a paže se klátí,
svaté jen srdce sedí, buchoce v ose,
a láska cestu nejdlejší divem krátí.

„Pojďte s námi!“ vlašťovka Boží volá
zpěvavým ptáčkům i vzduchu divokým dravcům,
a již z dále a šira blíží se řady a kola,
nad lesy šumí to, vhod právě Božím plavcům.

„Křištof se loučí!“ poslice Boží šeptá — —
A již to z dále hláholí, pláče a reptá:
„Křištof se loučí! přítel náš odchází z kraje!“
Ptactvo se shlukuje z celého toho ráje.
Klikatou čarou perutí tisícerou,
hemžením hmyzu se ptáci kupředu berou.

Tleská to vzduchem a šumí jak peřeje vodní,
tak jako větru nárazem plachtoví lodní.

Uhání Křištof a jemu nad hlavou ptáci,
tak jako v závodě v prachu se běžec ztrácí.
Vlašťovka napřed vede je, zvedá se, klesá,
jak cestou palmy se týčí z houštiny lesa.

Konečně dospěli posvátné v pralese mety.
Tam světec leží a chystá se na cestu v světy.
V mechoví tělo spočívá u chaty lesní,
houfy a houfy se blíží, ptáčkové plesní.
Vábí je tajemná, svatá gloriola,
kolem tváře pěvcovy zářící kola.
Podivné světlo! tak bludičky nezasvílí,
svatojanská muška tak se nezatřpytí!
Světlo je klidné, jak úsměv ve tváři světce,
do kruhu slité tak tajemně a hebce.

Doběhl Křištof a s pláčem se k nohám mu vrhá,
vzlyk a lítost mužnou mu tváří trhá.
Umírá mistr a žák jeho vděčný vidí,
že mu teď odchází nejdražší ze všech lidí.

Radostí svatou se starcova zjařila líce,
na prsou jeho usedla vlašťovice.
„Vítám tě, drahý, s Bohem buď, Kristofore,
končím dny svoje, můj synu a Boží tvore,
volá tě Pán, ty jdeš cestou apoštolů,
já ale končím a zavírám svoji školu.
Krista jsi nesl na svých ramenou brodem,
teď jsi mi roveň posvátným křestu rodem.
Kristus tě pokřtil, jsi křesťan a syn Boží,
on na tě jho své svaté a bolestné složí.
Získej mu duše, jak obrem jsi býval tělem,
tak buď i duchem v Božím království celém!

Anděly vidím, posly křídlaté,
víc je jich než mých ptáků,
v bělostném mraku
tisíceré dvojice
nebeských zraků!

Vítám vás, bratři bělostní,
druhové mojí duše,
zářící květy hruše,
vezměte s sebou mě, milostní,
k věčna tuše!

Zpíval jsem lidem, Bohu ku chvále
hrával jsem hymny svoje,
zpíval své žalmy,
vemte mě mezi své roje,
nad lesní palmy!

Před trůnem Božím chci s vámi hráti,
poslední ve vašem choru,
u brány státi,
žehnám Kristoforu,
přijď, Boží Máti!“

Umlkl pěvec a bělostná holubice
vylétla vzhůru, pěvce již není více — —
Tu jako bouře když zahřmí z oblačných zřidel,
tisíce bílých a barevných tleskalo křídel
nad tůní věčna myriady nebeských šidel — —

Tiše klečí Křištof, slzy roní,
k zemi se hluboce kloní,
ptactvo se věsí na palmách, na smokvoni,
slétne dolů a se všech stran se tulí
k mrtvému pěvci, nuceno vyšší vůlí.

Z pralesa stínů jelenů stáda a daňků
opouštějí nesmělou, družnou laňku,
tlačí se blíže a sklánějí parohy k zemi,
svaté adorace výraz to němý.

Dlouho Křištof se modlil. Procitá zvolna,
v srdci mu rána čerstvá krvácí bolná.
Pozvedá zraky a vidí hejna ptáků
se všech stran se nesoucí v hustém mraku,
vidí zástupy zvěře, pěvcovy druhy,
volá je důvěrně, volá svoje sluhy.

„Jeleni, daňci, kopejte hrob svému otci,
žehnám vám všechněm tajemnou mocí!“

Divoká zvěř je ochotná, poslouchá svorně,
parohy statné do země ryjí se vzdorně,
jáma se hloubí, holoubci bílí ji vroubí,
ve smíru rajském zvěř se a ptactvo snoubí.

„Rozmilí ptáčkové, vystelte lůžko hebce!“
pokorně Křištof ptačímu království šepce.

A hned ptáci s prsou si trhají peří,
sypou je do hrobu, létají, jámu měří,
utichl prales, šeří se kolem, šeří — —

Křištof lehounce zvedl posvátné tělo,
vložil je v peřinky — ptactvo se kolem chvělo.
Palmovým listím pokrývá, mechem a zemí
zarovnal jámu, a požehnal tvorů sněmy.

Medvědi dva tu opodál tiše stojí,
kývají hlavami, přistoupit blíž se bojí;
brumlají, jakoby žalmy tichounce pěli,
do taktu hýbají kosmatými čely.

„Slyšte, vy braši, přátelé hlubokých hvozdů!
budete strážci! na stromech čeď drozdů
zazpívá pěvci, s nimi též zpěvácci druzí,
ale vy, medvědi, sřežte hrob od všaké hrůzy,
hrob ten je svatý, pěvec to byl Boží Musy!

Medvědi slibují, kývají rozumnou hlavou.
Pojednou písně zazněly nebeskou slávou,
zpěváků perutných líbezné chorovody,
slavíků, drozdů a kosů hudební rody.

Krištof naslouchá, žehná zvěři i ptákům,
zanechav rov ten hvozdu a Božím mrakům.

(Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Ličením oněch hnusných scen, oněch divých tanců kolem zlatého telete, odehravších se na planině před Boží horou, poněkud jsme předběhli událostem. Hospodin veda lid svůj do této skalnaté pustiny, zamýšlel zde, v této odloučenosti od světa, mezi nebetyčnými horami, obklopujícími amphiteatrálně rozložený tábor se všech stran, smlouvu svou se vznešeným praotcem Abrahamem chystanou co nejslavnějším způsobem s národem Israelským zpečetiti. Vysoká cimbuří hory Sinaje měla býti onou přírodní kazatelnou, se které chtěl Bůh zvěstovati lidu svému zákon svůj, dáti mu náboženskou, politickou i sociální ústavu, zkrátka: v každém směru vychovávatí Israel ku vznešenému povolání jeho, jako národ pohledem Božského zjevení obdařený připravovati očekávanému Messiáši národa cestu. Podobný Pharu měl Israel vyzářovati světlo pravdy do širého světa a modloslužbě oddanému, znemravnělému lidstvu ukazovati cestu k záchrannému přístavu.

Zatím, co lid na široké planině stavěl stany, vystupoval Mojžíš po osamělých stezkách podél žulových stěn pomalu na téměř hory. Sem na vrchol Sinaje, na rozhraní dvou dílů světa, odkud naskýtal se čarokrásný pohled na všemi barvami se skvící pohoří Sinajské,

na pomezí pahorky Arabie a Afriky, na rozlehlou poušť a na mořskou hladinu Rudého moře, hodlal sestoupiti Hospodin, aby zvěstoval zákon svůj národu svému.

I řekl Hospodin sluhovi svému Mojžíšovi: „Sami jste viděli, co jsem učinil Egyptanům, kterak jsem vás nesl na křídlech orličích a kterak jsem vás k sobě přivedl.

Hle, jak zřejmý to důkaz lásky a péče Hospodinovy o národ vyvolený. I v Deuteronomiu (32, 10—11) čteme podobně:

„Jeť národ Hospodinův jeho údělem,
Jakob jest dědictvím jemu přiřknutým.
Nalezl ho v krajích pustých,
na místě hrůzy a širé pouště;
vodil ho kolkolem, poučoval,
sřežil jak zřítelnicí oka svého.
Jak orel budí k letu svá mláďata,
jako nad nimi poletuje,
rozepjal svá křídla, vzal ho
a nosil svými perutěmi“.

Budete-li tedy poslušni hlasu mého a budete-li zachovávatí úmluvu moji, budete mi zvláštním majetkem mezi všemi národy — mně totiž patří celá země. — Vy budete mi kněžským královstvím a národem svatým“.

Těmito slovy měl Mojžíš připravití svůj lid na příští veliké události: na příchod Boha a uzavření smlouvy.

Hle, jakou milost prokázal Hospodin národu Israelskému, milost, kterou chtěl učiniti Israel theokratickou říší Boží, určenou k tomu, aby znenáhla celý svět vedla k uctívání jediného Boha pravého. Však vznešené povolání toto mělo záviseti na ochotě lidu ke službě laskavému Vůdci. Jako magnet přitahuje homogenní kovy a celou silou svou je naplňuje, jako vzájemná láska vede snoubence ke svazku manželskému, tak i milost snoubí se s tím, jenž celým srdcem po ní touží.

Když pak Mojžíš sestoupil s hory, aby skrze starší oznámil lidu podmínky, na jichž splnění záviselo uzavření smlouvy pro veškeré lidstvo tak památné, tu zazněla z mnoha tisíců hrdel odpověď: „Vše, cokoli rozkáže Pán, učiníme!“

S tímto prohlášením vrátil se poslanec Boží opět na vrchol hory. A Bůh řekl jemu: „Jdi k lidu a ulož jim, by dnes a zítra se posvěcovali; ať vyperou roucha svá a nechť se připraví na třetí den; neboť třetího dne sestoupí Hospodin přede vším lidem na horu Sinaj. Vymez kolkolem lidu hranice a řci jim: „Neopovažujte se vstoupiti na horu nebo dotknouti se jejího úpatí! Každý, kdo se

dotkne hory, smrtí zemře! Když zazní roh, tu nechť lid vstoupí na horu“.

Čistění oděvu mělo být pouze výrazem duševního stavu (viz Gen. 35, 2); šat očistěný od skvrn prachu země měl být symbolem duše, pokáním od všeho očistěné, hodlající navázat se svým stvořitelem důvěrný rozhovor. Tak jako při úzkém spojení duše s tělem ve veškerém počínání tohoto zrcadlí se pocity a nálada oné, tak i náboženské úkony jsou jen obrazem vnitřního smýšlení. Jest veškerý pouze vnější kult v očích Božích ohavností, kterou káře prorok Isaiáš ve své úvodní kapitole (I., 11):

„K čemu jest mi množství obětí vašich?“

— praví Hospodin —

„Syt jsem skopových žertev
a tuku krmných hovad;
krve telat a beranů
a kozlů nechci.

Když přicházíte přede mne,
kdo žádá od vás
toho, byste vyšlapávali
nádvoří má?

Nenoste již obětí nicotných;
kouř jest mi odporný.

- (16.) Odstraňte zlé své smýšlení,
abych neviděl ho;
přestaňte jednati zvrhle,
učte se činiti dobře:
hledejte spravedlnost,
přispějte potlačenému,
ku právu pomozte sirotku,
zastaňte se vdovy!

Můžete přijít, byste mne kárali:

— Hospodin praví —

byť byly vaše hříchy jak šarlat,
jak sníh budou zbileny;
byť byly červený jak červec,
jak vlna zbělejí“.

Bohužel, až příliš často zahrál Israel dvojí hru, Boha svého uctívaje vnějšími obřady, v srdci svém však modlám pohanským se klaně. Již příští týdný táboření u Sinaje staly se svědky nepochopitelných scen, zaviněných lehkomyšlností lidu před Horou Boží.

Nadešel padesátý den od slavného východu z Egypta, třetí den táboření na úpatí Sinaje. V napjatém očekávání hleděl lid událostem vstříc, a sotva že se ukázaly na východě první červánky, bylo v táboře již živo. A hle! Sotva že se rozptýlily mlhy mezi skalami, již objevily se prvé příznaky blížícího se zjevení Hospodinova. Temný mrak zahalil vrchol hory, vrhaje temné stíny po krajině. Blesky se kmitaly, hrom duněl temnými roklinami žulového pohoří. Mocně zazněl zvuk rohů, jakoby vojsko nebeské k boji se chystalo. Smrtný strach a úzkost padly na lid. Všeho věhlasu a vlivu Mojžíšova bylo zapotřebí, aby lid byl pohnut k přiblížení se k hoře, s níž hodlal promluvit Hospodin k synům Israelským. A nový nepochopitelný přírodní zjev přidružil se k dřívějším. Celý hřeben horský zdál se býti jedinou ohnivou sopkou, kouř zdál se z jeho cimbuří vystupovati k nebesům. „Celá hora Sinaj byla zahalena kouřem, poněvadž byl Hospodin na ni v ohni sestoupil; kouř ten vystupoval z něho jako z pece a hora všecka se třásla.“ Tak podmaňující, tak hrozný byl tento projev vůle Boží, že Mojžíš sám se chvěl.

Co míněno pecí, z níž vystupoval oheň a kouř, nelze s jistotou určit; na sopečné výbuchy hory lze sotva mysliti. Jest to výraz obrazný. Poetické vylíčení přírodního zjevu svědčí pouze o živém dojmu, jímž mocný úkaz působil na obrazotvornost lidu. V Dt. 4, 11 čteme místo o kouři o „tmě, oblaku, mrákolě“, takže se zde pravděpodobně jedná o bouři. I novější cestovatelé vypravují, že bouře v horách Sinajských působí hrozně, velebně. V zimních měsících rozpoutá se tu i tam v oněch krajinách prudká bouře, postrach Beduinů, která utvoří v údolích prudké, vše s sebou strhující bystřiny. V proudech řine se voda na temena a úbočí hor a odtud řítí se do hlubokých roklí, aby pak šumíc a vše s sebou strhujíc valila se se stále rostoucí prudkostí k moři. Bystřiny tyto nazývají se „provazy“. Beduini říkají: „Blíží-li se provaz, není to již potok, nýbrž moře“. Bouře taková nezurí obyčejně déle několika hodin; pak se obloha opět vyjasní, zátopa se ztratí, zanechá však viditelné stopy svého řádění. Vnikne-li taková bystřina do beduinského ležení, postaveného v těsném údolí, pak strhne s sebou nejen lidi a zvířata, ale i palmy vyvrátí z kořenů. Tak zatopila bouře dne 3. prosince 1867 během čtvrt hodiny všechna údolí a s hrozným hukotem valil se dravý proud ku předu, strhuje s sebou stromy i balvany. Po čtyřech hodinách se obloha opět vyjasnila a z rána příštího dne byl stav vody v bystřinách opět normální. V případě našem však jednalo se o zcela nadobvyčejný úkaz, ježto, jak již podotknuto, bouře v oněch krajinách se dostávají pouze v zimních měsících, a zjev přírodní dostavil se zcela nenadávaje a k tomu v neobvyklou hodinu; ostatně nesmíme zapomenouti, že zde není ani zmínky o dešti. K nejhorším živelním pohromám poloostrova Sinajského náleží i chamsin, vanoucí ze severní Afriky; jak již jméno naznačuje, dostavuje se tento nebezpečný horký vítr africký po delších nebo kratších přestávkách během 50 dnů po jarní rovnodennosti, t. j. od konce

března do počátku června. Takový chamsin zavál kdysi vojsko Kambysovo v boji proti Ammonitům a toto zmizelo úplně, takže se nám o něm nedostává žádných zpráv. Ukaz provázející zjevení se Hospodinovo na hoře Sinajské jest však ve vypravování Bible popsán zcela jinak než chamsin, ačkoliv doba by mohla souhlasiti.

Mojžíš, jenž byl shromáždil lid na úpatí hory, vystoupil nejdříve sám na horu a Pán, jenž byl sestoupil na vrchol hory, nařídil mu znovu, aby nejen prostému lidu, ale i těm, kteří se domnívali býti povoláni ke kněžské hodnosti a úřadu, pod trestem smrti zakázal vstup na posvátnou horu. Byliť mezi zástupem, čítajícím mnoho set tisíc hlav, mnozí mužové, zaujímaví vynikající postavení, v jejichž rodu se jakási hierarchie sice dědila, jejichž chování však tomuto stavu naprosto neodpovídalo (2. Mojž. 19, 22, 24); nejedná se tu o syny Aaronovy, kteří později na výslovný rozkaz Boží měli býti svědky jeho zjevení se na hoře. Oni odmrštěni to byli, kteří ze msty, že jim nebylo dovoleno vystoupiti na posvátnou horu, později lid rozešťvali a odvracovali jej od Hospodina.

Pak sestoupil Mojžíš na úpatí hory a mohutným, daleko slyšitelným hlasem oznamoval lidu zde shromážděnému, jenž hluboce byl pohnut a přestrašen hroznými přírodními zjevy, vše, co mu Hospodin uložil. S utajeným dechem naslouchaly dítky Israelské oznámení onoho zákona, jež Nejsvětější bez lidského zprostředkování všlípil do srdcí dítek Adamových, podle kterého bude jedenkrát souditi svědomí jednoho každého, který jakožto nejvyšší náš Zákonodárce a Soudce slavnostně prohlásiti dal a který věčně, pro všechny časy svou platnost má! Zvláštní a nepochopitelné! Tvrdá žula změkla pod prstem Hospodinovým a jasně a čistě, jak by bylo psáno do vosku, dala vniknouti každé písmence Desatera, zatím co srdce lidské, jinak citlivé a choulostivé, bohužel, až příliš často Boží vůli vzdoruje a v odporu svém proti milosti a lásce Boží tvrdším diamantu se ukazuje.

Není divu, že Bůh vzhledem k této do nebe volající zatvrzlosti srdcí lidských u proroka Ezechiela (11, 19 a 36, 26) praví:

„A dám jim jedno srdce,
ducha nového vložím do nitra jejich;
odejmu srdce kamenné z těla jejich
a dám jim srdce z masa“.

Již v nejbližších dnech po vydání zákona Božího dal se lid Israelský svést k hříchu, nad nějž hrůznějšího býti nemůže.

První přikázání Boží znělo: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z místa otroctví. Nebudeš mít jiných bohů kromě mne. Neučiníš si sochy ani jakéhokoli obrazu něčeho, co jest shora na nebi nebo dole na zemi, nebo těch věcí, které jsou ve vodách pod zemí. Nebudeš se jim klanět ani jich ctít“.

Ještě rozmlouval Mojžíš, prostředník mezi Bohem a lidem, s Pánem na hoře, a již staral se nevěrný lid o opatření nových bohů. A jakou modlu vyvolil sobě Israel za Pána a Boha svého? Hrůzné! Zlaté tele!

Zatím co blesky se kmitaly a hrom burácel mezi skalami Sinaje, předstoupili nejstarší z lidu na přání ustrašeného lidu před Mojžíše a prosili: „Bůh zjevil se nám ve vši své velebnosti. Proč však má nás dále trávití mocný tento oheň? Uslyšíme-li déle ještě hlas Hospodinův, pak zemřeme. Neboť, co jest vše lidské, aby uslyšelo hlas Boží a zůstalo na živu. Mluv ty s námi a zvěstuj nám, co Bůh zjeví, a budeme poslouchati; nechť nemluví s námi Hospodin, abychom snad nezemřeli“. Mojžíš upokojil lid, řka: „Nebojte se, neboť Hospodin přišel, aby vás zkoušel, abyste se ho báli a nehřešili“. Bůh pak pravil svému služebníku: „Kěž by vždy v svém srdci bázeň Boží chovali a v bázni Boží přikázání má zachovávali, aby se dobře, vedlo jim a dítkám jejich po všecken čas. Rci jim: ‚Navraťte se do stanů svých‘. Ty pak vystup ke mně na horu a zůstaň tam; dám ti kamenné desky, zákon a přikázání, která jsem napsal, abys je poučoval, jak zachovávat je v zemi, kterou jim dám“.

Ježto Desatero v podstatě jest pouze jasnou a určitou formou přirozeného zákona lidstvu v srdce vloženého, zde pouze slavným Božím zjevením schváleného a potvrzeného, nepřekvapuje nas nikterak, nalézáme-li u různých národů starověku, a to i v době předžidovské, právní zákony v podstatných bodech s Dekalogem souhlasící. Pozdější dějiny Israele, ba i světové dějiny, podávají skvělý důkaz skutečnosti, že jedině bázeň Boží vede lidstvo ku pravé vzdělanosti a že slova Ducha Svatého: „Počátkem vši moudrosti jest bázeň Boží“ vždy a všude jsou potvrzena.

Mojžíš zapsal vše, co Bůh mu zjevil a rozkázal, do „Knihy úmluvy“, aby zákony obsažené v této listině zachovány byly budoucím pokolením. Nejednalo se pouze o jasný a zevrubný výklad Desatera, nýbrž o do nejmenších podrobností přesná nařízení o obřadech a ritu bohoslužebném. Tato v „Knize úmluvy“ zapsaná ustanovení hrála později při uzavření smlouvy důležitou úlohu. Neboť při slavném zpečetění smlouvy během druhého týdne se Israel jaksi zavázal přísahou k zachovávání těchto ustanovení. Když byl lid slavně prohlásil: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti a budeme poslušnými“, vystavil služebník Boží časně zrána na úpatí hory oltář,

vztýčil dvanáct pomníků kolem něho podle dvanácti kmenů israelských a obětoval krvavou^{***} oběť. Krev obětovaných zvířat byla částečně vylita na oltář, částečně zachycena do obětních číší. Lid měl poznati, k čemu se zavazuje; proto byla „Kniha úmluvy“ se všemi zákony a nařízeními nejdříve čtena před shromážděným lidem, a teprve tehdy, když bylo celé shromáždění jako jednohlasně opakovalo svůj slib: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti a budeme poslušnými“, vykonán byl významný obřad pokropení „Knihy úmluvy“ a lidu krví obětní, který doprovázel Mojžíš těmito závažnými slovy: „Tato jest krev úmluvy, kterou s vámi učinil Hospodin na základě všech těchto řečí“.

Po tomto dojemném zpečetění úmluvy jal se Mojžíš opět vstupovati na horu, tentokráté však nikoli sám; doprovázeli ho, dle výslovného rozkazu Božího, bratr jeho Aaron, synové tohoto Nadab a Abin a sedmdesát starších národa Israelského, ne však oni vzpurní hieraté, kteří o své újmě úřad kněžský si osobovali. Tak putovalo toto poselstvo národa Israelského, sestávající ze služebníka a prostředníka Božího, z budoucího kněžstva a ze zástupců lidu, ke trůnu Hospodinovu, aby uzavřeli svatou úmluvu na způsob pravoplatné smlouvy. Bůh Hospodin zavázal se svým čestným slovem, že bude otcovsky pečovati o národ vyvolený na všech jeho cestách a že oblaží jej v zaslíbené zemi svou přízní a požehnáním a na potvrzení svého slibu chtěl se vyvoleným zástupcům lidu zjevit v celé své velebnosti; títo pak slíbili jménem národa Israelského, že dodržovati budou podmínky úmluvy. Když vystoupili na téměř hory, tu zjevil se Hospodin zrakům jejich, a oni „spatřili Boha Israelova; pod jeho nohama byla plocha podobná práci ze safírových dlaždic, jako nebe, když jest jasné. A nevztáhl ruky své na ty ze synů Israelových, kteří stáli opodál; viděli tedy Boha a jedli i pili“.

Toto „vidění“ nebylo ovšem viděním podstatným; nemůžeť člověk smrtelný na tomto světě podstatu a bytost Boží postihnouti. Bůh přizpůsobí se chápavosti naší ubohé přirozenosti a jeví se člověku povznesenému v obrazné podobě tak okouzující krásy, že lidská mluva není s to velebnost její slovy vyjádřiti. Když tedy Mojžíš (Ex. 33, 13) Pána prosil: „Nalezl-li jsem tedy v očích tvých milost, ukaž mi svoji tvář, bych tě poznal“, odvětil mu Bůh: „Nemůžeš viděti mé tváře, neboť viděti mne a zůstatí na živu žádný člověk nemůže. Hle, nedaleko mne jest místo na skále, tam se postav. Když pak půjde tudy velebnost má, postavím tě do skalní sluje a budu tě kryti svou pravici, dokud nepřejdu; potom vzdálím

ruku svou a ty uziš tyl můj, tváře mé však viděti nebudeš moci". Tím jest jasně řečeno, že ani člověk největší milostí obdařený Boha v celé jeho velebnosti poznati nemůže; nyní zříme Pána pouze jaksi v zrcadle, tajemnou rouškou zahaleného, později na věčnosti teprve budeme patřiti nezastřenému Majestátu jeho tváří v tvář. Lidu neukázal se Bůh v lidské podobě, aby zabránil každému nebezpečí modlářství; zjevil se mu pouze v nadobyčejných projevech své moci, by naplnil nestálý lid Israelský bázní a hrůzou, za daných okolností nezbytným to prostředkem výchovným.

Mojžíš a starší lidu, kterým se zjevením Božím dostalo důkazu jeho dobroty a milosti a neklamné záruky upřímnosti smýšlení jeho ohledně úmluvy, konali na hoře za přítomnosti Hospodina obětní hostinu na znamení pospolitosti jejich s Hospodinem, úmluvou a obětí potvrzené.

Scena odehrává se na výšinách Sinajských jest nejpodivuhodnějším zjevením Božím ve Starém Zákonu; a přece, jak nepatrnou jest manifestace tato oproti druhému zjevení zákona Božího na hoře Sion u Jerusalema, rovněž obětní hostinou zakončenému, kterouž učenníci Ježíše Krista v nejužší vůbec možné spojení s Bohem vstoupili. Na hoře Sinajské vryto bylo především mrtvé písmeno zákona do kamenných desek, o prvních svátcích Svatodušních Nového Zákona seslán byl živý a oživující Duch a naplnil srdce lidská z masa a krve.

Tam veden byl člověk k mravnímu životu a dobrým skutkům především bázní, zde hlásána byla obětavá a oddaná láska jako soubor vyplnění zákona. Tam byl Mojžíš prostředníkem mezi Bohem a lidem jeho, zde zjevuje se věčné Slovo Boží v lidské podobě, aby zpečetilo svatou Úmluvu Poslední večeří, při níž Pán nápadným způsobem užil skoro týchž slov jako kdysi Mojžíš při pokropení obětní krví, a smrtí na kříži. Jako vykoupení jsme členy oné Úmluvy, jejímž prostředníkem jest sám Syn Boží, a jsme v nejvznešenějším slova smyslu lidem Božím, královským kněžstvím. Proto se sluší, abychom jako opravdový chrám Boží přinášeli Bohu oběti svatého života, které jsou Bohu milé skrze Toho, jenž se za nás obětoval a skrze něhož máme účastenství na jeho královské moci a jeho věčném kněžství.

Podle příkazu Hospodinova vstoupil Mojžíš a jeho služebník Josue výše k vrcholku hory, ustanoviv Arona a Hura pro dobu své nepřítomnosti, aby urovnávali spory, které by snad vznikly. Sluhu Božího zahalil oblak, v němž se uhostila velebnost Jehovova. Sed-

mého dne se tato velebnost zjevila synům Israelským jako hořící oheň na vrcholu hory. Zahalen v hustý závoj mraku, setrval Mojžíš po čtyřicet dní a čtyřicet nocí na vrcholku hory v důvěrné rozmluvě s Hospodínem, aniž požil pokrmu a nápoje. Rozmluva vztahovala se na veškerou bohopoctu (kult), zařízení svatostánku a obřady, které měl lid napříště zachovávat. Se zvláštním důrazem bylo na-kázáno svěcení dne sobotního. Potom předal Hospodin Mojžíšovi dvě kamenné desky, na které bylo po obou stranách prstem Božím napsáno Desatero; desky měly býti na důkaz Úmluvy uschovány ve svatostánku, jenž se měl postavit.

Jak již shora bylo podotknuto, nemůže býti podle dnešního stavu badání pochybnosti o tom, kterou řečí a písmem bylo Desatero napsáno. Hospodin použil přirozeně nářečí svého lidu a písma, které se dokonale hodilo pro výslovnost hebrejské řeči, t. j. abecedy sinajských Kenitů. Tímto písmem by počátek Desatera vypadal asi takto:

(Pokračování.)

אֱלֹהִים יְהוָה יְהוָה
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 יְהוָה אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד
 אֶחָד וְיְהוָה אֶחָד

Desatero, jak asi pravděpodobně bylo původně psáno.

Poznámka:

Ve svém díle „Althebräische Inschriften vom Sinai“ (Starohebrejské nápisy se Sinaje) praví Grimme, shrnuv vědecké výsledky z těchto monumentálních listin (str. 91): „Nebylo by zapotřebí žádného zoufalého pokusu k obhájení pravdivosti biblického podání. Se samotného Sinaje mu přišli pomocníci, kteří vydávají svědectví o všem, co bylo podání vytýkáno: starosinajské nápisy. Z nich jde na jevo, že kolem polovice druhého tisíciletí před Kristem povstal na Sinaji — místě, kamž bible klade udělení zákona — pro písmo egyptské a babylonské v písmenovém písmě soupeř, jenž byl určen k tomu, aby jim zasadil smrtelnou ránu. Z těchto nápisů vyplývá dále, že nářečí, v němž se poznává čistá biblická hebrejšтина, přináležejí

čest, že poprvé použilo nového písma, a snad dokonce dalo popud k jeho vzniku. Jsme-li pevně o tom přesvědčeni, že biblický Sinaj jest shodný s planinou Serabit-el-Hadem, následuje z toho nutně pro Desatero, že hebrejščina byla nářečím, v němž bylo podáno, a semitská abeceda prostředkem k jeho napsání“.

Jestliže tedy moderní osvěta opovázila se upíratí Mojžíšovi jakoukoli literární činnost, jelikož prý tehdy nebylo žádného písma, tu dělají se nohledové Voltaire-ovi, kteří drze vylévají svůj posměch nad knihami Mojžíšovými, sami svou osvícenou učeností směšnými. Zde platí v pravém slova smyslu ujištění Spasitelovo: „Pravím vám, budou-li tito (učenci) mlčeti, kamení bude volati“ (Luk. 29, 40).

אנכי יהוה אלהיך אשר
 הוצאתיך מארץ מצרים
 מבית עבדים לא יהיה
 לך אלהים אחרים על פני
 לא תעשה לך פסל וכל תמונה
 אשר בשמים מי על ואשר
 בארץ מתחת ואשר במים
 מתחת לארץ :

Desatero psané novým čtvercovým písmem.

Jest jakási ironie osudu v tom, že právě ty nápisy na stěnách Sinaje, které pocházejí z časů Mojžíšových, usvědčují ze lži tvrzení oněch osvícených duchů. Tyto nedokonalé skulptury jsou nejvýmluvnějším svědectvím pro to, že semitská obyvatelé oné krajiny, která se stala prchajícím Israelitům druhou domovinou, nejen znali egyptské písmo hieroglyfické, ale že musí býti pokládáni i za vynálezce onoho abecedního písma, které Řekové přejali od Feničanů a které jsme my zdědili po klasickém starověku. V celku tedy Tacitus uhodl to právě, pak-li (Annal. 11, 14) tvrdí, že Egyptané vyjadřovali pojmy nejprve obraznými značkami a pro tyto značky určili patřičnou výslovnost. Tito tedy byli vlastními původci písma, moře ovládajícím Feničanům pak připadá pouze zásluha, že svými obchodními styky s nej-různějšími národy těmto zprostředkovali ony důležité vymoženosti, které si sami vypůjčili. V tomto líčení chybí spojovací část mezi Egypťany a Feničany, totiž sinajští Kenité, kteří z hieroglyfů stvořili abecední písmo.

Krásná smrt kněze.

Dne 13. listopadu 1927 zemřel ve Vratislavi v klášteře Milosrdných Bratří Arnošt Stehlik, dřívější farář v pohraničním městečku Libavě. Smrt jeho byla tak krásná, tak povznášející, že zpráva o ní zajisté i čtenáře „Paxu“ bude zajímatí. Byla to smrt hodná vzorného kněze. Kardinál Kopp určil novosvěcence Stehlika původně pro sociální práci, avšak mladý kněz touže po duchovní správě sám svého biskupa prosil, aby úmysl svůj změnil. Posledním působištěm jeho byla Libava. Tam jej poznal i pisatel těchto řádků jako kněze drsného sice, ale šlechetného. V bídných poměrech našel Stehlik libavskou faru při svém příchodu, během několika let však učinil z ní nejbohatší faru z celého Slezska. V největší úctě měl Stehlik vždy Nejsvětější Svátost. Ve svém kázání na rozloučenou pravil, že nejvíce se raduje nad tím, že svému Spasiteli mohl vybudovati důstojný svatostánek. Stejně miloval i svatou církev. Veškerá jeho kázání byla apologetického rázu. Dokud byl zdrav, byl pro svou říznost proti odpůrcům obávaným spolkovým řečníkem. Námahou při tom zničil i své beztak nepříliš pevné zdraví. Proto žádal roku 1926, stár teprve 52 let, svého biskupa o přeložení do výslužby, jsa toho názoru, že farář jest zde pro věřící, a nemůže-li jim více sloužiti, pak nechť jde. Heslem jeho kázání na rozloučenou bylo: „Vydej počet ze své správy, nemůžeš již déle býti správcem“. Po odchodu z Libavy usadil se ve Vratislavi u Milosrdných Bratří, kde vypomáhal v duchovní správě, jak a kde mohl. O Dušičkách roku 1927 dlel ve své bývalé farnosti Libavě. Ubytoval se u Šedých Sester, s jejichž představenou si vyšel na hřbitov, kde jí ukázal místo, na němž mu měla zakoupiti hrob, „ . . . a příštího roku o Dušičkách mne tu navštívte!“ dodal. V Libavě se zdržel ještě několik dní a těšil se na shledání s pisatelem těchto řádků. Když se dověděl, že tomuto není možno se dostaviti, prohodil: „Věru, Pán Bůh chce mne odloučiti ode všeho, co miluji; ale na pohřeb mi musí pater převor přijeti“. Bohužel, i toto poslední jeho přání nemohlo býti vyplněno, ježto pisatel v době jeho smrti dlel v Berlíně. Dne 7. listopadu opustil Stehlik Libavu. Dne 13. listopadu počal jako obyčejně o 7. hodině ranní sloužiti mši svatou. Po Pozdvihování poslal ministranta pro duchovního Milosrdných Bratří, aby udílel svaté Přijímání. Tento se také ihned dostavil. Když Stehlik přijal Tělo Páně, pozorovali přítomní, že se kloní k pravé straně a počíná se třásti. Uchopil levou rukou kalich — pravá ruka byla podle všeho již ochrnulá —

a požil Krev Páně. Pak zůstal nepohnutě státi. Duchovní odvedl jej ke kredenci, kde jej usadil a udělil mu Poslední Pomazání a generální absoluci. Farář Stehlík ještě posunky naznačil, že jeho prsty nejsou abluovány. Když byla abluce provedena, ztratil vědomí. Po několika hodinách pak zemřel. Lze si představit krásnější smrt kněze? Krásným věru způsobem odměnil se eucharistický Spasitel svému věrnému ctiteli. Na psacím stole faráře Stehlíka nalezeno bylo kázání, které měl míti v 8 hodin. Jednalo o smrti.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

P. Desiderius Lenz O. S. B.

(Zemřel 28. ledna 1928.)

Za pozdního večera 28. ledna t. r. zemřel v Beuronu ve vysokém věku 96 let ctihodný stařec, umělec P. Desiderius Lenz. Prozřetelnost Boží vhodně vyvolila jeho úmrtní den; byloť to právě v sobotu večer, asi hodinu na to, když v chóru mnichů umlкло „Alma Redemptoris Mater“, oslavná to píseň na vznešenou Matku Spasitelovu o svátku svatého Cyrila Alexandrijského, učitele církevního, jež církevní modlitba oslavuje jakožto „nepřemožitelného obhájce božského mateřství nejblahoslavenější Panny Marie“. Vždyť to bylo právě značkou osobní i umělecké zbožnosti a myšlenkového světa zesnulého zakladatele a mistra Beuronské školy umělecké. Četné, milé a zároveň důstojné zobrazení Matky Boží v jeho umění, jeho vysoká představa o její důstojnosti a velikosti, jeho četné, z církevní latiny převzaté výroky o blahoslavené Panně, která přemohla každý blud a nevěru, a především jeho veliká láska k modlitbě svatého růžence, který byl jeho stálým průvodcem a breviřem, označují ho jakožto velikého ctitele blahoslavené Panny a Matky Boží Marie. Jejím oslavení a vznešené důstojnosti zasvětil nádherné fresko v kapli svatého Maura u Beuronu, cyklus obrazů „Život Panny Marie“ v opatském chrámu Emauzském a krásnou slohovou kapli milostnou v Beuronu. Tři, ač ve své podstatě různé, přece jen souzvukné hymny na Theotókos — Bohorodičku.

Není naším úmyslem pojednávat zde o umělecké činnosti a o významu této činnosti P. Desideria. O tom bylo již mnoho napsáno a závěrečného úsudku nelze dosud ještě ani pronést. Avšak

v předchozích řádkách poukázali jsme na vůdčí myšlenku jeho uměleckého smýšlení a osobní zbožnosti, z čehož lze poznati, že zakladatel liturgicko-kulturního umění, které jest namnoze rozkřičeno za příliš přísné a ustrnulé, ve skutečnosti však působí objektivně a monumentálně, vedl nejen bohatý a plodný, ale i neobyčejně hluboký a zbožný život.

P. Desiderius Lenz v rakvi.

Veliký „mistr Beuronský“, o nějž se ještě ve vysokém stáří i film zajímal, pocházel ze staré měšťanské rodiny městečka Haigerloch na švábsko-hohenzollernském území, kde se 12. března 1832 narodil. Jeho otec, počestného cechu truhlářského, nechtěl dovoliti, aby se stal malířem, neboť, jak mínil bodrý mistr, „všichni malíři jsou ničemové“. Směl však studovati architekturu, „to jest alespoň solidní povolání“. Nejprve musil mladý Petr, to bylo jeho křestní jméno, vypomáhati doma a v malém hospodářství, k čemuž však jevil málo chuti a schopnosti. Jeho otec neměl sice mnoho důvěry ve skutečné nadání svého syna, přes to ale dovolil mu navštěvovati reálku. Prvního vzdělání v architektonickém kreslení dostalo se mu u stavebního rady Zobala, jemuž se povždy cítil býti zavázán velikou vděčností. Tento rozumný muž dal mu dobrou radu pro život: aby se vždy stýkal s lidmi, kteří více znají než on sám. V 17 letech ztratil Lenz svého otce, což bylo v jistém smyslu pro něho osvobozením.

Neboť matka, spíše měla pro snahy svého syna pochopení a dovolila mu též, aby se koncem listopadu roku 1850 odebral k dalšímu vzdělání do Mnichova. Tam navštěvoval po několik let Akademii výtvarných umění, speciálně se zabýval též sochařstvím. O tehdejších „Modernistech“ nechtěl ničeho slyšeti, naproti tomu sdílel však ideály mistra Cornelia. Velikou zálibu měl v uměleckých výtvorech Řeků, jejichž díla mohl v mnichovské Glyptothece obdivovati. Sotva 26letý stal se roku 1858 profesorem na umělecko-průmyslové škole v Norimberku. Zde se zaměstnával kromě sochařství též drobnějším uměním, jako pomníky, kalichy a pod. V roce 1862 obdržel prostřednictvím Corneliovým stipendium na studijní cestu do Říma, která mu přinesla mnoho užitku. Při studiu antických, především egyptských vzorů opustil úplně směr gotický a horoval pro klassický ideál. Na antických dílech imponovalo jeho uměleckému sklonu především to, že byly založeny na jednoduchých měřických a početních poměrech. Navrátil se z Říma, přijal ve Schlanders v Tyrolsku místo dozorce v mramorových lomech; zde, v tiché horské samotě, zpracovával dojmy ze svého pobytu v Římě a své uzrálé ideje uložil ve spisku, který věnoval z vděčnosti za poskytnuté stipendium pruskému ministru školství. Ještě s jinými dvěma spisky vyšel tento ve 2. vydání roku 1927 v Beuronském uměleckém nakladatelství pod názvem: „Zur Ästhetik der Beurerer Kunstschule“.

Pro oční nemoc vzdal se po několika letech svého místa a vrátil se do své vlasti. V roce 1868 zaklepal poprvé na klášterní bránu před několika lety nově vzkříšeného Beuronu; Petr Lenz viděl zde v kultu a životě uskutečněno, co v umění hledal. Mímovolně musil sobě říci: „Zde jest místo a splnění mých tužeb“. Ještě jako laik vytvořil u Beuronu s pomocí svých přátel Wügera a jeho žáka Steinera, s nimiž se již v Mnichově seznámil, jakožto nejvlastnější výraz své umělecké duše pod vlivem života v Beuronu, kapli svatého Maura, založenou kněžnou-vdovou Kateřinou z Hohenzollernu. Zatím co jeho pomocníci po ukončení kaple vstoupili v Beuronu do řádu benediktinského, odešel Lenz k dalšímu studiu do Berlína, kde našel svůj kánon lidské postavy, což považoval za vzácný nebeský dar umělecko-historického a technického fundamentálního významu.

Již roku 1872 táhlo jej to nazpět do jemu jedině odpovídajícímu kulturnímu a uměleckému místu v údolí podunajském. Opat Maurus Wolter, s nímž pěstoval bohatou výměnu myšlenek, rád ho přijal jako obláta-umělce. Po mnoha méně významných pracích v následu-

jících letech přestěhoval se Lenz s Wügerem a Steinerem následkem v kulturním boji nastalého zrušení Beuronu do arcikláštera Monte Cassina, kolébky to řádu benediktinského. Monte Cassinu mělo se dostat od umělců Beuronských ke 400. výročí narození svatého Benedikta důstojné výzdoby. Je-li beuronská kaple svatého Maura kolébkou beuronského umění, pak jsou práce na Monte Cassinu ve svém celku monumentálním vyvrcholením mohutné umělecké tvorby jedinečného významu. Lenz však nezasvětil svatému Benediktu v oněch letech pouze své umění, nýbrž i sám sebe tím, že vstoupil do noviciátu a 15. srpna 1878 u hrobu svého řeholního otce složil své svaté sliby. Po 11 letech obdržel ještě svěcení podjáhenské a pak věnoval celý svůj život posvátnému umění. V těchto a následujících letech nebyl ovšem ušetřen zkoušek a trpkosti zklamání; avšak velikánům nejsou tyto kamenem úrazu, nýbrž spíše vzpruhou a obohacením.

Po ukončení tohoto prvního pracovního období na Monte Cassinu (roku 1880) přišlo na řadu vyzdobení kongregací Beuronskou získaného opatského chrámu Emauzského v Praze velice známým cyklem „Život Panny Marie“. Při této práci jako již i na Monte Cassinu a při kapli svatého Maura nutno ovšem rozlišovati činnost, obzvláště pokud se týče vypracování maleb, obou jeho společníků od činnosti geniálního mistra samotného. Rozvrhy a náměty jsou jistě většinou jeho prací. Po rozličných menších dílech následovala světoznámá „Křížová cesta“ pro Mariánský kostel ve Štuttgartu. Tato spíše dramatická práce se málo hodila P. Desideriovi a její provedení převzal pouze na zvláštní nátlak.

V roce 1892 přijal návrh vyzdobiti nově vzniklý chrám Benediktinek u svatého Gabriela v Praze na Smíchově. S pomocí řady spolupracovníků vykonal tuto práci, která měla pro něho proto velikou důležitost, že se při ní mohla opět rozvinouti celá jeho dřívější přísná čistota slohová a původní rázovitost, neboť nebyl zde již pod vlivem měkkosti a něžnosti P. Gabriela Wügera, který mezi tím zemřel.

Jeho známá, ve slohu egyptském provedená, Pietà, kterou se dlouho v myšlenkách zabýval, došla konečně svého uskutečnění. V těchto letech staly se řeholní panny u svatého Gabriela jeho oddanými ctitelkami a věrnými žačkami, a proto také jim platila poslední jeho cesta, když byl již téměř 85letým starcem.

Jeho posledním mohutným podnikem bylo roku 1899 vyzdobení hrobu svatého Benedikta a krypty chrámové na Monte Cassinu

malbami, mosaikou a sochařskými díly. Této 14 let trvající práci dostalo se korunování a skvělého uznání při slavnostním zasvěcení u přítomnosti více než 100 benediktinských opatů a papežského legáta o Svatodušních svátcích roku 1913.

Nato vrátil se úctyhodný mistr do svého kláštera v údolí dunajském a ztrávil zde zbývajících ještě 14 let svého života v tiché samotě, vždy však duševně čilý, zaměstnává se buď čtením nebo psaním či kreslením a modlitbou, podobně, jako čteme v breviři o svatém Bédovi Ctihodném. Téměř rok byl upoután na lůžko, jeho zrak a sluch slábnul, avšak srdce mocně ještě tlouklo, jeho myšlenky byly stále jasné a mysl veselá. Zda nevděčí za to své nebeské Paní, „Příčině naší radosti“, kterou v modlitbě svatého růžence a v rozjímání o její důstojnosti a jejím úzkém vztahu ku vznešenému tajemství naší spásy až do své blažené smrti uctíval? Po krátké nemoci zesnul 28. ledna 1928 tiše v Pánu.

Povolaný životopisec beuronského mistra a historiograf beuronského umění bude mít jednou k probádání spoustu materiálu, sestávajícího z vytvořených děl, skizz a návrhů, dopisů a vlastních náčrtků, kritik a článků, essayí a studií. Kéž by tedy jen povolala dobrotivá Prozřetelnost schopnou osobu pro tuto velikou úlohu, kéž však pošle též nadané a nadšené mladíky, kteří by se ujali velikého dědictví Bohem nadaného mistra a v jeho šlépějích dále kráčeli. Zesnulému pak nechť Bůh štědře odplatí za jeho veliké a vzácné činy ve službách posvátného umění!

Radost velikonoční vyjádřená liturgií Bílé soboty.*)

Chceš-li znáti radost jarní něhy rozkvetlých stromů, musíš dříve znáti smutek mrazivé zimy; jásoť světla pochopíš správně teprve tehdy, když prožiješ bezútěšnou tesknotu temnot; a velikonoční radost, tak, jak jest vyjádřena liturgií nebo-li bohoslužbou Bílé soboty, můžeš správně křesťansky a katolicky jen tehdy prožítí, pak-li jsi spolu prožil celou dobu úvodní, totiž postní.

*) Čtenář nesmí zapomenouti, že článek jest pracován podle liturgické praxe Benediktinů v klášteře emauzském.

I. Svatopostní

Quadragesima jest onou barvou, které jest vyjádřeno liturgickou barvou. Fialová barva je příchodem červánků, které ohlašují jarních květů, hlásajících vesnu, naději, kajicnosti a pokory. Nevystižitelná odkládá svoje liturgické ozdoby a tichou. Umlká i její nejkrásnější nástroje. Ticho při Mši svaté, vítězné vánky a těžké, bolesti hluboké kajicnosti jednotlivých neděl: „Invocabit“ v chrámě jako velebné prosby o zjevení tváří Ukřižovaného. „Kyrie“ oratorie výkřik z „De profundis“. — V květně míhne se chorem růžová barva, docela tiše jen přizvukují, ale v zase hlubšímu smutku. Fialové zlatem a barvou, i krucifix mizí. Kristus, aby první větou žalmu drama svého kalvarského utrpení. Květná uvádí na liturgickou se Messiaše, který jest oficiálním Jeho právy, ale také posledním. Umlká jásoť hebrejských hochů, branou chrámovou umlká poslušit, Rex, Christe, Redemptor . . . diakoni-cantores, aby zazpívali „In“ chrámě posyátná melodie Pašij týdně hlásá v pláči tvrdých tonů.

Dramatická síla liturgické a vrcholí v nevystižitelných textech. Nají středou svatého týdně u v recitace jest tlumená, Gloria de ního nokturna žalují v pláči pralijními responsorii, kde Církev v Krista vypravuje historický post po zapečetění kamene hrobu. A

Vše jest skončeno. — Zůstává jen Kalvarie. Holý kamenný oltář a na něm odhalený Krucifix. Vše tiché, němé, tabernakl prázdný, světla zhasnutá. Zkáza, pustota, temno, 3 hodiny Velikopáteční. Zhaslo Světlo světa. — Kristus jest mrtev. — Sundán s kříže. Uložen v hrob.

To jest jen stručná črta liturgického postupu. Bylo by zapotřebí podrobného rozboru všech textů a obřadů. Ale aspoň toto zde bylo nutno předeslati, aby pozorný čtenář mohl si upravit potřebnou náladu duše, aby mohl pochopiti liturgii Bílé soboty. Upozorňujeme, že zde nestačí jen čísti, ale musí se i žít s Církví a s Kristem, a to stále, rok za rokem, vždy znovu, po celý život.

II. Ukončení „Quadragesimy“ liturgií Bělosobotní.

Svítání Bílé soboty přináší nám před opuštěným, tmavým a jaksí zpustošeným chrámem „Svěcení ohně“. Světlo, oheň, žár, teplo jsou prvky nového života. Jiskra z kamene, Kristus ze skály hrobu. — Proniká zde radost jitra před slunce východem. Není ještě den, ale tušení dne. Temnoty se rozestupují pomalu a volně. Světlo zachycené z plápolajícího ohně vnáší se slavně do chrámu a věřící je vítají trojím pokleknutím. A na jásotné volání diakonovo: „Lumen Christi — Světlo Kristovo“, odpovídá se z hlubin duše „Deo gratias“.

V choru u oltáře jest ještě temno a ticho. V posvátném mlčení přistupuje diakon, v bílé dalmatice, aby prosil o požehnání, aby pod zářícím trojkručem ve světle tří plamenů, symbolem to trojjediného Boha, Tvůrce všehomíra, zazpíval veliké canticum: „Exsultet iam angelica turba coelorum“, chvalozpěv veliké noci vzkříšení. Píseň jáсотu a díků, hymnus v nezadržitelném propukání tlumené radosti opěvající nebeskými slovy i nebeskými melodiemi Krista-Světlo světa v symbolu paškální svíce, vyrobené z čisfounkého vosku malky-včelky, s 5 zlatými zrny vonného kadidla, které připomíná pět krvavých ran, z nichž vyprýštila líbezna vůně spásy, rány Syna, kterými Otec zaplatil cenu otroka.

Světlo trinity se sklání, aby Bůh člověkem se stal. Od trojnásobného plamene trojkrutce zažihá se světlo svíce paškální a od tohoto posvátného plamene velikonočního zažihají se pomalu všechna ostatní světla chrámových lamp.

Slunce velikonočního jitra vychází a září.

A každá duše z tohoto slunce přijímá své světlo života.

Následuje dvanáct velikých lekcí z Písma svatého, ve kterých v krátkosti před myslí věřících představují se prvotní dějiny lidstva: Stvoření — Noe — Abraham — Rudé moře — Proroctví spásy z péra Isaiáše, Barucha, Ezechiele a ještě Isaiáše — Historie záračného východu z Egypta — Útěcha kajcníkům z Jonáše, proroka — Závěť Mojžišova, který předává vedení lidu Božího do rukou Josue, a konečně starým křesťanům tak drahé Vyprávění o třech mládencích v peci ohnivé. Dvanácté proroctví zpívá se ve velikých klášteřích známou veselou melodií, která po únavných kvintách jest pravým osvěžením a vyluzuje všem poslouchajícím příjemný úsměv v duši i na rtech, a končí jásotným posledním výkřikem jistoty záchrany i z plamenů ohně nejkrutějšího utrpení: „ et ambulabant in medio flammae laudantes Deum et benedicentes Domino — a procházeli se uprostřed ohně, chválice Boha a dobrořečice Pánu“.

(Nyní následuje veliký obřad svěcení křestní vody, který patří k největším a nejkrásnějším obřadům Církve vůbec. Nemůžeme v tomto článku tomu věnovati podrobnější pozornosti, ale budiž aspoň připomenuto, že liturgie Bílé soboty jest liturgií „novokřtěnců“, a to v noci ze soboty na neděli Hodu Božího, kterážto okolnost podává klíč k porozumění celku.)

Kde není křtitelnic — baptisterium — tam se slavnostně zpívá veliká litanie ke Všem svatým, jejíž konec jest již přechodem k vlastní Mši svaté, první to oběti po smutku Velikého pátku.

III. Úvod velikonoční radosti.

Zopakujme si ještě jednou vše, čeho Církev v liturgii po dobu postní se zřekla: Umlklo Alleluja, umlkly varhany, umlklo Gloria ve Mši svaté. Zmizely květy i radostná bílá barva a do Velikého pátku zmizelo všecko, i světlo zhaslo; nastala nálada pokání.

„Litaniae majores“ končí. Poslední Agnus Dei, poslední Christe exaudi nos — pak přestávka, dlouhá, mlčelivá, ale v tom již zaznívají od kantorského pultu volně, velebně a slavně první tony melodie velikonočního Kyrie eleison.

Jakoby začínal velikým tempem dýchali probouzející se z mrtvých. V přestávkách se rozvíjí se stoupající dominantou kyriální výkřik za výkřikem, radostné zvolání zachráněného s pokornou prosbou slabého se pojí v jeden souzvuk nesmírného klidného štěstí, které po poslední přestávkě vyznívá v posledním „eleison“.

Celebrant mezi tím s celou assistencí v zářivém, bílém hedvábí paramentů vystupuje k jednoduše připravenému oltáři, vkládá mlčky do thuribula, prozhaveného novým posvěcujícím ohněm, vonné kadidlo, bílé obláčky dýmu zaplavují baldachýnový prostor oltářní. Těžké fialové opony ostře kontrastují s bílými paramenty a se světlem „Paškálu“ a červených lamp. Jakási nedočkavost se skrývá v celém prostředí. Celebrant stává se doprostřed a v nastalém naprostém tichu intonuje volně a jasně v melodickém oddechnutí prvního ordinaria: „Gloria in excelsis Deo“.

Andělský hymnus vánoční jakoby bleskem projel všemi prostory chrámu od gotických hrotů oken až po podstavce pilířů . . . varhany vpadají ohlušujícím plénem řílicích se, dlouho zadržovaných zvukových spoust z hráze píšťal, zvony veliké i malé doplňují varhanové akkordy mistra —, záplava elektrického světla z nespočetných žřidel zaplavuje chor i oltář, . . . fialové opony se rozhrnují a objevuje se zlato mosaik a zářivý jas barev obrazů, do choru vstupuje průvod hochů v bělostných rochetkách s kvetoucími keříky ohnivých azalek k ozdobě oltáře, stříbrné zvonky sanctusové zvoní v rukou svých nadšených přátel —, až konečně nesmírný tento jásot svaté radosti ustupuje tichoučkému pianissimu, ze kterého vyrůstá nadšené pokračování choru: „Et in terra pax hominibus bonae voluntatis“ . . .

Tím otevřena jest dokořán brána velikonoční radosti, radosti nevypsitelné a tiché, která dovede zlomiti duši k tajnému pláči jásolu a doufání, jaká že to bude radost, až jednou padnou všechny stíny veliké quadragesimy života, a duše uzří slávu živého Krista v radosti oné veliké Bílé soboty věčné.

Zbývá již jen vrácení velikonočního „Alleluja“, které v trojnásobné intonaci vystupňované do nejvyšších výšek hlasové možnosti jest úvodem k jásotnému „Confitemini“ a „Laudate“ . . . Následuje evangelium svatého Matouše o zprávě andělské ženám hledajícím mrtvé tělo Kristovo: „Non est hic: surrexit enim — Není ho zde, vstalť jest!“, potom krátká mše svatá nejstaršího typu a místo „Communio“ kratičké nešpory o jednom žalmu a antifoně k „Magnificat“, která znovu napovídá radost evangelia svaté noci: „Vespere autem sabbati, quae lucescit in prima sabbati: venit Maria Magdalene et altera Maria, videre sepulcrum, alleluja — Po sobotě, když již svítalo na neděli, přišla Maria Magdalena a druhá Maria, aby pohleděly na hrob“ (Mat. 28, 1). Jen se zde napovídá —

tajemství posvátné radosti se ještě liturgicky oficiálně nesmí projevit, aby pak radost liturgická mohla se rozpoutati v celé moci a šíří až v jitrním invitatoriu, ranní to výzvě k chválám Hospodinovým, kde ohlášeno bude:

„Surrexit Dominus vere, Alleluja
V pravdě vstal z mrtvých Pán, Alleluja“.

Emauzy.

P. Method Klement.

Duchovní cvičení svaté Gertrudy Veliké.*)

Přeložil P. Method Klement.

CVIČENÍ DRUHÉ.

Duchovní obrácení.

Ve výroční den řeholní obláčky čili přijetí svatého řeholního roucha.

Kolikrátkoli po obnovení dobrého předsevzetí budeš chtít slaviti památku prvního svého obrácení, kdy světa jsi se byla zřekla, a srdce své se všemi vlastnostmi a mohoucnostmi k Bohu obrátiti znovu zatoužíš: pak užij tohoto cvičení a pros Boha, aby v tobě pro sebe lásky a všech ctností vybudoval monastýr:

„Nuže, Jesu můj, Miláčku srdce mého, když jest již tak jisto, že nemůže uzrání žádný plod duchovní, nebyl-li zalit rosou Ducha tvého, nebyl-li prohrát silou tvé lásky: Kéz bys tedy tak se smiřoval nade mnou, abys mne přijal v objetí své lásky a mne celičkou zahřál Duchem svým! Hle, zde tělo mé i duše má: Obé ti dávám, ať jest to tvým.

Milý můj, milý můj, vlej mi požehnání své. Otevři mi a uved' mne v plnost hlubin líbeznoti své. Srdcem i duchem toužím po Tobě a prosím Tě, abys jen Ty sám byl Pánem mým. Nuže, já tvojí jsem a Ty's můj; dej, bych vzrostla vždy v novém žáru ducha v lásce tvé životadárné, a v milosti tvojí abych rozkvetla jako lilie v údolí podél toku vod“.

*) Viz II. ročník časopisu „Pax“.

Zde pros Matku Pannu, aby orodovala za tebe:

„Nuže, lilie ty bělostná, po Bohu naděje moje největší, ó Maria nejlíbeznější! v dobrém promluv za mne před milým Synem svým, slůvko za mne promluv účinné. Zastaň se věrně věci mojí. Vymoz mi, prosím, milosrdně žádost moji: neboť v Tebe důvěřuji, Ty naděje moje po Kristu jediná.

Ukaž se mi jako Matka dobrotivá. Dej, abych přijata byla Pánem do kláštera lásky a do školy Ducha Svatého, neboť Ty přede všemi jinými můžeš toho dosáhnouti od milého Syna svého. Matko věrná, postarej se o svou dceru, aby se stala plodem vždy živé lásky, aby rostla v každé svatosti a setrvala, zavlažována jsouc nebeskou vláhou“.

Zde vzývej milost Ducha Svatého, abys prospívati mohla ve službě Boží:

„Přijď, Duše Svatý, přijď Lásko, Bože, naplň srdce mé, které, ó běda, prázdno jest tak všeho dobra. Rozněl mne k milování svému. Osvěť mne, abych poznati Tě mohla. Přitáhni mne k sobě, abych v Tobě měla rozkoš svou. Způsob jen, bych plně mohla požívatí Tebe“.

Zde vyjdi ze světa a ze všeho, co není Ježíš, sladká láska tvá:

„Ó Jesu můj nejmilejší, kdo dá mi křídla jako holubici, abych letěla v toužení, žádajíc si odpočinku svého v Tobě“.

Zde skryj se v Kristu Ježíši:

„Nuže, nuže, Jesu můj drahý, v lásce té, ve které Bůh člověkem se stal, Ty přišel jsi, abys hledal, co bylo ztraceno, a abys spasil nás; vejdi nyní ve mne, ó milý můj, a v záměnu mne uveď v sebe. Na přepevné skály otcovské ochrany své ukryj mne a v rozsedlině skalní nejdobrotivějšího srdce svého schovej mne před každým, kdo Tebou není, ó milý můj ze všech nejdražší: a dej mi společenství lidu tvého israelského, aby podíl můj byl s Tebou mezi dcerami Jerusalema. Amen“.

Zde se pokoř k nohám Ježíšovým:

„Požehnej mi, Jesu můj nejmilejší, požehnej mi a smiluj se nade mnou podle šlechetnosti nejdobrotivějšího srdce svého. Nuže, kéž duše moje nevolí kromě Tebe nic jiného znáti a v kázni milosti tvé za vedení pomazání ducha ve škole lásky tvé ať prospívám dobře, rychle a mocně“.

K oblékání posvátného roucha:

„Nuže, Otče svatý, který jsi mne vyznamenal jasmem lásky své tváře, dej mi, bych prospívala ve všeliké svatosti a ctnosti v Tobě.

Kriste Jesu, který v lásce vlastní Krve své mne jsi vykoupil, oděj mne čistotou nejnevinnějšího života svého.

Všemohoucí Utěšiteli Svatý, jemuž v lásce připsána jsem podle duchovního jména svého, dej, bych milovala Tě celým srdcem svým, celou duší, abych patřila Tobě a v službě tvé a lásce vynaložila všechny síly své, abych živa byla podle srdce tvého, a v hodině smrti, Tebou připravena, bez poskvrny vejíti mohla k svatebnímu tvému veselí“.

Pros Matku Pannu, aby byla sama vůdcem tvým ve službě Boží nebo v jiném stavu tvém:

„Ó Maria, Matko Boží a útěcho moje, Ty mne oblec v rouno Beránka, ležiše podstatného, aby skrze Tebe mne přijala, živila, měla, vedla a dokonala Láska prvotní. Amen“.

Zde obětuj slib čistoty nebeskému svému Ženichu:

„Nuže, Ježíši nejsladší, Tebe jediného jen vyvolila jsem si za milovníka duše své, života svého druha nejlepšního. K vůli Tobě trpí duch můj mdlobou, umdlévá. Tobě obětují lásku srdce svého, Tebe volíc sobě za druha a vůdce. Tělo své i duši svoji obětují Tobě v službu, neboť já tvým jsem majetkem a Ty's majetkem mým.

Nuže, spojme se nerozlučně, ó Lásko má pravá: obětují Tobě čistotu svoji, neboť Ty jsi celý lahodný a rozkošný, Ženich plný líbeznoti: Tobě zasvěcují svoji poslušnost, neboť vábí mne tvá otcovská láska, přitahuje mne tvoje dobrota a sladkost: zavazuji se Ti, že budu zachovávatí tvoji vůli, neboť Tobě náležeti nade vše jest milostné, Tebe milovatí nade vše sladké a žádoucí.

Tobě se obětují, ó jediný Ty srdce mého, abych potom jen Tobě samotnému žila, neboť nenašla jsem ničeho sladšího, nic nepokládám za užitečnější, než s Tebou, Miláčku můj, spojití se co nejnvrucněji.

Nuže, utvoř srdce mé podle srdce svého, abych podle Tebe žítí zasloužila v libovůli tvé.

Responsorium: Opovrhla jsem světa královstvím a všechnou jeho zdobou pro lásku Pána svého Ježíše Krista. Kterého jsem spatřila, kterého jsem sobě zamilovala, v něhož jsem uvěřila, kterého jsem si vyvolila.

Veršík: Srdce moje vyslovilo slovo dobré, zasvěcuji všecko dílo svoje Králi. Kterého jsem spatřila, kterého jsem sobě zamílovala, v něhož jsem uvěřila, kterého jsem si vyvolila.

Responsorium: Původče svaté cudnosti a strážče, který jsi se zrodil z Panny, Ty's všechny vyzval, aby následovali čistoty svaté lásku; Kriste, vzore, naděje a koruno panen, na přímluvu nejbhloslavenější Panny-Matky Marie uchovej mne čistou co do mysli i těla.

Veršík: Prameni života a zřídlo ustavičného světla a veškeré dobroty bhloslavený původče.

Všemohoucí, věčný Bože, shlédni milostivě na naše prosby a dej nám, služebníkům svým, kteří k slávě jména tvého sešli jsme se k vznešenosti jediné lásky, víru pravou, naději neochvějnou, pokoru opravdovou, odevzdanost svatou, lásku dokonalou, v dobrém díle úsilovnost a stálost a vytrvalost. A popřej nám pro zásluhu a na přímluvu všech Svatých, aby v našich srdcích zůstávala prostota vášně, síla trpělivosti, služba boží čistá a neporušená, líbezná poslušnost, ustavičný mír, mysl čistá, svaté svědomí, duchovní zkroušenost, statečnost duše, život neposkrvněný, bezúhonné dokonání, abychom v mužném běhu šťastně vstoupili zasloužili do tvého království. — Amen“.

CVIČENÍ TŘETÍ.

Zasnoubení a zasvěcení.

Tímto způsobem budeš slaviti duchovní manželství, svatbu lásky, zasnoubení a nerozlučné spojení čisté duše tvojí s nebeským Ženichem Ježíšem, neporušitelným poutem milování.

Kristus mluví k duši:

Pohlédni na mne, holubice moje, kdo jsem: jsem Ježíš, sladký přítel tvůj. Otevři mi vnitřní komnatu svého srdce. Já totiž jsem z andělské země, krásný na pohled. Já sám jsem jsem božského slunce. Já jsem nejjasnější jarní den, který jediný jen povždy zářívá a nemá západu. Nadbytná velebnost mojí slávy naplňuje nebe i zemi a šíře její mírou jedinou jen věčnost jest. Já sám na hlavě svojí božství svého diadém nosím vítězný. Oděn jsem v šat svůj z krve setkaný, kterou nachově rudou pro tebe jsem prolil. Slunci na roveň jest v záři, kdo mně jest podoben.

Na pokyn ruky mé vycházejí liliové sbory panen. A já před nimi kráčím v chorovodu věčného života, v rozkoších svého božství. Já je osvěžuji příjemnou líbezností jarní lahodnosti. Nicméně však neodvracím očí svých od údolí hlubokých, z nichž violky bez poskvrny rád sbírám.

Která by tedy mne sobě chtěla vyvoliti, tu já chci sobě zasnoubiti a ji chci sobě vyvoliti a ji mocně milovati. Naučím ji písní panen, která tak sladce zní z hrdla mého, která přinutí ji ke spojení se mnou nejlahodnějším poutem lásky. Co já jsem z přirozenosti, tím samým se ona stane z milosti. Obejmu ji objetím lásky a přivinu k hlubinám svého božství, aby v síle žáru planoucí mojí lásky zjihla jako vosk v dosahu ohně. Vyvolená holubice moje, moji-li býti chceš, pak třeba jest, bys mne milovala něžně, moudře a silně, abys toto v sobě lahodně zakusiti byla s to!

Láska probouzí duši:

Nuže, probuď se již ze sna, duše moje; jak dlouho budeš spáti? Poslyš slovo, které ti zvěstují. Nad nebesy Král jest, který zaujat jest touhou po tobě. Miluje tě z celého srdce a miluje tě nade všechnu míru. Sám tě miluje tak něžně, sám tě miluje tak věrně, že k vůli tobě pokorně opustil své království. Hledaje tě, snesl trpělivě, když jako lotra jej jali. On miluje tě tak vroucně, oblíbil si tě tak velmi, touží po tobě tak něžně, usiluje o tebe tak zárně, že kvetoucí tělo své pro tebe na smrt vydává radostně.

On jest to, který tě obmyl krví svou, který smrtí svou tebe vysvobodil. Jak dlouho bude čekati na tebe, abys ty tak v odvetu milovala jej? Cenu příliš vzácnou zaplatil za tebe a tvoji lásku. Miloval tě více než svoji vlastní čest. Více tě miloval než svoje vlastní tělo vznešené, jemuž neodpustil pro tebe. On tedy, sama sladká láska, něžné milování, milenec věrný, lásku vzájemnou vyžaduje od tebe. To chceš-li co nejrychleji přijmouti, pak ochoten jest s tebou se zasnoubiti. A proto bez váhání pospěš, abys zvolila, jakou že dáš mu odpověď.

Hlas duše Bohu se obětující:

Bez matky sirotek jsem, chudý a nuzný. Ježíš jest mojí jedinou útěchou. On sám jediný jen může utišiti žízeň duše mé. On jest nade všechny jiné vyvolený přítel srdce mého a jediný. On jest Pánem pánů a Králem králů. Bude-li chtíti Vládce nejvyšší mně ubohé a chatrné projeviti svoji milostivost: chce-li se mnou naložiti podle milosrdenství svého, podle své nekonečné lásky, může tak

učiníti jediné jeho jedinečná dobrota, a závisí to jediné na jeho dobré vůli. Jemu náležím, tělo mé i duši mou má v ruce své. Ať se mnou naloží, jak se jeho lásce bude líbiti.

Ó, kdo mi dá, abych učiněna byla podle srdce jeho, aby touhu svou měl ve mně podle nejlepšího zalíbení svého. To jediné by mne mohlo rozradostniti a utěšiti.

Nuže, Jesu, jediný miláčku srdce mého, sladký milence, miláčku, miláčku, miláčku, milovaný nade vše, co kdy milováno bylo, po Tobě, ó, kvetoucí ty dne vesny živé, vzdychá a umdlévá milostná touha srdce mého.

Ó, kéž by se mi podařilo, bych s Tebou těsněji byla spojena, aby pak z Tebe, pravého Slunce, vyrašily duchovního pokroku mého květy i plody. Očekávám Tě s touhou velikou

Přijď tedy ke mně, jako hrdlička přicházívá k družce svojí. Zjevem svým a krásou svou zranil jsi hlubiny srdce mého. Miláčku můj, miláčku můj, nedosáhnou-li spojení s Tebou, pak nedosáhnou útěchy již na věky. Nuže, příteli, příteli, příteli, touhu mou i svou vyplň v pravdě.

Hlas Kristův:

V Duchu Svatém svém zasnoubím tebe, připoutám tě pevně spojením nerozlučným. Budeš hostem mým a já uzavru tě v skrytu svého živého milování. Obléknu tě ve vznešený purpur předražené krve své: korunu dám ti ze zlata výborného přehořké smrti své. Sebou samým vyplním toužení tvoje a tak dám ti na věky útěchu radostnou.

Následuje zasvěcení, kterým se duše Kristu věrná celá zasvěcuje, obětuje, zasnubuje jedinému muži; jako panna čistá se vzdává Kristu, připravujíc se zůstatí v nejužším spojení s Ženichem svým za věrné obezřelosti a opatrnosti v panenství svém a čistotě své, srdcem čistým, tělem neporušeným a láskou sjednocující, která by nebyla zohavena žádným milováním věci stvořené. A především k doporučení se Ženicha opěvuj:

„Kdo Tobě podobný, Pane můj, Ježíši Kriste, sladká láska má, vznešený a nekonečný, jenž na pokorné shlížíš? Kdo Tobě podoben mezi silnými, ó Pane, který vyvoluješ slabé světa? Kdo takovým jest jako Ty, který jsi stvořil nebe i zemi, jemuž slouží Trůnové a Mocnosti, a jehož rozkoší jest touha pobýti se syny lidskými?

Ó, jak veliký jsi, Králi králů a Pane pánů, který hvězdy pokynem řídíš a k člověku chýlíš srdce své! Jak krásný jsi Ty, v jehož pra-

víci bohatství a sláva! Ty, jenž plný jsi rozkoší, nevěstu pozemskou že máš? Ó lásco, kam to skláníš svůj majestát? Nuže, ó lásco, kam uvádíš pramen moudrosti? v pravdě, jen do propasti bídy. Ó lásco, Tobě jen, Tobě jen náleží výborné tolo víno v hojnosti, které zmáhá a opájí srdce moje“.

Zkouška lásky:

Zde jest náš Bůh, který nás miloval láskou nepřemožitelnou, láskou nedocentitelnou, láskou nerozlučitelnou, který k tomu cíli přijal na se podstatu těla ze země naší, aby tak se mohl státi ženichem a aby tak si mohl najíti nevěstu; který miloval nás cele ze sebe, a jehož milovati znamená jemu se zasnoubiti.

Přijďte! Přijďte! Přijďte!

Přicházím, přicházím, přicházím k Tobě, Ježíši přemilý, kterého jsem milovala, kterého jsem hledala, kterého jsem si žádala: k vůli lahodě tvé a vroucnosti tvé a lásce, milujíc Tě celým srdcem, celou duší, veškerou silou, následuji Tě, když voláš mne. Nezahanbi mne tedy, ale nalož se mnou podle lahody něhy své a podle bohatství milosrdenství svého.

Těmito litaniami vzyvej pomoc všech svatých:

Ó ohnisko všech světel, svatá Trojice, Bože, utvrď mne svou božskou všemohoucností, veď mne svou božskou moudrostí, svou božskou dobrotou srdce mé učíň podle srdce svého.

Otče s nebes, Králi králů, aj, Synu svému, Králi, rač svatbu připraviti ve mně.

Ježíši Kriste, Synu Boha živého, aj, Tobě se zasnubuje láska má, neboť Ty sám jsi Král můj a Bůh můj.

Utěšiteli Duše Svatý, aj, oním zárem lásky, kterým sléváš Otce i Syna, mé srdce s Ježíšem spoj na věky.

Svatá Maria, Matko Krále, Beránka, Ženicha panen, uveď mne srdcem čistým i tělem k společnému přebývání s Ježíšem, tvým Synem.

Všichni svatí andělé a archandělé, aj, vyproste mi, abych v čistotě andělské vejíti mohla v komnatu svatební ženicha svého Ježíše.

Všichni svatí patriarchové a proroci, aj, vyproste mi lásku tak velikou a takovou, jakou ženich můj, Ježíš, vyžaduje ode mne.

Všichni svatí apoštolové, aj, proste za mne, abych opravdu okusiti mohla polibku medotokých úst tohoto Slova Božího, jehož vtěleného vy jste se dotýkali.

Všichni svatí mučedníci, aj, vyproste mi takovou sílu touhy, abych zasloužila s palmou mučednickou jemu vyjítí vsťříc, který oblečen jest v lilie a růže.

Všichni svatí vyznavači, aj, vyproste mĕ, abych následovali mohla v každé dokonalosti a svatosti mravy ženicha mého Ježíše.

Všechny svaté panny, proste za mne, aj, bych čistou láskou zasloužila jako hrdlička hnízdití v ráně lásky ženicha svého Ježíše.

Všichni svatí, aj, vyproste mi, abych tak důstojně připravena vešla k svatbě Beránka, jako jeden každý z vás vešel k patření na Boží tvář.

Milostiv buď a podle srdce svého utvoř mne, Pane.

Milostiv buď a vysvoboď mne ode všeho, co překází mi na cestě k Tobě, Pane.

Pro vtělení své, dej, bych z celého srdce něžně, moudře a silně milovala Tebe.

Pro utrpení své a smrt svou, dej, bych zemřela sobě a Tobě samému jen žila.

Pro slavné vzkříšení své a podivuhodné nanebevstoupení své: dej, bych prospívala ode dne ke dni a z ctností ke ctnostĕm.

V hodině smrti pro hlubiny milosrdenství svého mně ku pomoci přispěj a potěš mne v radosti tváři svou, Pane.

V den soudu slova zlého ať nebojí se duše má; ale dej mi slyšení slávu hlasu svého: Pojd'te, požehnaní Otce mého.

Pro Rodičku svou, dej, bych jako pravá nevěsta zakusila objetí tvé čisté lásky.

Hříšníci: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys předsevzetí čistoty, které Tobě obětuji, nedotknuté a neporušené jako zřítelnici oka ve mně sobě uchoval: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys v lásce snubní a objetí svatebním mi zakusiti dal, jak vznešený jsi a jak krásný: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys mi udělil zástavu Duchà svého a věno nejplnější lásky: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys mi dal vyjítí Tobě vsťříc jako nevěstě vycházející vsťříc ženichovi v šatě svatebním, s lampou rozžatou, mezi pannami opatrnými v smrti hodině: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys mne v polibku svých medotokých retů jako svoji uvedl ve svatební lože svého slavného milování: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys všechny nás, které Tobě sloužíme na místě tomto, učinil milenkami z celého srdce svého, které by s Tebou nerozlučně zů-

stávaly spojeny a Tobě v ustavičné prostotě a upřímnosti myslí i těla se líbily: Tě prosíme, uslyš nás.

Abys nás naučil to od Tebe žádati, co radostí jest Tobě od nás slyšeti: Tě prosíme, uslyš nás.

Ježíši, Synu Boha živého, vyslyš nás v mohutnosti své božské lásky.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, znič všechny hříchy mé podle bohatství milosrdenství svého.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, všechny nedbalosti moje doplň a nahraď neuhasitelnou láskou.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, v hodině smrti tak mne propusť v pokoji, abych Tě uviděla tváří v tvář.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Modlitba.

Nuže, Jesu, ženichu kvetoucí, jako smrt odděluje duši od těla, tak láska tvá mé srdce rozděljuje a v Tebe převádí, abych žarem nerozlučitelným spojena byla s Tebou.

Přijmi mne, ó Jesu můj, v propast milosrdenství svého a obmyj mne od každé poskvrny v hlubinách milostnosti své. Přijmi mne, ó Jesu můj, v objetí součinnosti své, abych s Tebou splynouti zasloužila smlouvou dokonalého sjednocení. Přijmi mne, ó Jesu můj, v přerokošné zasnuby lásky své; a tam mi dej okusiti polibku tvých medotokých úst.

Modlitba za dokonalou čistotu duše i těla.

Bože, dobrotivý obyvateli čistých těl a duší neporušených, Bože, který lidskou podstatu lstí ďábelskou v prvních lidech porušenou, tak Slovem svým, skrze něž všecko učiněno jest, napravuješ, že ne-
toliko ji k prvotní nevinnosti obnovuješ, ale i k zakoušení nového dobra ve věku novém připraveného uvádíš, a spoutané dosud podmínkami smrti, již k podobenství povyšuješ andělskému: shlédni na mne, nehodnou služebnici svou, která ukládám do ruky tvé předsevzetí své zdržlivosti: oddanost svou Tobě obětuji, od něhož přijímám slib svůj, který obětuji.

Kterak by mohl duch, obklíčen jsa tělem, přemoci přírody zákon, dovolenosti svobodu, sílu zvyku a ostny věku: jestliže Ty svobodou vůle této lásky k čistotě nerozpoznáváš, jestliže Ty této touhy v srdcích našich neživíš, Ty-li síly k tomu nedáváš? Mezi

všechny národy rozlita jest milost tvá, mezi všechny ze všech pokolení pod nebem, v nespočetný počet hvězd, kteří přijati byli za dědice Nového Zákona: mezi ostatními ctnostmi, které jsi dal svým dětem, které zrozeny byly nikoliv z krve, aniž z vůle těla, ale z Ducha tvého; také tento dar splynul z pramene tvé štědrosti do myslí některých, že, ačkoliv počestností sňatku žádný neumenšil zákaz, ano i počáteční požeňání nad svatým snoubením zůstalo v platnosti, přece jsou duše vznešenější, které odmítajíce muže i ženy manželské spojení, touží sice po svátosti, ale aniž by následovaly, co v zásnubách se děje, milují to, co zde se naznačuje.

Uznává Tvůrce svého blahoslovené panenství a žárlivo jsouc na neporušenost andělskou, jeho se zaslubuje loži svatebnímu, jeho komnatě snubní, který právě tak jest ustavičného panenství synem, jako ustavičného panenství jest snoubencem. Mně tedy, která prosím o pomoc tvoji, Pane, a která si žádám utvrzena býti svátostí požeňání tvého, dej ochrany své obranu i vedení, aby nepřítel onen starý, který každou vyšší snahu záludnými podlamuje úklady, aby palmu dokonalé zdrželivosti zatemnil, v bezstarostnosti myslí se nepřipíližil a neuchvátil z předsevzetí čistoty, co přísluší i v mravech býti vdov.

Budiž ve mně, ó Pane, z daru Ducha Svatého tvého opatrná skromnost, moudrá dobrotivost, vážná tichost, čistá volnost. V lásce ať jsem horlivou, mimo Tebe ničeho ať nemiluji, chvalitebně ať jsem živa, po chvále však ať netoužím. Nechť oslavím Tě ve svátosti těla, v prostotě duše, láskou ať Tě miluji a v lásce ať Ti sloužím. Ty budeš mou ctí, mou radostí, mou rozkoší, mou útěchou v smutku, mou radou v nerozhodnosti; Ty budeš mi obranou v bezpráví, v zármutku trpělivostí, v chudobě hojností, pokrmem v postě, v bdění spánkem, lékem v nemoci.

V Tobě nechť mám všechno, v Tobě, kterého toužím milovati nade vše, kéž i zachovám, co jsem slíbila. Hodlajíc se Tobě nikoliv jen tělem, ale i myslí zalíbíti, kéž přejíti smím v počet dívek moudrých, abych očekávala nebeského Ženicha s lampou hořící a s olejem připraveným, nikoliv polekána nenadálým příchodem Krále, ale bezpečna, se světlem svým sbor následujíc panen, kéž radostna nu vyjdu vsříc, a ať nejsem vyloučena s pošetilými, ale s moudrými pannami do dvorany královské nechť vejdu oprávněna, a v družině věčné tvého Beránka důvodně majíc zůstatí, v čistotě ať setrvám.

(Pokračování.)

Z řádu svatého Benedikta.

Opati-biskupové. Řád benediktinský má 11 tak zv. *Abbatiae nullius dioecesis* — opatství, která nepodléhají žádné diecési, ba naopak, jejich opati spravují jako biskupové diecése, mají seminář pro vzdělávání světských kněží, obsazují a visitují fary svého území, krátce: vykonávají veškerou duchovní pravomoc nad věřícími své diecése. Jen k udílení svátého bířmování a svěcení kněžstva povolávají tyto opati nullius sousedního biskupa, jelikož sami pravidelně biskupy nejsou. *Abbatiae nullius* jsou: Arciopatství: Monte Cassino, svatého Pavla v Římě a svatého Martina v Pannonhalma, opatství: Cava, Monte Vergine, Nová Nursie, Rio de Janeiro, Belmont, Subiaco a svatého Petra v Múnsteru v Kanadě.

Aby správa těchto diecézí byla usnadněna, jmenoval Svatý Otec opaty ze Subiaca a Monte Cassina biskupy. Opat Lorenzo Salvi ze Subiaca byl vysvěcen na biskupa 28. října m. r. Jeho diecése čítá sice jen 40.000 duší ve 24 farnostech, ale na italské poměry jest to diecése ještě dosti veliká. Arciopat montecassinský, 297. opat tohoto kláštera, Gregorio Diamare, byl vysvěcen na biskupa 12. března t. r. Jako ordinarius diecése spravuje s pomocí 90 světských kněží 130.000 duší v 58 farnostech. Bohoslovecký seminář jest na Monte Cassinu.

Mont César v Lovani. V Belgii v opatství Mont César se vzdal svého úřadu opat Robert de Kerchove. Bohatý na léta a zásluhy, žádal pokorně, aby mu Svatá Stolice dovolila zaujmouti zase místo prostého mnicha mezi svými bratřími. Svatá Stolice odpověděla v tom smyslu, že mu povolila koadjutora s právem následnictví v opatství. Dosavadní pan opat má precedenci a ostatní výsady svého úřadu.

Bruselský deník „Le XXe Siècle“ napsal při této příležitosti: „Novic z Beuronu, profes z Maredsous, zakladatel kláštera Regina Coeli ve stínu lovaňské Alma Mater, zastává již 28 let ve svém opatství velice plodný úřad duchovního otce. Strohý s laskavostí, drsný s elegancí, přísný více oproti sobě než oproti jiným, ničeho nežádající, čeho sám nejprve neplnil dokonale, vtělená řeč, živá socha aulority, vytesaná z mramoru nepoddané svědomitosti, neznající hodiny prohry, panoval moudře, nose duše ve své duši, zaujímaje mezi svými syny podle silného výrazu svatého Benedikta místo Krista svého. S přímostí muže poctivého, s vznešeností šlechtyce pojil horlivou starostlivost pastýře a mužnou něžnost otce . . .

Z Mont Césarů učinil theologickou školu pro mnichy celé kongregace, monastický domov pro všechny posluchače přednášek na universitě, střed liturgického hnutí vyznařujícího do všech zemí, kolébku díla pro sjednocení církví, z něhož se vyvinul převorát v Amay pod vedením P. Lamberta Beauduina, mnicha z opatství Regina Coeli.

Od roku 1920 jest opat Kerchove předsedou belgické kongregace Zvěstování Panny Marie, která se ustavila z klášterů kongregace beuronské a brasilské a čítá opatství Maredsous, Lovan a St. André u Brug, k nimž se právě přidružil klášter na antilském ostrově Trinidadu. Jen stěží se dal statečný osmdesátník zdržeti, aby se nevydal na cestu chtěje visitovati i poslední podnik, postavený pod jeho pravomocí.

V pondělí 23. ledna t. r. zvolili kapituláři z Mont César koadjutorem nejdůstojnějšího opata Bernarda Capelle, mnicha z Maredsous. Zvolený jest narozen 8. února 1884, na kněze byl vysvěcen 10. srpna 1906 a sliby složil 15. října 1919. Jest známým, vynikajícím učencem. — Ad multos et felices annos.

Královská návštěva na Monte Cassinu. 12. prosince m. r. navštívila J. V. italská královna Helena, doprovázena svou dcerou, princeznou Marií Savojskou, J. V. královnou portugalskou Amálií a četnou družinou opatství Monte Cassino, kde byla s královskými poctami uvítána nejdůstojnějším arciopatem Řehořem Diamare. Návštěva trvala přes 3 hodiny za nadšení všech obyvatelů svatě hory: mnichů, seminaristů a alumnů. Nejmladší chovanci podali královně kytici. Královna vrátila se zvláštním vlakem do Říma potěšena poctou, které se jí dostalo, a plna obdivu nad bohatstvím uměleckých a historických památek, které viděla ve slavném opatství.

Benediktinky věčného klanění v Clyde ve státu Missouri byly vyzvány chicagským kardinálem Mundeleinem, který organizoval poslední eucharistický sjezd, aby založily klášter u velikého semináře Panny Marie u jezera. Nová budova jest skoro hotova. V květnu tam přijede první kontingent 40 sester.

Povolání. První žena-poslanec holandského sněmu, paní Sofie Brousfeld Vitringe, vstoupila do kláštera Benediktinek v Belgii. Po své konverzi obhajovala v posledních třech letech se vši silou katolickou víru v holandském parlamentu. Jsouc bezdětnou při smrti svého manžela, zvolila lepší stránku, ač jí její voličové, většinou protestanti, od tohoto kroku všemožně zráželi.

Posudky o knihách.

Zweck und Ziel des Ordenslebens. Von Cardinal Gasquet. Autorisierte Übersetzung aus dem Englischen von Maria Rafaela Brentano O. S. B. 2. Auflage. — Verlagsanstalt Tyrolia, Innsbruck. — 164 Seiten. — Ganzleinen S 4, RM 2'50.

Vzácně jemná a hluboká to knížka. Stejně zladěné duše okouzli svou něhou. Četba ovšem předpokládá větší vzdělání a vloh k filosofickému přemýšlení. Každopádně najde čtenář v této knížce více, než by se podle nápisu tušilo. Překlad jest vzorný. P. Leo Aicher.

Pokračování na 3. straně obálky.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Pokrývky oltářní a příslušenství kalicha.

Božský Spasitel, slavil poslední večeři a ustanovil nejsvětější svátost Oltářní ve večeřadle a při stole. O večeřadle praví, jak nám zaznamenali svatý Marek (14, 15) a svatý Lukáš (22, 12), On sám, že bylo „magnum et stratum — veliké a prostřené“. Můžeme tedy předpokládati, že také stůl byl prostřený a že na stolním ubruse spočívaly proměněné způsoby chleba a vína — Tělo a Krev Páně. Byla tedy tato stolní pokrývka při poslední večeři tím, co se v pozdější liturgické řeči a až do dneška nazývá korporale. Korporale, latinsky zvané *palla dominica*, *palla corporalis* nebo krátce *corporale*, jest právě plátno, na kterém se konsekruje Tělo Páně. Jiná jména, ve starém věku se vyskytující, jsou: *linteramen*, *sindon*, *opertorium dominici Corporis*, *velamen altaris*, *velamen dominicae mensae*. Možná, že poslední dva názvy označují již pokrývky oltářní, lišící se od korporale.

První otázka, která žádá odpovědi, jest: Byly v nejstarší době oltáře při eucharistické oběti vždy prostřeny? Na to lze podle nynějších našich vědomostí odpověděti dosti určitým ano. Ač nemáme z prvních dvou století žádného dokladu, jest skoro jisto, že při oběti mše svaté se prostírala na oltář plátěná pokrývka již proto, že tomu tak bylo u obyčejného stolování a že i tím se eucharistická slavnost označovala stále jako *Coena dominica* — Večeře Páně (1. Kor. 11, 20). Vyžadovala toho také úcta k nejsvětější svátosti a opatrnost, aby se konsekrované způsoby nekladly bezprostředně na kamennou nebo dřevěnou desku oltářní. Záhy se uplatňuje také symbolický důvod, že totiž Tělo Páně svátostné má spočívat na

plátně, jako bylo při pohřbu zavinuto v plátno čisté (in sindone munda; Mat. 27, 59). Ambrosiánská liturgie má dosud při mši svaté modlitbu zvanou Super sindonem, t. j. modlitbu, která se konala při Obětování, když se rozkládalo na oltáři korporale čili sindon. Podle toho všeho lze souditi, že původ korporale jest spojen se samým počátkem eucharistie. To potvrzují ustanovení a zprávy, které od 4. století považují korporale za nutnou výbavu oltáře při oběti mše svaté.

Tak přepisuje Liber Pontificalis, zde snad zcela věrohodně, papeži Silvestrovi († 335) tento dekret: „Hic constituit, ut sacrificium altaris non in serico neque in panno tincto celebraretur, nisi tantum in lineo ex terra procreata, sicut Corpus Domini nostri Jesu Christi in sindone linea munda sepultum est — Tento ustanovil, aby se oběť oltáře neslavila na pokrývkách hedvábných nebo barevných, nýbrž jenom na obyčejných lněných, tak jako Tělo Pána našeho Ježíše Krista bylo pochováno v plátně čistém“. Podobnou zmínku a narážku na plátna pohřební nalézáme ve 123. dopise svatého Isidora z Pelusium († kolem 440). Zvláště důležité a zcela určité svědectví nám dává svatý Optat z Mileve kolem roku 375; píše: „Quis fidelium nescit, in peragendis mysteriis ipsa ligna linteamine cooperiri — Kdo z věřících neví, že při slavení tajemství dřevo oltáře plátnem se pokrývá?“ Nejstarší snad zmínkou o korporali jsou gnostické Skutky apoštola Tomáše, pocházející pravděpodobně již z první polovice 3. století; tam se výslovně praví, že prostřeli na obětní stůl sindon. Není tedy žádné pochybnosti, že korporale jest prastarého původu a že se při mši svaté přímo vyžadovalo.

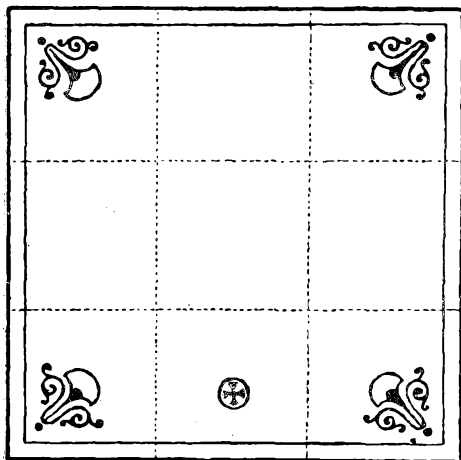
Jinou otázkou jest, zda-li korporale bylo původně odlišné od jiných pokrývek oltářních. Zdá se, že v prvotní době ne. Ale později, a to již ve staré době, nutno rozeznávali korporale, plátno, kterým byl oltář přikryt jenom při mši svaté, od jiných oltářních pokrývek.

Nejstarší zprávy o zvyku oltář přiodívali (vestire altare vestibus albis, Pontificale Romanum) pocházejí z Východní církve, a sice z druhé polovice 4. a počátku 5. století. Od 5. století máme doklady též pro Západ.

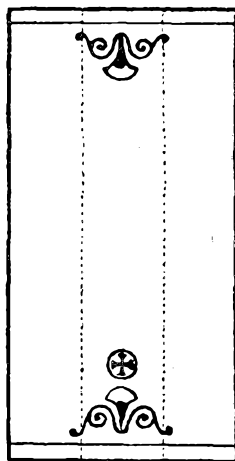
Viktor z Vily vypravuje ve svých, roku 486 sepsaných dějinách pronásledování, kterého křesťanům v severní Africe bylo vytrpěti od Vandalů, že jistý Proculus, vyslaný od Geisericha do provincie Zeugitánské, loupežnou rukou vše pustošil a i z pallií oltářů si zho-

tovil košile a spodky. Tato pallia byla tedy z plátna a stále na oltáři i mimo mši, tedy ne korporale.

Svatý Benedikt stanoví (kolem roku 529) v 59. kapitole své Řehole: „Chce-li někdo ze šlechty obětovati svého syna Bohu v klášteře, a hoch není ještě plnoletý, ať napíše jeho rodiče shora (v Řeholi) zmíněnou záslibnou listinu a zabalí s obětním darem onu listinu a ruku hochovu v oltářní pokrývku — palla altaris — a tak ať jej obětují“. Zde znamená palla altaris jistě pokrývku oltářní rozdílnou od palla corporalís. Bylo by to tedy to, co se nyní liturgicky nazývá: mappae, tobaleae, linteamina altaris, dříve také pallae nebo vestes altaris.

Korporale.

Purifikatorium.

Nesprávně papeži Piu I. (140—155?) přivlastňovaný dekret, který však jistě jest starší 7. století, jest dokladem, že již tehdy v některých kostelech měli čtyři oltářní pokrývky; jinde ovšem se spokojovali až do konce středověku se třemi nebo dvěma.

V Ordo missae Burckharda ze Strassburgu, který byl vydán roku 1502, jsou předepsány mimo korporale ještě tři oltářní pokrývky. Tak to předpisuje dosud římský ritus. Dvě spodní pokrývky mají býti taktéž plátěné, ale třeba z plátna hrubšího, a nemusejí přesahovati rozměrů oltářní mensy. Místo dvou pokrývek oddělených může býti také jedna dvojitá. Pod touto spodní pokrývkou oltářní může býti ještě voskované plátno, tak zvané chrismale nebo substratorium. Toto jest vlastně předepsáno jen pro den svěcení oltáře.

Jeho účelem jest, jak jméno naznačuje, aby se spodní pokrývky neposkvrnily svatým křížmem a olejem, jimiž oltář byl pomazán. Vzhledem k tomu však, že mohlo býti užitečným pro případ, že by se nedopatřením převrhl kalich se svatou Krví, předepsaly některé provinciální synody, aby se ho používalo stále. Třetí pokrývkou oltářní jest svrchní, hlavní plátno, jemné, které má splývatí alespoň po stranách až na zem.

Tobaleae se svěťí při svěcení chrámu a oltáře zvláštní modlitbou. Mimo obřad svěcení se užívá následujícího formuláře:

Posvěcení oltářních pokrývek.

V. Pomoc naše jest ve jménu Páně.

R. Jenž učinil nebe i zemi.

V. Pán s vámi.

R. I s duchem tvým.

Modleme se:

Vyslyš, Pane, modlitby naše a rač tato plátna pro potřebu oltářní připravená po † zehnatí a po † světití. Skrže Krista, Pána našeho.

R. Amen.

Modleme se:

Pane Bože všemohoucí, jenž jsi Mojžíše, sluhu svého, po čtyřicet dní ozdoby a plátna zhotovovati učil, které také Maria tkala, a ustanovil pro potřebu obsluhy slánku úmluvy, rač po † zehnatí, po † světití a za † světití tato plátna ku pokrytí a zahalení oltáře přeslavného Syna svého, Pána našeho Ježíše Krista: Jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha Svatého Bůh na věky věkův.

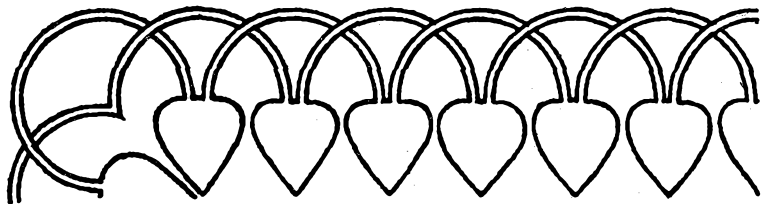
R. Amen.

Třetí druh pokrývek oltářních, odlišných taktéž od korporale, jsou pokrývky ozdobné, jimiž byl oltář pokryt někdy i při mši svaté pod korporalem, častěji ale mezi dnem mimo mši svatou. Tyto pokrývky oltářní se jmenují: pallia altaris, velamina, operimenta, mantilia, vestes — a zahalovaly oltář, který byl obyčejně na všech stranách volný, tedy opravdový stůl, tak, že pokrývka splývala na všech stranách až na zem. Za staré doby se nestavilo na oltář přioděný plátnem a korporalem nic jiného, než obětní dary. Nebylo tam ani svícňů, ani obrazů svatých, ani kříže; to vše mělo své určené místo mimo oltář.

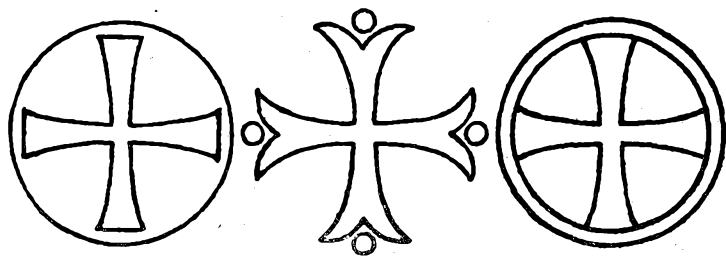
Tyto pokrývky, o nichž se děje zmínka již v 7. století, zvláště v Římě, byly veliké, často či snad obyčejně hedvábné, krásně vyši-

vané obrazy představující svaté nebo jiné scény, zlatem, drahokamy a perlami zdobené, barvy rozličné.

Kde byl oltář přistavěn ke stěně nebo jinak ze zadu nepřístupný, uplatnila se tato ozdobná pokrývka, vestis, hlavně v předu a vyvinulo se z ní později t. zv. antependium. Představa o původu antependia ustupovala často před jeho ozdobným účelem, takže se zhotovovala antependia již v prvním tisíciletí z kovu, od 12. století též ze dřeva.

Výzdoba korporale. — Lem.

Výzdoba korporale a purifikatoria. — Různé kříže.

Za jakýsi zbytek bývalých velikých pokrývek oltářních lze považovati ozdobnou a podle barev liturgických se střídající pokrývku, které se používá v některých chrámech, na př. v Emauzích, při slavných nešporách. Tato pokrývka smí podle výslovného ustanovení Caeremoniale Episcoporum zůstatí při nešporách na oltáři; jenom při incensaci oltáře mezi zpěvem Magnificat se má napolo odhrnouti, potom ale zase rozestříti.

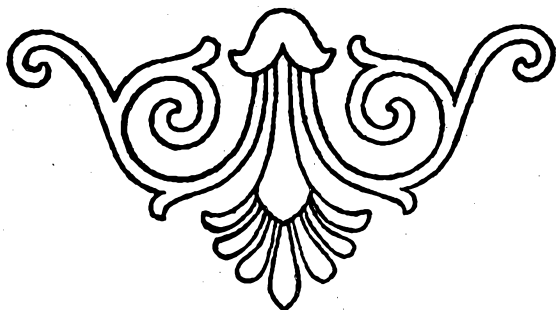
Vraťme se zase k dějinám korporale. Za dnešní doby známe korporale jen malých rozměrů. V dřívějších časech bylo však, jak jsme již viděli, opravdovým prostěradlem na oltářní stůl. Toho vyžadovalo velké množství obětních chlebů, které se pro věřící konsekrovaly; neboť původně bylo zvykem a skoro požadavkem, aby všichni věřící, oběti mše svaté přítomní, též k svaté účasti na oběti přistoupili. Proto čteme v leckteré Sekretě římského misálu dosud,

jako na př. o svátku svatého Jana Křtitele (24. června): „Tua, Domine, muneribus altaria cumulamur — Na Tvém oltáři, Pane, dary obětní hromadíme“. Na to by naše dnešní malé korporale ne-siačilo. Ordo Romanus I. a II., svědčící pro římskou liturgickou praxi 7. a 8. století, ne-li starší, popisují, jak vypadalo korporale a jak se rozprostíralo na oltáři: Po evangelium a „Oremus“ přinese akolyt nebo podjáhen k oltáři kalich a na něm složené korporale. Drže kalich v levé ruce, podá jáhnovi korporale, který je vezme s kalicha, položí jeden konec na pravou stranu oltáře a druhý podá jáhnovi stojícímu u levého rohu oltáře a pak je spolu rozestrou. Vidíme z toho, že korporale pokrývalo celý oltář, jak to také šestý Ordo Romanus výslovně podotýká. Za druhé z toho patrně, že korporale nebylo stále na oltáři, nýbrž že se před Obětováním na něm rozprostřelo a po svatém Přijímání hned zase odstranilo. Starý Ordo Romanus předpisuje, aby dva jáhnové po svatém Přijímání korporale složili a položili na kalich.

Upomínky na celý tento vývoj zachovává i dnešní liturgie. Při slavné mši svaté přináší jáhen mezi Credem, tedy těsně před Obětováním, korporale na oltář a tam je rozestírá; po svatém Přijímání je podjáhen skládá a odnáší s kalichem. Na Veliký pátek jest oltář nepokrytý. Teprve před Missa praesanctificatorum rozestrou jáhen a podjáhen plátno (*mappam lineam*) a jáhen přinese korporale. Na Zelený čtvrtek se odhalují nyní oltáře a podle antifony *Diviserunt sibi* a žalmu 21. *Deus, Deus meus* se vykládá tento obřad symbolicky jako obraz Spasitele oloupeného o své roucho. Za starých dob se po každé mši svaté oltář odhalil a snad i umyl.

Korporale pokrývalo oltář nejen po celé délce, nýbrž bylo i tak široké, že se jím za staré doby přikrývaly kalich a obětní dary. Kalich nestál tehdy, alespoň podle římské liturgie, za obětními dary, nýbrž v pravo vedle nich, ač od 13. století byla nynější prakse většinou již ustálena. Když pak v pozdějších dobách již všichni nepřístupovali k svatému přijímání a nebylo tolik obětních chlebů třeba, a zvláště když kolem 11. století i hostie se zmenšily na velikost peníze, tu se zmenšovalo pomalu také korporale, až dosáhlo nynějších rozměrů. Kalich se pak přikrýval malou pallou.

Palla (*pallium calicis*) znamená od té doby výlučně přikrývku na kalich. Papež Innocenc III. († 1216) píše ve svém krásném díle „O oběti mše svaté“ (kap. 56.): „Dvoji jest *palla*, která se nazývá korporale: jedna, kterou diakon rozprostře celou na oltář, a druhá, kterou položí složenou na kalich“. Původní *palla* byla vskutku slo-

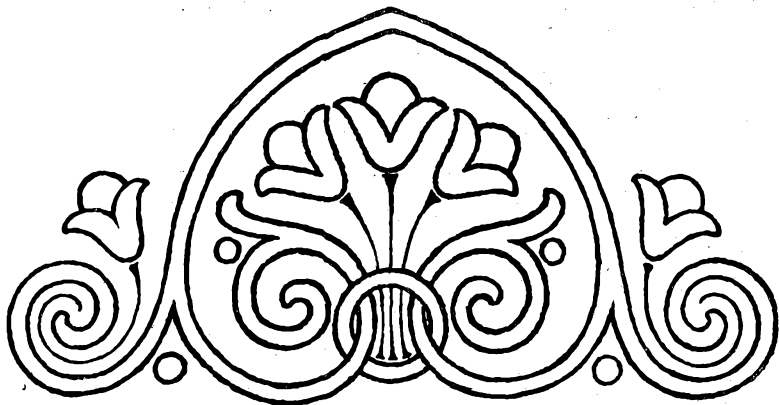

■ Výzdoba korporale. — Do středů stran.

žené korporale, jimž se přikrýval kalich; proto se nazývala i ona *corporale* nebo *corporale, quod non explicatur* — korporale, které se nerozprostírá; tak Durandus († 1296). Nyní jest palla malý čtverec lepenky potažené vespod vždy plátnem, což upomíná na to, že byla původně lněné korporale. Svrch může býti hedvábný a vyšívaný nebo i v barvě mešního roucha, vyjma barvy černé. Starý tvar pally, to jest složené korporale, se zachovával déle v klášteřích clunyacenských a hirschavských a v jiných chrámech, zvláště francouzských, jako v Orléansu, Lyonu a Rouenu; u Kartusiánů jest v užívání dodnes. Vývoj pally z korporale se naznačoval také tím, že až do konce 15. století se kladly palla a korporale společně do bursy.

Jako oltářní plátna tak se světlí od pradávných dob též korporale někdy spolu s ostatní výbavou oltáře, jindy a nyní stále, zvláštěními modlitbami, které jsou obsaženy v *Pontificale Romanum*; svě-

■ Výzdoba korporale a purifikatoria. — Do středů stran.

Výzdoba korporale. — Do rohů.

cení to bylo vyhraženo biskupům a opatům, nyní jest podle kanonu 1304. pravomoc ta rozšířena. Jelikož palla byla totožná s korporalem, má též stejné svěcení. V modlitbách Pontificale Romanum, které dále uvádíme, se nazývá korporale: *linreamen ad consequendum super illud corpus et sanguinem Dei et Domini nostri*

Jesu Christi; potom s ohledem na zvyk dřívější: *linreamen ad tegendum (palla) involvendumque corpus et sanguinem Dei et Domini nostri Jesu Christi*; konečně se označuje jako *novum sudarium corporis et sanguinis Redemptoris*.

Posvěcení korporalí.

℣. Pomoc naše jest ve jménu Páně.

℞. Jenž učinil nebe i zemi.

℣. Pán s vámi.

℞. I s duchem tvým.

Modleme se:

Nejdobrotivější Pane, jehož moc jest nevýslovná, jehož tajemství slaví se divuplnou skrytostí, uděl, prosíme, aby toto plátno posvěceno bylo po \dagger žehnáním Tvého milosrdenství, by se na něm mohlo proměnití Tělo a Krev Boha a Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého: Jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha Svatého Bůh na věky věkův.

℞. Amen.

Modleme se:

Všemohoucí, věčný Bože, rač po \dagger žehnati, po \dagger světiti a za \dagger světiti toto plátno ku pokrytí a zahalení Těla a Krve Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého: Jenž s Tebou živ jest a td.

℞. Amen.

Modleme se:

Všemohoucí Bože, vlij moc svého požehnání rukama našima, aby našim po \dagger žehnáním plátno toto bylo posvěceno a stalo se

milostí Ducha Svatého novou potní rouškou Těla a Krve Vykupitele našeho. Skrže téhož Pána našeho atd.

R. Amen.

Ještě pozdějšího původu než palla jest bursa, t. j. schránka, do které se ukládá korporale, když ho není třeba na oltáři. Děje se tak, aby korporale bylo více chráněno a slušněji se s ním mohlo zacházeti. Pozůstává ze dvou čtvercových spojených kartonů, které jsou potaženy látkou, obyčejně hedvábím. Vrchní strana jest ze stejné látky jako mešní roucho, nebo alespoň stejné barvy. Bursa nemohla zajisté v nynějším tvaru vzniknouti dříve, než se korporale zmenšilo na dnešní velikost. Papež Pius V. († 1572) dovolil, aby ve Španělsku kněží směli nositi korporale k oltáři bez bursy. Tedy byla tehdy bursa již předepsána. Bursa se nesvětí zvlášť.

K úplně výbavě kalicha náleží konečně též purifikatorium. XIV. Ordo Romanus je nazývá pannus tersorius — utírka. Nyní jest to šáteček z plátna, složený po délce na třikrát, takže vypadá jako úzká páska. Jméno přímo naznačuje účel. Purifikatoria se užívá k vytření kalicha, než se do něho nalije víno při Obětování, a k vyčištění kalicha po svatém přijímání. Po Pater noster kněz jím olírá též patěnu, než na ni běře hostii, a sám si jím utírá prsty, když si je byl umyl po svatém přijímání. Zkrátka: purifikatorium jest utírkou při mši svaté a posvátných obřadech.

Ve starých do-
bách se neděje žádná
zmínka o purifika-
toriu, neboť také
pro čištění kalicha
nebylo určitých před-
pisů. Teprve ve 14.
století o něm mluví
liturgické prameny.
Ordines Romani u-
kládají jáhnovi, aby
dbal, a sice caute —
pozorně, by nezú-
stulo po svatém při-

Výzdoba korporale.
Do rohů.

jímání na patěně nebo v kalichu žádné částčky z Těla a Krve Páně — *Diacono nimis caute procurandum est, ne quid in Calice et Patena Sanguinis vel Corporis Christi remaneat*. Jakým způsobem se to dalo, *Ordo Romanus* neurčuje. Nejspíše jáhen vypláchl kalich po svatém přijímání vodou, kterou potom vylil do pisciny vedle oltáře nebo na místo k tomu určené; pak se kalich vytřel nějakou utírkou, která byla později přibrána ke kalichu a tak se z ní vyvinulo purifikatorium. *Consuetudines* čili zvyky clunyackých Benediktinů z 11. století nám ukazují starý způsob, jak se kalich čistíval. Prikazují totiž, aby blízko oltáře byla malá piscina, to jest kamenná mísa, nebo vyzděná jamka (nyní zvaná *sacrarium*), kam by se druhá abluce kalicha a prstů kněze mohla vylíti. Tamtéž měl viseti čistý ručník k vytření kalicha. Když se později ustálil zvyk, že kněz druhou abluci kalicha přijal sám u oltáře, tu se uplatnila též potřeba, aby měl purifikatorium přímo poruce. Ale ani v 16. století se ho ještě všude neužívalo. Teprve misál Pia V. jej všeobecně předepsal. Pro tento pozdní původ není též žádných zvláštních modliteb k svěcení purifikatoria; svěcení se vůbec nevyžaduje. Řekové čistí kalich a patěnu po svatém přijímání houbou. Jest v tom jakási narážka na houbu naplněnou octem, kterou podalí žiznicímu Spasiteli na kříži.

Poněvadž oltářní pokrývky, korporale, palla a purifikatorium jsou zvláště posvěceny nebo v přímém styku s Tělem a Krví Páně, nesmí se jich mimo vyšší kleriky a sakristány nikdo dotýkat (kanon 1306, § 1) a práti z první vody je mají jen klerikové vyšších svěcení (kanon 1306, § 2). Tak se to ustanovuje již v gregoriánském *Sacramentarium* a v četných *Ordines*. Nyní ukládá biskup tuto povinnost podjáhnovi, když jej při svěcení napomíná: „*Subdiaconum enim oportet . . . pallas altaris et corporalia abluere . . . Pallae, quae sunt in substratorio altaris, in alio vase debent lavari et in alio corporales pallae. Ubi autem corporales pallae lotae fuerint, nullum aliud linteamen debet lavari, ipsaque lotionis aqua in baptisterium debet vergi* — Podjáhnu totiž náleží . . . oltářní pokrývky a korporale práti Pokrývky oltářní mají se v jiné a korporale také v jiné vodě práti. V nádobě však, v níž se praly korporale, žádného jiného prádla ať se nepere, voda pak, které se užilo k vypírání, má se v baptisteriu vylíti“. Předpis tento se vztahuje nyní jenom na korporale, pally a purifikatoria. Ostatně již dlouhý dějinný vývoj a neustálá péče, kterou Církev svatá věnuje i sebemenším zařízením své liturgie, má nám býti důvodem, abychom měli ve zvláštní úctě

vše, co jest v nejužším spojení s oltářem Kristovým a jeho předrahou obětí.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Kalichové prádlo.

K soupravě kalichové náleží: korporale, palla a purifikatorium.

1. *Korporale* jest lněný čtverec, na nějž klade kněz při nejvyšší oběti Tělo Páně a kalich. Rozměr jeho jest 40—60 *cm*. Zhotoveno jest z jemného celolněného plátna nebo celolněného damašku. Tuží se silně škrobem a při žehlení skládá se do devíti čtverců — jak na náčrtku jest naznačeno — zepředu, zezadu, zprava, zleva, a to tak, aby líc byl uvnitř. Takto složené vtěsná se dobře do bursy, v níže se nese ke mši svaté a nazpět. Protože korporale jest v nejbližším styku se svatou Hostií, věnuje mu láska věřících zvláštní péči ve výpravě i výzdobě. Ovšem má se tak díti jen v mezích náležitých. Kolem ovruby může se přišítí prací kraječka, zcela úzká, nikdy však zlaté nebo stříbrné třásně. Uprostřed jedné strany bývá vyšitý křížek asi 5 *cm* daleko od kraje. Malá, jemná vyšivka může se umístiti v rozích nebo ve středech stran, nebo úzká lemovka podél všech čtyř stran. Pokrytí celé korporale vyšivkami, nebylo by vhodné. Dírkové vyšívání, t. zv. madeira a richelieu, není přípustné vzhledem k tomu, že částčky svaté Hostie mohly by lehce propadnouti. Pěkná jsou též korporale ze lněného damašku s velkanými příslušnými symboly a texty. Zvláštní péči věnují prání korporalí řeholnice Navštívení Panny Marie (Salesiánky), které podle přání své zakladatelky, svaté Jany Františky ze Chantal, vypraná a naškrobená korporale napínají na hladkou měděnou desku a suší je na slunci. Podobný způsob prání mají u Alžbětinek v Praze. Nové korporale, prve nežli se použije, musí býti posvěceno biskupem nebo knězem jím zplnomocněným. Posvěcení to pozbývá své platnosti, jakmile korporale jest tak chatrné, že ho nelze již použiti.

Příště o palla a purifikatoriu.

Praha.

Škola Panny Marie.

Hudba a náboženství.

Veškeren církevní zpěv starokřesťanský a ranného středověku měl cíl jediný: pozdvižení mysli k Bohu. Všichni vynikající hudební spisovatelé těch dávných dob zdůrazňují umravňující moc hudby a její úzký vztah k náboženství. Nechť jmenujeme jen Boethia, Reginsona z Prumu, Hermanna Contracta, Ariba Scholastica, Jana de Muris. Ačkoli středověk mnoho přispěl k povznesení církevní hudby, ač tolik hudebních spisovatelů theoretických etickou moc hudby vyličovalo, přece teprve šestnáctým stoletím nastává hudbě doba pravého rozkvětu. Vedle dvou velikých hudebních škol vlašských spatřujeme nizozemskou a španělskou v plném rozvinu. A všichni koryfeové těchto škol a období jsou proniknuti a ovládnuti mravně-náboženskou, očištnou silou hudby, takže u všech těchto mistrů hudba a náboženský, mravný, křesťanský život se veskrze ztotožňují. Budiž mi dovoleno uvést alespoň jednoho z nich: skladatele a spisovatele Charlesa Moralesa, jenž napsal: „Nenávidím veškeru světskou hudbu a nikdy jsem se jí neobíral. Účelem hudby jest duši vzdělávatí ušlechtilé a přísně. Hudba má vždy sloužiti jen ke chvále Boží“. Tato slova jsou tím pozoruhodnější, že vycházela z duše člověka, jenž dovedl nejen krásně o hudbě psáti, ale také znamenité skladby komponovati.

Obraťme se k velmistru starocírkevní hudby: Palestrinovi. V něm povstal v pravdě veliký stavitel, který z materiálu svatým Ambrožem a svatým Řehořem pracně nasbíraného vystavěl impozantní budovu posvátných tónů. Hudba až potud sice dostí již libozvuká, ale přece jen po vnitřní stránce nemá, počíná mluvití a duše lidská jí odpovídá. Palestrina stvořil hudbu svého druhu tou měrou dokonalou, že i v době nové hudby církevní v ní spatřován byl směrodatný vzor, vtiskující umění vážný, opravdu duchovní ráz. Jest opravdu obdivuhodné, co psal veliký tento muž v četných předmluvách svým příznivcům, jimž díla svá věnoval, o spásonosné moci hudby a její vnitřní mravní ceně. Opět a opět poukazuje Palestrina k tomu, že hudba, je-li výsledkem uměleckého snažení nábožensky citíciho, mravného člověka, jest ze všech umění nejzpůsobivějším mravy a celou duševní mohoucností lidskou řídití a očišťovati. Když tento velmistr dne 2. února 1594 ležel lžce nemocen, zmocnila se ho touha, aby již toho dne — byl svátek Očišťování Panny Marie — súčasnil se v nebi této Mariánské slavnosti. „Ano, přeji si toho, prosím o to snažně; kéž mi Panna Maria, má orodovnice,

tuto milost od božského Syna svého vyprosí!“ pravil, a skutečně také ještě toho dne zesnul v Pánu.

V téže době, kdy v Římě a v celé Itálii byl slaven Palestrina, vzbudil jiný hudební genius obdiv celého světa na severu.

Byl to Orlandus Lassus, jenž složil přes 2500 děl kromě četných hudebně estetických knih. V těchto spisech jest všude základní myšlenka, že hudba, jsouc původu božského, vykonává vpravdě posvěcující moc na duši lidskou a zušlechťuje povolaneho skladatele zrovna tak jako posluchače.

Jen krátce jest se zmíniti o Josefu Zarlinovi z benátské školy, jenž vynikal nejen jako theolog, počtář, hvězdář, přírodozpytec a filolog, ale i jako theoretik hudební. Ve znamenitém díle o základech harmonie vyjadřuje se o výchovném účinku hudby takto: „Hudba jest s to, aby způsobila zušlechtění srdce, čistou mysl, spravedlnost a soucit; a to jest význačným cílem žití, v tom spočívá to, co v našem bytí jest nezrušitelné“.

Staňme již na úsvitu nové doby a sledujme velmistry hudby nám bližší a bližší. Všude poznáváme, že nejlepší duchové byli naplněni hlubokým citěním náboženským.

Haydn zůstal hluboce zbožným po celý svůj dlouhý život, třeba že se rozhodně opřel vůli rodičů, aby se stal duchovním. „Bůh všemohoucí, jemuž jedinému za neskonalou všechnu milost děkovati mám, dal mi v hudbě tolik lehkosti, že již v šestém roce jsem na kůru při mši svaté pěl a trochu na klavír a housle hrál“ — vypravuje mistr ve svém vlastním životopisu. Jako kmet napomínal hochy zpívající na kůru: „Buďte jen vždy hodní a pilní a nikdy nezapomeňte na Pána Boha“. Ve svém testamentu praví: „Duši svou poručím milosrdenství Toho, Jenž ji stvořil, tělo budiž dle obřadu římsko-katolického do posvěcené země pohřbeno a na mše svaté za mou duši odkazují obnos dole uvedený“. Rukopisy všech větších skladeb jeho vykazují na počátku vždy slova: „In nomine Domini“ a na konci: „Laus Deo!“ nebo „Soli Deo gloria“. O práci jeho dovídáme se z vlastního mistrova životopisu toto: „Když mi komponování nejde, jak bych si přál, chodím po pokoji s růžencem v ruce, modlím se několik Zdrávas — a přijdou mi zase myšlenky“. Haydnovi bylo již 65 let, když psal své největší dílo: „Stvoření“. A tu praví: „Nebyl jsem nikdy tak zbožný, jako v době, když jsem pracoval o „Stvoření“. Denně jsem padal na kolena a prosil Boha, aby mi popřál ještě síly k dokončení tohoto díla“.

Mozart napsal poměrně málo církevních skladeb. Ale duch jeho byl od mládí pln vroucí zbožnosti. Kdysi ve společnosti protestantské namítal někdo, jaká jest to prý škoda, že tak mnozí velící mistři tonů — jakož i malíři — své nesmírné síly vyplytvali často na neúčinné a duchamorné látky náboženské. Mozart, jenž byl přítomen, obrátil se k mluvčímu rozhněván a řekl: „Je-li na tom u vašich protestantských umělců něco pravdy, nevím, ale u nás katolíků jest tomu jinak. Vy nemůžete procítili, co jest to: „Agnus Dei, qui tollis peccata mundi! Dona nobis pacem!“ Kdo, jako já, od prvního dětství ve svatá tajemství naší víry byl uveden, kdo, jako já, když nevěda, kam se uchýliti s ponurými tísníci pocity, s celou vroucností k službám Božím utíkal a povznešen a uklidněn odcházel, kdo, jako já, ty za šťastné pokládal, kdož Nejsvětější svátost Oltářní přijímali, a s nimi radostně se modlil: „Benedictus, qui venit in nomine Domini“ — ten pochopí, jaké jsou to city, které duši katolíka zachvívají“.

O velikém Beethovenovi, jenž napsal také dvě velikolepé mše, jsou v literatuře v příčině poměru jeho k náboženství názory nejrozumnější. Že atheistou — jak mnozí vykládají — nebyl, svědčí ta okolnost, že jako dobrý katolík přijal na smrtelné posteli svátost Posledního pomazání. „Děkuji vám, důstojný pane, přinesl jste mi útěchu“ — byla jeho slova za zaopatření.

Gluckův náhrobek nese nápis: „Zde leží poctivý německý muž, horlivý křesťan, věrný manžel, Krištof rytíř Gluck, velmistr vznešeného hudebního umění“. Gluck byl vychován na jezuitském gymnasiu a zůstal dobrým katolíkem až do sklonku života. Ale přesto necítil se býti k náboženské hudbě povoláným. Když se mu to namítalo, řekl: „Není každý pro všechno; a jest rozumno, aby nikdo nechtěl pracovati o něčem jiném, než co umí“.

Také Karel Maria Weber, ač pravověrný katolík, oddal se cele světské hudbě. V jeho denníku nalézáme tato slova: „Bůh dopustil, abych v životě musil mnoho bojovati, ale přece zase přivedl mne k dobrým lidem, kteří mi život opět cenným učinili. Bůh pomáhal, Bůh zase pomůže — já důvěřuji v Jeho milost“. Zklamáním, jichž se mu dostalo operou „Euryantou“, stavěl vsříc své vyznání: „Stavím vše na Bohu a své Euryantě“. Poslední jeho slova k přátelům zněla: „Bůh odplatíž vám veškeru vaši lásku. Jdětež teď, nechte mne spáti“.

Rossini umíraje dal povolati k sobě kněze. Ale jeho manželka nechtěla duchovního k choti svému pustiti, pravíc: „Můj muž konal své povinnosti jako člověk dokonale, neznepokojte ho“. Když

farář konečně byl k lůžku umírajícího připuštěn a tázal se Rossiniho: „Věříte, maestro, v pravdy naší svaté víry katolické?“ — odpověděl skonávající: „Kdo napsal „Stabat Mater“, musí mít víru“.

Ludvík Spohr si přál, aby to, co ve svých skladbách tony vyslovil, lidstvu skytlo zároveň pohled do jeho duše a náboženství. Jeho umění bylo mu posvátné jako náboženství a hudba těsně spojená s vírou, nadějí a láskou — praví jeho životopisec.

Veliký abbé František Liszt již od mládí horoval pro víru katolickou. Od malička oddával se Františkův duch — tak podává zprávu denník jeho otce — přirozenému sklonu k pobožnosti a živý jeho cit pro umění se slučoval se zbožností, která měla všecku upřímnost jeho věku. Jeho první skladba — „Tantum ergo“ pro sborové hlasy — byla náboženského obsahu. V době jeho pařížských triumfů jako virtuosa vnucovala se mu vždy úsilněji myšlenka vstupu do kláštera. Heine podává zprávu o jeho neúnavném dychtění po světle a božstvu, které svědčí o jeho smyslu pro svatost a náboženství. Náboženské hnutí doby, ve které žil, jehož duchovními vůdci byli: Chateaubriand, Lamartine a Laménais, působilo na něho nejhlubším dojmem. Téměř všecka jeho díla mají náboženský ráz. Sem náleží nejen jeho výslovně církevní díla: „Kristus“ a „Missa choralis“ (dvě slavnostní mše), „Svatá Alžběta“, „Žalmy“, „Requiem“, „Mše pro varhany“ atd., nýbrž ještě více — důkaz to, jak velice se celou jeho tvůrčí činností neslo jeho náboženské cítění — „Années de pèlerinage — Leta putování“, která po veliké cestě největšími nádhernostmi přírody a ducha ústí ve vznešený zpěv „Anděl Páně“. V dopise z roku 1860 píše mistr: „Tyto řádky píší 14. září, v den slavnosti Povýšení svatého Kříže. Pojmenování tohoto svátku církevního jest také označením mého planujícího a tajemného pocitu, jenž celý můj život jako svatou ranou probodl. Ano „Ježíš na kříži“ — žhoucí to přání po kříži a jeho povýšení: to bylo vždy mé pravé, vnitřní povolání. To jsem pocítil v nejhlubším srdci od svého 17. roku, kdy pokorně a se slzami jsem prosil, aby mi bylo dovoleno vstoupiti do semináře. Tehdy jsem doufal, že mi bude dopřáno žíti životem svatých a snad i umříti smrtí mučednickou. Bohužel, nestalo se tak, ale, ačkoli jsem se dopustil mnohých hříchů, z nichž jsem se ovšem opravdově kál, nebylo mi božské světlo Kříže zcela odňato. Děkuji Bohu za to a zemru, duši maje upjatou na kříž našeho spasení, naši největší blaženost“. Dávné, toužebné přání Lisztovo, aby byl pohřben v habitu františkánském, došlo splnění.

Těž Gounod, skladatel „Fausta“, byl od mládí nejhlubšího cílení náboženského. Nechybělo mnoho, a i on — jako Liszt — byl by se věnoval stavu duchovnímu. K svému oratoriu „Smrt a život“ napsal sám předmluvu, plynoucí z hloubi nábožensky zanícené, věřící duše. Když pracoval o tomto díle, vyjádřil se takto: „Dlouho jsem o tomto námětu přemýšlel; každým dnem mne více zajímá. Podle mého soudu nalézá hudba své nejušlechtlejší, nejčistší a nejvznešenější formy ve výrazu náboženských myšlenek a cílení“.

Jedním z nejzbožnějších katolíků byl Chopin, básník klavíru. Liszt o něm napsal: „Jako mistři středověcí pokládal své umění za povolání vysoké a ve službě tomuto umění přinášel s sebou celou svou zbožnost, která umělce zušlechťuje a zároveň šťastnými činí“.

K řadě nejušlechtlejších, nábožných duší přiřazuje se i Antonín Bruckner. Všechna jeho díla ovládala představa „o milém Bohu“. Před Bohem padal na kolena v hodinách vyučování, když se zvonilo klekání, a modlil se tak, jak nikdo nikdy neviděl někoho se se modlití. Bohu věnoval svou poslední „gotickou“ symfonii, jako Haydn svá díla. K Bohu povznášel se ve svých mších. K hudbě byl od mládí v náboženském poměru. Měl jako málokdo veliký pocit posvátnosti tónů. Proto přetvořoval v tony jen to, co bylo veliké, vznešené, slavnostní. Všecko nepatrné, tužby pozemské a smyslné leží hluboko pod ním. Brucknerovi není ton žádným řemeslným nástrojem, nýbrž posvátným darem nebes. Z tohoto náboženského pocitu pochází i jeho poměr k Bohu, jemuž věnoval nejvznešenější svá díla církevní (mše, Te Deum, 150. žalm), ba i do symfonií vstupuje v jejich nejvyšších momentech náboženský ton. Jestliže IX. symfonii, závěrečné dílo své tvorby, nazývá „gotickou“ — její útvary vznikly mu v duši při pobožnosti v chrámu Svatoštěpánském ve Vidni — a korunuje ji svým „Te Deum“, sám tím ukázal, že básnění tony bylo mu budováním chrámu ke cti a chvále Boží.

Umělci, jako byl Bruckner, byli po stránce náboženské i jiní, naši, cele naši: Křížkovský, Dvořák, Musil. O nich, jejich umění zdravém, čistém, zbožném — dá-li Bůh — jindy.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Dogma, liturgie, život.

(Pokrač.)

Když jsme se byli pokusili vysvětliti význam tří pojmů: dogma, liturgie, život, přikročme k tomu, abychom objevili jejich vzájemné vztahy. Viděli jsme již, že k sobě navzájem nestojí v pořádném poměru, nýbrž že základním pojmem jest život, zvláště náboženský život. Tomuto mají oba ostatní pojmy sloužiti. Chceme přece dosáhnouti pomocí dogmatu a liturgie opět důkladnějšího života náboženského. Poměr tří věcí: dogmatu, liturgie a života vyjádří se nejpřípadněji a nejkratčeji formulkou: „Lex orandi, lex credendi — Zákon modlitby jest také zákonem víry“, nebo, jak to stojí v dogmatizační bulle Neposkvrněného Početí: „Atque adeo lex credendi ipsa supplicandi lege statueretur — A tak (tím totiž, že už dříve byl svátek neposkvrněně počaté Bohorodičky slaven) byl zákon víry zákonem modlitby ustanoven“.

Musíme se trochu podrobněji zabývatí významem této formulky. Beze sporu: zákon víry jest v tomto pořadí nejprvnějším. Víra stvořila a vytvářela liturgii, modlení. A víra tvoří a vytváří liturgii ještě dosud. Víra se tím v liturgii stala takřka konkrétní, plastickou, viditelnou. Proto jest liturgie, to jest, co se církev modlí, a způsob, jak se modlí, pro nás jistým prostředkem k nalezení toho, co církev věří. A to jest jistě vlastní smysl formulky: „Zákon modlitby jest zároveň zákonem víry“. Na druhé straně pak tím, že víra vytvořila liturgii a v ní žije, jest liturgie hlavním prostředkem k zařizení života podle víry, jinými slovy: k umožnění toho, abychom opět dospěli k podstatnějšímu a jadrnějšímu křesťanství. Liturgie staví se k životu bezprostředněji než víra. Mluvme tedy nejprve o vztazích liturgie k životu, potom o poměru dogmatu a života a dogmatu, života a liturgie.

Liturgie předpokládá život, jest sama životem a vytváří život. Liturgie předpokládá život, totiž život pro jediného, samotného Boha. Všechn ostatní život a každá životní činnost jest volným výronem tohoto nekonečného života: „Apud Te est fons vitae — U Tebe jest pramen života“ (Ž. 35.). A jelikož život stvoření jest výronem nekonečného života Božího, musí se zase zpět do něho navrátiti. S velikou životní moudrostí praví starý pohan Aristoteles: „Primum principium, ultimus finis — Ten, jenž jest první příčinou všeho, jest nutně také posledním cílem všeho“. Jinými slovy: tím, že všechn ostatní život vychází ze života Božího, jest dána nutnost liturgie, bohopocty. Liturgie pak předpokládá nekonečně

bohatý život prvního liturga, Bohočlověka. Viděli jsme již v jednom dřívějším článku, že Bůh sám sobě dal hodného liturga a ctitele Vělením svého Syna. V tomto koluje nádherný život. Bohatý život přírody a milosti, život poznání a chtění v přirozeném a nadpřirozeném řádu. Nejvyššího vrcholu dosahuje tento život v liturgii, jestliže při Proměňování naše srdce znovu se úplně odevzdává nebeskému Otci. Liturgie předpokládá dále bohatě proudící život svaté Církve, kteráž poměrem Stvořitele k stvoření, v nadpřirozeném řádu Otce k dítěti, samu sebou danou bohopoctu stále více vytváří, učinila z liturgie nádherné, životní, umělecké dílo. Liturgie pak dále předpokládá život lidského liturga, kněze, jenž z nařízení Církve ve jménu Kristově liturgii vykonává. Čím bohatší jest jeho život, tím lépe, tím spíše se stane liturgie tím, čím má býti — živým oddáním se Bohu. Liturgie pak ze stejného důvodu předpokládá také život věřících, neboť oni jsou spoluobětníky. Ne ve svém vlastním jménu, ne jako soukromá osoba, nýbrž ve jménu Církve, jako úřední osoba stojí kněz u oltáře.

Tak přicházíme i od tohoto hlediska opět ke skutečnosti, že pouhá pasivnost věřících při slavení mše svaté jest věc protismyslná. Ne pouze kněz jest obětníkem, také věřící jsou spoluobětníky. Právě proto musí býti při tom zcela, s tělem i duší, pomocí obřadů, rozumového poznání, poznání z víry, citů a projevů vůle. Liturgie chce uvést v činnost všechny životní síly. Vzácnou životní sílu rozumu přirozeným poznáním, poznáním víry. Oběma, rozumu i víře, klade oběť, která se koná na oltáři, nejtěžší úkoly. Pak jest liturgií pobádána k nejhodnější činnosti i druhá životní síla člověka, vůle. Jest přirozeno, že rozumové poznání toho nesmírně velikého, co se děje na oltáři, vyvolává samo sebou skutky oddanosti a lásky, sebezapomnění před tváří Božství.

Také tělesný život přivádí při správném slavení liturgie do nejintenzivnější činnosti. Tvoří přece podklad duchovního života, a všechny duchovní činnosti jsou vždy spolupodmíněny tělesnými záchvěvy. Rozumové poznání a poznání z víry předpokládají činnost zevních i vnitřních smyslů; duševní snažení a svobodná vůle předpokládají smyslové chtění. Smyslový život jest opět nesen vegetativními životními činnostmi. Tak jest jaksi patřičně veškerý tělesný život při správném slavení liturgie v činnosti. K tomu přicházejí ještě předepsané obřady při mši svaté, které v prvé řadě jsou činnostmi tělesného života. Nádherný příklad nejintenzivnější životní činnosti při mši svaté jest Božský liturg na oltáři, jenž se úplně

rozplývá v dokonalé odevzdanosti ke svému nebeskému Otci. Skrze Něho a ve spojení s Ním stává se všechna naše liturgická účast plně hodnotnou a bohumilou.

Ze všeho toho jest zřejmo, jak málo odpovídá ideálu způsob, jakým většina věřícího lidu dnes obcuje mši svatě, a jak to bylo zapotřebí, aby přišlo t. zv. liturgické hnutí. Už výrazy: „býti přítomen při mši svatě“, „slyšeli mši svatou“, „jíti na mši svatou“, „vyplniti svou nedělní povinnost“ ukazují nízkost pojetí, které se, bohužel, částečně ještě dnes nalézá v mravoukách. Když tak na př. stanoví jeden moralista, a jest to dokonce jeden z nejlepších, že ten, kdo v neděli jest ospalý při mši svatě, „činí zadosť své povinnosti“, kdo však opravdu spí, že „jí nečiní zadosť“, jak daleko to zůstává za ideálem, jež nám ukázal zesnulý papež Pius X. svou tisíckrát opakovanou, ale dosud stále nedostatečně zachovávanou zásadou: „Nemáte se modliti při mši, nýbrž mši svatou“. Společná účast a společná modlitba věřícího lidu, krátce: spoluslavení mše svatě věřícím lidem, jest ideál, jehož musí býti za každou cenu dosaženo. To jest zřejmo, jestliže se hledí na liturgii jakožto zrozenou ze života a životně se projevující.

K stejnému výsledku se přijde, hledí-li se na liturgii jakožto životatvárnou. V prvním našem článku jsme viděli, že liturgie má dvoji tvářnost. Jest oddáním se stvoření Bohu, ale zároveň i oddáním se Boha tvorů. Nejvyššího stupně tato oddanost Boží dosahuje ve svatém Přijímání, v obětní hostině. Touto druhou svojí stránkou stává se liturgie životatvárnou, životadajnou. Vkládá seménko božského života do naší duše ve svatém křtu. Křest v poslední řadě není vlastně ničím jiným, než anticipovaným svatým Přijímáním, *voluntati obiectivum, přijetím křtu vyslovenou a vyjádřenou touhou* po svatém Přijímání, jak bychom to mohli ve smyslu svatého Tomáše říci. Také křest běře v poslední řadě všechnu svou sílu ze svaté Oběti, která se ukazuje jakožto životadárná skrze křest. Něco podobného platí i o ostatních svátostech. Sémě nadpřirozeného života, které liturgie při křtu svatém do duše vložila, povzbuzuje k růstu a sesílení, chrání je před nebezpečím a znovu je v ostatních svátostech oživuje, jestliže zemřelo. Mimo liturgii není žádného jiného životního pramene, z kterého by tak bohatě vyvěral nadpřirozený život. Také přirozený životní pramen manželství povznáší, povyšuje, zušlechťuje a zbožšťuje, takže zde přirozený i nadpřirozený život úžasně splývají v jeden pramen.

(Pokračování.)

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

X.

Slunéčko svílí nad nivou,
osení zelené raší,
prostorou Boží zářivou
skřivánek k nebi se vznáší.

Výše a výš
letět ho zříš,
šveholí písničkou tvůrčí,
v hrdélku kloktá to, zurčí,
zpívá, zpívá,
k nebi se dívá,
letí a neumdlívá.

Kam se to díváš, sedláče?
úsměv ti do tváře sedl.
Do nebe vzhůru na ptáče,
které jsi pozahlédl?

Výše a výš
letět ho zříš,
spirálou ladnou se zvedá.
Koho tam v blankytu hledá?
Zpívá, zpívá,
k nebi se dívá,
letí a neumdlívá.

Už jenom slyšet luzný zpěv,
v azuru pták se ztrácí,
snad že ho láká andělský zjev
nad tvoji pilnou prací.

Výše a výš
letět ho zříš,

v blankytné zmizel tůni,
tam, kde sám Tvůrce trůní!
Zpívá, zpívá,
třeba se skrývá,
v modlitbě neumdlívá.

Vychází Křištof z pralesa hloubi
jako zjevení z jiných, lepších světů,
mohutný vous tvář zářící vroubí,
v očích mu svítí tisíce vznětů.

Skřivánka slyší, pozvedá ruku,
žehná mu, volá sladké jeho jméno.
Umlklo náhle kouzlo zvuku,
jak bylo jméno vysloveno.

Pojednou s výše spadnulo ptáče,
jakoby bleskem sneslo se na rámě jeho,
zašvítořilo, blaženě skáče,
cvrliká světci cosi důvěrného.

Sladko tu sedět na rameni,
které dřív samo Jezulátko neslo,
dražšího místa v světě není,
Boží to bylo posvátné křeslo!

Usmál se světec, vzpomíná sladce,
pozvedá oči k nebesům svého Krále,
posílá pozdrav Jemu i jeho Matce,
na ptáče hlédne v něze neskonalé:

„Zvedni se zase, poutníče vzduchu,
k nebesům zamiř v novém chvalozpěvu,
podoben živému, věčnému Duchu,
zazpívej lidem pro úlevu!“

Uprostřed socha bohyně. Kněžky ji zdobí,
prastarý, ze dřeva tvar,
Efezskou sochu uměle napodobí,
Efezu dávný dar.

Z ebenu černého řezána, od pasů dolů
révovím opásaná,
podobná rýhovanému kolu,
dokola rýhovaná;

voňavky východu plní ty hluboké rýhy,
zdobí je řada hlav:
býků, supů, beranů veliké tíhy,
květů, plodů a trav.

Nad pasem nahá hrud' mnohými prsy se týčí,
plodnosti Země to znak,
na hlavě věnec z věží ji královsky líčí,
za hlavou Luna a mrak.

Po jejích ramenech šplhají štíhlé lvíce,
u nohou jeleni dva,
ponurem svitem lesknou se její líce,
pod nohou podoba lva.

Široko daleko tady se Artemis slaví,
bohyně pravěká již,
z daleka za ní přicházejí davy,
Arie její je říš.

Dianou zovou ji Římané světovládní,
panny vidí v ní vzor,
krásnější ženy neznají nad ni,
lovkyni pannu z hor.

Velekněz stanul a zástupy utichnuly,
kněžky svou třímají zbroj,
vířící tance na chvíli postanuly,
nahých těl srazil se roj.

Hrnou se kněží, zvedají berly svoje,
věštcové staví se k nim,
hetéry krásné sluní se bez závoje,
z oltáře zvedá se dým.

Kadidla Východu, voňavky z Arabie,
z Indie květů všech pach
line se vánkem, modravě kryje
kněžského roucha nach.

Velekněz mluví: „Veliká bohyně země,
v tobě je života zdroj,
ze všech tvých prsů line se věčně, jemně,
úrody žádoucí znoj.

Bohyně Luny, jež je tvou aureolou,
Všelásko, zdráva buď,
budoucnost temná tobě je pravdou holou,
jak tvoje nahá hrud.

Úrodu hojnou rozsívej naší zemi
v pole a vinice, sad,
zahrň nás plody, zkvetlými háluzemi,
dárkyně nebeských vнад.

Požehnej lásku, zúrodni všecky matky,
stáda i lesní zvěř,
v objetí slastném ať je náš život sladký,
rozkoš nám věčnou svěř!“

Zavíří bubny a flétny se v dunění mísí,
šalmají zasténá kvil,
divokou písni zjaří se tváří rysy,
vášeň je jediný cíl.

Divokou žádostí brunátná spletou se těla,
necudný chechtá se ryk — —
v tom, jak by šelma skočila, dávit chtěla,
zjevil se Zápasník!

„Ustaňte! hanba! třikráte hanba! běda!“
Křištof se objevil v ráz,
posvátnou hůl svou nad smečkou rujnou zvedá,
vilníky pojal mráz!

„Herakles! běda! spaste se útekem, běda!“
v úzkosti zaříčí dav,
všecko to prchá, spásu v útěku hledá,
tisíce prchá hlav.

„Zastavte, zpátky!“ Křištof jim káže a kyjem
zamává nad hlavou svou,
„nejsem já Herakles, jinému Bohu my žijem,
poslyšte výstrahu mou!

Mrtvému idolu vy tu sloužíte podle,
jediný živ je Bůh,
máte-li rozum, neklaňte mrtvé se modle,
hřích váš je hanba a puch!

Nejsem já Herakles, smrtelný člověk jsem stejně,
jako zde každý z vás,
nesmrtelnost však nesu vám bohabojně,
učení nadzemských krás.

Zanechte modly, živému Bohu se kořte,
který stvořil i vás,
pro krásy duchovní svatým zápalem hořte,
jinak vás pohlí ďas.“

Vytrhl peníz poutníku z ruky jeho,
přečetl nápis v něm,
vyložil smysl nápisu tajemného
divákům všem:

„Není žádné Diany, nebylo nikdy,
planý to výmysl jen,
jediný Bůh žil od věčna, Stvořitel všeho,
z temnosti vyvedl den!

Stvořil on světlo, by živilo celou zemi,
založil den, měsíc, rok,
stvořil on nebe s hvězdami na něm všemi,
od hvězdy k hvězdě šel krok.

On je to odvěké Slunce, které nás živí,
on pouze Pravda jest,
nezměrné jsou, jež na nás vykonal, divy,
Tvůrce a vládce hvězd.

Život váš vašeň jest, nepravost, zvířecí pudy,
Bůh ale přesvatý jest,
trestá on hříchy a bludy,
jemu jen patří čest.

Pro spásu lidstva seslal nám Syna svého,
celý by vyučil svět,
za hříchy naše v oběť pak vydal jeho
na kříži naposled!

Ježíš Kristus jediný Syn je Boží,
v něm pouze spása jest,
kdo jeho jho si na svá ramena vloží,
jistě jde do říše hvězd!

Ježíše kážu, přesvaté lidstvu jméno,
Diana vaše je blud;
rozpadni v niveč, co bludem je vymyšleno,
v kamení tříšť a hrud!“

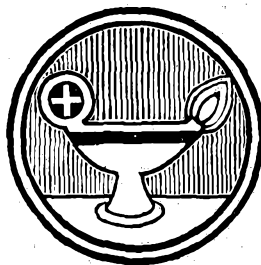
Pozvedl kyj a znamení kříže kreslí
nad chrámem Diany,
s praskotem hrůzným sloupy se
do vzduchu vznesly,
anděly strhány.

Jako když sopka vychrlí kamení lávy,
z jámy se vyvalí kouř,
tak tady hrouť se všechny Diany slávy,
drtí je blesky a bouř.

Zděšení jalo zástupy ohromené,
na zemi válí se lid,
ze spouště kamení, zdrcené, rozvalené,
vzchází dne nového svit. (Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Z mezinárodní koleje svatého Anselma v Římě.

Dne 21. dubna, o svátku svatého Anselma, konala se v mezinárodní benediktinské koleji svatého Anselma v Římě dojemná slavnost odhalení pomníku prvního primasa řádu benediktinského a budovatele Koleje, opata Hildebranda de Hemptinne († 13. srpna 1913). Osm kardinálů, mezi nimi i devadesátiletý děkan svatého Kollegia, kardinál Vincenzo Vanutelli, mnoho prelátů, různí řádoví generálové, dále pak četní diplomaté a přátelé řádu benediktinského zúčastnili se této rodinné slavnosti. Po uvitacím proslovu nynějšího opata-primasa Fidelise ze Stotzingen následovalo odhalení pomníku, provedeného komendantem Gallim. Jest to mramorové poprsí zemřelého v pozlaceném výklenku; pod ním nalézá se mramorová deska, na níž zlacenými písmenami napsány jsou hlavní zásluhy zesnulého primasa o řád benediktinský. Kolem výklenku nalézají se znaky 15 kongregací benediktinských, které se o zřízení pomníku přičinily.

Opat kláštera Svatopavelského Ildephons Schuster vylíčil krátce dějiny řádu benediktinského, život benediktinský na Aventinu, kde v klášteře svatého Bonifáce mezi jinými i svatý Vojtěch přijal řeholní roucho a delší čas prodlél; zvláště pak poukázal na nový rozkvět staroslavného řádu v posledních desíletích, na němž se opět osvědčilo heslo mateřského kláštera na Monte Cassinu: „Succisa virescit“. Tři muže vyvolila Boží prozřetelnost k provedení úkolu tak důležitého, jako bylo přetvoření řádu: papeže Lva XIII., kardinála Josefa Benedikta Duscita O. S. B., arcibiskupa catanianského (Sicílie), a opata Hildebranda de Hemptinne.

V druhé polovici minulého století počal se v řádu probouzet nový život; nové kongregace byly založeny, jako na př. dvě Americké a Beuronská, kláštery již stávající sjednotily se rovněž v kongregace, jako v Bavorsku, avšak styku mezi jednotlivými kongregacemi nebylo. Každá věnovala se své vlastní činnosti, a na spolupráci všech kongregací nikdo nepomyšlel. V Římě samotném upadlo jméno „Benediktini“ v zapomnutí. Známí byli pouze mniši „Cassinští“ a „Sublacenští“. Prozíravý papež Lev XIII. máje v úmyslu schismatický Východ přimět k návratu do lůna svaté matky Církve, vyvolil k provedení tohoto vedlejšího úkolu řád benediktinský. Jak známo, pojal nynější svatý Otec tentýž úmysl. Především však

měl být celý řád sjednocen. K dosažení tohoto účelu považoval papež především dvě věci za nejdůležitější: Založení studijního ústavu v Římě, v němž by řádový dorost společně byl vyučován a vzděláván, a sjednocení všech kongregací řádu v jednu konfederaci (centralisace jako u jiných řádů, na př. Františkánů, Dominikánů, Jesuitů a jiných, jest u řádu benediktinského nemožná, ježto podle řehole svatého otce Benedikta každý klášter tvoří úplně samostatnou rodinu).

K provedení těchto dvou úkolů vyvolil papež Lev XIII. zbožného Benediktína, arcibiskupa catanianského Dusmeta. V listopadu roku 1886 svoláni byli opatové různých klášterů do Říma ke shromáždění, které zasedalo v S. Callisto za předsednictví arcibiskupa Dusmeta. Za nedlouho nato nařídil Lev XIII. arcibiskupovi, aby počal se stavbou Koleje svatého Anselma. Podobná kolej byla založena již roku 1687 papežem Innocencem XI., především ovšem pouze pro mnichy kongregace Cassinské; chovanci jejími byli mnozí věhlasní mužové, jako benediktinský papež Pius VII. a jiní. V bouřích a zmátcích na konci XVIII. a na počátku XIX. století byla však i tato kolej zničena. Nyní měla být znovu vybudována, a sice ve větším rozsahu, neboť papež zamýšlel zřídit veliký studijní ústav pro celý řád. Po úsilovné námaze mohl Dusmet dne 1. ledna 1888 ústav otevřít, ovšem prozatím ve velmi skrovném měřítku. Téhož roku jmenován byl zasloužilý arcibiskup kardinálem. Měl sice řád benediktinský tehdy již čtyři kardinály (Celesius, arcibiskup palermský, San Felice, arcibiskup neapolský, Ganglbauer, arcibiskup vídeňský, a učený mnich solesmesský Jan Bapt. Pitra), avšak papež neváhal ani okamžik jmenovati dalšího.

K výslovnému přání papežovu vyzval kardinál Dusmet v únoru roku 1893 zvláštním oběžníkem opaty jednotlivých klášterů k dostavení se do Říma k slavnosti kladení základního kamene nové Koleje svatého Anselma na Aventinu a k předporadám o konfederaci řádu. V dubnu shromáždilo se skutečně více než 40 opatů v Římě. Dne 18. dubna položen byl základní kámen nové Koleje, od 20. do 24. dubna pak konány byly porady. Kardinálu Dusmetovi, jehož osobnost působila na shromážděné mocným dojmem, podařilo se odstraniti veškeré překážky, hlavně nedůvěru některých opatů, takže otázka konfederace mohla být kladně vyřízena. Články tvořící podklad konfederace byly papežským Brevem ze dne 12. července 1893 potvrzeny; zároveň jmenoval papež opata kláštera Maredsous v Belgii, Hildebranda de Hemplinne, prvním primasem

řádu benediktinského. Kardinál Dusmet, splniv své poslání, zemřel 4. dubna 1894. Mohl ke své radosti alespoň při prvních podnicích nového primasa radou i činem podporovati. Tento pak ukázal se býti pravým mužem v tak těžkém a zodpovědném úřadě.

Jako mladík opustil opat-primas Hildebrand otcovský dům a jako mnozí jiní odebral se do Říma, aby s mečem v ruce bránil ohroženého papeže Pia IX. proti jeho nepřátelům. Ze zdravotních důvodů byl však nucen opustiti vojenskou službu, a tu se rozhodl ke vstupu do řádu benediktinského. Roku 1868 přijel se svým otcem do Einsiedeln ve Švýcarsku, kde žádal o přijetí. Avšak tehdejší opat Jindřich IV., dobrý znalec lidí, jej upozornil: „Einsiedeln se pro vás nehodí. Obraťte se raději do Beuronu. Tam jistě své schopnosti plně uplatníte“. Mladý muž uposlechl této rady a vstoupil v Beuronu do noviciátu; jeho novicmistrem byl pozdější první opat emauzský Benedikt Sauter. O svátku Nanebevzetí Panny Marie roku 1870 složil svaté sliby, dne 11. června 1872 byl vysvěcen na kněze a od té doby zastával úřad sekretáře arcipata Maura Woltera. Když po smrti tohoto (8. července 1890) stal se arcipatem bratr jeho Placidus Wolter, dosavadní opat kláštera Maredsous v Belgii, byl P. Hildebrand de Hemptinne dne 9. srpna 1890 zvolen opatem v Maredsous a dne 5. října na Monte Cassinu u hrobu svatého Otce Benedikta benedikován. Jako opat maredsousský přijel s arcipatem Placidem do Říma. Oba přijati byli papežem Lvem XIII. ve zvláštní audienci. Mimo jiné rozhovořil se papež i o budoucí stavbě nové Koleje svatého Anselma a podotkl, že hodlá Františkánu architektu Frà Isidorovi svěřiti vypracování plánů a provedení stavby. Opat Hildebrand, až dětinsky upřímný a zvyklý své mínění vždy otevřeně pronášeti, dovolil si poznamenati, že by to bylo poněkud odvážné, ježto Františkán příliš málo zná způsob života benediktinského a proto nemůže míti plného porozumění pro zařízení benediktinské Koleje. „Nuže, dobře“, odvětil Lev XIII.; „vypracujte tedy plány vy.“ Opat Hildebrand bez váhání rozkazu papežova uposlechl a vypracoval plány k úplné spokojenosti Lva XIII. Tak povstala na Aventinu nádherná budova Koleje svatého Anselma s románským kostelem. Již koncem října roku 1896 mohlo se v Koleji začíti s vyučováním; kostel pak byl posvěcen slavnostním způsobem dne 11. listopadu milostivého leta 1900 kardinálem Rampollou, jehož byl Lev XIII. jako svého „legatus a latere“ k této slavnosti vyslal.

Tím byla splněna prvá část programu papežova. Mnohem větší obliže než stavba Koleje působila však otázka konfederace všech

kongregací řádu. Zde jednalo se o něco, čeho v řádu dosud nebylo. Na jedné straně měly se jednotlivé kláštery a kongregace podle přání papežova sloučiti, na druhé straně však nemělo nastati v původní organizaci řádu podstatných změn, nýbrž dosavadní samostatnost klášterů a kongregací měla býti zachována. K provedení tohoto úkolu bylo zapotřebí mnoho taktu a obezřelosti, vlastností to, jichž se opatu-primasovi Hildebrandovi dostávalo plnou měrou. Jeho cílevědomému, obětavému a neúnavnému působení podařilo se také záměry Lva XIII. uskutečniti. Podle ustanovení papežova měl primas ve svém úřadě setrvali 12 let, pouze prvý primas ad nutum Pontificis, t. j. jak dlouho by se papeži líbilo. Tak zastával opat-primas Hildebrand de Hemptinne úřad tento plných 20 let, až do své smrti. Byla to leta bohatá na úspěchy, ale i na trpké zkušenosti.

Roku 1911 odebral se opat-primas Hildebrand do Ameriky na visitaci tamnějších benediktinských klášterů. Po návratu z této svízelné cesty objevily se u něho prvě příznaky zákeřné choroby, která brzy propukla v plné síle, takže opat-primas nemohl více dostáti všem povinnostem svého úřadu. Z tohoto důvodu zvolen byl v Římě shromážděnými opaty dne 13. května 1913 koadjutor primasa „cum iure successionis“ (s právem státi se nástupcem) v osobě opata kláštera Maria Laach v Porýnsku, Fidelise ze Stotzingen, nynějšího primasa. Brzy na to rozloučil se opat-primas Hildebrand se svou, jemu tak drahou Kolejí a uchýlil se do Beuronu, kláštera to, v němž roku 1869 přijal řeholní roucho; tamtéž zemřel již dne 13. srpna 1913.

Dílo jeho však trvá. Defunctus adhuc loquitur. Několika tisícům mladých řeholníků dostalo se v Koleji svatého Anselma pečlivé vědecké výchovy, jejíž důsledky v celém řádu se jeví. Jeden kardinál (Serédi), tři biskupové a 24 opati vyšli z Koleje. Nyní čítá Kolej 16 profesorů a 92 alumny; více pro nedostatek místa nebylo možno přijali. Při stavbě Koleje věru nikdo netušil, že se během 30 let počet členů řádu ztrojnásobí. Konfederace, které se s počátku v některých kruzích hledělo vsříci s určitou nedůvěrou, se výborně osvědčila. Nyní panuje ve starobylém řádu opět jednotný duch, vzájemné porozumění a podporování se; všichni se cítí býti členy jedné veliké rodiny. To se ukázalo skvělým způsobem při posledním shromáždění opatů v Římě na podzim milostivého leta 1925. O takové svornosti, jaká zde panovala, nebylo dříve ani slechu. Dílo oněch tří mužů, které sama Božská prozřetelnost řádu poslala, papeže Lva XIII., kardinála Duscita a opata Hildebranda de Hemptinne,

jest korunováno úspěchem. Krásná mramorová socha papeže Lva XIII. v životní velikosti, postavená v sakristii Koleje svatého Anselma, stále připomíná obyvatelům jejím velikého příznivce a podporovatele řádu; opat-primas Hildebrand má nyní také již svůj pomník. A kardinál Dusmet? Dá-li Bůh, budeme mu snad již brzy moci zasvětili oltář v kolejním kostele. Jako arcibiskup cataniánský byl své diecési, cholerou zamořené a zemětřesením a výbuchy Etny polozničené, skutečným andělem lásky, jenž vše všem obětoval. Již za svého života byl považován za světce. Po jeho smrti pak úcta k němu se stupňovala. Obyvatelé Catanie a Sicilie chovají ku „svatému kardinálu“ naprostou důvěru, důvěru, odměněnou mimořádnými vyslyšenými modliteb a zázračnými uzdraveními. Životopis zasloužilého kardinála jest již napsán, rovněž potřebné kroky k přípravě procesu blahorečení jsou podniknuty, takže lze doufat, že velikému synu svatého Otce Benedikta skutečně v brzku budou zasvěceny první oltáře.

Řím.

P. Hildebrand Höpfl.

Vývoj mešních zpěvů ve středověku.

Kyrie eleison.

Mladému křesťanství, narozenému na mateřské půdě Palestiny s jejím národním náboženstvím židovským, postavila se v cestu vedle synagogy veliká řada polobarbarských mystických kultů. Jedním z nich byl téměř v celém tehdejší vzdělaném světě rozšířený kult Slunce, jenž se v prvních stoletích křesťanských úzce spojil s kultem římských císařů jako státního božstva; a právě zde musila dobytí církve Kristova rozhodného vítězství, měla-li se úspěšně vyvíjeti. Tohoto vítězství též dobyla v posledním období svých největších a nejkrvavějších pronásledování. Ale tyto styky s oběma, byť i přemoženými, kulty staré antiky nezůstaly bez vlivu na křesťanskou ideologii, zvláště v liturgii. Jsou to především dvě myšlenky, ve kterých badatelé vidí odraz oněch kultů. Představa Ježíše Krista jako duchovního Slunce, „Sol iustitiae — Slunce spravedlnosti“, byla přejata z kultu Slunce, a idea Krista jako jediného, neobmezeného Vládce a Krále — lépe bychom řekli Císaře — byla vy-

stupňována kultem římských Caesarů. Ovšem není ani zde nic na-prosto nového a nelze připustiti, jako by výhradně nebo i po výtce pohanské kultury a mystérie byly působily na vývoj křesťanské liturgie. „Světlem světa“, „odleskem svělla věčného, vycházejícím z výsosti“ (Luk. 1, 78), „Sluncem spravedlnosti“ (Mat. 4, 2), „Pánem“, „Pánem pánů“ a „Králem králů“ se nazývá Kristus sám a nazývají jej tak i Písma Starého i Nového Zákona. S touto výhradou můžeme tedy zcela klidně přijmouti hypothesu, která praví, že nazírání na božského Spasitele jako na vítězné duchovní Slunce dokumentovala církev, když stanovila svátek Narození Páně na den 25. prosince, jenž byl dříve „dnem narození nepřemožitelného boha Slunce — natalis solis invicti“.

Císaři a bohu Slunci náležel název „Pán“, řecky „Kyrios“, v první řadě, ba téměř výhradně, proto není divu, že ve vědecké literatuře liturgické se projevuje mínění, že i řecká slova „Kyrie eleison — Pane, smiluj se“ přejala křesťanská liturgie z orientálního kultu slunečního. Toto úsloví nalézáme ostatně i na půdě mimonáboženské, ve filosofických spisech řeckého stoika Epikteta (žil v I. století po Kristu), v hlavě 7. jeho druhé knihy, nadepsané: „Jak jest třeba tázati se věštců“, která zní zcela podobně: „Kyrie elēson“. Ovšem v tomto případě nejde o oslovení boha, nýbrž pohanského kněze, a znamená tedy tento výraz asi: „Důstojný pane, smilujte se nademnou!“ Nebudeme však zabíhati příliš do podrobností; stačí, když jsme milé čtenáře seznámili s výklady vědeckého badání, které hledá původ „Kyrie eleison“ mimo církev.

Proč však se zachovala tato řecká slova v liturgii římské, která již velmi záhy, snad počátkem II. století, byla slavena alespoň současně jazykem latinským? Na tuto otázku není věru snadno dáti přesvědčivou odpověď; uvidíme však, že nás zavede k nejspolehlivější domněnce o jejich původu, a to původu čistě církevnímu.

Slovo „Amen — Staň se“ převzala mladá církev Kristova z hebrejštiny v jeho původním znění z úcty k Božskému Spasiteli, jenž je pronesl podle svědectví svatého evangelia velmi často, a z téhož důvodu se zachovalo v latinské liturgii i hebrejské slovo „Alleluja — Chvalte Boha“, poněvadž tak je pěl Spasitel při první Nejsvětější Oběti a tak podle Zjevení je pěj v nebesích sbory andělů a Svatých před tváří Boží. Při formuli „Kyrie eleison“ však tyto důvody v úvahu přicházeti nemohou, ač jest velmi oprávněno mínění, že i zde rozhodovala svatá evangelia. V Novém Zákoně (Mat. 9, 27; 15, 22 — Mk 10, 47 — Lk 18, 38. 39) volají tak

ubozí a nuzní k božskému Spasiteli, jenž v zápětí jejich prosbu vyslyší. A nepochybně právě pro tuto účinnost užívali křesťané volání „Kyrie eleison“ již záhy při veřejných bohoslužbách, a to tím spíše, že v nejstarší době se konaly křesťanské bohoslužby i v Římě jazykem řeckým, a takové stručné formule se vžily a staly stereotypními, že se jejich cizost již ani nepocítovala, a naopak vkládal se v ně obsah, který se nedal často ani sebelepším překladem vystihnouti. Řečtina byla v prvních stoletích po Kristu řečí téměř celého tehdejšího vzdělaného světa. Jak v křesťanských obcích v oblasti řecké lidové mluvy, tak i tam, kde vládl lidový jazyk latinský, ba i u Syrochaldejců v Palestině a u Koptů v Egyptě, konaly se veřejné pobožnosti řecky. Památka na tuto dobu zachovala se dosud nejen při uctívání svatého Kříže o Velikém pátku v „Agios o Theos — Sanctus Deus“ a ve čtení epištoly a evangelia při papežské pontifikální mši svaté v textu nejdříve latinském a potom řeckém, nýbrž i při svěcení chrámu, kdy biskup píše berlou na podlaze abecedu řeckou a latinskou v podobě kříže.

Naše milé čtenáře snad překvapí, že název litania, litaniae, s nímž spojujeme představu dlouhé řady invokací s odpověďmi lidu, byl původně užíván i k označení pouhého „Kyrie eleison“. Náš I. Ordo Romanus (odst. 9.), známý z předešlého článku o Introitu, a řehole svatého Otce Benedikta (hl. 9. a 17.) nám to dosvědčí. Slovo „litania“ znamená u řeckých klasiků úpěnlivou prosbu (ikesia) těch, kteří poblouzením upadli ve hřích a ve vědomí své viny cítí se nešťastnými, a v témž významu nalézáme toto slovo i v církevní liturgii jak řecké, tak latinské. V církvích řeckých se tak jmenuje sířidavá modlitba, zvaná ektenē, v níž lid odpovídal na jednolitě, jáhnem pronášené prosby voláním kyrie eleison, a kterou dosvědčuje svatý Klemens Římský asi roku 60. i pro Řím. Dosud můžeme slyšeti ve mši svaté podle obřadu východního při t. zv. ektenijích (litaniích) opět a opět se opakující „Gospodi, pomiluj“ (Kyrie eleison). Mile nás dojíká ustanovení Apoštolských konstitucí, podle něhož mají odpovídati svým „Kyrie eleison“ zvláště děti, poněvadž jejich modlitby pro čistotu jejich srdce byly pokládány za velmi účinné. V liturgiích latinských (římské, gallikánské, ambrosiánské a mozarabské) se užívalo slova „litania“ i v jiném významu. Nazývalo se tak nejen Kyrie eleison, nýbrž i invokace (vzývání) jednotlivých svatých, jak se k tomuto Kyrie eleison řadily. Jak se pravdě podobá, dělo se tak nejprve při průvodu novokřtěnců z baptisteria do chrámu v noci velikonoční a v prastaré Commendatio animae; za nedlouho

však rozšířil se tento název i na procesionální modlitby u příležitosti t. zv. Stationes. V Římě bylo totiž zvykem, že papež sloužil mši svatou nejen ve své basilice, nýbrž i v chrámech jiných. V tom případě shromáždil se lid v určitém římském kostele a šel, jakmile se nad ním papež pomodlil modlitbu „ad collectam“, za zpěvu žalmů, hymnů a těchto litaní ke Všem Svatým v dlouhém průvodu ke chrámu, v němž se mše svatá měla sloužiti. Úzká souvislost „Kyrie eleison“ s litaniami jest zjevna zejména na Bílou sobotu, jejíž Kyrie jest právě zakončením procesionální litanie z baptisteria do basiliky; a skutečně má melodie tohoto velikonočního Kyrie, které se odedávna zpívalo již na Bílou sobotu, s nápěvem litaní ke Všem Svatým jistou podobnost. V oněch dnech, kdy se konaly Stationes nebo průvod před mši svatou, nemusilo se tedy Kyrie ještě jednou zpívati, poněvadž bylo obsaženo v litaních. Proto stanoví též známý I. Ordo Romanus: „Předcházejí-li bohoslužbu litanie, nezpívá se ani Gloria in excelsis Deo ani Kyrie eleison po Introitu ani Alleluja, vyjímaje t. zv. litaniae majores“. V mimořímských katedrálách a chrámech, kde se Stationes nekonaly, nevystupovala tato souvislost mezi Kyrie eleison a litaniami takovou měrou do popředí, takže zde nabylo Kyrie postavení samostatnějšího.

Vraťme se však od tohoto litaniového pojednání ke mši svaté. Zde se nám jeví Kyrie eleison jako zbytek oné staré modlitby, kterou jsme poznali v církvích řeckých pod názvem ektenē. Svatý Řehoř Veliký jest svědkem velmi nápadného zjevu, že ještě na konci VI. století nezná řecká liturgie zvolání „Christe eleison“, kdežto v liturgii římské slova tato již byla zdomácnělá. Tento veliký papež, jemuž jeho vrstevníci předhazovali, že se v liturgii stále řídí podle řeckých vzorů, zdůrazňuje právě tento zvyk jako specificky římský, pravě v listu biskupovi Janovi ze Syrakus: „(My Římané) nepronášeli jsme nikdy a nepronášíme ani dosud Kyrie eleison tak, jak jest tomu u Řeků, poněvadž tam je zpívají všichni zároveň, u nás však pouze klerikové, a lid pouze odpovídá, a tolikráte též dodáváme Christe eleison, čehož Řekové vůbec nečiní“. Z tohoto listu vidíme nejen, že Kyrie eleison a Christe eleison byly v bohoslužbě gregoriánské počtem shodnými, ale i to, že je zpívali klerikové a lid střídavě — skutečnost pro nás, sympatisující s chorálním zpěvem lidu, velmi zajímavou. S tím se shoduje poznámka prvního „Ordo Romanus“, podle níž Kyrie eleison zanotí celý pěvecký sbor, schola, a nikoli jako u introitu Prior scholae. U introitu pokračuje na tuto intonaci schola; u Kyrie eleison však tím, že je zanotí celý tento

sbor, jest naznačeno, že v něm pokračuje někdo jiný, to jest: lid. Uvedený list jest zároveň vážným dokladem, že se mylí ti liturgikové, kteří připisují svatému Řehoři Velikému ustálení kyriálního počtu na devět, jak jest tomu nyní. Toto ustálení bylo dílem doby pozdější, nejdéle však během osmého století, a mělo svůj důvod v úctě k Nejsvětější Trojici: první tři Kyrie eleison patří Bohu Otci, následující tři Christe eleison Bohu Synu a poslední tři Kyrie eleison Duchu Svatému. Středověká literatura odůvodňuje tento počet různým mystickým způsobem, my však nemíníme své milé čtenáře touto mystikou sytiti. Svatý Tomáš Aquinský má i zde hluboký důvod theologický: Poněvadž žádná Božská Osoba nepozůstává (nesubsistuje) jen sama pro sebe, nýbrž pouze ve společné podstatě s oběma druhými Božskými Osobami, jsou proto zývány v jistém smyslu v jedné Božské Osobě také obě Božské Osoby druhé. — Liturgie ambrosiánská v Miláně zůstala i zde církvi řecké věrnou a nepřevzala římského „Christe eleison“ nikdy. V ní se zpívá trojnásobné Kyrie eleison po Glória jako pokorná příprava na kolekty, dále před Offertoriem, aby věřící vyprosili milostivé přijetí darů, a po Postcommunio jako odprošení za nedbalosti, jichž se během mše svaté dopustili.

Pojednání o církevních hodinkách nespadá sice do našeho mešního rámce, pro úplnost však uvádíme několik zajímavějších dokladů užívání „Kyrie eleison“ i na této liturgické půdě. Základní myšlenku vystihl nepochybně již Amalār (De eccl. off. l. 3, c. 6) slovy: „Jest nutno, aby každou zvláštní kněžskou modlitbu (kolekty) předcházelo milosrdenství Boží; a právě o toto milosrdenství v „Kyrie eleison“ prosíme“. Tuto ideu usmíření Božské spravedlnosti pokorným, kajícím voláním, aby Bůh následující modlitbu tím jistěji vyslyšel, zdůrazňuje církev svatá o dnech t. zv. kajících (všední dny adventu, svatého postu, suché dny a některé vigilie) pokleknutím. V našich dobách přichází ostatně Kyrie eleison u církevních hodiněk již jen zřídka — nejčastěji v bohoslužbách benediktinských — a to vždy před Pater noster, uvádějícím modlitbu toho kterého dne. V breviáři benediktinském nečiní se v tom mezi všedním dnem a svátkem rozdílu, naproti tomu v officiu římském Kyrie eleison o svátcích umlká. Pouze v druhé části hodinky zvané „Prima“, která vlastně chorovou modlitbou vůbec není, zachovává se tato pokorná prosba o Boží slitování denně. Pro tento svůj prosebný ráz bylo Kyrie eleison, jak se pravdě podobá, již záhy uvedeno i do obřadů pohřebních.

Konečně — a snad to bude naše milé čtenáře nejvíce zajímati — ozývalo se Kyrie eleison odedávna i mimo liturgii. Již synodální usnesení solnohradská z roku 799. nařídila, aby lid se tomtu kyriálnimu zpěvu učil. S jakou ochotou se vycházelo tomtu církevnímu přání vsťíc a jak rád lid Kyrie eleison zpíval, jest patrnó ze zpráv různých středověkých annalistů, podle nichž zpíval lid o pouťích Kyrie eleison stokrát za sebou, potom zase tolikrát Christe eleison a konečně zase stokrát Kyrie eleison. A jako o pouťích, tak i po kázáních v kostele zněl tento lidový zpěv velmi často. Migne zaznamenává ve své „Patrologia latina“ (172, 830; Speculum ecclesiae) formulář pro veřejnou modlitbu po kázání, v němž vyjmenoval kazatel lidu různé potřeby, za něž by se měl modlití, a končil slovy: „Nuže, vysílejte nyní své prosby zvučným hlasem k nebesům a zpívejte v Boží chvále Kyrie eleison“. V Německu se nazýval zpěv Kyrie eleison po kázání krátce „voláním“, jak čteme v některých zachovaných homiliích: „Nechť zazní nyní volání vaše“ atd. V lěchže zemích býval s ním spojen již záhy krátký verš v lidovém jazyku, a tak povstaly ony lidové písně chrámové, které slovou „Leise“ nebo „Kyrieleise“ od toho, že končily refrainem „Kyrie eleison“. Tento refrain měl svoji výhodu v tom, že jím mohl odpovídati lid na zpěv v jakékoli řeči, a stal se proto takovým všeobecným popěvkem i u nás, pokud našich českých duchovních písní ještě nebylo. Tak na př. ještě roku 973 při založení Pražského biskupství zpívali vzdělanější německy, lid pak volal své oblíbené „Krleš“, vzniklé sloučením slov „Kyrie eleison“, jak se zachovalo v nejstarší české písní duchovní „Hospodine, pomiluj ny“. Vtipně poznamenává Nejedlý ve svých „Počátcích husitského zpěvu“*), že ironií osudu se stala tato dvě řecká slova následkem propagace latinského zpěvu prvním lidovým kostelním zpěvem germánských a slovanských národů. —

Odložme však historické annály a přihlédněme k hudební stránce lěchto kyriálních zpěvů. Nejprve, jak se pravdě podobá, byly zpívány všechny tři invokace jedním, prostým nápěvem. Tato jednoduchost byla nutnou, měl-li se kyriálního zpěvu zúčastniti lid. V IX. století setkáváme se již s melodiemi bohatšími, umělečtějšími; a skutečně, od té doby ztrácí lid na kyriálním zpěvu účastí. Jeho místo přejímá nyní výhradně Schola cantorum, vybraný chorální sbor. K novému, mocnému vývoji, jenž v oné době u chorálních

*) cit. str. 19.

vzpomíná zemřelých. Kdo slyšel gigantická orchestrální díla novodobých mistrů, zejména Berliozovo „Requiem“, a srovná s nimi toto prosté Kyrie chorální, pozná, jak rozdílně pojímá toto memento mortuorum hudba světská a církevní chorál. Tam bolest, hrůza, zoufalství — zde duch pokoje, útěchy, modlitby.

Liturgii katolické církve vane dech Ducha Svatého.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Zlaté tele.

Viděli jsme, kterak lid, unaven dlouhým čekáním, zhotovil sobě zlaté tele a vzdával této modle božskou poctu. Známe též onu scénu, která se odehrála, když Mojžiš s Aronem sestoupili s hory a stali se svědky hnusné modloslužby lidu, který jásavým tancem oslavoval svého zlatého bůžka. Žádné oběti se lehkomyšlní Israelité neštítili, své drahocenné zlaté sponky, naušnice, prsteny a náramky vházeli do tavící pece, aby si utvořili z tohoto vzácného kovu obraz boha, který by odpovídal jejich ztělesněné představě. A tento odpad od Boha otců jejich, který je za tak podivuhodných divů a přímo hmatatelných důkazů své milosti vysvobodil z otroctví egyptského, udál se bezprostředně po slavnostním, oběťmi a přísahou zpečetěném zasvěcení se Hospodinu. Kdo jest s to pochopiti tento náhlý obrat, a to v okamžiku, kdy ctihodný prostředník lidu přijímá z rukou Hospodinových kamenné desky s desaterem Božích přikázání, platných po všechny věky, z nichž první zní: „já jsem Hospodin, tvůj Bůh nebudeš mítí mimo mě žádných cizích bohů, neučiníš sobě žádné modly neboť já jsem Hospodin, Bůh tvůj, mocný a žárlivý Bůh, který trestám až do třetího a čtvrtého pokolení provinění těch, kteří mne nenávidí, a smilovávám se až do tisícího kolena nad těmi, kteří mne milují a přikázání má zachovávají“.

Do nebe volající odpad od svého věrného strážce a božského dobrodince, to tedy byl dík Israelův. Jak nevýslovná hrubost byla skryta v jednání věrolomného lidu, který přes viditelné důkazy v pravdě otcovské péče a obětavé lásky odvážil se navrátiti se k hnusné modloslužbě egyptské a zaměnití milostné vedení a přátelství Boží za modlu, za obraz telete.

Ještě po staletích jest to žalmistovi (Ž. 105, 19, 20) nepochopitelnou hádankou, kterak se mohli poutníci pouští dopustiti takového nesmyslu, že ve své zaslepenosti pozdvihli na oltář místo věrně pečlivého Boha úmluvy obraz pasoucího se telete, a kolem něho tančili a plesali: „To jsou tvoji bohové, ó Israeli, kteří tě vyvedli z Egypta“.

Chování Aronovo při této smutné události vrhá na jeho jinak velice ctihodnou osobu temné stíny. Jak jen se mohl Bohem povolaný velekněz israelský tak snížit a vyhověti prosbám věrolomného lidu, když tento před něho předstoupil s drzou žádostí, aby mu zhotovil modlu? Že ve svém nitru odsuzoval všecken nepravý kult, jest beze vší pochybnosti. Ustoupil tedy jen ze strachu před rozčileným lidem a povolil jeho nezodpovědným požadavkům? Patrně považoval pojatý úmysl za neproveditelný, dav se mýlití domněnkou, že sobectví a ješitost žen nebude na žádný pád srozuměna s vydáním nejcennějších šperků. Ve svých předpokladech se však důkladně zmýlil. S největší ochotou vyhověl zaslepený lid jeho požadavkům, neklamné to znamení, jako hluboko již zapustila kořeny modloslužba v srdcích synů Israelských. Jeden blud podává druhému ruku v této trapné situaci, jak to namnoze v takových případech bývá, nevíme-li si žádné rady, kterak vyvážnouti ze slepé uličky, do níž jsme zaběhli, hnáni svým nerozumem a slabostí charakteru. Když byl již dříve Aron naklonil svého sluchu k požadavkům lidu, zdálo se mu nyní býti nemožným a necharakterním, otevřeně odmítnouti jejich provedení. Dal se tedy přes vnitřní odpor do nebezpečné práce a zpečetil ulitím zlatého telete odpad Israelův k modloslužbě. Jistě že nahlédl zavržitelnost svého dvojsmyslného počínání s hroznými následky a proto snažil se dáti celé věci jiný ráz. Ze dvou zel vyvolil raději to zdánlivě menší. Zhotovená jím socha telete neměla býti příčinou cizího kultu nebo dokonce fetišismu, nýbrž měla jen znázorňovati tajemný symbol israelského Boha úmluvy. Proto dal v ležení po zhotovení obrazu vyvolati: „Zítřa jest svátek Hospodinův!“ Tato zoufalá snaha, dáti modloslužebnému kultu ráz svátku Jehovova, byla ovšem pochybená, neboť neznamenala žádného vysvobození z trapné situace, nýbrž ještě větší zlehčení cti Boží. Byla-li jednou celá věc tak daleko, že mu vypadly otěže z rukou, nezbývalo mu nic jiného, než ponechati celé slavnosti její pohanský ráz a jako němý svědek s roztrpčením přihlížeti nedůstojnému počínání neukázněného lidu. Celý průběh slavnosti měl ráz egyptského svátku boha Apise, který byl slaven obětní hostinou, plesáním, zpěvem a tancem.

Odpad byl tak důkladný, že Bůh chtěl lid Israelský úplně zvrhnouti a vyhubiti, a též vina Aronova byla před tváří Hospodínovou tak velikou, že by ho byl Bůh ve svém hněvu rovněž zahubil, kdyby se nebyl Mojžíš postavil jakožto prostředník a přímlovce mezi vinníky a těžce uraženého Boha a s pokornou prosbou o milost a slitování nebyl odvrátil přísný soud *).

Přímo dětinsky zní omluva Aronova na první domluvu jeho bratra Mojžíše: „Řekl jsem jim: „Kdo má zlato, ať je odloží a odezdá mně“. I hodil jsem ho do ohně a z toho utvořilo se toto tele“.

Z těchto jednotlivostí můžeme poznati, jak věrně a pravdivě Písmo svaté podává zprávu o tom, jak se celá věc má; jsou-li některé dějiny nestranné a čistě objektivní, pak jest to Písmo svaté. Ono se neostýchá slabosti a nedokonalosti, ano i katastrofální vybočení vynikajících vůdců israelských, které jinak obklopuje září svatosti, bezohledně odkrýti.

Proč — tážeme se udiveně — utvářilo se tekuté zlato právě v podobu telete? Což nebyla jiná forma myslitelná či neohlížel se nikdo po alespoň poněkud odpovídajícím výrazu ideje Boha významu plném symbolu? Z celkového chování lidu však plyne, že tento tvar nebyl nikterak hříčkou slepé náhody. Jásot, s jakým nerozumné množství dílo Aronovo přijalo, dostatečně dokazuje, že tvar býka či telete nelze svést na náhodné vnutnutí, nýbrž, že při této volbě rozhodoval u Israelitů dávno již hluboce zakořeněný názor a náhled. Egypt, který se stal 400letým pobytem synům Israelským druhým domovem, jest přece klassickou zemí zbožňování býka. V Memphis nalézala se svatyně černého býka Apise, který představoval boha Ptaha nebo-li Osirise, kdežto bílý býk — Mnevis — symbol to boha slunce Horusa, byl poctou božskou uctíván v hlavním městě Heliopolis, sousedícím s krajinou Gosen. Též bohyně Hathora byla uctívána v podobě krávy a její svatyně nalézala se v bezprostřední blízkosti hory Desatera přikázání; ona byla vlastně „paní Sinaje“ a její kult u semitských obyvatelů této země převládal. Pro naši otázku jest důležité, že kaple chrámu Deir el Bahari z doby Thutmosesa III., utlačovatele Israelitů, chovala obraz krávy Hathořiny, jenž po celá staletí zůstal téměř neporušen a nyní jest vystaven

*) Mnozí bohoslovci domnívají se, že Aron chtěl připravit léčku vzpurným buřičům, kteří již dávno potají oddali se modloslužbě a zlobně podřývali kázeň mezi lidem. Nyní měli otevřeně se přiznati ke svému jednání a jednou při činu přislížení, obdržeti odplatu, neboť v takovémto případě musili býti jednou pro vždy učiněni neškodnými bezmilostným vyhubením.

v museu v Kahýře. Kráva, která má mezi rohy obraz slunce a jest obklopena vodními rostlinami sahajícími jí až k hlavě, prodírá se papyrusovým rákosím a má symbolisovati vycházející a zapadající slunce. Původně byla tedy bohyně slunce, později však změnila svůj charakter a stala se bohyní lásky.

Pokud se týče Apise, jest dostatečně známo, jakou roli hrál kult jeho a Mnevisův v náboženství starých Egypťanů. Představoval incorporaci, t. j. vtělení se božství a podle něho byly datovány nejdůležitější události dějinné. Pošlá zvířata zasvěcená Apisovi byla balsamována s největší pečlivostí a s velikou obřadností pohřbena. Kdo navštívil někdy Kahýru, zná zajisté též onu velikolepou nekropoli, jejíž ohromné sarkofágy skrývají balsamované mrtvolky oněch bohooctou uctívaných zvířat, smutné to svědectví pravdy, jakých poštilostí se mohou dopustiti i vysoce kulturní národy, jako na př. Egypťané, přijdou-li v náboženství na zcestí.

Každému člověku jest vrozen pud, přiblížiti svým smyslům, pokud možno, v určité podobě i nadsmyslné, a proto nemohly ani dítky Israelovy odolati náklonnosti samo nepochopitelné božství, oděné v smysly poznatelné formy, stáhnouli do materiálního, hmotného světa. Z ráje zachráněná idea Boha zatemňovala se během tisíciletí rostoucím zdivočením mravů stále víc a více, až se stala pouhým paskvilem. Bůh byl znázorňován nejen s lidským tělem, nýbrž byly mu přikládány i lidské povahové rysy a vlastnosti, což naprosto nelze sloučiti s pojmem nejsvětějšího Boha. Ježto bylo lze pozorovali působení nejvyšší bytosti, tvůrčího praducha, v celé přírodě, jak v mohutných fenoménech vesmíru, tak i ve všedních zjevech života, ve vzniku a vzrůstu, byly tyto zjevy brzy vykládány jakožto samotné vtělování se Boha. Slunce, tento životodárný prvek, bylo obzvláště vhodné symbolicky znázorňovati tvůrčí sílu, pramen života a neposkvřněnou čistotu a svatost Boží, již i z toho důvodu, že svým, vše pronikajícím okem shlíží na veškeré konání lidské a jest svědkem všeho, co se v kolotu času na tomto světě odehrává. I když tedy se slunce vskutku nejlépe hodí za symbol nejvyššího Boha, neomezil se člověk, bohužel, na tomto pouhém symbolismu, nýbrž propadl znenáhla v osudný blud, že hmotné slunce samo jest viditelným rouchem neviditelného božství nebo inkarnací v kosmu — hmotném světě. Tak bylo poznenáhlu dílo, pouhé zjevení všemohoucnosti a nádhery Boží, povzneseno místo něho na trůn, tvor zatláčil v kultu náboženském Stvořitele a Pána světa, který všechny věci stvořil a jehož dech vše životem naplňuje. Po-

divuhodné zjevy světelných světů, které měly Věčnému sloužit za nástroj ke zjevení zázraků Jeho všemohoucnosti, moudrosti a dobroty nám pozemšťanům a nadchnouti nás ke chvalozpěvu na Jeho neobmezenou moc, zazářily nyní samy v nimbu božství, před nímž se lidstvo v klanění kořilo. A ježto bytostné vlastnosti Boží — v první řadě Jeho tvůrčí síla — se zjevují v žití a působení veškeré přírody, jak v mohutných zjevech živelných, tak i v tichém působení sil přírodních, které dávají vegetaci vznik a vzrůst, byly v dalším běhu věků i tyto tajuplné síly přijaty do Pantheonu jakožto skutečná božstva a podle důležitosti pro praktický život více nebo méně uctívány. V Egyptě hrál podle těchto náhledů vedle světelných božstev přirozeně i Otec Nil, živitel země, velikou roli.

Pokud se týče býka, platil odedávna za symbol síly, obzvláště plodné, tedy v jistém smyslu „tvůrčí síly“; odtud tedy představa, že v Apisu jest vtělen Ptah či jiné tvůrčí božstvo. Kult býka kvetl nejen v Egyptě, ale též — a snad úplně neodvisle od náboženství země egyptské — i u Semitů v Mezopotamii a Palestině. Též orgie při Molochově modloslužbě jsou jen odvětvím jeho. Tento „hnus moabský“, býkohlavý Moloch, byl, jak známo, uctíván obětováním dítěte, ježto vládla domněnka, že jeho hněv lze udobřit zabitím a spálením dítěte (4. Král. 23, 10).

Do této smutné kapitoly lidského poblouzení náleží též mysteria Minotaura v knosském Labyrintu, při nichž rovněž byli obětováni jinoši a dívky. Ostatně jest srovnání nejvyšších božstev s býky též u arijských Indů velmi běžné, jak jasně dokazují písně Rgveda. Okolnost, že nejvyšší Trias starobabylonského Pantheonu nese jako odznak svrchované moci v obrazném znázornění rohatou korunu, dokazuje rovněž neomylně, že staří Sumerové byli s touto představou božstva obeznali. Ježto králové byli považováni za bohem ustanovené správce nejvyšší autority a občas si osobovali právo na titul „bůh“, byli i oni někdy vyznamenáváni tímto odznakem. Roh jest i v biblické mluvě symbolickým výrazem pro „moc, vysost a důstojnost“. Býčí kult, případně modlářské uctívání zlatého telete, jest charakteristickou součástí fénicko-kananejského náboženství a prastarým dědictvím semitského kultu, který proto odpadlým Izraelitům zcela vyhovoval a za krále Ieroboáma v severní říši se opětně vžil (3. Král. 12, 28). „Zhotovil dvojí zlaté tele a řekl ke svým poddaným: „Nechodte již napříště do Jerusalema; hle, toto jsou tvoji bohové, Israeli, kteří tě vyvedli ze země Egyptské“. Jedno tele postavil v Bethel a druhé v Dan.“

Jest nyní olázkou, dá-li se tato prapodivná myšlenka, postavití zlaté tele, vysvětliti podobným vlivem se strany Egypťanů.

Vychvaluje-li starý dějepisec řecký Herodot smysl Egypťanů pro náboženství pravě, že Egypťané, pokud se úcty k bohům týče, veškeré ostatní národy předčí, že spisy jejich jsou plny symbolů a narážek na posvátné mythy, že písemnictví vůbec jest vlastně odvětvím theologie, ba, že i v umění jest vliv náboženství znatelný, soudí Lucián střízlivěji: „Vstupujeme do chrámu, jehož stěny zlatem a stříbrem jsou vykládány; rozhlížíme se hledající boha, a nalézáme — čápa, opici nebo kočku“. Podobně čteme i v Juvenalově satyře.

Jakkoli se pojetí Herodotovo jeví býti příliš ideálním, úsudek obou Římanů (Luciána a Juvenála) naproti tomu až přehnaně nepříznivým, nelze přece jen upřít, že kult zvířat, jak jej nalézáme u Egypťanů, jest nám naprosto nepochopitelným. Hlavní úlohu v tomto kultu ovšem hrál, jak známo, posvátný býk Apis, ctěný hlavně v krajinách nilských, mající své sídlo v Memphis.

S kultem tohoto posvátného býka zajisté souvisel i hřích Židů v krajině sinajské. Obývaliť, jak známo, Israelité krajinu Gosen, kde měli příležitost seznati kult boha slunce Ra, posvátného býka Mnevia, podobného Apidovi, jenž byl považován za vtělení Raovo. Kult tento jest pradávný; turinský papyrus alespoň počítá Apida a Mnevia mezi báječné vladaře, kteří vládli v době předhistorické.

Israelité tedy přišli z krajiny, v níž tento prapodivný kult byl obvyklým. Iž od svého dětství zřeli úctu, s níž malý i veliký, bohatý i chudý posvátnému býku se klaněli. Z toho vyplývá, proč z velikého počtu egyptských bohů vyvolili právě tohoto. Mnevis byl prvním mezi bohy v On, jak by tedy mohli pomysliti na jiného? Tvrdíme-li, že druhá kniha Mojžišova vypráví skutečné události a že nepředložený onen čin proveden byl muži vyššími z ovzduší egyptského modloslužebnictví, a sice z oné části v Gosen obvyklé, pak jest tím celá scéna, odehravší se u hory Sinaj, úplně vysvětlena. Vliv pobytu egyptského na těchto událostech jest nepopíratelný.

Avšak jsou zde námitky: Egypťané uctívali býka, v Písmě svatém však čteme o uctívání telete. V odpověď poslechněme, co praví Herodot: „Tento býk jest teletem krávy, která nemůže již více míti mládat“. Když tedy byl Apis nebo Mnevis objeven, byl ovšem ještě mládětem, a následkem toho bůh, jemuž se Egypťané klaněli, byl ve skutečnosti teletem.

Jiná námitka: Tam šlo o živé zvíře, zde však o pouhý jeho obraz. Odpověď jest snadná: Býk Apis byl uctíván pouze v jednom městě, v Memphis, avšak jemu podobná zvířata nalézala se ve všech chrámech po celém Egyptě a ještě dnes lze je zřítí v mnohých zříceninách. Toužil-li tedy Israel míti Boha zobrazeného, pak samozřejmě vzpomněl si nejdříve na kult Apidův.

Sinaj jest kolébkou židovského náboženství, které svými dogmaty a mravními zákony daleko předčí všechny představy starověkého pohanstva o Bohu, o božských věcech a o účelu a cíli života pozemského. Náboženství národa israelského se svými význačnými známkami není vynálezem jakéhosi geniálního ducha, nýbrž má svůj původ jediné ve zjevení božském. Ačkoliv nelze upříti, že jisté rituální předpisy a obřady se velmi podobají egyptským, přece jen židovské pojetí Boha, vzájemných vztahů mezi Stvořitelem a stvořením a postavení lidstva ve světě velmi podstatně se liší od onoho starověkých filosofů.

Zákon, jež přijal národ vyvolený u hory Sinaj prostřednictvím Mojžišovým z rukou Hospodtnových, jest tak důležitý pro další vývoj veškerého lidstva, že zavedení tohoto náboženství znamená v dějinách lidské osvěty skutečně počátek nového období.

Zákony a nauky, které ohlásil Osloboditel Hebrejců na úpatí Sinaje lidu israelskému, nikdy nevyšly z úst kněží Osirida nebo Isidy. Ačkoliv Mojžiš za svého pobytu v Egyptě seznal veškerá tajemství theosofických věd, přece jenom nemohl mu nikdo dáti to, čeho sám neměl. Dogmata starých chrámových škol egyptských odporují představám židovského náboženství, takže zákon zjevený u hory Boží nikdy nemohl býti pouhým ohlasem učení thebánského nebo memfidského kněžstva. Neseť náboženství toto patrné známky božského zjevení a dokazuje právě tímto kontrastem vůči náboženství egyptskému, od něhož se liší jako světlo od temnoty, svůj božský původ.

Náboženství židovské má tedy svůj původ v bezprostředním zjevení Hospodinově, jak stálá tradice dosvědčuje; desátero bylo psáno vlastním prstem Hospodinovým a ne rukou některého z písařů faraonových. Božský původ mosaismu projevuje se v jeho dogmatech stejně jako v mravouce. Že mravní zásady jeho souhlasí v mnohém s oněmi jiných národů, jest samozřejmé; jsouť příkázání Boží přirozenou mírou veškerého počínání každého člověka a Dekalog tento vrozený smysl pro právo, spravedlnost a mravnost aksi stvrzuje a posvěcuje. Ani tomu netřeba se diviti, podobaly-li

se mnohé náboženské obřady židovské rituelním obřadům egyptským. Ani zde nelze mluvit o vědomém napodobování. Obřady jsou vnějším úkonem, jímž prokazujeme božské bytosti svou úctu; různými pokyny a pohyby projevuje se poměr lidského tvora k Bohu. Jest přirozeno lidské povaze své pocity v obcování s nadhvězdnými duchy zevnějšími projevy osvědčovati. Čím čistší a vznešenější jest pojetí Boha v duši lidské, tím ušlechtilějšími a důstojnějšími jsou i symbolické projevy úcty ke Všemohoucímu. Tyto zevnější úkony jsou obecným majetkem lidstva. Mojžíš pojal do svých obřadních předpisů i starodávny symbolismus, který lidstvo zachovalo z oněch dob, kdy u generací bližších ráji pojem Boha byl ještě čistší a ušlechtilější. Pod troskami pohanstva jest skryto mnohé zlaté zrno, které ničeho na ceně neztratilo, ačkoliv jest zrakům zastřeno rouškou mythologie.

Rozlišující známkou mosaického náboženství jest čistý monotheismus — víra v jednoho Boha, který věru nikde jinde není tak jasně a přesně vysloven, jako v základním dogmatu israelském. Podklad, na němž spočívá celý Starý Zákon, jest přísné, bezvýhradné jednobožství, které každý jiný kult naprosto vylučuje, ba i každou myšlenku na podřadnou inteligenci božskou anathematem trestá.

V mythologiích národů starověkých nalézáme stopy někdejšího monotheismu, avšak původní čistý pojem božské bytosti byl zakalen stále rostoucí zkázou mravů a ustoupil konečně polytheismu, klánění se silám přírodním, které v době Mojžíšově stalo se všeobecným.

Egyptským současníkům jevil se osvícený vůdce israelský jako protichůdce a protivník jejich náboženské soustavy, poněvadž sami, i když byli přesvědčeni o jediné tvůrčí příčině, nebyli s to odděliti ji od onoho množství bůžků, jímž v pantheonu byli obklopeni.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Arciopat Placidus Wolter, spoluzakladatel Beuronské kongregace.

(Ke stým jeho narozeninám 24. dubna 1928.)

(Dokončení.)

Nejprve byl mu svěřen po celá tři leta v tichém a odloučeném Beuronu důležitý a významný úřad novicmistra. Jeho slova a příkladný život řeholní byly vzornou školou pro monastický dorost. Jemu samotnému stala se tato doba poslední přípravou pro jeho budoucí úřad, poslední možností čerpati v bezprostřední blízkosti svého osvěceného opata a bratra poučení a vzpružení. P. Placidus měl totiž v brzku sám převzít důstojnost a zodpovědnost představeného. Bohaté zkušenosti, hluboké poznání a pevná, nábožensky založená osobnost jeho činily ho též schopným tohoto úřadu. Když se Beuronská kongregace počala rychle vyvíjeti, bylo zřejmo, že osvědčenému spoluzakladateli Beuronu připadnou další důležité funkce. Tak ho zříme v červenci roku 1874 jeti do Belgie. Tam se totiž u příležitosti primice syna belgického hraběte de Hemplinne, P. Hildebranda, který roku 1864 vstoupil do Beuronu, nabídli ušlechtilí bratři Henry a Jules Desclée, že vybudují svým nákladem a na svých pozemcích u Namuru klášter a kostel pro Benediktiny. Když v novém klášteře, nazvaném Maredsous, bylo možno počítit s řeholním životem, byl tam za převora poslán P. Placidus.

Velikou a historického významu byla úloha tohoto budoucího opatství a jeho představeného, vždyť mělo spolupůsobiti svým benediktinským způsobem života a důstojným slavením církevní bohoslužby na obnovení a oživení katolicismu v belgických zemích a zapomenutý již řád svatého Benedikta opět uvésti ve známost. Tomuto klášteru věnoval P. Placidus své nejlepší síly, 15 let svého života, nejprve jako převor a brzy na to jako opat. Zprvu vynaložil veškeru péči na vnější jeho vybudování, později mohl se úplně věnovati jeho vnitřnímu zdokonalení a rozvoji své komunity. Svým vybraným a přece jen skromným chováním, důstojnou a přirozenou prostotou, svým vírou prodchnutým názorem životním získal si brzy, ač cizinec, sympatie nejlepších kruhů belgických.

V jeho působení v Maredsous měla však nastati krátká přestávka. Z Anglie došla do Beuronu nabídka, aby z Beuronu byli tam vysláni mniši k založení nového kláštera. Návrh tento byl vzhledem k stále hrozivěji se utvářejícímu t. zv. kulturnímu boji,

v němž došlo roku 1875 skutečně ke zrušení Beuronu, po zralé úvaze obou bratří Wolterů, přijat. Kněz a konvertita Daniel Haigh nabídl totiž v předměstí Erdingtonu u Birminghamu nový kostel k dispozici, k němuž se měl přistavěti klášter. Také tento úkol byl svěřen osvědčeným rukám P. Placida, který zůstal zatím ještě převorem v Maredsous. Při všech těžkých a oběti vyžadujících podnicích mladé kongregace vidíme ho vždy státi v popředí a počátky Erdingtonu vyžadovaly v pravdě veliké oběti, neboť scházely i nejdůležitější prostředky životní pro malou komunitu, a ježto s počátku byl jedině P. převor Placidus znalým jazyka anglického, spočívala na něm veškerá práce na kazatelně, ve zpovědnici, ve škole i v ostatní duchovní správě. Ale jeho častěji již osvědčený duch víry hleděl i na tyto mnohé starosti a obliže v pravém světle: „Per crucem ad lucem!“ Od prvního počátku jeho působení v Erdingtonu bylo duchovní hnutí v Anglii předmětem jeho živého zájmu. Věřil pevně v budoucí návrat Anglie k společné matce, církvi katolické, a na tento úmysl se též horlivě modlil*).

Vnitřní i vnější vývoj rychle rozkvétajícího kláštera Maredsous v Belgii dospěl tak daleko, že bylo možno pomýšleti na jeho povýšení na opatství. Tu lze poznati, jaké vážnosti a úctě se Pater Placidus v Maredsous těšil, neboť tamní konvent a s ním též rodina zakladatelů vyprosili si svého prvního převora, přesto, že byl nyní ustanoven představeným v Erdingtonu, za opata. „On byl již po tři leta představeným našeho kláštera a získal si srdce nás všech nejen svým vznešeným duchem, ale i svým svatým životem“, tak byla odůvodněna jejich žádost k opatu Beuronskému. 8. září 1878 bylo Maredsous kanonicky povýšeno na opatství — první to oficiální akt nového papeže Lva XIII.

Z dopisu, který poslal P. Placidus svému bratru, opatu Maurovi, jest patrno, s jakým smýšlením a s jak hlubokou pokorou a odevzdaností se podjal tohoto těžkého úřadu. „Chci uposlechnouti“, píše, „a, pokud možno, chci tak rád učiniti, jsa pevně přesvědčen, že mému špatnému srdci jest této kury zapotřebí, že pouze pokorěním a obětmi, které poslavení opatovo s sebou přináší a vyžaduje, mohu se polepšiti a na své spáse pracovati.“

Biskup Namurský udělil 1. května 1878 v Maredsous slavnostní benedikci P. Placidovi, prvnímu to benediktinskému opatu po dlou-

*) Erdington byl z politických ohledů roku 1922 zrušen, mniši přestěhovali se do opatství Weingarten ve Švábsku.

hých letech v katolické Belgii. Tato událost byla v životě nového opata i celé kongregace Beuronské důležitým mezníkem dějinného významu.

Od té doby uplynulo právě 50 let, a oslavil-li Beuron ve vši tichosti 100. narozeniny svého druhého zakladatele, má i nejstarší dcera Beuronská, belgické opatství Maredsous, důvod, oslaviti s radostným a vděčným srdcem zlaté jubileum svého povýšení na opatství a posvěcení svého prvního opata Placida Woltera.

Beuron.

P. Justin Uttenweiler.

Duchovní cvičení svaté Gertrudy Veliké.

Přeložil P. Method Klement.

(Pokračování Cvičení třetího.)

K duchovnímu přijímání rci:

Responsorium: Oblékl mne Pán v šat spásy a zahalil v oděv radosti; a jako nevěstu ozdobil mne věnečkem.

Veršik: Oblékl mne Pán v zlatotkaný plášť a kolem hrdla ozdobil řadou drahokamů ceny nesmírné; a jako nevěstu ozdobil mne věnečkem.

Modlitba.

Nuže, milý můj, vyvolený z tisíců, dovol mi odpočinouti ve stínu tvé lásky, přikrýváje mne rounem své neposkrvněnosti. Tam přijmu z ruky tvé závoj čisté spanilosti, který za tvého vedení a řízení donesu neporušený až před soudnou stolicí tvé slávy, spolu se stonásobným užítkem nejnevinnější čistoty.

Když se klade na hlavu věneček:

Antifona: Vtisknul znamení v mou tvář, abych mimo něho jiného nepřipustila miláčka.

Responsorium: Miluji Krista, v jehož komnatu svatební jsem vešla, jehož Matkou jesti Panna a jehož Otec nezná ženy, jehož šalmaj mi zpívá milostnou píseň. Kterého když milovati budu, nedotknuta zůstanu, když jeho dotknu se, čista budu, přijmu-li jej, pannou jsem.

Veršik: Med a mléko přijala jsem s jeho rtů a krvi jeho zachovala moje tvář. Kterého když milovati budu, nedotknuta zůstanu, když jeho se dotknu, čista budu, přijmu-li jej, pannou jsem.

Modlitba.

Nuže, můj bratře a ženichu Ježíši, veliký Králi, Bože a Beránku, vtiskni, prosím, vtiskni tváři mé znamení takové, abych pod sluncem po ničem jiném netoužila, nic jiného nevolila, nic jiného nemilovala mimo Tebe: a Ty pak sám, ó milý můj z nejmilejších, rač mne k sobě připoutatí posvátného manželství smlouvou, abych se tak stala tvojí pravou nevěstou i choťí skrze onu nerozlučnou lásku, která jest silnější než smrt.

K podání prstenu:

Antifona: Prstenem svým v zástavu podrobil si mne Ten, jenž lidí všech jest nejvznešenější rodem i důstojenstvím.

Responsorium: Již spojeno jest tělo moje s tělem jeho a krev jeho nacheť zbarvila mou tvář, jehož Matka Pannou jest a jehož Otec nezná ženy.

Veršik: Tomu zasnoubena jsem, jemuž slouží andělé, jehož kráse podivují se měsíc i slunce.

Modlitba.

Nuže, Jesu můj, cudností panenské Ty's květ i plod, část nejlepší dědictví mého a věno královské, který v zástavu mne si's podrobil prstenem víry, pečeti Ducha Svatého, dej, bych sličností svou k Tobě se hodila, ó lilie Ty moje svěží a květe nejspanilejší: dej mi tak nerozdílně spojití se s tvojí nejžárnější láskou, abych v síle touhy milostné po přebývání s Tebou žiznila po smrti: aby smlouva ta, již jsi uzavřel se mnou, tak přenesla srdce moje, aby již nežilo se mnou, ale v lásce nerozdílné spolu přebývalo s Tebou.

Responsorium: Světa královstvím a veškerou jeho nádherou jsem pohrdla pro lásku Pána mého, Ježíše Krista: Kterého jsem spatřila, kterého jsem si oblíbila, v něhož jsem uvěřila, kterého jsem si vyvolila.

Veršik: I řeklo srdce mé slovo dobré: zasvěcují díla svòje Králi. Kterého jsem spatřila, kterého jsem si oblíbila, v něhož jsem uvěřila, kterého jsem si vyvolila.

Modlitba.

Dejž mi, prosím, všemohoucí Bože, abych, já nehodná služebnice tvá, která v naději na odplatu věčnou Tobě, Pane, se toužím zasvětití, vytrvala plna víry a s odvahou stálo v předsevzetí svatém. Ty pak, všemohoucí Otče, rač mne posvětití, požehnati a na věky

zasvětití. Uděl mi pokoru, čistotu, poslušnost, lásku obětavou a hodnotu všech dobrých skutků. Dej mi, Pane, slávu za skutky, úctu za stydlivost, svatost za cudnost, abych se svatými anděly tvými na věky zasloužila chváliti tvou přeslavnou velebnost. Amen.

Na místě biskupského požehnání vypros si požehnání od velebnosti celé nejsvětější Trojice:

„Požehnej mi a se mnou spolupracuj Boha Otce milé otcovství a božství majestátní. Požehnej mi a spoutej mne Boha Ježíše Krista přízeň milá a pokrevensví lidské příbuznosti. Požehnej mi a oplodni mne Duchu Svatého milá dobrotivost a plamenná jeho láska. Požehnej, utvrď a posilni mne celá majestátní Trojice.

Požehnej mi a s sebou sjednotiž mne Boha Krista Ježíše slavné člověčenství, jenž mne sobě z tohoto světa vyvolil, svou smrtí projeviv svou velikou lásku ke mně, a s láskou svou mně dal se zasnoubiti, abych skrze spasitelné, životadárné a lahodné požehnání jeho dosáhla dokonalosti všech ctností, abych zachovala neporušenou a neposkvrněnou čistotu, již jsem zaslíbila, bych setrvala v předsevzetí, pokornou se projevila, čistotu milovala, trpělivost uchovala, v každé svatosti až do konce setrvala a po tomto životě bych sobě zasloužila vítězný věnec čistoty v bělostném rouše mezi liliovými šíky, následujíc Tebe, Beránka bez poskvrny, Syna Marie Panny, kamkoliv půjdeš, květe panenský. Amen“.

Zde pros dobrotivého svého Pána, aby tě místo abatyši předal do ochrany liliové Matce své, Marii Panně, a z její ruky by přijal tě zase zpět:

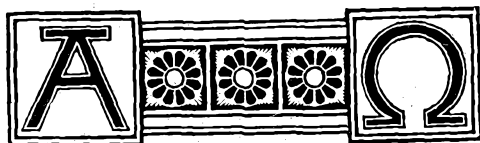
„Ó milý, vyvolený slibů mých, ó Jesu můj, všech drahých nejdražší, předej a doporuč mne nyní Matce své, majestátní Růži panenské, kteráž pro lásku tvou buď na věky mi vůdcem a strážcem mého pánenství! Předej mne rukám oněm půvabným, které živily a odchovaly Tebe, Syna Otce, aby skrze tyto ruce uchráněno a podpořeno bylo předsevzetí čistoty mé, které vedly by mne bez poskvrny cestou panenské čistoty čili čistou neposkvrněností zdrželivosti. Nuže, nuže, rci o mně Růži oné panenské: „Přijmi tuto v péči mateřství svého, neboť tobě ji odporučím veškerou silou své božské obětovné lásky. Hleď, matko, abys mi ji představila neposkvrněnou a podle srdce mého vychovanou přivedla mi zpět. Amen“.

Ve chvalozpěvu „Te Deum laudamus“ zazpívej chvály vždy úctynejhodnější Trojici spolu s modlitbou:

„Tobě, ó nejsvětější Trojice, z níž zárně plane živé božství, láska a moudrost, prýšlí rodná síla, moudrost soupodstatná, rosná líbeznost, obětovná láska žárná, svatost vesmírná, dobrota všechno nasycující; Tobě chvála, čest a sláva, Tobě díkyčinění, moc a skvělosti jasnost záslibná, za to, že Ty, vysoký cedrus libánský, nad Cherubíny rozložený v šíři božství svého královskou velebností, v tomto údolí propastné bídy v rozkoši jsi sobě zalíbila spojití se v objetí svatebním s větvičkou hyzopnou v lásce snubní. A Ty, ó lásko, Bože, svaté Trojice pouto a přátelství, odpočívajíc, usedáš a radostně se těšíš a kocháš mezi syny lidskými ve svaté cudnosti, která v síle tvé půvabné ve svatých rozkoších tvých plane jako ve spleti trní spanilé růže.

Ó lásko, lásko, kudy cesta k půvabným těmto krajinám? Kudy se přijde k takovéto žírnosti ducha? Kde, kde jest života cesta, která vede k nivám Boho-rosným, občerstvujícím srdce žíznivá? Ó lásko, ty sama jediná znáš pravdy a života cesty. V tobě se dokonávají svaté Trojice vzácné smlouvy. Ty's správcem Ducha lepších charismat. Z tebe překypují plodů života semena úrodnější. Z tebe prýščí rozkoši božích medy sladší. Od tebe plynou požehnání Pána zástupů rosné krůpěje žírnější, Ducha vzácná jistina záruční, v krajinách našich, ó běda, ó běda, tak vzácná a skrovná.

Ó lásko, ó lásko, v krásném milování svém k tobě cestu připrav mi: v čisté obětovné lásce budu tě následovati na věky, kamkoliv půjdeš, v lásce smlouvy svatební, kam ty, vládnoucí a kralující v božství dokonalé velebnosti, v nejlíbeznějším spojení živé lásky tvé a plamenného božství tvého rušném přátelství s sebou mne v přešťastný rej nebeský tisíce tisíců panen přejasných, kteréž s tebou jeden zdobí sněžný šat, a které v jáсотu pějí snoubení věčného písně svatební. Nuže, ó lásko, v této bídě a ubohosti tak mne opatruj ve stínu své obětovné lásky, abych po tomto vyhnanství a putování ve svatostan tvůj za tebou vejítí směla bez poskvrny mezi panenské ony sbory, kde by mne jeden osvěžoval božího přátelství pramének, jedna mne sylila medotoká rozkoš. Amen, Amen, nechť vše praví, Amen“.

Slavná profes v řeholi svatého Benedikta.

Organisátor západního mnišstva, pokud víme, jest vůbec prvním, který žádá od novice právoplatně vystavenou listinu o složení slibů řeholních. Svatý Benedikt píše o tom ve své svaté řeholi do-slovně takto:

„Ten, který má býti přijat, ať slíbí v oratoriu přede všemi stálost, obrácení svých mravů a poslušnost, před Bohem a Jeho Svatými, aby věděl, kdyby proti tomu jednal, že bude od toho zavřzen, jemuž se posmívá. O těchto svých slibech ať napíše listinu na jméno Svatých, jejichž ostatky se tam chovají, a na jméno opata. Tuto listinu ať napíše vlastní rukou, nebo alespoň, není-li znalý psaní, jiný, od něho byv požádán, ať ji napíše a onen novic ať připiše k tomu znamení a vlastní rukou položí ji na oltář“.

V tomto ustanovení svatého Benedikta dají se rozeznati dva od sebe oddělené celky: ústní projev profitentův, vztahující se na dané tři sliby: stálosti, obrácení mravů a poslušnosti, a na tento projev (promissio) vyhotovení právoplatné listiny ve formě petice, jakési prosby k Svatým, jejichž ostatky chová klášterní chrám, a k opatovi. Určitá forma této psané petice ustavovala se postupem času a podnes se liší podle konstitucí jednotlivých kongregací, po případě klášterů, ale vždycky má svůj právoplatný charakter a zůstává pro vždy listinou právní.

Této listině nerozumíme nikterak ve smyslu vyhotovené nějaké zprávy, a svatý Benedikt si toho také nepřál, aby to byla běžná scriptura, documentum nebo charta; on předpisuje výslovně petici, t. j. žádost. Obojí ovšem, ústní projev profitentův i ona vyhotovená petice, tvoří jednotný celek; ona listina jest pak všude a při všem důkazem i onoho ústního projevu i oné psané petice.

Svatými sliby opouští mnich zevnější, krásný svět, plný silného života a tvoření, ale také plný ošklivého a nízkého, a vstupuje do čehosi posvěceného. A protože se tím aktem sám posvěcuje, zanechává ovšem venku i to, co do posvěcena nenáleží: myšlení, přání, starosti atd. Jaká doba přípravy jest potřebna k takovému kroku! Nevchází kvapně, jako se kvapně nedosahuje svatosti, ale připravuje se docela zvolna, zkouší se a dává zkoušení srdce své i ledví, aby se jasně postřehlo, jak mluví. Jest třeba určité doby očistné a jest třeba silného usebrání. Usebrání zjednává samota — život v klášteře. A nastávající mnich má v této samotě probuditi

svoji touhu k Bohu, má se mu postaviti tváří v tvář, aby s Ním mohl mluvit, aby Ho mohl vnímati.

Klášter — to místo hlubokým rozjímáním ztišené, to místo, kde není viděti nic jiného než rty, které zpívají latinu žaltářů, ruce, které se spínají u vytržení, nohy, které tu pokorně šlapou dlaždice monastýru — to místo má býti domovem mladému mnichu.

Svatými sliby má se mnich znovuzrodit pro Boha. Jako křtem stal se kdysi novým člověkem, znovuzrozeným z vody a Ducha Svatého, podobné, ba v jistém smyslu větší znovuzrození očekává ho nyní ze křtu jeho svatých slibů, které zajisté, bez odporu, jsou rovněž dílem Ducha Svatého. Duch Svatý si onoho muže vyvolil, On ho na vše připravuje a On ho vede; mnich Ducha Svatého přijímá, pokorně spolupracuje a v radosti Mu děkuje.

Svatými sliby vzdává se mnich rodičů, bratrů a sester, příbuzných, svého přirozeného práva k založení vlastní rodiny, své vůle — a za to se stává členem klášterní, duchovní rodiny, a podle příslibení Ježíše Krista nalézá stonásobně to, co byl ve skutečnosti opustil, ztratil. Nejenom, že nachází nového Otce, který mu ukazuje, osobně zastupuje Moc a Spravedlnost, Důstojnost a Moudrost, Dobrotu a Milosrdenství nebeského Otce, nýbrž i nové bratry, kteří ho milují novou, duchovní, bratrskou láskou jako vlastního, přirozeného sourozence.

Má však mladý mnich proto zapomenouti a ztratiti svého vlastního otce a matky a svých vlastních sourozenců? Zdá se to býti jako cosi přímo nevyhnutelného. A přece tomu není tak. V žádném případě se neuvolnily ony svazky, kterými jest přirozeně vázán ke svým rodičům a sourozencům, ba naopak, ony svazky spíše ještě se utužily, staly se pevnějšími, stálejšími, čistšími, duchovněji. Jest nepochybné, rodičové, že vaše láska k vašemu dítěti vzroste, tedy se nezmenší, naopak uvidíte, že se bude stupňovati, protože ji nebudete již projevovati samotné osobě a ji samotnou jako osobu milovati, nýbrž z nejlepší části bude platiti vždy osobě Bohu zasvěcené. Zrovna tak bude vám oplácena láska i se strany vašeho dítěte. Vězte jen, že jedno nepochybné, jistě dělá: modlí se za vás, za sourozence, za vaše starosti, za vaše prosby. A nad to, vy jste tím, že své dítě máte v klášteře, jaksi spoluvčleněny do společné rodiny klášterní.

Liturgický ritus skládání slavných slibů v řádu svatého Benedikta jest prostě překrásný, již proto, že se tu koná něco pochopi-

telně velikého a významného — Obětování se Bohu, Posvěcení a Odevzdání se do Jeho služeb. — Již v předvečer významného dne skládání slibů, jakož i druhého dne ráno po Chválách a před mší svatou pontifikální zvěstují zvony do širých dálek, na všechny strany, ven do nekonečna, do modrých výšek, do údolí — poselství slavnosti Boží svatyně. Houpají se na hřideli a vysílají zvuk za zvukem tónem nejslavnějším — —

Oltář Hospodinův sladce dýchá spoustami květů. Cítíte vzněcovaný dech arabského kadidla, slyšíte slavnostní, jásavé pléno varhan, vyhnané mistrem do nezměrné výše, aby ho slyšela sta a sta subtilních oblouků a tisíce vzdušných fiál, do chóru vstupují černé sbory mnichů v odměřeném unisonu, symbolisujícím jejich duchovní stěsání a harmonii, za nimi profitent a celý soubor přísluhovatelů oltáře s opatem v čele, v nádherných paramentech, s ohni draho-kamů, s plápoly purpurů a s jasem zlatohlavů. Všichni přistupují k oltáři vznešeně, ušlechtilě, pietně, a jejich bohatě, rytmicky zvlněná roucha jako by se sdílela o hymnická radostně zvlněná jejich nitra, ba zdá se nám, že jejich důstojné kráčení jest počátkem samotné bohoslužby.

Již začíná zpěv velikých obřadů mše svaté a zní svým nádherným chodem až do Obětování. Při Obětování opat přijav mítru přistupuje k oltáři a usednuv, obklopen konventem, oslovuje profitenta, jehož byl z chóru do presbytáře uvedl Pater novicmistr a který polibiv opatovi prsten, postavil se doprostřed presbytáře. Připomíná mu, že mu není ode dneška dovoleno vystoupiti z kláštera, když obzvláště se mohl po tak dlouhém uvažování pevně rozhodnouti, a ptá se ho proto, chce-li se odříci světa a celé jeho nádhery, chce-li na sebe vzítí obrácení svých mravů a lásce ke Kristu dáti přednost před náklonností k svým rodičům, chce-li slíbiti poslušnost podle Řehole svatého Otce Benedikta a zřici se vlastní vůle, chce-li setrvati v tomto svatém řádu, do něhož vstupuje; po jedné každé otázce slibuje mnich „chci — volo“. Po krásných třech modlitbách za milost, za chránění od žádostí tělesných a k Duchu Svatému, opat opět usedá a mnich stojí hlasitě a zřetelně čte slibnou petici, poznamenává ji svatým křížem a vlastní rukou podpisuje; takto podepsanou petici ukazuje pak opařovi a ostatním v chóru přítomným, kteří svědčí o správnosti její úklonem hlavy. Nato novoprofes pokládá svoji petici na oltářní mensu a polibiv oltář sestupuje do presbytáře a po krátké modlitbě opatově počíná zpívali s rozpjatýma rukama pohlížeje k nebesům žalm 118.: „Přijmi mne,

Pane, podle slova svého, a živ budu (tu padá na kolena a skloniv hlavu, ruce na prsou křížem přes sebe pokládá a pokračuje), a nezahanbuj mne v mém očekávání“. Tento verš zpívá novoprofes třikráte, vždy o ton výše, a chór po něm třikráte opakuje, na konec přidává Gloria Patri. Novoprofes nato pokryje si hlavu kapucí, položí se na zem a zůstává ležeti až do konce preface. Na věži rozezvučí se zvon na znamení, že novoprofes duchovně odumřel světu. Opat zatím modlí se nad novoprofeselem za jeho věrnost v důstojném obcování, aby byl moudrý a pokorný, v poslušnosti bystrý, při kárání nezvratný, v utrpení Bohu oddaný, v pokušeních statečný, v příkořích trpělivý, v modlitbě vytrvalý, aby nezapomínal, že Bohem bude souzen ze všech svých skutků, a prosí Boha, aby oběť jeho milostivě přijal a začkoliv by Ho prosil, aby mu laskavě udělil. Nato zpívá opat v tonu jednoduchém nádhernou prefaci, aby Bůh přijal milostivě sliby svého služebníka, který se k Němu utíká z víru tohoto světa, aby byl sprostěn každého hluku světských snah, aby byl vzdálen pozemských radovánek a uchráněn před úklady starého nepřítele; aby byl pro svět mrtvů a každému lákání ukřižován. Kéž vzdálí Bůh od něho všeliká zlá osidla, všelikou pýchu světa a nákazu tohoto života a lsti pekelných. Ať jest poučen pohrdati štěstím tohoto světa, ať se neleká neštěstí, ať křivdy nečiní, ale jemu učiněnou ať s klídnou myslí snáší, ať jest ušetřen od tělesných žádostí a ať po nich také neistouží; ať zlobou hrdých neumdlévá, pýcha ať jej nenadýmá, ziskuchtivost nerozštějuje, oheň žádosti neztravuje, nestřídmost k pádu nepřivede a ctižádost neuvrhne v záhubu. Nechť jest dalek ducha neústupnosti, ať nebaží po lidské přízni, ať ďábel, původce zatracení, mu neškodí nebo ho nesvede k zahynutí. Kéž ho chrání pravice Tvého Milosrdenství, kéž ho posvěcuje, nyní i budoucně chrání, řídí a spravuje, aby se Tebe bál, Tebe následoval a miloval. Objasní, Bože, jeho mysl, ať miluje vědy božské, službu Boží, půst a újmu, pokoru a poslušnost, svaté povznesení, modlitbu a bdění, hříchy své ať s dokonalou lítostí vždy vyznává, úzkou a obtížnou cestou, k níž se slibem zavázal, vždy ochotně ať kráčí, aby, z bouří tohoto světa vytržen, dosáhl věčné slávy.

Po této, obsahově tak bohaté prefaci novoprofes vstává a sundává s hlavy kapucí. Opat zatím světlí mnišskou kukulu a intonuje hymnus Veni Creator Spiritus. Po první sloze opat sedě s mitrou na hlavě obléká novoprofese v kukulu, říká při tom: „Přijmi, braře, oděv svatého Otce našeho Benedikta, abys, jím oblečen,

v slíbené stálosti, obrácení mravů a poslušnosti spojen byl věčnou společností s Bohem, svatými Anděly a se všemi Svatými, kteří téhož oděvu užívali. Ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého. Amen“.

Po ukončeném hymnu opat kleče intonuje antifonu: *Confirma hoc, Deus, quod operatus est in nobis* — Potvrď, Bože, co jsi v nás vykonal — a po *Gloria Patri* chór antifonu opakuje. Následuje krátká modlitba a oslovení shromážděného konventu, a po té poklekne novoproses před opatem s prosbou: „Modli se za mne, Otče nejdůstojnější!“, jemuž opat, odpovídaje: „Budiž tobě, bratře, k spasení!“, dává polibení pokoje. Nato opat stojí bez mitry intonuje antifonu: *Přijali jsme, Bože, Tvé milosrdenství uprostřed Tvého chrámu*, a zpívá se žalm 132., 47. a 83.

Při zpěvu těchto žalmů přijímá novoproses i ode všech ostatních přítomných mnichů polibení pokoje, před každým z nich na kolena padaje a prose: „Modli se za mne, Otče důstojný!“; z mnichů pak jeden každý odpovídá: „Budiž tobě, bratře, k spasení!“

Tím jest akt profesní ukončen. Mniši odcházejí do chórových stal, a pokračuje se ve mši svaté. Po svatém přijímání opatově přistupuje novoproses ku svatému přijímání. Na konci mše svaté opat udělí slavně požehnání, odloživ berlu a mitru, k chóru obrácen modlí se nad novoprosesem zvláštní modlitbu k Duchu Svatému za požehnání. Pak se posadí, přijme mitru, a když novoproses jest uveden novicmistrem na místo v chóru mu určené, čte poslední Evangelium.

Po nešporách zpívá se jako dikůvzdání hymnus *Te Deum laudamus*, při čemž novoproses klečí uprostřed presbytáře.

Novoproses zůstává plně tři dny oděn kukulou a ve svůj slavnostní den stoluje s opatem. Teprve po třech dnech s dovolením a požehnáním opatovým odkládá kukulu.

Již z toho mála, co mohlo býti podáno, shledáváme ritus slavných slibů v řádu svatého Benedikta opravdu překrásným a bohatým. O Milosti, Důstojnosti a hlubokém významu svatých slibů řeholních bylo pověděno a napsáno již mnoho krásného. Kéž by i tento nepatrný, beznáročný článek přispěl k oslavě a vyvýšení tohoto velebného, majestátního benediktínského ritu liturgického, který dovede vnést do chrámu v takový den zvláštní Světlo, teplo, útěchu, lesk a příjemný jas, a kéž by i u tebe, milý čtenáři, zapadl jako nějaké seménko do tvé duše zdánlivě třebas bez užitku; ale často, velmi často, polichu se uchytí a vzklení z něho nové, veliké rozhodnutí

k pronikavé změně života. Viš přece, jak podivuhodné dějiny má tak mnohé sítě Milosti! „Tak děje se v Království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země a potom spí a vstává v noci i ve dne a símě vzhází a vzrůstá — a on sám neví jak. Neboť země plodí samoděk, nejprve stéblo, potom klas, nato plné zrno v klasu“ (Mk. 4, 26—28).

Emauzy.

Fr. Cyril Petr.

Spolek k podporování kněžského dorostu, zvaný „Haléř svatého Vojtěcha“,

vydal následující spisy:

Cesta k oltáři Páně.

Obřady sedmera svěcení kněžských a konsekrace biskupské. Z římského pontifikálu přeložil a výklad připojil dr. Jan Nep. Sedlák, světlící biskup pražský. Stran 320. Cena brož. Kč 12.—, váz. Kč 16.—. Spis tento líčí přípravu ke stavu duchovnímu, podmínky k přijetí svěcení, podává pečlivý překlad obřadů při svěcení a jejich význam. Uvedena roucha bohoslužebná a jejich význam. Podává dále obřady primice a sekundice, jedná o breviáři a celibátu, líčí vznešenost důstojnosti kněžské i vnitřní radosti hodného kněze. Vyracejí se v něm námitky proti kněžím. Spis obsahuje též překlad krásné exhorty Pia X. k duchovenstvu.

Vydány byly i tři výňatky ze spisu toho:

Obřady sedmera svěcení kněžských.

Stran 72. Cena výtisku v tuhé vazbě Kč 5.—.

Konsekrace biskupa.

Stran 40. Cena Kč 3.—.

Pia X. exhorta k duchovenstvu

se zaslíbenou modlitbou kněží k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu.

Stran 45. Cena Kč 3.—.

Matkám.

Promluvy pro spolky křesťanských matek. Napsal Antonín Melka, spirituál kněžského semináře v Českých Budějovicích. Stran 173.
Cena Kč 9.—.

Vítaná pomůcka k stavovským přípravám žen. Hodí se též pro Mariánské a jiné ženské družiny a organisace i jako duchovní četba.

Mám býti knězem?

Anglicky napsal P. William Doyle S. J. Česky vydáno péčí spolku „Haléř svatého Vojtěcha“. Stran 40. Cena Kč 2.—.

Poutavě psané poučení o stavu kněžském pro katolické jinochy a jejich rodiče.

Výtěžek ze všech těchto knih jest určen k podporování kněžského dorostu.

Objednávky vyřizuje:

**Správa spolku „Haléř svatého Vojtěcha“,
Opatství Emauzské v Praze-II., 320.**

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Pr^ge-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Gigant.

(Ke dni 28. srpna.)

Hvězdná obloha má světla různé zářivosti. Nebe svatých je obydleno světci různé velikosti. Jsou tam světci něžní jako květinčky, ale také světci silní jako dubové. Jedni rostli ve skleníku nebeského zahradníka, jiní byli od něho vystaveni vichrům a bouřím.

Jedním z největších obrů nebeských luhů jest sv. Augustin. Církev jej zří růsti po dobu jeho života na zemi do závratných výšek. Tento ustavičný a rychlý růst Augustinův, jenž stejnoměrně a bez zvláštních skoků pokračuje, jest nejobdivuhodnější při jeho svatosti. Nejmenuje se nám z jeho života skoro žádný z oněch mimořádných činů, jimiž je přeplněn život jiných světců. Také jeho smrt nenastala z nějakých zvláštních příčin, jako bývá slavné umírání mučedníků. Umírá na obyčejnou horečku. A přece patří mezi nejslavnější dítky Církve!

Mnoho bloudil, ale všecko napravil. Cestou k vysokým metám svatosti jej vedla upřímná touha po pravdě. Na správnou stezku jej uvedla slova Písma sv.: „Jako ve dne počestně chodíme; ne v hodování a opilství, ne ve smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblectě se v Pána Ježíše Krista, a nemějte péče o tělo tak, aby povstávaly chťiče“ (Řím. 13, 13—14). Od tohoto okamžiku jest u něho Kristus středem veškerého myšlení a cítění, jako tomu bylo u sv. Pavla. Zde počínají jeho obrovité kroky na cestě ke svatosti.

Bohu a lidem se vyznal ze svého dřívějšího života ve svých „Vyznáních“. Soudil se poctivě, takže nebeský Soudce nemá,

co by na něm špatného našel a zahrnuje ho celými vodopády milosti.

Z pyšného a sebevědomého filosofa stává se pokorný křesťan, jenž se ponořuje do největších hlubin svého náboženství a stává se tak Učitelem Církve.

O jeho svaté pokoře přesvědčuje i kniha „Odvolání“, ve které na sklonku svého života přehlíží všechny své spisy a upozorňuje svět na chyby, jichž se v nich dopustil. Udělal to po něm nějaký učenec a filosof? — „Vyznání“ napsal sic leckdos, ale ne aby v nich na sebe žaloval, nýbrž se chlubil. Světec už předchází všeobecný Soud na konci věků, a sám před celým světem na sebe žaluje.

Třeba je svatost Augustinova tak ohromná, jest přece tak lidská, neboť povstala na jizvách po lidských slabostech a hříších. Kéž bychom poznali jako sv. Augustin, že „neklidno jest srdce naše, dokud nespočine v tobě, ó Bože!“

Emauzy.

P. Marian Schaller.

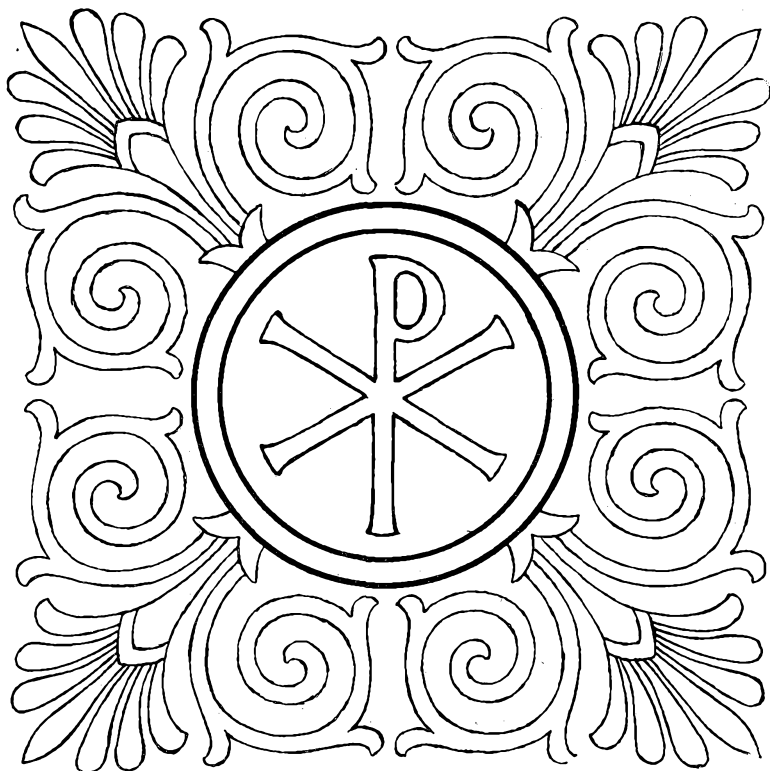

Palla.

Palla je bílá lněná příkrývka kalicha při mši sv. Má tvar čtverce, jehož strana jest 14—16 cm dlouhá, takže ústí kalicha jest náležitě kryto. Hotoví se z celolněného jemného plátna. Dva čtverce na sebe položené sešijí se se tří stran — je-li plátno přeloženo, jen se dvou stran — čtvrtá zůstane otevřena. Tou vloží se dovnitř čtverec papírové bílé lepenky, načež se i tato strana sešije. (Před praním se lepenka tudy vyjme.) Tím nabývá palla pevného tvaru a je dobrým podkladem pro velum na kalichu. Výzdoba pally může býti bílá nebo pestrá. Čím se má ozdobiti, není určitě stanoveno. Nejlepší jsou symboly vztahující se k euch. oběti: beránek, kříž, holubice (symbol Duchu Sv.), pelikán, dvě rybky s pěti chleby nebo kryptogram XP, JHS, AΩ. Kolem pally našiti práci kraječku je přípustno, ale méně vhodné. Barevných hedvábných pall, o nichž též zmiňuje se nejd. p. opat Arnošt Vykoukal v čísle předcházejícím, v novější době méně se užívá. Jsou zhotoveny z téže látky jako mešní roucho, pouze černá barva není přípustna. Na spodní straně našiti je ovroubený čtverec z lněné látky, jenž je vlastní pallou. Často však hotoví se hedvábné pally bílé, vyšité hedvábním i zlatem, rovněž se lněným

čtvercem připevněným na spodní straně. Ideálem ovšem byla by palla celá lněná, kdyby bylo možno lněné plátno do té míry ztužiti, aby bylo jako palla s lepenkovým podkladem.

Purifikatorium je lněný obdélný šat, jímž otírá kněz po sv. přijímání kalich, ústa a prsty. Délka jeho bývá kolem 50 cm, šířka aspoň 30 cm. Stříháme-li purifikatorium zároveň s korporálem, vezmeme 60 cm jemného celolněného plátna širokého 90 cm. Z této šíře či-

Palla. — Výzdoba.

tejme 60 cm na korporále, 30 cm na purifikatorium. Stříháme-li pouze purifikatoria, vyjdou ze šířky plátna tři. Zdobiti se může souhlasně s korporálem, avšak jen na kratších stranách; delší strany, pokud není tam pevný okraj plátna, ovroubí se zcela úzce. Podél kratších stran může se vyšítí lemovka nebo do jich středu malý ornament lež úzká prací krajka se může k obrubě našítí. Křížek umístí se buď do středu jedné z kratších stran, nebo do středu obdélníka. Tak jako korporále, lze dostati i purifikatoria z lněného damašku s velkanými

symbols. Takových není třeba více zdobití. Po vyprání složí se pouze v šířce na tři díly, jak na náčrtku v předešlém čísle naznačeno; tím vznikne úzký pruh, který se potom přímo klade na ústí kalicha. Kalichové prádlo, korporále, palla a purifikatorium, přichází v úzký styk se způsoby chleba a vína při mši sv. Z důvodu tohoto dle církevního předpisu vypírá je po upotřebení napřed duchovní sám (kněz nebo jáhen). Voda k tomu potřebná vylije se potom do sakraria. Vyprání na čisto a vyžehlení může se teprve světit osobě laické.

Dogma, liturgie, život.

(Pokrač.)

Liturgie jest však pramenem života také tím, že přečetnými pomáhajícími milostmi v nás budí nejvznešenější a nejdokonalejší projevy životní, jako úkony vyznání víry, úkony poznání Boha a lásky k němu, oddanosti a poddání se jemu, chvály Boží, vděčnosti, smíření, prosby, vzdávání se vlastní vůle, zasvěcení života cele službě Boží.

Tím dospíváme k hlavnímu bodu naší úvahy článku, totiž k otázce, jaký vliv má bezprostředně liturgický život na život neliturgický. To jest právě základním nedostatkem našeho dnešního náboženského života, že náboženství a život se rozcházejí, nebo že plynou rovnoběžně vedle sebe, aniž by v jedno splynuly. Hlavním účinkem liturgie a dogmatu pak jest právě překlenutí této osudné propasti mezi náboženstvím a životem. K dosažení tohoto cíle není věru tak mnoho zapotřebí. Činná účast našeho lidu na svaté oběti a hlubší porozumění svatým svátostem úplně dostačí. Je-li těchto dvou věcí dosaženo — a jak snadno jich lze dosíci, ukážeme v jednom z příštích článků — pak bude křesťanský život sám od sebe liturgií přetvořen a obnoven, pak nabude náboženský život našich katolíků opět jadrnějších, zdravějších tvarů, pak stane se opět obětavějším.

Neboť úžasně bohatý život, jenž prýští v liturgii, překračuje zcela přirozené své hranice, jinými slovy řečeno, nedá se omeziti na pouhou vlastní službu Boží z povolání, nýbrž chce celý život křesťana utvářeti, přetvořiti dle obrazu Kristova a v síle Kristově; nebo ještě jinak řečeno, vlastní tendencí liturgie jest ovládnouti všední život a posvětili jej, a tím překlenouti propast mezi modlitbou a životem. Proto nenalzáme u prvých křesťanů, žijících z liturgie, žádné mimo život jdoucí a život plně nepostihující askese. A vystoupil-li kdosi na sjezdu katolíků ve Vratislavi (1927) proti liturgii s heslem: Dnes je nám

především zapotřebí oduševnělé aktivity, pak s ním v tomto posledním bodu zcela úplně souhlasíme, vyvozujeme však z toho hesla zcela jiné důsledky. Oduševnělé aktivity jest nám skutečně velice zapotřebí, proto pryč s leckterou mrtvou přítěží v askesi, proto pryč s mnohými suchopárnými formulami, které životu spíše překážejí než jej podporují, proto zpět k čistým pramenům liturgie.

„Mne opustili, pramen vody živé,
a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané,
které nemohou držeti vody“. (Jer. 2, 13.)

Což nebylo u prvých křesťanů žádné oduševnělé aktivity? A čím udržovali svůj vnitřní život, kde čerpali tuto oduševnělou aktivitu? Z přetékačícího pramene liturgie a ne z moderních asketických návodů. Neboť byli skrz naskrz theocentricky založeni a ne anthropocentricky: „Apud Te est fons vitae — Ty jsi životním pramenem“, „Haurietis aquam in gaudio, de fontibus Salvatoris — Radostně čerpatí budete z pramenů Spasitele“.

Kdo „není přítomen“ mši sv. bezmyšlenkovitě, nýbrž kdo ji s celou duší slaví s sebou, kdo se vžije v ono velké tajemství, které se děje při sv. Proměňování, ono úplné odevzdání se Boha-člověka do vůle nebeského Otce svého, odevzdání to, jež stálo jej poslední kapku krve, kdo si uvědomí, že zde Bůh-člověk nevystupuje sám jménem vlastním, nýbrž jménem celého lidského pokolení jako jeho zástupce, tomu se bude zdát samozřejmým, že musí býti stejného smýšlení jako Bůh-člověk, totiž odevzdati se plně do vůle Boží. Samozřejmě nesmí toto smýšlení, je-li skutečně upřímné a pravdivé, zůstatí pouze theoretickým, t. j. omezití se pouze na dobu sv. Proměňování, nýbrž musí prostoupiti celý život. Zde se má osvědčiti. Jinými slovy, kdo správným způsobem a s porozuměním slavil sv. Oběť, ať již jsou to obětující kněz či spoluobětující věřící, ten vyjde z chrámu Páně a vejde do života všedního s pevným úmyslem vykonati vůli Boží ať během dne cokoli od něho bude žádati. A vejde do života beze strachu, bez váhání s pevnou důvěrou, že vůli Boží bude moci také vykonati, účastnil-li se též obětní hostiny. Působí v něm nyní síla a moc Kristova. Vždyť se stal sv. přijímáním druhým Kristem. Nyní může, ba musí býti stejného smýšlení s Kristem, chce-li býti důsledným. Ba skoro lze říci, není ani možno, aby nebyl s Kristem jednoho smýšlení. Samo sebou bude vše co činí, činem Kristovým.

Zároveň však znamená oddání se Bohu při mši sv. i úplné oddání se Boha nám, nejen ono podstatné odevzdání se jako u obětní hostiny, nýbrž i ono nepodstatné oddání se Boha nám, jež zá-

leží v tom, že křesťan zúčastnivší se oběti a obětní hostiny, jest obdařen takovým množstvím napomáhajících milostí, že jest mu skoro nemožno vůli Boží nekonati. Naopak, s velikým apoštolem, z Krista a v Kristu zcela žijícím, praví: „Všecko mohu v tom, jenž mne posílí luje“. (Fil. 4, 13). Již nyní připomínáme, že tímto způsobem se křesťanství stává podstatnějším a tím i jednodušším. Neboť obě tyto věci patří přirozeně k sobě. Podstatou vsak, o niž koncem konců jediné jde, jest vyplnění vůle Boží; „Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova Tvého“, jsou slova nejskutečnější všech křesťanů, Panny a rodičky Boží Marie. Ona byla nejskutečnější, nejpodstatnější křesťankou, poněvadž žila zcela z dogmatů a liturgie. Život Panny a rodičky Bož-Marie byl úplným oddáním a bezvýhradným odevzdáním se Bohu tou měrou, jak jen v lidském životě jest možno.

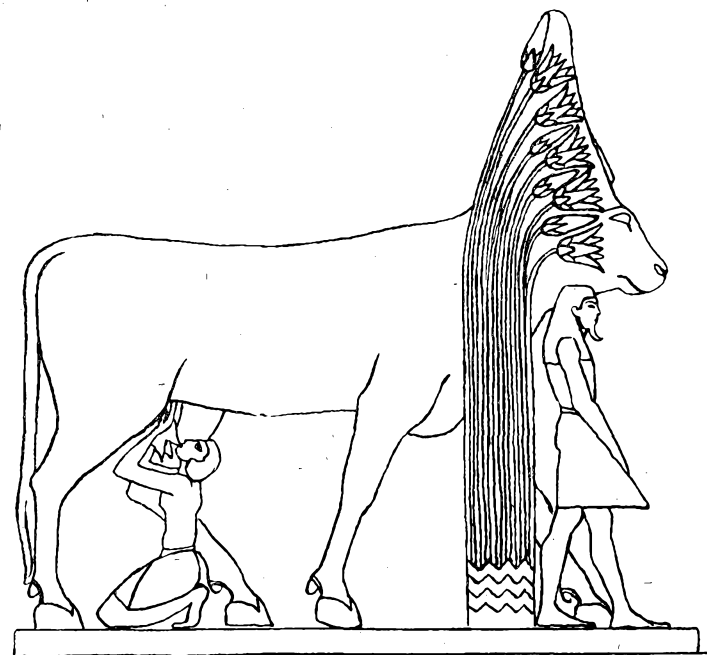
Upozorňujeme ještě na to, že tento život z liturgie, plný ochoty v každý denní čas plnit vůli Boží dle vzoru, jako se dává Spasitel svému Otci při svatém proměňování, a za posily obětní hostiny, plně odpovídá našemu dřívějšímu požadavku, aby náboženský život nebyl určován zvenci všemi možnými asketickými předpisy, nýbrž aby pravidla životní byla odvozena od přirozené i nadpřirozené povahy člověka. Neboť právě v přirození i nadpřirození se podstatně zjevuje vůle Boží lidem; a proto vnášeti zvenci řadu předpisů v tyto přirozené a nadpřirozené projevy Boží by nebylo ničím jiným, než v podstatné věci přeslechnouli hlasu vůle Boží.

Vzali jsme si tedy za úkol naznačiti vztah dogmatu k životu. Na prvý pohled by se zdálo, že mezi dogmatem a životem není dávno toho úzkého vztahu jako mezi liturgií a životem. Ba, poskytneme-li sluchu mnohým moderním lidem, uslyšíme, že dogma jest přímo překážkou života. Vždyť se všude tolik hovoří o dogmatických poutech, čímž se rozumí omezení svobodné duševní činnosti. Nekatolíci považují proto přísně vědeckou činnost u katolíků za nemožnou. Ale i katolíci sami cítí se často dogmaty omezováni a považují to za spoutání kyčícího duševního života.

Avšak tomu tak není. Dogma jest veskrze životodárné, život udržující a život podporující. Rádi ale připouštíme, že se k svrchu řečenému názoru dojíti mohlo následkem způsobu, jakým se dogma a vyučování náboženství vůbec někdy přednáší. O nesmírné plnosti života, jež jest v dogmatu skryta, se tam ničeho nedovíme. S dogmaty se tam nezachází jako se životnými útvary, plnými, takřka těhotnými životem, nýbrž jako neživými mumiiemi, které se pečlivě ukládají do hrobky.

Životní sílu dogmatu jsme vlastně dokázali již tím, že jsme vypočetli životní síly liturgie, neboť liturgie jest dogma v modlitbě.

Avšak vyplatí se, abychom ukázali zvlášť ještě, co plnosti životní jest v dogmatu, tedy v našich člancích víry, skryto. Též dogma má svůj původ v životě, předpokládá život a sice nekonečný život trojediného Boha. Základní dogma naší sv. víry, dogma o Nejsv. Trojici není ničím jiným než nekonečným životem nekonečného Boha, nekonečně proudícího života rozumového, nekonečně plynoucího života vůle.

Vyobrazení ke čl. Východ z Egypta.

Každé jednotlivé dogma jest plodem tohoto nekonečného života. Vždyť jest to pravda, která od věků žije v nekonečném Bohu a z nekonečné lásky jest v čase stvořenému duchu zjevena.

Dalším předpokladem dogmatu jest záračně mnohotvárný a bohatý život Bohočlověka. On to jest, který je člověku přinesl, on jest též ručitelem za jeho pravdu.

Dogma předpokládá dále bohatý život duševní církve sv., v níž se stýká božský a lidský život. Neboť působením Ducha sv. a přičiněním lidským vyvinul se poznenáhlu s nepatrného zrna hořčičného v mohutný strom, jímž jest věrouka naší Církve sv.

Dogma předpokládá též čilý, intenzivní život duševní u těch, kteří je přijímají. Nemůžeme to ani z dostatek zdůrazňovati vůči těm, kteří považují věřící přijetí dogmatu za znamení duševního zpátečnictví, že naopak jest zapotřebí veliké duševní síly a hloubky názoru alespoň k částečnému pochopení dogmatu ve své kráse a obzvláště též ve své obdivuhodné souvislosti. Není proto divu, že právě největší duchové hledali vždy a stále svou duševní stravu v dogmatu Církve. Dogma však též nejvíce obohatilo duševní život. Celá řada filosofických problémů vynořila se vlivem dogmatu, o nichž staří filosofové neměli ani tušení. Budíž na př. jen srovnána „Nauka o Bohu“ sv. Tomáše Aquin. s Aristotelovou a pak si budeme moci učiniti pojem, kterak dogma učinilo i čistě přirozené myšlení plodným. Avšak netoliko věda čerpala hojného užítku z dogmatu, též umění bylo jím inspirováno. Lze s klidem tvrditi, že největší mistrovská díla umění vděčí za své bylí dogmatu. Proč se Rafael stále opět a opět vracel k zobrazování Madony? Protože dogma o panenské Matce zaujala celý jeho duchovní život. A kdo vystavěl ty nádherné dómy středověku, které skrývají v sobě plnost zkamenělého života, zdaž to nebyla opět víra dogmatu? A pak by mělo býti dogma překážkou životu! Bezmyšlenkovité tvrzení, jako tak mnohé v našem moderním duchovním životě, jež předpokládá bezmyšlenkovitost. Duchovní život a bezmyšlenkovitost jest ovšem v rozporu.

Protože dogma běže svůj původ v nekonečně bohatém životě Božím, skrývá v sobě každý článek víry plnost skrytého života, jenž se dle vnějších podmínek vyvine, rozvine či ukáže. Jak již naznačeno, možno dobře dogma srovnati s fysickými životními útvary. Tyto mají vlivem svého života jistou délku, jež se dá až do jisté míry změněným okolnostem přizpůsobiti. Tím není vinen nedostatek života, nýbrž jeho bohatství. To není proti moudrosti Boží, nýbrž naopak jeden z nejpádnějších důkazů jeho moudrosti. To není mechanikou a nedostatek teleologie, nýbrž naopak nejvyšší teleologie.

Podobného cosi platí o dogmatech, jež obsahují neobyčejně bohatý skrytý život. To se v různých dobách za změněných zevnějších okolností různým způsobem uplatní a zjeví. Že jest tomu skutečně tak, dokazuje pohled do církevních dějin a dějin dogmatu. Vzpomeňme jen na dogma o bohopoctě, jak se uplatnilo za papežů Lva XIII., Pia X. a po něm.

Netřeba nám tedy a nemáme se ani hned báti o dogma, vystoupí-li odpadlý theolog s nějakým neobvyklým náhledem. Snad ho právě používá Boží Prozřetelnost, aby tak doposud snad skrytý život dogmatu

vyšel najevo. Je-li tomu tak, či jedná-li se o nějaké lidské poblouzení, o tom rozhoduje jedině učitelský úřad Církve sv. Povinností jednotlivce jest „nekacérovať“. To není známkou velkého a hlubokého, nýbrž úzkoprsého ducha. To není katolické, nýbrž sektářský způsob. Kdo má opravdu pravé porozumění pro velikost, bohatství, duchovní sílu a božství dogmatu, nebude tak úzkým a úzkostlivým. Promluví-li však učitelský úřad Církve, bude to pokládati za samozřejmé, aby se podrobil. Jest to též jeden ze smutných úkazů reformace, že jsme se stali v tomto ohledu příliš úzkostlivými a že se ihned bojíme o víru. Musíme se tomu opět odnaučiti, musíme se navrátiti k našemu dřívějšímu optimisticky-positivnímu stanovisku: nejprve poznati pravdu, blud překonati pomocí pravdy, svá srdce dokořán otevřiti všelikému poznání pravdy, ať už tato přijde odkudkoliv. To jest starokřesťanský způsob, to jest katolické. Tomu nás též učí apoštol národů sv. Pavel: „Omnia autem probate, quod bonum est, tenete — zkoumejte vše a co jest dobré, to podržte“ (1 Thessal. 5, 21).

Grüssava.

P. Justinus Albrecht.

Arciopat Placidus Wolter, spoluzakladatel Beuronské kongregace.

(Ke stým narozeninám.)

(Pokračování.)

Ustanovení prvního opata Placida v Maredsous bylo pro tento klášter v jistém smyslu dokončením a přece jen opět začátkem; ukončení pokud se týče založení, počátek všeho vnějšího a vnitřního vybudování opatství v hmotném i duchovním smyslu. Tím jest již též naznačen veliký úkol, k němuž Prozřetelnost nového opata určila. Za svůj znak vyvolil sobě opat Placidus zářící hvězdu, vznášející se nad modrou hladinou vodní, a heslem jeho byla slova: „Iter para tutum — bezpečnou uprav cestu“, ze známého krásného hymnu Mariánského: „Ave maris stella — Zdravas hvězdo mořská“. To dává dostatečně svědectví o jeho vpravdě benediktínské důvěře k přeslavné Bohorodičce, v její mocnou ochranu a mateřskou pomoc. Neméně jest ale i jasná hvězda ve znaku symbolem čistě nadpřirozeného smýšlení, jež se v celém jeho jednání i smýšlení zračí. V tomto duchu chápe se těžkého úkolu, dalšího hmotného vybudování

svého opatství. Ještě jedno celé desetiletí bylo zapotřebí, než nádherný stánek Boží v jednotném slohu golickém byl dohotoven na kdysi nehostinné výšině. Byl i celé toto nádherné dílo vyrostlo na základě velkomyslného daru hluboce věřících dobrodinců, vyžadovalo přece jen neustále pečlivou pozornost opatovu a nezřídka byla jeho trpělivost podrobena těžké zkoušce.

Souběžně s materiálním vybudováním, pro něž opat Placidus neustále udržoval u svých mnichů čilý zájem, šla též péče a daleko důležitější starost o vybudování a utváření jeho řeholní rodiny. Jeho upřímnou snahou bylo vychovati skutečně celé mnichy ve smyslu sv. Řehole, muže bohatého duchovního života a věrného smýšlení církevního, muže modlitby a práce, zároveň však též díky šťastné Boží rodiny. Očitý svědek podal nám milý obraz života a smýšlení, vládnoucí v novém vzkvétajícím opatství. Chválí ducha víry, který celou řeholní rodinu ovládal, prostotu a milost v obcování a horlivost, s níž se opat i mniši věnovali řeholnímu životu.

Představený hotového kláštera řádu benediktinského nazývá se „Abbas — otec“. Opat Placidus snažil se seč mohl věnovati své řeholní rodině všechnu péči a lásku. Každý, počínaje nejstarším až k nejmladšímu, směl k němu jako k otci s plnou důvěrou se všemi svými záležitostmi přijíti. Osobně byl sice náchylný k jisté přísnosti, avšak tato byla s druhé strany opět mírněna jeho otcovskou laskavostí. Také arciopat Maurus z Beuronu, jemuž zůstal opat z Maredsous i ve své nové důstojnosti a samostatném postavení s příkladnou pokorou oddán, snažil se svou zralou a prozíravou diskretností příležitostně působiti na svého bratra, od přírody iž drsnějšího povahou.*

Tak nabýval stále více a více povahu oduševnělého, laskavého otce, jak se s ním později v Beuroně setkáme.

Jeho působení v řeholní rodině i vůči okolnímu světu bylo nesené nadpřirozenou a úcty plnou oddaností k Bohu a diskretní, planoucí horlivostí pro spásu duší. Jeho péče o církevní liturgii, jeho starost o řeholní kázeň, jeho konference a kázání doma i v dáli, jeho vlastní příkladný život, to vše bylo ve svém celku školou řeholního i křesťanského života z víry a v pravdě. V tomto duchu pěstoval řeholní rodinný život, v němž kromě slavnou Bohoslužbu viděl arciopat Maurus nejdůležitější školu řeholní dokonalosti. V tomto duchu a na tomto podkladě podporoval též vědecká studia ve svém

* Viz krásný dopis arciopata Maura zaslaný opatu Placidovi, otištěný v jubilejním spise: „Maurus Wolter, dem Gründer Beurons . . .“ atd. str. 85.

domě, radoval se ze založení koleje pro dobrou církevní výchovu mládeže v roce 1881. Tak pečoval o svou duchovní rodinu ohledně jejího vnitřního života a vnějšího působení. Jeho snahou bylo, aby Kristus ve všech a v každém jednotlivci zvláště byl utvářen. To nezůstalo též bez nebeského požehnání, jež se jevílo hlavně v četném a dobrém dorostu.

Ještě některé události důležité v dějinách vývoje tohoto kláštera, jakož i celé Beuronské kongregace, spadají do doby panování opata Placida v Maredsous. Jeho 25 leté jubileum složení sv. slibů v červenci 1881, první to pamětní den toho druhu v mladé kongregaci, bylo oslaveno na výslovné přání jubilára toliko v úzkém kruhu řeholní rodiny.

Opatu Placidovi připadla důležitá missie v Římě, když ho arciopat Maurus pověřil, aby pracoval na urychlení potvrzení beuronských konstitucí, jimiž měla býtí řehole sv. Benedikta přizpůsobena našim poměrům. Dosažení nejvyššího schválení církevního pro částečně v zapomenutí upadlé monastické tradice, jež zakladatel Beuronu se snažil dle možnosti v jejich původní čistotě a svěžesti opět oživit, bylo spojeno s četnými obtížemi. Za tímto účelem prodlel opat Placidus obě zimy v letech 1882 a 1884 ve věčném městě a ne jeden, často velmi pokořující krok, bylo mu učiniti.

Mezi tím zúčastnil se též první generální kapituly Beuronské kongregace, jež se zabývala kromě jiných důležitých otázek opětně důkladným zkoumáním konstitucí, které pak byly 22. srpna 1884 svatou Stolicí schváleny. Již následujícího roku obdržely Emauzy, jež se od svého nově oživení mnichy Beuronské kongregace, kteří byli v kulturním boji z Německa vypuzeni, slibně vyvíjely, v osobě P. Benedikta Sautera, prvorozeného syna Beuronského kláštera, vlastního opata. Arciopat Maurus usadil se v r. 1883 nově získané bývalé královské kapitule v Sekově (Horní Štýrsko). Opat Placidus a všichni ostatní s ním doufali, že se mateřský klášter v Beuroně brzy opět vrátí do jich rukou a tato naděje nebyla po pomalém ochabnutí kulturního boje zklamána. Již v červenci 1887 mohl arciopat Maurus ustanovit v Sekově zasloužilého převora P. Ildefonse Schobra opatem a sám se navrátiti do Beuronu.

Byly to krásné dni, když v srpnu za radostné účasti okolního lidu mohlo býtí započato se slavnou bohoslužbou a novým řeholním životem. „Zdaliž nemusil to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?“

Na tato slova neznámého poutníka z biblických Emauz kázal při této příležitosti opat Dr. Benedikt Sauter z Emauz. Důvodem

k obzvláštní radosti bylo, že bouře pronásledování nebyla s to mladou sazeničku vyvrátiti, nýbrž naopak, že jí dodala síly a rozkvětu, takže arciopat Maurus Wolter, jsa obklopen třemi opaty nových klášterů a četnou komunitou, mohl se opět do svého opatství navrátiti.

Jest samozřejmo, že opat Placidus nejlépe znal radost svého bratra a že jí s ním živě sdílel, takže tyto slavnostní dny budily mocnou ozvěnu v jeho duši.

S ostatními opaty zúčastnil se též druhé generální kapituly, která se konala bezprostředně po těchto slavnostech v Beuroně. Nato vrátil se opět do svého belgického opatství, kde o rok později, 19. srpna 1888 konána slavnost posvěcení nádherného opatského chrámu v Maredsous, k čemuž sv. Otec zvlášť vyslal kardinála Schiaffini-ho. To byla poslední veliká událost v životě a působení opata Placida v Maredsous, poslední příležitost, při níž se jako v ohnisku soustředila všechna úcta a láska, již se tento úcty hodný hodnostář u šlechty a lidu těšil.

Arciopat Maurus přestál po několikráte velmi těžké nemoci a po nějakou již dobu byly jeho síly podlomeny. Avšak dobrota a moudrost Prozřetelnosti Boží dopřála mu — ode všech uctívaného a jako patriarchu milovaného — uprostřed svých tak dlouho pobýti, dokud by jeho dílo nepřišlo do klidných kolejí. Po návratu ze svého vyhnanství prožil ještě několik klidných let, dokončil své veliké literární životní dílo: „Psallite sapienter“ v 5 svazcích, radoval se ještě srdečně ze založení prvního ženského kláštera naší kongregace, sv. Gabriela v Praze na Smíchově, jehož vedení vložil do rukou Emauzského opata a r. 1890 svolal opaty k 3. generální kapitule do Beuronu. Uprostřed těchto prací zkosila ho smrt po 3denní těžké a bolestné chorobě 8. července 1890. V hlubokém pohnutí stál opat Placidus s ostatními opaty u smrtelného lůžka svého velikého bratra, k němuž povždy jako k otci vzhlížel — pomodlil se modlitby za umírající a jménem všech složil slavný slib: „Drazí spolubratři! Zde, u tělesných pozůstatků našeho předraženého nejdůstojnějšího Otce a arciozata, slibujeme všichni Bohu, že učení a zásady, jež jsme od našeho duchovního Otce obdrželi, budeme vždy plniti a jim věrným zůstáváme!“

Tato smrt se svými dojemnými okolnostmi vyvolala trvalý dojem v kongregaci. Vždyť blažený skon ctihodného opata-zakladatele musila naplniti všechny hlubokou bolestí, ale i neochvějnou důvěrou v klidný další vývoj. Ten též byl zaručen volbou spoluzakladatele Beurona, opata Placida Woltera za druhého arciozata beuronského.

Jsa 19. července jednohlasně zvolen ode všech kapitulárů beuronských, opatů a zástupců ostatních klášterů, slibil býti všem dobrým Otcem, dle příkladu svého nezapomenutelného předchůdce arciojata Maura. V sobotu před slavnostní intronisací (27. června, 9. neděle po Sv. Duchu) zpívala se právě v nešporách antifóna ze 4. knihy královské: „Když Hospodin vyzvedl za bouře Eliáše do nebes, zvolal Eliseus: Otče můj! Tys vozem Israele, tys jeho vozatajem!“ Jaká shoda! Nebyl i zde vzat do nebes mistr, který však zanechal svůj plášť a svého ducha, svému učedníku, a nástupci ve svatém úřadě? To naplňovalo duši jeho a všech duchovních synů jeho radostnou důvěrou.

(Pokračování.)

Beuron.

P. Justín Uttenweiler.

Ovoce kněžství Kristova.

Nezničitelný jest sklon duše k Bohu, svému cíli, neboť v něm jest oceán blaha. Cesta k němu stala se snadnou smrtí a obětí Kristovou na kříži. Velekněz Kristus podal jednou pro vždy krvavou oběť nesmírné ceny, sebe sama, a tím vyhladil hřích. Jako kdysi kněží ve Starém zákoně obmývali skvrny lidu v krvi obětních zvířat, tak Kristus-Velekněz obmyl lidstvo vlastní Krví na kříži. Velkým úkolem jeho kněžského poslání bylo zadostučiniti a vyhladiti hřích. Stal se milosrdným a věrným knězem u Boha, aby zadostučinil a zahladil hříchy lidstva (K Žid. 1, 17).

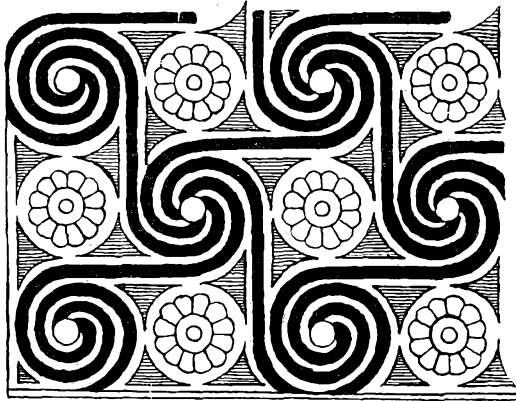
Vzlet duše k Bohu stal se lehčím, neboť lidstvo bylo zbaveno břemene a tíže hříchu lpícího na jeho hlavě. Bůh vychází lidstvu vslíříc. Milosrdný jest Bůh ve své dobrotě, obrací své zraky k ubohému dítěti, které touží přijíti k němu, neboť zadostučinění za hřích nutně následuje Boží milosrdenství, Boží úsměv. V Kristu objímá Věčný Otec celé lidstvo, neboť činí jediný mystický strom církve, oplývající ovocem chvály a zpěvu o lásce Boží. Lidstvo jest znovu dítětem Božím.

Zadostučinění za hřích a milostivý úsměv Boží přinášející s sebou plodnou sílu milosti jako májová rosa, neboť láska Boží tvoří dobro v lidstvu, které miluje, a nepředpokládá je, jak to činí lidská láska, toť jest počátek ospravedlnění, toť první jarní dny nového života milosti, z níž klíčí množství stébel rozvinujících se v mohutný strom.

Druhým tedy výsledkem nesmírné oběti Kristovy jest očistění. Obléká dobrotivý Otec svého syna do nového roucha, jest to právě milost Boží, účinek Boží lásky, dávající člověku novou, vyšší přiroze-

nost, nové podobenství, účastenství na své přirozenosti. Člověk se stává schopným Božího života, pocházejícího z hlubin Boží Bytosti, poznání vírou a milování láskou nadpřirozenou. Duše stává se posvěceným chrámem Ducha sv., jenž jí dává svědectví, že jest synem Božím, jak praví apoštol.

Posvěcením věc se vyhražuje službě Boží a není dovoleno užívati jí k věcem lidským. Křesťan jest tedy majetkem Božím, posvěceným jako chrám, v němž se obětuje Božimu Majestátu. Oběť každodenního života jest zápal, oběť chvály a díkůčinění za vše dobré i zlé, cokoliv sešle Boží Prozřetelnost, toť jest posvátné kadidlo v chrámu duše jednollivého křesťana. Tím povstává svatost života, svatosti, která nenese s sebou ne-

Vyobrazení ke čl. Východ z Egypta.

bezpečí klamu, neboť jest plněním vůle Nejvyššího. Tato svatost jest odleskem nového zákona, jest vnitřní, jejíž následkem je dětinná důvěra k Otci nebeskému volající: „Otče náš, jenž jsi na nebesích,.... buď vůle Tvá ...“!

Oběť Kristova přináší s sebou ještě jinou vlastnost, kterou nepřinášely starozákonní oběti, přináší s sebou vyplnění, zdokonalení všech tužeb lidského srdce:

„Dokonáno jest,“ volá Spasitel na kříži, království Boží jest založeno, rozšířeno, dokonává se v duši dílo Božského Umělce, dílo pokoje a míru v Duchu svatém. Rozplynuly se husté mraky na lidském horizontě smrti Kristovou, otevřel se nový svět, možnost naplnit a nasýtlit touhy lidské duše, utkvítí v Bohu a v pokoji.

Strom království Božího v duši přináší ovoce radosti a míru, obětí a krvi Kristovou stal se úrodným.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

XI.

Jako sloup sirný Dianin idól hoří,
plamenný vine se had,
zčernalý eben rudou pochodeň tvoří,
pekla ji hltá hlad.

Kolem je ticho. Modla již dohořívá.
Trne a chvěje se lid.
Popelem šedým Artemis bludná stlívá,
po bouři nastal klid.

Mrtev je věštec, mrtvy jsou tanečnice,
vyšší, neznámá moc
sklála kněze i služebnice
u věčnou noc.

Pojednou tichem ječivý hlas se zvedl,
ze shluku mužů kdes
neznámý křikloun davy kupředu bředl:
Tys nový Herostrates!

„Ve svatou noc, kdy Alexander se zrodil,
šilenec zapálil chrám,
v svatyni slavnou pochodeň zločinnou hodil,
slavným by stal se sám!

Kdo jsi ty zpupný, kterýs nám svatyni zničil,
bohyně obraz vzal?
přišels, abys sebe místo ní vztyčil,
jsi-li ty bůh či král?“

Stojí, stojí vznešený Kristofor, stojí,
ve tváři božský klid,
nesmírná moc a sláva ve postojí,
káže a učí lid:

„Pláš se mne, kdo jsem ?, upřímně tobě povím,
A ufer byl jsem dřív,
Kristofor nyní! člověkem stal jsem se novým,
Bůh ten učinil div.

Bůh mi dal sílu, jakou nedal všem lidem,
postavu obrovitou,
nebyl jsem křesťanem, nebyl jsem ani židem,
s vírou nerozvitou.

Neměl jsem cíle. Světem jsem bezradostně bloudil,
sloužit jsem věrně chtěl
nejmocnějšímu pouze, tak jsem soudil,
tak jsem za správné měl.

Sloužil jsem králi, tělesnou byl jsem mu stráží,
dnem, nocí věrně bděl,
abych ho chránil mocnou, zbrojenou paží,
uchránit zákeřných sířel.

Král mě však zklamal! Báł se! a báł se ďábla,
mocnější ďábel byl,
a tak má důvěra v moc krále náhle slábla,
ďábel byl nový můj cíl.

Ďábel však báł se kříže a prchal před ním;
ďábla jsem opustil v ráz,
svatý Kříž stal se mi útočištěm sledním,
svatý Kříž, potopy hráz!

Na kříži za nás umučen Syn byl Boží,
on jenom spása je všech,
kdo jemu slouží, zásluhy pro nebe množí,
jemu služ každý můj dech!

Na jeho rozkaz zdarma jsem u řeky sloužil,
přenášel poutníků dav,
s břemeny těžkými do vln se denně hroužil,
přemáhal proud i splav.

Za léta dlouhá tisíce přenes jsem lidí,
tisíce vozů a for,
a dílo dobré odměnu věčnou sklídí,
Kristus sám byl můj vzor.

Neznáte Aufera? mnohé z vás nosil jsem proudem,
pomáhal v každý čas " — —
„Žehnán buď Aufer!“ zaznělo lidu soudem,
mnohý se ozýval hlas.

„Znáte mě tedy! v jednu noc Kristus sám přišel,
děťátkem maličkým byl,
volal mě třikrát, s jásáním ven jsem vyšel:
„Přenes mě!“ byl jeho cíl.

Nesl jsem Krista, nazval mě Kristoforem,
nesla ho moje hruď — — “
„Kristofor! Kristofor!“ hlaholí lidstvo sborem,
„Kristofor, zdráv nám buď!“

„Pokřtil mě Kristus, poslání dal mi svaté!
nyní mě každý z vás suď!“
Hnuly se davy, ruce se zvedají spiaté:
„Kristofor, zdráv nám buď.“

„Nejsem já Herostrates, neházím pochodně v chrámy
Kristus sám činí ten div,
on je Bůh živý, vy chrámy jeho sami,
ve vás on bude živ!

Artemis mrtvá, bohyně vybájená,
padla, ji vyvrátil kříž,
jiná však Paní, Královna proslavená,
žila zde, tady blíž.

Kristova Matka, přesvatá Rodička Boží,
Panna Maria,
na kterou křesťan velkou nadějí složí,
byla zde dřív nežli já!

Poblíže Efesu, v horách ztajena žila,
v Efesu apoštol Jan,
zesnula tam a ve skále pohřbena byla,
Bůh ji vzal v nebes stan.

V nebesích trůní u božského Syna,
nebeská královna,
té se žádná, domnělá bohyně, jiná
Diana nerovná. -

Za nás za všechny u Boha Syna prosí,
rozdává víry dar,
a kdo ji v srdci jako Matku nosí,
odvrátí smrt a zmar.

Maria, slyš mě, pomoz lidu tomu,
ze srdcí vyžeň blud,
tys Brána zlatá k zlatému nebes domu,
dej život v hůl mou a prut! "

Zamával Křištof stromovou svojí holí,
nad zemí mocně jí třás,
a jako v hlínu na mokrém, pustém poli
vrazil ji do skály vráz.

Užasli pohané. Kde stála Diana dříve
na skále mramorné,
hůl svatá vyhánil rychle větvice živé
do výše prostorné.

Roste a roste před zraky diváků vzhůru,
zvedá se palmový list,
vějíře zelené šíří se do azuru,
ptactva tam cvrliká hvízd.

Výše a výše nádherná palma se nese,
bohatý vytryskl květ,
a až se z květu zlatistý plod plně třese,
rajský má na pohled vzhled.

Z mramoru dole kořeny ven se vinou
mohutným provazem,
a celá palma s korunou plody stinnou
rajským je obrazem.

Ztrnulí hledí diváci na zázrak krásný . . .
„Všemocný náš je Bůh,
toť vaší duše obraz je přeučasný,
o kterém nemáte tuch!

Také vy mrtvou byli jste, neplodnou holí
bez krásy života,
ale Pán nebes za svoje učně vás volí,
onť věčná Dobrota!

Stejně tak vaše duše se zazelená,
bohatý přinese plod,
až svatou lázní duše vykoupená
svatostný okusí Hod!“

„Křištofe, Aufere! vyuč nás víře krásné
ve svého Krista hned,
ať naše duše s tebou zahoří šťastné,
oživnou, vyženou květ.“

Poklekl Křištof, tvář zvedá blaženě k nebi:
„Kriste můj, spas i ten lid,
Tebe má pouze, Tebe zapotřebí,
dej srdcím žádaný klid!“ —

(Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Vše, co Mojžíš měl zvěstovati svému lidu, nemělo svůj původ ve školách egyptského kněžstva, nýbrž pocházelo přímo z úst Božích a částečně byl to též duchovní odkaz ctihodných patriarchů dávno věku. Tuto moudrost sdělil vyvolenému lidu mocí božského poslání, vštěpuje mu do srdce základní dogma: „Uznej tedy dnes a rozvaž sobě, že on, Hospodin, jest Bůh nahoře, na nebi i dole na zemi, a že není jiného“. Tento zákon jednobozství, toto přesvědčení o existenci jediného pravého Boha, Stvořitele nebe a země, bylo ovšem pravým opakem nauk a pověr egyptských, dle nichž slunce bylo nejvyšším bohem, z něhož celý pantheon ostatních podřadných bohů a bůžků vznikl. Ačkoliv nám egyptské náboženství stále ještě jest poněkud zastřeno rouškou záhady, tolik lze přece již nyní s určitostí říci, že jeho kult především platil zbožňovanému slunci.

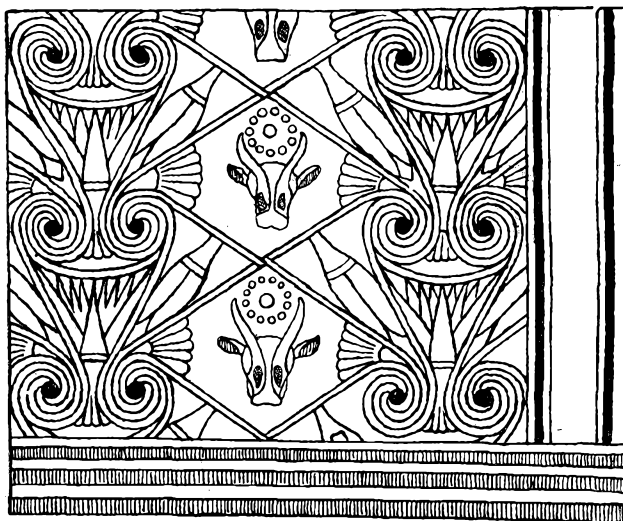
Slunce bylo v celém Egyptě nejvýznačnějším symbolem božství. Egypťané, kteří nezměnitelnost Boha vykládali stálým jeho se obnovením, považovali slunce navečer zapadnuvší, ale každého rána na východě znovu se rodící, za dokonalý symbol božství. Hlavním důvodem uctívání slunce však bylo, že jeho světlo bylo pokládáno za hmotnou manifestaci boží.

O pravdivosti tohoto tvrzení přesvědčí nás pozorná četba některého z hymnů o slunci. Dle názoru Egypťanů stvořil a zachovává Bůh vše pomocí světla a tepla. „Já jsem slunce, jež na počátku zaránilo a všemu co vládne, stvořilo.“ Osiris jest nazýván duší slunce. Světlo sluneční pak bylo tělem, t. j. hmotným znakem božství; odtud i ona různá jména odpovídající postupným polohám slunce, jako Harmachis Schu, Ra, A-tum, Osiris, Cheper, Chem; tato různá pojmenování označují ve skutečnosti pouze různé role, jež slunce vzhledem k pozemskému pozorovateli oblohy plní.

V zájmu spravedlnosti ovšem nelze upříti, že v náboženských textech staré doby nalézáme neklamné stopy vyššího ponětí o božské bytosti a že světlo sluneční bylo původně pokládáno pouze za nejvznešenější symbol jeho čistě duchovní bytosti. Co jiného značí rozličné výroky četných papyrusů? Tak nápis Haremhelův praví: „Jediný Bůh vládne v podsvětí a dává zákony.“ Papyrus Anastazi mluví o „jediném, živém Bohu, jenž vše tvoří“, turinský papyrus oslovuje Boha jakožto „stvořitele nebe i země, bohů i lidí.“ Jinde opět jest filosoficky definován „Bůh, jenž má svůj původ v sobě a jenž jest věčným.“

Božstvu jsou též přiznávány všechny ony přívlastky, jež pokládáme za podstatné vlastnosti Boží. V turinském papyru ku př. čteme: „Ó Bože, budovateli světa, ty nemáš otce, ty pocházíš ze sebe samého, ty nemáš matky . . . Ty udržuješ a zachováváš vše, co jsi stvořil, sám však pohybuješ se vlastní silou . . . Nebe a země jsou poslušny tvých zákonů, jež jsi jim dal . . . Ó, chvalme Boha, jenž stvořil oblohu, vší zemi i velké moře . . .“

V jiném hymnu egyptského musea v Kahýře se praví: „Pane moudrosti, jehož zákony jsou moudré . . . , pane života, zdraví a síly . . . , ty samojediný, který potravu dáváš ptactvu ve vzduchu, který vše živiš.“

Vyobrazení ke čl. Východ z Egypta.

Dík a sláva tobě za tato dobrodiní, jenž samojediný bdiš, kdy všichni lidé spí, dík a sláva tobě, jenž jsi nás stvořil. Budiž veleben po vší zemi, stvořiteli světa . . . , tvého ducha vyzýváme . . . Ty samojediný, nevyrovnatelný králi.“ Podobně čteme i v jiných hymnech, takže věru nelze nesouhlasiti se slavným egyptologem Brugschem, tvrdí-li na základě těchto výroků: „Zbavena všech mythických příměsků, jeví se nám nejvyšší bytost téměř v křesťanském světle, jako stvořitel nebe a země, jenž vede lidstvo pouli životem pozemským, zachovatel veškerého stvoření, který odměňuje dobré a zlé tresce.“

Ačkoliv tyto texty zní často zcela monotheisticky, přece nemůže býti ve známých nám dějinách Egypta o kultu jediného Boha řeči

a přes to, že henotheistické prvky byly by musely vésti k monotheismu, přece nedospěla egyptská theosofie nikdy k jasnému poznání jediného osobního Boha. Víra v jediného bohy nikdy nepostačila k víře v samo-jediného Boha. Egyptské náboženství bylo vůbec silně proniknuto pantheismem a jednota, o níž se tak mnoho mluví a píše, může být pojímána toliko ve smyslu samobytí božstva v různých tvarech a podobách vystupujícího.

Ve skutečnosti panoval neproniknutelný zmatek, takže nikdo nebyl s to odkrýti rozporu v tom, mluvilo-li se o jediném Bohu a hned — opět o vícero bozích. Konservativismus Orientálců držel se pevně zděděných idejí, jakožto posvátného dědictví. Tvůrčí duch Egyptanů však vyvolával stále nové a nové představy a pojmy a rozhojnil náboženské detaily tou měrou, že každou novou epochou se chaos stával neproniknutelnějším. Pouze Amenophis IV. pokusil se odstraněním pantheonu a zavedením kultu Atena, jako státem jedině dovoleného a uznávaného náboženství, učiniti zmatkům přítrž. Avšak ani tato reforma nebyla s to dopracovati se k představě jediného, čistě duchovního, nadsmyslného Boha.

Někteří egyptologové kladli při posuzování obsahu egyptského pojmu boha zvláštní důraz na příležitostné označení nejvyšší bytosti jménem „ten, jenž sám sebou povstal“, „jenž jest sám sobě původcem“.)

Tento filosofický pojem bývá obyčejně přirovnáván ke scholastickému výrazu „nepodmíněné bytí“, čímž by ovšem bytnost boží byla správně určena. Slovo „choper“ = státi se, vzniknouti, značí ale též „vyvíjeti se“, a v tom spočívá právě základní omyl, ježto monotheistický pojem Boha každou změnu naprosto vylučuje. Označení „jenž jest sám sobě původcem“ hodí se pouze pro pantheistické pojetí světa, kde veškeré bytnosti jsou pouze různými zjevy jediného ducha světového; tento jeden bůh běře na sebe všechny podoby, proměnlivé a pomíjející. Zajisté jsme na pravé cestě, předpokládáme-li tento pantheistický ráz v egyptském náboženství a tím si tak vysvětlujeme z nedostí jasně uvědomělé idee Boha, jeho čistý polytheismus, tak i henotheismus.

*) O tom, co tento způsob výrazu theosofie starých Egyptanů vlastně znamená, rozchází se až dosud mínění učenců. Toto určení boží bytosti jest sice na prvý pohled neobyčejně přesné, ve skutečnosti však dvojsmyslné „choper“ značí totiž zároveň „býti“ a „státi se“, „povstati“, ve smyslu přechodném však také „tvořiti, ploditi, stvořiti“. Výše uvedené značky choper ds-f označovaly by tedy nejvyšší bytost jako „ten, jenž jest sám od sebe“, = Ens absolutum, nepodmíněné bytí, tedy správná to definice. Slova „choper“ lze však užítí i ve smyslu trpném, pak by značilo asi tolik, co „to, co samo sebou povstalo“; tento pojem boha byl by ovšem zcela nesprávný a mylný.

Je-li Bůh tolik, co duše světa, pak jest jednoduše vše živoucí i neživotné, více méně dokonalou podobou, zjevem boha, každá věc pouze jiným jménem jeho. Pak ovšem jest pochopitelné, že panovník byl pokládán za zvláštní vtělení boha. Bytost boží byla také označována slovy „ten, jenž na počátku vznikl“, „bezejmenný“, „otec počátku, jenž existoval, kdy ještě ničeho nebylo a stvořil vše, co existuje, když byl sám vznikl; počtu jmen jeho nikdo nezná“. Veškeré tyto pokusné definice nejvyšších vlastností božích neodpovídající skutečnosti a pravdě, pokud předpokládají vznik, ježto božská bytost jest věčné bytí, zůstává stále jedna a tatáž v nehybném klidu.

Vedle charakteristického kultu světla nalézáme v území nilském i kult zvířat; bylať, jak již víme, býku Apisovi, krokodilu a kočce prokazována božská úcta. Náboženství starých Egyptanů záleželo tedy v uctívání zbožňovaného slunce a různých podřadných bohů a bůžků. Věru, pestrá to směsice, vlastní polytheismu, který ze symbolu činí skutečné božstvo. Mojžíš zavrhl tento modloslužebný kult slunce a ztofoznění jeho s Bohem již na prvé stránce Genese jako základní blud tím, že určitě a jasně rozeznává stvořitele od tvora a nazýváje slunce, měsíc, hvězdy a veškerou zvířenu dílem ruky Boží. Avšak nespokojen s touto tak již dosti jasnou naukou, připomíná svým soukmenovcům, aby je uchránil napříště zhoubné nákazy, ještě jednou výslovně ze svých řečí poukazuje při tom na zázraky, které se udály při prohlášení: „Hospodin zákona na hoře Sinaji mluvil k vám z ohně. Zvuk jeho slov jste slyšeli, avšak podoby jeho jste neuzřeli . . . , abyste snad pozvednuvše oči svých k nebi a vidouce slunce, měsíc a všechny nebeské hvězdy, nedali se snad unést klamem a nevzdávali jim božskou poctu a neclili tak věci, které Hospodin, Bůh váš stvořil ke službě všem národům, kteří jsou pod nebem.“ Tímto přikázáním, daným se vši určitostí, staví se Mojžíš vědomě v přímém rozporu k učení egyptského kněžstva a odsuzuje je co nejostřeji.

Ale ani zákazu plastického vyobrazování božstva nepřevzal zákonodárce israelský od dvora Faraonova nebo z učení chrámových škol egyptských. Třeba jen navštívili egyptské museum v Kahýře a přesvědčili se o opaku, naleznou zde celé mnohobožství říše Faraonovy, ztělesněné v alabastru, granitu, mramoru a zlatu. Obrazy a sochy z drahého kovu i ze dřeva zhotovené ukazují nám modly bohů a bohyň, které lid uctíval a jimž obětoval.

Zákaz zhotovovati obrazy Boha v židovském náboženství jest s tímto obyčejem Egyptanů v přímém rozporu: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, místa otroctví. Nebudeš kromě

mne mítí jiných bohů. Neučiníš sobě sochy ani jakéhokoliv obrazu toho, co jest nahoře na nebi nebo dole na zemi, ani toho, co jest ve vodách pod zemí.“ Ještě určitější a jasnější jest zákon Deuteronomia: „ . . . , abyste nedali se oklamati a nevyřezali sobě sochy, obrazu mužského nebo ženského pohlaví, obrazu některého zvířete, nebo ptáků létajících pod nebem nebo drobné zvířeny, která se po zemi pohybuje, nebo ryb, které žijí ve vodě pod zemí.“

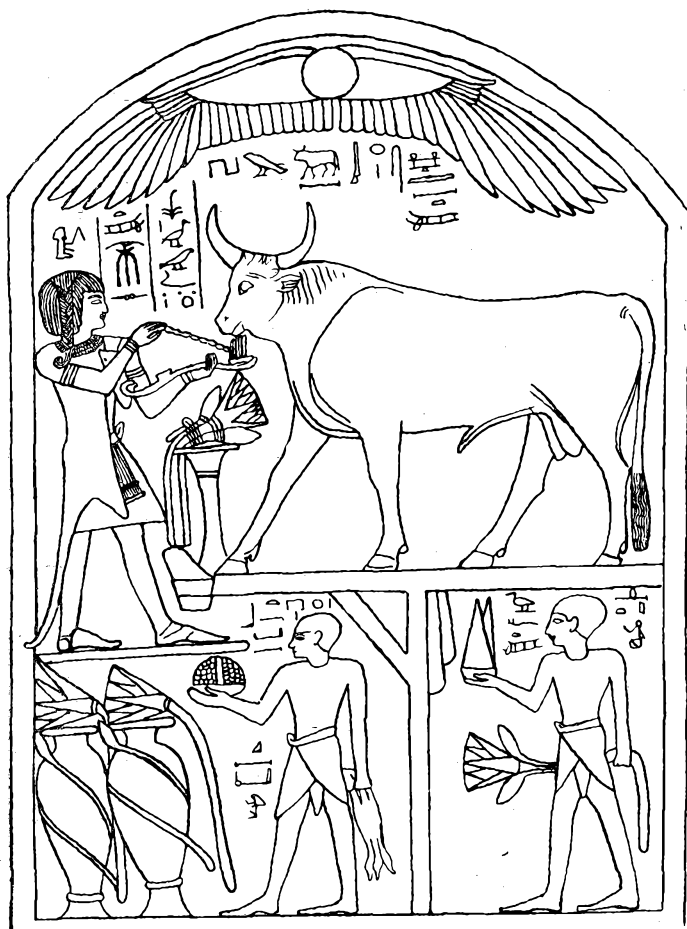
Zákaz tento byl bezprostředně namířen proti modloslužbě egyptské, jejíž svědky byli židé den ze dne. Stěny chrámů memfiského a tamidského byly přímo přeplněny různými obrazy; tu bylo lze viděti okřídlené slunce, obvyklý způsob zobrazovali boha a posvátného krahujece, obraz býka Apise, Khunma s hlavou berana, Seketu s hlavou lví, Basta s hlavou kočky, Hathom v podobě krávy, Sebeka s hlavou krokodíli, Seta v podobě hroší, zkrátka vše možné, sluncem a hvězdami nebeskými počínaje a hmyzem konče, nalézalo se zde jako symbol boha.

Zákaz náboženství israelského trestá zhotovení takových obrazů prokletím, anathemem; zákaz zobrazovati Boha byl vždy znova a znova důtklivě připomínán a prvá kletba, kterou Levité měli vysloviti po dobytí Zaslíbené země, zněla dle rozkazu Mojžíšova: „Proklet bud každý, kdo si zhotoví vyřezávaný nebo litý obraz — ohavnost to před Hospodinem — dílo rukou řemeslníkův. A všechen lid ať odpoví: „Amen.“ Jasnějšího a určitějšího odsouzení bludu egyptské modloslužby věru není třeba.

Jedním z nejvýznačnějších rysů egyptského náboženství jest kult mrtvých. Egypťané považovali pobyt na zemi pouze za dočasný a věnovali mu méně péče, zajímali se však tím více o život posmrtný, zemřelým přinášeli zápalné oběti, jako bohům. Mohutné pyramidy skrývají balsamované mrtvoly faraonů. Nápisů různých drahocenných pomníků svědčí o tom, že egyptský kult mrtvých byl zcela přesycen polytheistickými ideami a pověrami, které život na onom světě zkrusovaly.

Naproti tomu v náboženství židovském hraje kult mrtvých naprosto bezvýznamnou úlohu. Aby uchránil lid před bludnými názory o posmrtném životě a zabránil zbožňování zemřelých, spokojuje se Mojžíš pouze s nejnütnějšími narážkami na nesmrtelnost duše. I v tomto ohledu nepřevzal zákonodárce israelský ničeho z náboženství egyptského. Zákaz obětovati zemřelým jest obsažen v předpisu obětovati prvotiny při podávání prvin úrody polní: „ . . . Rci přede tváří Hospodina, Boha svého: „Nejedl jsem z těch věcí za doby smutku svého, neoddelil jsem jich v době jakékoliv mé nečistoty a nevyvalozil jsem ničeho z nich na účely pohřební.“

Pro nebezpečí nákazy všeobecně rozšířeným kultem mrtvých, bylo třeba veliké opatrnosti, a proto není nikde ve Starém zákoně o posmrtném životě duše lidské obšírnější zmínky; nauka o nesmrtnosti duše byla by mohla lid poměrně málo chápavý, lehce svést

Vyobrazení ke čl. Východ z Egypta.

ke zbožňování zemřelých příbuzných, stejně jako by zhotovování soch mohlo snadno býti podnětem k modloslužbě.

Stalo se zajisté řízením Božím, že místo hrobů velkých vůdců národa israelského zůstalo lidu utajeno, aby snad nedal se svést k nepatřičnému jich zbožňování, obvyklému v nilském území u vý-

značných osobností. Okolnosti jejich smrti a pohřbu jsou naprostým odsouzením veškerých egyptských pověr v životě posmrtném.*)

Rozchází-li se obě náboženství, pokud se týče dogmat, nejsou vzhledem k mravouce rozdily tak velké, což jest samozřejmé; vždyť Bůh vstúpil do svědomí každého jednotlivce přirozený mravní zákon. Ovšem egyptské mravouce chybí vyšší popud k mravním činům; jedná se jí spíše o uvarování se zlého, než o pozitivní vedení k ctnostnému životu. Ani v egyptských modlitbách nenalzáme oné vroucí zbožnosti, oné hloubky oněch vzletných myšlenek jako v žalmech a jiných hymnech, z nichž vyznívá veškerý bol a žal, veškerá touha lidského srdce po Nejvyšším. Co se týče obřadů, bylo již podotknuto, že v knihách Mojžišových nalzájí se známky vlivu egyptského, které však jsou jen novým vítaným důkazem pravosti Deuteronomia; Božský původ liturgie Israelské nečiní nikterak pochybným.

Kult Apisův byl až surově smyslným; proto jest též na tomto místě řeč o nevázanosti, již stal se lid předmětem pomluv svých protivníků. Nevázané tance, jež předvedli odpadlíci před modlou zlatého telete, uvrhly lid zpět do propasti egyptské mravní zkázy; celá slavnost nebyla ničím jiným, než pustou orgií.

*) Jest pravdou, že israelský zákon se snad nikde určitě neodvolává na onen svět a nepoukazuje na věčnou odměnu a tresty pekelné, takže vztah ku budoucímu životu a nauka o nesmrtnosti duše zůstává zdánlivě zcela bez povšimnutí.

Avšak mlčení o těchto věcech nelze vysvětliti jejich neznalostí. Bez tohoto základního dogmatu, jež od počátku bylo nezczizitelným podílem lidstva, není vůbec žádné náboženství myslitelné. Bázeň a naděje byly vždy nejmocnější pohnutkou a důvodem mravních činů. Nikdy nebylo národa, který by nevěděl o duchovním světě, do něhož člověk po smrti vejde. Není-li v Pentateuchu o této věci obsírnější zmínky, pak nutno tuto okolnost vysvětliti tím, že nauka o nesmrtnosti duše jako základní dogma náboženství byla zcela samozřejmou.

Co jest vlastně „Šeól“ (podsvětí), v němž nalzály se duše zemřelých, kam odebral se umírající Jakub k svému synu? Jest to něco od smrti a hrobu naprosto rozdílného; dle názoru Israelitů jest to přibýtek duší zemřelých. Tak praví žalmista v žalmu 16. v. 10.:

„Neboť nenecháš duše mé v podsvětí,
a svému svatému nedopustíš,
aby zakusil porušení.“

Přečteme si nádherná slova Joba trpitele, z nichž vyznívá nejen víra v život duše na onom světě, nýbrž i naděje na vzkříšení těla:

„Vím totiž, že můj Vykupitel živ jest,
a že v poslední den ze země vstanu;
zase budu oblečen svou kůží,
a v svém těle uzřím Boha svého.
Patřiti budu na něho já, týž,
a ne jiný, mé oči uvidí ho,
naděje tato je v nitru mém uložena.“

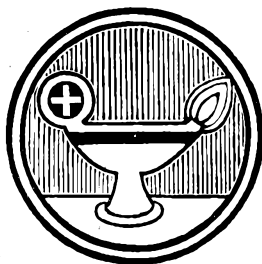
Jest známo, že Essenští velmi zdokonalili a doplnili nauku o nesmrtnosti duše. Dle údajů Flav. Josepha učili, že „tělo lidské jest sice pomíjející,

Vyvolený národ opovrhl Bohem daným zákonem. Opustiv úctu jediného pravého Boha, jehož zjevení na hoře Sinai před krátkou dobou byl svědkem a oddal se hanebnému modlářství onoho národa, z jehož rukou jej Bůh úmluvy velkolepými záranky vysvobodil.

Poukázali jsme na to, že ke klanění se zlatému teletí došlo pod vlivem náboženských zvyků egyptských. Srovnáme-li však toto modlářství se zákonem israelským, pak poznáme na prvý pohled, že zákon daný Izraeli na hoře Sinai nemá s dogmaty egyptského náboženství naprosto ničeho společného, nýbrž že vykazuje podstatné známky, které jsou přímým důkazem Božího zjevení.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

duše však nesmrtelná . . . , zbavena okovů smyslnosti vznáší se radostně do výše, jako by vysvobozena z dlouhotrvající poroby. Dobrým duším kyne život na onom břehu Oceánu, kde není deště, ani sněhu, ani vedra, kde pouze mírný zefír vane, zlým pak určen jest tmavý, studený kout, kde je očekávají ustavičná muka.“

V blažený život věčný zbožných duší v nebi věří i spisovatel knih Machabejských.

Je známo, že dle Evangelia pouze Sadduceové popírali nesmrtelnost duše; dle jejich učení umírá duše zároveň s tělem. Fariseové naproti tomu trvali na základním dogmatu, že každá duše jest nesmrtelná, avšak pouze duše dobrých že přejdou do jiného těla, duše zlých však že dojdou věčného zatracení (Act. 23, 8). To jest tedy židovská víra v odplatu a vzkříšení, kterou vyjadřuje Daniel (12, 2) těmito slovy:

Toho času však spasen bude tvůj národ,
každý, kdo nalezen bude zapsaný v knize.
A mnozí z těch, kteří spí v prachu země,
probudí se;
jedni k životu věčnému,
a druzí k hanbě, aby ji viděli vždycky.“

Proto příkládá Talmud této víře takové důležitosti, že v knize Mišna čteme: „Kdo tvrdí, že vzkříšení mrtvých není odvozeno od zákona, nebude mít podílu na budoucím světě“.

Pod modrým nebem Itálie.

(Obrázky z cesty.)

U přimně řečeno, nepřipravoval jsem se na žádné modré nebe v Itálii, neboť jsem odjížděl za deštivého počasí z domova, a známi, kteří byli v Itálii, hlásili mi stejné počasí i odtamtud. Vím však už ze zkušenosti, že není dobře spoléhati se na nějaká proroctví, vyjímaje ovšem ta, která jsou v Písmě svatém, a proto jsem se neohlížel mnoho po zprávách o dešti a vydal se na cestu.

Summerau na česko-rakouských hranicích. Výpravčí vlaku měl pěkně cinobrovou čepici. Okamžitě bylo znát, že jsme v jiné zemi. Trochu zábavně na člověka v prvých okamžicích působí, vidí-li úředníky s krátkými kalhotami a holými koleny. Taky nějaký sluha v uniformě a s holými koleny se proháněl po nádraží. Nápadně mnoho lidí mělo tlusté hlavy a na nich malé klobouky. To byly figurky z mnichovských „Fliegende Blätter“. Všichni se pozdravovali: „Ich habe die Ehre — má úcta“ Mluva nebyla také Schillerova; v prvých vteřinách jsem myslel, že všichni mají v ústech nějaké jídlo, které přežvykují. Byl to však jejich způsob mluvy.

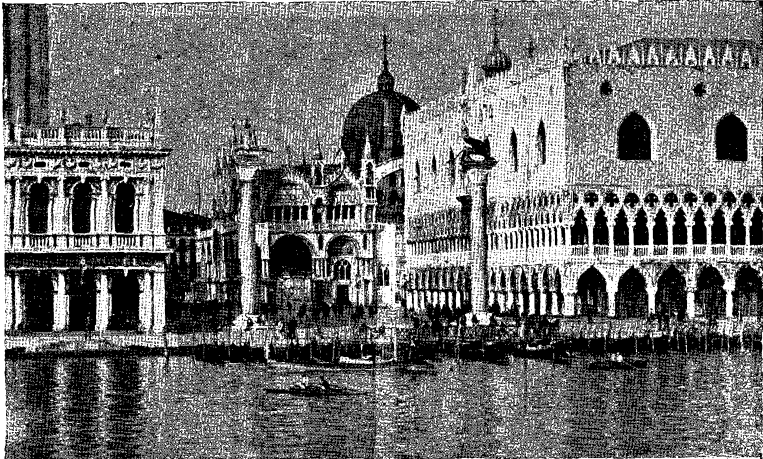
* * *

Cesta do Solnohradu uplývala za deště. Všichni cizinci tvrdí, že tomu tak je skoro vždycky. Vlastenci solnohradští se však proti tomu rázně ohrazovali. Nechám rád každému jeho, ale já byl s nebe při slézání z vlaku pokropen — a to důkladně. Ve vlaku seděli se mnou nějací židovští novomanželé. On říkal ke všemu, co ona mluvila: „Grossartig — velkolepé“. Stejně nadšení projevil, i když ona upozornila, že venku prší. Nevadilo jim ani, když do oddělení přišla nějaká rázná tetka německá a dávala všem rozkazy: kam si máme sednout, co se má otevřít, co zavřít atd.

Znaven, při šumotu deště a fontány na nádvoří, usnul jsem u svých spolubratří u sv. Petra. Ráno překrásně. S vysokého Nonnbergu, kde jsou naše spolusestry, nesl se dolů měkce chorální zpěv. Slavily právě Boží Tělo. Musil jsem bohužel dále, tak mi nebylo možno prohlédnouti si krásný Solnohrad ve sluneční záři. Cestou na nádraží položila si v elektrice nějaká žena velký tlumok na své místo. Sama se k němu posadila na okraj sedátka. Přísný průvodčí se však do ní pustil, to že jsou místa pro lidi a ne pro zavazadla. Marně mu vykládala, že si to místo zaplatila a že víc nezabírá. Nebylo dříve klidu, dokud si nevzala tlumok na záda. Seděla ovšem zrovna tak na kra-

jíčku svého místa, ale zákonu bylo učiněno zadost. Tlumok se vznášel decimetr nad místem určeným pro lidi.

Cesta do Villachu ze Solnohradu jest jedinečná. Vlak se plazí s jedné strany Alp na druhou. Gastýnské lázně leží hluboko pod tratí. Všecko se topí ve slunci, i sněhové vrcholky Alp. V dusnu a parnu vlaku dostává člověk při pohledu na ledovce maně chuť na zmrzlinu. Nejsme však dosud v zemi zmrzliny. V oddělení sedí s sebou dva Češi, kteří jeli z Prahy bez zastávky přes Solnohrad. Mají v úmyslu dojetí až na Sicílii — za laciný peníz.

Benátky. — Náměstí sv. Marka.

Villach. Přestupujeme. Teď sedí s námi ještě 3 Finky. Hovoří dobře francouzsky, špatně německy. Ve vlaku musí být mnoho Čechů, neboť každou chvíli slyším: Franlíku, Mařko a jiná něžná nebo pražská oslovení.

Tarvisio. První italská stanice. Všichni, kdož jedou po prvé do Itálie, stojí u oken, aby shlédli zemi své touhy. Z vlaku se nesmí, dokud nejsou prohlédnuty pasy a zavazadla. Jsme hlídáni fašistickými vojáky s černými košilemi. Zmatek nad zmatek. Pořád ještě není něco v pořádku.

Na návrší před nádražím stojí pomník Napoleonův. Na peroně procházejí hlídky karabinierů (strážníků), vesměs mladých hochů.

Jejich oděv nám připadá divadelní. Třírohý klobouk, na kalhotách široké červené „lampasy“. Vždy dva a dva. Jeden asi znal význam naproti stojícího Napoleona, neboť si proti vlaku stoupl ve stejné póze, jak se tento velký válečník zobrazuje; jedna ruka za vestou. Vzdor své vážné tváři nás však nepřesvědčil o svém válečnickém příbuzenstvu s Napoleonem.

Konečně se vlak hnul. Někteří dostávají své papíry až cestou, až je všechno v pořádku. Jednoho ubožáka českého jsem vysvobodil tím, že jsem vojenské hlídce dokázal na jeho legitimaci, že Mor. Ostrava je v Moravii, a ta že je částí Československa. Všichni si taky oddechli a vyhlíželi z oken. Srovnávali české dědiny s italskými. Na domech zřítí velkou chudobu.

Obloha pokryta mraky. Modř je zřítí jenom chvílemi. Prohlížím spolucestující. Zajímavé osoby mezi nimi. Hádání, které národnosti patří. Vedle mne stojícího člověka jsem však dosud „neurčil“. Na jednom místě mezi Tarvisiem a Benátkami bylo světlo ve vlaku stále rušeno tmou krátkých tunelů. Pojednou splynulo ze rtů neznámého: „Sa . . a, to je tunelů!“ Teď už jsem věděl jeho národnost. Vyklubal se z něho později Moravan.

* . *

Do Benátek dojíždíme pozdě v noci. Všichni chtějí viděti dlouhý (4 km) násyp kamenný, po němž vede dráha od břehu do samých Benátek. Ničeho však viděti. Noc tmavá. Každý se chápe svých zavazadel. Nestará se už o druhé, s kterými ještě před chvílí byl společným cílem duševně svázán.

Jelikož mám nejmíň zavazadel a nejmíň starostí, jsem z celého vlaku první u východu. Šťastně jsem proklouzl řadou posluhů, kteří mermomocí chtěli nésti můj malý kufřík.

Avšak jako Herkules nemohl si zavýsknouti, když se zhostil jedné úlohy, neboť na něho čekala další a těžší, tak to bylo i se mnou; u východu z nádraží čekali sluhové všech hotelů a v pravém slova smyslu snažili se mne zbavit svým řevem vědomí, abych se spíše stal jejich kořistí. To se jim nepodařilo. Odrazil jsem skvěle i tento útok. Však už na mne čekal bratr z benediktinského kláštera v San Giorgio in Isola (sv. Jiří na ostrově).

* . *

Kolem mne není jiného než hluk. Zahlédl jsem ještě několik námořníků u jakéhosi stolku se sklenicemi. Ani nevím jak, sedím, jak

se mi zdá, v parniku. Byla to však jen kolébající se čekárna parníku. Přicházejí další cizinci. Jakýsi posluha se zpěvem háže na zemi zavazadlo. Prohlíží si při tom přítomné a zpívá dál, jakoby se to samo sebou rozumělo. Zpěv nalevo, zpěv napravo. Hlava mi jde kolem.

Benátky. — St. Maria della Salute.

Přichází parník a teprve teď si uvědomuji, že jsem na Canal grande královny Jaderského moře (la regina dell' Adria). První kapky šplíchajícího moře mne skrápějí.

Plujeme v Canal grande. Všude světélka. Jednou stavíme vlevo, po druhé vpravo. Kolem se míhají černé gondoly. Myslím, že se

s nimi srazíme, ale ty se elegantně vyhýbají. Nerozeznávám jednotlivé paláce, neboť jejich hlavy se noří do tmy.

Veškerý můj zájem, jakož i ostatních, soustředil se pojednou na to, co jsme slyšeli. Náhle začly zvoniti všechny zvony benátské. Teď krátce před půlnocí? Odpověď mi nemohli dátí ani domorodci; ti sami byli zvědaví, co se děje. V tak pozdní dobu parník nestavěl na náměstí sv. Marka, nýbrž vypověděl nám službu už dříve. Musili jsme se proplétati úzkými uličkami až na samo náměstí. Všude živo, jako v nejbělejší den. Ital začíná býti živý při slunce západu, když denní parno je chlazeno večerním větérkem. Konečně jsme na náměstí. Působilo ve tmě při záři elektrických světel nepopsatelně. Není však kdy pořádně si tento dojem uvědomiti. Sotva se dostávám rokujícím zástupem. Na jednom sloupu náměstí vidím bílý list, hned si říkám, že tam bude rozluštění toho hluku a zvonění. Stěží se prodírám čtoucím zástupem, abych četl. Konečně se mi to daří. Přišla zpráva, že Nobile dosud žije, že se radiotelefonicky hlásí.

To bylo něco pro Italy! Nemohu se však kochat jejich nadšením a hledím dostat se na Riva degli Schiavoni do parníčku, jenž by mne dopravil k sv. Jiří na ostrově (S. Giorgio in Isola), kde bydlí benediktní. U Palazzo Ducale (dožecí palác) žene se proti nám celá kapela, užívajíc při tom notně svých bubnů a činelů. Dva mladíci s italskými prapory v čele toho rámusu. Všecko zpívá a výská. Italská hudba má zvláštní ráz. Dělá to na mne dojem, jakoby všechny nástroje znovu chytaly svoje zvuky a chtěly je u sebe podržet. U naší hudby jakoby je rozhazovaly kolem sebe.

Tak zvláštní příjezd do Benátek jsem nečekal. Ještě dlouho jsem na lůžku slyšel hudbu a zpěv; zdali to byla skutečnost nebo polosnění, nemohu říci. Znaven mnohými dojmy sebranými za celý den, spal jsem první noc v Itálii, a sice v místě, které dříve hýbalo světovými dějinami.

Neděle v Benátkách. První noc v Itálii a zároveň u moře. Probudil jsem se svěží. Na Canal grande křižovaly se parníčky a gondoly. Benátky mají také svoje motocykly a automobily. Neprohánějí se však po ulicích, nýbrž po vodě. Jsou to menší a větší motorové čluny, které s velkou rychlostí všemi směry se mihají. Jízda na nich není ovšem tak lichá a poetická jako na černých gondolách. Nevím, co by tomu říkala bývalá dóžata. Viděl jsem však motorové čluny uvázané u starých paláců. Zlaté korunky na silných kmenech zaraže-

ných do dna moře, které sloužily k uvázání lodí, prozrazovaly, že majitelé těchto paláců hlásí se k šlechtě benátské.

Benátky se mi jevily jako stará úctyhodná šlechtična, která sedí na břehu moře, vzpomíná na svá mladistvá léta, jež prožila v lesku a obdivu svých ctitelů, ale oči její jsou už zkalené, postava nahrbená, z níž jenom oko znalce vyčte bývalý půvab a krásu. Avšak i tato vetchá krása jest krásou. Člověk se jí musí poklonit.

Rackové a holubi kolem poletují. Děti povykují jako u nás, jenom ještě s větší vytrvalostí. Jak mne shlédly, přiběhly, nastavily své špinavé ručky; nezebraly však o peníze, nýbrž o svatý obrázek. Musil bych míti na ně tovarnu, abych upokojil touhu těch osmahlých a rozcuchaných bytůstek.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Vzpomínky mnicha-malíře.

Beuron, Nový domov.

(Dokončení).

Nedlouho potom, co vlak přešel okolo malebného zámku Hohenzolernského v Sigmaringen, zastavil se již opět. Nastoupil jeden Benediktin a sedl si do téhož oddělení, v němž jsem se já nacházel. Byl to mně již známý P. Ambrož, kantor a knihovnik kláštera Beuronského. Přistoupil jsem k němu a chopil se jeho ruky. Když jsem ji přitiskl ke svým rtům, nevrle mi vrazil tvrdými klouby do zubů, tak že krvácely. „Páni mnichové by mohli býti také zdvořilejšími; vždyť člověk v nich přece cítí jen kněze“ ... myslil jsem si. Vlak jel dále stále podél Dunaje. Někdy však si hleděl cestu zkrátiti a projížděl tunelem. Údolí se stále více úžilo, vrchy, porostlé buky a jedlemi, fantastické vápencové skály se stále zvyšovaly a celková krajina nabývala stále romantičtějšího rázu. Příroda zdála se tu býti v růstu ještě velmi pozadu. Na severu, na ostrově Seelandském dávno již vyhnaly buky své pupence, zde se zelenalo teprve jen několik keřů. Páter Ambrož se zabýval patrně ve svých myšlenkách stále jen májovou pobožností, jež měla dnes večer začíti. „Přijdu právě ještě včas, abych mohl Matičce Boží zazpívatí písničku,“ pravil. V klášteře odevzdal mne P. Ambrož bratru vrátnému a rychle pospíchal dále. Brzy přišel hospitalár, pozdravil mne srdečně a umístil prozatím opět v hostinském pokoji p. Fridolina.

Druhého dne pozdravil jsem P. Desideria a ostatní již známé. Důstojný pan Páter převor (pan opat byl stále ještě nepřítomen) do-

volil mi delší pobyt v klášteře a brzy přesídlil jsem do menší cely v novém křídle nad refektářem. Zde jsem počal ihned pracovati na obraze Madonny s dítětem, kterou jsem chtěl za dobu mého pobytu na způsob fresko namalovati.

Velký benediktinský klášter jest menším světem pro sebe. Svět samých mužů, kde však ženská péče přece jen úplně nechybí, neboť mnohá paní věnuje klášteru všechny své síly. Svět, v němž rozličné vlohy jedna druhou podporuje a snáší a tak zůstávají uchráněny před jednostranností a dospívají harmonického vývoje. Svět, v němž povolání býti k slavné chvále Boží jest vyznamenáním a sloužiti v následování Krista jest putováním ve světle a velkou ctí. Svět s vlastními zákony, jež činí toho, jenž jich zachovává šťastným v míru Božím a milosrdenství; svět, jenž se může státi pramenem útěchy všem zarmouceným, vzpruhou skleslým, občerstvením vyčerpaným, a povzbuzením těm, kteří vytrvale v duchu putují. Světem však též, kde „obchází ďábel jako lev řvoucí, hledaje koho by pohltil.“ (A. Petr, 5, 8.) a jež se již proto též stal jevištěm největších pohoršení, dle starého již přísloví: „Anuptio optium pessima. — Pád spravedlivého jest nejhlubší.“

Zcela jiný obraz než ve Fiesole rozvíjel se před mým zrakem, kdykoliv jsem se podíval z okna své cely. Tam jsem viděl do malé zelenářské zahrady a na malý piniový lesík, kdežto zde jsem hleděl na tehdejší poplužní dvůr klášterní, který jest nyní proměněn v zahradu pro hosty. Ráno a večer opouštěl dobytek, jemuž byla věnována „něžná péče“, svůj stáj, aby u napajedel ukojil svou žízeň. Volové a krávy kráčeli rozumně, telátka skákala a hrála si. Bratři zapřahali a vypřahali koně a tažný dobytek. Rudovousý br. Marian, vrchní oekonom, běhal pracovitě semotamo a dával krátké, energické rozkazy. Musil jsem se chtěnechtě smáti, kdykoliv jsem ho viděl, neboť již při své první návštěvě jsem se dozvěděl, jak málo cení malíře, které prý nelze zholat k ničemu upotřebiti, ani k rozvážení hnoje se nehodí. Přísný bratr zapomínal ve své horlivosti, že i při podobné práci lze býti člověkem domýšlivým... Mohl jsem ze svého okna pozorovati malého a pilného bratra Arnošta, který měl v levém koutě dvora svou kovárnu. Všichni sedláci z okolí přiváděli k němu své koně, neboť v kování byl mistrem. Rušilo mne sice poněkud neustálé kování, ale znělo to tak venkovsky a vyprávělo to o pili a námaze. Několikrát za den prošel i bratr krejčí dvorem, aby si dal v kuchyni ohřát žehličku a v každou dobu, zvláště však navečer, vídal jsem u studánky mnichy, kteří za tiché modlitby sv. růžence čerpali sobě vody k pití a mytí.

Jak šťastným jsem se cítil, že jsem nyní opět v klášteře. Ráno ve 4 hodiny bylo dáno znamení domácím zvoncem k vstávání. Pak jsem slyšel bratra, kterak chodil od cely k cele a budil všude zvoláním: „Benedicamus domino.“ Kolem mých dveří však vždy přešel. Pět minut později zvonil zvon na věži. Za 10 minut opět a tentokrát se zvonilo několika zvony. Pak nastalo opět ticho. V kostele počalo matutinum. Spal jsem obyčejně klidně dále, ano někdy jsem se ani neprobudil. Ale v 5, nejpozději v půl 6. jsem již také vstával. Zúčastniv se mše sv., odešel jsem, bylo-li pěkné počasí do zahrady a rozjímal zde chvilku. Slunce ačkoliv již vyšlo, zůstalo ještě chvilku skryto za skalní stěnou. Nad Dunajem vznášela se namnoze bílá mlha. Někdy bylo lze viděti, jak v ní mizí čilé vrány a opět se vynořují. Stromy, pyšné na svůj nově probuzený život, tyčí své hustě pupenci porostlé větve k nebesům. Rosné perličky zářily v trávě, vypadalo to, jakoby každý stvol nesl bílý kvítek. Venkovský vzduch nesl se ranním tichem. Pěnkavky tloukly, sýkorky pískaly, cvrčci cvrčeli, kosové hvízdali a kukačka kukala. Příroda podobala se právě probudivšímu se, blaženě se vyspavšímu dítěti, jež ve své kolébce zajásá radostí ze života. A podobně jako se dítě zbavuje rychle všech pokrývek, ručky a nožky do vzduchu zdvihá a snaží se povstati, tak roztrhávaly všude pupence své obaly a všude se rozvíjel poněkud se opozdivší vzrůst.

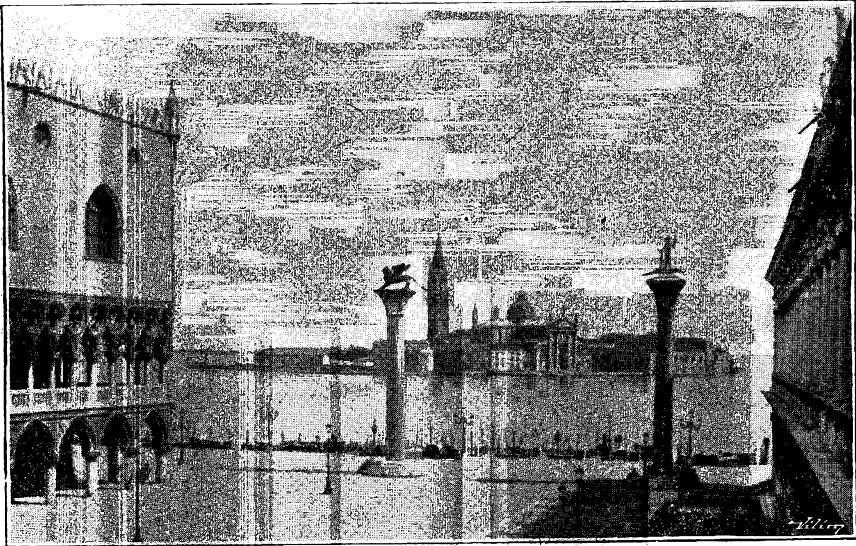
Též moje rozjímání bylo rozvinutím se, vztyčením se pod zářným světlem osvětlení, pomalým rozpučením. Neboť zatím co klášterní zahrada den ode dne mocněji vydechovala „tichého, prorockého ducha nekonečných nadějí“, vzrůstalo i ve mně uprostřed její stále rostoucí nádhery květů tušení nového jara životního, jemuž jsem spěl vstříc. Nyní, kdy jsem bydlel uprostřed řeholní rodiny, viděl jsem teprve, jak mnoho se v domě modlilo. Nejen že se práce s modlitbou pravidelně střídala, ale ani mezi prací neumlkala modlitba, alespoň dovoľoval-li to druh a způsob práce. Jak často za den jsem slyšel modlití se bratry v kuchyni . . . ! A jak pilně se pracovalo a to nejen od bratří, ale i od kněží. Zdálo se, že všichni se snaží, aby ani jediná minuta nebyla ztracena. Potkal-li jsem je na chodbě, přešli rychlým krokem kolem mne, pozdravivše sejmutím kapuce a úklonou hlavy. A šel-li některý z nich do zahrady nalokati se na chvilku čerstvého vzduchu, bylo ho viděti, že drží v rukou buď růženec nebo knihu. Bylo mi to skoro trochu příliš mnoho. Mně by bývalo bylo milejší, kdyby se byli více zaměstnávali květinami, ptáčky nebo bílými oblaky. „To zase je cosi ryze německého, veškeru svou spásu hledati v knize. Pohleď jen na toho obryleného člověka; cožpak nevidí ten slepý vrabec ničeho? uklouzlo

mi pak vždy bezděčně. Rychle však jsem hleděl podobné neuctivé myšlenky opět zapuditi. Ačkoliv již tehdy četla řeholní družina přes 150 členů, bylo přece jen v domě ticho „jako v kostele“. V hořejším poschodí byly kroky tlumeny běhouny a pravidla o zachovávaní mlčení též sem zasahovaly svým blahodárným vlivem. Teprve když mniši po odzvonění „Anděl Páně“ v poledne se všech stran se scházeli ku společnému stolu, bylo viděti, jak mnoho jich vlastně jest. Po obědě dovedlo býti ale též hlučno. Nastala rekreace — chvilka zotavení. Patres, klerici a novicové, všichni tvořili skupinu pro sebe. Společná rekreace bývala zřídka kdy. Novicmistr mne občas pozval, abych se připojil k novicům. Byl to bývalý princ Radziwil, poslanec říšského sněmu, muž, který mnoho viděl a mnoho četl a proto dovedl také mnoho vyprávěti. Osud však dopustil, že oslepl na jedno oko, čehož jeden z noviců, arcitaškář, pilně využíval. Ježto rekreace byla společná a novicmistr býval vždy přítomen, nenalezl jsem příležitosti abych se s jednotlivými novici blíže mohl seznámiti. Pobavil jsem se však vždy z jejich prosté, dětské radosti.

Necítil jsem ostatně v Beuroně žádné potřeby po osobním styku. Co mne zde poutalo, byl benediktinský život v celku, byla benediktinská rodina, benediktinský stát. Pozorujeme-li mraveniště, podivujeme se sice neobyčejným výkonům jednotlivců, ale hlavní náš obdiv náleží duchu sounáležitosti, který tyto tisíce mravenců ovládá, náleží veliké ideji, již se všichni podvolují. „Zde vládne vyšší vůle,“ pravíme si. A totéž cítil jsem já v Beuroně. Zde uskutečňovala nikoliv instinktivně, nýbrž osvícenou vůli řada mužů, vírou silných, plán Boží. Zde nalézal jeho duch povolné nástroje. Proto proudily sem se všech stran, obzvláště v neděli a ve svátek, zástupy poutníků. Nepřicházeli do Beuronu k vůli věhlasnému P. X. nebo P. Y., nýbrž přicházeli k vůli klášteru. Přicházeli, protože odtud vycházela náplň povzbuzení a posily, která může jen ze spojených sil prýstěti. Přicházeli do Beuronu jako k oase, kde proudí živé vody a na vysokých palmách zrají sladké plody, přicházeli jako k domovu duchovní radosti.

Byl jsem si od počátku jasně vědom, že by to bylo bláznovstvím, chtít vstoupiti v Beuroně do kláštera, abych se zde vzdělal na věhlasného učence neb vynikajícího umělce. To nesmělo býti nikdy vůdčím motivem. Než, nebyla to snad okolnost, že od samotného počátku bylo v Beuroně co nejužejší spojeno: péče o umění a duchovní vývoj a k organickému dalšímu vývoji kláštera se zdálo téměř nevyhnutelně nutným, která působila, že jsem si přál raději zde než kde jinde státi se mnichem? Zde byla chuť patres již napřed vypěstována. Moje fre-

sko, jež jsem ještě v měsíci květnu dokončil, nikterak nepůsobilo podiv, ačkoliv silně upomínalo na díla primitivistů italských. Celá řada projektů P. Desideria, jež všechny nedošly svého uskutečnění, ukázala mi teprve v poslední době vlastně dalekosáhlost jeho snah. Nalézal jsem v těchto skizách předpovědi, které se jen z části splnily, mužnost krásy, která šla daleko přes uměleckou cenu posledních děl školy beuronského umění. Nebyl to již vyznačený cíl, chtítli spolupracovali na uskutečnění těchto možností? Proč jsem vlastně ještě váhal? Což jsem nebyl již v srdci dávno benediktínem? Miloval

Benátky. — Isola S. Giorgio.

jsem slohové roucho mnichů, klid a odměřenost jejich zjevu. Miloval jsem slavnou jejich bohoslužbu, rytmickou modlitbu chorovou a milý chorál. Miloval jsem jejich přirozenou, nenucenou bytost, spojenou se slušností, ba vznešeností ve společenském styku. Miloval jsem kázeň jejich práce při mlčení a modlitbě. Ano, nebylo ani jediného monasterilního jazyka, jehož bych si nebyl vážil. Nemusil jsem mítí též žádnou obavu, že bych nemohl ze zdravotních důvodů klášternímu způsobu života se podrobiti. Strava byla dostatečná a dobrá a ve Sv. Řeholi stálo tam pěkně psáno: „Budiž vzat zřetel na slabé. Kdo méně potřebuje, ať děkuje Bohu a ať se nermoutí; kdo má více zapotřebí, ať se pokoří pro svou slabost a ať se nepovyšuje pro láskyplný ohled, který se mu prokazuje.“ Mohl někdo více si žádati? Arci

oběti bude nutno také přinášeti. Avšak který stav jich vyžaduje? Vzorný mnich je rád přináší, — a konečně, byt i to bylo přísné u sv. Martina v Beuroně, můžeš se v choru dosyta vyzpívatí, těšil jsem se.

Tyto úvahy přispívaly k uzrání plánu o vstupu do kláštera. Myšlenka, že se zhostím mnoha starostí, stanu-li se mnichem, rád se k tomu přiznám, přispěla také poněkud na váhu. Něco jiného však přivedlo rozhodnutí. Četl jsem v kterémsi časopise dějiny [misie v Africe benediktinů kongregace sv. Ottilie. Celá řada naděje plných mužů a žen, kteří musili svůj život obětovati, aby byly přemoženy obtíže spojené s založením takové misie. Většina zemřela po dlouholeté přípravě, během několika málo měsíců. několik zemřelo dokonce smrtí mučednickou. Její činnost byla sotva něco více než smrt. Jakožto smrti zasvěcené oběti zmizeli v základech misie.

Když jsem tyto dějiny četl, byl jsem velmi zkroušen. Co jsem já již vykonal z lásky k Bohu k prospěchu svých bližních? Zde bylo voláno: Pomozte nám! Měl jsem pomoci. Běžel jsem k P. Ambrožovi, který se stal mým zpovědníkem. Když jsem mu vyprávěl, jaký dojem na mne vykonalo, co jsem právě četl, počal horliti: To že je obyčejný způsob dčablův, aby přivedl nezkušené duše k pádu. Vnucuje jim cíl, jenž je nad jejich síly, aby se tak se svým vlastním cílem minuly. A pak krátce dodal: „Myslím, že vaše cesta k nebi nevede přes Afriku; hleďte vyzkoumati vůli Boží.“ Tím mne propustil. Měl jsem pocit obtížně přichylného pudlíka, který dostal kopanec. Vystřízlivěl jsem; řekl jsem si však: „Dobře ti tak, zasloužil sis to.“ Na dně duše to hučelo, na vrchu však to jávalo. Šel jsem do zahrady. Stávala se stále bohatší a krásnější. Bez již kvetl a vydechoval lahodnou vůni. Několik konipásků vykračovalo si kolibavě po nově posázených záhonech. Vlaškovky přelétly přes mráček ozářený sluncem. Hejno ctižádostivých vran hádalo se o místo na kříži věže, skromnější spokojily se tím, že se posadily na hřeben střechy. Jako na znamení vznesly se několikráte za hlasitého křiku a v šiku zakroužily několikráte ve vzduchu a usedly opět na svá dřívější místa. Myslil jsem na to, co mi řekl P. Ambrož a na to, co neřekl — alespoň ne nahlas. Což neřekl vlastně: „Hlupáku, zůstaň zde!“? A nevyslovil tím jen to, co jsem si již dávno sám říkal? Nelámal jsem si nad tím hlavu, zdali mne přijmou. Byl jsem tak domýšlivý a hloupý, že jsem věřil, že by mne již mohli k něčemu potřebovatí, alespoň jako chorového mnicha bez vyšších svěcení, neboť na možnost, státi se knězem, jsem vůbec nepočítal. Vždyt jsem nedovedl ani latinu a P. Desiderius byl také jen podjáhнем.

Tímto dnem jsem se rozhodl zůstat v Beuroně. Nemluvil jsem ovšem s nikým o tom. Teprve týden později sdělil jsem P. Ambrožovi svůj úmysl při sv. zpovědi. Byl s tím úplně srozuměn a přislíbil mi, že mou záležitost přednese P. převorovi.

Po dvou dnech seděl jsem naproti P. převorovi v jeho cele. Činil dojem, ačkoliv je teprve sotva čtyřicetiletý, velmi vážného, pevného a zralého muže. Jeho zjev však neměl ničeho pochmurného na sobě. Jeho patrně nikdy neposkvřená čistota srdce vylévala líbeznost na jeho celou bytost, která činila jeho důstojnost přívětivou. Lehkomyšlnost a povrchnost, zdálo se, že nesmírně nenávidí. Dvakrát přešlo při naší rozmluvě slovo — tlachal — přes jeho rty. P. převor dotazoval se po mém stáří, vzdělání a mých rodinných záležitostech. Ptal se dále, učinil-li jsem snad dluhy, nebo neslíbil-li jsem někomu sňatek. Když jsem mu na první i druhou otázku dal uspokojivou odpověď, řekl: „Nejdůstojnější pan arcipat přijde po delší nepřítomnosti za 14 dní opět zpět do Beuronu. Mějte zatím do té doby strpení. Nerad bych se ve vaší záležitosti přenáhlil. Vynaložte zatím všechnu svou píli studiu latiny, neboť znalost této řeči jest nutnou podmínkou ku přijetí do noviciátu. Pak však platí ale: státi se znovu dítkem“. Odpověděl jsem, že mi to nepřijde za těžko a poroučel jsem se. P. Ambrož opatřil mi latinskou gramatiku a čas rychle ubíhal při učení se: „mensa - mensae“ a „amo, amas, amat“.

Jednoho krásného červnového dne zrána rozšířila se bleskem zpráva: „Dnes odpoledne přijde opět otec arcipat.“ Při večeři jsem ho spatřil. Když jsem vkročil do refektáře, stál již, tehdy již 66letý, za opatským stolcem v čele refektáře, tiše do sebe pohroužen, ruce pod škapulířem složené, na němž se třpytil zlatý kříž na zlatém řetězu. Když všichni mniši se již shromáždili, rozhlédl se krátce a počal se modlití stolní modlitbu. Hlas jeho zněl poněkud cizím přízvukem, avšak nesmírně vznešeně a mile. Při večeři mohl jsem si ho bedlivě prohlédnouti. Seděl přede mnou, ale tak, že jsem ho viděl pouze se strany. Byl malý postavou, silně stavěný a vzbuzoval přísně asketický dojem. Neměl ničeho těžkopádného nebo chvatného ve své povaze. Rozvážný klid, jenž vycházel patrně z názoru o jeho vysoké důstojnosti, dodával jeho pohybům cosi posvátného.

Když jsem s hospitalárem opouštěl refektář, řekl jsem: „Jest hned viděti, opat jest přece zcela něco jiného než pouhý převor.“ „Těší mne, že to pocítujete,“ odpověděl tento.

Bylo to v předvečer svátku sv. Jana Křtitele po nešporách, když si mne Otec arcipat dal zavolati k sobě na opatství. Seděl u svého

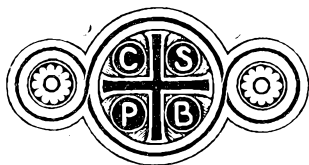
psacího stolu, nedaleko okna a vyzval mne, abych se posadil vpravo u jeho stolu. Pohlédl přátelivě a mile na mne. „Jak dlouho jste již zde? Líbí se vám u nás? Byl jste v Itálii a jste konvertitou. Ještě nepokřtěn? Pročpak? Tak to chodí mimo církev. Nejprve se popírá jeden článek víry a konečně se učí jen ještě osobním náhledům. Děkujete též Bohu denně? Začne-li Bůh rozdávat, pak obyčejně nepřestane tak hned.“ Zde jsem mu vpadl do řeči: „Rád bych se zeptal, zdali jste mne přijal do vašeho kláštera?“ Koptal jsem, neboť náhle jsem si byl jasně vědom, že se zde jedná o mou svobodu a má pýcha se ve mně přičila, že jsem se učinil odvislým od „ano“ — nebo — „ne“ — někoho jiného. Tak se asi daří i mladíkovi, uchází-li se o ruku své nevěsty. Pan arcipopat odpověděl: „Žádá-li mne kdo o přijetí, snažím se zdržeti se svého vlastního já a hledím vypátrati vůli Boží. Mám pocit, že Bůh si vás zde přeje. Přijímám vás a uděluji vám své požehnání.“ Poklekl jsem. Pan arcipopat povstal a ňžehnaje pravil: „Benedictio Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti...“ a dodal: „Nyní jděte k P. novicmistru a zeptejte se, co máte činiti, abyste se stal dobrým novicem.“

Rychlým krokem letěl jsem, neohlížeje se na monastický způsob, k cele P. magistra... Tak to jde u každé oběti, kterou člověk přináší: Nejprve hloupé „Ó Bože, teď jde o můj krk,“ a zase veliká radost proměny, která následuje každou oběť.

Zaklepal jsem, nedostal jsem však žádné odpovědi. Nyní jsem teprve pohlédl na tabulku, visící na veřejích dveří. „Přijde brzy“ stálo na ní. Běžel jsem k protějším otevřenému oknu, abych zde vyčkal příchodu P. novicmistra. Zadíval jsem se do jasně osvětlené zahrady. Příroda byla oděna hrdým zeleným šatem. Nepodobala se již kvetoucí, květinami zdobené nevěstě, nýbrž mladé matce ve vážném oděvu a jen jediné, ale drahocenné ozdobě. Neboť na všech stezkách kvetly keře krásných růží, bílých a červených. Nejbohatěji však uprostřed zahrady kolem kříže.

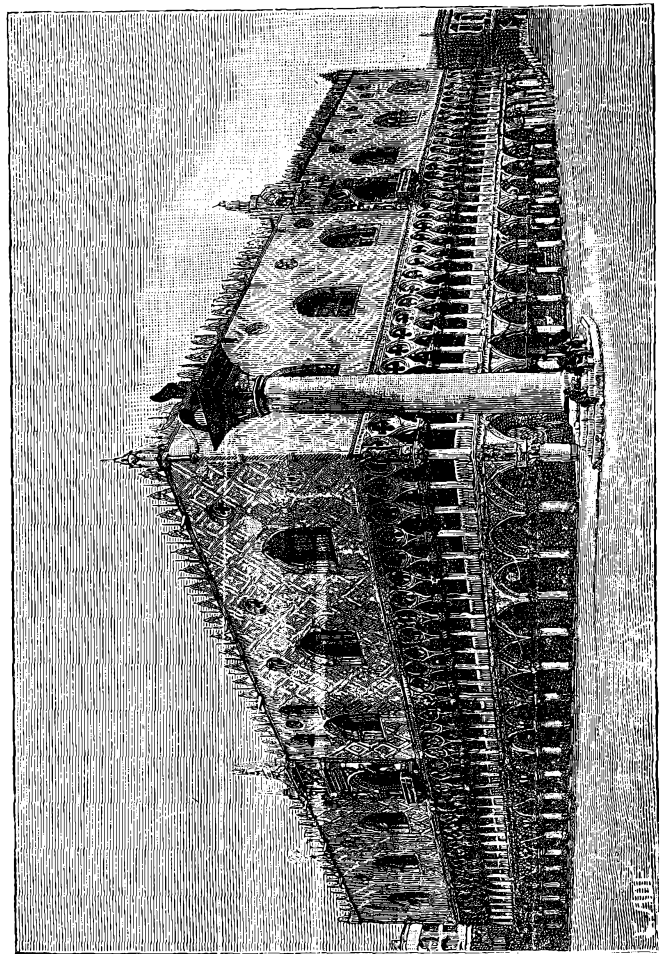
Beuron.

P. Willibrord Verkade.

Z dopisů arcipata Placida Woltera.

„Bolí mne vždy velice, vidím-li, že někdo z naší kongregace pustil se zřetele nadpřirozené stanovisko a po lidsku myslí, mluví a posuzuje.“
(4. února 1893.)

Benátky. — Dóžecí palác.

„Nezapomínejme, že požehnání Boží sestupuje na některý klášter jen v té míře, v jaké se v něm zachovává úcta k představeným, pokora a poslušnost. Vim dobře, že X není nejschopnějším, aby se s ním vyjednávalo; ale osoby se mění, klášter však zůstává. Bůh chce právě v takovýchto obličích zkoušení a vystupňovati odvahu, důvěru a pokoru mnichů, abypak udělil svého požehnání.“ (21. července 1893.)

„Okružním listem opatů nařídil jsem přísně, aby :

1. Všichni se více a více v Bohu soustřeďovali a vedli pořádný duchovní život.

2. Novicové byli poučeni o pravých zásadách.

3. Jen novicové hodni profese byli k ní připouštěni.“ (2. srpna 1895.)

„Jest svátek sv. Michaela — pamětihodný den pro naši drahou kongregaci. Již 35 let uplynulo, co Papež Pius IX., blahé paměti, udělil dvěma bratřím své apoštolské požehnání k obtížnému poslání. A jak plodným se ukázalo ono požehnání. Bohu díky a jemu jedinému čest!... Nezapomeňte, že tajemství působnosti představeného leží v lásce; láskou dosáhne se všeho. Musíme duše, jimž chceme dobro prokázati, upřímně v Bohu milovati.“ (29. září 1895.)

„Co jest to přece jen za veliké dobro, dobrá kázeň. Klesne-li jednou, není ji možno více pozvednouti. Povězte to jednou vašim Patres jako povzbuzení k věrnému plnění i nejmenších našich pravidel a zvyklostí.“ (20. října 1895.)

„Ó, kéž by se nám všem dostalo v přehojné míře nebeského plodu, sladkého tajemství velikonočního, pravého obnovení našeho smýšlení i srdce. Ve sv. officiu pějeme: „Quae sursum sunt quaerite; quae sursum sunt sapite, non quae super terram.“ Kéž bychom všichni s posvátnou nutností, jak ji láska k našemu Ukřižovanému, vítěznému králi našich srdcí určuje, povždy a všude hledali, si vážili a vroucně toužili po nebeském. Pak bude vše a především i kříž k tomu spolu-působiti, aby v naši duši zahlaholilo Alleluja.“ (17. března 1896.)

„Bůh Vás zná et sufficit. Pohleďme na působení Boží. Subiako a tamní úplná skrytost našeho sv. Otce jest pramenem pozdějšího světového požehnání, a tak jest tomu vždy... Nehledejme nikdy státi se známými. To se dostaví a snad dříve, než bychom si přáli.“ (31. července 1896.)

„To, co píšete o Vaší rostoucí potřebě, stále více vniknouti do ducha sv. Benedikta a obzvláště, že si žádáte pěstovati ducha velkomyslnostné lásky a věsti život oběti, smíte považovati za velikou milost a měl byste za to Spasiteli děkovati. Máte pravdu, že bez tohoto ducha, sotva lze něco dobrého vykonati. Kéž bychom to jen všichni lépe a lépe poznali. Nikoliv na venek pracovati, má býti naší snahou, nýbrž nejdříve a především uvnitř. To be: that is the question. V jeskyni Subiacké zasloužil, založil a připravil náš sv. Otec vše to veliké svého světoobsahujícího řádu. Jak mnoho ponaučení skývá nám jeho život.“ (22. března 1906.)

Z řádu sv. Benedikta.

Benediktini v Polsku. Polsko není synům sv. Benedikta novou zemí. Mají tam domovské právo bezmála již tisíc let. Dle tradice to byl sám sv. Vojtěch, biskup pražský a mnich-Benediktin, který uvedl první mnichy do Trzemeszna kolem roku 995. Tam však byli Benediktini brzy vystřídáni Augustiniani. Jiná opatství povstala o trochu později. Tak klášter Sv. Kříže na Lysé Hoře za Boleslava Chrabrého (999—1025). V roce 1005 byl založen klášter v Kaziměři. Rok nato povstal přičiněním sv. Emericha Uherského klášter poblíž města Kíclavi, 1010 v Seczechově. Vynikající místo zaujímal opatství v Tyňci, poblíž Krakova. Bylo založeno v posledních letech 10. století a obsazeno mnichy z Cluny. Krásná poloha nad Vislou a ohromné zříceniny dosvědčují, jak mocný klášter ten kdysi byl. Dnes zbývá jen z kostela část k němu přiléhajících budov. Od Boleslava II. Chrabrého (1058—1081) byl založen klášter v Mogilně, kamž přišli mniši z Tyňce. 1015 povstalo opatství v Plocku. V pozdějším středověku byla založena ještě celá řada benediktinských klášterů v Polsku, jako Troki (1410), Horodszdze (1659), Nieswiec (1673), Sincichowo a jiné.

Všechna tato mocná opatství a všechny i menší kláštery zanikly v důsledku rozdělení Polska nebo velkou sekularisací. Nebyl to nedostatek dorostu nebo pokles řeholní kázně, nýbrž bylo to násilí světské moci, jež v Polsku jako jinde vyhladilo úplně řád sv. Benedikta. Některé kláštery se udržovaly až do dvacátých let 19. století, ale pak i ty musily ustoupiti násilí. Tak sto let byly zavřeny hranice Polska Benediktinům. Teprve v poslední době se chystají Benediktini vrátiti se do Polska. Jest to bývalé opatství v Lubině, jež má býti obnoveno, a opatství Emauzské, které již jednou založilo klášter v Polsku — byl to slovanský klášter v Klepařích v Krakově, zřízen 1410 — se ujímá znovu čestné úlohy vzkřísili v sesterské Polsce tradici benediktinskou.

Lubin v Poznaňsku měl slavné dějiny. Michal z Gury-Skarbek tam povolal mnichy z Belgie a vystavěl na malém návrší kostel Panny Marie. Bylo to asi roku 1075. Kolem povstalo městečko. Klášter lubinský brzy mocně vzkvěl a uchoval v celých pozdějších dějinách Polska velmi čestné postavení. Knížata a biskupové byli Lubinu velice nakloněni. Tak získalo opatství mnohé privileje a rozsáhlý majetek. Ozdobou kláštera byl mnich Bernard († 1603), jenž se ctí jako „Blahoslavený sluha Boží“. Jeho hrob jest dosud v lubinském kostele a snad nadejde doba dávno vyloužená, kdy se světi dostane ctí oltářů. Po rozdělení Polska připadlo Poznaňsko a s ním také Lubin Prusku. Opatství bylo zrušeno. Poslední opat, Beda Ostaszewski, zemřel 1834. Poslední mnich se dožil roku 1874 a zemřel jako farář bývalé klášterní fary ve Starém Gostyně. Tak sahají svědkové benediktinských dějin až skoro do našich dnů. Snad proto také vyvolila Prozřetelnost Boží právě Lubin, který se stále dobrou kázní vyznamenával, aby zde na tradici benediktinskou bylo navázáno.

V minulých desetiletích byly činěny z Emauz několikrát pokusy usaditi se v Polsku. Jednáno hlavně o Tyňec. Konečně po válce, když též Polsko bylo osamostatněno, byli posláni 3 mniši do bývalého středu polské benediktinské kongregace ve Svatém Kříži. Tam nemohli zůstat, poněvadž vláda nevyklidila budov, zabraných pro státní vězení. Přes Tomaszów Rawski, kde sídlila malá družina několik měsíců v zámku hraběte Ostrowského, vedla cesta do Lubina. Bylo to na podzim roku 1921. Kardinál Dalbor přijal beu-

ronské mnichy, jak pravil, s otevřenou náručí. Byla jim předána správa veliké farnosti, čítající v 19 vesnicích 8500 duší. Přišla posila a skromný život benediktinský započal. Starý opatský a nyní zároveň farní kostel jest zachován. Prošel slohem románským, gotickým do barokního. I staré chorové stoly čekají na nové žalmující. Z kláštera byla udržována jen část nutná pro duchovní správu; zbytek byl strhnul.

Jelikož tyto místnosti pro budoucí vývoj nedostačovaly, promyšleli mniši záhy na vybudování nového kláštera. Plány pro rozsáhlou budovu byly sdělány, šlo jen o hmotné prostředky. Byl tu jistý obnos, věnovaný jako základ pro budoucí klášter hraběcí rodinou Ostrowských, získala se půjčka a sbírkami, hlavně mezi šlechtou, a tak postupné provedení plánu bylo zaručeno.

Konečně nadešel památný den v církevních dějinách polsko-českých. Dne 3. května t. r., o národní slavnosti Panny Marie Královny Polsky, položil a posvětil emauzský p. opat Arnošt Vykoukal slavnostně základní kámen k novému klášteru benediktinskému. Dopoledne byla pod třístaletým kaštanem na kostelním nádvoří mše svatá. O poledni zavítal primas polský J. E. pan kardinál Hlond, arcibiskup hnězdňensko-poznaňský, do kláštera. Jsa vázán býti na národní slavnosti odpoledne v Poznani, přijel se svým sekretářem, aby sdílel klášterní oběd s Benediktiny lubinskými a podepsal se jako první na pergamenovou listinu, která měla býti vložena do základního kamene. Před 5. hodinou odpolední se začaly scházeti zástupy lidí, přijížděly vozy, auta a kočáry. Mezi přítomnými byli zástupce wojewody Poznaňského, president Chlapowski, generál Bukowiecki, ministr Morawski, kníže Czatoryski, hrabě Ostrowski, hrabě Żoltovski a jiní zástupci šlechty. Okolní duchovenstvo se dostavilo všechno. O 5. hodině přišel na staveniště p. opat s asistencí a vykonal slavné posvěcení základního kamene. Na pergamenovou listinu se podepsali vynikající hosté. I kdyby pan opat ve své polské promluvě nebyl vzpomenuk styků mezi Čechy a Poláky od dob sv. Vojtěcha a Doubravky a i kdyby P. Josafat Ostrowski ve své vzletné řeči nebyl vyvolal dějiny Polsky a řádu sv. Benedikta. — všichni přítomní měli pocit, že kladení základu k lubinskému budoucímu opatství bylo chvílí památnou, historickou. Zvláštní pozhěnaní svatého Otce, pozdravné telegramy p. nuncia Marmaggiho, opata primasa, arciojata beuronského, wojewody, presidenta a mnohých jiných tento dojem jen zesilovaly. Dej Bůh, aby v Lubině v dohledné době četná řeholní družina sloužila a pěla Bohu.

První benediktinský převorát v Irsku. Zvláštností Irska, „ostrova svatých“, jest, že tam řád sv. Benedikta, který v raném středověku ovládal Evropu, nemohl nikdy úspěšně čeliti řeholi sv. Kolumbana a později řeholím mendikantů. Vysvětlení tohoto zjevu vidí znalci řádových dějin v tom, že benediktinská řehole jest pro Irčany příliš umírněnou, discretionem praecipua ji nazývá sv. Řehoř Veliký. Askese irských sv. mnichů, jako Kolumbana, Gallusa, Patrika, jest přímo odstrašující. Zdá se, že moderní doba znivelisovala i v Irsku půdu. Belgické opatství v Maredsons založilo nyní zase první převorát v Irsku, v Limericku. Klášter čítá prozatím 8 mnichů a jest zasvěcen sv. Josefu a sv. Kolumbanovi. Biskup Keane z Limericku koupil nádherný zámek Glensdale Castel, dal jej upravit a daroval jej Benediktinům; sám taktéž novou klášterní družinu v něj uvedl.

Právní zástupce, Dr. Alfons Maria Favreau, který provozoval v Mag-

deburku svou advokátní činnost, složil v bavorském opatství Niederaltaichu řeholní slavné sliby. Nedlouho před tím se vrátil v lůno církve katolické.

Unionistický klášter v Německu. Neobyčejně činný a ve svých podnicích šťastný p. arciopat beuronský získal bývalé opatství sv. Víta v MÜNCHEN-GLADBACHU pro unionistické práce, svěřené sv. Otcem řádu benediktinskému. Budovy tohoto, 974 založeného a 1803 zrušeného opatství, sloužily dosud za městskou radnici. Jelikož nepostačovaly již moderním požadavkům rozsáhlého úřadu, prodala městská rada celý dobře zachovalý klášter s krásným kostelem beuronským Benediktinům. Snad již letos se tam sejde řada studujících, kteří se budou připravovali na pozdější práci mezi Slovany od Říma odloučenými. Belgie má svůj unionistický klášter v Amay sur Meuse, Německo v MÜNCHEN-GLADBACHU. Kdo pomůže Emausům, aby klášter pro Slovany byl též mezi Slovany? I naše vláda by se mohla a měla touto otázkou zabývat.

Beuronská kongregace rychle vzrůstá. Zakládá právě páté mužské opatství od války. Jest jím klášter v Neuburgu u Heidelbergu. Klášter byl založen 1130 pro Benediktinky, 1803 byl zrušen. Nyní vyslalo arciopatství beuronské do nové fundace dosti silnou řeholní družinu, takže sv. Otec Pius XI. mohl dekretem ze dne 11. července povýšiti klášter, zasvěcený sv. Bartoloměji, na opatství.

Abbatia nullius. K 11 Abbatiae nullius diocesis v řádu benediktinském, to jsou opatství, jejichž opati spravují vlastní území či diecési; přibylo dvánácté v Lindi v Africe. Prvním opatem této Abbatia nullius byl jmenován dekretem Propagandy P. Gallus Ibeiger, narozen 1879, profes 1902, knězem 1905. Opatem byl benedikován dne 17. června v arciopatství sv. Otilie (v Bavorsku), jehož členem jest. Slavnosti byli přítomni 2 biskupové, 12 opatů a řada prelátů. Ze Švýcar přijely zvláštní výpravy, aby poctily svého krajana. Ad multos annos.

Biskupem v Assisi jmenoval právě sv. Otec opata benediktinského kláštera Cava (Abbatia nullius) Dr. Placida M. Nicolini-ho. Jmenovaný jest narozen 1877, složil profes 1893, na kněze vysvěcen 1899, opatem byl od roku 1908. Budiž poznamenáno, že prvním biskupem ve Fiume jest též benediktinský opat z Praglia, Dr. Isidor Sain; byl jmenován sv. Otcem 1922.

Král Albert u Benediktinů. Na své cestě v Kongu v červenci t. r. byl belgický král hostem Benediktinů v Elisabethville. Účelem daleké cesty bylo otevření dráhy z Ilebo do Elisabethville.

Sjezd oblátů sv. Benedikta. 5.—6. května konal se v Paříži druhý „den oblátů sv. Benedikta“. Sjeli se se všech stran Francie i odjinud. Shromáždění se konalo ve dne společně pro obláty i oblátky v basilice na Montmartre. V noci byli muži v basilice, ženy v kapli sv. Petra. Slavnost byla zahájena pontifikálními nešporami, které slavil opat Cabrol z Farnborough v Anglii. Pak následovaly všechny liturgické hodinky dle obřadu benediktinského: večer kompletář, později matutinum pro obláty v basilice, pro oblátky v kapli. O půlnoci byla pontifikální mše sv. na obou místech, potom slavné Laudes. Zbytek noci byl věnován adoraci nejsv. svátosti. Ráno po 5. hodině se shromáždili všichni ku Primě. Ostatní liturgie nedělní se konala v historickém rámci bývalého opatství Saint Germain-des-Prés: Terce, pontifikální mše a Sexta. Po společném obědě a rekreaci se konaly Nona a Nešpory. Ve volném čase odpoledne byly přednášky a rozpravy o záležitostech týkajících se justitute oblátů a o liturgii. Všechny zprávy vyznívají v upřímnou radost nad tímto zdařilým sjezdem velké rodiny benediktinské.

Posudky o knihách.

The Treasury of the Faith Series (Serie „Poklad víry“).

(Dokončení.)

Oznamujice tento pozoruhodný přírůstek anglické náboženské literatury v nakladatelství spojených firem Burns, Oates a Washbourne (Londýn), připojili jsme krátkou rozpravu o starší katolické literatuře anglické z doby Newmanovy a Wisemanovy. Abychom doplnili tuto rozpravu, uvádíme některé jiné známější spisovatele ať z doby katolické renesance, ať z doby pozdější. Je jistě zajímavo, že to byl katolický kněz, John Lingard (1771—1851), který napsal Angličanům souvislé dějiny od nejstarších dob až do roku 1688. První vydání vyšlo r. 1830 v osmi svazcích. Máme v rukou krásné vydání, páté, v deseti svazcích, v původní vazbě, z r. 1849. Psal tedy katolický kněz dějiny Anglie asi v té době, kdy u nás protestant Palacký psal české dějiny.

K předním konvertitům z doby Newmanovy patří Frederick William Faber, kterýž svými ascetickými spisy: All for Jesus (Vše pro Ježíše), The Creator and the Creature (Stvořitel a stvoření), The Blessed Sacrament (Nejsvětější Svátost), Bethlehem, The Precious Blood (Nejdražší krev), At the Foot of the Cross (U paty kříže) a několika jinými rozněcoval a udržoval plamen pravé nábožnosti v srdcích anglických katolíků. Jako Newman byl také Faber oratorianem (sdružení kněží bez řeholních slibů, založené v 17. století sv. Filipem Nerijským).

Ještě před Newmanem přestoupil na víru katolickou Kenelm Henry Digby, který se sice narodil v Irsku, ale studoval, žil a umřel v Anglii. Pilně prostudoval archeologické památky středověku, písemné i jiné, a výsledek svého badání uložil v díle: „Mores catholici: or, Ages of Faith“ (Mravy katolické; anebo, Věky víry). Dílo vyšlo nejprve v jedenácti svazcích malého formátu a již za několik let (1845—47) ve třech svazcích velkého formátu o dvou sloupcích. Je to znamenitá obhajoba středověku, který naši pokrokaři tak rádi nazývají „temným“. Důkazem, že toto dílo ani za 40 let nepozbylo ceny, jest, že v letech 1887—89 vydal Andreas Kobler, T. J., německý překlad s doplňky. Tento překlad vyšel ve čtyřech svazcích v Innsbrucku.

Zvláštní zmínku zasluhuje dílo: The lives of the Fathers, Martyrs, and other principal Saints (Životy Otců, mučedníků a jiných hlavních Světců) které vydal již roku 1773 nábožný, učený kněz, Alban Butler. Jsou to důkladné životopisy Svätých na každý den v roce. I moderní věda vydává Butlerovi svědectví, že použil nejlepších pramenů. Nové vydání v třinácti svazcích obstaral Herbert Thurston, T. J. (vydala firma: Burns, Oates a Washbourne, Londýn). Toto vydání je bohužel trochu drahé, neboť svazek stojí půl osma šilingů, což jest v našich penězích přes 60 korun, takže celé dílo by stálo aspoň 800 Kč.

Pozdější a současná anglická literatura katolická je tuze bohatá, než bychom se mohli pouštět do podrobností. Uvedeme aspoň některé známější spisovatele a jejich díla. Z hierarchie sluší uvést na prvním místě konvertitu a druhého arcibiskupa westminsterského, kardinála Manninga († 1892). Napsal mimo jiné: The Temporal Mission of the Holy Ghost (Časné poslání Ducha sv.); The internal Mission of the Holy Ghost (Vnitřní poslání ducha sv.); Independence of the Holy See (Neodvislost sväté Stolice); The Eternal Priesthood (Věčné kněžství); Sin and its Consequences (Hřích a jeho následky).

Současníkem Manningovým byl Benediktin a první katolický biskup v Birminghamu, William Bernard Ullathorne († 1889). Napsal: *The Immaculate Conception* (Neposkvrněné početí); *The Endowments of Man* (Nadání člověka); *The Groundwork of the Christian Virtues* (Základ křesťanských ctností); *Christian Patience* (Křesťanská trpělivost). Biskup Ullathorne napsal také velezajímavý svěřivotopis. Obširný životopis ve dvou svazcích o něm napsal učený benediktinský opat Cuthbert Butler (*The Life and times of Bishop Ullathorne* (Život a časy biskupa Ullathorna, 1925).

Mladším současníkem biskupa Ullathorna byl jeho spolubratr v řeholi benediktinské, John Cuthbert Hedley, od r. 1881 biskup v Newportu († 1915). Byl klasicky a theologicky velmi dobře vzdělán. Mimo jiné vydal překrásnou knihu duchovních cvičení („*A Retreat*“) pro kněze, řeholní osoby i jiné. Je to jedna z oněch knih, které přetrvávají věky. V serii theologických příruček, zvané „*Westminster Series*“, vydal „*The Holy Eucharist*“, t. j. historicko-liturgicko-theologický spis o svatě eucharistii čili velebné svátosti oltářní.

Velmi pilným a plodným spisovatelem byl William Nicholas Ward, první biskup brentwoodský*). Jeho spisovatelská činnost spadá ovšem do doby, nežli se stal biskupem. Pracoval hlavně v nových církevních dějinách Anglie a vydal několik svazků o době katolické emancipace. Bohužel, smrt předčasně přerušila jeho práci jako spisovatele a jako biskupa. Zemřel, nedovršiv 63. rok svého věku, dne 21. ledna 1920.

Jiný veliký pracovník na poli dějin je kardinál Aidan Gasquet, z řádu sv. Benedikta. Je to snad nejstarší ještě žijící spisovatel Anglie, neboť se narodil r. 1846.

Jeho spisovatelská činnost spadá ovšem do doby, než byl papežem Piem X. jmenován předsedou komise pro nové vydání latinské Vulgaty. Z jeho děl uvádíme dvousvazkové dílo: *Henry VIII. and the English Monasteries* (Jindřich VIII. a anglické kláštery), kterým archiválně dokázal, že pohnutkou pro zrušení klášterů nebyl král Jindřichův úpadek kázně klášterů, nýbrž zlost na papeže a touha po majetku klášterů. Toto dílo bylo záhy přeloženo do němčiny. O anglické reformaci pojednává Gasquet také v díle: „*Edward VI. and the Book of Common Prayer*“ (Eduard VI. a Kniha společné modlitby).**) Jsou to smutné kapitoly o odtržení Anglie od Říma a o jejím poprotestantštění za krále Eduarda a královny Alžběty. Není divu, že autor cítil potřebu osvěžit se jiným studiem. Proto studoval také památky středověku a výsledek své práce uložil v zajímavé knize: „*English Parish-Life in the Middle Ages*“ (Anglický farnostní život ve středověku). Již jako kardinál v pozdním věku 72 let vydal Gasquet knížku o životě řeholním s latinsko-anglickým titulem: „*Religio Religiosi. The object and Scope of the Religions Life*“ (Náboženství řeholníka. Předmět a účel řeholního života).

Jest až ku podivu, jak zdatné pracovníky ve všech oborech mají angličtí katolíci. Benediktinský opat Cuthbert Butler, nyní také již stařec sedmdesátí-

*) Biskupství Brentwood v hrabství Essex, bylo založeno v březnu 1917 rozdělením arcidiecése westminsterské.

**) „*Book of Common Prayer*“, nebo zkráceně „*Prayer Book*“, je anglická obřadní kniha, která byla složena s použitím katolických knih: misálu, breviáře, pontifikálu a rituálu za krále Eduarda VI. Loni předložili anglikánští biskupové parlamentu nové vydání této knihy s katolijujícími přídávky, ale většina parlamentu hlasovala proti těmto přídávkům.

letý, obral si za předmět svého dlouholetého studia život starých mnichů a ovšem že také řeholi sv. Otce Benedikta. Vydal původní řecký text proslulé „Historia Lausiaca“, t. j. vypravování o životě starých mnichů ze 4. století po Kristu. Německý překlad vyšel ve sbírce: „Die Kirchenväter“ (Církevní Otcové). Veleužitečným dílem Butlerovým je kritické vydání latinského textu řehole sv. Benedikta podle nejstarších rukopisů. Je to sice malá knížka, ale prozrazuje mravenčí píli, neboť kromě výsledku studia rukopisů máme tu stručně velezajímavé citáty z pramenů, ze kterých čerpal sám sv. Benedikt. Konečně vydal opat Butler v posledních letech dvě knihy, které samy by postačily, učiniti jeho jméno nesmrtelným). Obě knihy vyšly za krátkou dobu druhém vydání.

Odborníkem v liturgii, východní (zvláště řecké) i západní, byl kněz Adrian Fortescue. Svě vědomosti o římské liturgii uložil v knize: „Holy Mass“ (Sv. Mše), která vyšla před lety ve sbírce: „Westminster Library“. O byzantské (řecké) církvi vydal obšírný spis: „The Orthodox Eastern Church“ (Pravoslavná východní církev). Později vydal knihu o ostatních východních církvích (The minor Orthodox Eastern Churches). Bohužel, že byl asi před čtyřmi roky předčasnou smrtí vyrván anglickým katolíkům. Připomeňme zde hned, že již r. 1914, brzy po vypuknutí války, oplakávali angličti katolíci i širší kruhy čtenářstva předčasnou smrt velenadaného a velice oblíbeného spisovatele, konvertity a kněze, R. H. Benson a, který za nečelých deset let napsal velkou řadu knih. Dovedl poutati čtenáře nejen historickými a společenskými povídkami, nýbrž i vážnou četbou, jako kázáními, apologetickou četbou (na př.: „The Religion of the Plain Man“ a „Letters of a Pariah“), zajímavým svěživotopisem (Confessions of a Convert — Vyznání konvertity), jakož i krátkým, ale velmi pěkně psaným životopisem sv. Tomáše z Canterbury. Poslední knížka vyšla ve sbírce poučné a zábavné četby, zvané: „St. Nicholas Series“ (Serie sv. Mikuláše).

Kromě uvedených autorů mají angličti katolíci ještě řadu spisovatelů, na něž mohou býti hrdi. Jsou to benediktini John Chapman, Beda Camm, (tento vydal několik svazků o anglických mučednících z doby krále Jindřicha VIII.), jesuiti Thurston, Martindale, dominikáni Burkler (nedávno zemřelý), Mac Nab**), kapucín Father Cuthbert, redemptorista Vassall-Phillips; ze světských kněží Mgr. Horace Mann (při anglické koleji „Beda“ v Římě) vydal řadu svazků o papežích středověku. Dr. Vance, nyní rektor koleje St. Edmund's u Londýna, je filosof všestranně vzdělaný a vydal důkladný spis o objektivním poznání („Truth and Reality“). Z laiků vynikají: Montgomery Carmichael (již stařícký), dříve konsul v Livornu, krásnými povídkami z Itálie („In Tuscany“, „The Solitaries of the Sambuca“) a z anglického života „The Life of John William Walshe“ (Život Jano Williama Walshe) povídka, jež se čte jako opravdový životopis; G. K. Chesterton a Hilaire Belloc, jsou známí jako spisovatelé vzácného talentu a neohrožení bojovníci za katolickou pravdu i širokým kruhům mimo Anglii.

V serii „Treasury of the Faith“ vystupují starší i nové síly, biskupové a kněží, řeholní i svěští.

Emausy.

P. Bernard Velišek.

*) „Benedictine Monachimi“, (Benediktinské mnišství) a „Western Mysticism“ (Západní mysticism).

**) Dominikánka Augusta Drana (zemřela) sepsala překrásný životopis sv. Kateřiny Sienské (ve 2 sv.), jakož i životopis sv. Dominika.

Dogma, liturgie, život.

(Pokrač.)

Bohatá náplň života dogmatu chce se projevit, odhazuje takřka vnější skořápku, jinými slovy, snahou dogmatu jest život prakticky uspořádati a naň působiti. Každý článek víry naší sv. Církve jest jen životní hodnoty. Na tyto životní hodnoty jest nám jen poukázati. To bude jednou z hlavních pomůcek hlavně pro dorůstající pokolení, udržeti je při víře a naučiti je víru opět milovali a víry si vážiti. Neboť právě tyto životní hodnoty víry jsou důkazem ne podceňování hodným, pro pravdivost víry. Pravda, stojíme samozřejmě na stanovisku konciíu Vatikánského, že víra se především opírá o vnější důkazy, totiž o zázraky a proroctví, avšak to neznamená, že bychom měli vnitřní důkazy odmítnouti. A jeden z nejpádnějších vnitřních důkazů o božském původu pravd naší víry jest její živototvárná síla. Ba, smíme zcela bezpečně býti toho názoru, že tyto působí na jisté lidi a na jistou třídu lidí mnohem silnějším dojmem, než snad vnější, důkazy, byť i tyto byly samy o sobě pádnějšími. A proč by se nemělo s tímto zjevem počítati? Bylo by to alespoň každopádně chybné. chtějí vymítili při odůvodnění naší sv. víry jeden z pádných důkazů, plynoucí z její vlastní životní síly. Pisateli těchto řádků bylo již několikrát řečeno, k jeho vlastnímu podivu, že má veliké porozumění pro mládež. Jest sice o opaku přesvědčen, avšak dává si všemožnou péči, aby to, co mladého člověka přitahuje, totiž životní síla naší sv. víry mu též ukázal.

Články víry jsou idee ducha Božího. Právě idee beztak již nutí k činu, tím spíše platí to o ideách ducha Božího, kde theorie a praxis spadají v jedno a totéž.

Nechceme se nikterak zastávat Pragmatismu, který činí hodnotu pravdy odvislou od její užitečnosti pro život. To by znamenalo obrátit věci na ruby, vůli a jednání postavili nad poznání. A přece musí poznání osvětlovat cestu vůli. Pravda a především pravda víry jest absolutní, neodvislá od lidského konání. Ale právě svou absolutností a suverenitou nutí k činu a ku tvůrčímu životu. Nutnost a čin musí býti výronem bytnosti a poznání. Čím lépe toto opět pochopíme, tím spíše se vybavíme z roztláčenosti našeho praktického, náboženského a ascetického života. Tu tvoří a budují se pravidla, předpisy a ascetické metody nezávislé od dogmatu, ba často i od takových, kteří dogma ani pořádně neznají. Není proto divu, rozcházejí-li se tudíž víra a život, vznikne-li nejistota a zmatek v náboženském životě. A přece jest ideálem jednota mezi náboženstvím a životem. Toho se docílí jen tehdy, uchopí-li a ovlivní-li dogma život svou tvůrčí silou.

První a bezprostřední životní projev, k němuž nás právě základní pravdy náboženské nutkají, jest liturgie a Bohopocta. Kdo se dá zcela a úplně proniknouti dogmatem o velikosti a nekonečnosti trojjediného Boha, pomíjejícínosti a omezenosti tvora, neobmezené závislosti jeho od Boha-Tvůrce, kdo zná dogma o milosti a vykoupení, o hřichu a nevděčnosti tohoto ubohého tvora vůči svému Stvořiteli a Otci, u toho sama ze sebe, spontánně a neodolatelně projeví se jeho vnitřní přesvědčení v chvále a díkyčinění, oběti a modlitbě před tváří nekonečně velkého a nekonečně dobrotivého Boha. Jinými slovy tato dogmata budou ho nutkati k praktické Bohopoctě a to nikoliv pouhé modlitby, nýbrž i života. Na celý svůj život, ba i nejprofánnější činy bude se dívatí pod zorným úhlem holdu Trojjedinému Bohu. To však jest Bohopocta a liturgie ve svých počátcích. Vlivem ostatních dogmat a působením milosti Ducha Sv. vyvine se později to, co jest již v počátcích dáno poměrem: Stvořitel — tvor, Otec — dítě, stále krásněji v podivuhodné umělecké dílo liturgie. Podstatou pak liturgie jest, jak ještě s dostatek shledáme, obsáhnouti a vytvořiti celý život.

Dle našich dosavadních úvah ovlivňovalo by tedy dogma spíše jen prostředně život, totiž pomocí liturgie, jinými slovy, to, co dogmatu bezprostředně vyvolává, jest liturgie a ta opět uchvacuje a působí na život.

Avšak nechceme býti jednostrannými a tvrditi, že dogma může působiti na život jen pomocí liturgie. Naopak, z každého jednotlivého dogma lze vyvoditi neodvisle od liturgie životní hodnoty. Vezměmež ku př. dogma o vtělení se našeho Božského Spasitele. Jeho nejsvětější člověčenství jest vzorem pravé lidskosti. Ono jest přisvědčením

všemu tomu, co přísluší ke skutečnému člověku i smyslové části. Mistrovským dílem sv. Tomáše jest nauka o přirozených hnutích lidského srdce svatého člověčenství Spasitelova. Božský Spasitel, či úvaha o jeho svatém člověčenství není ale pouhým vzorem ideálního člověka, ona nás též učí, kterak k ideálnímu člověčenství dojíti, totiž spojením s Božstvím. Proto bylo v nižším-tělesném životě našeho Spasitele vše v dokonalé harmonii, že v jeho osobě bylo spojeno Božství s lidskou přirozeností. Tím nás učí, že čím úžeji jsme s Bohem spojeni, tím dokonalejším člověkem se stáváme. To jest pouze jedna z životních hodnot tohoto podivuhodného dogmatu. Mohla by se napsati celá kniha, kdybychom je chtěli všechny jednotlivě vypočísti.

Jedním ze zdánlivě životu úplně cizích dogmatů jest článek víry o neposkvrněném počelí neblahoslavenější Panny a Matky Boží Marie. A přece, jakou plnost nových podnětů pro život v sobě tají. Upozorňujeme opět jen na jeden nebo druhý: V té míře, v jaké se kdo k Bohu chce přiblížiti, musí též býti prost hříchu. Pravá bohoslužba vylučuje každou polovičitost, toliko Bůh samojediný může od hříchu uchrániti, Bůh sám si volí svůj stánek a chrám a sám jej též vyzdobuje, úplná bezhříšnost jest takřka nekonečně plodnou na nadpřirozené hodnoty atd. Opětně bychom nedošli konce, kdybychom jen zběžně chtěli všechny hodnoty vypočísti. Přechodně jen podotýkáme, že právě toto dogma jest pro vlastnosti svých životních hodnot nejvhodnějším dogmalem pro moderního člověka a že právě v jeho slavném prohlášení nutno poznati přímo hmatatelné působení Ducha Sv., který své Církvi dává spasitelné prostředky, jichž ta která doba právě nutně potřebuje.

Chceme-li tedy jedinou větou vyznačiti hodnoty životní tvořené na rozdíl od liturgie dogmalem, možno říci: Základní dogmata právě nutkají bezprostředně k liturgii, k bohoslužbě, ovšem že též k bohoslužbě života. Hodnoty životní dogmatu ovlivňují pomocí liturgie celý život. Ale též bezprostředně může míti dogma vliv na život, jak jej též i skutečně má. Avšak liturgii zprostředkované dogmatické utváření života jest výraznější, hodnotnější, trvanlivější a prostší, ale to jedině proto, ježto liturgie jest veskrze na dogmatu založena.

Co se má však z naší strany státi, aby dogma a liturgie naznačeným způsobem náboženský život nás skutečně víc a více ovlivňovaly a tím jej učinily hodnotnější a prostším?

Co musíme my činiti, aby náš životní způsob byl dogmaticko-liturgickým?

Musíme býti předně úplně přesvědčeni o nutnosti tohoto život-

niho způsobu. O této nutnosti přesvědčí nás náboženský slav naší doby. Kamkoliv člověk přijde, jak v kruzích duchovenstva tak i laiků, všude lze jen slyšeti stesky, že naše křesťanství jest již tak málo původní a jadrné. Právě ti zbožní jsou často tak slínění, nešťastní a úzkostliví lidé. To však nemůže býti správné, to Bůh nemůže přece chtít. Nutno najíti někde pramen této chyby. Či spíše člověk si zaházal studně vody živé a sám si nové vykopal. My toužíme přilít sami sebe učiniti blaženými místo „per Dominum nostrum Jesum Christum — skrze Pána našeho Ježíše Krista“. Tu nutno navrátiti se k ocenění opus operatum, řádu milosti, což koncem znamená navrátiti se zpět k oplodnění života skrze dogma a liturgii, jak tomu bylo u starých křesťanů. A to jest opět totéž jako: přiznali mši sv. to místo v křesťanském životě, jež jí podle její přirozenosti náleží. Neboť střediskem liturgie jest mešní oběť. Ona je pravou liturgií. Vše ostatní jest pouhou přípravou ku mši sv. a účinek mše sv. Z ní čerpají sv. svátosti svou životodárnou sílu. Jen silou mše sv. může nás první a v jistém smyslu též nejdůležitější svátost sv. křtu takřka v Krista vtělit. Mohlo by se téměř říci, že jest zde jistá podobnost s konsekrací — proměněním. Tak jako chléb a víno ztrácejí svou přirozenost a jsou proměněny v již stávající Tělo a Krev Kristovu, tak svléká se ve křtu sv. člověk starý a jest proměněn v Krista Ježíše. Avšak tuto svou podivuhodnou sílu čerpá křest ze mše sv. Totéž platí i o ostatních svátostech a svátostinách.

Mše sv. jest však též ohniskem fundamentálních, základních dogmat, jež jsou veliké důležitosti pro pravý, obsahový náboženský život. Zde působí dogma o Trojjediném Bohu, dogma o svrchovanosti Boží a o hříšném pádu lidstva. Dogma o vtělení se Syna Božího rozšiřuje se tu takřka na všechna místa a na všechny časy. Zde se teprve též ukazuje ve vší své velikosti a plodnosti a svém vlastně posledním smyslu: oslavení Trojjediného Boha a jiným toto oslavení Bohem žádaným způsobem umožní. Zde se člověk učí pochopiti smysl nadpřirozeného řádu milosti, a odvislosti člověka od Krista. Oslavení a onen svět vrhají již při mši sv. své paprsky do tohoto života. Dogma o panenské Matce Boží nelze ode mše sv. odloučiti. Ona má dle sv. Bonaventury státi při mši sv. u kněze a přijímajících svátost oltární a otevření jim sladká tajemství. Že základní dogma o víře má ve mši sv. svou největší oporu, zdroj a vliv, je na snadě. Vždyť ona je mysterium fidei — tajemství víry v přední řadě. Čím více o tom člověk přemýšlí, tím více dochází přesvědčení, že mše sv. jest nejdrahocennějším podkladem pro kněze i věřící, ano možno a nutno říci i pro

celé universum. Nadpřirozená životní síla, která se zde dostává do proudu, oslavuje vše, zahlazuje hříchy, chladí žár vášní, občerstvuje, uklidňuje, dodává naděje a důvěry i v chmurné době. Doba se zachmuřila, protože člověk nečerpal dostatečně z životodárné studně mše sv. A přece ona jest vším a všechno. Vše se v ní sbíhá, příroda i nadpříroda; Bůh a člověk, kněžství a laičtí, čas i věčnost, theorie a praxis; výšiny patření a údolí života činného se zde stýkají, dogma a morálka, víra, naděje a láska, život a smrt se zde nalézají.

Není proto divno, že jsme tohoto pokladu tak málo užili? Není nejvyšší čas, abychom navrátili mši sv. její základní význam, abychom ji postavili do střediska našeho života, abychom ji učinili stromem života, stojícím uprostřed ráje Církve sv., abychom, zkrátka řečeno, celý, náš duchovní život oplodnili. To a nic jiného neznamená liturgické hnutí. Bude-li to pochopeno, musí býti každý kněz a každý věřící liturgem, a vinou naší bídy jest, že jsme jím doposud v dostatečné míře nebyli.

Proto má býti mše sv. střediskem kněžské činnosti, střediskem kněžských modliteb a prací. Předmětem jeho rozjímání a studia budíž mše sv. Nikdy v tomto ohledu nedojde konce. Čím více se rozjímáje a miluje v ně ponoří, tím více se rozšíří obzor božské lásky a božského milosrdenství, tím více bude se blížiti srdci dobrého pastýře tím více pozná, jak Spasitel jest ve mši sv. jeho silným společníkem v trnité a strastiplné práci pro spásu duší, ano jak vlastně Božský Spasitel všechno sám koná. Mše sv. nemá býti jen jedním z denních zaměstnání kněze, nýbrž tím zaměstnáním, zaměstnáním, jež vtiskuje celodenní práci jeho pečeť a sjednocuje tak náboženství s životem, práci s modlitbou, čas s věčností. Totéž, co bylo řečeno o knězi platí i o věřících. Mše sv. není pokladem toliko kněžovým, ona jest pokladem celé Církve sv. Kněz neslouží mši sv. svým jménem, nýbrž jménem všech. Ano, věřící slaví spolu mši sv. Vždyť dle slov sv. Petra jsou královským kněžstvem.

Jak by učinili kněží a věřící mši sv. plodnější než doposud pro jich život? Obraťme náš zrak k nejdůležitějšímu momentu mše sv. — k proměňování. Ono jest vrcholným bodem mše sv. Tu se obnovuje lajupným způsobem krvavé drama golgotské, tu se stává jeho požehnání plodným pro lidstvo vykoupení potřebné. Pryč se všemi zbytečnými hádkami k vůli rozličným obětním teoriím. Celá věc je úplně jednoduchá a jasná, vždyť musí též býti pro svůj neobyčejný význam pro praktický život jednoduchou a jasnou. Při proměňování znázorňuje se smrt Kristova sakramentálním způsobem, t. j. znamením, a pokud

to jest též možno, jest též způsobena. Mše sv. není přece jen lacinou obětí, ona jest svátostnou obětí. Význam svátostných znamení však jest, že to, co naznačují, též působí. Ježto se má rozdílnou konsekrací znázorniti smrt Kristova, měla by též mocí konsekrace nastati při proměňování smrt Páně. To však není možno, protože oslavený Kristus nemůže již trpěti a umřítí. Na oltáři se tedy mocí konsekrace přítomňuje oslavený, živý Kristus, přítomňuje se však se svým obětím úmyslem, s ochotností splniti vůli svého nebeského Otce až do posledka. Na oltáři přítomný Kristus jest tedy připraven třeba ještě jednou umřítí a ještě tisíckrát zemřítí k oslavě svého nebeského Otce a k vykoupení lidstva, kdyby to bylo možno a kdyby to byla vůle nebeského Otce.

Že nám při proměňování na oltář sestoupivší Spasitel připomíná též své zmrtychvstání a nanebevstoupení a ostatní tajemství svého života, jest zřejmé. Neboť všechna tato tajemství zpřítomňují se v jistém smyslu při proměňování na oltáři tím, že jest přítomen ten, který všechna tato tajemství prožil. A toto prožití neprošlo kol něho beze stopy. Nosí takřka vyznění oněch tajemství v sobě. Toto vyznění uplatní se též v naší duši při oslavě dotyčných slavností, jinými slovy, obdržíme milosti, odpovídající právě konané slavnosti. Avšak tato ostatní tajemství ze života našeho Spasitele nejsou ztotožněna při mši sv. sakramentálním způsobem. To platí toliko o smrti Kristově. Tato smrt nenastává ovšem ani k vůli smrti, ani k vůli nám, ani k vůli Kristu Pánu, nýbrž jako průchod k zmrtychvstání a životu oslavenému. Smrt k vůli smrti, umrtvení k vůli umrtvení neexistuje vůbec v řádu nadpřirozeném, smrt jest toliko průchodem k životu, umrtvení jest ve službách rozmnožení života. Toho bylo v nové askesi trochu málo povšimnuto. Vyžadovalo se umrtvování k vůli umrtvování a proto je učinilo neradostným. Ten, kdo v oběti, kterou přináší, nevidí oběť, nýbrž v ní skrytý život, ten ji přinese rád, obzvláště spojil-li svou oběť s obětí Kristovou, s obětí mše sv.

Kněz a věřící musí se při proměňování spojit s Kristem. Vždyť Kristus nepřináší tuto oběť svým jménem, nýbrž též naším jménem. On není svou obětí toliko pramenem naší síly, nýbrž též naším předobrazem. „Máte býti téhož mínění jako Kristus,“ praví sv. Apoštol. Proto musíme míti při proměňování tentýž úmysl, úplné odevzdání se do vůle nebeského Otce, jinými slovy, projevit ochotu, vše konati, čeho vůle Boží od nás bude požadovati. To jest jedna z hlavních základních myšlenek askese. Tím působí mše sv. tvořivě na celé naše denní dílo. Nemáme si však ve své fantasmii představit, co by Bůh od

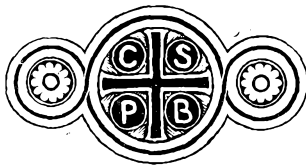
nás tento den žádal. To jest jen neúčinná hra fantasmie, přinášející s sebou nebezpečí. Však oběti přijdou ještě dosti brzy, a s nimi zavítá i milost Boží.

Neřeba se též bát, že úmysl úplného se odevzdání Bohu a úplný souhlas vlastní vůle s vůlí Boží znamená pro člověka jediné kříž a oběť. Tak tomu nebylo ani v životě Kristově. Vůle Boží přináší člověku též radost, mír, odvahu a důvěru. Jen nepěstujme opět falešnou askesi a nevěřme, že skutky s radostí konané nemají před Bohem žádné ceny. Ovšem, že mají cenu, často větší než jiné, neboť byly vykonány s celým odevzdáním sebe. Ovšem pro člověka samotného jest to těžké, ano do jisté míry nemožné mít totožné smýšlení se smýšle, ním Kristovým. Vždyť já přece nejsem Kristus, řekneš snad, jak tedy mám býti téhož smýšlení co Kristus? Na tvou námitku odpovídá Bůh sám tím, že tě zve při mši sv. ke svému stolu ve sv. přijímání. Sv. přijímáním mění se člověk v Krista, stává se druhým Kristem, dostává bytí Kristovo. Tím stává se též člověk schopným činiti totéž, co Kristus. Pak možno člověku míti smýšlení Kristovo. Pak můžeme zvolati s Apoštolem: „Zmohu všechno v tom, který mne sílí.“ Z toho však jest též patrné, jak sv. přijímání úzce patří k oběti mše sv., jak se patří, abá se přijímalo při mši sv., jak věřící by měl pokládati stále více za samozřejmé, aby vždy, kdykoliv jest přítomen mši sv., přistoupil též k sv. přijímání. Pak by věřící vyšli ke svému dennímu zaměstnání plni důvěry, plni víry ve vítězství, ať přijde co přijde, síla Boží, síla Spasitelova jest v obětní hostině mým útočištěm.

Takový má býti náš úmysl při sv. proměňování. Jaké úmysly máme však míti při ostatních dílech mše sv.? (Pokračování.)

Grüssava.

P. Justinus Albrecht.

P. Pavel Křížkovský a Beuron.

P. Pavel Křížkovský (nar. 9. I. 1820 v Holasovicích ve Slezsku, zemř. 8. V. 1885 v Brně, člen řádu Augustiniánského, ředitel kůru na Starém Brně a v Olomouci) jest hodnocen v ličeních dnešních našich spisovatelů hudebních hlavně v oboru skladby světské¹⁾.

Historická hudební osobnost Křížkovského zasluhuje však, aby se stanoviska dneška znovu byla vyzvednuta také v oboru hudby církevní jako — podle slov jeho žáka Leoše Janáčka — „nejhorlivějšího pěstitel a rozšiřovatele opravy hudby chrámové“.²⁾

Z mnohých reformních snah Křížkovského, který s pilnou důkladností a dlouho hledal nových cest, bude snad zajímati přátele časopisu „Pax“ vzpomínka jeho styků s Beuronem, kde chorál gregoriánský, nejvyšší to vzor posvátné hudby, byl mnichy benediktinskými pěstován nejdokonalejším způsobem a to dlouho před tím, než bylo vydáno památné „Motu proprio“ Pia X. z 22. XI. 1903 nařizující zavádění tradicionálního chorálu.

Křížkovský tehdejší hnutí reformní v oboru církevní hudby dobře znal a pečlivě sledoval, ale s počátku praktickému provádění opravy se vyhýbal. Byl si velmi dobře vědom, že posvátná hudba musí se vrátiti k svým prazdrojům a vybaviti se z konvenčního světského rázu, znaje však tehdejší předsudky zkaženého vkusu, neodvažoval se bez důkladné přípravy reformu rázem uskutečniti.

Obrat v uměleckém životě Křížkovského v příčině opravy hudby chrámové nastal v r. 1869.

Křížkovský se vyjadřuje o něm v řeči, „o reformě kostelní hudby“, proslovené dne 21. března r. 1874 na den sv. Benedikta v Rajhradě ke shromážděnému duchovenstvu takto:

„Důstojní pánové, vyznávám a přiznávám se, že in ignorantia mea invicibili hřešil jsem až do roku 1896, kdy na den úmrtí sv. Cyrilla (9. března) slavil jsem vzkříšení pravé posvátné hudby církevní a pochoval jsem moderní hudbu i s jejími houslemi, trúbami, bubny a basou“.³⁾

Touha po důkladném, úplném provedení velikého úkolu reformátorského vedla Křížkovského přirozeně nejdříve do těch krajín, odkud šla pověst o obnově opravdové hudby posvátné.

¹⁾ Není nezajímavé, že Jos. B. Foerster, tak hluboce nábožensky založený umělec, vyznal, že církevních skladeb Křížkovského nezná. „Týn“, roč. 1919.

²⁾ Cecilie, roč. 1875.

³⁾ Karel Eichler: P. Pavel Křížkovský, životopisný nástin, str. 66, kteráž práce jsem v tomto článku věčně užil.

V srpnu r. 1872 zajel Křížkovský do Stadtamhofu u Řezna, kde byl beneficiátem vůdce reformy Fr. X. Witt. Zdržev se u něho několik dní, jel pak v jeho společnosti do Rottweilu. Na této cestě, kteréž ještě r. 1873 vzpomíná Křížkovský jako nezapomenutelné, zastavili se oba přátelé v Beuroně především ke studiu gregoriánského chorálu, tak vzorně pěstovaného tamními benediktiny a ovšem také k poznání jejich proslulé umělecké činnosti výtvarné.

O společném pobytu Křížkovského a Witta v klášteře beuronském svědčí v Catalogu hospitum (knize hostů) na str. 100 tento zápis:

„Cantate Domino canticum novum: laus ejus in Ecclesia Sanctorum. 25. Augusti 1872.

P. PAULUS KŘÍŽKOVSKÝ,
Augustinianus, Regenschori
Brunae, event. Olomucii in Moravia.“

Vedle toho záznamu komponoval jeho společník Witt vzpomínkou luto skladbu na první verš z žalmu 132:

The image shows a handwritten musical score for Psalm 132. It consists of three systems of staves. The first system has two vocal lines with lyrics: "Ecce ecce quam bonum et quam jucundum cantare". The second system has two vocal lines with lyrics: "Gra-tia-bus in domo tua Domine in Jerusalem". The third system has two vocal lines with lyrics: "in Jerusalem". The score is written in a cursive hand and includes various musical notations such as notes, rests, and clefs. There is a signature "Witt" and the date "25. August 1872" at the end of the third system.

Rukopis Wittův v beuronské knize hostů.

Křížkovského chorál vzorně a důstojně pěný benediktiny beuronskými vpravdě uchvátil, tak že po návratu do Brna nemohl se ho dosti vynachváliti.

Byv vyzván metropolitní kapitulou olomouckou, aby převzal řízení kůru arcibiskupského velechrámu, vypracoval Křížkovský obšírný pamětní spis o opravě hudby kostelní, v němž vyslovuje své zásady o reformě této, jakož i podmínky, od jejichž schválení činí závislým přijetí nabízené funkce.

V tomto spise, datovaném dne 21. září 1872 a zasláném kapitulnímu děkanovi Königsbrunnovi, mezi jiným uvádí:

1. Světácká, moderní hudba instrumentální nebude déle v kostele trpěna.

2. Nahrazena bude zpěvem dobře obsazeným a důstojným, vedle potřeby buď s průvodem varhan aneb též s průvodem pozounů, které tam, kde se hodí, ke zvýšení dovoleného výrazu a lesku slouží.

3. Chorálu gregoriánskému, s kterým až dosud tak otčímsky se zacházelo, bude věnováno více pozornosti a pečlivějšího pěstování, a to tím více, poněvadž jest jediné oprávněným zpěvem liturgickým od církve uznaným, jehož krása a vznešenost objevuje se teprve tehdy, když důstojně se provozuje⁴⁾.

Po předložení pamětního spisu byl Křížkovský pozván do Olomouce a od 1. listopadu téhož roku stal se dómským kapelníkem.

Dokonalou chválu chorálu benediktinů beuronských, jak jej poznal při společné návštěvě Beuronu s Wittem v r. 1872, měl Křížkovský příležitost uplatnit znovu v r. 1877.

Mniši benediktinští byli r. 1875 za kulturního boje v Německu z Beuronu vypuzeni a došli prozatímního pohostinného přijetí v klášteře servitském Voldersu v Tyrolích.

Ježto však potřebovali příhodnějšího a hlavně trvalého útulku, podali r. 1877 tehdejšímu rak. ministerstvu kultu a vyučování žádost o poskytnutí kláštera s chrámem, provozovanou pamětním spisem, jenž obsahoval asi tyto myšlenky:

Řehořův chorál je důležitý a krásný; je nutno, aby byl jak náleží poznán a oceněn. Je potřeba zpívatí jej, učiti se mu, a to dle praxe mnichů beuronských v odborné škole. Odtud šířila by se znalost na venek slovem i skutkem. Účinek chorálu na mravnost lidu je veliký, zvláště když je ve spojení s posvátnými obřady. Také jiná umění sou-

⁴⁾ Cecilie, roč. 1875.

časně v klášteře pěstovaná dodávají mu lesku a působivosti. V klášteře by byli cvičeni ve všem tom i neřeholníci, především ovšem v chorálu; za tím účelem by byla založena škola pro dospělé i pro hochy.

Pamětní ten spis byl předložen od ministerstva kultu bezpochyby všem biskupům a tedy také arcibiskupskému ordinariátu v Olomouci a biskupskému v Brně. Oba ordinariáty zaslaly jej Křížkovskému k vyjádření. Křížkovskému velmi se zamlouvala nabídka benediktinů. Chorální kursy zdály se mu býti potřebnými. Klášter mnichů ve Voldersu samém neměl místnosti k tomu a proto dobře bylo přenést působnost mnichů jinam, blíže k nějakému středisku. Křížkovský znal jejich chorál z vlastní zkušenosti, znal také jejich působnost v umění malířském a výtvarném. Dobrozdání jeho musilo tedy vyzníti ve vřelé přání, aby snahám mnichů beuronských dostalo se vydatné podpory.

Vyjádření Křížkovského podané konsistoři zní: „Podepsaný dovoluje si tímto podati dobré zdání o Promemoria, které opat Dr. Maurus ve Voldersu podal o pěstování a šíření Řehořova chorálu. V tom pamětním spise je obšírně vylíčena působnost a snaha benediktinských mnichů beuronských a pak vysloveno snažné přání, aby ministerstvo kultu jim umožnilo, působiti i v naší vlasti způsobem vynikajícím. Bohužel, staví se v cestu snah těch šlechetných překážky, které lze odstraniti pouze pořízením větších místností. Jak by se to mělo státi, nelze z pamětního spisu vyrozuměti; každým způsobem však by k tomu bylo třeba většího kláštera s prostranným kostelem. Že úmyslu tak dobrému přáti dlužno zdaru, nebude nikdo popírati, komu na srdci leží povznesení bohoslužeb důstojným zpěvem. Chorál, jak jsem jej v Beuroně slyšel, hodí se k tomu, aby nahradil bezcennou hudbu instrumentální, kde právě proň porozumění se docela neztratilo. Dojem, který chorál mnichů beuronských na mne a všechny jej poslouchající učinil, byl ohromný a nezapomenutelný a lze si tudíž mysliti, že přinaším vstříc chorálnímu zpěvu benediktinů ve Voldersu nejvřelejší sympatie. Bylo by tedy mým toužebným přáním: aby nejđ. bisk. ordinariát a konsistoř ráčily snahy a nabídky nejđ. opata Dr. Maura Wollera u ministerstva kultu účinně podporovati.

P. KRÍŽKOVSKÝ,

V Olomouci 2. října 1877.⁵⁾

kněz řádu sv. Augustína.

Mniši beuronští obdrželi r. 1880 klášter emauzský v Praze, kde v den sv. Josefa zahájili chórovou modlitbu.

Prvnímu beuronskému opatu v Emauzích dru Benediktu Saute-

⁵⁾ Karel Eichler: P. Pavel Křížkovský, str. 80.

rovi († 1908), obnoviteli chorálu gregoriánského, náleží zásluha, že nejvyšší vzor posvátné hudby, z něhož vane k nám duch dávných stáletí, byl i do Emauz v celé původní, nejjistší, velebné kráse uveden. V intencích tohoto zakladatele slavné beuronské školy chorální a vedení jsouce pečlivým otcem, učeným, umělecky pozeňnaným pěstitelem liturgie, nynějším ndp. opatem P. Arnoštem Vykoukalem, pějí zbožní mniši emauzští pilně a láskyplně chorálem vznešená tajemství svatých věcí a unášejí rozzechvělé hlubiny srdcí posluchačů nábožensky cítících k nebeským výšinám.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Oltářní pokrývky.

O jich dějinném vývoji dočítáme se v letošním sešitě 3. našeho časopisu. Oltář, na němž kněz slouží mši sv., je podle církevních předpisů zahalen trojím plátnem lněným, po příp. konopným. Dvě spodní mají kryti oltářní desku (mensu) po celé délce a šíři, ale nikol ji přesahovali. První plátno, které klade se bezprostředně na kámen oltáře, je voskované (touto stranou dolů obrácené); slove chrysmale a má účel ochranný. Kdežto 2 spodní pokrývky mohou býti z hrubšího plátna, má třetí pokrývka, vrchní, býti zhotovena z jemného lněného damašku nebo plátna a to v takových rozměrech, aby na pravé a levé straně splývala až na zemi, vpředu pak aby přesahovala mensu a s o 5—8 cm. Po celém předním okraji i po obou krátkých stranách na šívá se úzká krajka a na přechínající části může se ještě přidati lem nebo jiná ozdoba bíle neb barevně provedená vyšíváním nebo jinou technikou ženských ručních prací, vhodnou ku praní.

Mimo mši sv. bývá oltář přikryt ještě barevnou rouškou, která může býti zhotovena z tkanin různého původu. Slove vesperale a má za účel chrániti oltář od zaprášení. Z toho důvodu je třeba, aby přesahovala mensu v předu i po stranách. Jsou-li prostředky k tomu, možno zhotoviti takové pokrývky v několika barvách a je podle dob církevního roku sřídati. Vhodné jsou k tomu zvláště zeleň, červen a barva fialová. Vyzdobí-li se vesperale na třech stranách ještě pěkným lem, poskytuje oltář úpravný vzhled. Takto přikryt zůstává oltář i při nešporách, pouze k nakuřování kadidlem odkryje se několikerym přeložením této pokrývky vzad.

Praha.

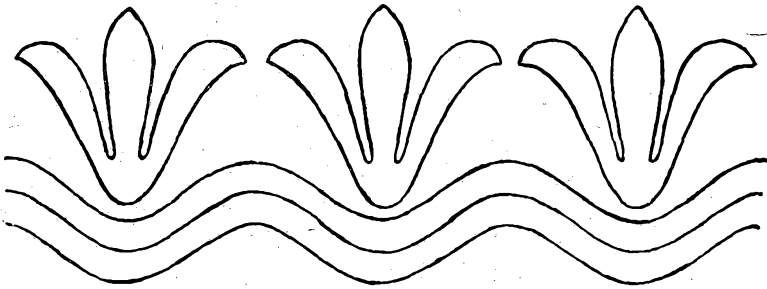
Škola Panny Marie.

Vzrůst víry, naděje a lásky.

Nesmírné jest bohatství, které nám Bůh uděluje, když vlévá do naší duše tři božské ctnosti, víru, naději a lásku. Cenu jejich nám ukazuje život Boží, jehož se božskými ctnostmi účastníme.

Předmětem jejich jest Bůh ve svém tajemném životě otvírajícím se člověku. Bůh, první příčina všeho, jest p. avda sama, jest láska sama, jest blaženost sama. Když Boží Moudrost tvořila člověka, vtiskla mu svou podobnost, člověk napodobuje jistým způsobem nesmírného Boha a nese v sobě, ovšem z milosti a z lásky Boží, jakousi schopnost, státi se účastným života Božího a v něm naléztí své pravé blaho.

Lem pro oltářní pokrývku.

Člověk má schopnost poznávati, ba potřebuje toho, aby poznával a ve své přirozené touze jde po stvořených věcech, po stopách moci Boží až k samému Bohu, První Příčině, a může ještě vysloviti touhu po poznání První Příčiny všech věcí samé v sobě. Síly rozumové však nesahají až do vnitřního života Božího, člověk by nikdy svým rozumem neodhalil taje nejsv. Trojice. Čeho nedosáhnou přirozené síly, otvírá Boží láska člověku, uvádí ho do svých tajů, ovšem způsobem člověku zde na zemi přiměřeným.

Sdílí se Nekonečné Dobro člověku. Jeho schopnosti poznávací udílí účast na svém poznání, udílí mu víru. Vírou sahá lidská mysl do hlubin Božího Bytí a tím se upokojuje snaha lidského rozumu po poznání. Jest tedy víra dokonalostí rozumu, neboť otvírá nejvznešenější předmět lidského přemýšlení, a lidské snahy po vědění. Poněvadž však Nekonečný Bůh převyšuje rozumové síly svou převyšující dokonalostí, proto zůstává po-

znání z víry tajemstvím, jako jasné slunce svým přílišným světlem oslepuje slabý lidský zrak, tak slunce Věčné Jasnosti Boží oslepuje slabý lidský rozum, takže poznává něco, avšak tajemně. Cena pokladu víry, vlitého naší mysli, aby poznávala Boha, jest nesmírnou, neboť se otvírá lidské mysli Bůh, zdroj našeho blaha.

Svatá liturgie otvírá právě našim zrakům bohatství víry, neboť obrazně předvádí a obnovuje divy lásky Boží otevřené lidstvu vírou. Víra jest jedním z nejnádhernějších oděvů mystického těla Kristova církve sv., do něhož se halí, než začíná své svaté úkony díky a chvály velebnosti Hospodinově. Jsou to skutky víry, které činí svatá církev, kdykoliv začíná službu nejsou. Trojici — věřím v Boha — Otce všemohoucího . . . , volají všichni služebníci Hospodinovi, kdykoliv začínají společné chvalozpěvy, tak vyzývají i věřící lid, aby obnovoval svatou víru, živou víru, a tím hlouběji pronikl do tajemství svatých modliteb a obřadů. Bez živé víry celé symbolické jednání u oltářů Páně by nemělo pro naši duši velkého významu.

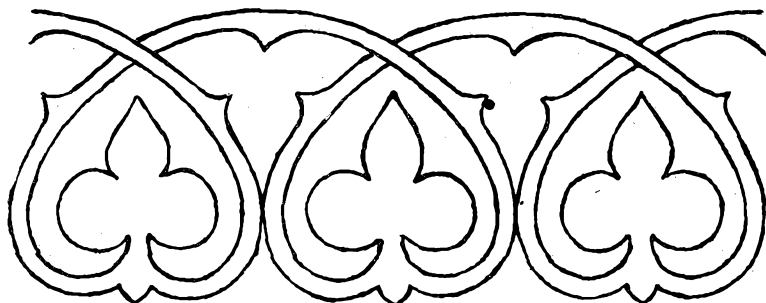
A nejenom vyzývá sv. liturgie obnovovati svatou víru, vzbuzovati živou víru, svým představováním sv. tajemství nám usnadňuje vstup do tajemství Božích. Tajemství kříže, obnovované denně na oltáři, přítomné na oltáři, skýtající lék z ran Spasitelových naší nemocné duši, aby se očistila, aby pookřála, zjednávala hlubší porozumění samého tajemství, činí naši víru živou, vyzkoušenou u paty kříže. V tom právě spočívá mysteriosní ráz sv. liturgie, že prakticky dovede dávatí porozumění svatým tajemstvím víry. Nejenom že věří, že Kristus umírá znovu na oltáři, aby se zase obětoval, sv. liturgie dovede hlouběji přesvědčiti, zkušenost uděliti duši, která přichází, aby slavila s knězem svatá tajemství. Tím ovšem poklad víry v srdci roste, poznání Boha stává se něžným, láskyplným.

Rovněž tajemství nejsou. Trojice praktickým uctíváním, chvalozpěvem tak často opěťovaným: „Sláva Otci i Synu i Duchu sv.“, jakož i neustálým sv. čtením o nebeském Otci, milosrdném, otvírá se duši znenáhla praktické porozumění toho, co doposud jen jaksi chladně věřila. Cítí, že Bůh ve své slávě jest jejím Otcem, zažívá takřka svůj poměr dítěte k Otci, její volání: „Otče náš . . .“ stává se opravdu vnílním, víra stává se živou, duše chápe částečně, experimentně Boží tajemství.

Svaté obřady, modlitby a bohoslužba, sv. liturgie uvádí duši do experimentálního poznání Boha, které je mnohem něžnější,

mnohem hlubší a nedá se zviklati tak snadno jakýmikoli důvody nesprávného vývodu.

Svatá liturgie jest nejvznešenější knihou, která mluví o dílech Páně, o jeho svatých tajemstvích řečí mnohem výmluvnější, vnitřní zkušeností, uvádí duši do vědy svatých, čím ji přístupnou každé duši. Každá duše, která sleduje význam sv. obřadů, účastníci se se zájmem a s uvažováním liturgického konu, zvláště mše sv., může dospěti až k výši experimentálního poznání Boha a jeho dobroty k nám. Ovšem takové rozjímání, aby bylo skutečným, předpokládá uspořádání celého vlastního života dle vůle Boží, v čemž spočívá naše dokonalost.

Lem pro oltářní pokrývky.

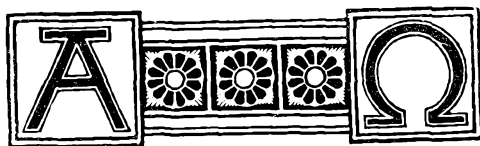
Bůh je dobrý, miluje vše, co stvořil. Dobro má tu zvláštní vlastnost, že se sdílí. Bůh, nejvyšší Dobro, se sdílí svým tvorům mnohým způsobem, daruje jim vše, co jsou, sdílí jim i tajemství svého vnitřního života, dává jim svou blaženost poznání a lásky a to jest největší láska, jakou jim může prokazovati, neboť milovati jest dobro chtít někomu. Boží dobrota nevyjímá žádné duše ze svého omilostnění, nevzdál-li se duše sama.

Posvátnými obřady, sv. liturgií může duše vejíti do tajuplného života z víry.

(Pokračování.)

Olomouc.

P. Metoděj M. Habáň O. P.

Pod modrým nebem Itálie.

(Obrázky z cesty.)

(Pokračování)

Středem veškerého benátského života je náměstí sv. Marka. Opravdu překrásné náměstí, mramorem dlážděné, tvořené chrámem sv. Marka, dóžecím palácem, královským palácem s knihovnou sv. Marka. Uprostřed pověstná zvonice. Není to však už nakloněná zvonice, jak ji známe ze starých obrázků. V r. 1902 se zřítíla; nová byla na jejím místě, a úplně stejně, postavena.

Chrám sám je snůškou, ale velice lahodnou, všech možných slohů; byzantinský převládá. Mosaikou hýří; skvostný mramor jest jeho stavební hmotou. Byl postaven v 9. století, kdy do Benátek byly z Alexandrie přivezeny ostatky sv. Marka. Od 19. století jest katedrálou. První patriarcha sv. Vavřinec Justiniani († 1455) jest tam pohřben; osm andělů nese jeho rakev. Fasáda ve slunci se zdá hrou všech barev. Italové znají pracovat s barevnými kaménky (mosaikou), Vlhké podnebí mořské si od nich vynutilo toto umění. Pouze mosaika vzdoruje vlivům povětří. — Nad fasádou ve výšce 4 kovoví koňové, kteří sem přišli jako válečná kořist z dobytého Cařihradu v r. 1204. Strop předsíně je nesen 8 sloupy, které mají pocházeti z chrámu Jerusalemského. Italova fantazie znamenitě pracuje, proto mu poslední věc z několika důvodů nechci věřit. Ve vnitř chrámu bohatství snesené sem jako do pokladnice. Oči se kochají na starých i nových krásných předmětech. Mnohobarevné šero všecko polévá svou průsvitnou hmotou.

* * *

Dóžecí palác ve mně vyvolává mnoho historických vzpomínek. Přepych vnitřku, nyní opuštěného, dává tušit bývalý přepych a slávu dóžat. Jsou zde síně, které by byly hodny hostit nejznamenitější knížata světa. Z této krásy a oslňujícího lesku vede „Most vzdechů“ do hrozně chmurných vězení. Takovému odsouzenci, jenž před chvílí stál uprostřed lesku soudního tribunálu, musilo býti jako prarodičům, kteří byli vyhnáni z ráje. Kdo přešel v okovech tento most, mohl s velkou jistotou říci: „Žil jsem kdysi!“

* * *

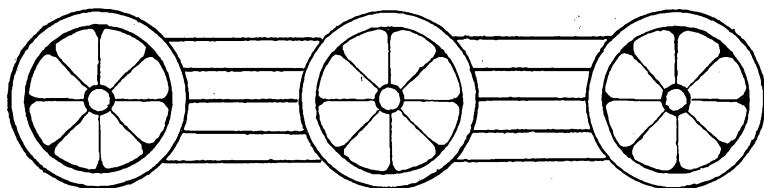
Ještě než jsem učinil první krok do Itálie, řekl jsem si, že tam nepůjdu jako turista, jenž chce z Baedekera absolvovat určitý počet stran. Na svých toukách po Itálii jsem byl obtěžkán pouze svým bre-

věřem, z něhož jsem, zmožen dojmy, které moje duše ssála dychtivě, říkal svoje modlitby. Byly shrnutím všeho, co jsem viděl a slyšel, v jakési slavnostní „amen“ k tomu. — Ostatní věci a knihy jsem si nechal tam, kde jsem se ubytoval. Potřebné informace jsem studoval, než jsem vyšel do ulic. Nikdy jsem nelitoval, že jsem používal této cestovatelské metody. Ruce jsem měl vždy volny a všechny smysly dokořán otevřeny.

Tímto způsobem jsem střádal své dojmy i z Benátek.

* * *

Napoleon I. nazval náměstí sv. Marka „salonem“. Tím také vskulku jest. Nevstoupil jsem až dosud do krásnějšího a prostou radostí nadýchaného salonu. Vznešení i prostí se tam procházeli a nenuceně bavili. „Vznešené“ jsi ostatně poznal pouze podle kabátu, neboť chování všech, i těch prostých, bylo vznešené a ušlechtilé. Viděl-li jsi chovají se někoho klackovitě, mohl jsi jed na to vzít, že pocházel ze země-

Lem pro oltářní pokrývky.

pisných šírek a délek naší republiky. Také jsem se nikdy neprozradil těmto kulturou přejetým lidem. —

Nechtělo se mi s tohoto místa. Prohlížel jsem pod sloupovými arkádami, které byly před sluncem chráněny plátěnými záclonami, veliká vnařidla přichystaná pro cizince. Byly tam nádherné výrobky benátského zlatotepectví a sklářství. V jednom obchodě mne upoutaly roztomilé vazby knih. Jejich obsah si však vždycky nezasloužil toho krásného kabátku. Kavárny a restaurace měly svoje stolky vystaveny na chodnicích. Z otevřených dveří se loudila měkká melodie smyčcového kvarteta.

Po náměstí poletovali tradicí zhýčkaní holubi. Sedl jsem si na lavičku u paty slavné zvonice a pozoroval hru dětí i dospělých s holuby. Jedna Angličanka, suchá a ohyzdná, jak dovedou být — když se nezvedou — jenom Angličanky, marně ptáčkům sypala zrní a nastavovala ruku, aby si jí nějaký na ni sedl jako ostatním. Já se však nedivil. I ptáci budou mít trochu krasocitu.

* * *

Lapal jsem až do večera všechny dojmy, jež skýtá krása Benátek, aniž jsem se unavoval podrobnostmi. Věděl jsem ihned, to že není moje poslední návštěva. Nedovedu si svou cestu do Itálie a z Itálie představití bez zastávky u Královny Adrie. Moje večery na ostrůvku S. Giorgio na mramorových stupních, které se nechaly omývatí mořem, patří k nejkrásnějším přírodním dojmům, jež kdy do mé duše zapadly. Tiché šplouchání kolem mne, naproti přes Canal pohádkově osvětlené náměstí sv. Marka. To všechno promíseno zpěvem.

Ráno jemný dešlík. Brzy však ustává. Jdu si koupit lístek do Padovy. Slyším, že je tam právě otevřen veletrh. Ten ovšem nesmím opomenouti, chci-li poznati Itálie při jejich projevech veřejného života. Lístek lze koupiti zároveň s lístkem na elektrickou dráhu do Padovy.

Proplétáme se parníkem ke stanici elektrické dráhy. Sedí tam se mnou na přídí mnoho dělníků a děvčat, kteří jdou do práce. Všichni byli velice úslužní, takže jsem nadarmo čekal na urážky, kterými bývám obsypán v našich dělnických vlacích. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

XII.

Zápasník Boží, Křištof, Lykií chodí,
všude Boží zrno rozsévaje,
a kam zrno v zprahlou půdu hodí,
těžkým klasem voní celé kraje.
A když zralé klasy rosou kropí,
troje jméno Boží pozýváje,
všecko v požehnání nebes ztopí.

Jménem Otce vše se tvorstvo koří,
jménem Syna v krev se Páně noří,
jménem Ducha novou říši tvoří.

Nová Říše Ducha počíná se,
nová duha jeho rozpíná se,
sedmerým tu darem lidstvo svělí,
které Bůh byl přijal do objetí.

Davy žen i mužů z daleka spějí
ke Křištofu, božskému čaroději,
který z hole svatou vyvedl palmu.
Divotvornou moc sám Kristus dal mu,
suché sněti v živé slovem měni,
z prokletého svatě pokolení;
vodou živou ve smrt život vlévá,
srdcem kamenným jde živá céva,
celé srdce Bohu znovu získá,
radost svatá ze všech očí tryská.

Zástupy zbožných pod palmou naslouchají,
neviditelné sbory andělské hrají,
křesťané zvolna pro velký úkol zrají.

Kristus vítězí! Kristus pojednou vládne,
a jeho lásce všecko v ústrety padne.
Zkušení starci vyzývají jeho jméno,
stateční muži k jeho se hlásí službě,
zástupy žen sní o něm ve svatě tužbě,
dětskými rty je milostně vysloveno.

Jako když kámen v hladinu klidnou padne,
v hlubinu noří se, v temné vodě chladné,
proudem to vystříkne, zabublá hladina v středu,
okolo kruh se rozvlní, maličký hledu,
roste však rychle, dál a dále se krouží,
když už dávno kámen na dno se hrouží.

Tak i tady noví Kristovi žáci
domů se vracejí jako na podzim ptáci,
jméno Páně všude jim na rtech zvoní,
steré čelo v modlitbě tiše se kloní,
a jako Páně noví apoštolé
nebeské zrní rozsévají v kole.

U řeky v poušti Křištof káže a křestí.
Zdobeni palmou a kvetoucí ratolestí,
novokřtěnci domů se vracejí s písní,
zmizelo všecko, co srdce lidské tísní.
Kristova říše šíří se po Lykii,
v Pataře, v Myře křesfané k sobě se vjíjí,
znamením kříže všude se poznávají,
znamením lásky pro vyšší úkol zrají.

Chudí i vznešení, šlechta ze starých rodů
svorně sestupuje v obrodnou vodu,
která z ruky Křištofa na hlavu stéká,
a s ní mizí kletba odevěká.
Nové lidstvo čisté a statečné vstává,
Trojjedinému slávu provolává,
životem novým díky mu krásné vzdává.

Diví se Kragos, obr nadoblačný,
novému lidu, diví se Xanthos lačný,
u něhož Křištof svátostně omývá hříšné,
diví se země celičká, vísky i města.
Pozměnil Kristus boháče, chudé i pyšné,
jedna je nyní svorně vede cesta.

Řeka Xanthos rozlévá žluté vody,
u Patary města s mořem se snoubí,
žluté proudy mizejí v modré hloubi,
sbraňují se dvojí rybí rody.
U té řeky Křištof prožil léta,
slouže lidem silou vlastních údů,
yní jinde čeká jeho meta,
bořit stavby pohanského bludu.
Podle řeky vzhůru ku pramenu
světec kráčí ke hlavnímu městu.
Xanthos zve ho, rychlí jeho cestu,
kde již odměnu má připravenu.
Město Xanthos bílé, mramorové,
nepříznivo bude víře nové,
nebo zde je sídlo starých bohů.

Chrám, arcidíla v řeckém slohu,
má tu Zeus a jeho družka Létó,
Apollon též, syn bohyně této.
Sarpedona, pradávnoho krále,
jako boha uctívají v mále,
jehož z boje u hrdinské Troje
odnes Apollon a Smrt a Spánek
zde mu uchystali věčný stánek,
vykrášlený zdobou jeho zbroje.

Orel Římanů, jenž letí světem,
zde též zastavil se slavným letem,
Dagnus vladař neúprosně vládne,
nebo Řím tu nezná lásky žádné.

Jenom chlipnost divadel a heren
vládne tomu, kdo je bohům věren,
v mramoru a zlatě nevěstince
hosty zovou vášně ku hodince.

S přepychem a slávou svátky bohů
světíli tu, všecku lidskou vlohu
obětují pohádkám a klamu.
Hříchem slouží bohům, hřích je v chrámu,
všecko slouží pekelnému plamu.

Málo těch, kdo znají jméno Krista,
komu zdrojem jeho slova čistá,
v chatách předměstí a sklepích bídy
tají život chudičké jen třídy.

Přijde Křištof, brzy jinak bude,
vzroste stádo, třeba z krve rudé,
zpusťnou chrámy bohů v rozvalině,
zapomene lidstvo na bohyně,
z hetér přerodí se Magdaleny,
vzejdou Kristu zasvěcené ženy,
mniši, poustevníci, noví světci,
Krista vyznavači, jeho svědci.

Došel Křištof. Jako víchor prudký
zaburácel krajem, v rukou dŮtky,
hrozí městu změkčilému hříchem,
a hlas jeho hřímá nočním tichem:

„Běda ti, město, propadlé neřesti kalu,
běda vám, bozi, kteří je vedete k žalu,
běda vám, božiště, v bídnu se zřííte skálu!
Kristus se blíží, jemu vy zapějte chválu!“

Probíhá nocí, okolo města pádí
rovnou cestou k duším svým, řádí,
kde jaká modla, u nohou se mu kácí,
ubíhá Křištof, zpátky se nenavrácí.

Shromáždil věrné, o Bohu vroucně jim káže,
varuje, sílí, jistě jim zařídil strážce,
předvídá boje, muka a utrpení,
Kristovo však nás vykoupí příslibení.

Zdiveno město za obrem věstcem pílí...
Co je v něm nadšení, co je v něm nadlidské síly!
Herakla předčí, zastíní Sarpedóna,
vždyť jsou to divy, které denně on koná!

Hlásí se záci, měššané, vojáci, šlechta,
kterou krev cirku a necudnost divadel lechtá,
neznámé božstvo čistoty, oběti, lásky,
táhne je k sobě, nadzemské ztužuje svazky.

Příkladem šlechty vábeny hlásí se davy,
nestačí Křištof omývat nebeskou lázní
všecky, kdo k němu se svatou přišli bázní,
vzdorné kdys, teď pokorné sklonivše hlavy.

Jako titán na břehu Xantu stojí,
hřmí jeho slova v pokorných žáků roji,
a když je křtěné v bílé odívá řízy,
jakoby háj to vyrostl panenské břízy.

XIII.

V Římě dálném, pavouk v své pavučině,
zlý sedí císař Decius. Nedumá líně,
plány zlé strojí, Kristovo zničit dílo,
jež slovo Boží po světě rozesilo.

Myšlenky ďábelské hlavou mu divoce krouží:
„Stát je nejvyšší bytost, tomu ať slouží
pokorně občan, prastará víra v bohy
nechať řídí všecky člověka vlohy!“

Všecka sláva pradávne římské říše
jenom z bohů a bohy v Decia dýše.
„Všecky úřady, kněží a velekněží
nechať za tou slávou božskou běží!“

A kdo bohům se neklaní, tomu běda,
ztratil svůj život, jinde-li božství hledá!
A kdo bohům se neklaní, císař ho zdrtí,
buď se podrobí, nebo vydán jest smrti!“

V Římě zlatý sloup stojí na náměstí,
všemu světu, že to střed světa, věsí.
Od něho cesty míří na všechny strany,
věsí, že Římané všeho jsou světa pány.

Decius krutý v středu světa sedí,
jako pavouk ve středu pavučiny,
do dále všude krutým okem hledí,
křesťany hledá, soudí jejich viny.

Upadá říše, drobí se její sláva...
Kdo že je vinen? Komu on vinu dává?
Barbaři vstávají na všech hranicích světa...
Zvítězí barbaři? potom je s Římem veta!

Cizí bohové hrozí... Ukřižovaný
stále se blíží, zvoní již Římu hrany?
Či nová říše s novým tu bohem vstává?
Zachvěl se Decius, hasne to jeho sláva?...

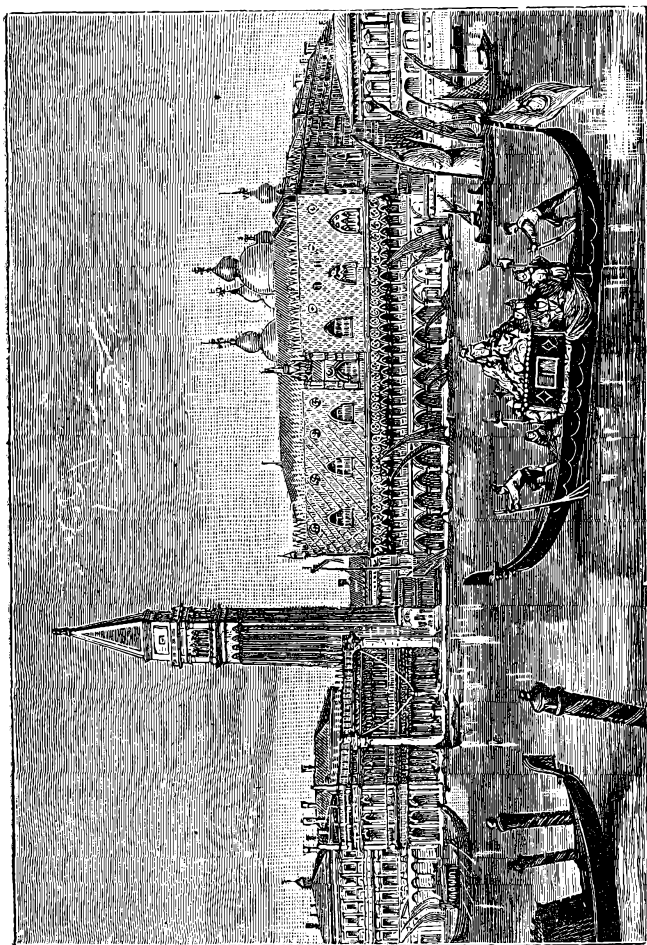
Křesťan je vinen, pro něho nejsou modly,
on se jediný k cizímu bohu modlí,
v bláznovství věří, klaní se dřevu kříže,
který lotry a otroky bezectně víže.

Decius káže a po cestách všech posli běží,
císařský rozkaz, po němž se vlasy ježí,
nesou všem úřadům, do všech sklepení věží,
kde se křesťané věrní střeží:

„Křesťan se podrob, ať bohům zas obětuje,
anebo nucen mukám se podrobuje,
pakliže vzdoruje, na smrti se odsuzuje!“

Anděl smrti pláče a nebem pluje...

Vladař Xanthu, Dagnus, posupně hledí
v císařův rozkaz, posla se vyptává pilně,
a ten vykládá edikt neomylně,
poznámkou krutou krev on nerozředí.

Náměstí sv. Marka. — Džezí palác.

Krev teče všude... Křesťané stojí vzdorně,
jsou jako hradba, stavěná nerozborně.
Tu a tam někdo leká se hrůzné muky,
stačí vzít hrstku kadidla do pravé ruky,
před sochou boha na oheň žertvy hodit,
klidně pak může veřejně sobě chodit.

To však je zřídka, řeknou hned, že zapřel Krista,
z obce jej vyvrhnou, záhubu sobě prý chystá,
na čele jeho znamení apostaty
křesťany varuje, odpadlík je jim klatý.
Nutno se divit nadšené hrdinnosti,
s jakou na smrt chvátají bez lítosti,
muži i starci, ženy i pučící děvy,
pro starý Řím to neviděné zjevy!
Decius káže, nové vymýšlí muky,
ale nové mučedníků pluky
vstávají znova, tisíce z krve se rodí,
kterou se katané marně a trpce brodí.

Naslouchá Dagnus. Hned císaři edikt píšou,
poslové čekají, slova, jež krví dýšou,
roznáší po kraji, na forech vyvěšují,
ortel křesťanům úřady podpisují.

Zděšení nesmírné pojalo křesťany všechny.
Někteří pláčou, někteří bojí se dětsky,
Křištofa hledají a ten již vichřicí spěchá,
z jeho zjevu nadlidská proudí těcha.

„Kristus nás volá! Kristus nám všem dá sílu,
Kristus dá milost k těžkému spásy dílu!
Předchůdce jeho, svatý Jan, stat byl mečem,
a já, křtitel váš, i vy, neutečem,
tak jako jeho věrní apoštolé
semknem se věrně, vytrvale v kole,
vyznáme Krista, nic nás neodludí,
neb za nás také krev jeho svatá proudí!“
Nadšení velké pojalo všechny zbožné,
s důvěrou hledí v mučednictví možné.

Čtyřicet pánů, hrdinů starých rodů,
zvedlo se rázem. Dagnus uprostřed hodů
vyjeven hledí na jejich statečnou četou,
která příklad dává celému světu.
„Věříme v Krista a neznáme mrtvých bohů,
žijeme mravně, čistí a naši nohu

neviděl nikdo dosud v doupatech hříchu,
nebo jsme křesťané, zůstanem, vy však jste k smíchu!“

Zděšení v sále. Těžká vůně kadidel, růží
čtyřiceti pánům dech mužný úží...
Ztichnuly harfy a bubny a rolničky hudby,
jakoby hrůzou zdušeny neznámé sudby.
Uprostřed sálu nahé dvě tanečnice,
snědá a plavá: Niketa, Akvilina,
jako dva hadi kroužily, zpívajíce,
pojednou hroutí se k zemi, kryjí se šatem,
schvátil je stud a náhle poznaná vina,
kterou jim ohlušil Dagnus láskou a zlatem.

Ustrnul vladař. Před hrdé šlechty zjevem
zmaten je náhle, brzy však dusí se hněvem,
zavolá kata a císařským obrněn slovem,
nevinných čtyřicet váže řetězu kovem.
Čtyřicet pánů! Čelo jim září a svítí,
z očí jak hvězdy planou nového žití:
„S Bohem, Dagne, na jiném sejdem se světě,
poznáš svůj blud, až kletba ti odměnou zkvete!“
Čtyřicet zraků dýkou ho ohnivou bodá,
takže se Dagnus nesmírné přesile poddá,
do křesla klesá, zachroptí, omdlévá zbledlý,
co zatím hrdiny v temné vězení vedli...

Pod mečem kata čtyřicet pánů klesá,
jásá sbor andělů, čtyřicet věnců nesa,
nebe se otvírá, celičké nebe plesá! —

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

K svátku Krista Krále.

(28. října.)

Letos budeme po třetí slaviti svátek Krista krále na poslední neděli v říjnu.

Někdo by mohl namítnouti, že nemůže býti krásnějšího svátku Krista Krále než Zjevení Páně či svatých Tří králů (6. ledna), kdy slavnostně začíná mše sv. slovy proroka: „Hle, přišel jako vládce Pán, a království v ruce jeho, moc a vláda“; kdy jsme takorůzka svědky, jak pohlavárové od východu přinášejí Pánu Ježíši vzácné dary: zlato, kadidlo a myrhu.

A přece se rozhodl papež Pius XI. ustanoviti zvláštní svátek Krista Krále. Co pohnulo sv. Otce k tomuto kroku? Vykládá to ve velké encyklice, kterou vydal před třemi lety ke konci roku.

Je pravda, že každým svátkem Páně se oslavuje královská důstojnost Kristova, ale v popředí tam bývají jiná tajemství, na př.: o vánočních vtělení, o velikonocích utrpení a oslavení Krista Pána. Zvláštním svátkem Krista Krále chce však sv. Otec vyzvednouti jeho královskou moc a jméno. Slibuje si z tohoto veřejného kultu hojný užitek jak pro církve a stát, tak i jednotlivé věřící.

„Těmito zajisté poctami knížetství Páně přinášenými nutně se v paměť lidí uvede, že církve, ježto jest od Krista ustanovena dokonalou společností, vrozeným sobě právem, jehož se nemůže zříci, vyžaduje plnou svobodu a neodvislost od státu, a že táž ve vykonávání úřadu sobě od Boha svěřeného, učiti, řídit i k věčné blaženosti vésti všechny, kteří z Kristova království jsou, nemůže záviseti na cizí libovůli.“

„Státy však sama slavnost dne svátečního ročně opakovaná upomene, že jsou vázány povinnostmi Krista veřejně ctíti a poslouchati, a to jak soukromníci, tak úředníci i vládcové; těmto zvláště na mysl uvede myšlenku na onen poslední soud, při němž Kristus nejen ze státu vyhozený, ale i opovrhováním zanedbávaný a zneuznávaný, velmi přísně tak velká bezpráví ztrestá, poněvadž vyžaduje královská jeho důstojnost, aby veškerý stát dle božských zákonů a křesťanských zásad se řídil jak při dávání zákonů, tak i ve vykonávání práva, i ve vedení mládeže ve zdravé výuce a neporušenosti mravů.“

„Avšak mimo to, jak mnoho síly a pomoci z úvah těchto pravd budou s to čerpati věřící, aby srdce svá uspořádali podle pravého řádu křesťanského života! Neboť dána-li Kristu Pánu všechna moc na nebi i na zemi; podrobí-li se lidé, vykoupení jeho nejdražší krví, z nového jakéhosi práva jeho vládě; zahrnuje-li taková jeho moc celou lidskou

přirozenost, jasně z toho vysvitá, že není v nás žádné schopnosti, jež by z jeho vlády byla vyňata. Tudiž vládnouti jemu přísluší v myslí člověka, jehož povinností jest, v dokonalém se podřízení pevně a vytrvale souhlasiti se zjevenými pravdami a naukami Kristovými; kralovati ve vůli, jejíž úkolem jest, božských zákonů a nařízení poslouchati; kralovali v srdci, jehož údělem jest, po odložení všech pozemských tužeb Boha nade všechno milovati a jeho jediného se držeti; kralovati v těle a jeho údech, které jako nástroje, či, abychom užili slov apoštola

Vodovod vedený z pramene Kaderat.

Pavla, jako „zdroj spravedlnosti pro Boha“ (Řím. 6, 13), mají k vnitřnímu posvěcení duší sloužiti.“ Tolik z encykliky o Kristu Králi. Přečasně doplňuje tu sv. Otec Pius XI., co naznačil ve svém prvním okružním listě, že totiž mír Kristův nemůže býti nalezen, leč v království Kristově. Chceme nalézt tento mír? Setrvávejme v království Kristově, kterýmž jest jedna, svatá, katolická a apoštolská Církev. Ať vládne Kristus v našich myslích a srdcích! Pracujme k tomu, aby vládl také v rodinách a ve veřejném životě. Bojujme věrně pod praporem „pravého krále, Krista Pána“) a buďme jisti, že

*) Prolog řehole sv. Otce Benedikta.

někdy, až přijde soudit s velkou mocí a velebností, uslyšíme z úst jeho slova: „Pojďte, požehnání Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa“ (Mat. 25. 34).

Emauzy.

P. Bernard Velišek.

Duchovní cvičení sv. Gertrudy Veliké.

(Přeložil P. Method Klement.)

Cvičení čtvrté.

Obnovení závazku svatých slibů.

Prosím milosrdenství tvé nesmírné, Otče všemohoucí, milosrdný, laskavý, milý a dobrotný, a nade všecko výborný, abys na mne větvětku uschlou (která zanedbala čas rašení svého, ve kterém jsi ji vstípl v kmen tohoto řádu přesvatého, běda, běda; ale veškeren čas života svého ztrávila v neplodnosti mnohé) pro nezrozenou tvoji dobrotu, pro lásku přemilé a přeslavné Matky tvé, ochránkyně naší, Marie Panny, a na přimluvu přesvatého Benedikta, ctihodného našeho zákonodárce, shlédnouti ráčil pohledem svého milosrdenství a obětovné lásky; abych se zotavila v tobě a znovu se zazelenala, a posvěcena v pravdě znovu rozkvěta: abych se stala pravou pěstitelkou duchovního života, a řeholní kázně přísnou strážkyní, a tobě, milovníku svému, bych přinášela ovoce každé ctnosti a svatosti, až by pak přišel čas vinobraní, to jest den smrti mojí, abych před tebou shledána byla v každé řeholní dokonalosti zralou a dokonanou. Amen.

K požehnání:

Požehnej mi, Bože můj, tvá božská všemohoucnost, moudrost a dobrota a dej, ó sladká lásko má, bych za tebou šla vůlí přechochnou, bych tak zcela opravdu zapřela sama sebe, a způsobem co nejdokonalším, srdcem, duchem i duší přepečlivou následovala tebe. Amen.

Nyní vyzveš milost Ducha svatého:

Ó lahodo a milování moje, Bože můj, milosrdenství mé. Nuž, sešli s výšin Ducha svého svatého a srdce nové a ducha nového stvoř ve mně. Pomazání tvé vyuč mne ve všem, neboť tebe jsem vyvolila sobě

před tisíci jinými, a miluji tě vroucněji nad všechnu jinou lásku i nad lásku k vlastní duši své. Nechť zmohutní síla duše mé onou ozdobou a krásou lásky slitovné, po které toužíš, neboť po tobě se mocně nese žádost moje. Dej tedy, bych před tebou se objevili mohla patřičně Amen.

K výzvě: Venite — pojdte....:

Aj, viz, že přicházím, k tobě přicházím, jehož miluji, v něhož věřím, kterého jsem vyvolila sobě.

Modlitba:

Jesu můj, ó ty obveselení ducha mého, chválo srdce mého a mých úst: za tebou půjdu, kamkoliv budeš kráčet. Neboť mé srdce jsi sobě osobil a přivlastnil, na věky mně tedy nemůžeš býti odejmut.

K druhé výzvě: Venite — pojdte....:

Aj, viz, že přicházím, k tobě přicházím, jehož miluji, v něhož věřím, kterého jsem vyvolila sobě.

Modlitba:

Miláčku můj, Jesu můj, nerozlučitelným objetím lásky přivím tě k srdci svému. Aj, již chopila jsem tebe a držím se tě celou silou lásky svého srdce: a i kdybys i tisíckrát mi požehnal, nepropustím tě již nikdy.

K třetí výzvě: Venite — pojdte...: Aj, viz, že přicházím, k tobě přicházím, jehož miluji, v něhož věřím, kterého jsem vyvolila sobě.

Modlitba:

Veškerá účinnost a síla božství tvého nechť za mne tě chválí, vše přátelství a lásky cit tvého člověčenství nechť tobě činí zadosť za mne, veškerá velebnost a velkolepost všeovládající Trojice necht oslavuje, velebí a ctí tebe sama v tobě samém za mne onou chválou nejvyšší, ve které ty sám jedině sobě samému dostačiti můžeš a nedostatky všech tvorů sám sobě nahrazuje, v sobě dokonáváš.

Ke slovům výzvy biskupské: „Slyšte mne, bázni Hospodně učiti vás budu.“

Modlitba:

Nuže, Jesu, pastýři dobrý, dovol mi bych uslyšela a poznala hlas tvůj. Na ruku svou zvedni mne. Dovol ovečce své, oplodněné Duchem tvým, spočinouti v klíně tvém. Zde mne pak nauč, jak mám milovati

tebe. Zde mi zjev, jakou má býti bázeň moje. Zde mi vylož a vysvětlí, jak mám následovat tebe. Amen.

Antifona:

Přistupte k němu a světlem jasným budete ozářeni, a nebude zahnbena vaše tvář.

Modlitba:

Ejhle, přistupuji k tobě, ty ohni stravující, Bože můj. Nuž, sžehni mne ohnivou silou své lásky, mne, malinký prášek země, strav a zcela pojmi v sebe. Ejhle, přistupuji k tobě, ó sladké světlo moje. — Rozjasni, prosím, nade mnou svou tvář, aby temnoty moje před tebou polednem se staly. Ejhle, přistupuji k tobě, ó blahoslavené spojení blahoslavenství. Nuž, sjednoti mne s tebou v žizni živé lásky.

Žalm 23.

Hospodinova jest země i s tím, co ji plní,
peynina a všichni, kteří sídlí na ní.

Neboť on nad moře položil základy její
a nad proudy pevně ji udržuje.

Kdo smí vstoupiti na horu Hospodinovu,
a kdo smí státi na svatém místě jeho?

Kdo má nevinné ruce a čisté srdce,
ten, kdo nepozdvihuje k nicotám mysli své,
aniž přísahá lstivě bližnímu svému.

Tomu se dostane požehnání od Pána,
a milosrdenství od Boha, spásy jeho.

To je pokolení těch, kdož ho hledají,
hledají tváře Boha Jakubova.

Zdvihněte, knížata, brány své,
zvyšte se brány věčné,
by mohl vejíti král slávy.

Kdo je ten král slávy?
Hospodin silný a mocný,
Hospodin mocný v boji.

Zdvihněte, knížata, brány své,
zvyšte se brány věčné,
by mohl vejíti král slávy.“

„Kdo je ten král slávy?“

„Hospodin Bůh zástupů,
on je ten král slávy.“¹⁾

¹⁾ Překlad prof. Dr. Jana Hejčla.

Antifona:

To je pokolení těch, kteří hledají Pána, kteří hledají tvář Boha Jakobova.

Modlitba:

Dovol, sladký Jesu můj, bych zapsána a připočtena býti směla mezi pokolení, které tebe zná, Bože Israele, mezi pokolení, které hledá Tvář tvou, Bože Jakubův, mezi pokolení milujících tebe, Bože Sabaoth: abych tak nevinná rukou a čistá srdcem přijati směla požeňnání a milosrdenství od tebe, Boha, spasitele svého.

Žalm 50.

Smiluj se nade mnou, Bože, podle velkého milosrdenství svého,
a podle množství slitování svého zahlad' nepravost mou.
Úplně obmyj mne od nepravosti mojí,
a od hřichu mého očisti mne.
Neb' nepravost svou já poznávám,
a hřích můj přede mnou je vždycky.
Proti Tobě samému jsem zhřešil,
a co zlého jest před Tebou, jsem učinil,
abys byl shledán spravedliv u výroku svým,
a bys zvitězil, když souzen býváš.
Nebo, hle, v nepravostech počat jsem,
a v hříších počala mne matka moje.
Nebo, hle, upřímnost je Ti milá,
neznámou a skrytou moudrost oznámil's mi.
Pokrop mne hysopem, abych očištěn byl,
omyj mne, abych byl nad sních zbělen.
Sluchu mému dej radost a veselí,
potom zaplesají kosti ponížené.
Odvrať obličej svůj od mých hříchů,
a vymaž všecky mé nepravosti.
Srdce čisté stvoř ve mně, Bože,
a ducha pravého obnov v útrobách mých.
Nezamítej mne od tváře své,
a ducha svého svatého mi neodnímej.
Navrať mi radost z ochrany své,
a duchem statečným posilni mne.
Učiti budu hříšníky cestám Tvým,
takže bezbožní vrátí se k Tobě.

Zbav mne viny krevní, Bože můj, spasný Bože,
 a můj jazyk s veselím bude slaviti Tvou spravedlnost.
 Pane, rty mé rač otevřítí,
 a má ústa zvěstovati budou Tvoji chválu.
 Nebo, kdybys byl chtěl oběti, dal bych ji ovšem,
 však v obětech zápalných nelibuješ sobě.
 Obětí Bohu milou duch je zkormoucený,
 a srdcem zkroušeným a pokorným, Bože, nepohrdáš.
 Dobrotivě nalož, Hospodine, pro svou milost se Sionem,
 aby znovu postaveny byly zdi Jerusalema.
 Pak budeš přijímati řádné žertvy, oběti a celopaly,
 tehdáž klásti budou býčky na tvůj oltář.

Antifona:

Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha pravého obnov v útro-
 bách mých.

Modlitba:

Mne vrženou v propast lásky tvé ponoř hluboce. Nuž, lásko má,
 dej darmo, omývající mne od každé poskvrny v lázni milosti; v tobě,
 ó živote můj pravý, obnov mne.

Žalm 90.

Pod záštitou Nejvyššího přebývá,
 ve stínu Boha nebes odpočívá,
 kdo říká Pánu: „Tys ochrana má a hrad můj,
 Bůh můj, v něhož naději svou skládám.“
 Neboť on vysvobodí tě z osidla lovců,
 od slova, které přináší zkázu.
 Perutěmi svými zastíní tě,
 pod křídly jeho najdeš útočiště,
 šílítem obestře tě věrnost jeho.
 Nebudeš se báti hrůzy noční,
 ani střely létající ve dne,
 ani čeho, co se blíží za tmy,
 ani útoku zloducha o polednách.
 Padne jich po boku tvém tisíc,
 deset tisíc tobě po pravici,
 ale k tobě se nepřiblíží.
 Na své oči viděti to budeš,
 na odplatu hříšníků budeš patřit.
 Protože's řekl: „Hospodin naděje má jest“,

učiniv Hospodina svým útočištěm :
 nepřihodí se nic zlého tobě,
 rána se nepřiblíží k tvému slánku.
 Neboť andělům svým o tobě kázal,
 aby tě ostříhali na všech tvých cestách.
 Takořka na rukou budou tebe nosit,
 abys o kámen nohou svou nezavadil.
 Po zmiji a bazilišku chodit,
 šlapat budeš po lvu jakož i po draku.
 „Protože lne ke mně, vysvobozuji ho, chráním ho,
 ježto zná mé jméno.
 Vyzývá mne i slyším ho: jsem při něm v tísní,
 vytrhuji ho a oslavuji.
 Dlouhého věku do syla mu dávám a svou,
 spásu popřávám mu vidět.“

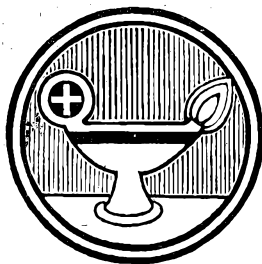
Antifona:

Kdo pod záštitou Nejvyššího přebývá, ve slínu Boha nebes odpočívá.

Modlitba:

Ochrano duše mojí a útočiště ve dnech zlých, perutěmi záštity své zastiň mne v pokušení každém, zakryj mne štítem pravdy. Ty sám se mnou jsi v každém trápení; naděje moje, braň a chraň mne v každém nebezpečí těla i duše. A konečně po tomto vyhnanství zaň sebe sama ukaž mi, sladké spasení mé. Amen.

(Pokračování.)

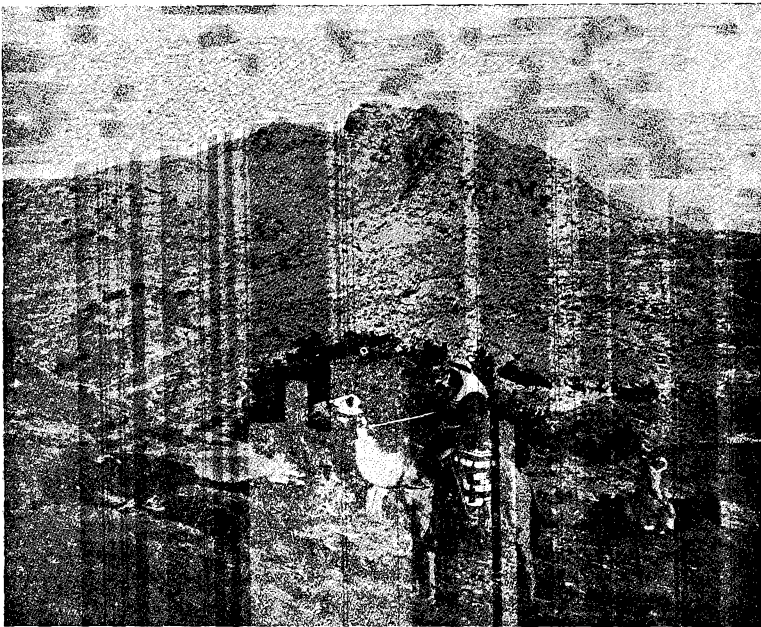
Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Hospodin vyvedl národ židovský z temnot egyptské modloslužby na poušť sinajskou, aby zde, vzdálen jsa hluku světského a obklopen klidem tiché samoty, připravil se na své vznešené poslání, býti nositelem Božího zjevení. Židé tábořili na rovině Er-Rahah, obklopeni jsouce kolem dokola valem nebetyčných skal. Tito obři pravěku granitového útvaru dotýkali se vrcholky svými azuru, jsouce od přírody samé určeni za nedobytnou pevnost a tvořili kolem svatostánku synů Israelských čestnou stráž. Z roviny 1 až 1 1/2 míle široké zdvihá se daleko široko viditelný Ras-Suffafes, ona imposantní kazatelna, s níž Hospodin dal vyvolenému lidu svůj zákon. Tato výšina, dodávající rázu celé krajině a jejíž vrchol shlíží do starých kulturních států antického světa, pohraniční území Afriky a Asie, stala se oltářem, na němž po prvé byla přinesena pravému Bohu oběť, jím samým žádaná a předepsaná ve zjeveném náboženství.

V tichu pouště chtěl Hospodin dítky své vychovati. Před nepřátelskými nájezdy nebylo jim třeba se báti v této čarokrásné skalní samotě; neboť jen několik málo průseků, snadných k obhájení, vedlo do této kolliny a na východě sídlili Madianité, kteří byli spojenci Mojžíšovými. Tak prodleli Israelité celý rok v tiché samotě na úpatí Horebu. Když obdrželi prostřednictvím Mojžíšovým vzácný klenot zjeveného náboženství a pro svou velkou budoucí úlohu ve škole Hospodinově byli uzpůsobeni, tu „roku druhého, měsíce druhého, dvacátého dne měsíce zvedl se oblak nad stánkem úmluvy, i vyrazili synové Israelovi v četách svých z pouště Sinaj a táhli, až se oblak zastavil na poušti Faran.“ (4. Moj. 10, 11—12.) Během tohoto roku byly uvedeny v život všechny příkazy Boží stran vedení lidu, organizace a pořádku bohoslužebného. Stánek úmluvy, palladium vyvoleného lidu, byl zbudován a zasvěcen, Levité byli odloučeni a Áron se svými syny povolán k úřadu kněžskému, který měl zajiti teprve po vyplnění se Starého zákona. Se slavnostní povýšeností shlížel gigantský strážce na prahu antického světa, Džebel Musa, na nepřehledné zástupy synů Israelských, kteří se chystali k pochodu do zaslíbené země. Ohromný zástup člení se ve čtyři mohutná oddělení. 4. kniha Mojžíšova líčí nám pěkně názorně památnou událost odchodu od hory Sinaje: První vykročili **J u d o v c i**, k nimž přiděleny byly 3 kmeny. **R u b e n** vedl druhou skupinu rovněž s 3 kmeny, pak následoval **E f r a i m** a zálohu činil **D a n** se zbývajícími 3 kmeny. Z těchto opatření jest patrné, že se zde

jednalo o mohutné massy lidové. Nutno obdivovali organizační talent Mojžíšův, který dokázal do takového velkého zástupu uvést vzornou kázeň. Každé ze 4 skupin byly dány vlastní nařízení, každé bylo vykázáno předem určené již místo. Vyklidil-li jeden oddíl při pochodu své místo, obsadila uprázdněnou plochu ihned následující skupina. A tak vystřídávala vždy jedna skupina druhou. Mistrovský talent Mojžíšův, jímž ovládl tisícíhlavý zástup, jeví se též v nařízeních ohledně trans-

Vrch. Hor. Pohled na vrcholek z poloviční výše.

portu stánku úmluvy. První díl stánku nesla první skupina. „Když byl stánek složen, vykročili Gersonovci a Merarovci nesouce jej.“ Zastavil-li se Juda, byl stánek postaven a následující oddíl poznal dle jeho polohy, na kterém místě se má utábořit. Juda měl se vždy na východ od svatostánku rozložit, Ruben jižně, Efraim západně a Dan na sever (4. Mojž. 2, 3—25).

Přesný dozor nad celkovým pochodovým a táborovým pořádkem jest též zřejmý z rozdělení služby mezi Levity. Stánek úmluvy byl zbudován, jakmile se došlo stanoviště určeného k táboření, takže vše bylo připraveno k uschování posvátných nádob, nesených od Levitů, kteří šli s následující skupinou. Není myslitelné, že by fantazie některého ba-

bylonského žida byla s to podati až do těch nejmenších podrobností uspořádaný a souvislý obraz, který jest obzvláště obdivuhodný svou velkolepou jednoduchostí a přirozenou nenuceností ve všech nařízeních a rozkazech. Nejedná se zde o básnickou smyšlenku, nýbrž o hmatatelné skutečnosti, o živé obrazy v pravém slova smyslu: o dějinné, události.

Když bylo vše připraveno k pochodu a první čtyř již vykročily, chystá se Hobab rozloučiti se se svým švagrem Mojžíšem a navrátiti se do své země. Mojžíš však naň naléhá, aby upustil od tohoto úmyslu a nadále s ním a jeho lidem zůstal, neboť potřebuje jeho rady a pomoci. Tato prosba vyžadovala od Hobaba ne právě nepatrných obětí, takže netřeba se diviti, odmítal-li ji s počátku. Mojžíš však trvá na své prosbě, protože je přesvědčen o velkém prospěchu, zůstane-li tento zkušený muž v táboře Israelském. Povrchní kritice zdá se býti těžce slučitelným tato důvěra v lidskou radu a pomoc s božským řízením a vedením poutníků. Namítá se, že vznášel-li se před průvodem ohnivý sloup, který tak sloužil za ukazatele cesty, nač tedy potřeboval Mojžíš při vůdcovství bystrého oka tohoto Madianity. Avšak v této poznámce nalézáme právě charakteristický rys pravdivosti, který by žádná básnická fantazie do vypravování nezasla. Smyšlenka byla by všechnu lidskou moudrost a vypočítavost vyloučila a Boží Prozřetelnosti přenechala velkomyslně péči o všecko. Pravda však kráčí nebojácně přese všechny vnější obtíže a nebere ohledu na zdánlivé rozpory. Ovšemže Israelitům nebylo zapotřebí Hobabovy zkušenosti a místní znalosti, aby dosáhli kýženého cíle. To jim bylo od nejvyššího a nejvyšší moudrého Boha předem určeno a táž cesta k dosažení tohoto cíle do nejmenších podrobností vyznačena od toho, který řídí a zná kroky každého jednotlivce. Ten Bůh však, jehož všemohoucí ruka vše řídí i tam, kde lidský rozum a přirozené prostředky selhávají, stvořil člověka dle svého obrazu a vdechl mu rozumem obdařenou duši a ustanovil, aby používaje svých schopností, klestil si cestu životem. Teprve tehdy, kdy jeho poznání jest v koncích, zasahá podivuhodným způsobem prst Boží svou pomocí. Bůh nezacházel ani s Israelity jako s loutkami panáčkového divadélka, nýbrž jako s rozumnými lidmi a proto měli též jednati dle svého rozumu a za těžkých okolností vyhledávati rady a pomoci bližních, dříve než se budou dožadovati zázraků od Boha. To platí též o pouti příští. Hospodín určuje sám jednotlivá stanoviště k odpočinku tím, že dával mu vůli najevo zastavením se oblakového sloupu. Byl-li však stánek úmluvy zbudován a Israelité se položili táborem, tu ozývaly se v jednotlivci často rozličné otázky.

Odkud měly ty nepřehledné zástupy načerpati vody? Kde se nacházely v dálném okolí nějaké prameny? Odkud vzít dříví k pálení a přípravě pokrmů? Též o dobytek bylo třeba se starati. Ovce a skot vyžadovaly hojných pastvin. Tu byl Hobab obeznalý v místopise na pravém místě, aby udílel rady a pokyny.

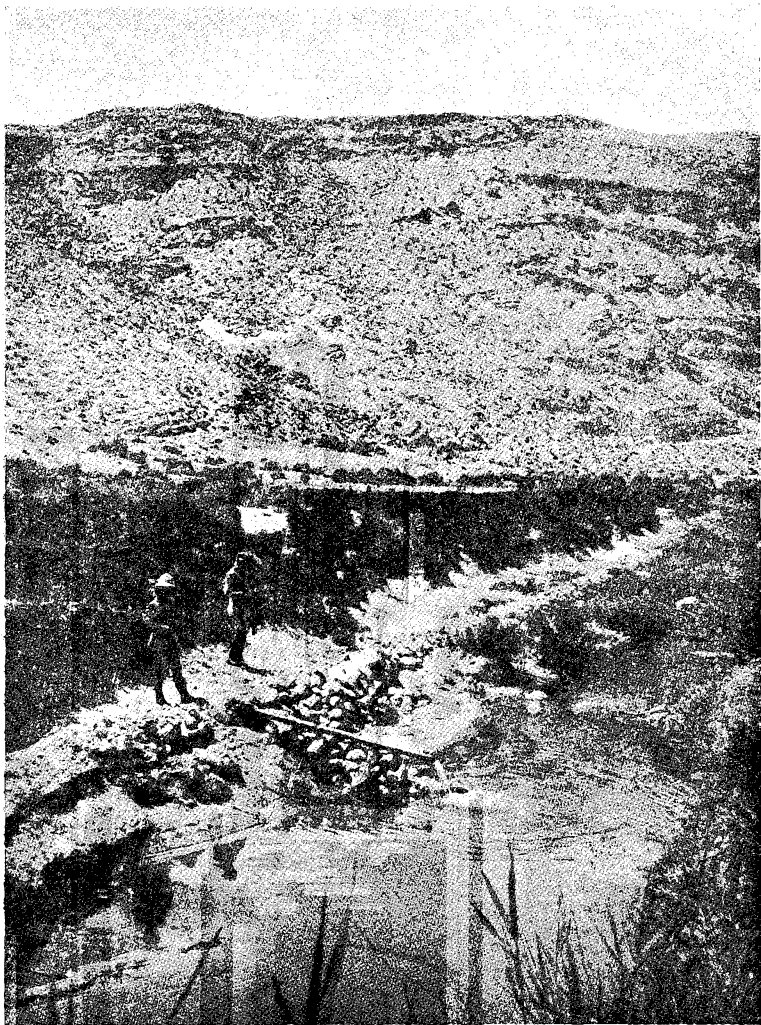
Každý, kdo cestoval pouští, ví ze zkušenosti, jak je člověk v těchto krajinách závislý od značek a znamení obyvatel, nemá-li bídně zahynouti. Též Hagar nalézala se po svém vypuzení v bezprostřední blízkosti vodního pramene, zatím co její syn Ismael byl by již téměř již zahynul. Kdyby se nebyla nebesa smílovala nad touto ženou zápasící se zoufalstvím, byli by oba zahynuli. Protože oasy a místa pramenů jsou nedocenitelným majetkem Beduinů obývajících tyto pustiny, vysvětluje se lehce odpor, mají-li dáti pocestným zprávy o těchto místech. Tato mlčelivost, již téměř všichni cestovatelé dosvědčují, jest tím spíše vysvětlitelná, kde se jedná o cestující zástupy. Novější badatel ještě podotýká: „Jsem přesvědčen, že v poušti Lui nalézá se více pramenů, než jest cestujícím známo. Dvakrát jsem byl na svých cestách doveden k vodě, když jsem byl dříve pod přísahou slíbil nikomu toho nevyzraditi. Jednou bylo to rozkošné místečko, hluboký, čistý rybník, v jehož blízkosti rostly palmy, papyrus a různé druhé rákosí, trávy a květin. Tento rybník není na žádné mapě zaznamenán. Po druhé jednalo se o mělké vodní nádrže ve skalách.“

V posledních desetiletích snažila se anglická biblická věda vyzkoumati pochodovou linii, kterou se Israelité po jejich odchodu od Horebu ubírali. Avšak výzkumy těchto expedic nevedly k příliš jistým výsledkům a my se musíme především spokojiti s hypothesami o poloze jistých tábořišť, o nichž nám podává zprávu další líčení pochodu v Písmě sv. Obtíže naskytají se již z toho důvodu, že nemáme dostatečných zpráv o směru pochodu. Dále nemohou býti též zjištěny dostatečným způsobem hranice pouště Faran. Známe sice celou řadu Israelských tábořišť ze 33. kapitoly 4. knihy Mojž., neboť Bůh si zajisté přál, aby zůstaly trvalou památkou, avšak tato jména poskytují jen málo opory k rozuzlení této hádanky. Některá místa, k nimž se připínají jisté události, zdá se, že beze stopy zmizela, jakoby je byl pohyblivý písek zasypal. Avšak některé výzkumy topografického badání jsou pozoruhodné. Palmersova expedice rozšířila svá badání na místa, jež pocestní sotva kdy navštívili a tato badání vedla též k jistým výzkumům, jež nám dávají dosti pravděpodobné pokyny ohledně směru pochodu, kterým se Israelité po odchodu od Sinaje ubírali. Nutno si předně povšimnouti následujícího: Tři dni po zvednutí tábora u Ho-

rebu došli Israelité k místu zvanému Kibrot-ha-Taava. Toto jméno značící „hroby choutek“ bylo místu dáno, protože lid při odpočinku propukl opět v reptání vůči Mojžišovi, touže po masných hrncích egyptských. V tábořišti Kibrot-ha-Taava zůstali pro příznivé poměry delší dobu. Pohodlná poloha a vhodné podmínky tohoto místa byly příčinou zdržení. Tím jsou nám dány některé pokyny k určení místopisnému. Kibrot-ha-Taava musí se nalézati asi ve vzdálenosti třídenního pochodu od Sinaje a býti pohodlným tábořištěm, takže se zde Israelité mohli alespoň několik týdnů zdržeti. Dále poukazuje název místa na pohřebiště, jež jest uvedeno ve vztahu k žádostivosti lidu židovského. Když totiž lid opět reptal vůči svým vůdcům a žádal sobě masa, poslal jim po druhé Hospodin hejno křepelek. Maso těchto ptáků bylo však ještě v ústech smyslného lidu, když se roznítil hněv Boží proti množství a potresta je velkou pohromou. Odtud dostalo se tomuto místu názvu „hroby choutek“. Neboť byli zde pohřbeni ti, kteří se stali následkem nemírného požití masa obětí epidemie. Lid byl nakážen pohanskou luzou, která se přidružila při východu z Egypta k Israelitům a vypukl v hlasité stesky: „Kdo nám dá maso k jídlu? Rozpomínáme se na ryby, které jsme v Egyptě zdarma jídali, na mysl nám přicházejí okurky, melouny, pór, cibule a česnek.“ Budiž zde podotknuto, že pamlsky egyptské jsou při této příležitosti tak dokonale vypočteny, že svědčí o osobní zkušenosti. Těchto věcí bylo v Egyptě vsuktu s dostatek a jsou doposud jeho hlavní potravinou. Ježto domněnka některých učenců, že Mojžiš se obrátil po opuštění Sinaje pochodem na sever, jest neudržitelná, není možno Kibrot-ha-Taava identifikovat s Wadi el Ani, podobně nelze ztotožňovati sporné ležení s náhorními rovinami na severozápadě od El-Watijeh.

Směr pochodu měl pravděpodobně za cíl vytknuto okolí Golfu u Akaby; cesta tedy vedla východním směrem. V tomto směru leží též ve vzdálenosti 30—40 mil od Džebel Musa opuštěné zbořeníště, jež považuje angl. expedice za opuštěné ležení Israelitů. Když totiž tato minula Wadi eš Šaich a Wadi Sáal, narazila u posledně jmenovaného na nesporné zbytky rozlehlého starého tábora. Profesor Palmer píše o tom následovně: „O něco dále na rozvodí Wadi el Nebeibeh přišli jsme na zbytky, jež sice neupoutaly doposud ani dost málo pozornosti cestujících, nyní však se ukázaly býti velkou zajímavostí krajiny. Díl vyvýšeniny tvořící vodní rozvodí, jenž nazýván od Arabů Erveis el Ebeisig, jest obrouben kameny. Pravděpodobně jsou to zbytky nějakého starého tábořiště. Avšak ve svém uspořádání liší se zásadně od jiných ležení, jež jsme kdy v Arabii nebo i jinde spa-

řili. Vpravo na malém pahorku jsou nakupeny hrubé balvany, jež převyšuje bílý, balvan pyramidální formy a velkých rozměrů. Zbytky táhnou se po celé míle. Prohlédnuvše je pozorně při naší druhé ná-

Pramen Kaderat u Kuseime.

vštevě s dr. Drake, našli jsme naši prvotní domněnku dokonale potvrzenou a podařilo se nám najítí hodně dokladů, že se zde skutečně jedná o zbytky opuštěného ležení. Menší kameny, které kdysi jako

ještě doposud sloužily za ohniště, ukazují ještě na některých místech stopy po ohni a při několika pokusech o vykopávání nalezeny byly hojné kusy uhlí. Tu a tam označovalo ohraničení ležení význačnější osobnosti a v bezprostřední blízkosti tábora nalézal se hojný počet navršenin kamenných, jež dle polohy a podoby nemohou ničím jiným býti než pohřebištěm. Poloha místa jest velmi výhodná a jako stvořená pro ležení většího množství lidu.“

Arabské podání praví o těchto podivuhodných zbytcích, že to jsou pozůstatky veliké karavany cestujících, která se zde před několika stoletími rozložila táborem na své cestě do Ain Hudherah, avšak v poušti Tih zabloudila, takže o ní nebylo více slechu.

Palmer jest přesvědčen, že našel ve zbytcích Erveis el Ebeisig stopy Israelského tábora v Kibroth-ha-Taava a uvádí též za doklad zmíněnou již arabskou legendu, poutající se k tomuto místu. „Tyto úvahy a vzdálenost přesně jednodenní cesty od Ain Hudherah a neobyčejné množství hrobů v bezprostřední blízkosti tábora, zdají se mi dostatečně dokazovati totožnost tohoto místa s jevištěm oné hrozné pohromy, kterou Hospodin potrestal žádostivost a neustálou nespokojenost svého lidu.“ Palmer pokračuje pak dále: „Kráčeli jsme dále v jejich stopách a putovali písčitými pustinami s obludnými kamennými útesy, až jsme došli k Ain Hudherah. Byl i bylo toto místo jmenováno jako stanice na obvyklé cestě do Akabah, zdá se, že sotva nějaký Evropan kromě Mr. Hollanda byl kdy sem před Vámi přišel.“

Ať se posuzuje objev Palmerův jakkoliv a byl i nebyly jeho důvody přesvědčující, přece jsou hodny pozornosti a jeho pokus o zjištění totožnosti může býti správný: Přidáváme-li se k jeho domněnce, nutká nás k tomu ještě jiné kritérium, totiž zjištění dalšího tábořiště. Neboť od „Hrobů choutek“ táhli Israelité k Hazeroth, k místu, jež nebylo dosud zjištěno a jež přece beze vši pochyby tímto arabským názvem Ain Hudherah se shoduje, kde, jak jméno naznačuje, se nalézá čerstvý vodní pramen. Toto místo, jak již řečeno, jest asi jednodenním pochodem od „Hrobů choutek“ vzdáleno. Zatím co cestující odpočívají obyčejně ve stínu osamělé skály, zdvihající se uprostřed roviny a zvané „Hudheita“ — „Hora poutníků“, vystupují Arabové, aby si zaopatřili vody, na druhé straně 1 až 2 hodiny dále skrze Wadi el Ghavageh. „Kdyby poutník věděl — praví Palmer — že ve vzdálenosti ani ne půlhodinové od obyčejné stezky jest nádherný pohled na velmi romantickou a nejkrásnější krajinu z celé pouště, jistě by volil tuto malou zacházku. Když jsme se navečer blížili k propasti, bylo vše pusté a neplodné; mohutná písečná bouře zatemnila

hory na jihozápadě a učinila tak výhled ještě smutnějším. Veliké a příjemné bylo tedy naše překvapení, když jsme na srázu po prvé spatřili Ain Hudherah.“

Ježto o totožnosti jmen Hudherah a Haseroth netřeba pochybovat a udaná vzdálenost se shoduje, jest skoro jisto, že Israelité na své pouťi tudy prošli. Pak by však byl též správný úsudek Palmerův, že Erveis el Ebeisig odpovídá biblickému Kibrot-ha-Taava, neboť leží na téže linii a dokonale souhlasí se vzdáleností od Džebel Musa i od následující stanice Haseroth, jak je udává Písmo sv.

Haseroth značí vlastně „závorá, mez, plot. Jest ho zde užito ve smyslu ohrady pro dobytek, košáru.“ U potulných kmenů arabských jest zvykem, že kolem kruhu, v němž jest uzavřen dobytek, rozestaví se boudy a stany, celek pak jest obklopen malou zídou kamennou, která má sloužiti k obraně. Za výplň v tomto nasypáném valu užívá se trnitých keřů a větví akátu, jehož spleťtité větve tvoří kolem tábora neproniknutelnou hradbu. Takovou ohradu nazývají Arabové duars, tedy totéž, co Hebreové nazývali haseroth. To, co bylo zvykem u starých semitských kmenů pastýřských z doby patriarchální, udrželo se jako osvědčený způsob po celá tisíciletí až do našich dob ještě u mnohých kmenů.

O Haseroth praví se v knize Numeri 13, 1: „Israel vystavěl stany své v poušti Faran.“ Věda není si dosud jasná o hranicích pouště Faran a proto jest též těžko jednotlivá místa, jimiž Israelité na svém pochodu prošli, s přesností určití. Patrně zaujímá toto geografické označení celou poušť et Tih, zvanou též Badiet et Tih. Toto jméno značící „Poušť putování“ dává nám snad pokyn stran pochodu Israelitů. Patrně jest nazýván celý kraj mezi Sinajem a jižní Palestinou Faran; tím by se dal vysvětliti zdánlivý rozpor, že totiž stanice Kades jest položena jednou v poušti Faran, kdežto na jiném místě čítána jest k okruhu pouště Zin. Kades byl jednou z nejdůležitějších stanic Israelových, neboť odtud byli vysláni vyzvědači do Zaslíbené země a okupace Palestiny vzala zde svůj počátek. Mezi Haseroth a Kades jmenuje Písmo sv. (4. M. 33) ještě 18 stanic, z nichž se dá doposud jedině Ezeon Geber na severním záhybu elamitského Golfu s přesností určití. Též co se týče polohy Kades, nebyli učenci až do posledních desítiletí svorni. Podle anglických badatelů jest toto tábořiště hledati v Ain Kades na Džebel Makra. Palmer je opět přesvědčen, že to jest Sadis na severovýchodě pouště, zdá se však, že byl oklamán a ve zmatek uveden šejkem, jehož zradou nalezl později smrt. Skutečně Kades bylo jemu, jakož i očím všech cizinců zatajeno. Teprve Row-

lands došel po dvou nezdařených pokusech lepších výsledků. Narazil na podivuhodnou oasu, která nese ještě totéž jméno; pod níž byla známa obyvatelům pouště za dnů Israelových. Jest to Ajn Kadis, což jest arabský tvar pro hebrejské Kadeš. Místo toto bylo později znovu objeveno od Dr. Tumbulla, který též o tom podal zprávu. Bylo mu překonati mnoho překážek, jež mu Arabové stavěli v cestu. Okolí ukazovalo četné stopy staré kultury. Cestující dorazili pak na rovinu pokrytou kamením, nato následovaly bělavé vrchy vápencové a tříhodinová pouť vyprahlou zemí. Když však zahнули za roh jednoho z pahorků, vše se rázem změnilo. Dlouho hledané studně z Kades byly náhle před naším zrakem; byl to podivuhodný pohled. Ze suché a spálené pouště octlí jsme se náhle zázračnou rychlostí v zelené oase, vynikající krásou, kterou bychom v této krajině sotva hledali. Travnatý koberec pokrýval půdu. Fíkovníky, obalené ovocem téměř již zralým, táhly se podél jižního horního pásma. Keřů a květin rozmanitých barev ve velkém množství. Pramenící voda tekla bujnou travou. Cosi podobného jsme ještě nespátřili od té doby, co jsme opustili Wadi Feiran. Na severu krásné oasy vystupovala do popředí z horské řady malá skála, o níž se Rowland domnívá, že po udeření holí Mojžíšovou z ní vyprýštila hojná voda. Ze skaliny vytékal též bohatý pramen. Studně, vyžděná vápencovými kameny, jež utrpěly zubem času, byla první vodní nádrž. Nedaleko odtud, podobným způsobem vyžděná, byla druhá studně, týměž pramenem napájená. Kolem obou studní byla stará napajedla rovněž z vápence. Několik neohrazených rybníků bylo zásobováno pramenem. Voda byla čistá, jasná a čerstvá. Dva z rybníků skýtaly dosti místa ke koupání. Zde na úpatí Džebel Makrah, na hranicích palestinského jihu, t. zv. Nedžeb, se tedy Israelité utábořili. Na volné rovině Kádešské s pramenitou vodou a zelenými pastvinami se usadili k odpočinku a poradě, dříve než vytáhli, aby se zbraněmi v rukou dobyli sobě Zaslíbené země. Odtud tedy vyšli vyzvědači a prohlédli celou zemi od pouště Zín až po Rehob.

Každé mistrovské dílo podléhá smutnému osudu rychlé změny; to platí o monumentálních dílech, na nichž hlodá zub času a zasněcuje je úpadku. Podobný osud stíhá i výtvoř duševní, jež podléhají následkem našeho nedokonalého poznávání bezděčným omylům. Jedna domněnka jest hrobníkem druhé, každé nové dílo přivádí na stopy chyb děl starších, každý nový objev dokazuje nemožnost dřívějšího názoru. Říká se pak, že to neb ono jest zastaralé, to že se již nedá více držeti, onen názor nutno jako přežilý opustiti. A tak těší se mnohá kniha, která vyžadovala mnoho práce, píle a starostí a jejíž objevení

na knižním trhu způsobilo pro svou vědeckost mnoho ruchu, poměrně velmi krátké oblíbě. Neboť jak rychle stárnou knihy!

Ne tak Písmo sv. se svým prostým, nenuceným způsobem mluvy a zobrazení, nesoucí vždy ráz objektivní pravdy a jehož nestranný úsudek vždy jasně se ukazuje. Písmo sv. nemusí se nikdy obávat jasného světla denního, neboť to, co nám vypravuje, je tak ponořeno ve skutečnost, že obraz nemá žádného rázu subjektivního, nýbrž obrází vždy jako přesná fotografie místa a scény, takže kritická prohlídka může zjistiti vždy toliko přesnost a pravdivost vypravovaného.

Tak jest tomu též s dávno neznámou oasou Kades, kterou expedice nyní po dlouhém a marném hledání šťastně znovu objevila. Vypravování uvádí nás na práh země, již se Israel chystá obsaditi. Kades jest poslední stanicí vlastní poutě pouští, a muselo se tedy nacházeti na pokraji obydleného jihu Palestiny. Již od několika staletí zpustlo toto území Nedžeb, jež ještě v pozdní době římské bylo přístupno kultuře a čítalo mnoho dědin, a stavši se majetkem Beduinů, bylo vědeckému badání úplně nepřístupné. Teprve poslední desetiletí uvolnila opět toto staré historické území. Jižní díl Nedžebu, který co pokraj pouště táhnoucí se severně až ku studnám Abrahamovým v Beersabee nese ihned poznatelné známky na vodu chudé pustiny, ale přece jest lehkou poznati, že to jest teprve přechod k vlastní poušti. Pokud se týče území Kades, zabíhá rovina Džebel Magrahu do Badiet et Tih a jeví se těm, kteří přicházejí od jihu, jako dlouhý, polokulatý val. Z pouště zdvíhá se strmými útesy, které na jihovýchodě spadají v nízkou rovinu, 40—50 angl. mil širokou a 70 mil dlouhou.

Na severu stoupá terasovitě, na západě proslírají se dvě údolí, dovolující lehce přístup do země. Tudy razili si beze vší pochyby Israelité cestu při jich zoufalém pokusu o dobytí země, přesto že Hospodin to zakázal. Kdeis leží, jak již řečeno, těsně na pokraji pouště; je to nejjihnější část kultivované země v Nedžebu. Byl i severní pohraniční území bylo vždy pusté a obyvatelé těchto končin vedli krutý boj o své živobytí, bylo přece jen možno na místech bohatších na prameny pily a zručností těšiti se z obstojné úrody. Tomu, kdo měl za války příležitost shlédnouti blíže tyto kraje, jistě neušly též stopy staré civilizace v 3. římské provincii. Vždyť již hluboké, dobře vyzděné studny označují polohu starých měst, jmenovaných u řecko-římských spisovatelů zeměpisných děl. Ale nejen velkolepé cisterny jsou svědky rozsáhlých osad v minulých stoletích, též rozvaliny měst, položených na výšinách, vypravují nám, že na těchto pustinách kvetl kdysi čilý život, jemuž teprve arabská invase zasadila smrtelnou rá-

nu, neboť v rané době byzantské periody bylo to místo kvetoucí kultury.

Při pohledu na dnešní zpuslost této krajiny vzpomeneme si maně na prorocství Jeremiášovo (13, 19.): Země Kanaanitů, Amalekitů a Amoritů má se proměnit v neplodnou poustinu. „Jižní města jsou uzamčená a není nikoho, kdo by jich otevřel; zde kolem nás vidíme doslovné splnění hrozné kletby,“ praví Palmer. „Studny, mohutné stavby, pole a zahrady ohraničené mocnými zdmi, stopy všelike píce lidské byly zde, ale pouhé jméno a kamenná kostra bývalé civilizace jsou ještě zbylými svědky toho, čím tato země kdysi byla. Tu jsou ta stará místa, mají ještě svá jména, ale žádná živoucí bytost není k spatření; toliko ještěrka mihne se mezi zvětralým kamením a sova prolétává opuštěnými ulicemi města.

Z 5. knihy Mojžišovy lze lehce poznati, že myšlenka, vyslati vyzvědače, aby prozkoumali zemi Kananejskou, vyšla od lidu. Mojžiš přistoupil k tomuto návrhu, ačkoliv stál pod božím vedením. Z toho opět můžeme poznati, že Bůh nás nevodí jako slepce, nýbrž chce, abychom použili svých přirozených schopností, jakožto spolupracovníci na díle, jež Bůh hodlá podle svých záměrů uskutečnit. Mojžiš připomíná při druhém pokusu o prozkoumání území, prováděném lepším výsledkem, že celý plán vyšel od samotného lidu: „I přistoupili jste všichni ke mně a řekli jste: Pošleme muže, kteří by shlédli zemi a oznámili, kterou cestou máme stoupati a ke kterým městům táhnouti. Když se mi líbila řeč ta, poslal jsem z vás 12 mužů, po jednom z každého kmene.“ (5. Mojž. 1. 22.)

Staneme-li v krajině Kades a uvážíme-li tehdejší situaci Israelovu, chystajícího se ozbrojenou rukou zmocnit se svého dědictví, pochopíme snáze jednání Mojžišovo a mnohá hádanka stane se nám jasnou.

O vyzvědačích, jichž bylo počtem 12, a kteří měli prozkoumati před nimi ležící zemi, praví Písmo sv. následující: „I šli k jihu a vystoupili do hor.“ Proč však musili se odklonit od přímé cesty k jihu a vyhledati skalní stezku, aby došli cíle, ležícího severně od Kades? Neboť Mojžiš řekl: Stoupejte jižní stranou, až se dostanete do hor...! Od roviny Džebel Magrah stane se nám tento rozkaz srozumitelným. Obvyčejná cesta do země vedla skrze údolí na severu. Nikdo nepůjde odtud, má-li namířeno do Jerusalema, na jih, neboť cesta vede na sever. Nesmíme však zapomenouti, že se zde jedná o vyzvědače, kteří ne navštěvují zemi s přátelským úmyslem a proto nemohou otevřeně předstoupiti před obyvatele. Vyzvědač vyhledává opuštěných stezek, aby se jeho lstivé oči mohly s větší svobodou rozhlížeti a aby mohl

ze zákrytu vše nenápadně pozorovali. Jen poznenáhlu odvažuje se vmísiti se do shluku lidu, aby zde pokračoval ve svém slídění. Samozřejmě byla nutna i v tomto případě nejvyšší možná opatrnost. Neboť příchod velkého množství tažného lidu ku jižním hranicím Palestiny nemohl zůstatí knížatům okolních zemí dlouho utajen. A ježto toto nesmírné množství lidu hledalo beze vší pochyby nového domova, byla politická situace celé Palestiny a Syrie na nejvyšší stupeň ohrožena a musilo býti přikročeno k náležitým opatřením. Rozčilení nad nevítanými hosty bylo beze vší pochyby v celé zemi veliké a jest proto pochopitelné, že byla učiněna všechna opatření k energickému vystoupení proti všem podezřelým živlům. Vyzvědači měli proto dosti důvodů, aby postupovali co možná tajně a z obavy, aby nebyli poznáni a polapeni, vyhýbali se oživeným cestám, hledíce se dostatí do země tajnými stezkami.

Israelité rozložili se táborem na severozápadním pokraji pohoří Džebel Magrah, vybíhajícího dvěma mohutnými hřbety do pouště. Vyzvědači nastoupili tedy, aby zakryli své úmysly, zdánlivě zpáteční pochod, ježto hleděli hluboké údolí Arabahu dosáhnouli skrze Wadi Ghamr. V tomto málo navštěvovaném kraji nevydávali se nebezpečí býti poznáni. Jejich úmyslem bylo proniknouti do Severní Palestiny východním Zajordánskem a od Hamath pak nenápadně pokračovati ve zkoumání země jako cizinci z Damašku, tedy ze severní Syrie. Nedostali se tedy se zemí Kanaan vůbec do styku, nýbrž nechali ji stranou, ježto vystoupili na pohoří Moalské z roviny el Araba spojující Černé moře s Golfem Akabským. Mohli tedy pozdraviti Zaslíbenou zemi pouze z dálky, s výšin zajordánského pohoří přes vody Mrtvého Moře. Putovali tedy, zachovávajice stále severní směr, po druhé straně hluboce položeného Mrtvého moře a údolí Jordánského až nahoru ku pobřeží jezera Genezaretského, aniž by byli přišli do styku s obyvatelstvem Kananejským. Teprve na severu Galileje, překročivše Jordán, zabočili na západ, aby pak prošli zemí od severu až k jihu. Ježto přicházeli do Kanaan ze Syrie a Galileje, nemohlo na ně tak lehce padnouti podezření ze špionáže, neboť nikdo je nepokládal za totožné s lidem, tábořícím daleko dole na hranicích pouště Tih. Tak dostali se též konečně do Hebronu a z tohoto starobylého města partiarchů, prozkoumajíce celou zemi, nastoupili zpáteční pochod ku svým soukmenovcům, kteří je již s netrpělivostí očekávali. Překlady hebrejského textu originálu budí nesprávným přeložením slova „negeb“ mylnou představu, jakoby stanovisko pisatele, t. j. Kades, leželo severně od Hebronu. Rozluštění této zeměpisné záhady spočívá prostě v tom, že

slovo „negeb“ neudává zde směru, nýbrž označuje distrikt, k němuž Hebron náleží. Negeb značí celé pohraniční území pouště, celé jižní pásmo až k Hebronu.

Objevení polohy Kades vneslo mnoho světla do topografických otázek o posledních přípravách k dobytí země Kananejské. Vyzvědači přišli k tábořícím Israelitům od Hebronu. Z prozkoumané země vzali s sebou různé plody, mezi jinými i ohromný hrozen vína, jež nesli dva muži na tyči. Z této poznámky vysvítá, že Kades musilo ležeti na hranicích jižní země. Kdyby totiž bylo v Arabah, v blízkosti hory Hor, byly by čerstvé fiky a hrozen vinný následkem 4—5denního pochodu v úpalu slunečním přineseny v takovém stavu do tábora, že by jistě nebyly bývaly lákavým důkazem o plodnosti země. Jestliže však vyzvědači načesali ovoce a utrhlí hrozen teprve zrána posledního dne jejich pochodu, takže k večeru mohli dosáhnouti tábora israelského v Kades, byla to jistě šťastná myšlenka tímto překvapením povzbuditi pokleslou mysl svých soukmenovců. V celém okolí Ain Kades však nalézá se ještě dosti stop staré kultury, jež dosti jasně dokazují, že tato krajina obklopená pouští, obsahovala kdysi velmi úrodná pásma. Mohutné cisterny sbíraly všechnu vodu v době dešťů. Ještě dnes možno na mnohých místech Wadi spatřiti rozvodňovací zařízení okolního terénu.

(Pokračování.)

Emauzu.

P. Jindřich Hänsler.

Z řádu sv. Benedikta.

Benediktin papežským nunciem. — Monsignore Beda Cardinale O. S. B., který byl do roku 1905 opatem v Praglia u Padovy, byl nyní jmenován Svatým Otcem nunciem v Lisabonu. Jmenovaný se narodil 1869, složil profes 1891; 1907 byl ustanoven biskupem v Corneto a Cantumcelle, 1910 arcibiskupem v Perugia. 1922 se stal jako titulární arcibiskup chersonéžský nunciem pro Argentinii.

Media vita in morte sumus. — Při velikém železničním neštěstí v Zaječí na Moravě byl ve vlaku také nejdůstojnější pan opat Albert Schmitt z Grüssavy, kláštera to na úpatí Sněžky, který byl po světové válce znovu osídlen mnichy z Emauz. Na dotaz pana opata emauzského sděluje nám nejd. pan opat Albert tyto podrobnosti o tom, co zažil:

„Na přání nejd. pana opata broumovského jsem měl dne 9. září v Broumově pontifikální mši svatou při tamním místním eucharistickém sjezdě. Ráno následujícího dne jsem odejel a chtěl jsem přes Choceň—Brno—Břeclav do Vídně. V České Třebové jsem přestoupil na rychlík Praha—Vídeň. První tři vozy jely přímo do Vídně. Chtěl jsem nastoupit do druhého vagonu, ale průvodčí mne odkázal — snad vnuknutím Božím — do třetího. Tak jsem se usadil v posledním z oněch tří přímých vozů. To bylo mým štěstím, jakož i to, že jsem jel druhou třídou. Neboť první dva vozy, které měly III. třídu, byly při neštěstí úplně roztrženy a doslovně do sebe vraženy.

Cesta dobře pokračovala. V Brně byly připojeny jiné vozy, naše tři však zůstaly v čele vlaku. Za Brnem jsem nejprve trochu odpočíval — byl jsem sám v oddílu — pak jsem se modlil breviř. Bylo kolem druhé hodiny, blížili jsme se pomalu k Břeclavi, když pojednou vlak prudkým trhnutím zabrzdil. Všechna zavazadla spadla dolů, já sám jsem se svezl též se sedadla. V následujícím okamžiku jsem měl pocit, že vlak nejede již v kolejích a že potom s ohromným třeskem vrazil se strany do jiného vlaku. Zároveň se můj vagon převrhl a zůstal vězet na jiném. Celý oddíl, v kterém jsem seděl, byl zničen a zohýbán.

Když jsem se probral z prvního leknutí, zpozoroval jsem — seděl jsem ve směru jízdy u okna — že mám levou nohu přiskřípnutou zevní stěnou vozu, která byla dovnitř vlačena. Po nějaké námaze se mi podařilo nohu vyprostiti. Nyní jsem se namáhal, abych se dostal z vozu ven. To nebyla lehká věc, protože vagon ležel na straně a já musil tudíž léztí takřka do vrchu. Mimo to byly dveře oddílu tak zaklíněny, že se nedaly otevřít a sklo v nich zůstalo zvláštní náhodou celé. Postranní chodba vozu byla úplně slačena asi na 10 centimetrů šířky. Ale na štěstí zůstal právě proti mým dveřím otvor okna, jinak úplně roztržštěného. Rozbil jsem tedy nejprve okno u dveří mého oddílu a pak jsem se pokoušel dostat se těmi dvěma otvory ven. Šlo též o to, abych zachránil svá zavazadla. Nic se mi neztratilo, ani nerozbilo. Při stavu oddílu, v němž jsem seděl, jest již to skoro zázrak. Konečně se mi podařilo vypravit sebe i mé věci ven.

Snad si dovedete představit, v jaké asi situaci jsem byl, řeknu-li, že mi bylo seskočit s výše asi tří metrů, abych se dostal na zem. Tak se náš vagon překotil na stranu. Obraz, který se nyní mým očím skýtal, byl strašný. První
PAX

dva vozy byly docela vraženy jeden do druhého a tvořily spleťitou hromadu trosek. Hrozné výkřiky a volání o pomoc se z nich ozývaly. Náš třetí vagon se odtrhl od ostatního vlaku, vyšinul a položil se napříč přes trať a vyjel tak na ty dva první vozy.

Že jsem z tohoto neštěstí zdrav vyvázl, děkuji zcela zvláštní ochraně Boží. Kež použiji takto znovu mi darovaných sil a života k úspěšné a dobré práci. Samozřejmě, že mne tato událost hodně sebrala. Když jsem vylezl z vagonu a stál na zemi, nebyl jsem rozrušením schopen učiniti ani to nejmenší. Za hodinu po neštěstí dopravili nás šťastně zachráněné do Vídně. Pomalu jsem se zase trochu zotavil. Na každý pád mi zůstane jméno „Zaječí“ hroznou upomínkou.“

Šťastná rodina. — Opatský chrám Benediktinek v Eibingen v Porýnsku byl letos svědkem vzácné slavnosti. Profesor Barth zasvětil řádu sv. Benedikta dvě své děti: Starší, syn, Páter Bernard Barth, jest mnichem v opatství Maria Laach, dcera žije pod jménem D. Pudentiana v opatství sv. Hildegardy v Eibingen. Bůh vedl tyto šťastné rodiče ještě dále. Otec a matka se po zralé úvaze umluvili, že se dobrovolně odloučí od sebe a budou sloužiti Bohu každý sám. Matka, paní profesorová Barthová, vstoupila do opatství sv. Hildegardy, aby žila spolu se svou dcerou pod řeholí sv. Benedikta; jmenuje se Sestra Marie Anežka. Pan profesor Barth byl přijat do řádu Kapucínů. S papežskou dispensí směl býti brzy vysvěcen. Na prosbu jeho představených mu bylo uděleno svěcení na kněze v chrámu sv. Hildegardy, kde mohly dne 2. června celému obřadu z choru přihlížeti mezi ostatními řeholnicemi i choť a dcera svěcence. Den nato slavil staříček novosvěcenec v téže svatyni svou první mši svatou, při níž mu přísluhoval jeho syn, zmíněný páter Bernard.

Z Uher. — Jeho Excelence apoštolský nuncius Msgr. Caesare Orsenigo přijal slavnostně přísahu 22 mladých uherských lékařů, oblátů sv. Benedikta, kteří slibují, že část svého času věnují dílu misionářskému.

Klášter svatých. — Proslulé benediktinské opatství Nejsvětější Trojice v Cavě (založeno na počátku 11. století) čítá své čtyři první opaty mezi svaté. Jsou to Alferius, Leo, Petrus a Constabilis, jejichž kult byl roku 1893 oficiálně schválen. I osm dalších bezprostředně za sebou následujících opatů se těší od dávných dob zvláštní úctě. Proto svatý Otec potvrdil o vigílii Nanebevstoupení Páně, dne 16. května, zvláštním dekretem jejich kult Klášter, který po tři století (1011—1295) byl řízen kanonisovanými světci, zasluhuje vskutku obdivu a úcty věřících.

Benediktinské gymnasium v Meranu bylo italskou vládou přinuceno, aby koncem uplynulého školního roku zastavilo svou činnost. Vyučovací řeč byla německá.

Šlechtný dar. — Kníže Bedřich z Hohenzollern daroval přes 200 jiter luk a polí se všemi hospodářskými budovami arcipatství beuronskému ve vlastní a trvalý majetek. Roku 1863 získala totiž kněžna Kateřina z Hohenzollern starobylý augustiniánský klášter beuronský a darovala jej pozdějšímu

arciopatu Mauru Wolterovi. Dar zahrnoval jen klášterní budovy, kdežto statek k téměř náležející byl Benediktinům pouze pronajat, ač za peněz dosti nízký.^{*)} Po válce uvažoval pan arciopat Rafael Walzer, jak by mohl právní poměr v držení budov a statku na základě změněných předpokladů nově urovnat. Tu vyšel nyní mladý kněz Bedřich z Hohenzollern snahám kláštera s nevšedním pochopením a šlechetnou velkomyslností vstříc. Dne 16. července t. r. podepsal na zámku v Sigmaringen památnou listinu, jíž celý dosavadní knížecí statek klášteru předal. Radost a vděčnost Beuronských si lze představit. V den svatého Vavřince 10. srpna děkovali slavnými bohoslužbami za tento pro nerušený vývoj kláštera nejvyšší dar knížecí a Boží.

Kuseime. Studně.

^{*)} Pod blahovolnou ochranou knížat Sigmaringenských se rozvinul Beuron k netušenému významu a známosti takřka světové.

Posudky o knihách.

The Treasury of the Faith Series (Serie „Poklad víry“).

(Dokončení.)

V 36 svazečkách (třicátý šestý bude obsahovati rejstřík celého díla), každý asi o 90 stránkách, budou mít angličtí katolíci souhrn katolického učení. Svazečky jsou v tuhých papírových deskách po jednom šilingu (asi 8 našich korun), vázané v plátně po 2 šilingách. Máme v rukou prvních šest svazečků, které vyšly již loni (čísla 2, 6, 12, 15, 21 a 30). V čísle 2. podává pořadatel sbírky, Rev. George D. Smith, „Nástin katolického učení“ („An Outline of Catholic Teaching“). Předslav krátký úvod, pojednává v deseti kapitolách (na 85 stránkách) o nejsv. Trojici, o Bohu a tvorech, o povznesení tvorů k Bohu, o odpadu tvorů od Boha, o plánu přípravě vykoupení, o Vykupiteli, o díle Vykupitelově, o mystickém těle Kristově, o Církvi na zemi, o posledních věcech. Titul 6. čísla je: „God the Creator“ = „Bůh Stvořitel“ Dr. B. V. Miller, druhdy profesor dogmatiky v oscolském semináři (Birmingham), rozdělil svůj traktát na devět hlav. Vykládá učení a přece jasně v první (úvodní) hlavě o důležitosti tohoto předmětu, v druhé o významu stvoření (The idea and meaning of creation), v třetí podává učení Církve o stvoření všeobecně. Ve čtvrté hlavě dokazuje, že „Bůh svobodně stvořil svět, v páté, že Bůh stvořil svět na začátku času. Šestá hlava jedná o různosti stvořených věcí, sedmá o dějinách stvoření (The story of creation), osmá o stvoření člověka. Zde má autor příležitost, dotknouti se otázky o vývoji (evoluci). Nevyklučuje evoluci veskrz, ale chová se k ní s rezervou, jelikož nelze říci, že je vědecky prokázána, a ve smyslu katolického učení klade jí patřičné meze zvláště při stvoření člověka. Že první žena byla stvořena z muže a že každá duše lidská je stvořena zvlášť, musí věřiti každý, kdo se hlásí k Církvi katolické.

Autor se nevyhýbá také nesnadné otázce o původu zla a věnuje jí devátou (poslední) hlavu svého traktátu.

V 12. svazečku (89 stránek) pojednává arcibiskup misionář, Alban Goodier, T. J., o Ježíši Kristu, jakožto vzoru mužství („Jesus Christ, the Model of Manhood“). Svou látku si rozdělil na pět hlav a v každé má několik dalších oddělení.

První hlavu nadepsal „Introduction“ (Úvod) a rozřídl ji na tři oddělení (paragrafy): § 1. Anglie a Ježíš Kristus. § 2. Vzor dokonalého mužství. § 3. Hlediska (Points of view). V prvním paragrafu podotýká autor s povděkem, že vzdor odpadu od katolické víry a vzdor rozříštnosti v sekty Anglie si zachovala víru v Ježíše Krista. V minulém století uchvátila sice německá učenost, nizozemská analyse a francouzská skvělost Anglii, ale na konec se Anglie vždy vzpamatovala. Ona neměla ani Strasse ani Renana a bylo-li také v Anglii tak zvané „vyšší kritiky („higher criticism“), byla jaksí vypůjčená a konečně jevila ochotu přijmouti posvátný text bible tak, jak jest a se vším, co obsahuje.

V paragrafu třetím poukazuje autor na rozdíl hlediska svatých Otců a prvotní Církve a některých moderních spisovatelů, jako Renana. Prvotní Církev a svatí Otcové četli Písmo sv. jen ve „Světle, kteréž osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět“. Ale východiskem mnohých moderních

theologů je člověčenství Ježíše Krista, a jejich vývody často zapadnou kdo ví kde. — Celkem Anglie si zachovala víru v božství Ježíše Krista, ale stále roste počet anglických protestantských spisovatelů, hlásících se ke škole, kteréž Bůh jest sice velká skutečnost („a great reality“), kteréž však na zmaření (kenosi) Boha-člověka klade takový důraz, že téměř docela odezírá od jeho božství.

Nadpisy ostatních hlav jsou: II. Všeobecné pozadí („A general background“). Pozadím nazývá autor mládí Pána Ježíše a jeho život od křtu v Jordáně až do vyvolení apoštolů. III. Ježíš Kristus dokonalý v sobě. IV. Ježíš Kristus dokonalý ve svém vztahu k lidem. V. Úhrnný závěr: § 1. Stejnost s lidmi a přece bezhříšnost a pravda. § 2. Všeobecnost („Universality“) v rozumu, soucitu, slově a jednání. § 3. Síla a neodvislost. § 4. Láska k modlitbě („prayerfulness“) a jiné ctnosti. § 5. Láska (o lásce Ježíše Krista k lidem a o lásce k bližnímu, kteréž učil).

Patnáctý svazek má titul: Maria, Matka Boží („Mary, Mother of God“). Autorem je O. R. Vassal-Phillips, C. SS. R.

Není to jistě nahodilé, že tuto knížku napsal redemptorista, neboť v kongregaci nejsvětějšího Vykupitele dosud žije duch sv. Alfonsa, který mimo jiné napsal knihu: „Chvály Panny Marie“, jež byla přeložena snad do všech řečí. Pozoruhodno, že dávno před válkou jiný anglický redemptorista, T. E. Bridgett (Bridžit), vydal knihu: „Our Lady's Dowry“ („Naši Paní Věno“), ve které dokazuje ze starých pramenů, že již ve středověku byla Anglie pro svou oddanost Panně Marii nazývána jejím „věnem“.

Vassal-Phillips pojednává na 85 stránkách ve čtyřech kapitolách: „O Marii, Matce Boží, (její božské mateřství a ustavičné panenství); II. o Marii, Matce Spasitelově; III. o Marii, Matce křesťanů. Nadpis IV. hlavy jest: Maria a její božský Syn. Autor hned udává obsah této hlavy tímto rozdělením: Panna Maria v Betlemě — V Nazaretě, za veřejného života svého božského Syna — Její smrt a slavné nanebevzetí.

Na poslední, 86. stránce v „Doslovu“ (Epilogue) autor stručně vykládá, v čem záleží pravá úcta k Panně Marii, a končí latinským pozdravem: Ave stella matulina. Ave causa nostrae laetitiae. Ave sancta Dei Genetrix (Zdrávas, hvězdo jitřní. Zdrávas, svatá Boží Rodičko).

Zdá se, že autor použil svých kázání o Panně Marii k sestavení tohoto spisu, což by mu ovšem nijak neubíralo na ceně. Máme tu dogmatické učení o panenské Matce Boží a zároveň povzbuzení k její účtě, čerpané namnoze z křesťanské tradice.

Dvacátý první svazek naší sbírky jedná o svátostech a má titul: The Sacramental System. Po česku musíme překládati: „Systém (soustava) svátostí“, ačkoli doslova by to bylo: „Svátostný systém“. Autorem je C. C. Martindale (Mátyndejl), T. J. Prozradíme hned, že P. Martindale je také dobrý povídkář, který r. 1908 ve sbírce: „The St. Nicholas Series“ vydal pěknou povídku o sv. Václavu. Později vydal mimo jiné knížku o evangeliu podle sv. Jana a dvousvazkový životopis slavného spisovatele Bensona.

Proč nazval tento traktát o svátostech „The Sacramental System“, vykládá v třetím odstavci hlavy třetí, kteréž dal tentýž nadpis: „Nazval jsem tuto knížku „The Sacramental System“. To znamená, že Kristus neustanovil svátosti takořka náhodou, nýbrž zásadně, a že nebyly jen tak namátkou vrženy do lůna Církve, nýbrž tvoří spořádanou serii; nejen že v jejich existenci

vládne idea, nýbrž že idea určuje i jejich počet a povahu a dává jim souvislost a jednotu.“

Jak existence svátostí je odůvodněna ideou, vložil autor v hlavě první a druhé, kde ukázal, jak se člověk přibližuje Bohu (hlava I.) a jak Bůh sestupuje k člověku (hlava II.). Člověk není pouhý duch, nýbrž skládá se z duše a těla. Je tedy přirozeno, že používá hmotných věcí, aby se přiblížil Bohu. Podobně Bůh, který je stvořitelem nejen duchů, nýbrž i přírody, zachází s člověkem podle jeho přirozenosti a chce jej spasiti způsobem přiměřeným jeho přirozenosti. Největším toho důkazem je vtělení Syna Božího, důkazem toho jsou také svátosti, kterých vtělený Syn Boží k našemu posvěcení ustanovil.

Čtvrtou hlavou: Theologie svátostí („The Theology of the Sacraments“), kdež autor mluví hlavně o účincích svátostí, by bylo vlastně jeho thema vyčerpáno. Nicméně přidává ještě pátou hlavu, kterou nadepsal: „Recapitulation“, kdež má příležitost přehlédnouti a doplniti probranou látku. Končí povzbuzením: „Používejme svátostí a modleme se za ty, kteří je neznají.“

V třicátém svazečku (90 str.) této sbírky píše Rev. E. J. Mahoney, profesor morálky v koleji sv. Edmunda u Londýna (t. j. v kněžském semináři), o „křesťanském manželství“ („Christian Marriage“). Na titulním listě otiskl citát, latinsky a v anglickém překladě, z Tertullianova traktátu „Ad uxorem“ („Manželce“): „Jak bychom mohli popsati štěstí toho manželství, kterému Církev žehná, které posiluje oběť (eucharistická) a pečeli požehnání?“ Látku probírá v šesti hlavách, které nadepsal: I. Svátost manželství; II. Smlouva manželství; III. Zákony o manželství; IV. Překážky; V. Závazky manželství; VI. Rozluka. Pod každým nadpisem udává obsah hlavy. Patrně, že spis o svátosti manželství s tak jasným rozdělením jest obzvlášť užitečným v naší době, kdy, bohužel, i mnozí katolíci zapomínají na slova Ježíše Krista: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučí“ (Mat. 19, 6).

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

G. Bichlmair, S. J. — **Okultismus und Seelsorge.** Cena S. 3, M 2. — Verlagsanstalt Tyrolia, Innsbruck—Wien—München.

Takovou knihu bychom měli mít i v naší mateřštině. Zabývá se všemi t. zv. okultními úkazy. Jako starostlivý pastýř pátrá po tom, co je příčinou, že spiritismus a jemu podobné nauky nalezají poměrně tolik odezvy u lidu. Prohlíží všechny duchovní projevy dnešní, které s živelní silou prodírají se pouští hmotářství, aby uplatnily v člověku opět jeho duchovní život. Ukazuje knězi, po čem dnešní duše člověka tolik hladově a upozorňuje ho, jakým způsobem má tento hlad ukojiti jedinečnou a nasycující duchovní naukou — katolickou naukou. Kniha je velkou pomůckou pro kněze, jenž často neví, jak se má k okultním naukám stavěti.

P. Marian Schaller.

Karel Lutislav. — **Život dítek Božích.** Promluvy a úvahy o milosti posvěcující a pomáhající. Nákladem Cyrillo-methodějského knihkupectví Gustav Franci v Praze. 8°, 178 stran, Kč 9.50, poštou Kč 10.50.

Kniha pojednává o „jednom potřebném“ — nadpřirozeném životě v milosti posvěcující. Nelze se nadíti obrody náboženského života u nás, dokud nebude každému katolíku zřejma nutnost i důstojnost toho, že má býti dítkem

Božím, Vůdčí ideou kázání i katechesí musí býti hlásání evangelia jakožto radostného poselství dítek Božích.

Eucharistický život rozvíje se jen tam, kde mládež pochopí, že je třeba starati se o udržení a rozmnožení života milosti častým sv. přijímáním, kterého nedocílíme, nepoučíme-li ji dříve o významu, ceně a účincích milosti posvěčující.

Th. C. Fr. Pukl. — **Ať žije Král století!** Nákladem Humana v Letovicích. Cena 15 Kč.

Knížka jest přeložená a obsáhlým výkladem opatřený papežský okružní list „*Quas primas*“ o ustanovení svátku Ježíše Krista Krále. Je velice vkusně vázána. Duchovenstvu, zvláště pak kazatelům bude vítána.

Jaroslav Durych. — **Plížení Německem.** Vydal Ladislav Kuncič, 1926 v Praze.

Svým okem anátoma a ostrým perem zachycuje básník svoje dojmy z cesty po Německu, kam jej vedly zvláštní důvody, které se týkají velkého připraveného již díla. Co by jinému cestovateli ušlo, to jest spisovateli podnětem k duchaplným úvahám. Jest to zajímavé dívati se jeho očima na věci, které už leckdo zná, při nichž mu však nenapadlo učiniti podobné úvahy.

P. Marian Schaller.

Rupert Wickl, S. J. — **Betrachtungen über das Leben der Heiligen.** 655 stran. Celoplátěné S. 9·50, M. 5·80. — Marianischer Verlag Innsbruck.

Knížka je doplňujícím svazkem k dříve už vyšlému trojdílnému dílu od téhož autora: *Ecce Jesus*. V něm spisovatel rozjímal o životě Kristově; nyní přináší ještě rozjímání o uplatňování se života Kristova v životě Svatých.

Dílo se hodí výtečně za rozjímavou knihu nejen pro kněze, ale i pro laiky.

P. Marian Schaller.

Jaroslav Dlouhý, **Katechetické promluvy II. Výklad Desatera.** Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Francl v Praze. 8°, 184 str., Kč 15.—.

Druhý díl katechetických promluv Jaroslava Dlouhého podává výklad desatera Božích přikázání. Jestliže první díl těchto promluv došel obliby a příznivého přijetí jak u kleru kurátního, tak i u katechetů, možno říci bez nadsázky, že druhý díl též plně uspokojí. Autor v tomto cyklu se představuje nejen jako routinovaný homiletik, ale také výborný katecheta, takže po této jeho nové práci každý kněz rád sáhne.

Svatý Cyril a Metoděj, naši apoštolé, patří k největším mužům dějin církve katolické. Náš lid bohužel málo zná své veliké dobrodince. Aby tomuto nedostatku bylo odpomoceno, vydal Exerciční dům v Hlučíně ve sbírce „Životem“ (č. 42.) krátký a levný životopis těchto našich světců. (Cena 50 hal.)

Der Herold des großen Königs. Slavnostní spis k františkánské hře v Erl, 1926. Volksvereins-Verlag M. Gladbach. Cena M. 0·80, S. 1·40.

Vesnice Erl v Tyrolích jest známa svými pašijovými hrami. Spis byl vydán vlastně k jubileu sv. Františka. Avšak i jinak přináší mnoho cenného materiálu pro toho, kdo studuje německé lidové umění, tyrolský venkov a jeho lidové básnické projevy. K spisu je připojeno mnoho fotografií.

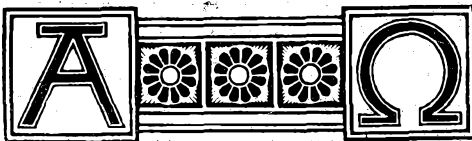
P. Marian Schaller.

A. Radlinger. — **Rabboni, das heißt Meister.** Básně. Vydal Volksvereinsverlag M. Gladbach. Cena M. 3.—.

Básníkem je zde mladý kněz, který hymnickým způsobem a opíraje se o liturgii posvěcuje svůj život Bohu. Úprava jest krásná a taková, aby se knížka mohla vzít s sebou i do kostela.

P. Marian Schaller.

Katolický muž. Aby byl celý život dobrý, musí býti dobrý každý den, každý týden, měsíc a rok, zvláště však poslední jeho hodina. Čeho k tomu potřebí? Mužové nemilují dlouhých výkladů. Takovou stručnou a výstižnou odpověď z pera zkušeného přítele katolických mužů vám podává knížka, která právě vyšla nákladem „Hlasů svatohostýnských“. Při větší objednávce poskytneme slevu.

Na úsvitu nového církevního roku.

Noc minula, den pak se přiblížil“ (Řím. 13, 12). Včera uplynula poslední hodina dlouhé doby milostí, dnes mi zní odevšad vstříc: Advent — příchod, to jest začátek stejně dlouhé doby, stejně velikých milostí. Včera vyzněl církevní rok v ohlášení posledního soudu: „Když uříte všechny věci tyto, vězte, že blízko jest přede dveřmi“ (Mat. 24, 23); dnes volá Spasitel světa v evangeliu: „Pohleďte vzhůru a pozdvihněte hlav svých, neboť blízko jest opět vykoupení vaše“ (Luk. 21, 28), opět začínají dni spásy, nový rok církevní. Jako vlna vlnu stíhá, tak následuje z lidumilné lásky Boží jeden posvátný a posvěcující okamžik za druhým, konec církevního roku splývá se začátkem v jeden nekonečný proud milosrdenství.

Oživující proud tekoucí krajinou! Jeho vody tekou, stále tekou a každý jejich krok znamená pozehnání. Po obou březích kvetoucí luhy a sady, malebné zámky, svědkové zapadlých dob, romantické zříceniny, jlmiz vane ještě duch kdysi šumícího života. Ale snad se běře proud lěz pustinami, jež zřídka oasy oživují, skrývá se v temných údolích. Tu však opět vystupuje v širou rovinu a v jásavé záři slunce odráží jen krásu. — To jest obraz proudu času, církevního roku a jeho účinků: krása, radost, život z něho vyzarují.

V podivuhodné stavbě církevního roku se jeví víc moudrosti a krásy, než pouhý rozum lidský si vymyslíti může. Každá část i celek jsou nejskvělejším důkazem, že Duch Svatý působí v Církvi. Představme si zlatý řetěz, jehož každý článek jest uměle vypracován a s druhým spojen trpytným drahokamem. Podobně, jen ve smyslu vyšším, tvoří umělecký „prst Boží pravice“, Duch Svatý, i nejmenší článek církevního roku, církevní den. Každá hodina jest tu posvěcena.

Když tichá noc kryje zemi, tu vstávají sluhové Páně a posvěcují církevní modlitbou, nadšenými chvalozpěvy hodiny noční; a kolem celé země zní od jednoho choru k druhému: „Vzhůru! Oslavujte Hospodina všichni služebníci Páně. V noci zdvihejte své ruce ke svatyni a oslavujte Hospodina“ (Žalm 133). A sotva se rozednívá, zas je vidíš při práci, jak vroubí zlatem modlitby hodinu první a hodinu třetí a hodinu šestou a hodinu devátou; a když k západu se sklání slunce a večernice začíná kmikotat, tu dokonávají své denní dílo, církevní, liturgický den. Šest takovýchto dnů spojuje jako zářivým démantem neděle, den odpočinku, den Páně. Tak povstává liturgický týden, základní jednotka církevního roku; též o ní pějí nedělní nešpory benediktinského breviáře: „Quam magnificata sunt opera tua, Domine — jak krásná jsou díla tvá, Hospodine! Vše jsi v moudrosti učinil.“

Neděle! Již jméno samo věští klid, teplo, proměnění. Den Páně. O všech dnech pěje žalmista: „Tvůj jest den, a tvá jest noc“ (Ž. 73, 16). Tento den musí býti tedy zvláštním způsobem Jeho, Jemu výhradně zasvěcen. Ano! Vzpomínáme-li po šest dní týdne na tvůrčí činnost Boží a napodobíme-li ji neúnavným lidským tvořením — v den sedmý máme práci odložit a „vejíti v odpočinek Boží“, ve vyšší, božský život. Neděle jest dnem našeho duchovního stvoření, dnem vzkříšení. „lestliže jste povstali s Kristem, hledejte těch věcí, které svrchu jsou, kde jest Kristus, sedě na pravici Boží; o to pečujte, co svrchu jest, ne o to, co jest na zemi“ (Kol. 3. 1), tak slyšíme v první ze všech neděl, na Hod Boží velikonoční.

Pokud jsme na tomto světě, jest srdce naše stále neklidno, jest třeba, bychom stále povstávali. Proto se vrací padesátkrát dvakrát den klidu, den Páně. Ale jako příroda svou činnost úplně vyvíjí a se uklidňuje v ročních dobách, tak moudrost Boží, která „pořádá vše podle míry, čísla a váhy“, vytvořila i církevní období, z nichž každé jest ovládáno jako sluncem jedním z velikých činů Božích ke spáse naší: vánoce se svým obdobím jsou ovládány činem vtělení syna Božího, velikonoce se svým obdobím činem vykoupění světa, letnice se svým obdobím činem vylití Ducha Svatého, založení a řízení Církve svaté. V běhu těchto posvátných ročních dob má v nás uzrátí ovoce vykoupění, božského života a má nám zjednatí pravý klid pro tělo a duši.

Jako dobrotivý Otec nedává Bůh svým dítkám jen toho nejpotřebnějšího, nýbrž přidává v církevních svátcích pravidelně se vracející dny odpočinku a radosti. Tím se střídá práce s posvátným uklidněním duše, čas se proniká myšlenkou na věčnost.

To jest velkolepá stavba církevního roku. Zloba lidská může na ni útočiti, usilovati o to, aby dny Páně a tím i církevní rok zrušila. To se jí nikdy nepodaří; neboť plamenným písmem jest psáno ve hvězdách: „To jsou slavnosti Hospodinovy, jež budete slaviti každou v svůj čas“ (Lev. 23, 4).

Vše to jest však takřka jen zevnějškem stavby. Vstup, uvažuj o tajemstvích, mluv se svatými, jichž během církevního roku s úctou vzpomínáme — venerando reutimus. Všechny city tvého srdce, nejvznešenější tužby tvého ducha zde budou ukojeny.

Svět ve mně a mimo mne hoří, žizní po vědění, žádá stále víc světla. Nuže, v každém církevním roce otevírá Církev knihu knih se vším, co Bůh vykonal velikého „od počátku, kdy Slovo bylo u Boha“, až k počátku, „kdy Bůh stvořil nebe i zemi“, až k počátku, „kdy Ježíš Kristus začal jednat a učit“, až k „Počátku a konci, Prvnímu a Poslednímu“, „který jest hoden otevřítí knihu a rozlámati její pečeti“ (Zjev. 5, 2). „Vezmi a čti,“ tak tě vyzývá každý liturgický den. Snad pláčeš jako věštec palmoský vida zavřenou knihu. Hle, tu přichází jeden ze starců a praví ti: „Neplač!“ (Zjev. 3, 4). Přichází Augustín a Leo a Řehoř Veliký, přichází Basilius a Cyril a Jan Chrysostomus, přichází Isidor a Běda a Tomáš Akvinský — ti všichni přicházejí a mnoho jiných v církevním roce, vykládají ti taje a říkají: „Neplač!“ Kdy vyčerpáš sumu nauky, kterou skytají liturgické texty jednoho církevního roku? Uvaž, že liturgickou zásadou jest, aby se každý týden recitoval v oficiu celý žaltář stopadesátí žalmů, a aby v lekcích během roku se přečetly alespoň úryvky ze všech 73 knih Starého a Nového zákona! Est haustus primus et secundus et tertius — zde možno čerpat jednou, po druhé a bez konce, praví sv. Bernard.

Co duch lidský vytvořil nejkrásnějšího a nejvyššího v poesii a prosě, to zdobí jako diadém z mihotavých perel církevní rok. Jaká náplň lyriky jest v hymnech o stvoření, které se pějí v oficiu všedních dnů nebo v písni sv. Ambrože o kuropění; jaká elegická nálada vane v Stabat Mater a v Dies irae nebo v hymnách Pange lingua a Vexilla regis v době po neděli smrtelné. Slzy dojmutí, nejvroucnější radosti, jásavé vítězoslávy vynucují hymny adventní, vánoční, velikonoční. Chvalozpěvy Gloria, Te Deum a Exultet jsou pravými triumfy poetické prosy, římský kánon mešní, preface a každá z těch krafoučkých orací jsou uměleckými díly podle obsahu i výrazu.

Sleduješ-li rád hluboká tajemství, pojď, poklekni u jesliček, nad nimiž je psáno: Deus et infans est — on jest Bůh a zároveň dítkem

vánoční preface v Gelasiánském sakramentáři), a uvažuj o sloce hymnu vánočního :

„Snížil se lehnout na seno,
ba nepohrdl jeslemi
a trochou mléka sytí se,
jenž nedá ptáku trpět hlad.“

O oktávu vánočním zpívej a rozjímej: „O admirabile commercium — ó podivuhodná záměna. Stvořitel pokolení lidského běře na sebe živé tělo, nezdráhá se narodit se z Panny, přichází nadpřirozeným způsobem byt počat, jako člověk na svět a nám sděluje své božství“ (1. antifona k nešporám). Dítě betlemské, vyspělé v muže, muže bolestí, volá o Velkém pátku: „Bože můj, proč jsi mne opustil,“ a pak zpívá diakon v pašii: „Et inclinato capite emisit spiritum — a skloniv hlavu, svou vypustil ducha,“ a všichni padají na kolena a koří se mlčky. Domyslí, vystihne někdo tajemnou sílu Ducha Svatého, o letnicích ve víchru přisedšího, který prodchnul zkomírající společnost lidskou a ji oživuje, proměňuje a posvěcuje. Nebo nasloucháme-li o svátku Nejsvětější Trojice úzazu sv. Pavla: „Ó hlubokosti bohatství a moudrosti i vědomosti Boží!“ nejsme nuceni stále jen opakovati: „O beata Trinitas — ó blažená Trojice!“ A potom přichází v pořadu „mysterium fidei“ — tajemství víry, Kristus skrytý pod způsobami chleba a vína. „Zde zrak a hmat a cit nás klame, jen sluchem víru jistou nalézáme (Hymnus „Adoro te“). Zde jako při nevyčerpatelem obsahu celého církevního roku nutno vyznati: „Co dát síly můžeš, dáti neotáli — neboť větší jest vši lidské chvály — a slabá proň každá píseň jest“ (Lauda Sion).

V církevním roce se před naším okem rozvíjejí celé dějiny světa a církve, události všech dob a zemí a onen „zástup veliký, který nemohl nikdo sečísti, ze všech pokolení, jazyků a národů“ táhne kolem mne. Národopisná tabulka z první knihy Mojžíšovy, kterou slyšíme v septuagesimě, a rodokmen Kristův, který se čte o půlnoční o vánocích, jsou nejdůležitější genealogie světa; martyrologium, které se zpívá denně při primě, představuje celé církevní dějiny v rázovitých postavách. V adventě slyšíme, jak lidstvo volá po příchodu Spasitelově, vidím neposkvřenou Pannu, Matku nového Adama; o Štědrém dni jsem dojat vzpomínkou na prvního Adama a Evu pramáti. Potom rozmlouvám s novorozeným Spasitelem, potom s jeho hlasateli, apoštoly, s mučedníky prvních století jako s hrdinnými dušemi našich dnů. Augustin v Africe, Anselm v Canterbury, Rosa v Peru, František Xaverský v Japonsku a Číně. Zde čínorodá Terezie,

tam Boha patřící Mechtilda a Gertruda. Zde svatý Benedikt se svými nesčetnými syny a dcerami, tam zazděný reklus. Dnes mi chvátá vsříč třináctiletá Anežka, zítra potkávám stoletého Antonína nebo Romualda. Chudý a bohatý, učený a neučený — o všech mi vypravuje můj církevní rok.

Těž krásy a uměleckých požitků mi posvátný rok neupírá. Často mne volá do chrámu Páně. A v těch našich chrámech najdeš museum a galerii, koncert a posvátné divadlo s repertoirem stále se měnícím. Každý den volný vstup. A církev svatá se zdobí jako matka, aby se svým dítkám líbila, dnes zářícím zlatem, zítra nachem vroucí lásky, potom fialovou barvou tichého šěstí a radostné naděje. Příroda vstupuje i do svatyně, a Církev vychází ven do přírody a doprovází svého Boha-Krále ve slávě kvetoucími nivami a sady. Modlíba se mění v píseň, i kov se dostává srdce a vše zní a pěje dohromady v jásoť: „Ó Hospodine, Bože náš, jak podivuhodné jest tvé jméno na veškeré zemi“ a „Jak libezní jsou stánkové tvoji, ó Pane!“

V církevním roce nezůstává žádný cit, žádné hnutí lidského srdce bez ozvěny. Plane mi srdce láskou, pak si ji vyzpívám v milostných písních Snoubenci mé duše, mé nebeské Královně; zmírá-li slastnou touhou, vdechám ji v náladu adventu. Láska dítky pláče v jesličkách, láska přítele u hrobu Lazarova, láska sebe obětujícího muže a otce umírá na kříži.

Jsem-li bolestně naladěn i tu se chvěje stejná struna v posvátných dobách. Církev svatá se odívá v roucho fialové, nejásá již v Gloria, odstraňuje s oltářů květiny, přikazuje, aby umlkly varhany. A když srdce jest žalem úplně sevřeno, tu se nám ukazuje v černém rouchu vdovy, nařiká s Jeremiášem, padá v němém bolu před stupni oliářními na tvář, pláče se mnou u otevřeného hrobu.

Ale konečně zní ve všem přec jen i tón radosti. V každé době adventní a postní máme neděli „Gaudete“ a „Laetare“ a fialová barva ustupuje růžové. A když o Dušičkách stojíme se zaroseným okem u rovů našich rodičů, příbuzných a přátel, tu začíná Církev noční vigilie v oficiu za zemřelé: „Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus — Králi, kterému vše žije, pojdte, klaňejme se!“ a nešpory za zemřelé zakončuje: „Já jsem vzkříšení a život!“ Jako zvon má jeden čistý hlavní tón, tak v církevním roce jest všecko zladěno v radost, od nevinné radosti maličkých, kteří s napětím očekávají dárky sv. Mikuláše, jesličky nebo vánoční stromek, až po radost křesťanské rodiny, která se srdečnou veselostí slaví v kruhu příbuzných a známých svátky, od radostí duší Bohem uchvácených, které den co den

prožívají obsah a nálady liturgického roku, až konečně po radost světa, který nemůže nikdy odloučit své zábavy od roku církevního, od posvícení, Silvestra, masopustu, poutí a svátků.

Nyní jsme dostoupili vrcholu a zříme církevní rok, jako vidět svatý Jan u zjevení onen nebeský Sion a v něm nebeskou liturgii, svatbu Beránkovu, v stále se opakujícím a nikdy nekončícím jásohu. Hymnus k jitřním chválám Posvěcení chrámu tuto vidinu tak úchvatně vyslovuje:

Omnis illa Deo sacra	Celé ono Bohu svaté,
Et dilecta civitas,	milované město jest
Plena modulis in laude,	plno melodií chvály,
Et canore iubilo	jasavého prozpěvu,
Trinum Deum Unicumque	trojiho a jediného,
Cum ferore praedicat.	Boha hlásá horlivě.

A právě proto ještě něco schází, musíme volati dále s oním hymnem: „Hoc in tempo, summe Deus, exoratus adveni. — V tomto chrámě, Svrchovaný-Bože, k naší prosbě přijd!“

Krásná stavba církevního roku, hluboký obsah, vzlet poesie a vybrané prosy, památné události a vynikající postavy, barvy, hudba, zpěv, radost, touha, dojmy — to vše ještě nestačí a možno najíti snad i jinde. Do tohoto velkolepého chrámu musíme uvést — Boha. Duši církevního roku katolického jest jen Duch Boží, který jím vane, jest milost Boží, která každé tajemství a každý úkon liturgický oživuje, aby pak i slavícím je život dávati mohli. Co v roce církevním slavíme, to nejsou jen historické vzpomínky, to nejsou ani pouze vznešené vzory a pohnutky pro mravní jednání, ne, to jest jakési tajuplné opakování a zpřítomnění těch událostí a osobností, které jsou předmětem té které církevní slavnosti. A s nimi se otevírají nadpřirozené zdroje milostí s neomylnou jistotou — *ex opere operato* — a určitě vyhraněným obsahem — *gratia specialis* — v liturgii svátostné, jaksi nepřimo pro spojení i veškeré ostatní liturgie s eucharistií a s účinky méně vyhraněnými — jakási milost každému liturgickému konání zvlášť odpovídající. Jako paprsek sluneční jest jeden a rozkládá se v duhu barev, jako jeho teplo budí život v nejrozmanitějších stupních a odrůdách, tak jest snad možno, že také každé tajemství, každá církevní slavnost, liturgický úkon udělují milost od milostí jiných dnů a jiných obřadů rozličnou. Církevní modlitby se zdají tomuto pojetí liturgie nasvědčovati.

Tak sním a rozjímám na úsvitě první neděle adventní o našem církevním roce, jeho podivuhodné stavbě, jeho kráse, jeho obsahu,

jeho milostech, jimiž dovede uspokojit tělo i duši. Žádný matematik a žádný astronom si nevymyslí církevní rok, liturgické svátky nedovede vytvořit žádný vladař nebo stát, ať mají k službám meč a zákony. Stát může dáti nanejvýš prázdniny, to jest tedy dny prázdné. Duchovním obsahem a pravou radostí jich nemůže naplniti. To dovede jen Církev.

Avšak krása a radost nového církevního roku vzkvétá jenom na hrobě končícího. To jest vážná myšlenka. Počínající svatý rok nám nemá zprostředkovat jen příjemný klid, poutavé vzpomínky a estetické požitky, nemá se podobatí pouhé procházce v krásné krajině, zábavné plavbě na proudu času. Po proudu posvátných dob není návratu, stále se jede jen po vodě. Kdy zaústí tedy pro mne tento proud v oceánu věčnosti? Jako o poslední neděli po Svatém Duchu, tak i o první neděli adventní nás upomíná Spasitelem v evangeliu na tento přechod času ve věčnost. Ano, převést čas ve věčnost, to jest nejhlubší myšlenkou a posledním účelem církevního roku. Každý den, každý okamžik v tom novém roce má být proměněn ve věčnost. V liturgických modlitbách, symbolech a obřadech, které se mění podle církevních dob, máme vidět činnost Boží v čase, jejichž účelem jest, aby nás oprošťovaly víc a více od konečných věcí a uváděly nás v oblast božskou a v konečné proměnění. Svatí, které během církevního roku slavíme, nás pozdravují z věčnosti a kladou nám na srdce: „Potuerunt hi et hae, cur non tu — Ti a oni, mužové a ženy to dovedli, proč ne ty?“

Ale stěžejním bodem, kolem něhož se pohybuje celý církevní rok, který dodává liturgickým konům obsah a život, jest Ježíš Kristus. Ježíš Kristus jest středem časů, minulost jej očekávala, přítomnost a budoucnost na něm spočívají. Vykoupení jest pro lidstvo nejdůležitější událostí a největším dobrodiním, jejichž význam se nedá s ničím porovnat. Proto jest přiměřeno, abychom slavili jednotlivé momenty našeho vykoupení, jeho vývoj a vzestup ve spojení s životem Kristovým; tak žijí Církev a církevní rok s Ním a v Ném. Každý církevní rok nám předvádí Krista jako dítě a muže, trpícího a umírajícího, vzkříšeného a oslaveného.

Naši úlohou pak jest sledovat tento vývoj v církevním roce a opakovat jej na všech stupních života v nás samých, aby Kristus víc a více v nás byl vytvářen, tak abychom nežili již my, nýbrž živ v nás byl Kristus. Vždyť být křesťanem, znamená být jiným Kristem. Proto se musíme státí dítkami, neboť „nebudete-li jako dítky, nevejdete do království Božího“. Musíme „utíkat, pokud nám světlo života svítí“, mu-

síme růstí „až k plnosti věku Kristova“. Musíme trpět: „Vezmi kříž svůj na sebe a následuj mne,“ a „blahoslavení truchlící a trpící, neboť jejich jest království nebeské“. Musíme „odumřítí hříchu s Kristem“, neboť „kdo chce duši svou zachrániti, ztratí ji“. Pak ale „s Kristem též povstaneme a s ním budeme oslaveni“.

Církev svažá se modlí v jedné oraci, že máme oslavováním církevních svátků pokračovali — celebrando proficimus, a jindy zase, že naším pokrokem svátky nejlépe oslavíme — proficiendo celebra-mus. Církevní rok nám nebuď jako kruhovitá dráha na stejné ploše ležící, nýbrž jako větvené schody, po kterých se vracíme sice vždy k začátečnímu směru, ale přes to stále výš vystupujeme. „O nejvyšších slavnostech, praví Tomáš Kempenský, mají naše zbožná cvičení nabýti vždy nového života; naše předsevzetí máme vždy od jednoho svátku k druhému tak si učiniti, jako kdybychom příští svátek nekonali již na zemi, nýbrž v nebi a tam věčné svátky spoluslaviti směli“ (Násled. Krista I, 19).

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Vojín Kristův.

(K svátku sv. Martina, bisk. vyzn., 11. listopad.)

Je měsíc dušičkový. Venku zachmuřeno, obloha neproniknutelná. Marně vyhlížíš po celé dni, zda nezasvilne teplé, zářivé slunko. Totam je hýřivé parno léta. Všude upírá na tě pozdní jeseň svoje zamžené oči, rozpíná svoji studenou náruč, aby se tě zmocnila a s tebou si zahrála jako s vadlým listím, jež rozestlala kolem.

Dušičková nálada — říkáme. A není v přírodě příhodnější doby, jež by důrazněji připomněla osud společný všemu tvorstvu: Memento mori! Pamatuj na smrt! A ruka Páně, jež dle slov žalmisty „sype mlhu jako popel“ — Nebulam sicut cinerem spargit, Ps. 147, 16, vyzývá také tímto jemně naznačeným popelcem k uvážení pravdy z ověčených hrobů hlasitě znějící: Pomni, člověče, že „prach jsi a v prach se navrátíš“ (Gen. 3, 19).

Člověk nerad slyší tyto kazatele a skoro toužebně vzhlíží k nebi, až hebké vločky sněhové přikryjí temný obraz umírání bílým závojem.

Obrazná řeč lidu má pro první sních zvláštní výraz: „Sv. Martin přijíždí na bílém koni,“ ať se den, kdy padá první sníh, se svátkem světce — 11. listopadu — shoduje nebo ne.

A na otázkou, odkud to rčení, proč se svatý biskup obyčejně znázorňuje jako mladý vojín na koni, vypravuje každé dítko s patrným zájmem: Sv. Martin byl římským vojínem. Jeho otec, vysoký důstojník, si přál, aby jediný syn jeho si také zvolil stav vojenský. Ale Martin cítil touhu po životě ušlechtlejším, o jakém slyšel mluvit ve shromáždění katechumenů kněze křesťanské. Bylť totiž dosud jako jeho rodiče pohanem. Otec nedbal přání svého syna a dal jej, patnáctiletého jinocha, zařadit mezi císařské jezdce. Byl tedy vojínem a sice vzorným. Představení si ho vážili, všichni kamarádi ho měli rádi.

Jednoho zimního dne se vracel sám ze cvičení do města Amiensu. U brány městské se však náhle zastavuje. Před ním na zemi sedí schoulen žebrák. Třese se zimou a vztahuje k němu hubené ruce o almužnu. Sv. Martin postřehne okamžitě krajní bídu ubožákovu. Pod vojenským kabátcem bije soucitné, šlechetné srdce. Ale marně hledá peněz ve svém sáčku; je prázdný. Vojenský žold je nepatrný a pak — je již v rukou chudiny. Vzpomíná, uvažuje, zdali by přece nemohl trpícímu pomoci. Najednou rozjasní se zachmuřené čelo; láska je vynalézavá. Tasí meč a rozděljuje svůj vlastní, veliký vojenský plášť — kus to látky obdélníkového tvaru. A s blaženým úsměvem podává oddělenou část pláště právě srdečně: „Nemám peněz; vezmi

si kus mého pláště, ať se aspoň zahřeješ," a ujíždí rychle. Nemyslí na to, co řeknou ostatní vojínové jeho úboru. Je šťasten, že zase zmírnil jednu bolest; teplý pohled obdarovaného žebráka mu vše nahrazuje — —

Tímto šlechetným skutkem hrdinné lásky k bližnímu získal si sv. Martin lásku všech věřících a to v takové míře, že právě tento výjev stal se význačným pro jeho osobnost. V představě lidu žije sv. Martin pouze jako svatý voják; že byl biskupem, to se přehlídí nebo se ani neví.

Ovšem nemálo přispěli k tomu též umělci, již znázorňující světce, volili obyčejně z jeho života onen děj; mladičký jezdec ve zbroji, dělící se s chudásem o svůj vojenský plášť je lepším uměleckým námětem než biskup, jenž koná skutky milosrdenství.

Zajímavou je malá episodka, již zachytil Petr Kopřiva ve svém „Kalendáři pro mrtvé a živé duše“ (ročník III., str. 519):

V jedné obci s filiálním kostelíkem měli obraz sv. Martina velmi zchátralý. I žádali svého faráře, aby jim pořídil nový obraz, na nějž se osadníci sami složili. Farář jel do Prahy a obraz u jednoho z nejlepších umělců objednal. Hotový obraz sv. biskupa byl zaslán a na své místo postaven. Farář se nadál radostného překvapení svých osadníků, avšak zmýlil se. „To není sv. Martin — reptal lid — není na koni.“

Počínání to si psychologicky lehkou vysvětlíme. Otec, živitel rodiny, musí do války; mladý muž opouští na čas svůj domov k vojenskému cvičení; jinoch je odveden a má nastoupiti vojenskou službu: matky ženy, nevěsty vzpomínají denně vzdálených, někdy s trapnou obavou, kdy se jim vrátí — a rády se zastavují na Zdravas u obrazu svatého vojína, jenž sám radosti i svízele života vojenského poznal. S důvěrou doporučují své vojíny jeho ochraně, kdežto obraz biskupa — ať zdobí svatozář jeho hlavu — v takových chvílích jich neupoutá, ani nevyzve, aby se o jeho přímluvu ucházely. Vojín stojí blíž lidu než biskup, jako by měl lepší porozumění pro jeho starosti a obavy nežli pastýř duší.

A přece v tomto případě je voják na koni a světec v ornátu biskupském jedna, táž osobnost, ta samá veliká duše na různém stupni svého vývoje, na rozličných stanicích své pozemské poutě.

„Podivuhodný jest Bůh ve Svatých svých.“¹⁾ Syn pohanského římského plukovníka, s deseti lety katechumen, s 15 lety voják u římské

¹⁾ „Mirabilis Deus in sanctis suis“ Ps. 67. 36. Vlastně zní překlad ve svatých (příbytcích) svých; liturgie překládá volně v hořejším smyslu.

jízdy, s 20 lety žák svatého biskupa Hilaria v Poitiers, mladý misionář ve své vlasti, poustevník, zakladatel kláštera Ligugé — prvního v nynější Francii a jednoho z nejstarších na západě vůbec — konečně

Vyobrazení ke článku Vojín Kristův.

biskup v habitu mnišském a apoštol Galie: to jsou význačnější body dráhy od Prozřetelnosti této duši vytknuté, na níž měla k dokonalosti dospěti a také ku svatosti dospěla.

Půvabný je obraz světce vojína, ale krásnější alespoň pro oko Boží a pro duše hluboké obraz svatého biskupa, vojína Kristova

v plnějším slova smyslu. Pozemský král vyžaduje od svého vojína pouze zevnější poslušnost, a věrnost zpečetěnou — je-li toho třeba i krví; ale do jeho nitra nezasahuje. Kdežto Kristus-Král chce všechno, ovládá celou bytost svého vojína: skutky, slova, myšlenky a přání, každé hnutí srdce.

A takovým dokonalým vojínem Kristovým byl sv. Martin. Nezapřel svoji vojenskou krev; dal nejdříve císaři, co bylo císařovo. Potom ale s celou rozhodností věnoval Kristu své schopnosti, svoji sílu, celou bytost jemu zasvětil. Jeho vítězné výpravy nebyly označeny spáleništěm, zříceninami, jeho vavříny nebyly získány za cenu tisíce zmařených životů lidských, potoky slzí a krve... Vztyčoval prapor Kristův na spálených oltářích pohanských, nad zřícenými modlami bésův; zástupy nesčetné vyrval z krutého otroctví ďáblova a podrobil sladké vládě svého Pána. Tisícům bludařských prisciliánů otevřel svoji přimlouvou u císaře Valentiniána dveře vězení a tím též k pravému ovčinci Kristovu. Ty nejlepší ze svých známých a přátel získal svým slovem a příkladem k podobnému životu, jaký vedl sám: pro život klášterní.

To vše podával chabřý vojín jako válečnou kořist svému Pánu. Ale nejlépe a nejdokonaleji podmanil mu svoje vlastní srdce, takže mohl se sv. Pavlem o sobě říci: „S Kristem ukřižován jsem; žiji pak nikoli více já, nýbrž žije ve mně Kristus.“ Gal. 2, 20. Nevyjádřil se sám o sobě, zato jiní to pozorovali, kteří se s ním denně stýkali. Sulpicius, jeho svatý přítel a životopisec, napsal o něm krásná slova: „Nikdo neviděl jej rozhněvaného aneb rozčileného, nikdy veselého. Vždy byl stejným, stejně zářila z něho tatáž radost v Bohu, jakoby světu tomu ani nenáležel. Přes jeho rty nepřešlo nic než Kristus, v srdci jeho nebylo nic než zbožnost, pokoj a lichoř.“

V celém lesku svatosti zazářila veliká duše světce v poslední dny svého pobytu v údolí slz. Bylo to v listopadu r. 397 nebo 400. Sv. Martin cítil již blízký konec svého žití. Ale povinnost volala; měl urovnati povstálý spor v Candé, nejzazší farnosti svého biskupství. A věrný bojovník Kristův neznal ohledu na sebe. V průvodu svých mnichů, jako obyčejně konával, vydal se na dalekou cestu. Byla to jeho poslední. Svým mírným způsobem zjednal klid a spokojenost mezi svými svěřenci. Jeho síly však byly náhle vyčerpány. Ulehl, aby více nevstal. Žáků jeho zmocnilo se zděšení, nebyli na tu ránu připraveni. S nářkem a se slzami v oku obklopili toho, jenž jim byl otcem, vůdcem, ochráncem. „Otče, proč nás opouštíš? Komu nás bezútešně zanecháš? Draví vlci se vrhnou na stáde tvé. Kdo bude po smrti pastýře nás chrániti před jejich zuby? My víme sice, že duše tvá touží po Kristu, ale od-

měna tvoje je ti jista a nebude oddálením zmenšena; smiluj se však nad námi, jež opouštíš.“ Tak hořekovali zarmoucení průvodci jeho.

Poslední útok na veliké srdce Martinovo a sice z neočekávané strany. Na jedné straně Kristus, touha jeho srdce — na druhé straně opuštěné, bezradné ovečky. Komu má vyhovět, kam se rozhodnouti? Kdyby tak se mohl rozdělit, jako kdysi rozpůlil svůj vojenský plášť a nebo se zdvojnásobili, aby i Kristu i svěřeným duším podal srdce celé! Hrdinný vojín poslouchá do posledního dechu. A sv. Martin čeká rozhodnutí od pána, vyprošuje si povel. Nemyslí na sebe, svoje přání, zná jen vůli svého Krista-Krále. A jeho rty šeptají modlitbu krásnou a ryzí, nejhlubší ohlas jeho nezištného nitra: „Pane, jsem-li ještě lidu tvému nezbytným, nezdráhám se pracovati; buď vůle tvá.“ Jinými slovy: chci ještě déle snášet svízele boje, chopím se znovu chabými údy zbraně z rukou padající, tobě platí moje poslední úder srdce. Rozkaž jen, zjev mi svoji vůli! Slyšel kdo smrtelníka tak mluvit? Pravidelně tak lidé neumírají. Buď živelní touha po životě nebo touha po smrti — vlastně nedočkavá žádost svrhnutí se sebe nesnesitelné břímě života — to plnívá duši v posledních chvílích. Jen největší duše, jako sv. Terezie svým: „Non mori, sed pati“ — Neumřítí, ale trpětí, dospěli k tak hrdinné odevzdanosti se do vůle Boží vlastně splnutí s ní.

Sv. Martin prosil o rozkaz; Pán velel. Ne k novým bojům, nýbrž ku skončení boje, k zaslouženému odpočinku. Nemoc pokračovala rychle, sil očividně ubývalo. Naděje na zachránění drahého života nebylo, aspoň ulehčítí chtěli nemocnému.

Ležel na tvrdé zemi — pravý vojín neumírá na měkkém loži — popel a žíněnka, výraz křesťanské kajícího, jediným ulehčením těla. Zrak hledal stále nebe, ústa nepřestávala posílati vzhůru žhavé pozdravy. Chtěli jej obrátit, aby aspoň změněnou polohou sobě ulehčil. Nato on mírně: „Nechte mne, bratři, raději patřítí k nebi nežli na zemi aby odcházející duše měla již směr k Pánu.“

Vtom upozoruje umírající svého úhlavního nepřítele, ďábla. Naposledy se pokouší tuto duši v posledním rozhodujícím okamžiku přivést k pádu a nebo alespoň ji uvést v neklid a zmatek. Sv. Martin však zná dostatečně úskočnost a zlobu protivníkovu. Klidně ho odbývá: „Co tu stojíš, krvelačná obludo. Na mne nic nenajdeš. Abrahamův klín mne brzy přijme.“ A po tomto posledním šťastném boji vypustil ducha. Jeho veliké srdce přestalo bít; duše však vnesla se k nebi co vítězný vojevůdce po slavně skončeném boji . . .

Chceš jednou podobně umírat? Bojuj věrně jen a vytrvej pod praporem Kristovým. Svět je pln otroků. Plazivě se shrbenou šijí poslouchají svých tvrdých pánů: zlata, břichu, nízkých chlíčů, satana. Znáš je, vidíš, jak silou dravého proudu vše s sebou strhují, co proti nim se vzepře, pozoruješ děsný, nerovný ten boj — a nebo se necháš proudem unášet, ukolébán jednotvárným vlnobitím, jež po kapkách jen plní plující tvůj člun? Jsi-li vojínem Kristovým, pak musíš cítit náraz světa. Každý na své místo, jak vykázal mu Pán! A nereptej, když postavil tě samotného proti přesile, na posici ztracenou — snad chrániš bratry odpočívající v rezervě. Snad závisí od věrnosti tvé spása mnohých duší. Neohlížej se po jiných, jimž jiný úkol těžký svěřen — na venek však vábivý a lehký. Na Krista-Krále hled' a jeho rozkaz povždy plň! Pak shledáme se jistě všichni zase, až zazní nebes polnic hlas a skončí všecken boj!

Emauzy.

P. Majolub Klanc.

Dogma, liturgie, život.

Základní chyba askese naší doby spočívá v tom, že pravý smysl Mše svaté jest příliš málo znám, proto nemůže tato též na život křesťanský v té míře působiti, jak by se vlastně vzhledem k jejímu centrálnímu stanovisku slušelo. Užívá se jí konečně co prostředku k hromadění zásluh, zbavení se trestů za hříchy a k pomoci duším v očistci. Na to však, že vlastní účel mše sv. je bohopocta dle vzoru našeho Spasitele, bohoslužba modlitby a bohoslužba života, myslí málokdo. Od tohoto základního nedostatku nebude odpomoženo ani společnou mší sv., t. zv. missa recitata. Tato jest dobrá a bylo by si jen přát, aby se více a více vžila, neboť jest výborným prostředkem k tomu, aby si laxní věřící uvědomili, že mše sv. není toliko záležitostí každe, nýbrž i celé obce. Věřící se jí učí, jakým způsobem třeba býti při svaté oběti přítomen. Avšak pouhé mechanické spolumodlení posvátných textů není ještě vše. Spočátku není snad ani žádoucné, aby se věřící modlili vše spolu, ježto by pozornost toho, který není ještě úplně obeznámen s mešní knihou, mohla býti právě od podstatného odpoutána. Hlavní věcí jest, aby člověk sledoval pozorně svatý úkon a aby byl některými základními myšlenkami prodchnut. V posled-

ním našem článku jsme viděli, že věřící mají právě v okamžiku proměňování projevíti dle příkladu přítomného Spasitele ochotu úplného odevzdání se do vůle Boží a že v přijímání při mši sv., kterou spolu slaví, mají čerpatí sílu k uskutečnění tohoto smyslu během dne; dnešní náš článek má ukázati, jakými myšlenkami má se věřící v průběhu mše sv. zabývatí.

Máme si vždy jasně uvědomiti, že mše sv. jest nejpřednějším uskutečněním *ctnosti bohopocty, že se tedy přináší v první řadě ke cti a oslavě Trojjediného Boha. Vždyť ona jest přece opětování oběti na kříži, kterou Spasitel přinesl v první řadě k oslavení svého nebeského Otce. A aby měla jeho snoubenka, Církev sv., Boha důstojnou obětí, pozůstavil jí obětí kříže ve způsobě mše sv. Pravá bohopocta nemůže míti ničeho společného s hříchem, proto máme si býti vědomi při stupňové modlitbě naší hříšnosti. Tento pocit své hříšnosti může člověk míti i kdyby byl jen jedinkráte v životě urazil Boha, svého Pána, sebe menším hříchem, ba i jednoduše z toho důvodu, že přísluší k potomstvu Adamovu. Tento pocit nesmí však působiti lísnivě nebo rušiti naši radost, především nesmí nám však zabraňovati v účasti svatých tajemství. Proto vystupuje kněz po stupňových modlitbách pln důvěry po stupních oltáře. Oltář znázorňuje Krista. O Krista opírá se celá naše důvěra, a sice o člověčenství Kristovo. Kristus, co člověk jest naším prostředníkem u Otce. Tím může býti jedině proto, že jest zároveň Bohem. Všichni ostatní prostředníci, svatí v nebesích, nevyjímaje ani nejblahoslavenější Panny a Matky Boží Marie, mohou býti prostředníky toliko skrze Krista, ba oni jsou takřka na jeho prostřednictví odkázáni, nevyjímaje opět ani nejblahoslavenější Panny. Ano, je možno zcela dobře říci, čím světlejší kdo jest, tím více jest odkázán na Krista Ježíše, jediného prostředníka u Otce. Toto jediné prostřednictví Ježíše Krista, toto odkázání býti na něho, máme si při mši svaté právě opět uvědomiti. Čím více si toho uvědomíme, tím spíše budeme se cítiti šťastnými a radostnými dítkami Božími, přese všechny naše slabosti a lidské nedokonalosti. Nedoť my nemůžeme dosti hluboce pojmuti toto prostřednictví Kristovo. Dle nauky sv. Pavla jsou pokřtění jedno s Kristem, tvoří spolu jediný tajuplný organismus, jehož hlavou Kristus jest. Tak mohou, jsouce ke Kristu příslušní, jsouce jedno s ním a něco z něho, s odvahou a plnou důvěrou předstoupiti před nebeského Otce, který v nich spatřuje svého Syna. Tak má nás zachvátiti veliká důvěra a radost, když spolu s knězem vystupujeme v duchu k oltáři, jinými slovy: máme si býti vědomi našeho jedno býti s Kristem. S radostným a nadšeným srdcem proto mod-

líme se chvalozpěv Gloria in excelsis Deo — Sláva na výsostech Bohu.

V epištole a evangeliu poučuje nás Duch Svatý sám o onom-
vznešeném, jež se při mši sv. odehrává, o velikosti, svatosti a neko-
nečnosti Boží, o nepatrnosti, slabosti a hříšnosti člověka, kdyby byl
na sebe sama odkázán, s důstojností, kterou člověk dosahuje příslušností
ku Kristu. Lidské kázání má státi úplně ve službách tohoto božského
slova, má sloužiti k jeho vysvětlení, má tedy sloužící posřavení v dvojím
smyslu: jednak, že má toliko vysvětlovati slovo Boží, jež jest obsaže-
no v epištole a evangeliu, jednak, že má připraviti cesty milosti, která
nám bude nabídnuta v oběti a sv. svátostech. To jest asi tak základní
přednost liturgického způsobu života, že neposkytuje pouhé nauky,
nýbrž nauky a milosti, nauky ve službách milosti. S celým srdcem
přiznává se křesřan k této nauce v Credo.

Nyní následuje první hlavní díl mše sv., obětování. Musíme si
ovšem zůstati vědomi, mluvíme-li o hlavních dílech mše sv., ku kterým
počítáme: obětování, proměňování a sv. přijímání, že nemají všechny
tři též význam. Proměňování jest podstatnou částí celé mše sv., též
sv. přijímání jest integrující částí. Obětování jest spíše přípravou.
Máme si tu uvědomiti, že vše stvořené jest zde jedině k oslavě Stvo-
řitele, ano, že nejvyšší dokonalosti dosáhne stvořené, smí-li se ve
službě Stvořitelově úplně strávití. Dále máme si při obětování uvědo-
miti, že bychom sami měli býti obětními dary, že podobně jako tyto
proměněny budou v Tělo a Krev Kristovu, i my mocí mše sv. máme
se státi jedno s Kristem a tím též důstojnou obětí Trojjediného Boha.
Též na naši povinnost, starali se o výživu služebníků oltáře, měli bychom
se rozpomenouti při obětování.

Důrazně připomíná se nám naše životní úloha, oslavovati Troj-
jediného Boha v Kristu a skrze Krista v prefaci, jež jest slavnostním
úvodem k vlastnímu úkonu mše sv. k proměňování.

Mezi kánonem mše sv. máme především mysliti na článek víry
o obcování svätých. Křtem svätým jsme my všichni v Kristu Ježíši
pokřtěni v Krista vrozeni. Tím však jsme též mezi sebou spjati a tato
soudružnost nepřestává smrtí. Obcování svätých uzavírá svaté v nebi
a duše v očistci. Úlohou dobře porozuměného hnutí liturgického bude
uvésti nám v paměř obzvláště dogma o obcování svätých. V nadpři-
rozeném řádu dle svobodné vůle Boží nepředstupuje jedinec před
Boha, nýbrž obec. Tento duch společenství neztenčuje nikterak práva
jednotlivé osobnosti, naopak, čím více člověk vchází do společenství,
tím více stává se též plnohodnotnou osobností. Jaké nádherné osob-

nosti byli přece naši světci, jak zasáhli do dějin lidstva, celým periodám časovým vtiskli svou rázovitost! Na jiném místě naskytne se nám ještě jednou příležitost vylíčit požehnání, které by mohlo vzejíti z pomoci liturgie hlouběji pojatého života společenství.

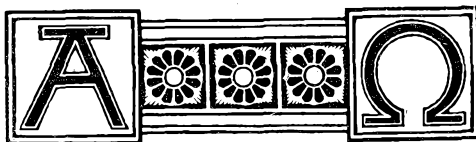
O vrcholném bodu mše sv., o proměňování a jeho doplnění ve sv. přijímání, psali jsme již v posledním čísle, a vždy znovu se budeme museti k němu vraceti.

Dnes jen ještě několik slov o přechodu mezi proměňováním a sv. přijímáním, o modlitbě Páně: Pater noster — Otče náš. Modlitba Páně uvádí podle většiny vykladačů mše sv. do třetího hlavního dílu mše sv. Nazývá se proto též stolní modlitbou k nebeské hostině. S velikou moudrostí vřadila Církev sv. modlitbu Páně do přesvaté oběti. Má to býti nejdražší modlitba každého křesťana, jednak, že pochází ze samotných úst Božského Spasitele, jednak, že jest posvěcena užíváním milionů a milionů svatých duší, jichž byla zamilovanou modlitbou, a posléze že jest netoliko modlitbou, ale i naukou. Jest to krátký souhrn — compendium dogmatické a liturgické životosprávy: Čiň dobré a vystříhej se zlého. Čiň dobré, citě se šťastným dítkem Božím, údem svaté rodiny dítek Božích. Žij jako dítko Boží, tak aby život tvůj byl oslavou Boha a tak dobyl též sobě samému štěstí, věrně plně vůli Boží s jeho pomocí (1.—4. prosba). Tím přemůžeš zlé samo sebou. Hřích, pokušení a časná navštívení nebudou ti moci škoditi (5.—7. prosba).

Tak jest modlitba Páně též nejsnazším prostředkem, jímž životní síly mše sv. možno vnést do všedního života. O tom však příště více.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Pod modrým nebem Itálie.

(Obrázky z cesty.)

(Pokračování)

Dobře jsem udělal, že jsem jel elektrickou drahou do Padovy a ne železnici. Široké a vzdušné vozy byly velice pohodlné. Cesta vedla podél kanálu a podél silnice. Mohl jsem v pohodlí pozorovati kolem mihající se život. Jenom lokomotiva neustále pískala. Myslím, že to nebylo ani tak pro výstrahu chodcům, jako spíše pro zábavu strojvůdce. No, dopřál jsem mu toho. Každý se baví po svém.

Na šedých stěnách stavení jsem často spatřil v silných černých konturách vymalovanou hlavu Mussoliniho. Jelikož byla jedna jak druhá, usoudil jsem, že to byl asi gumový otisk. Pod tím obyčejně provolávání slávy „vévodovi“ (il Duce), jak jej krátce nazývají. Aby snad někdo se neopovážil na tomto veřejném portrétu představitele nynější Itálie zkoušet svoje karikaturní umění, byl často hned vedle připojen další otisk — kyj a při něm slova „Chi tocca“ — kterýžto hieroglyf se slovy převeden do srozumitelné češtiny znamená: kdo se toho opováží dotknouti, ten dostane klackem. Myslel jsem si však, že by klukům mělo přece jen napadnouti přidělati portrétu alespoň vilémovské vousy. Jistě, že by se to dobře vyjímalo — a tak hrozně to láká! V každém případě měl by při činu dopadený opovážlivec svou duši hodně blízko úst svých.

* * *

Dojíždíme do Padovy. Blízko konečné stanice možno podle praporků rozeznati místo veletrhu. Srdce mé však musí mítí předtím ukojeno jiné přání — musím nejprve k sv. Antonínu, nebo, jak se zde prostě říká, „il Santo — Svatý“.

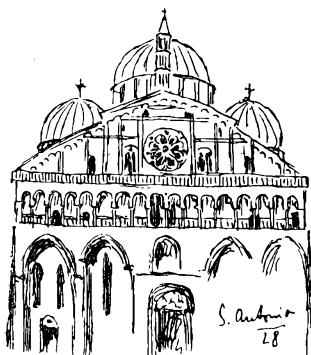
Město má už hodně staré dějiny. Za starého Říma bylo velice bohatým městem a jmenovalo se Patavium. Chlubí se, že bylo kolébkou slavného dějepisce Tita Livia. Hlavního lesku se mu však dostalo, když na počátku třináctého století zde byla založena universita. Zvláště vynikala fakulta právnická a medicinská. Byli zde znamenití učitelé universitní, kteří k sobě lákali celá mračna studentů, takže těchto bylo často 20.000. Zde učil sv. Tomáš Akvinský, Galilei i Morgagni. Zde skončil svůj rušný život Petrarca. Sem přišel Dante, umělci Giotto, Mantegna a Donatello.

Úzké uličky města s častými podloubími ještě dnes prokazují, že se zde dalo pěkně disputovat a zavádět učené hovory. Kanál, jenž:

se prolitá městem, a způsob stavby několika význačných objektů dávají Padově leckteré podobnosti s blízkými Benátkami, které také opravdu měly jeden čas velký vliv na toto město.

* * *

Konečně jsem se vypletl z tichých těch uliček a stanul před basilikou světce, který Padovu učinil světoznámou. Sedm kopulí, podobných kopulím sv. Marka, korunuje tuto překrásnou basiliku, která je postavena nad hrobem světce, jednoho z nejvíc uctívaných.

Sv. Antonín nebyl Ital, nýbrž Portugalec. Původně Augustinián, stal se pak Františkánem a slavným kazatelem, jehož prý i ryby poslouchaly. Po rušném životě zemřel ani ne 35 let star v Padově. Hned po jeho smrti stalo se na jeho vzývání mnoho zázraků. Lid až dosud má k němu nesmírnou důvěru a volá ho ku pomoci v každé bídě a nouzi. Zvláště se musil tento

prívětlivý světec specialisovat na hledání ztracených věcí. O tom by mohlo mnoho lidí vyprávět opravdu úžasné věci.

Basilika dělá z vnějšku dojem hodně orientální. Uvnitř byla právě velice vkusně opravována. Mohl jsem nechat oči na rozkošných barvách. První mou starostí však bylo dostat se do sakristie a zamluvit si mši sv. u hrobu Světce.

* * *

Bylo sice teprve něco po sedmé ráno, ale sakristián mi říkal, že bych přišel na řadu teprve v $\frac{2}{2}$ 12. — tolik kněží a praestrátů bylo přede mnou zapsáno. Nejsa ještě rozhodnut, co budu mezi tou dobou dělat, klekl jsem si před oltář Světcův. Spíše ze žertu, nežli vážně, řekl jsem mu, to že mi neměl dělat, když už jsem až z Prahy k němu přišel. Ani jsem si ještě pořádně neotevřel breviř, když mi klepal na rameno sakristián a živými posunky mne zval do sakristie. Ani nevím jak, byl jsem oblečen, do ruky mi vstrčili kalich, do zad mi vrazili mírný žduchanec a řekli, abych honem šel k oltáři, že nějaký pan biskup se zpozdil a že to bude jeho vinou, bude-li musili sloužit později.

S velikou radostí jsem tedy spěchal k oltáři. Jde se k němu po mnohých schodech. Antependium ze stříbra jako u nás u hlavního oltáře na Svaté Hoře. Kolem zlaté a stříbrné lampy. Především jsem musil z velké cibore rozdávat svaté Přijímání. Bylo to dojemné, pozorovati ve tvářích věřících hlubokou zbožnost. Leckomu se leskla v oku slza. Při mši sv. znovu mnoho Přijímání. Cítil jsem se velice šťastným, že jsem byl v takové blízkosti tohoto divotvorce.

* * *

Teprve po mši sv. jsem se kolem sebe rádně rozhlédl. Jdu znovu do kaple sv. Antonína, která už sama je klenotnicí. Všude

Starý obraz sv. Antonína v Padově.

rozvěšené volivní tabulky, které hlásají, v čem Světec pomohl a vyslyšel. Bylo tam složeno mnoho lidské bídy, o čemž svědčily i berle po náhle uzdravených.

Devět velkých mramorových reliefů přináší nejdůležitější události ze života sv. Antonína. Tyto reliefy patří k nejkrásnějším výtvorům renaissance. Zvláštním dojmem působí relief, jenž představuje, jak sv. Antonín nechá otevřítí hrud mrtvého lakomce, kde místo srdce se nalézá kámen.

Nejvíce věřících se tísní dole za oltářem. Každý se hledí dotknouti kamene, za nímž je tělo Světcovo, a při tom pronáší svoje prosby. Někteří, kdo jsou blízko, kladou svoje čelo na kámen a libají

jej. Prosby jejich bývají často dobře slyšet, neboť Ital ve své živosti snad ani nepozoruje, že mluví nahlas. Tím způsobem je člověk chťe nechtě zasvěcován do soukromých tajemství a záležitostí. Myslil jsem si: Bože, to je loviště pro klepavé tetky! No, snad tam tato kasta klepavých bytostí neexistuje, jako u nás. Nemám dosud zkušeností v tomto ohledu z Itálie.

Ještě jedno zvláštní zaměstnání má sv. Antonín, kromě hledání ztracených věcí: musí obstarávat svobodným srdcím ženským ženichy. Doufejme, že jim trefí do noty a že si u nich nepokazí reputaci. Jest to ostatně správné a hezké, že nebe je angažováno v těchto jemných a důležitých srdečných záležitostech a že pravá pouta lásky jsou kuta svatými a andělíčky.

Kolik dívčích rukou vztahovalo se po rakvi roztomilého tohoto nebeského tlampače!

* * *

Druhý můj krok v Padově platil sv. Justině. Tam jsou totiž Benediktini. Není to daleko od sv. Antonína. Z kláštera jsou opět udělána kasárna. Kostel sám vypadá zvenčí hodně jednoduše, ačkoliv jeho délka 120 m působí mohutně. Fasáda je pouze z cihel. Čtyři velké kopele připomínají basiliku sv. Antonína a s ní zase sv. Marka v Benátkách.

Vnitřek obrovský, zdá se však býti pustý. Pouze když jsem přihlédl blíže k oltářům, spatřil jsem nádherné práce z vykládaného mramoru. Právě byly zkoušeny nové elektrické varhany, které do mohutného prázdného prostoru chrlily mocné zvukové vlny. Bylo mi, jakobych se houpal na vlnách mořských. Varhany jsou přece jen královským nástrojem. Nedivím se, pakli v Německu jeden sedlák překvapením a slastí zemřel, když uslyšel po prvé ve svém životě plně rozezvučené obrovské varhany.

* * *

Název svůj nese kostel a v kasárny proměněný klášter od sv. Justiny, mučednice z Antiochie, která byla mučena na počátku čtvrtého století. Její tělo leží pod hlavním oltářem.

Pod kostelem se nalézá krypta s hrobem sv. Prodocima, prvního biskupa Padovy. Prostor ten viděl první zdejší křesťany. Je spojen

s jakousi katakombou, ve které je dosud ukryto mnoho kostí mučedníků. Jakoby na všem ležela vůně prvních století křesťanských. Člověku se na takových místech krásně modlí, neboť ovzduší je takřka nabito vroucností a svatostí.

U oběda jsem seděl vedle právě přítomného opata kláštera z Praglia, v jehož majetek patří i klášter sv. Justiny. Litoval jsem, že mi nevybývá čas, abych se mohl podívat do nádherného kláštera v Praglia.

Polévka byla pravá italská, to znamená, že se mohla jísti vidličkou. Přiznávám se, že se mi lépe zamlouvala, než naše řídké polévky. Na následující jídlo jsem však koulel očima. Byla to neznámá mi zelenina, ale byl bych se s každým přel o to, že jsem ji viděl včera plavat v Canal grande v Benátkách. Soudil jsem na mořské chaluhy. První sousto však už mi vyrazilo z ruky ne vidličku, ale meč, kterým jsem v duchu proti neviditelnému nepříteli máchal. Tak dobré zeleniny jsem dosud nejedl. Italové jsou nadaní umělci v přípravě zelenin. Svěřil jsem jim svůj žaludek i pro ten případ, že by skutečně šli lovit zeleninu do benátských průplavů.

Na nejkrásnějším náměstí paduánském, Piazza d'Erbe, kde se také odbývají veřejné trhy, stojí nádherný Palazzo della Ragione, dřívější soudní palác. I on připomíná silně Benátky, neboť se svou kolem dokola jdoucí galerií podobá se velice dóžecímu paláci.

Nejvíce si však Paduánci kromě na svého „Svatého“ zakládají na tom, že jsou majetníky „největšího sálu světa“. Ten se nalézá právě v Palazzo della Ragione v celém prvním poschodí. Stavěl jej jakýsi augustiniánský mnich. [Sál je pověstný tím, že jeho nesmírně rozměrný dřevěný strop stojí nebo lépe řečeno „visí“ — bez veškeré podpěry. Tím překonává všechny známé odvážné střešní konstrukce. Velký dřevěný model koně Donatellova, jehož provedení v bronzu s jezdcem stojí v předvoří basiliky sv. Antonína, nalézá se zde v sále. Do velikosti prostoru dělá dojem hračky v dětském pokoji.

Škoda, že v sále je tak prabídné světlo, takže fresky je špatně vidět. Po chvíli jsem si však myslil, že to šero je dobré, neboť fresky nemají valné umělecké ceny.

V stěně sálu se nalézají ještě sarkofag, v němž mají býti kosti Tita Livia — není-li rakev prázdná.

* * *

Universita je v starém úctyhodném paláci. Na dvoře a v sále jest mnoho znaků a nápisů, které připomínají studenty všech národů, kteří se zde stali doktory.

Zlé jazyky o zdejších profesorech vymyslely větu: „Sumimus pecuniam a mittimus asinum in patriam — běřeme peníze a posíláme osla nazpět do vlasti.“ Předně tato zásada nemá platnost pouze v Padově, a za druhé nemohlo to býti v Padově tak zlé, neboť byli zde velice vyhledávaní profesoři. Universita měla světovou pověst.

Sem dokonce přicházely studovali i ženy, které ve veřejných disputacích uváděly v úžas své kolegy. Jedna taková má ve dvoře universitním mramorovou sochu. Jest to Helena Lukretia Cornara Piscopia. Byla to panna velice ušlechtilých mravů. Dokonce oblátka našeho svatého Otce Benedikta, v jehož šatě je zde vytesána. Na její dobu to bylo neslýchané, že si získala doktorský klobouk z filosofie. Jelikož dámy všech století se ještě nikdy nespokojily jedním kloboukem, ani tato učená žena neměla dosti na svém filosofickém klobouku, Chtěla získati i doktorský klobouk z theologie. Ačkoliv za své vědomosti z bohovědy by si jej byla zasloužila, vzkázal jí papež, že theologický doktorský klobouk je přec jen méně vhodnou ozdobou pro ženu. A tak měla pro celý život jenom jeden klobouk!

* * *

Veletř. První, co mi padlo do oka, byly boty Bařovy, totiž jejich plakáty, které polepovaly celou jednu stěnu hned u vchodu. Byl to jako pozdrav z vlasti. Prosaický sice, ale přec alespoň od nás.

Vešel jsem do nejbližšího pavilonu. Byly tam samé vzpomínky z války. Mne zajímaly velice fotografie válečné. Jelikož s cesty pro obecněstvo bylo špatně vidět, vešel jsem jednoduše do přístěnků, kde fotografie visely. V témž okamžiku jsem myslil, že budu synem smrti. Proti mně se vyřítit nějaký důstojník. Namísto však, aby mne probodl svou šavlí, podával mi s velkou úslužností nějaký pěkný sešitek. Pořádám se a poznávám, že je to monografie o znovuzbudování kostelů v krajinách Piavských, které se dělo většinou za přispění národní státní správy. Nové kostely jsou krásnější rozbořených válek. Tedy reklama pro stát. Mne to leknutí však stálo zvýšený tep srdce.

Ostatně kdybych neměl srdce zdravé, byla by veletř opustila

pouze moje mrtvola. Takových nenadálých útoků bylo na mne podniknuto ještě několik. Z jiného oddělení se mi vrhl na obličej jakýsi muž. Bohu dík, nechtěl mi vyloupat oči, nýbrž sundat brýle, potřít nějakou tekutinou, která měla zamezit zakalení při dešti. Jiný muž zas mne vtáhl k sobě a pustil přede mnou maličký kinematograf Pathé-Bébé. No, hezké to bylo — Charlie Chaplin.

Zdál jsem se asi vůbec všem vystavovatelům velice koupěchtivým, neboť mi nabízeli koberce, elektrické vysavače, almary atd. Jedna signorina chtěla mi dokonce vnutit pentle. S veškerou živostí jsem jí však dokazoval, že jich nepotřebuji ani do vlasů ani na šaty.

V jiném oddělení vystavovali drůbež a jiná domácí zvířata. Nešel jsem tam, neboť se žádalo nové vstupné. Usoudil jsem, že bude lépe, když za to vstupné si objednáám drůbež pečenou v restauraci — a uvidím ji zblízka.

Paduánský veletrh se nemůže měřiti s naším pražským.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Označení Teleilat el Anab - Viničný pahorek, několika kopců v okolí poukazuje na pěstování vína za stará. Ten, kdo blíže poznal okolí el Audša, nebude jistě o tom pochybovat, že v okruhu Kadésu, na jižních hranicích Nedžebu, byly ještě v 6. a 7. století po Kr., tedy až do opanování země Mohamedány, kvetoucí osady. Teprve od té doby upadla tato jižní země úplnému zpuštění, takže jen zříceniny a trosky měst na výšinách této pouštiny podávají hlásné svědectví o tom, že v této krajině, kterou dnes se jen potloukají Beduini, kvetla kdysi vysoká civilisace. Písmo sv. samo jmenuje nám příležitostně několik měst jižně od studnice patriarchů v Bersabee, jež se zachovaly dlouho ještě až do doby byzantské periody. Za římské epochy nalézáme na všech důležitých bodech tohoto území vojenské posádky k ochraně hranic a daňová tabulka z Bersabee, označující osady palestinské, přesně udává, kolik zlatých denárů ta která musila odvádět. Jest tedy lehce možno, že vyzvědači utrhli hrozen teprve v blízkosti Abdehu nebo Sbeita.

Když vyzvědači podali svou zprávu, tu lákaly zajisté nádherné plody, jež přinesli jakožto důkaz o úrodnosti země, avšak přitažlivost zaslíbené země záhy se obrátila v opak, když se lid dozvěděl též o stínných stránkách země. Oči slidičů dobře vše viděly a měly přehled o poměrech vládnoucích v zemi, kterou jim bylo si dobýt. Jen tak, bez krveprolití, nemělo jim padnoucí zaslíbené dědictví otců do klína, o tom nemohlo býti žádné pochyby; vždyť se zde jednalo o dobře opevněná města a ve válečnictví zběhlé obyvatelstvo, s nímž bylo nutno podstoupiti zápas na život a na smrt. To, co vyzvědači vyprávěli, byl úsudek prozíravých mužů, ale ti zapomněli úplně při líčení poměrů poukázati na jeden z nejdůležitějších momentů, že totiž všemohoucí Hospodin, který je až doposud vždy tak záračně vedl, pomůže překonat i tyto poslední překážky a obliže v cestu se stavící. Tak byly první příznivé dojmy pokaženy živým vyličením nebezpečí a vrtlavý lid upadl v trudnomyslnost, tato přešla v odpor a hněv a čím více se zaměstnávala jeho fantasmie představou bojů a válek, tím mohutněji vzrůstala též nevole a bázeň, takže na konec zavláda mezi lidem pravá panika. To, co jim bylo zakusiti v Egyptě, zdálo se lidu mnohem menším zlem, než ono, které jich nyní očekávalo.

Celou noc probděl lid v pláči a zrána pojal úmysl vrátiti se pouští zpět do země poroby, do Egypta. Zatím co v táboře panovala

zoufalost a malomyslnost, vrhli se Mojžiš a Aron před Hospodinem na tvář k modlitbě. Všechny pokusy Josuovy a Kalebovy oživil v lidu dobrou mysl a dodati mu nové odvahy minuly se účinkem a jen bezprostřední zasažení Boží zachránilo vůdce Israelovy před krvavou pomstou šíleného davu. — Světlo jasnosti Boží zazářilo nad lidem a každá duše byla jata bázní Hospodinovou, takže všechna síla z ní vyprchala. Železné okovy nebyly by bývaly s to učinili tento zástup bezmocnějším. S bázní, podobnou té, s níž jednou lidstvo očekáváti bude soudu Božího, stáli zde Israelité. Hněv Hospodinův byl však usmířen mužem, od něhož se lid byl právě odvrátil. Avšak nic nedovedlo změnití rozhodnutí Boží, dle něhož tento lid, aniž by byl ohrožen na životě, nesměl vejíti do zaslíbené země, již se ukázal býti nehodným. Jejich těla měla býti pochována na poušti. Neboť Israelité měli pokračovati na své pouť pouští, dokud by neuplynulo 40 let a smrti nezachvátila posledního z tohoto reptajícího a nespokojeného pokolení.

Když tato zvěst byla oznámena lidu, probděl tento druhou noc v dumavém zármutku a jitro bylo svědkem náhlé změny jeho smýšlení. Zprvu malomyslnost a zbabělost, nyní však drzá troufalost a nepředložené jednání. Israelité jsou pevně odhodláni i proti vůli Boží dobýti si před nimi ležící země zaslíbené, v hrdinném vzdoru chtěli měřiti svou sílu s obry, kteří měli obsazeny všechny pevnosti země Palestinské. Avšak odvaha se dostavila příliš pozdě. Byl to pouhý vzdor, který měl býti v zápětí potrestán. Israelité vytáhli na výšiny pohoří, avšak byli od nepřátel na hlavu poraženi a až ku Horma pronásledováni. Jméno Horma (=vyhubení) bylo teprve později tomuto místu od Israelitů dáno, původně se nazývalo Zephat. Asi 40 km severně od Ain Kades nalézají se rozsáhlé trosky starého města Arabů zvaného Sebaita. Na nedalekém pahorku jsou pak zříceniny staré pevnosti, Mešripeh nyní nazývané. Poloha obou těchto míst jest velmi význačnou, neboť nalézají se na důležitém strategickém bodu a jsou počátkem pásma, ovládajícího vstup do země.

Sama sebou vynořuje se nám otázka, proč asi nepokračovali Amorité ve svém pronásledování Israelitů až do Kades? Proč se nevrhli na tábor Israelský? Poloha Sebaita sama nám na tuto otázku odpovídá. Jakmile byli útočníci zahnáni až za pásmo pohraniční, byl jim tím též zabráněn vstup do země. Kdyby se jim bylo podařilo vydobýti si lsi či moci průchod tímto územím, byli by bývali měli dvě cesty otevřeny do nitra Palestiny: západní cesta přes Ruheibe a Chalasrah, druhá pak středem pohoří přes Wadi March. Zmínka o porážce a pro-

následování až ku Horma jest významná, neboť pásmo ovládané Fort-Mešripehem jest klíčem k celé zemi.

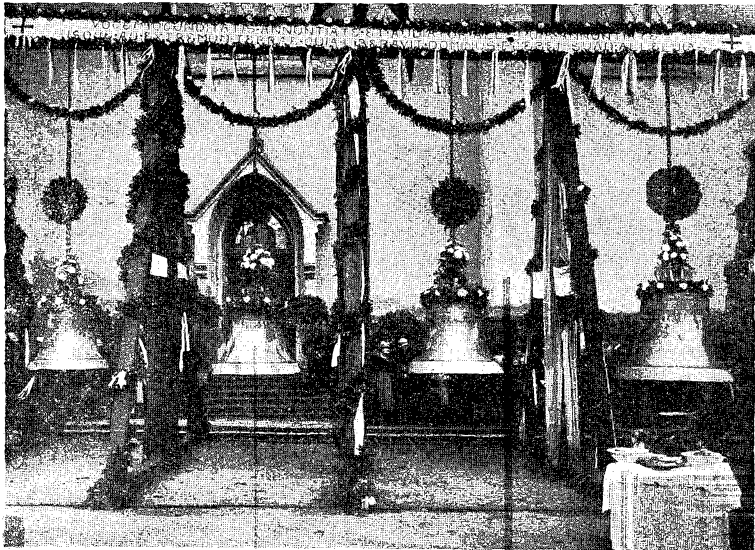
Jednou z nejdůležitějších topografických otázek v dalším líčení dobytí země jest určení polohy hory Hor, kterou stará tradice umísťuje v okolí bývalého residenčního města Petra ve východním Zajordánsku a dodnes ještě bývá ztotožňován s Džebel Harum. To však vedlo k velkým chybám při určování dalšího pochodu Israelova. Každý sice tušil, že zde není cosi v pořádku, ale nikdo nevěděl východu, nechtěli povrhnutí tradicí. V Písmě sv. dočítáme se příležitostně smrti Aronovy a jeho pohřbení na hoře Hor (Nm. 21, 1.): „Když to uslyšel kananejský král Aradu, který sídlil na jihu, že totiž Israel táhne cestou vyzvědačů, vyšel proti němu do boje, zvítězil a odnesl si z něho kořist.“ Tato poznámka uvádí vše ve zmatek, srovnáváme-li Hor s Džebel Harum. Proč byl král Aradu tak rozčilen při zprávě o postupu Israelitů, když jeho území bylo přece ve vzdušné linii přes 100 km od Kades vzdáleno a celých 4 dní potřeboval, aby narazil na předvoj Israelský. Okolní obyvatelé pozorně sledovali každý pohyb v táboře Hebreů a jistě jim ničeho neušlo, co by dávalo podnět k obavám. Při tak ohromném množství musil se předvoj nalézati na pochodu, kdežto poslední kmeny se k němu teprve připravovaly. Cíl nebylo těžko z pohybů prvních kolon určit. Měl-li vůdce vojska na mysli dosáhnouti Džebel Harum, obrátil se samozřejmě zástup na jih. Pak ale neměli slidiči krále Arada, jehož území leželo severovýchodně od Bersabee a západně od Mrtvého moře, žádného podkladu k podezření, že útok Israelitů směřoval na toto území. Blížší pozorování této hory dá nám záhy rozřešení této topografické záhady. Označení Hor ha har svádí nás k domněnce, že se tato výšina značně zdvihá nad náhorní rovinu. Israelitům, kteří právě prošli rovnou plochou pouště Tih, musila tato kopcovitá krajina Negebu připadat jako horské území. Proto též se praví při prvním nezdařeném pokusu o dobytí země: „Vytáhli na výšiny pohoří; tu sestoupili Amalekité a Kanaanité, sídlící v pohoří.“ Ležela-li sporná hora Hor na tomto plateau, byl by nám význam označení „Hora pohoří“ ihned jasným a samozřejmým.

Ještě jednoho pokynu nutno si všimnouti. Mojžiš řekl k vyzvědačům: „Vytáhněte vzhůru k jihu a jděte do pohoří!“ Cesta vyzvědačů vedla tedy do území označeného co pohoří. Nalézal-li se však v tomto okolí význačný vrchol, byl tím název: „Hora pohoří“ dostatečně vysvětlen. Jest však nyní otázkou, zdali taková hora tu existuje.

V 5. Mojž. 10, 6. se praví: „Synové Israelovi pak hnuli stany z Berotu v území Jakonovců do Mosery, kde umřel a pochován je

Aron.“ Moser bylo tedy jméno, pod nímž byla Hora pohoří v okolí známou.

Asi 50 km od Kades, tedy ve vzdálenosti jednodenního pochodu, stojí podivuhodná hora zvaná Moderah, která se úplně izolovaně zvedá ze svého okolí. Nalézá se na hranici Edonu, Kanaan a pouště Pharan, na pokraji Zaslíbené země. Robinson nazývá ji „vysoká citadela“. Jméno to jest patrně ztlumočení kananejského jména Moser. Ve 4. knize Mojž. 33, 3 se praví: „Hranice Israelské táhly se až na jih hory Hor.“ V Zajordánsko, v němž se nalézá Petra s domnělou horou

Nové emauzské zvony.

Aronovou, nikdy však nepřináleželo k území Hebreů. Zato však šly hranice Israelitů územím, v němž leží Maderah. Zde na prahu Zaslíbené země měl Aron naléztí svůj hrob, když již po 40letém putování pouští celé zpuřené pokolení pomřelo. Tělesné pozůstatky prvního velekněze synů Jakubových měly se státi prvním semenem svěřeným půdě Zaslíbené země, v okamžiku, kdy se Israel chystal uimouti se svého dědictví.

Postup tedy se děl na sever, takže král Arad měl dosti příčiny k obavám. Toto území hornatého Negebu prozkoumali vyzvědači při jich návratu ze severu naposled a pravděpodobně natrhali též plody, jež přinesli do tábora na svědectví úrodnosti země v okolí Abde a Sbeita.

Kdyby byli Israelité zaměřili k dnešnímu Petra, kam tradice klade hrob Aronův, byli by musili projít územím edomským. Víme však, že Židé respektovali práva tohoto pokrevně příbuzného kmene a že byli dalecí toho, násilím vniknouti do jich země, nýbrž, že žádali o dovolení projít jich územím. Avšak Edomité nevyhověli této žádosti, nýbrž vzdorovitě ji zamítli. Israelité měli toto pokoření na výslovný rozkaz Hospodinův s trpělivostí snést. Ale ani proti králi Aradovi neměli nyní bojovat. Bůh nechtěl pomoci vzpurnému lidu ku vítězství; Bůh často zmate naše plány, ježto on samojediný ví, co jest nám ku prospěchu a blahu, kdežto my jsme příliš omezení a krátkozrací, nejsme s to nahlédnouti do budoucnosti.

Když Edomité odepřeli Israelitům povolení volného průchodu jich územím, nezbylo jim ničeho jiného, než obejít jejich zemi a tato oklika značila pro ně nesmírně obtížnou cestu. Israelova trpělivost byla tímto bezohledným chováním Edomitů postavena před těžkou zkoušku. Vyvolený národ byl nucen nastoupiti zpáteční cestu na jih a táhnouti až ku Golfu u Akaby a odtud teprve obejít edomské území. Kdyby byli mohli projít Edomskem, byli by dosáhli jižní Moabsko v několika málo dnech. Však z dopuštění Božího měly jim zůstatí brány edomské uzavřené, aby znovu pouť pouští nastoupili cestu očisty a tak v ohni béd zkušeni stali se hodnými vejít do Sv. země.

Emauzy.

P. Lindřich Hänsler.

Nové emauzské zvony.

Jako všem chrámům v bývalé říši rakousko-uherské, tak uloupila světová válka zvony též svatyni emauzské. Tou dobou měly Emauzy zvony čtyři. Tři největší byly vládou rekvirovány. S věží byly sundány na podzim rohu 1916. Ale nebyly odevzdány, nýbrž zůstaly na nádvoří před kostelem mezi dvěma pilíři. A zdálo se, že se nikdo dále o ně nestaral. Emauzští se kojili již naději, že snad zvony zachráni. Ale po emauzské pouti roku 1917 napsal někdo, kdo zvony viděl, do novin, tuším v Čes. Budějovicích, všude prý musili odevzdati zvony, jen v Emauzích leží dosud nedotčeny. Následkem toho byly dne 13. dubna 1917 tři krásné zvony, vážící celkem 4.578 kg, odvezeny. Veškeré pátrání po skončené válce, zdali ještě někde jsou, bylo bezvýsledné.

V padesáti letech se vystřídalo na emauzských věžích trojí zvonění o čtyřech zvonech. Když beuronští Benediktini převzali v r. 1880 zbědované Emauzy, byly tu čtyry zvony, jež vážily dohromady 1314 kg; tedy zvonění pro chrám tak významný zajisté malé.

1. Nejstarší zvon vážil 233 kg. Byl beze všech ozdob, jen u hlavice měl nápis ve velkých, hrubě provedených písmenách. Bylo to snad písmo staroslovanské. Slavný dějepisec emauzský P. Jeroným Cechner vypravuje ve svých 1786 po čtvrté úplně přepracovaných dějinách, že nápis ten viděl, ale nemohl přečísti; naši rozluštili jediné slovo „Život“ a tvrdí, že to bylo gotické písmo české. Stáří zvonu nebylo udáno. Podle Cechnera byl tento zvon z roku 1617 jako následující.

2. Druhý zvon vážil 218 kg, byl ozdoben ornamenty a měl nápis: *En ego campana numquam denuncio vana. Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum. — Anno Domini 1617 S. N. sub admodum Ro. Do. Adamo Benedicto Bavorovsky, Abbate huius monasterii, fusa est campana in honorem Sancti Patroni huius Ecclesiae Sancti Hieronymi. Udielan gest ode mne Balhasara Hoffmanna zwanarze. M. N. M. W. w Slowanech.*

3. Třetí zvon vážil 300 kg, byl ozdoben ornamenty a měl nápis: *Goss mich Johann Christian Schnirch in Prag 1765.* Tento zvon byl zasvěcen sv. Mikuláši. Podle Cechnera byl ulit jeden zvon zasvěcený sv. Janu a sv. Mikuláši za opata Antonína de Sotto Major roku 1669. Je-li totožný s našim, nevím.

4. Největší zvon vážil 563 kg a byl ozdoben obrazy: Spasitele s emauzskými učedníky, Monserraťské Panny Marie, sv. Benedikta a sv. Vojtěcha. První nápis zněl: *Sub Remo D. D. Maximiliano Bach*

Ordinis Patriarchae nostri Sancti Benedicti, Congregationis Monserratis, huius regiae Abbatiae B. Mariae Virginis de Monte Serrato, Pragae, monasterii in Emaus, Abbate nono, anno 1731. — Jiný nápis: In Beatae Mariae Virginis de Monte Serrato, S. Patris Benedicti Abbatis, S. Adalberti Episcopi martyris honorem et gloriam. — Dále: Bartholomaeus Kržíž, eiusdem Ordinis et Monasterii in Emaus professus, hanc campanam fieri curavit a. 1731. — Konečně: Mich hat gegossen Zacharias Ditttrich in der Neuen Stadt Prag.

Tyto zvony byly roku 1897 vyměněny za čtyři nové zvony pro Emauzy a tři pro kostel sv. Jana na Skalce v Praze. K potřebnému

Nové emauzské zvony.

nákladu přispěl ještě Msgr. Dr. Karel Jaenig, rektor kostela na Skalce. Emauzské zvony vážily dohromady 5148 kg, zvony pro Skalce 1180 kg. Tóny emauzských zvonů byly h, d, e, fis, zvonů na Skalce g a h. Toto zvonění bylo ulito zvonářem Josefem Crossmayerem ve Wilten u Inomostí. Forma a výzdoba zvonů byla velmi ušlechtilá.

1. Největší zvon „Immaculata“ vážil 2269 kg, měl v průměru 165 cm a tón h. Byl na něm obraz Panny Marie a nápis: Nos quatuor campanas fundi iussit anno MDCCCXCVII Reverendissimus huius monasterii Abbas, Dominus Benedictus Sauter. — Dále: Perpetuam in laudem sono Virginis Immaculatae.

2. Druhý zvon „Sv. Josef“ vážil 1262 kg, měřil v průměru 138 cm a měl tón d. Obraz představoval svatého Josefa a nápis zněl: *Quoties sono, toties voco: Ite ad Joseph.*

3. Třetí zvon „Sv. Benedikt“ vážil 947 kg, měřil v průměru 136 cm a měl tón e. Byl na něm obraz svatého Benedikta a nápis: *Quando-cumque sono, benedic monachis Benedicte.*

4. Nejmenší zvon „Sv. Edmund a sv. Alban“ vážil 670 kg, měřil v průměru 110 cm a měl tón fis. Byl na něm obraz svatého Albana a nápis: *Edmundum Albanumque colens duplex gero nomen.* Jména tato obdržel se zřetelem na přítele Msgra Jaeniga, zasloužilého kněze Edmunda Langeva a tehdejšího podpřevora emauzského, P. Albana Schachleitera, který se o pořízení nových zvonů nejvíce přičinil.

Tyto čtyři nové zvony emauzské zároveň s třemi pro Skalku byly slavnostně posvěceny v neděli dne 30. května 1897 nejd. opatem Dr. Benediktem Sauterem. Do 3. června byly zavěšeny a všechny dohromady zvonily večer od 7 do 8 hodin o vigílii svatodušní. Všichni byli spokojeni a radovali se, dodává ve svém záznamu emauzský annalista.

Radost válkou zanikla. Od roku 1916 visel a zvonil na emauzských věžích jeden jediný zvon. A musil zůstat dlouho sirotkem. Po válečná těžká doba nedovolovala ihned pořízení tak velkého zvonění. Konečně dne 4. listopadu mohl emauzský pan opat posvětili dávno vytoužené zvony nové. Jsou opět čtyři, mají až na poslední stejná jména a stejné tóny h d e fis jako zvony z roku 1897. Váha jejich jest značně větší pro silnější konstrukci žebra; váží dohromady 6.109 kg. Ulil je známý zvonář Richard Herold z Chomutova, který lil zvony pro mnoho kostelů v ČSR., tak v Praze pro Strahov a jeho farní chrámy, pro sv. Ludmilu na Král. Vinohradech, pro chrám sv. Antonína v Praze-Holešovicích a jiné.

1. Největší zvon „Immaculata“ váží 2.650 kg, má v průměru 169 cm a nápisy mimo shora uvedený: *Me cum aliis tribus campanis fundi iussit anno MCMXXVIII Reverendissimus huius monasterii Abbas, Dominus Ernestus Vykoukal. — Me fudit Richardus Herold in Chomutov. Tento nápis je i na druhém a třetím zvonu.*

2. Druhý zvon „Sv. Josef“ váží 1585 kg, měří 144 cm v průměru a jest ozdoben obrazy sv. Josefa, sv. Jana Křtitele, sv. Ildefonse a sv. Jindřicha. Nový nápis na něm zní: *Serenissimus Princeps Joannes de Liechtenstein me fieri curavit a. 1928. — Me fudit Richardus Herold in Chomutov. Tento zvon byl darován panujícím knížetem Janem z Liechtensteinů na památku na člena emauzského kláštera, Patera Il-*

defonse, rozeného prince z Liechtensteinů a jeho ve válce padlého bratra, prince Jindřicha.

3. Třetí zvon „Sv. Benedikt“ váží 1.122 kg a měří 124 cm v průměru.

4. Poslední zvon jest zasvěcen sv. Václavu a sv. Cyrilu a Metoději. Jest to jubilejní zvon. Váží 752 kg a měří 109 cm v průměru. Nápis na něm jest staroslovanský a zní: Krstih se va ime sv. Večeslava, Kurila i Metoda. Let Gospodnih 1928. Zvonař udán nápisem: Učil mne Richard Herold v Chomutově.

V následujících dnech po svěcení byly zvony na věže vylazeny a v pátek odpoledne o 3. hodině, dne 9. listopadu zvonily po prvé všechny dohromady. Mají měkký, lahodný a přec mohutný hlas. S větším ještě právem než annalista v roce 1897 může napsati nynější: „Všichni jsou spokojeni a radují se.“

Advent.

Bývaly to týdny plné kouzla pro věřící křesťany. Časně ráno opouštěli teplé přibytky a spěchali do kostela na roráty. Domáci došli snadno, ale přespólní! Tito si nesli s sebou nejen „sloupek“, aby si jím v kostele na kancionálek posvětili, nýbrž i lucerny, aby ve tmě nezabloudili. A jak snadno mohli i s lucernou zablouditi ve vánici a závějích! Jak silná byla víra těchto lidí, které ani tma, ani daleká cesta, ani vánice neudržely doma. Lákala je touha po milosti Spasitelově. Myšlenka na chrám Páně, na mši sv., na zpěvy adventní poháněla jejich kroky. Již se skláněj nad modlitební knihou nebo kancionálkem, na knihu a tvář padá záře svíčky a z úst se line zpěv: „Ejhle, Hospodin přijde a všichni Svalí jeho s ním, a bude v onen den světlo velké, aleluja!“ Venku je tma — obraz to temna, jaké bylo v myslích lidí před příchodem Spasitelovým. Chrám plane světly — obraz to nadpřirozeného světla víry a milosti, jakým myslí věřících jsou osvěceny. Venku je zima a třebaš i v kostele tělo se chvěje zimou, ale srdce věřících zahřívá oheň lásky Boží. Avšak jestliže myslí věřících jsou již osvěceny světlem víry a milosti, proč se ještě těší na onen den, kdy bude „světlo velké“? Proč ještě touží po Vykupiteli jako starozákonní proroci: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové dštěte Spravedlivého“?

Je pravda, že Vykupitel přišel před více než devatenácti sty lety a světlem svého učení zaplašil tmu nevěry a pověry, a přece každý rok slavíme s Církví katolickou advent a znova se těšíme na „onen den“, v který bude „světlo velké“, t. j. na slavný den Narození Páně. Vtělený Syn Boží dokonale za nás zadostučinil, všechny milosti i život věčný nám zasloužil, ale tyto milosti se nám udělují poznenáhlu, řekli bychom: od kolébky až do hrobu. Od okamžiku, kdy křestní voda stéká po hlavě křtěnce, až do dne, kdy nad ním pěje Církev „Requiem“, dostává se mu milostí, které Syn Boží zasloužil. Podmínkou je, že, jakmile dospěl k užívání rozumu, musí se o dosažení milosti přičiňovati, čili s milostí Boží spolupůsobiti. Sem patří modlitba, přijímání svatých svátostí, život s Církví.

Pravíme-li, že týdny doby adventní bývaly „týdny kouzla pro věřící křesťany“, klademe tím větší důraz na krásu liturgie adventní, rorálních mší atd. Ale klademe také na to důraz, že je to doba, kdy křesťan se má probuditi takřka k novému životu, t. j. k větší horlivosti. „Jest čas, abychom již ze sna povstali,“ tak nás slovy sv. Pavla burcuje Církev sv. hned na první neděli adventní.

O naší době nelze tak všeobecně říci, že advent je pln kouzla pro věřící křesťany. Dnešní život je zpolitisován, takže mnozí mají větší zájem na politických událostech, než na životě Církvě. Kromě toho průmysl přemnohým nedovoluje, aby chodili také ve všední dny na mši sv. Tisíce dělníků každé ráno místo do kostela spěchají do továren.

A co máme říci o těch, kteří se Církvi odcizili? Má pro ně advent ještě nějaké kouzlo? Leda to, že zimní doba jim přinese nové zábavy. Hlas Církvě, že „jest čas, abychom již ze sna povstali“, že „nyní jest blíže naše spása“, t. j., že se nám nabízejí hojnější milosti, vyzní u nich na prázdno. Uvážíme-li však, v jakém nebezpečí v ohledu náboženském byl náš národ po převratě, musíme Pánu Bohu děkovati, že ještě tak mnozí zůstali Církvi věrnými a s ní slaví posvátné doby: advent, vánoce atd.

Právě v adventě čte Církev prorocství Isaiášovo. Hned na začátku žaluje prorok na nevěrnost Israelovu vůči Hospodinu: „Zná býk svého hospodáře a osel jesle svého pána, Israel však mne nezná“; a pak propuká v nářek: „Kdyby Hospodin zástupů nebyl nám ponechal zbytku, bylo by nám jako Sodomě, podobně jako Gomorrze“ (Is. 1, 3—4, a 9).

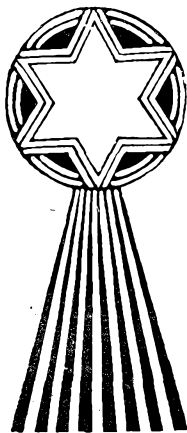
Naříká-liž Církev těmito prorockými slovy na nevěrnost některých svých synů? Jistě že používá také doby adventní, aby zvala dítky své k pokání a marnotratné syny přivedla zpět do domu otcovského. Va-

ruje poukazujíc na druhý příchod Ježíše Krista jako soudce: „Až po druhé se zaskví a hrůza sevře svět, by nás pro viny netrestal, nýbrž milostivě se nás ujal“ (adventní hymnus k chválám).

Přece však daleko častěji opakuje modlitbu proroka Isaiáše: „Rosu dejte nebesa s hůry“ atd., aby v nás vzbudila touhu po Spasiteli. Zvláštním pak kouzlem adventní liturgie jest častá, něžná vzpomínka na panenskou Matku Boží. Hned na první neděli adventní jsou dvě antifony (k Benedictus i k Magnificat) k Panně Marii. A jak nádherně zní mariánská antifona na konci hodinek: „Alma Redemptoris Mater“ atd.: Slavná Matko Vykupitelova, kteráž jsi stále přístupnou branou do nebes a hvězdou mořskou: přispěj na pomoc klesajícímu lidu, který chce vstáti. Ty, kteráž jsi k údivu přírody porodila svého svatého Stvořitele, zůstávajíc pannou před porodem i po porodě, přijavši ono „Ave“ z úst Gabrielových, smiluj se nad hříšníky. Kéž nám Matka Boží o vánocích ukáže požehnaný plod života svého, jako dárce milosti, kéž nám ho také někdy na konci časů ukáže jako milostivého soudce a dárce věčné blaženosti.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

Vývoj mešních zpěvů ve středověku.

Graduální responsorium.

V graduálním responsoriu (*Responsorium graduale*, *Psalmus gradualis*, nebo krátce *Graduale*) setkáváme se s velmi zajímavým chorálním zjevem. Introit, Kyrie i Gloria byly zpívány od celého sboru, ba — jak jsme poznali v předcházejících pojednáních — částečně i od lidu; graduální responsorium bylo však již od prvopočátku zpěvem sólovým, při čemž se jisté části od vybraných zpěváků refrénovitě opakovaly na způsob zpěvu responsoriálního.¹⁾ Odtud také jeho jméno „responsorium“. „Graduale“ se nazývá tento zpěv proto, že sólista jej zpíval na vyvýšeném místě zvaném ambo (od řeckého *anabainein* = vystupovati), k němuž vedly stupně, lat. *gradus*. Krásné ambones, předchůdci to našich kazatelen, se zachovaly do dneška, na příklad v San Clemente v Římě, v Sant Appolinare v Raveně v Ravello.

Lektor sv. evangelia, tedy diakon, stál při čtení Písma sv. na nejvyšším stupni, kdežto předčitatelé jiných sv. čtení a sólisté zpěvů graduálních se postavili na stupně nižší. Kde ambonů nebylo, zpívali sólisté na stupních choru. Ostatní zpěvy se zpívaly *in plano*.

Počátek tohoto responsoriálního sólového zpěvu ve mši sv. dlužno hledati již v nejstarších dobách církve. O něm čteme již v Konstitucích apoštolských (II, 57, 6); on jest, jak se pravdě podobá, nejstarším mešním zpěvem vůbec. Mladá církev, přejavši mnoho ve svou liturgii z tehdejší praxe synagogální, uznala i za vhodné, sřídati podle synagogálního způsobu čtení se zpěvem. Rozhodoval zde jistě i moment čistě paedagogický: čtení několika textů, které by bezprostředně po sobě následovalo, bylo by příliš únavné a ubíralo by posluchačům pozornosti. Proto již od pradávna byly vsunuty mezi svaté čtení po první hlavní mešní modlitbě, zvané *oratio*, sólové zpěvní partie, jimž celebrující kněz a všichni přítomní mlčky naslouchali. A právě v tomto se jeví důležitost graduálního responsoria, že od prvopočátku bylo zavedeno výhradně samo pro sebe, byla to část čtení; svatý Augustín častěji praví: „Cum psalmus legetur — když se přednášelo čtení žalmu.“ Jiné, pozdější zpěvy, Introit, Offertorium a Communio — jak ještě poznáme — měly pouze vyplňovati tu kratší tam delší trvání jednotlivých mešních ceremonií.

S původním účelem tohoto responsoriálního sóla, vystřídati svaté

¹⁾ Obšírněji jsme o tomto responsoriálním druhu chorálních zpěvů pojednali v dřívějších člancích.

čtení, souvisí další zajímavý zjev. Proč máme v mešní liturgii takové responsoriální zpěvy dva za sebou, když by přece stačil jediný? Graduální responsorium nezpívá se totiž nikdy samo; vždy následuje bezprostředně po něm buď Alleluja nebo Tractus. Tento zjev má svoji příčinu v prvotní křesťanské liturgii. Nejprve bylo čteno Písmo starozákonní, obyčejně jeden z proroků, a vystřídáno sólovým zpěvem; nato epištola, druhý sólový zpěv a konečně evangelium. V pozdějším liturgickém vývoji, v Římě od druhé polovice 5. století, zmizelo první čtení — prorocké — až na nepatrné výjimky ve dnech kvatembrových a postních. Tím odpadl účel prvního responsoriálního sóla úplně, a pravděpodobně bylo zmizelo též, kdyby tomu nebyl zabránil jeho umělecký ráz. Sólové responsorium, ať Graduale, Alleluja nebo Tractus, bylo totiž od pradávna ve veliké vážnosti. Vzpomeňme si, že archiparafoňistovi v papežských mších sv. hrozila exkomunikace, kdyby po oznámení, kdo responsorium přednese, osobu sólisty změnil. Podávalo se to jednak z právě uvedeného samostatného liturgického postavení mešního responsoria, jednak z jeho bohatých uměleckých melodií.

Této melodické bohatosti graduální responsoria původně jistě neměly. Není sice důvodu, proč bychom upírali tehdejšími responsoriálními zpěvům synagogálními, které křesťanské liturgii daly pravděpodobně mnoho i v ohledu hudební formy, jistou uměleckou výši a melodickou bohatost, ale již proto musíme přisouditi nejstarším graduálním responsoriím nápěvy daleko prostší, uvážíme-li, že obsahovaly nejprve celý žalm; odkud nejstarší názvy pro Graduale jsou psalmus responsorius nebo gradualis. Sólista zpíval jednotlivé jeho verše jeden po druhém, a shromážděná obec refrémem odpovídala. Teprve asi koncem 6. stol., snad vlivením Řehoře Velikého, ustálila se liturgická mešní praxe na jediném žalmovém verši.

Důvodem k tomuto zkrácení, jak se pravdě podobá, byla okolnost, že během doby převzala zpěv refrénu — počáteční partie před graduálním veršem — schola, sbor vybraných choralistů. Předtím zpívala celá shromážděná obec. Je přirozeno, že umělecky školení choralisté nespokojili se s nápěvy jednoduchými, nýbrž že se snažili dáti jim jistou melodickou zajímavost; a poněvadž liturgie církevní ve své diskretnosti neklade zpravidla ani na účinkující ani na posluchače nemírných nároků, omezil se nyní zpěv graduální — jenž nyní vyžadoval tím většího času, čím se stával melodicky bohatším — (až na jedinou výjimku¹⁾) na jediný verš, aby mešní liturgie dlouho

¹⁾ Graduale, „Ecce quam bonum“ má v některých kodexech dva verše: „Sicut unguentum“ a „Mandavit Dominus“.

netrvala. Provedení zpěvů graduálních podle liturgických pramenů raního středověku bylo tedy následující:

Sólista Graduale zanolil a zpíval až ku verši, a schola tuto počáteční partii, zvanou též krátce Responsorium, celou opakovala. Nato přednesl sólista vlastní graduální verš, po němž schola opakovala

Gloria in excelsis Deo!

onu počáteční responsoriální partii znovu. Jen tak můžeme rozumět graduálnímu responsoriu o svátku sv. Jana Křtitele, jež podle nynějšího formuláře zní: „Dříve než jsem tebe v lůno utvořil, znám tě: a předtím, než jsi vyšel z života, posvětil jsem tě.“ Verš: „Vztáhl Hospodin ruku svou, dotekl se mých úst a pravil mi.“ Verš: „Vztáhl atd.“ nedává myšlenky dokončené; dokončení podávala zase respon-

soriální část „Dříve atd.“, kterou sbor po tomto verši opakoval. Tri-dentský koncil schválil totiž praxi pozdního středověku, podle níž se Graduale zpívalo bez opakování, a zavinil tím v našem případě onu logickou nedůslednost. Přesné datum, kdy toto opakování Responsoria vymizelo, nelze přesně stanovit; jistě však tato praxe počala před II. pol. 12. stol. Z této doby pochází obřadní kniha kanovníka Benedikta od sv. Petra (11. římský Ordo), jež nařizuje opakování pro dobu postní; pro všední dny však jen tehdy, nenásleduje-li Tractus. Je tedy patrné, že za jeho doby se počáteční partie v některých případech neopakovala. Během pozdější doby se ustálila praxe v ten způsob, že Graduale zanotili jeden nebo dva kantóři, sbor v něm pokračoval, a sólista přednesl celý graduální verš až téměř ke konci, kdy se s ním spojil opět celý chór, jak je tomu nyní zvykem. Se zánikem původního responsoriálního opakování zmizel responsoriální ráz mešního Graduale vůbec, takže i název „Responsorium“ upadl v zapomenutí a užívalo se od té doby výhradně pro jeho hudební ráz bezvýznamného pojmenování „Graduale“.

Jako nejstarší mešní zpěv vůbec bývalo graduální responsorium za ranního středověku zpíváno v každé mši sv. Teprve později, a to výhradně pro dobu velikonoční, nastoupilo na jeho místo Alleluja, takže zde následuje dvojí Alleluja za sebou. Velikonoční týden vykazuje však zvláštnost hodnou povšimnutí; v něm se totiž Graduale zachovalo — v ostatních velikonočních dnech, sobotou před první nedělí po velikonoči počínaje, ustoupilo zpěvu Alleluja — a je zajímavé, že jednotlivá Gradualia tohoto prvního týdne počínají stejně, a to slovy „Hacc dies“ (Tento den), čerpajíce svůj další text jednotlivých veršů ze žalmu 117. Je tedy více než pravděpodobno, že se jedná o jedno a totéž graduální responsorium s několika verši, které bylo původně zpíváno na neděli velikonoční celé, a teprve později, když se ustálila praxe pouze jednoho graduálního verše, bylo rozděleno na jednotlivé dny velikonočního týdne.

Ze sólové povahy graduálních veršů dá se tušit, že tyto mešní zpěvy — k nimž se druží, jak poznáme, i zpěvy jiné — byly vrcholným bodem chorální kompozice. Již počáteční partie jsou ozdobeny bohatými melodickými figurami; je patrné, že jejich přednes byl určen pro školený pěvecký sbor. Co však skladatelské umění vytvořilo z vlastních graduálních veršů, je zjevem skutečně jedinečným a zasluhuje upřímného obdivu.

Abychom milým čtenářům usnadnili ocenění těchto vzácných plodů středověké liturgické hudby, musíme předeslati několik vět

o hudebním útvaru, zv. melisma. Slovo „melisma“ je odvozeno od řec. melos — lyrická píseň, a znamená v chorální kompozici delší melodické seskupení not na jediné slovní slabice. Melismatické zpěvy byly známy již ve starověku, a pokud jsem se mohl dopátrati, nejen u Řeků; i Egypťané užívali již ve 3. stol. př. Kr. při svých bohoslužebných zpěvech melismatických figur. Podle nejnovějšího badání má se však za to, že ani řecký, ani egyptský kult nepředal této důležité vokální složky křesťanské liturgii; melismatické zpěvy byly do ní přejaty spíše přímo z bohoslužby orientálně-semitské. Je zajímavo, že liturgické zpěvy, které vznikly na Západě jako původní svým textem a zhudebněním, jeví sklon k jednoduchým, syllabickým hudebním útvarům, kdežto zpěvy svým původem orientální, jako antifyony a responsoria, vykazují daleko větší melismatickou bohatost. Vždyť ještě dnes se setkáváme s melismatickým zpěvem u všech liturgií Východu. Tím však není řečeno, že by latinská hudební kompozice jemu nepřála; právě v klasických mších doby Palaestrinovy se s ním hojně setkáváme. První zmínka o těchto melismatických útvarech v liturgii církevní děje se u Cassiana, jenž dosvědčuje, že koncem 4. stol. bylo u některých klášterů zvykem, připojit k určitým zpěvům zvláštní modulace, jež chorální badatel Wagner právem pokládá za melismatické figury. Jest to původní, nejstarší způsob užívání melisma, a to s čistě ornamentální tendencí. Tímto melismem, jež bychom mohli nazvat závěrečným, nevyjadřovalo se nižádné hnutí mysli; sloužilo výhradně ozdobě, právě jako dosud užívané vokalisy na posledním vokálu některých versiklů benediktinského officia. Zde melismatické figury nemají ještě oné architektonické souměrnosti, jakou obdivujeme v chorálních skladbách doby pozdější; zde probíhá melismatická vlna prostě nahoru a dolů, jako vanutí větru — jak praví Wagner — jako dech člověka. Teprve později se družily k těmto primitivním melismům jiné, dokonalejší útvary, které svou přehledností a symetrií budí náš obdiv, pracující s prostředky bohatšími, zejména s motivickým opakováním. Zde však přicházíme k jádru věci, k melismům v graduálních responsoriích.

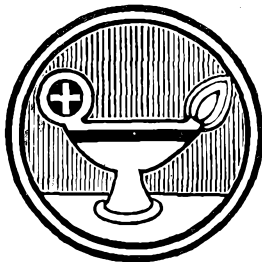
Již na první pohled nás upoutá neobyčejná bohatost melismatických figur v počáteční partii, určené pro vybraný sbor. Tato počíná tu kratší, tam delší figurou, zvanou obyčejně melismem úvodním, rozvíjí se v bohaté melismatické figury téměř všude, kde to je jen možno, a vyznívá dlouhou vokalisou na poslední slabice, melismem nebo neumem konečným. Je-li úvodní partie melismaticky bohatou, je sólová část ještě bohatší. Často počíná dlouhou vokalisou, již

soustředil sólista okamžitě na sebe všeobecnou pozornost. Nebyla-li tato vokalisa na počátku, byla pak určitě ve středu sólového verše a znamenala vždy vrcholný bod sólistova umění. A jsou vskutku překrásné tyto melismatické skupiny, tu jásající, tu zase zbožně důvěřivé, a upřímně litují, že skrovné prostředky našeho časopisu mi nedovolují přednésti několik ukázek této svaté, čisté tvorby středověkého hudebního umění. Tyto melismatické skupiny nejsou obyčejně vlastnictvím jediného graduálního responsoria. Objevují se v úplně stejných figurách i u různých graduálních textů, takže mluvíme pak o melismech bloudících, bludných, předcházejících. Nadto se spojují nezřídka tyto bludné melismatické figury v celé skupiny, v celé dlouhé melodické periody. A přece není v tomto přepínání těchže melismatických figur na různé texty nic nepřirozeného, co by budilo dojem nucenosti: organické spojení jednotlivých melismatických částí je provedeno obratným použitím kratších mezičlánků, jež každou hranatost uhlazují a umožňují tak přirozený, živoucí tok melodie v ladných liniích. V tomto umění byli staří choralisté nedostižnými mistry, a teprve nová doba svým kritickým badáním postavila jejich mistrnou tvorbu do pravého světla a je podle zásluhy ocenila.

S melismatickými figurami setkáváme se stejně hojně v mešním zpěvu, jenž po graduálním responsoriu následuje, v Alleluja; to však si ponecháme pro článek příští.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

O-Antifony.

Dni posledního týdne před Hodem Božím vánočním církev zvláštním způsobem vyznamenává. Nazývá je „Feriae majores“ — t. j. dni vyššího významu. Vždyť Narození Vykupitele jest již v dosahu. Obvyčejná adventní bohoslužba stává se slavnostnější. V hodinkách kněžských, které se nazývají „laudes — chvály“ a k ostatním t. zv. malým hodinkám používají kněží antifon, které bezprostředně zabývají se blízkým Tajemstvím.

Obzvlášť slavnostní jsou však antifony, které přicházejí v nešporách. Každá z nich jakoby byla hlasitým voláním, neukrotitelnou touhou po Spasiteli, jemuž se v těchto antifonách dává po každé nějaký titul proroků Starého zákona. Jelikož každá z nich počíná se citoslovcem „ó“, nazývají se krátce „O-Antifony“.

Těchto O-Antifon je v římské Církví sedm a všechny obracejí se k Ježíši Kristu. Na některých místech přidávali k nim ve středověku ještě dvě jiné: k Panně Marii „O virgo virginum — Ó Panno panen“ a k svatému Archandělu Gabrieli „O Gabriel — Ó Gabrieli“. Jelikož do tohoto týdne spadá také svátek sv. Tomáše, počalo se používat ještě třetí jiné antifony: „O Thomas Didyme — Ó Tomáši Dvojcě“. Od třináctého století používalo se jí místo antifony k sv. Gabrieli.

Byly dokonce kostely, ve kterých užívali k vyjmenovaným devíti antifonám ještě tři další, takže jich pak bylo dvanáct. Jsou to ještě: „O rex pacifice — Ó králi pokojný“, O mundi regina — Ó královno světa“ a „O Hierusalem — Ó Jerusaleme“. Od sněmu Tridentského je pro celou Církev předepsáno sedm Antifon.

Krása O-Antifon vynikne vlastně teprve tehdy, když se zpívají. Jejich vznešená a přeci jednoduchá melodie, v níž se stupňuje propukající touha a volání, zanechává ve věřícím mocný dojem. Volí se k tomu okamžik, kdy v nešporách se zpívá chvalozpěv Panny Marie — Magnificat. Ona nám dala ždaného Vykupitele. Zpívá se dvakrát: před chvalozpěvem a po něm. V některých kostelích měli zvyk zpívat jí třikrát: před chvalozpěvem, před Gloria Patri po chvalozpěvu a po Gloria Patri.

Na rozdíl od jiných antifon jsou O-Antifony, čili velké antifony prosebnými modlitbami. Církevní modlitby jsou pak zvláštním způsobem složeny. Nejprve se v nich oslovuje Bůh, pak v obyčejné větě podřadné je vyjádřeno tajemství svátku, jenž se slaví, nebo důvod modlitby, a na konec bývá vyjádřena prosba sama. Tak jsou také

sestaveny O-Antifony. Počínají oslovením Krista, které mu dávali staří proroci, pak následuje ve vedlejší větě vysvětlení a rozvedení onoho oslovení s doklady z dějin s prorockým líčením a naposled vlastní prosba, která počíná vždy slovem „veni — přijď“. V tomto výrazu touhy pak leží celá myšlenka adventu.

Ačkoliv O-Antifony vypadají na první pohled jakožto volání po prvním příchodu Vykupitelově na tento svět, jest jisto, že je Gíркеv běře obrazně pro příchod jeho do naší duše, že chce, aby se vyplnilo nyní v každém jednotlivci to, co se prvním příchodem Kristovým již vyplnilo pro všechno lidstvo.

Je zajímavo také všimnouti si, jak v osloveních postupuje život a působení druhé Božské osoby. *Antifony začínají věčným životem v lůně Otcově — Ó Moudrosti, připomínají východ z Egypta a obdržení zákona na hoře Sinajské — O Adonai, označují Vykupitele jakožto potomka Davidova — Ó Kořeni, pravoplatného panovníka nad Israelity — Ó Klíči, nové světlo pro svět — Ó Východe, zakladatele a hlavu Církve — Ó Králi, a jakožto Boha a Krále našich srdcí — Ó Emanuele.*

První antifona — 17. prosince.

Ó Moudrosti, která jsi vyšla z úst Nejvyššího, sahajíc od konce až ke konci a zařizujíc všecko s mocí a jemností: přijď, abys nás naučila cestě rozumnosti!

Druhá antifona — 18. prosince.

O Adonai a Vůdče domu Israelova, který jsi se zjevil Mojžíšovi v ohni hořícího keře a dal mu na Sinaji zákon: přijď, abys nás s ráměm vztaženým vykoupil.

Třetí antifona — 19. prosince.

Ó Kořeni Jesse, který stojíš národům na znamení, před nímž zavrou králové ústa svá, ježž budou národové vzývati: přijď, abys nás osvobodil, už nemeškej!

Čtvrtá antifona — 20. prosince.

Ó Klíči Davidův a žezlo domu Israelova, ježž otvíráš a nikdo nemůže zavřítí, ježž zavíráš a nikdo nemůže otevřítí: přijď a vyveď spoutaného z domu vězení, ježž sedí ve tmách a stínu smrti!

Pátá antifona — 21. prosince.

Ó Východe, lesku věčného světla a slunce spravedlnosti: přijď a osvět ty, kteří sedí ve tmách a stínu smrti!

Šestá antifona — 22. prosince.

Ó Králi národů a vytoužený jejich a kameni úhel-
ný, který ze dvou činíš jeden: přijď a spas člověka,
jež jsi utvořil z hlíny!

Sedmá antifona — 23. prosince.

Ó Emanuele! Králi a zákonodárče náš, očekávání
národů a jejich Spasiteli: přijď, abys nás spasil, Pane,
Bože náš!

Tyto antifony jsou nejlepší liturgickou přípravou k sv. Přijímání. Spojme se s duchem Církve, která tak něžně, vroucně a vytrvale dovede volati po svém Ženichu, takže neodolá její touze a dá jí pocítiti svou sladkou přítomnost.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Duchovní cvičení sv. Gertrudy Veliké.

(Přeložil P. Method Klement.)

Cvičení čtvrté.

(Pokračování.)

Litanie.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Svatá Trojice jeden Bože : dej, by srdce mé svatou bázni se bálo, tebe milovalo, tebe následovalo, neboť ty jsi má pravá láska.

Svatá Maria, rajská zahrado svatosti, lilije čistoty, buď vůdcem a strážcem mojí čistoty, neboť v tobě jest veškerá milost života a pravdy.

Všichni svatí andělé a archandělé, vyproste mi, abych tělem i duši mile sloužiti mohla onomu králi, jemuž sloužiti kralovati znamená, v jehož službě vy se pohybujete v jeho blízkosti bez únavy a nudy v nevyšlovitelném jásotu.

Svatý Jene Křtiteli, vymož mi, bych oním ozářena byla světlem, jemuž tys přišel vydati svoje svědectví.

Ó otče můj, Abrahame, takovou mi vypros víru a poslušnost, která tebe dovedla k přátelství s Bohem živým.

Ó miláčku Boží, Mojžíši, vypros mi onoho ducha tichosti, pokoje a lásky, který tebe uzpůsobil, žes hoden byl tváří v tvář rozmlouvali s Hospodínem velebnosti.

Ó Davide, králi a proroku ctihodný, vypros mi neporušenost věrnosti, ochotnosti a pokory, která z tebe udělala člověka podle srdce božího, abys vpravdě milým a drahým byl Bohu králi.

Všichni svatí patriarchové a proroci, vyproste mi ducha chápavosti a rozumnosti.

Svatý Petře, kníže apoštolské, mocí svou tobě svěřenou vysvoď mne ze všech pout mých veškerých hříchů.

Svatý Pavle, nádobo vyvolená, vypros mi dar pravého milování.

Drahý můj svatý Jene, učedníku, kterého tak velmi Ježíš miloval, vypros takovou zbožnosi, neposkvrněnost a svatost ducha, jakou sobě ve mně žádá mítí květ a syn oné lilie, již jsi ty byl ochráncem vyvoleným.

Všichni svatí apoštolové, Ježíše Krista mého snoubenci, bratři a přátelé, vyproste mi, bych s ním spojena byla nerozlučitelnou láskou.

Svatý Štěpáne, prvomučedníku vyvolený, vypros mi pro Kristovu

lásku žízeň po mučednictví, aby on Kristus sám byl mi ku pomoci, který tobě v umírání svou uštědřil útěchu.

Svatý Vavřínče, vojíne nepřemožený, vypros mi lásku smrti silnější, v jejíž síle tys přemohl výheň plamene i kata.

Svatý Jiří, výkvěte mučedníků, vypros mi v službě boží ducha nepřemožitelného.

Všichni svatí mučedníci, vyproste mi sladkou trpělivost, abych z lásky k Ježíši ochotna byla vydati tělo i duši.

Svatý Řehoři, pastýři apoštolský, vypros mi, bych v předsevzetí svatého duchovního života až do konce života svého bděle vytrvala.

Svatý Augustine, zrcadlo Církve, vypros mi, bych zcela žila Bohu a Církvi.

Ó převznešený základe veškerého řeholního života, otče můj Benedikte, miláčku boží, vypros mi takovou stálost ducha v přísnosti duchovního života, abych s tebou dosáhla vítězného věnce věčného života.

Všichni svatí vyznavači, vyproste mi, bych oděna byla chválou a krásou, aby celý život můj a života mého činnost velebila Páně smilování v každém počínu.

Svatá Kateřino, zraněná láskou boží, vypros mi, bych zhrdla vším, co pozemské, a po Ježíši jedině toužila.

Svatá Anežko, Beránka božího něžná průvodkyně, vypros mi, bych ohnivou láskou milovala ženicha svého Krista, jehož lásky poutem ty se honošíš, a vírou podrobena v smlouvě jsi vešla v komnatu jeho svatební.

Svatá Maří Magdaleno, milovnice Ježíše Krista přehorlivá, vypros mi, bych života řeholního přepečlivou byla zachovatelkou.

Všechny svaté panny a vdovy, vyproste mi, abych tak prospívala v každé svatosti duchovního života, abych dosáhnouti mohla stonásobného ovoce.

Všichni svatí a vyvolenci boží, vyproste mi takovou a tak velikou kázeň řeholního života, v níž bych s vámi došla k oné vlasti věčného života, která nezná jiného, než radosti, kde Bůh jest vše a vším.

Milostiv buď hříchům mým a nedbalostem a všechnu zříceninu přebídného mého života svým životem nejdokonalejším sám rač doplniti.

Od bážlivosti ducha a bouře, od každé zvrácenosti srdce a tělesnosti, od každé slepoty mysli a neplodnosti, od každé nedbalosti mravů a špatnosti: vysvoboď mne, Pane.

Pro nevystihlé hlubiny otcovského milosrdenství svého dej po-

chopení mně, a vyuč mne v předsevzetí tohoto řeholního života (který právě před tebou slibovali budu), neboť vyznávám, že nic nejsem, ničeho nevím, aniž bez tebe čeho mohu.

Pro Rodičku svou veď mne cestou neposkvrněnou, abych se tobě líbila tělem i duší.

Já nehodná a marnotratná dcera tvá, která, ó, běda, vinou hříchů svých jsem ztratila jméno dcery, důvěřujíc v otcovskou lásku tvou, prosím tě, vzhlédni na mne podle množství slitování svého, a niče všechnu nespravedlnost moji, vyslyš mne.

Bys v životě svatém řeholním ducha statečného, srdce zkormoucené, vůli ochotnou, a tělo schopné dáti ráčil: tě prosíme, uslyš nás.

Bys milostí, lahodu a lásku duchovního života mně vlíti ráčil: tě prosíme, uslyš nás.

Bys naučil mne světa dokonale se zřeknouti a s tebou v celé vroucnosti se spojit: tě prosíme, uslyš nás.

Bys dal mi býti věrnou v přesném konání řeholního života povinností a dál bych v tomto předsevzetí vytrvala: tě prosíme, uslyš nás.

Bys všem nám, které tobě na tomto místě sloužíme, jednotu ducha v jediném poutu lásky a pokoje dáti ráčil a po tomto životě k zaslíbené odměně slávy nás přivedl, tě prosíme, uslyš nás.

Bys celou mocí božství svého mne od všech mých hříchů rozhřešil a ve svatém předsevzetí utvrdil, bys celou silou lásky člověčenství svého mně milostivost svoji prokázal a v tomto všem, co žádám, mne vyslyšeti ráčil: tě prosíme, uslyš nás.

Ježiši, Synu Boha živého, tobě jedinému známy jsou všechny kořeny této touhy mojí: utvoř si mne podle srdce svého: tě prosíme, uslyš nás.

Beránku Boží, na cestě této, kterou kráčím, zadrž ruku moji pravou, bych nezemdlela.

Beránku Boží, co ve jméně tvém jsem započala, dej, bych s pomocí tvojí věrně vyplnila.

Beránku Boží, kéž nepřekážejí mi hříchy moje, ale ve všem tomto pomáhej mi milostivost smilování tvého.

Kriste, uslyš mne, a v hodině smrti mojí rozradostni mne v Spasení svém.

Kyrie eleison.

Kriste eleison. Kyrie eleison.

Modlitba.

Všech ctností, Bože, nejdovednější tvůrče a ochránče, dej, bych já nehodná co zrníčko jakési nejmenší ze semene pravého se vzcho-

pítí mohla v předsevzetí svatého řeholního života a vzrůstí kéž bych mohla k tisícerému ovoci dokonalejšího života, a až do konce života svého věrně a neochvějně vytrvatí směla v svaté službě tvé.

Vzývej božskou Moudrost, by tobě byla ku pomoci a modlí se toto Responsorium:

R.: Vyšli, Hospodine, moudrost ze sídla velikosti své, by se mnou byla a se mnou pracovala: Abych věděla, co milého jest tobě v každém čase.

V.: Dej mi, Hospodine, družku trůnu tvého — moudrost. Abych věděla, co milého jest tobě v každém čase.

Nyní podáš Pánu vlastnoruční úpis svých svatých slibů a řekneš:

Můj přemilý Ježíši, toužím s tebou přijmouti reguli lásky, abych tak v tobě obnovili mohla život svůj a dokonati. Nuže, život můj poruč v ochrannou stráž Ducha svého svatého, abych v každém čase shledána byla přeochotnou k příkázáním tvým.

Způsoby mé sobě připodobni: a v lásce své a pokoji svém mne upevní. Smysly moje uzavři světlem svojí lásky obětovné, bys ty sám mne vyučil, vedl a vycvičil v hlubinách srdce. Ducha mého Duchem svým strav tak mohutně a tak hluboce, abych v pravdě já celá pohřbena byla v tobě, a v sjednocení s tebou bych zcela opustila sebe, a hrob můj by vyjma tebe nikdo jiný neznal. Zde ať uzavře mne láska svojí pečeti a tobě vyhradí poutem neporušitelným. Amen.

Zde obrátíš se k Pánu, abys poznala, jaká jest první poslušnost, kterou ti ukládá jeho láska.

Volá ke mně miláček můj: Polož mne jako pečeť na srdce svoje a na rámě své: neboť jako smrt silné jest milování.

Připrav se s naprostou ochotností k nastoupení spolu s Pánem cesty krásného milování.

R.: Milovati tě budu, Hospodine, sílo má; Hospodin jest klenba má a hrad můj a osvoboditel můj.

V.: V chválách zývati budu Hospodina a osvobozena budu od nepřatel svých. Hospodin jest klenba má a hrad můj a osvoboditel můj.

K přijetí jha svaté řehole:

Přijmi mne, Otče svatý, v přelaskavé svoje otcovství, abych na závodní dráze tohoto svého svatého předsevzetí, kterou jsem právě z lásky k tobě běžeti započala, tebe jen samého dosáhla co vítězného věnce odměnou a dědictví věčné. Přijmi mne, přemilý Ježíši, v předobrotivé svoje bratrství: bys se mnou nesl celou tíhu dne a

úpalu, abys ty byl veškeré práce mojí útěchou a cesty mojí průvodcem, vůdcem i druhem. Přijmi mne, Duše Svatý, lásko Bože, v pře-svaté svoje milosrdenství a lásku: Bys ty byl mého celého života učitelem a poručníkem a mého srdce nejsladším milovníkem. Amen.

Nyní polož se zcela na zem v prostraci před Pánem.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

50. Žalm. (Viz č. 9—10, str. 253):

K nohám tvým přicházím, Otče přelaskavý. Viz, hříchy moje postavily se mezi mne a tebe. Nuž, podle milosrdenství svého smiluj se nade mnou, a zboř zeď mého starého života, která v cestě mi stojí k tobě, a takovým násilím mne přivlékni k sobě, abych neuhasitelnou sladkostí milování tvého moudře milující, následovala tebe.

Modlitba:

Nuž, Jezu dobrý, dobrou vůli sice mám, ale ježto dokonání však nenalézám podle podstaty lidské křehkosti: za spolupůsobení tvoji milosti, duši moji neposkvřeným zákonem lásky své tak k sobě obrať, abych cestou přikázání tvých běžíc neúnavně a s tebou nerozlučně spojena, ty se mnou tak jsi byl, Pane můj, jsa vždy mou podporou a posiloval mne v díle, které na sebe jsem vzala z lásky k lásce tvoji.

K oblékání posvátného řeholního šatu modli se:

Ó, přijď, vznešená lásko, abych já, stebélko chudobné, z kvetoucího zjevu tvého liliji podobná, převelebného božství tvého pravici zasazená, v pokory svaté hlubokém údolí, podle vod přehojných tvé lásky, podle vod veliké slitovnosti tvé a dobroty: abych já travička suchá pěstění tvého, kteráž v sobě samé tak nicotná jsem a marná, kéž svěže se zazelenám v sytosti Ducha tvého v bohatství, a rozkvětu v tobě, a ty jitro moje lahodné a v tobě kéž tak svléknu člověka starého se skutky jeho, abych mohla oblečena býti v člověka nového, který stvořen jest podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Amen.

R.: Pohrdla jsem světa královstvím a veškerou marností času pro lásku k Pánu svému Ježíši Kristu: Kterého jsem spatřila, kterého jsem milovala, v něhož jsem uvěřila, kterého jsem si vyvolila.

Tvář Ježíška.

(Přeloženo z knihy: *Wahre Gottsucher. P. Hildebrand Bihlmeyer, OSB.*)

CHRistus natus est nobis.— Kristus se narodil nám; pojdte, klanějme se Jemu, zní to jásavě o půlnoci v osvětleném chóru bílých řeholnic.

Vedle v šeré komůrce nemocných vzdychá starý, znavený muž, biskup-trpitel Bonifác,¹⁾ a naslouchá slavnostním zvukům Svaté noci....

Nyní pouštějí se i zvony na vysoké věži do zpěvu a daleko rozléhá se jejich Tedeum v zimní noci. A z chóru zaznívá sem zbožně a slavnostně: „Tu ad liberandum suscepturus hominem, non honuisti Virginis uterum. — Abys ho vysvobodil, sta! ses člověkem; nezdráhal ses vstoupiti do lůna panenského!“

Slza vloodila se v oko opuštěného starce.

„Ó přečistá, panenská Matko, pohled' na mne ubožáka v tuto hodinu milosti, kdy světu se radost zrodila! Což má mně jedinému v tomto stánku míru zůstati laskavá tvář tvého Božského dítěte zahalena? — Ó východe, odlesku věčného světla a slunce spravedlnosti: přijdiž a osvěť ty, kteří sedí v temnotách a slínu smrti!“²⁾

Blíží se blahoslavená půlnoční hodina, kdy jednorozený Syn Boží sestoupil na zemi. Tišeji zní v chrámu Páně zpěvy; tišeji je též u modlícího se starce.

Tu zazní z chóru chrámového stříbrně jasný hlas zvonku. Stařec zírá široce otevřeným zrakem: Nebeské světlo naplňuje chudičkou komůrku a před lůžkem nemocného stojí v plné vznešenosti a milé kráse panenská Matka. V náručí svém chová v plénkách zavinité dítě. Něžně klade své sladké břemeno na lože nemocného.

Avšak nedosti na této milosti!

Svou malou, božskou ručkou zdvíhá děťátko závoj, jímž zahalena jeho hlavička, a pln blažené radosti patří oko biskupovo nebeskou krásu jeho Božské tváře, „po níž touží celý vesmír....“³⁾

„Benedictus, qui venit in nomine Domini — Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně!“ Tak pěly řeholnice v chóru a s vděčným

¹⁾ Blahoslavený Bonifác, biskup lausannský. Zem. 19. II. 1260 v Cambre.

²⁾ Pátá „O-antifona“ v adventě 21. prosince.

³⁾ 1. antifona vánočních nešpor.

srdcem a pastýřskou prostotou klaněly se tomu, jenž pod způsobou chleba dlel na oltáři tak, jako kdysi co dítě v jesličkách....

V cele nemocného bylo již opět vše, jako předtím. S očima zavřenýma ležel nemocný biskup na svém lůžku. Blažený úsměv hrál kol jeho rů. Jen několik okamžiků směly jeho zraky zřítí „Spásu Boží“, jemu však to vyvážilo celou věčnost, plnou nebeské blaženosti....

„I kdyby nebylo v ráji ničeho — tak doznal později jisté duši — než tato přesvatá tvář, s trpělivostí měl by člověk snášeti všechny strasti, by směl jednou patřiti v její jasnou krásu.“

Legenda o svatém Křištofu.

XIV.

Semeno Boží krvavé, mučednické,
semeno svaté, krůpěj krve lidské,
pro Krista vylité, kane v Lykijskou zem,
jako krev Abela do nebe volá a žádá
odplatu katanům všem.

Sličky Panny Marie všude kvetou,
Maria pláče sličkou rozasetou
po nivách, po horách všech,
Kristovo stádo pro Krista trpí rádo,
slyšíte jeho vzdech?

Mezi všemi semeny toho světa,
které roste, bohatým klasem metá,
nejvzácnější mučednická krev,
z ní se nové pokolení rodí,
hrdinů a světců vzácný zjev!

Všecky brány nebes se otevírají,
všichni andělé čekají na prahu v ráji,
jaká to slavnost, jaký nebeský ples?
povstal Kristus Otce na pravici,
mučedníky vítá do nebes.

Pohané trnou: zmužilost mučedníků
rodí houfy nových následovníků,
marná jsou muka, marná je zloba hrůz,
příklady táhnou, nečistá modloslužba
budí jen odpor a hnus.

Ale Křištof chvěje se nad svým stádem:
nemá kněží, po Chlebě hyne hladem,
nemá Božího Ducha posily,
kněze, kněze, otce apoštola!
klekli věrní, Krista prosili

Z Antiochie velebný stařec pílí,
po břehu spěchá, mořské kde vlny šílí,
velebný biskup, otec Babylas,
přináší pomoc, útěchu nebeské síly,
poslušný sluha na sladký Boha hlas.

Nebeský titán Křištof v ústřety pádí
apoštolu, třeba že bouře rádí,
v duši nese svatý mír a klid,
biskup Chlebem, Vínem nasylí mu
trpce zkoušený lid.

Před ním kleká, nohy jeho líbá,
jako děcko pokorně se shýbá,
Bohu děkuje a vede jej,
přes hory a řeky do své země,
vypráví mu mučedníků děj.

* * *

Zatím Satan zmalomyslněly
vlně křesťanské jen chabě čelí,
úpisů měl jistých čtyřicet,
ale anděl přeškrtal je křížem
a kříž Kristův smazal viny hned.

Rozprostírá šerá křídla dračí,
leří bleskem, jak mu síla stačí,
nade Xanthem hned se dolů snes,

neviděný, netušený světu,
nade křestem Dagnovým tu kles.

Zloba myslí, zloba plány kuje,
zlobě vladařově přikyvuje,
dábelským ho vztekem zalívá,
co mu vnukne, roste, rozvíjí se
hadí setba pekel strašlivá.

Sedí Dagnus, sedí zamračený,
činem pánů celý pomatený,
myšlenky se valí jak vln proud:
„Jaká hanba, jaké ponížení!“
Čtyřicet to bije krutých pout.

Svíjí se a cílí každou ránu
„Čtyřicet mě potupilo pánů!
Jaká drzost! Jaký hloupý vzdor!
Sekta křesťanů se jistě směje,
žebráci a hlupáčkové z hor!

Však ti páni! Jaký příklad luze!“
To ho žere, to ho hněte tuze.
„Kam jde židovské to bláznovství?“
Satan stále více popichuje:
„Christus regnat! Zříš to království?“

„Jeho říše roste, roste všady!
A ty, hloupý, nevíš sobě rady?
Nemáš moc a neznáš kouzlo muk?
Tudy na to! Neodolá muce
ani Křištof, hrubý hromotluk!

K čemu moc máš zastrašili davy?
Zastavíš tak zbouření i vřavy,
na foru jim vystav mučidla,
aby luza ulekaná hrůzou
poznala tu soudu pravidla!“

Usmívá se Dagnus ustrašený:
 „To je něco, tím by získal ženy,
 neb ty se bojí bolesti,
 vyléčí je z bláznivého snění,
 jinak poučí je náměstí!“

Satan vždycky byl jen podlým vrahem.
 „Uvidíš, že odpadají šmahem,
 až jen mučidla ta uvidí,
 namáhej též svoji fantasii,
 ať se Dagnus znova nestydí!“

Dagnus poslechl a poslal kata.
 Na foru teď výstava je klatá:
 Meče, hranice a mučidla,
 kleště, šípy, dravé šelmy v kleci,
 pekelná a hnusná tryznidla.

Z lupanaru nevěstky jdou kolem
 s drahokamy na svém těle holém,
 chechtají se hlasem chraptivým,
 posmívají křesťanskému hloučku,
 zrakem sledují ho dychtivým.

Diváků je houfně u mučidel:
 „Křesťané teď padli do osidel,
 konec bude sektě bláznivé!“
 Ti jdou ale tiše, mlčky kolem
 jati hrůzou věci děsivé.

Panny, děti opodále civí,
 ale víra jejich sílu živí,
 žehnají se kříže znamením,
 odcházejí. Muži přejdou kolem,
 pevní v srdci svatým nadšením.

Marné byly na křesťany honby,
 plnily se tajně katakomby,
 světí kněze světec Babylas,
 biřmuje pak rostoucí to stádo,
 které budí u andělů žas.

Nejsou opuštěni, mají kněze!
Milost Boží nyní jako v jeze
v duše jejich s nebe buráci,
svatým křížmem čelo jejich hoří,
síla v srdce zas se navrací.

XV.

Zase Satan Dagna štve a dráždí;
Dagna, který nelitostně vraždí:
„Moře nezastavíš, nepřeliješ,
marně v jeho vlny bičem biješ,
tebe zhlítí, tebe utopí,
to přece rozum muže pochopí!

Řeku nezastavíš v jejím běhu,
sice rozlévá se ze svých břehů,
tebe chytí ve své zátopy!

Ale pramen možno udusiti,
ne-li, aspoň balvany ho skrýtí,
nebo jedem navždy otrávití,
aby jiní z něho nepili.

Ku prameni obrať svoje zraky,
zde je pomoc, zde je výhra taky,
sic by tebe vody ubily!

Pramen, zdroj a počátek všech bludů
ten ti jistě jmenuvatí budu:
to je Křištof, obr Heraklovský,
který léta život vede psovský,
jiným slouží, jak pes Kristu věrný,
úkol k jeho síle neúměrný!

Toho zajmi! K čemu máš své voje?
Toho chop se beze strachu boje,
toho znič a celá sekta bludná
zajde jako hříčka dětí nudná!“

Vskočil Dagnus jakoby lev krutý,
 strážce volá, nedumá víc němý:
 „Křištofa sem, obra, přiveďte mi!
 A zas sedí, dumá nepohnutý . . .

Slyšel o něm. Pohádkou to zdá se,
 ale lidé stejně vypravují,
 vychvalují, přehánějí v žase,
 řeči znějí větry dále dují.
 Je-li pravdou jeho strašná síla,
 k čemu by pak síla strážce byla,
 co ta zmůže proti Heraklovi?
 proti skále co je možno slovy?
 Nebude-li ale Křištof chtíti,
 kterak potom s vojáky má jíti?

Hora v lučinách se neutají,
 jelen roháč neskryje se v háji,
 slunce jasné na oblaku kraji.

Našli Křištofa a vůdce káže,
 že ho Dagnus jako vězně váže.
 Usmál se a ochotně dal ruce,
 by ho svázali a vedli k muce.
 Ale sotva pouty ruce spjali,
 trhl jimi, pouta letí v dáli.
 Nová pouta stejně rozláme,
 a tak řekli: „Nic mu nedáme!“
 Volně s volnými jde Křištof k vládci
 a tak lehkou měli s ním tu práci.

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

